HERODOTI HALICARNASEI LIBRI NOVEM

Clio Liber Primus
Euterpe Liber Secundus
Thalia Liber Tertius
Melpomene Liber Quartus
Terpsichore Liber Quintus
Erato Liber Sextus
Polyhymnia Liber Septimus
Vrania Liber Octauus
Calliope Liber Nonus

Hl* 8472

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIWERSYTETU im. A. MICKIEWICZA
W POZNANIU

HERODOTI HALICARNASEI LIBRI NOVEM

Clio — Liber Primus
Euterpe — Liber Secundus
Thalia — Liber Tertius
Melpomene — Liber Quartus
Terpsichore — Liber Quintus
Erato — Libe Sextus
Polyhymnia — Liber Septimus
Vrania — Liber Octauus
Calliope — Liber Nonus

H * 8472

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
w Poznaniu
Uniw. im. A. Mickiewicza

1950 9a 271

TABVLA HERODOTI

Alyattes I II III
Alcæus II
Agron. II
Atys II IIII V
Archilocus II
Ardyes II
Assesus III
Arion⁹ III
Adrastus IIII V
Aper mysiæ⁄ IIII
Ahena ferbuerunt VI
Amphiditus VII
Anaxandridas VII
Ariston VII
Astyages VIII IX XI
Argiuoꝝ ager VIIII
Alcenor. VIIII
Alea XI
Arizanti XI
Artembaris XII
Arteatæ XIII
Asphaltus XIIII
Arderica XIIII
Auaroꝝ obiurgatō XV
Artada XV
Assyriæ siccitas XV
Araxes XVI
Aegyptii primi homi⁄ num XVIII
Annus XVIII
Aræ primæ XVIII
Aegypti natura XVIII
Achelous XVIIII
Arabia XVIIII
Aegyptiorum semen⁄ tis XVIIII
Aegypti partes XIX
Apia urbs XIX
Auster XX
Aphricus XX XXX
Asmach XX
Aphrica XXI
Aegyptioꝝ mores XXI
Atarbechis urbs XXII
Ammonii XXII
Ammon XXII XXIII
Amphytrion XXII
Alcmena XXII
Aegyptiorum uicti⁄ mæ XXII
Aegyptiæ feræ XXIIII
Accipiter XXIIII
Aegyptiorum purgami na XXV
Antylla urbs XXVI
Archandri urbs XXVII
Aegyptiorum excellen tia XXIX
Aiarū circuitus XXX
Archidice XXXI
Asychis XXXI
Anysis XXXI
Amyreus XXXI
Amasis XXXII
Apis XXXIII
Apollo XXXIII
Azotus XXXIII
Apries rex XXXIIII
Amasis XXXIIII
XXXV XXXVI XL
Aegyptiorum gene⁄ ra XXXIIII
Aegyptii urbes q̄ xxxv
Arabū fides XXXVI
Alilat XXXVI
Aegyptōrū capta xxxvii
Amyrtheus XXXVII
Ammonii XXXVIII
Apis XXXVIII
Archias XLI
Amphicrates XLII
Acbatana XLIIII
Arossa XLIII XLV
Aspathanes XLIII
Achæmenes XLIIII
Artistona XLV
Amphilochus XLV
Arii XLVI
Arbores lanam feren⁄ tes XLVI
Arabiæ bona XLVII
Aethyopia ultima terra rum XLVII
Arimaspi XLVII LIII
Aces flu. XLVII
Anacreon XLVIII
Aristophilides XLIX
Auchatæ LII
Agatyrsus LII
Aristæus LIII
Artaria urbs LIII
Androphagi LIII
Acchy LIII
Arge LIIII
Abaris LIIII
Assyria LIIII
Arabia LIIII
Araxes LV
Asia unde LV
Aphrica LV
Anacharsis LV
Ararus LV
Atlas LV
Auras LV
Athris LV
Artanes LV
Angrus LV
Alizones LVI
Antacei LXI
Apia LVI
Arinacis LVI
Andragini LVII LX
Anacharsis LVII
Aripithes LVIII
Ahenū capax LVIII
Artabanus LVIII
Aegæum LVIII
Apollonia LIX
Agrianes LIX
Aenum op⁹ LIX
Arusсus LIX
Anaphlysta LX
Agatyrsi LX
Amazones LX LXI
Aeorpata LX
Asinus LXI
Asini darii LXII
Aegeus LXIII
Aepidæ LXIII
Axus LXIIII
Aziristum LXIIII
Apollinis fons LXIIII
Arcesilaus LXIIII LXV
Apries LXIIII
Aglomachus LXV
Alaziris LXV
Ariandes LXV
Amasis LXV
Adyrmachydæ LXV
Asbytæ LXV
Auschisæ LXV
Augyles LXV
Aphrica sine e arbori⁄ bus LXV
Auses LXVI
Ammonii LXVI
Augila LXVI
Atlas LXVI
Aegis unde LXV
Asini cū cornibus Lxvii
Acephali LXVII
Aper in aphrica nul⁄ lus LXVII
Amasis LXVII
Amyntæ cōuiuiū Lxix
Alexāder ad pſas LIX
Artaphernes LXX
Aristagoras LXX
Anaxādrides LXXI
Antichares LXXI
Aristagoræ tabella Lxxi
Armenii LXXI
Athenarū tyrāni Lxxiii
Anchimolius LXXIII
Adrastus LXXIII
Aegileus LXXIIII
Asopus LXXV
Aegina LXXV
Aegenitaꝝ odia ī athe⁄ nienses LXXV

Inc. 129

Auxesia LXXV
Atticarũ ueſtes LXXV
Aeaci phanũ LXXV
Acheron LXXVI
Antemus LXXVII
Achilleũ op. LXXVII
Ariſtagoras LXXVII
Artybius LXXVIII
Ariſtocypus LXXVIII
Aeaces LXXX
Anipa LXXX
Anaxileus LXXX
Atarnes LXXXI
Abſinthii LXXXII
Artozuſtra LXXXII
Acanthus LXXXII
Aenyrogæ LXXXII
Auriſtomus LXXXII
Argina LXXXIII
Anteſyõ LXXXIII
Ariſton rex LXXXIIII
Ageti uxor LXXXIIII
Aſtrabacꝰ heros Lxxxiiii
Archidemus LXXXV
Argi lucus LXXXV
Argos a ſeruis re-
ctum LXXXV
Artaxerxes. i. magnus
bellator LXXXVII
Aeſchines LXXXVII
Aegilea LXXXVIII
Aſopus flu. LXXXVIII
Ariſtogythõ LxxxVIII
Athenienſis exercitus
ordo LXXXVIII
Ardericca LXXXIX
Aſphaltus LXXXIX
Alcmæon LXXXIX
Agariſta LXXXIX
Agonotheta LXXXIX
Athenienſium uxores
rapte XC
Atoſſa CXI
Artabazanes XCI
Alebadæ XCII
Achemenes XCI
XCIII XCVIII
Artabani oratio digniſ
ſima XCII
Artabani ſomni-
um XCIII
Athes effoſſus ẽ XCIIII
Acrothoon XCIIII
Albũ lictus XCIIII
Anyna XCIIII
Artayctes CXIIII
Abydos XCV
Atramytiũ XCV
Antandros XCV
Acinacis ideſt gladius p
ſicus XCVI
Agora XCVII
Aenos urbs XCVII
Amaſtris uxor XCVII
Artæi XCVII
Andromeda XCVII
Arii XCVII
Anaphernes XCVII
Artabazus XCVII
Arſanes XCVII
Artyſtona XCVII
Aetiopũ crines XCVII
Ataphernes XCVII
Ariobardus XCVIII
Autarces XCVIII
Achaia XCVIII
Aegialees XCVIII
Aeoles XCVIII
Ariabignes XCVIII
Artemiſia CXV
Artaxerxes XCVIIII
Abder urbs C
Aedoni C
Angites flu. C
Artachæes uir ingẽs C
Antipater C
Aſſa C
Ampelon C
Amphiſtie C
Aegea C
Axius flu. Cl
Achelous Cl
Apidanus Cl
Ariſtonice pythia Cll
Atheniẽſũ oracula Cll
Athenarũ arx Cll CXIII
Argiuorũ oraculũ Clll
Anaxileus Cllll
Algæ CV
Artemiſiũ CV
Athela CVI
Alpeni uicus CVI ClX
Aminoclis fortũa CVII
Apheta CVII
Aridolis CVII
Alabãdenſes CVII
Aphlyſtius iupiter cvii
Athamas CVII
Aticyra CVII
Aſopus flu. CVII
Athela uicus CVII
Amphictyon CVII
Athenades CVIII
Anapæa CVIIII
Abrocomees CVIIII
Atarnes CVIIII
Alpheus CVIIII
Ariſtodemes CX
Athenienſiũ naues. cxi
Adimãtus CXI CXV
Antidorus CXI
Abæ CXIII
Amphiſſa CXIII
Aceratus CXIII
Arma ſponte ſua appa
ruerunt CXIII
Autonous CXIII
Athenienſes qñ CXIIII
Aeginetæ CXIIII
Acheron CXIIII
Ambracii CXIIII
Athenæ captæ CXIIII
Areius pagus CXIIII
Agraulia CXIIII
Arcades CXVI
Achaia CXVI
Aetoli CXVI
Aſina urbs CXVI
Ariſtides iuſtiſſi-
mus CXVI
Aminias CXVII
Ariamignes CXVI
Artemiſiæ odiũ cxviii
Adimãtus CXVIII
Ariſtidis pugna. Cxviii
Artemiſiæ conſili-
um CXVIII
Amphictiẽſes CXIX
Atarnis ages CXIX
Abdera ubi CXX
Artabazus Cxx Cxxi
Amphiarai tẽplũ Cxxi
Acriphia CXXI
Alabãda CXXI
Aeropus CXXI
Alexãdri genus CXXII
Amyntas CXXII
Alcetas CXXII
Athenagꝰ icẽdiũ cxxiiii
Attaginus CXXIIII
Androcrates CXXV
Anactorii CXXV
Ariſtides CXXV
Artabazus CXXVI
Amõpharetus Cxxviii
Argioptus CXXVIII
Arimneſtus CXXVIII
Aſopodorus Cxxix
Ariſtodemus p̃ſtãtiſſi-
mus CXXIX
Aphidnes CXXIX
Artontes CXXX
Attaginus CXXX
Apollonia CXXXI
Artayntes VXXXII
Artaynta CXXXII
Ameſtris CXXXII
Artayctes ſuſpen-
ſus CXXXIII
Artembares CXXXIII

Bias III
Biton IIII
Beatus q uis IIII
Branchides V
Belli mala X
Buſæ XI
Budi XI
Babylõis ſitus XIIII
Babylon a cyro ca/ pitur XV
Babylonia regio ferti/ liſſima XVI
Babyloniorum nauicu la XVI
Babyloniorum cul/ tus XVI
Babylonioꝝ leges xvi
Babyloniæ puellæ xvi
Babylonioꝝ ægri xvi
Babyloniorum ſepul/ chra XVI
Babylõiæ mulieres ſtrã gulatæ LI
Babylon capitur a da/ rio LI
Balbitinum nili oſti/ um XIX
Bucolitũ nili oſtiũ xix
Bubaſtus urbs XXIII
Buſiris XXIII
Butis urbs XXIII
XXV XXXIII
Baris XXVI
Bucus urbs XXVIII
Bubaſtis diana XXXI
Barbari q XXXIIII
Battus XXXV LXIII
Beatoꝝ iſulæ XXXVIII
Bonoꝝ copia XLVII
Bagæus XLVIII
Budnii LIII
Boryſthenes LV LVI
Bongæus LV
Bacchanalia LVIII
Boſphorus LVIII
Beleizen LIX
Budini X
Barca op. LXIIII LXVII
Boues præpoſtere pa/ ſcentes LXVI
Baſſaria LXVII
Bobryes LXVII
Badres LXVII
Bubaris LXIX
Bybi LXXIII
Bacchiadæ LXXVI
Biſaltus LXXXI
Bizantiũ LXXXI
Brygi LXXXII
Bauron XC
Bryges XCVII
Bithyni XCVII
Bagaſſaces XCVII
Boges ſua omnia con/ buſſit XCVIIII
Briãtica C
Biſtones C
Biſſi C
Botiæis CI CXX
Boebeis CI
Bulis CI
Biſanthes CII
Boreas CVII
Bacidis oraculũ CXII
Bubares CXXI
Berbinus fõs CXXII
Barbaris nihil fidum neq; uerũ CXXII
Bias CXXVI
Crœſi genus I
Candaules II
Candaulis uxor indi/ gnata II
Cãdaulis mors II
Cypſolus II
Cyaxares II
Crœſi regnũ III X
Crœſi populi III
Cleobus IIII
Crœſi filii IIII
Crœſi ſomniũ IIII
Crœſi oracula V VI
Chilon VI
Cappadaces VIII
Cyaxares VIII XI
Cyrus IX
Cyrus mulus XI
Crœſus capitur IX X
Crœſi filius mutus lo/ quitur X
Camelus ab equo refor midatur IX
Cromius IX
Crœſus in pyra X
Crœſos uixit X
Crœſus apud cyrum de gens X
Cyri genus XI
Caupones XI
Cyri hiſtoria XI
Cambyſes X XII
Cyrus morti deſtina/ tus XI
Cynoſerua XI
Cyrus exponendus nu tritur XII
Cyrus rex puerorũ XII
Cyri recognitio apud aſtyagem XII
Cyrus ad parentes mit titur XIII
Cyrus a cane educa/ tus cur XIII
Cyri oratio ad perſas ut rebellẽt a medis XIII
Cubitus regius XIIII
Choaſpes flũs XV
Cyrus in babylonẽ XV
Cyrus ĩ maſſagetas xvi
Caſpiũ mare XVI
Caucaſus XVI
Crœſus cyro conſu/ lit XVII
Cambyſes cyri XVII
Cyri ſomniũ XVII
Cyri mors XVII
Cyri anni XVII
Caſſandana XVIII
Caſſius mons XVIII
Conchilia in mõti/ bus XIX
Cercaſi XIX
Catadupa XIX
Crophis XX
Celtæ XXI
Cyppi herculis xxii
Cyneſii XXI
Circũciſio cur XXI
Caprarũ ĩmolatio xxii
Colũbæ dodoneæ xxiii
Colũbæ uox XXIII
Ceres XXIIII
Cares XXIIII
Coitus in tẽplis xxiiii
Capita derala XXIIII
Canis XXIIII
Crocodili natura xxiiii
Crocodili cur ſa/ cri XXIIII
Crex XXV
Cylleſtis XXV
Cadaueris coitus XXVI
Chemis op. XXVI
Culices XXVI
Colchi XXVII
Circũciſio XXVII
Cereris inferna pote/ ſtas XXX
Cheopes rex XXX
Chebrenes rex XXX
Coloſſi XXX
Caraxus XXXI
Cares XXXIII
Ceres XXXIII
Caſius mõs XXXIII
Cadytis urbs XXXIIII

Calasiries XXXIIII
Cubitus ægyptius XXXIIII
Chius XXXV
Cyprus capta XXXV
Cambyses XXXVI
Cassandanes XXCVI
Corys flu. XXXVI
Cadauera cur nõ crem bantur XXXVI
Cãbyssis dona ad regẽ macrobios XXXVIII
Cãbises ĩ apĩ XXXVIII
Cambisis somnium XXXIX XLII
Cambisis soror occisa XXXIX
Cãbisis isania XXXIX
Cambises uino dedi tus XXXIX
Cãbisis crudelitas xxxix
Crœsi cautio XXXIX
Cabyri XXXIX
Calatiæ XL
Cydõia urbs XL XLII
Cypselus XLI
Cãbisis mors XLIII
Corasmii XLVI XLVII
Caspatirus urbs XLVI
Cameli XLVI
Casiæ collectio XLVII
Cinnamomi collectio XLVII
Casserides XLVII
Cranates XLVIII
Carileus L
Cleomenes L
Cyri laus LI
Catiari LII
Cimerii LII LIII LV
Callipidæ LIII
Cremnii LIII
Colchi LIIII
Crocodili LV
Castapy LV
Carmis LV
Crobizi LV
Cynetas LV
Cyres LVI
Cete LVI
Carcinitis LVI
Canabis LVII
Cyaneæ LVIII
Cõtadestus LIX
Coes LIX LXVIII
Carcinitis LX
Cimerii LX
Chersonẽses LXII
Calista LXIII
Cadmus LXIII
Corobius LXIII
Coleus LXIIII
Cabales LXV
Coitus palã LXV
Clerica LXV
Cinyps LXV LXVII
Cynocephali LXVII
Ceruus in aphrica nullus LXVII
Cytanæ LXVII
Cyrenaica regio LXVII
Crestones LXVIII
Crœsi pecuniæ LXXI
Cleomenes Lxxi Lxxii
Cleõbrotus LXXI
Callias Lxxi Lxxxviii
Craftis LXXI
Cappadoces LXXII
Cissiã LXXII
Coaspes LXXIII
Cyneas rex LXXIII
Clysthenes LXXIII
Choereatæ LXXIII
Cylon LXXIIII
Coronæi LXXV
Cypselus LXXVI
Cypsela LXXVI
Corinthiæ mulieres ĩmolatæ LXXV
Charapinus LXXVII
Coressum LXXVII
Caunus urbs LXXVII
Chersis LXXVII
Cypri claues LXXVIII
Chiorũ ꝓdigia LXXXI
Chersonesus LXXXI XCI
Chalcedonii LXXXI
Cyzicus LXXXI
Cardia LXXXI
Conyrorus LXXXII
Cleomenes LXXXIII
Crius Lxxxiii Lxxxv
Crios. i. aries LXXXIII
Chœnices LXXXIII
Cotylæ LXXXIII
Cobon LXXXIIII
Cynisson LXXXV
Casanibus LXXXV
Cleomenes insanus LXXXV LXXXVI
Cleander uates Lxxxv
Cereris templum adiens LXXXVI
Callimachi mors LXXXVIII
Cynegirus LXXXVIII
Crœsi donũ LXXXIX
Clysthenes LXXXIX
Cõsultare lucrũ XCII
Credere malũ ẽ XCII
Cleone XCIII
Celene XCIII
Colossæ XCIII
Cydra XCII
Callatibus XCIII
Cana mons XCV
Carina urbs XCV
Cardia urbs XCVII
Cephenes XCVII
Cisii XCVII
Chorasmii XCVII
Cappadoces XCVII
Chiliarchæ XCVIII
Cyprorum armatura XCVIII
Cyprorum genus uarium XCVIII
Cilices XCVIII
Cares XCVIII
Compsantus C
Cycones C
Calestia CI
Chidorus CI
Chidori aqua defecit CI
Cleander CIII
Cylliri CIII
Casmena CIII
Camarina CIIII
Consiliũ ꝓdest CIIII
Cadmus gelonis nuncius CIIII
Cydippa CIIII
Corcyreorũ naues CV
Corcyreorũ oratio ad xerxem CV
Cretensium oraculum CV
Camicus urbs CV
Cythrus CVI
Castanea urbs CVI
Cuma CVII
Cytisorus CVII
Cleambrotus CVIII
Carmia CVIII
Cithera insula CX
Clinias alcibiadis CXII
Cephisis CXIII
Charadra CXIII
Coriciũ antrũ CXIII
Castalia CXIII
Cranai CXIIII
Cynthii CXIIII
Crotoniatæ CXIIII

Callias CXIIII
Cecropis filia CXIIII
Credibilia suadenti p/ spere cedit CXV
Cleombrotus CXVI
Cinurii CXVI
Cardamila CXVI
Cœos CXVI
Cinosura CXVI
Critobolus CXIX
Cuma CXIX
Chileus CXXIII
Calasiries CXXVI
Clytiades CXXVI
Capita q̃rcus CXXVI
Callicrates CXXIX
Caput sine futuracxxxii
Cyrnus CXXXII
Dascylus II
Delphica dona pri/ ma II
Delphinus III
Dityrãbos III
Dorus VI
Dorica VI
Deioces XI
Derusiei XIII
Dai XIII
Dropici XIII
Darii auaricia XV
Dardanei XV
Delta XIX
Daphnæ XX
Deorũ natura XXIII
Dodoneum oracu/ lum XXIII
Deorũ nomina XXIII
Dodoneæ sacerdo/ tes XXIII
Dodonea colum/ ba XXIII
Demeter XXIII
Dutis urbs XXIIII
Diuinatio XXV
Danaus XXVI
Delphica uerua XXXI
Dionysius XXXII
Dionysii ortus XXXII
Darius XLIII XLIIII
Darius cõcio XLIIII
Darii regis ele/ ctio XLV
Darii tributa LXV
Darii thesaurus XLVI
Doriphori XLIX
Democedes mendi/ cus XLVIII XLIX
Darius L LXXXVII
Deliæ puelle sa/ cræ LIIII
Demonax LXIIII
Domus ex sale LXVI
Dicties LXVII
Dolus i hostes LXVII
Diana LXVIII
Dysorus LXIX
Dorieus LXXI
Demaratus rex LXXIIII LXXXIIII
Damia LXXV
Doris uestis LXXV
Daurises LXXIX
Dionysius phocen/ sis LXXXVIII
Dascylus LXXXI
Dolonci LXXXI
Danae LXXXIII
Depositum redden/ dũ esse LXXXVI
Datis Lxxxvii Lxxxviii
Delos trẽuit LXXXVII
Delos cõmota Lxxxvii
Darius.i.exercitor LXXXVII
Diacœle LXXXVII
Darii libea XCI
Demaratus XCI
Dari ãni i regno XCI
Diuerse sententiæ ne/ cessariæ XCII
Discrimẽ sine necessita/ ta nõ adeũdũ XCII
Detrahere non licet XCII
Darii genus XCII
Dion XCIIII
Dardanus urbs XCV
Dona in hellespon/ tum XCVI
Doriscus XCVII
Datis filii XCVIII
Dores XCVIII
Damasithymus XCIX
Dicæa C
Darsæi C
Doberes C
Darii legati in puteum missi CI
Dyras flu. CVII
Demphilus CIX
Dieneces præstan tissi/ mus CIX
Doris regio Cxiii Cxiiii
Drymos CXIII
Delphi derelicti sunt CXIII
Dorienses CXVI
Dryopes CXVI
Damasithimus CXVII
Decelea CXXIIII
Decelenses CXXIX
Dentes ex uno osse CXXX
Dionyphanes CXXX
Deiphonus CXXXI
Dareus CXXXII
Europa capitur LV
Europa unde LV
Eetion II
Exitus inspiciẽdus IIII
Equus camelum refor/ midat IX
Euphrates XIIII
Equi soli immolan/ tur XVIII
Elephantina urbs XIX
Etearchus rex XXI
Eq̃ fluuiales XXIIII
Erytrabolus urbs xxviii
Elcus insula XXXI
Epaphus XXXIII
Echẽmis ĩsula XXXIII
Elii XXXIIII
Eupalinus XLII
Elephanti XLVII
Eridanus XLVII
Electrũ XLVII
Erythrea ĩsula LII
Exãpeus LVI LVIII
Enaries LVII
Epiũ LXIII
Etearchus LXIIII
Eryxo LXIIII
Euelthon LXIIII
Echmies LXVII
Eueśperitæ LXVII
Euboes LXX
Euryleon LXXI
Euphrates LXXII
Enageus LXXIIII
Eetion LXXVI
Eualcides LXXVII
Erethry LXXVII
Eccaicus LXXXI
Euerriculare LXXXI
Euristhenes LXXXIII
Erasinus flu. LXXXV
Eurydames LXXXV
Eurybates LXXXVII
Euphoribus LXXXVII
Euagoras LXXXVII
Erethria LXXXVII
Epizelus cecus Lxxxviii
Euphorion LXXXIX
Eumelia XC
Eleus XCI
Europæ laudes XCI
Eion LXXXIIII C
Exitus omnis incer/ tus XCVI

Epibatæ XCIX
Enipheus CI
Elorus flu. CIII
Euclides CIII
Euboi CIIII
Euenetus CV
Epialtes xerxi indicauit tramitẽ ad thermopylas CVIII
Epigrãmata CIX
Eurytus CIX
Eurymachus CX
Eurybias CXI CXIIII
Erochus CXIII
Elatea CXIII
Epidaurus CXIIII
Erechtheis tẽplũ Cxiiii
Eumenes CXVIII
Eunuchi in p̃cio CIX
Eurybiades CXX
Euryanactes CXXIII
Erythræ CXXIIII
Echẽus CXXV
Euenius cecus CXXXI
Fortunatus qs IIII
Fortonæ circus XVII
Fabæ XXI
Ferarum interfectores XXIIII
Fures ærarii regii XXIX
Filiorũ obitus XXXVII
Fõs uiolã olẽs xxxvii
Fames ĩ hoĩes xxxviii
Fideliæ XLVI
Formicæ maiores uulpæ XLVI
Fratris electio cur potius q̃ alioꝝ XLVIII
Fœmina cũ uipa LII
Fulmina fũma petunt XCII
Festinantia parit errores XCII
Frumẽti naues CIII
Fax uulcani CXVIII
Giges II
Gordius II
Gygadas II
Glaucus faber III
Græca oracula V
Germanii XIII
Gyndes flu. XV
Geometriæ ortus xxyii
Gobrias XLIII
Gobriæ oratio XLIII
Gobrias XLIIII LXII
Gillus L
Gades LI
Gelonus LI
Gerrus LIII LV LVI
Gelonus urbs LX
Geloni LX
Grinus rex LXIII
Gigamæ LXV
Garamãtes LXV
Gratiaꝝ colles LXV
Gnidanes LXV
Galea LXVI
Garabãtes LXVI
Getæ LXVIII
Gygea LXIX
Gorgo LXXII
Gynges LXXII
Gephyrei LXXII
Gorgus LXXVII
Gergytæ LXXIX
Græcoꝝ imperitia ĩ bello XCII
Gerra XCVII
Gobryes XCVII
Gergytas XCV
Gonus urbs CI
Gelon CII CIII
Gamori CIII
Gelas CIIII
Græcorũ legati ad gelonẽ CIIII
Gelonis rñsio CIIII
Gonnus urbs LV
Græci ad thermopylas CVII
Græcorũ mores CX
Græcoꝝ naues CXVII
Gygea CXXI
Gaanes CXXI
Gargaphius fons CXXV CXXVII
Glisantes CXXVII
Helene raptus. i. xxyiii
Halis. i. VIII
Heraclidæ II
Hermus flu. IX
Hermus mõs IX
Harpagus IX XI XII
Hyrceades X
Harpagus filium comest. XII
Harpagus astyagis p̃fectus in cyrũ XIIII
Hyrcus cũ muliere xxii
Hesiodus XXIII
Homerus XXIII
Herculis oraculis XXV
Humãdi mos XXV
Herculis asylũ XXVIII
Hector XXIX
Hecatæus XXXII
Hercules XXXII
Hermotybies XXXIIII
Halicarnasus XXXV
Hydarnes XLIII
Histaspes XLIII
Holigarchia XLIIII
Heleus uaticinꝝ XLIX
Hilæa LII LIII LVI
Herculis arcus LII
Hyperborei LIII LIIII
Halizones LIII
Hipocha LIIII
Hipernotii LIIII
Hypanis LV
Hypacitis LV
Hypanis LVI
Hyppoleo LVI
Hypacaris LVI
Hyrgis LVI
Hostium coria LVI
Hostiũ homicidiæ in magno honore LVII
Helleſpõtus LVIII
Hebrus LIX
Hoarus LXI
Histiæus Lxii Lxxxviii
Hiena LXVII
Hipparchus LXXII
Hippias LXXIII
Hippocrates LXXIII
Hyatæ LXXIIII
Hyſies LXXIIII
Hegesistratus LXXVII
Hippias LXXVII
Hemophãtus LXXVII
Hymæes LXXVIII
Hermippus LXXIX
Hegesipyla LXXXII
Helene tẽplũ Lxxxiiii
Histaspis Lxxxvii
Hippiæ somnium cũ matre LXXXVIII
Hippiæ dens Lxxxviii
Hermodius Lxxxviii
Hippoclides LXXXIX XC
Hephestienses XCI
Helleſpõti põs XCIIII
Helleſpõti stadia XCV
Hellesponti compedes XCV
Hellesponti dona per xerxem XCVI
Hebrus XCVII
Hircani XCVII
Hypathey XCVIII
Hoetines XCVIII
Helles sepulcrũ XCVI
Hippagoge XCIX
Hodomãti C
Haliacmon flu. CI
Hippocrates CIII

Hybla urbs CIII
Hiria urbs CV
Helleſpõtia uẽtus CVI
Herma CVI
Hercules ab iaſone relictus CVII
Hiſtiæus nũcius CXII
Hiſtiæa urbs CXII
Hyampolis CXIII
Hymapeus uertex parnaſi CXIII
Hemionenſes CXIIII
Helis CXVI
Hermiona urbs CXVI
Hermotimus CXIX
Hyacinthia CXXIII
Hyſiæ CXXV
Hermotybies CXXVI
Hieronimus andrius CXXVI
Hegeſiſtratus pedẽ diminuit CXXVI
Hippomachus cxxvi
Hippatoxotæ ideſt equites ſagittarii CXXVII
Hylus CXXV
Harmocydæ CXXIIII
Heleus codri CXXXI
Hermolytus CXXXII
Io a phœnicibus rapit I
Io ſtuprata I
Iardana II
Is urbs XIIII
Ibis XXIIII
Ibes ſacre XXV
Ibidis forma XXV
Iuncus eſui aptus XXVI
Iadmon XXXI
Iones XXXIII LXIII
Iſis XXXIII
Ithãmyra XXXVII
Inarus XXXVII XCI
Ichthyophagi XXXVII
Iuſti officium xxxviii
Inuidioſus XLI
Intaphrenes XLIII
Iſonomia XLIIII
Indorum multitudo XLVI
Indicum auge XLVI
Indorum regio XLVI
Indica nauigia ex arundine XLVI
Indorum coitus palam XLVI
Indica animalia cæteris maiora XLVI
Intaphernes XLVII
Iſſedones LIIII
Indus flu. LV
Iſter maximus LV
Iphigenia colitur LX
Idanthyrſus LXI LXII
Itamum LXIII
Iraſta LXIIII
Imbrus LXX LXXXII
Iones LXXII
Ionum arma LXXII
Ionicæ naues LXXIX
Inycum op. LXXXI
Iades LXXXI
Ionum ſeruitus LXXXI
Iſthmos LXXXII
Iones XCVIII
Iſmarides C
Ichne CI
Ipni ideſt furni CVII
Iliſſus flu CVII
Idarnes CXIX
Iſmenius apollo CXXII
Iunonis templum CXXVIII
Lydus II
Lateres aurei V
Leo aureus VI
Lycurgus VI VII
Lygdamus VII
Leobotus VII
Lyches VIII
Labynætus VIIII
Lacedæmonum coma IX
Leo ex concubina X
Lydorum inuenta XI
Libellus intra leporem XIII
Labynitus rex XV
Liber pater XX
Lunæ feſtum XXII
Lupi XXIIII
Linus XXV
Latonæ oraculum XXV XXXIII
Lugentium mos XXV
Lynceus XXVI
Lotos XXVI
Lotium mulieris XXVIII
Liberi patris inferna poteſtas XXX
Labirynthi ſitus XXXII
Latonæ templum XXXIII
Luſus neceſſarius eſt XXXV
Ladice XXXV
Lycophron XLI
Lycopes XLI
Lepus fœcundiſſimus XLVII
Leænæ partus unicus XLVII
Ledanum XLVII
Lycaretus L
Laxii LIII
Lyrcæ LIII
Laodice LIIII
Libya unde LV
Lupi ex hominibus LX
Lutriæ LX
Lycus LX
Lacedemonum ſupplicia nocturna LXIII
Lepreum LXIII
Laii delubrum LXIII
Leuchon LXIIII
Learchus LXIIII
Lotophagi LXV
Loti fructus LXV
Liber LXVIII
Lamponium LXX
Lycaretus LXX
Lytteræ in capitæ impreſſæ LXXI
Logopius ideſt ſermonum autor LXXI
Leonides LXXI
Lydia LXXII
Litteræ apud græcos LXXIII
Laii genus LXXIII
Labdactus LXXIII
Laodomas LXXIII
Lipſidrium LXXIII
Labda LXXVI
Labdæ filius LXXVI
Leros LXXIX
Lada inſula LXXIX
Laos LXXX
Littus pulcrum LXXX
Leutichydes LXXXV
Lampito LXXXV
Lemnia facinora XC
Lemnos XCI
Lycus flu. XCIIII
Luna XCIIII
Lepus ex aqua natus XCVI
Lygies XCVII
Lydi XCVII
Lycii XCVIII

Lacedæmonum uir/ tus XCIX
Lacedæmonũ lex xcix
Lyſus flu. defecit C
Lydeus flu. Cl
Leonum natura Cl
Lyndii Clll
Leonides rex CVlll
Leontiades CVlll
Lacedæmonioꝝ militũ cultus CVlll
Leonidæ mors ClX
Lacedemon CX
Leonidæ crux CX
Litteraꝝ aſtutia CX
Lycomedes CXl
Leucadii CXllll
Leutichides CXXl
Libæa CXXl
Lycidas CXXlll
Lacedæmonii CXXV
Lepreetæ CXXV
Lachmon mõs CXXXl
Lupi ſexaginta CXXXl
Medæa a græcis trãſportata l
Marmnadæ ll
Myrſilus ll
Myrſus. ll
Mæon ll
Mulier nuda ll
Mydas ll
Miletus lll
Megades Vl
Mantieni Vlll
Mardus X
Medes rex X
Mediæ nationes Xl
Mitridates paſtor Xl
Magi Xl
Maraphii Xlll
Maſii Xlll
Mardi Xlll
Magi patibulis affi/ xi Xllll
Medorum regnum an/ nis. cxxxii. Xllll
Mantieni montes XV
Maſſagetæ XVl LXV
Maſſagetaꝝ ritus XVll
Maſſagetarum uxo/ res XVlll
Maſſagetæ ſenes immolantur XVlll
Menes rex pri/ mus XVlll XXVll
Myrios ſtagnum XVlll
Myris rex XlX XXVll
Merea urbs XlX
Mophis XX
Meroe XX
Mendeſii XXll
Mẽdeſiorũ uictime xxii
Mentula ingens XXlll
Mercurii ſtatuæ XXlll
Martis mater XXllll
Mygadæ XXllll
Manerus XXV
Medicina pluriũ XXV
Macrones XXVll
Menelauſ ad pteũ xxviii
Myrias qd XXX
Mycerinus rex XXX
Mures in ſcuta XXXll
Myrios ſtagnũ XXXll
Magdolus XXXllll
Momẽphis urbs xxxiiii
Mineruæ ueſtibu/ lum XXXV
Mitylene XXXV
Macrobii XXXVll XXXVlll
Melita XLl
Megabyzus XLllll
Magophonia XLllll
Monarchus XLllll
Miſerabilis XLl
Magnetæ XLV
Myrrha XLVll
Maloꝝ raritas XLVll
Mitrobates XLVlll
Magneſia urbs XLVlll
Mirſus XLVlll
Mendrius L
Mulæ partus Ll
Megabyzus Ll LXlll LXVlll
Meotis palus maxima Lll LV LVl
Melanchlæni Llll LX
Medi Llllll
Mariandicus ſinus Llllll
Martis templum ex farmentis LVl
Meotis LlX
Mandrocles LlX
Meſambria LlX
Mæetei LXl
Mulus LXll
Myniæ recepti ab lace/ demoniis LXlll
Myniæ ab uxoribus li/ berati LXlll
Membliares LXlll
Matiſtum LXlll
Mantinea LXllll
Mandra LXllll
Macæ LXV
Machlies LXV
Minerua cuius filia LXVl
Mineruæ ægis LXVl
Maxies LXVl
Mortuoꝝ letitia LXVlll
Mars LXVlll
Myrcinus LXlX
Megabates LXX
Monarchus LXXll
Matieni LXXll
Memnonis urbs LXXll
Meceſtes LXXlll
Menalippus LXXlll
Myrſes LXXlX
Myrcinus urbs LXXlX
Miletus capta LXXX
Malorum ſigna lxxxi
Malena LXXXl
Meſſambria LXXXl
Milciades LXXXl LXXXll LXXXVll
Metiochus LXXXll
Mardõius lxxxii lxxxvii
Medimnũ LXXXlll
Marathon LXXXVll
Marathonis pugna LXXXVlll
Megacles LXXXlX
Meges LXXXlX
Megacles genet ele/ ctus XC
Milciades accuſatus XC
Myrrhinei XCl
Muſæus XCl
Mardonii oratio XCll
Moraꝑ deſt XCll
Mare hominibus utiliſ/ ſimum XClll
Meandri fontes XCllll
Myriades XCllll
Marſye pellis XCllll
Mortis bonũ XCVl
Magna cũ piculis xcvi
Mula mulũ pepit xcvi
Melas flu. defecit xcvii
Myrias ſunt. x. milia hominum. XCVll
Medoꝝ armatura xcvii
Medi unde XCVll
Megapanus XCVll
Myci XCVll
Matieni XCVll
Mariandyni XCVll
Mœones XCVll
Macrones XCVlll
Myuarchæ XCVlll
Mardonius XCVlll
Maſſyſtes XCVlll
Maſcames XCIX
Meſambria op. C
Maronea C
Maciberna C
Menda C
Malorum portionem ſuã quiſq; referret ex

cõmuni aceruo CIII
Mactorium CIII
Meſſana CIIII
Minois mors CV
Mythus CV
Myrmeca CVI
Medini CVI
Melas flu. CVII
Mali exors nemo eẽ po teſt CVIII
Medi in lacedæmo nes CVIII
Megiſtias CIX
Macron CIX
Mardonius CXVIII
Mardonii oratio ad xer xem CXVIII
Mydæ horti CXXII
Maſiſtius cxxiiii cxxv
Melampuſ CXXVI
Mãtinæi CXXVI
Muſæus CXXVII
Melois flu. CXXVIII
Mardonii morſ cxxix
Maſiſtates CXXXIII
Molles uiri ex regioni bus CXXXIIII
Mycala CXXXI
Micad CXXXII
Maſiſtes CXXXII
Muliere igna uior CXXIII
Nudum conſpici pro bro eſt II
Numina inuida eſſe IIII
Nũmus argente us XI
Nitocris regina XIIII
Ninus urbs XIIII
Nili origo XIX
Nili hoſtia XIX
Nili exundatio XX
Nili aura nulla XX
Nilus cur creſcit XX
Nili fontes XX
Naſamones XXI
Nili fluxus XXI
Neptuni nomen XXIII
Nicandra XXIII
Naues XXVI
Naucrates XXVI XXXV
Nitocris regina XXVII
Nyſa urbs XXXII
Necus rex XXXIII
Nicetis puella XXXVI
Nomades LIII
Necus rex LV
Nilus LV
Napares LV
Nœas LV
Nipſæi LIX
Nudium LXIII
Naſamones LXV
Nomades LXVI
Naſamonum cadaue ra LXVI
Naſcentiũ fletus lxviii
Naxus LXX
Narſias LXXVIII
Nonacris urbs lxxxv
Nicodromus LXXXVI
Nyſei equi XCV
Neſtus flu. C CI
Niphraga C
Neon urbs CXIII
Naxii CXIIII
Natiões. xl. ſuperatæ in marathone CXXV
Orchius cantus III
Olympus IIII
Oreſtis oſſa VII
Oreſtes cubitõrum ſe ptem VIII
Othryades VIIII
Opus urbs XV
Obeli ſaxa XXVIII XXXIIII
Orus rex xxxii xxxiii
Oſiris XXXII
Opifices uiles ſũt xxxiiii
Oratal XXXVI
Oaſis urbs XXXVIII
Obruti arena XXXVIII
Othanes XLIII
Othanis cõcio XLIIII
Oebares XLV
Ouiũ caudæ XLVII
Orœtes XLVIII XLIX
Otanes L
Oceanus LII LIIII
Oreſſus LV
Ombrici LV
Oetoſyrus LVI
Opis LIIII
Olenes LIIII
Oebazus lviii lxxxi
Oylycus LXIII
Oedipodæ delu brum LXIII
Oryes LXVII
Orbelus LXIX
Otanes LXX
Oliatus LXXI
Oneatæ LXXIIII
Oleæ athenis tan tum LXXV
Oea LXXV
Oneſilus LXXVII
Oneſili caput LXXVIII
Otanes LXXVIII
Olorus rex LXXXII
Orcinatus LXXXVI
Olophixus XCIIII
Ophryneos XCV
Otanes XCVII
Olympieni XCVII
Olympus CI
Oſſa CI
Othrys CI
Onochonus CI
Oecetor CIII
Orithyia CVII
Onochonus flũs defe cit xerxi CVII
Olympicoꝝ coroã olea gina CXII
Ozolæ CXIII
Oenone CXIII
Olea i arce CXIIII
Omeatæ CXVI
Oroſangæ CXVII
Olynthus CXX
Oeroe inſula CXXVII
Oricus portus CXXXI
Periander III
Pateræ aureæ VI
Pelaſgi VI
Piſiſtratus VI
Phya mulier VII
Phraortes VIII XI
Pteria locus IX
Phocia IX
Pacis bona X
Pilæ ludus XI
Parecõtaceni XI
Perſaꝝ gña XIII
Paſargadæ XIII
Panthelei XIII
Perſaꝝ citus XIIII
Perſaꝝ abſtinẽtia XIIII
Perſaꝝ filii qd docen tur XIIII
Perſaꝝ noia in .S. XIIII
Perſaꝝ cadauera XIIII
Pharnaſpus XVIII
Pſammiethicus rex XVIII XXXIII
Pueri duo clam nutri ti XVII
Paraſangæ XVIII
Pyramidum lapidici næ XVIII
Punica humus XIX
Peluſiũ XIX
Pirene XXI
Perga dæmon XXII
Proſopitis iſula' XXII
Panos ſimulacrũ XXII
Porcus hoſtia XXIII

Promenea XXIII
Papremus urbs XXIII
Phoenix XXV
Perſei templum XXVI
Perſei ſandaliũ XXVI
Pſimmiuſ mõs XXVII
Pherõ rex cecus XXVIII
Proteus XXVIII
Paris XXVIII XXIX
Pyramis ingens XXX
Philites paſtor XXX
Piramis lateritia XXXI
Pyramis XXXII
Pan XXXII
Paſſus menſura XXXIIII
Patumon XXXIII
Pſammis rex XXXIIII
Petabermes XXXIIII
Proſopitis iſula xxxiiii
Phœcia XXXV
Phaſelis XXXV
Polycrates XXXV XL
Perſarũ reges q XXXVI
Phanes uir præſtans XXXVI
Pſãmẽitus xxxvi xxxvii
Perſarũ capita XXXVII
Pauſeus XXXVII
Præxaſpes XXXIX
Perſarũ iudices XXXIX
Pitaici XXXIX
Pantagnotus XL
Piſcis cum ſmaragdo XL
Periãder XLI LXXVI
Procles XLI
Patigites XLII
Pharnaſpes XLIII
Phædyma XLIII
Perſarum uxores LXIII
Prexaſpes e turri LXIIII
Plæbis ignauia LXIIII
Popularis ſtatus XLIIII
Perſarum inſtitutã XLV
Parmis XLV
Pſydea urbs XLV
Pactytia XLV
Padæ XLV
Polycratis mors xlviii
Polycratis filiæ ſomnium XLVIII
Polycrates XL L
Paralatæ LII
Panticapes LIII LVI
Ponticum LIII
Perſæ LIIII
Phaſis LIIII LV
Perſicum mare LIIII
Patyia LV
Pontus LV
Porata LV
Pyretos LV
Papæus LVI
Ponti amplitudo LVIII
Propontis LVIII
Phaſis LIX
Perinthus lix LXVIII LXXXI
Pithagoras LIX
Polynices LXIII
Pyrgus LXIII
Platea LXIII LXIIII
Phronima LXIIII
Polymneſtus LXIIII
Pherotima LXV
Pœni LXV
Pedunculi mordentur LXV
Plynes LXV
Pſylli LXV
Phla inſula LXV
Pœni ſaluberrimo corpore LXVI
Pheretimæ mors fœda LXVIII
Pœones LXVIII
Pæonia LXVIII
Præoplæ LXIX
Praſias LXIX
Papraces LXIX
Perſarum conuiuia LXIX
Perſarum cædes in conuiuio LXIX
Perdica LXIX
Pauſanias LXX
Prinetade LXXI
Phryges LXXII
Puellæ aſtus LXXII
Piſiſtratus LXXIII
Phylarchi LXIIII
Periander cum defunda LXXVI
Pactolus LXXVII
Philocyprus LXXVIII
Pyxodorus LXXVIII
Pegadenſes LXXX
Phrynicus LXXX
Pytogenes LXXXI
Piſiſtratus LXXXI
Phileus LXXXI
Pactyia LXXXII
Pãitus cõſiliũ LXXXIII
Procles LXXXIII
Perſeus LXXXIII
Pythii LXXXIII
Percala LXXXIIII
Partus tẽpora lxxxiiii
Pheneum LXXXV
Philagius LXXXVII
Prytaneũ LXXXVII
Philippides LXXXVII
Parthenius mons LXXXVII
Panos tẽplũ LXXXVII
Polemarchus lxxxviii
Phalerũ LXXXVIII
Phidon LXXXIX
Pœos urbs LXXXIX
Pericles XC
Pelops XCIII
Pythii diuitiæ XCV
Pons diſſoluitur XCV
Patiramphis XCV
Perſarum armatura XCVII
Perſeus XCVII
Perſæ unde XCVII
Pactyes XCVII
Paricanii XCVII
Zitæ XCVII
Phryges unde XCVII
Parmis XCVIII
Pharnuches XCVIII
Phoenices XCVIII
Pamphilii XCVIII
Pelaſgi XCVIII
Paleſtina XCVIII
Pyſiri lacus exhauſtus C
Pieres C
Pergamum C
Pangæus C
Pæoples C
Phyllis regio C
Pidorus C
Pallene C
Potidæa C
Pella CI
Peneus CI
Perræbi CI
Pelion CI
Pamiſus CI
Pieria CI
Perſes perſarum parens CII
Polychmitani CV
Præſii CV
Phœnix flu. CVI CVII
Praxinus CVI
Pythius CVI
Peditatus xerxis CVI
Penthylus CVII
Prytaneus CVII
Phratagima CIX
Pantita CX

Pentecõteri CXI CXIIII
Philaon CXI
Polias CXI
Pernasi uertex thitorea CXIII
Parnasi uertex hymapeus CXIII
Pedieæ CXIII
Parapotamii CXIII
Panopæi CXIII
Phylacus CXIII
Protemplaris minerua CXIII
Pegone CXIIII
Phayllus CXIIII
Platea urbs CXIIII
Polopõnesi gentes septem CXVI
Periochi CXVI
Psytalea insula CXVI
Panætius CXVII
Pugnæ initium ad salaminem CXVII
Phylacus CXVII
Polycritus CXVII
Pytheas CXVII
Pedasenses CXIX
Pæonii CXIX
Persarum multi submersi CXX
Potydæatæ CXX
Pallene CXX
Potidæa CXX
Perdicas CXXI
Perdicæ panis crescens CXXI
Philippus CXXII
Perdica CXXII
Pausania CXXII
Pliſtarchus CXXIII
Paludamentũ CXXIIII
Phliasii CXXV
Pallonenses CXXV
Pitaneti CXXVIII
Pausanias uictor cxxix
Posidonius CXXIX
Pausanie mors CXXIX
Protesilaus CXXXIII
Plæſtorus CXXXIII
Philiſtus CXXXI
Plateæ pugna cxxxii
Perilaus CXXII
Quod reprehendis ne facito L
Rhapsinitus rex XXIX
Regis filia prostituta XXIX
Rodopis quæ nà XXXI
Rubrum mare XXXIII
Rhodus XXXV
Rhœcus XLIIII
Rubrum mare LIIII
Regum sepulcra LVII
Regũ funera LXXXIII
Rhœtios urbs XCV
Restiũ pugna XCVIII
Regis uxor coca CXXI
Rosæ sexagenum folium CXXII
Regis uires CXXII
Res diuinitus future signis dclarãtur cxxxii
Smyrna II
Solon IIII
Sandamis VIII
Syri VIII
Solis eclipſis VIII
Sinope IX
Sardis expugnantur X
Solon a crœso nomi natus X
Sors facto destinata X
Struchates XI
Spaco.i.canis XI
Sagartii XIII
Semiramis XIIII
Susa XV
Sargapises capitur XVII
Sangares idest pugiones XVII
Sol deus XVIII
Simulacra deorũ XVIII
Selbõidis stagnũ XVIII
Schœni XVIII
Sebeniticum XIX
Saiticum XIX
Solis natura XX
Sai urbs XX XXIIII
Syene XX
Sinope XXI
Sacrificandi ritus XXI
Subulci prophani XXII
Sus hostia lunæ XXII
Serpentes sacri XXV
Serpẽtes alati lxvii
Sesostres rex xxviii
Sardonicũ linũ XXVII
Syria XXVIII
Sydon XXVIII
Sapho ĩ fratrem XXXI
Sabachus rerum xxxi
Sethon rex XXXI
Sauacaribus rex XXXII
Semeles filius XXXII
Saitani reges XXXIIII
Siuph urbs XXXV
Solonis lex XXXV
Solis mensa XXXVII
Smerdis fortis XXXIX
Sapientis est prospicere XXXIX
Syloſontes XL L
Siphnus insula XLI
Susa XLII LXXII
Satrapeæ XLV
Sogdi XLVI
Stannum XLVII
Sarangei XLVII
Samos euersa L LI
Summum lactis LII
Scythæ LII
Scolotes LII
Sapires LIIII
Sataspes LV
Soloe LV
Scylax LV
Scius LV
Sal sua sponte concrescens LVI
Scytharum dei LVI
Scytharum mos in hostes LVI
Scytharum iusiurandum LVII
Scytarum fœdera LVII
Scyhtarũ funera LVII
Sauleus rex LVIII
Spargapithis LVIII
Scyles LVIII
Sitales LVIII
Salmideſus LVIIII
Scyrmiadæ LVIIII
Scythia uetus LX
Suniacum iugum LX
Scythiæ partes due LX
Sauromatæ LX
Solœcizat LXI
Scopasis LXI LXII
Syrges LXI
Scytharum munera ad darium LXII
Soſtrates LXIIII
Salamin LXIIII
Sponsarum coitus cum conuiuis LXV
Scutum LXVI
Solis fons LXVI
Solem execrãtes LXVI
Sigynnæ LXVIII
Strymon LXVIII
Syropæões LXVIIII
Sisamnes LXX
Syri LXXII
Stathmi LXXII
Scæus LXXIII
Sigeum LXXIII
Soſicles LXXVI
Spicagæ dtrũcatio lxxvi
Sardis cremate sunt LXXVII

Stesenor LXXVIII
Solon LXXVIII
Sole urbs LXXVIIII
Syenesis LXXVIII
Sylosón LXXX
Scydros LXXX
Scybaris LXXX
Samii í coloniá LXXX
Scythes rex. lxxx. lxxxi.
Samos LXXXI
Scholæ tectum in pue-
ros LXXXI
Sylebria LXXXI
Stesagoras LXXXI
Spartanorum regum iu
ra LXXXIII
Spartanorum sena-
tus LXXXIII
Stygis aqua LXXXV
Sepia locus LXXXV
Scythissato LXXXVI
Sumum LXXXVI
Stesileus LXXXVIII
Smidirides LXXXVIII
Syritanus LXXXVIII
Sua spõte nihil fit XCII
Sõnia unde XCIII
Sana urbs XCIIII
Solis eclipsis XCV
Sol XCV
Scamandri aqua defe-
cit xerxi XCV
Stendoris lacus XCVII
Sala urbs XCVII
Sisamnes XCVII
Sisyrnæ XCVII
Sarangæ XCVII
Syri XCVII
Strymonii XCVII
Smerdomenes XCVIII
Sagartii XCVIII
Sthrymma C
Sapæi C
Satiæ C
Sinrus C
Sarca C
Sermyla C
Sythonia C
Sciona C
Sindus CI
Sperchius CI
Sitalces CII
Speculatorum liber-
tas CIII
Syagrus CIII CIIII
Sabyllus CIII
Sicania CV
Sicilia CV
Scyathus insula CV
Sepias CVI
Sandoces CVII
Sperchius CVII
Spartiatarum oracu-
lum CIX
Sparta CX
Seditio inteſtina CXI
Scyllias urinator CXI
Serpẽs in arte CXIII
Stireenses CXIII
Seriphii CXIII
Syphnii CXIII
Salamis athenienſium
profugium CXV
Syris CXV
Scinnus pædago-
gus CXVI
Scyradis mneruæ tem
plum CXVIII
Suadela CXIX
Seris CXX
Stattes CXXI
Sylenus CXXII
Sphẽdaleæ CXXIIII
Scholos ager CXXIIII
Spartiatæ CXXVI
Stenyclerus CXXIX
Sophanes CXXIX
Solis oues CXXXI
Tibiæ cantus II
Trasybulus III
Tellus beatissimus IIII
Trophonius V
Tyrrheni VI
Thessalia VI
Thales nudesius VIII
Telmisses IX
Tiria ager IX
Thyreæ IX
Tesserarum ludus XI
Tritæchimas XV
Tmolus flu. X
Tomyris regina XVII
Thebæ XIX
Tarichea XIX
Terræ diuisio XIX
Thachensus insula XX
Tyri tempus XXII
Thasius XXII
Timareta XXIII
Trochilus XXIIII
Thonis XXVIII
Thesmopho-
ria XXXIIII
Theus XXXV
Theodorus sami-
us XL
Thorax pictus XL
Tyrea insula XLIIII
Tybanorum mo-
res XLIIII
Talentum babyloni-
cum XLV
Thus XLVII
Thymiamatæ XLVII
Thomanei XLVII
Telesachus L
Targitaus LII
Trapii LII
Tyresi LII
Thyssagetæ LIII
Terræ partes LIIII
Tanais LV LVI
Tyres LV
Tiarantus LV
Tibisis LV
Tyrite LVI
Thagimasa LVI
Tymnis LVIII
Tearus flu. LIX
Thracũ sagittæ LIX
Taurica gens LX.
Trachea LX
Tauri pipuli LX
Trieterica LX
Taxacis LXI
Tissagetæ LXI
Tanais LXI
Thoica tribus LX
Theras LXIII
Tisamenus LXIII
Therſandrus LXIII
Trixæ LXIII
Tarteſſus LXIIII
Themison LXIIII
Thestis fons LXIIII
Thuribudum delphi-
cum LXIIII
Taurica LXV
Triton LXV
Tritonis LXV
Troglodytæ LXVI
Thores LXVII
Thracum gens maxi-
ma LXVIII
Trausi LXVIII
Thracũ mores LXVIII
Tilones LXIX
Thalamia remi fora-
men LXX
Telis LXXI
Tabella totius or-
bis LXXII
Tigris LXXII
Tanagrei LXXII
Thespienses LXXV
Thebæ LXXV
Tyrãnidis malũ LXXVI
Trasybulus LXXVI
Thesproti LXXVI
Tigris LXXX

Tasus LXXXI LXXXII
Terapne locus LXXXIIII
Thyrea LXXXV
Thesiades LXXXVI
Tentare deū LXXXVI
Timo XC
Thyssus XCIIII
Tyrodiza XCIIII
Teucros urbs XCV
Tiara qd XCVII
Tigranes XCVII
Thracū armatura cxvii
Tibareni XCVII
Thermylæ XCVIII
Trauus C
Thraciæ populi C
Terma urbs C CI
Torona C
Therambus C
Thessalia quondam lacus CI
Thespienses CI
Talthybius CI
Talthybiadæ CI
Tereus CII
Timon illustris CII
Temistocles CII
Telos CIII
Telines CIII
Terillus CIIII
Themistocles CV
Thermopylarum aditus CV
Thermopylarum mons CV
Thermalutra CVI
Thya CVI
Trierarchus CVI
Thetidis raptus a peleo CVII
Thessalæ æquæ CVII
Trachiniæ petræ CVII
Trechis CVII
Thermopylæ CVII
Thermopylarum calles CVIIII
Themistocles CXI
Thēistocles i iões. CXII
Thermopylana clades CXII
Tellias CXII
Titorea parnasi uertex CXIII
Tethroniū CXIII
Triteæ CXIII
Thesproti CXIIII
Thespia urbs CXIIII
Themestor CXVII
Tabellionum cursus & mores CXVIII
Thēistocles qs CXIX
Themistocles omnium prudentissimus CXX
Timodemus CXX
Thermæus sinus CXX
Timoxenus CXXI
Themenus CXXI
Tyrānus tyrāno operā præstat CXXII
Triasius captus. CXXIII
Tanagra CXXIIII
Therſandrus CXXIIII
Thorax CXXIIII
Tōsura ob fun CXXV
Tisamenus CXXVI
Tisameni certamina CXXVI
Telidæi CXXVI
Thermodoō CXXVII
Titacus CXXIX
Tripes aureus CXXX
Timegenides CXXX
Tycta cœna CXXXIII
Telon CXXXIII
Tygranes eminentissimus CXXXI
Vestes laneæ XXV
Vxorū cōdutura XXVI
Vulcani tēplū XXVII
Vulcāi colossus XXXV
Viuēdi ratio XXXV
Veneris statua XXXV
Vrania XXXVI
Vitrea sepulcra xxxVIII
Vētura eueniūt xxxxii
Vipere coitus xxxxVII
Viperæ ptus XXXXVII
Vocalissimus quidā ægyptius LXIII
Vxoꝝ cōtētio LXVIII
Virgines regi exhibentur LXV
Viri ꝓ mulieribus lxix
Vetus urbs LXXXVI
Viri extiterunt: fœminæ: fœminæ autem uiri CXVII
Vulcani fax CXVIII
Xerxes ideſt bellator LXXXVII
Xerxes XCI
Xerxes cur græciæ bellū intulit XCI
Xerxis oratio XCI
Xerxis somnium XCIII
Xerxis uisio XCIII
Xerxis copiæ XCIIII
Xerxis ꝑpietas & ingratitudo XCV
Xerxis spectaculū XCV
Xerxis exercitus traiectus in europū XCVI
Verxis numerus XCVII
Xerxis ꝑpatores lxxxviii
Xerxis fiducia CIII
Xerxis summa naualis exercitus CVI
Xerxis summa peditatus CVI
Xerxis exercitus summa CVI
Xerxis dignitas CVI
Xerxis naues. cccc. submersæ CVII
Xerxis frumenti numerus die quoꝙ cōsumptus CVI
Xerxis clades CXII
Xerxis oratio ad artemisiam CXVIII
Xerxis fuga CXVIIII
Xerxis nauis ad fugam CXX
Xenagoras animosus CXXXII
Zopyrus se lacerat LI
Zopyrus transfugit ad babylonios LI
Zalmoxis LVIIII
Zoa LXIIII
Zegeries LXVII
Zabyces LXVII
Zigantes LXVII
Zanclei LXXX
Zeuxidemus LXXXV
Zona urbs XCVII
Ziræ XCVII
Zancla CIIII
Zosteres CXIX

Finis Tabulæ

Ant. Mãcinellus Veliternus ad Reuerendum ædis Geminianæ Antiſtitem: Diuiq; Marci Canonicum Nicolaum Rubeum Venetorum decus: omniumq; bonarum artium & uirtutis cultorem:

Herodoti halicarnaſei (Nicolae Rubee Venetorũ decus cõſilio pariter & lingua præſtans) hiſtoriam Laurentio Vallenſi latinis elegantiſſime litteris tradità impreſſores magna ex parte corruperant: Q ua de re Gregorius de Gregoriis Vir ſane probus ueriq; ſtudioſiſſimus cupiés illam fideliter imprimi: me adiit: me orauit: opus omne perlegerem accuratius. Perlegi quidem: inuentũ eſt & deprauatum & diminutum locis q̃plurimis. Itaq; altero exemplari collato emendata ſunt fere omnia: Marginibuſq; ſignata quæcũq; ſcitu digniſſima: appoſito etiam quo facilius inueniantur indice. Q uod item in Strabonis Geographia nunc agimus: & in Diodoro iã ægimus. Vbicunq; tñ Antiſtœchon reperietur haud mihi ſed impreſſoribus aſcribatur Cũ exẽplar iis emendatiſſimũ dederim. Nec mirũ ſi qñq; littera pro littera inuenitur ob iprimendi difficultatẽ. Siquibus uero hæc oĩa grata fuerint: Tibi Nicolae Rubee p̃ſidiũ meum debebunt: Niſi enim ab Vrbe Venetias me profectum domi tuæ (idq; Mantuano hilario ſacerdote q̃ optimo duce & auſpice: ad te nãq; huius ſeculi alterum Mecœnatem ab eo deductus & commendatus fui) recæpiſſes. Nec iſta nec alia mea qualiacũq; paſſim nunc haberentur. Tuæ igitur liberalitati: Tuæ gratiæ: Tuis moribus: Tuæ benignitati debebunt: quibuſcunq; uigiliæ noſtræ placuerint. Ego autem te ſemper ut numen uenerari non deſinam: imitor quippe æthyopas illos qui eos a quibus beneficium accæperunt: pro deis habent. Viue: Valeq; Muſarum hoſpes. Datum Venetiis tertio Cal. Aprilis.

M.CCCC.XCIIII.

HERODOTI HISTORICI INCIPIT.

Laurentii Vallen. conuersio de Græco in Latinum.

h

ERODOTI Halicarnasei historiæ explicatio hæc est: ut neq; ea quæ gesta sunt: ex rebus humanis obliterentur ex æuo: neq; ingentia & admiranda opera: uel a Græcis edita: uel a Barbaris gloria fraudẽtur: cum alia: tum uero: qua de re isti inter se belligerauerũt. Persarũ eximii memorãt dissensionũ auctores extitisse Phœnices qui a mari quod Rubrum uocatur: in hoc nostrum proficiscentes: & hanc incolentes regionem: quam nunc quoq; incolunt: longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: faciendisq; Aegyptiarum & Assyriarum merciũ uecturis in alias plagas: præcipueq; Argos traiecerunt. Argos &enim ea tempestate omni-

bus ciuitatibus regiõis: quæ nũc Græcia nominatur: antecellebat. Huc appulsos phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextoue quã appulissent die cunctis fere diuendi-tis fœminas ad mare uenisse cũ alias multas: tum uero regis filiam cui nomen esset idem quod græci tradunt Io filiam Inachi. Dunq; hæ fœminæ puppi nauis assistẽtes ea mercarentur: quæ cuiusq; auiditas maxime ferebat: in eas phœnices sese adhortatos impetũ fecisse & ipsarum plerisq; aufugientibus Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisq; in nauẽ impositis phœnices in ægyptum uela fecisse. Hunc itaq; in modum Io in ægyptum ab isse memorant persæ non quẽadmodũ græci: & hoc iniuriarum principiũ extitisse. Post hæc græcorum quosdam quorum nomina non tradunt nec tenent: tyrum appulsos filiam regis rapuisse Europam. Fuerunt autem hi cretes: illisq; parpari repensum. Verum postea græcos secundæ iniuriæ auctores extitisse longa uecti naue in oram colchidis & ad phasim fluuium cum cætera transegissent quorum gratia uenerãt absportarunt illinc filiam regis Medeam. Ad quã reposcendam pœnasq; de raptu petendas cum rex colchorum caduceatorem misisset: græcos respondisse ut illi de rapta Io argiua pœnas sibi non dedissent: ita ne se quidem illis daturos. Secunda adhinc ætate ferunt Alexandro Priami filio cum ista audisset cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam & græcia comparandæ: certum habẽti omnino se pœnas non pensurum quas nec illi pependissent. Ita cũ is Helenã rapuisset uisũ eẽ græcis pmũ missis illic nũciis & Helenã repetere & pœnas de raptu petere. Illos uero tergiuersãtes mẽtõnẽ fecisse de raptu Medeæ: & q nec pœnas dedissẽt: nec rapinã reposcẽtibus reddidissent: quomõ uellẽt ipsi ab aliis sibi pœnas dari. Hacteunus iter eos mutuis rapinis actũ. Eoꝝ ãt q̃ deinceps extiterũt græcos p̃cipue auctores extitisse: q priores in asiam q̃ ipsi in europam copias ducere incepissent. Se q dem sentire iniurorium uiorum factum esse rapere fœminas: amentium uero raptis ulciscendis operam dare: prudentiũ autem pro nulla habere raptaꝝ pulchritudinẽ: quippe quæ nisi uoluissent haud dubie raptæ non fuissent. Eoq; suarũ fœminarum ex asia raptarum persæ negãt ullã se habuisse rationem. Græcos autem lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem. Deinde i asiam profectos imperium Priami euertisse. Atq; ex eo tempore semper existimasse sibi hostes esse græcos. Siquidem asiam & quæ illam incolunt barbaras gentes putant persæ sibi necessitudine coniunctas. Europá uero & græcos a se esse disiunctos. Hunc in modum persæ rem gestam esse memorant. & ob ilii excidium sibi discordiæ cum græcis extitisse principium comperiunt: cum quibus non consentiunt de Io phœnices: quam negant se in ægytum abduxisse raptu usos sed eam apud argos cum nauclero ipsorum nauis habuisse rem: & cũ se grauidã esse comperisset: ueritam parentes sic uolũtariam cum phœnicibus nauigasse ne detegeretur. Et hæc quidem persæ phœniceſq; referunt. Ego uero utrum sic gesta sint nec ne nõ pluribus persequar. Cæterũ quẽ ipse noui primum incepisse inferre græcis iniuriam hunc indicabo longius oratione pergens tam paruas urbes ciuitatesq; cõmemorando quã magnas. Nam quæ olim magnæ erãt: earum per multæ factæ sunt paruæ. Rursus quæ mea memoria magnæ fuerunt prius fuerant paruæ: Igitur cum sciam humanam felicitatẽ ne quaquam in eodem tenore perstare: utriusq; fortunæ mẽtionem habebo.

Io a phœnicibus rapitur

Europa rapitur

Medæ a grecis tã sportata

Helenæ raptus

Io stuprata

Crœsi genus

Alyattes

Halys

Rœsus genere quidem fuit lydus: patre autem Alyatte. earum uero nationum tyrannus: quæ intra halym amnem sunt: qui a meridie syros ac paphlagones interfluens contra uentum aquilonem in mare quod uocant euxinum euoluitur. Hic Crœsus e barbaris dũtaxat quos cognitos habemus primus græcorum alios ad tributum pẽdendum adegit: alios sibi amicos concilauit. Subegit quidem Iones æoles: &

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

qui sunt in asia dores. Amicos autẽ sibi fecit lacedæmonios cũ añ eius imperium uniuer
si græci liberi fuissent. Nam cimeriorum aduersus Ioniam expeditio uetustior illa qui
dem Crœso extiti non tamen urbes expugnauit: sed per incursiones prædas abegit: heraclide
Cæterum principatus cum fuisset heraclidarum: ad genus Crœsi qui uocabantur Marm Mermna
nadæ sic peruenit. dæ

Andaules is: quem græci Myrsilum nominant: sardium fuit tyrãnus ab Alcæo Cãdaules
c Herculis filio oriundus. Siquidem heraclidarum primus sardium rex extitit Myrsilus
Agron nouissimus Cãdaules Myrsi filius. Cum añ Agronem qui in ea regiõe Alcæus
regnauerant fuissent oriundi a Lydo Atys filio: a quo totus is populus cognomiatus est Agron
lydus: cum mœon antea uocaretur. Ab his succedentes heraclidæ imperium ex oraculo heraclide
adepti sunt Iardana ancilla & Hercule geniti: idq; per quingentos & quinq; ãnos duas myrsus
& uiginti uirorum ætates tenuerunt filius patri deinceps succedentes usq; ad Candaulẽ Lydus
Myrsi. Hic igitur Candaules uxorem adamabat. eamq; præ amore arbitrabatur omniũ Atys
fœminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens apud Gygem Dascyli filiũ mæon
ex satellitibus suis (erat enim is maxime acceptus: & quo ministro in rebus magis arduis Iardana
utebatur) speciem uxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tem Gyges
pore (necesse namq; erat ei male euenire) Inquit his uerbis. Gyges neque enim uideris Dascylus
mihi fidem habere referenti de coniugis specie: q; magis incredulæ sunt hominibus au
res q̃ oculi: fac ut illam conspicias nudam. Hic autem uehementer exclamans quẽnam
inquit here sermonem profers haud quaquam sanum q me iubes inspicere heram meã
nudam? Mulier exuta tunica: & uerecundiam pariter exuit. Olim iam hominibus sũt ho mulier
nesta excogitata: Vñ discere debemus: ex quibus hoc unum est quæ sua sint quenq; inspi nuda
cere debere. Ego uero tibi fidem habeo illam esse fœminarum omnium specioſissimã
teq; oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges repugnabat pertimescens ne
quid sibi ex ea re mali contingeret. Cui uicissim ille his uerbis. Fidens inquit esto Gy
ges caue timeas aut me tanquam hoc te sermonem tentantem aut uxorem meam ne
quid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim sic ego machinabor: ut illa ne depre
hendere quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te namq; secundum fores domus inq̃
cubamus cum aperte fuerint sistam. Vbi ego fuero ingressus: aderit & uxor mea in cubi
culum: iuxta cuius introitum sella posita est: super quam uestes illa ut quanq; exuet: repo
net sese per multum ocium spectandam præbens: quæ cum a sella cubitum perget osten
dens inuicem terga: curæ tibi sit illinc ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges ubi ef
fugere non potuit: fuit paratus. quem Candaules posteaq̃ hora cubandi uisa est adesse:
in cubiculum duxit: statimq; post & uxor affuit: quam introeuntem ac uestimenta depo
nentem Gyges intuitus ubi auersa fuit illa cubitum uadens: ipse e loco prorepens foras
abiit: & inter exeundum a muliere conspectus est. Hæc ut didicit a uiro quod actum es
set: neq; præ pudore exclamauit: neq; uisa est percepisse habens in animo Candaulẽ ul Nudũ cõ
ciscI. Apud lydos enim & fere apud cæteros quoq; barbaros magno probro est etiã ui spici pro
rum conspici nudum: Ita tunc nihil aperiens mulier silentiũ tenuit. Mox ubi dies illuxit bro est.
quos domesticorum maxime sibi fideles intelligebat esse cum preparasset: Gygem ac
cersit. Hic eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant accersitus uenit. Quippe qui
antea solitus esset ad reginam concedere quotiens ab ea uocaretur. Vt uenit ad eum his Cãdaulis
uerbis mulier inquit. Nunc duabus tibi presentibus uiis Gyges offero electionem in utrã uxor in
malis diuertere: Aut enim me pariter ac regnũ lydorum ubi Cãdaulem interfeceris: aut dignata.

Hanc Historiã Iustinus libro primo arctius refert

teipsum continuo occũbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo posthac scias quæ te scire non decet. Sed aut illum qui ista consuluit interire opus est: aut te qui nudam me es conspicatus. & illicita feciſti. Ad hæc uerba Gyges parump obstupefactus mox obsecrare illam ne se ad talem necessitatẽ adigeret alterutrũ eligendi. Vbi nõ persuadet: sed utiq; propositam sibi necessitatem cernit: aut interimendi herũ: aut per alios pereundi: elegit ut ipse superesset: atq; ita percunctans illam inquit quandoquidem me adigis inuitũ ad herum meum occidendũ: age audiam quo pacto illũ adoriemur. Excipiens illa ecce eo inquit loco adoriendũ erit: unde ille me nudam ostendit. In sopitum impetum dabitur. Posteaq̃ insidias instruxerunt: & nox aduenit: Gyges nihil cunctatus est. Q uippe cui nulla deuitandi facultas esset: sed necesse aut perire aut Cãdaulem perimere mulierem in thalamũ sequitur: quem illa dato pugione subter easdem fores occulit. Vnde postmodum iste procedens qescentem Candaulem obtruncat: uxoreq; eius & regno potitus est. Cuius rei meminit & Archilochus parius: q per idem tempus fuit in Iambo trimetro: Optinuit autem regnum Giges atq; possedit ex delphico oraculo. Nã cum lydi indigno animo ferrent Candaulis casum atq; in armis essent: conuenit inter hos ac factionẽ gygianam ut si oraculum respondisse hunc esse regem lydorum: ipse regnaret. sin minus: principatum heraclidis restitueret. Accepto pro se oraculo Gyges ita regnauit. sed demum Pythia locuta heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis esse uẽturam. Q uod carmen neq; lydi neq; ipsorum reges ullius momenti fecerunt priusquã exitu cõprobatum est. Hunc in modum optinuere tyranidem mermnadæ sublatis heraclides. Gyges tyrannide occupata delphos donaria misit non pauca. Vbi quæ ex argento donata uisuntur: eorum pleraq; istius sunt: & præter argentum imensam uim auri dedicauit: posuitq; cum alia: tum uero quod præcipua mentione dignum est patheras aureas numero sex pondo triginta talentorum: quæ corinthiorum thesauro collocata sunt. Licet is thesaurus (si uera loq uolumus) non corinthii populi est: sed Cypseli Eetionis filii. Ita Gyges barbarorum quos ipsi nouimus primus munera apud delphos posuit. secũdum Midam Gordii filium phrigiæ regem. Nam & Midas optulit regiam sellam in qua sedens iura solitus dicere erat rem spectaculo dignam: quod tribunal eodem quo Gyges optulit uocatur a delphis Gygadas eius uidelicet q optulit cognomine. Is postq̃ ĩperio potitus est arma intulit mileto & smyrnæ: urbemq; colophonem ui cepit. Nec aliud ullũ præclarum facinus ab eo gestu est: cum duo de quadraginta annos regnauerit. Hunc nos his dumtaxat de eo commemoratis missum faciamus Ardyis eius filii facturi mentionẽ qui post Gygem regnauit.

Candaulis mors

Gyges rex

Archilochus

Mermnadæ

Delphica dona prima

Gygis dona

Cypsolus

Eetion

Midas

Gordius

Gygadas

Gygis regnũ

Ardyis

Sardiates

Alyates

Cyaxares

Smyrna

Ic prieneas expugnauit: miletum oppugnauit: quo sardium tyrãnidẽ optinente cimmerii a scythis nomadibus eiecti e sedibus suis in assiam transierunt: Sardisq; præter arcem ceperunt. Ardyi: cum undequinquaginta regnasset annos: successit Sadyattes: regnauit annis duodecim: Sadyatti successit Alyattes: q cum Cyaxare Deiocis pronepote bellauit & medis: Cimerioſq; exegit ex asia. Smirnam & a Colophone conditam cepit: & clazomenas inuasit. Vnde non quemadmodum optabat discessit uehementer euentu frustrato. Alia quoque opera cum in imperio fuit dignissima memoratu edidit quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum milesiis a patre traditum hac ratione milletum illuc transgressus obsidebat: dum fruges in regione erant adultæ tunc exercitum immittebat: procedens in expedicionem ad cantum fistularum fidiumq; ac tibiæ tam muliebris q̃ uirilis. Cum in agrum milesium peruenerat: non ædificia quæ in

Tibie cãntus

agris erant diruere: non incendere: non fores effringere: ſed ícolumes eſſe paſſim ſinere: Arboribus modo fructibuſq; regionis peruaſtatis rurſus ſe recipiebat. Nam mileſii mare optinebant: ut opus non eſſet hoſti illic conſidere. Aedificia autem iccirco lydus non excidebat: ut & mileſii habentes unde procederent: humum ſererent: colerentq;. Et cum hoc illi feciſſent: ipſe cum exercitu ingreſſus haberet aliquid quod popularetur: Hæc faciens undecim oppugnauit anniſ per quoſ duo ingentia uulnera accepere mileſii: Vnum i Limeneio quod eſt ipſorum regionis pugna cõmiſſa: Alterum in campo Mæandri. Horum undecim annorum: ſex adhuc apud lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius: qui cũ exercitu terram mileſiam tunc inuaſerat: & idem bellum cõflauerat: quinq; reliquis eius filius Alyattes bellum quod a patre receperat: ut a me ſuperius commemoratum eſt: Alyartes intentius adminiſtrauit: in quo bello mileſios nulli ex Ioniis ſubleuauerunt: præter chios q ſoli fuere auxilio reddentes uicem: q alias quando mileſii chiis bello quod cum erythræis gerebant auxilia tulliſſent. Duodecimo autem anno incenſis ab exercitu ſegetibus hoc rei fieri contingit. Segetes ut erant incenſæ ualido uigente uento celerrime puaſerũt Mineruæ tẽplũ cognoíe Aſſeſiæ quo ícẽdio tẽplũ deflagrauit. Neq; ullius moñti ea res iꝑ Aſſeſia ſẽtiarũ habita ẽ: ſed cũpoſt exercitus reditũ ſardis Alyattes decubuiſſet: diuturniuſq; ægro minerua taret: delphos miſit ad deũ de ſua ualitudine ſiſcitatũ: ſiue aliẽo ſiue ſuopte cõſilio admittendum íductus. Nunciis cum delphos perueniſſent ſe reddituram reſponſum Pythia negat prius q̃ templum Mineruæ repararint: quod in terra mileſiorum apud Aſſeſum cõcremaſſent. Ita actum eſſe ego apud delphos accepi. Mileſii his illa addunt Periandrum Periãder Cypſelli filium cum audiſſet oraculum Alyatti redditum miſiſſe nuntium ad Thraſybulum tunc mileſorum tyrannum: cuius in primis erat familiaris admonitum: ut aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in preſens. Et mileſii quidem ita geſtum memorant. Alyattes autem ubi hæc ipſi nunciata ſunt: confeſtí caduceatores miletum mittit ad ineundas cum Thraſybulo: & mileſiis pactiones tantiſꝑ dum templum ædificaretur. Dum caduceator miletum uenit Thraſybulus: ut qui omnem ſermonem plane perſenſerat: noratq; qdnam Alyattes facere ſtatuiſſet: huiuſcemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat uel ſuum ipſius uel priuatorum: id omne in forum congerit: præcipitq; mileſiis ut cum ipſe ſignum dediſſet cuncti potarent: & inter ſe comeſſationibus uterẽtur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit: præcepitq; ut caduceator ſardyius cernens ingentem frumẽti aceruum effuſum: & homines oblectacionibus uacantes renunciaret Alyatti: quod & contigit. Nam ut illa conſpexit caduceator: Thraſybuloq; lydi mandata expoſuit: reuerſus eſt ſardis. Et ut ego audio ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt: Sperans enim Alyattes uehementem penuriam rei frumentariæ mileti eſſe: & populum ad extremum Miletus uſq; malorum deueniſſe. Reuerſo illinc caduceatore audiebat contraria: atq; ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conuentum eſt: ut mutuo hoſpites eſſẽt ac ſocii: proq; uno duo delubra apud aſſeſum ædificauit. Alyattes ipſe ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum qdem Alyattis cum mileſiis atq; Thraſybulo pertinent ita habuere.

Periãder

Eriander autem Cypſelli filius fuit: is q Thraſybulo indicauit oraculum: corí-
p thi tyrannus: cui maximum miraculũ fuiſſe oblatum populares ſui predicant:
& his leſbii aſſentiunt. Arionem methymnæum delphino inſidentem ad tena Arionis
ron fuiſſe euectum: q erat citharœdorum ſui ſeculi nulli ſecundus: qq; primus hominũ Delphius
quos nouimus & fecit & nominauit & docuit corinthi dithyrãbum. Hunc Arionem Dityram
ferũt cum permultũ tẽporis triuiſſet apud Pariandrum: concupiſſe in italiam ſiciliamq; bos

Historiá hác ex hác sumptá Aulus Gellij libro xvi re fert cap. 19.

nauigare rursus perta ingenti pecunia uoluisse corinthum reuerti: & cũ profcũrus e tarẽto esset: quia nullis magis q̃ corrinthiis fideret nauigiũ uirorum corinthioꝝ conduxisse. Cũ altum tenerent istos Arioni insidiatos: ut eo deturbato pecunia potirentur. Hoc illũ intelligentẽ oblata eis pecunia mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti nauitas iussisse: ut aut sibi manus afferret ut sepulturam in terra nãciscereturaut ilico in mare desiliret. Arionem ad hanc difficultatem redactum obsecrasse: ut quandoquidem ipsis ita placitum esset: cernerent se omni suo ornatu comptum: stantẽq; super fores au dirẽt cantantẽ: & cũ decãtasset sibi se manus allaturũ: atq; istos permittentes. (Inuaserat enim libido eos audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) e puppe ĩmediam nauem cõcessisse. Illum induto sibi omni ornatu: ac sumpta cithara stantem super foros inchoasse carmen: quod dicitur orthium: eoq; decantato sese ut erat ornatus ĩ mare iecisse: & hos quidem cursum tenuisse in corinthũ: illum uero aiunt a delphino exceptum in tænaron fuisse transuectum: & cum e delphino descendisset: corinthum eodem habitu perrexisse: & ubi peruenit quicquid contigerat enarrasse: & Periandrum quia nõ crederet tenuisse hominem in custodia: ne quo prodiret cæterum curauisse ut nautas haberet. Eos accitos ubi affuerunt percunctatum si quid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa italiam agere fortunatumq; : tarenti se reliquisse: Arionem apperuisse eodem quo desiliisset habitu: istos terrefactos nihil amplius habuisse: quod cõuicti ĩficiarẽtur. Hæc corinthii ac lesbii aiunt: extatq; in tænaro ingens Arionis ex ære donarium super delphinum sedẽs. Porro Alyates lydus composito cum milesiis bello: postea cum septem & quinquaginta regnasset annos: uita excessit: qui secũdus ex hac domo cum e morbo conualuisset: apud delphos dedicauit grandem ex argento pateram: Itemq; alteram ex ferro paruulam compactilem spectatione dignam inter omnia quæ sunt delphis donaria opus Glauci chii: qui solus omnium cõpactiõem ferri excogitauit:

Orchius cantus

Alyates regnum

Glaucus faber

Efuncto Alyatti succesit in regno Crœsus annos natus quinq; & triginta: qui primus græcorum ephesiis belllum intullit. Vnde ephesu ab eo obsessi urbem Dianæ donauerunt funem ex æde Dianæ ad murum alligato. Est autem interuterem urbem: quæ tunc obsidebatur & templum septem stadiorum interuallum. his primis Crœsus arma intullit. Deinde carptim singulis ionum æolorumq; alias in alios causas prætendens ut in quosq; maximas reperire poterat. In quosdam etiam friuola causatus. Postea uero quam græcos in asia subegit ad tributũ pendendum: tũc constituit ædificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingẽdas cum omnia in expedito essent dicunt alii Biantem prienæum: alii Pittacum mitylenæum cum se sardis contulisset iterrogatum a Crœso nunquid apud græciam noui esset: respondisse quod illum a compingenda classe inhibuit. Inquit enim insulani rex decem milia equorum coemerunt hñtes in animo aduersus sardis: atq; te exire in expeditionem: & Crœsum uera loqui ratũ dixisse: utinã dent dii hanc insulanis mentem in filios lydoꝝ ueniendi cũ equis. Atq; hinc excipientem dixisse uideris mihi rex cupide uota facturus: ut insulanos ĩcõtinente adipiscaris equitãtes haud absurda spe. Veꝝ quid aliud ĩsulanos optare censeq̃ simulac audierint cõstituisse te aduersus se classe ædificasse: ut nacti lydos in mari intercipiãtur: teq; p his græcis quos tu in cõtinẽte tibi adiecisti ulciscãtur. Hac rõe delectatũ admodũ Crœsũ atq; inductũ. (Est enim uisus ille per quam scite dixisse) ab ædificãda classe: atq; ita cũ ionibus q insulas incolerẽt hospitiũ cõtraxisse. Interiecto tẽpore subactis ferme omnibus q intra halym colunt. Nã præter cylices ac lycios: cæteros oẽs Crœsus in suam potestatẽ

Bias pittacus

Crœsi regnum

Crœsi populi

redegit: qui hi sunt. lydi: phtyges: mysi: matyãdyni: chalybes: paphlagones: thraces: oc tyniq; & bithyni: cares: iones dores: æoles: pãphyli. his subactis: & potentia lydorum per Crœsum aucta contullerunt se sardis opibus florentes: cũ cæteri omnes e græcia sophistæ qui ea tempestate erant pro se quisq; proficiscentes. Tum uero Solon uir atheniensis: qui cũ leges iubentibus atheniensibus tulisset decem annos per causam contemplandi nauigando erat peregrinatus: ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc athenienses ipsi facere nequibant maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos seruandas: quas ipsis Solon condidisset. Harum itaq; legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus: in ægyptum ad Hamasim se contulit: & sardis ad Crœsum. Eo cum peruenit: hospitaliter in regiam a Crœso exceptus est: tertioq; aut quarto q̃ uenerat die iussu Crœsi ministri circũduxerũt hoiem circa thesauros: oĩaq; quæ illic inerant magna atq; beata ostentarũt. Cõtemplatum eum cuncta: & ut sibi opportunum fuerat intuitũ talibus percũctatus est Crœsus. hospes atheniensis: quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiam: tuãq; discursationẽ: qui philosophãdo ꝑmulta uidendi gratia es peregrinatus: iõ mihi tũc cupido incessit sciscitandi te ecquẽ uidisti oĩum beatissimum. Sperans uidelicet se inter hoĩes beatissimũ esse ita sciscitabatur. Solõ nihil admodũ assentatus: sed ut res erat respõdens. Ego uero inquit rex uidi beatissimum Tellũ atheniẽsem: quod dictũ admiratus Crœsus istat interrogare qua de re Tellum iudicat esse beatissimum. Quod inquit Tello in pria bene instituta filii erant honesti & boni: eorumq; singulis liberi: hiq; oẽs superstites: & cũ hoc uitæ quantũ in nobis situm est bene traduxisset: obitus splendidissimus obtigit. Si quidẽ prælio quod athenienses cum finitis gessere apud eleusinam hic cũ auxilio uenisset: hostẽq; ĩ fugã uertisset: pulcherrimã oppetiit mortẽ. Quẽ atheniẽses quo loco occubuerat: in eo loco publice hũauerunt: magnificeq; honorarũt: Multa de Tello ac beata Solõe referẽte excitatus Crœsus interrogat quẽnã secũdũ ab illo uidisset putãs haud dubie secunda se ꝑtes esse laturũ: Cleobin inquit ille & Bittonẽ: quippe his & genus argiuũ erat & uictus suppeditabat. Ad hæc corporis robur tãtũ ut & in certaminibus ambo ꝑiter uictores extiterĩt: & de his ista memorent̃. Cũ dies festus Iunonis apud argiuos esset: oporteretq; oĩo matrem horum ad tẽplũ ferri bobus iunctis: hiq; boues ex agro eis ad horã præsto nõ essent: tũc iuuenes exclusi tempore iugum subeuntes plaustꝝ ꝑtraxerũt: quo mater uehebat̃ & qnq; ac quadraginta per stadia trahentes ad templũ ꝑuenerunt. Quibus cũ hæc fecissent & ab omni cœtu conspecti fuissent: optimus obtigit uitæ exitus: per quem deus iudicauit satius homini esse mori quã uiuere. Nam cum circunstantes argii laudibus tollerent: uiri quidem cõsilium filiorum fœminæ uero eoꝝ matrẽ ꝙ talibus filiis prædita esset: mater gaudio ꝑfusa cũ liberoꝝ fcõ tũ fama ante simulacrũ stans præcata est deã: ut Cleobi & Bitõi filiis suis daret id quod optimũ esset homini contingere. post hãc ꝑdicationẽ ubi sacrificaret epulatiq; sunt quiescentes in ipso delubro nõ sunt amplius excitati: sed hoc uitæ exitu ꝑfũcti: quoꝝ effigies tãq̃ uiroꝝ q optimi extissent argii factas apud delphos collocarunt Et his qdẽ Solõ scd̃as beatitudis ꝑtes tribuebat. Crœsus ãt cõturbatus ĩqt hospes athẽiẽsis adeone tibi ꝓ nulla cõtẽnit̃ nostra felicitas: ut ne ꝓuatis qdẽ uiris nos æqparãdos ducas. Cui ille: me Crœse gnaꝝ oẽ num̃ ĩuidũ eẽ & turbulẽtũ d̃ rebus hũani ĩrerrogas. In diuturno. n. tp̃e multa uidẽt̃ q̃ nẽo uelit uidere: & tolerãt̃ multa q̃ nolit qspiã tolerare. Proponamus. n. hoĩ terminũ uitæ ad septuagĩta ãnos: q ãni cõstãt ex uigĩtiqnq; milibus ac ducẽtis diebus: mẽse intercarlari nõ posito. Qd̃ si uelis reliquũ annoꝝ ob nũc mẽsẽ ꝓlixius fieri: ut horæ ad id qd̃ deest accedẽtes cõgruãt: mẽses qdẽ intercalares supra ãnos sep

Solon

Hamasi

Solõ ad cresum

Tellus athenienses

Cleobus

Beton argiui

Iunon val. max libro .v. attigit

Nemina inuida esse

tuagīta fiĕt trigītaqnqꝫ: dieſ ăt ex hiſ mĕſibuſ mille qngĕti. hoꝝ dieꝝ oīum q ſūt ad ſep tuagīta ānos numero uigīti ſex milia ducēti qnq̄ginta nullus ꝑſus q̄lē alius rĕ affert. Ita igiť Crœſe oīo calāitoſus eſt hō: ueꝝ tu mihi uideris & diuitiis ualde pollere: & ꝑmultoꝝ hoīum eĕ rex: ſed qđ me ĭterrogaſti nōdū te appello priuſq̄ bñ uita defūctū te audiero.

Neqꝫ. n. beatior ē q magnis opibus ꝑditus eſt eo q diuinū uictū hĕt: niſi eidē oībus bōis ꝑdito fortūa cōceſſerit bñ uita defūgi. Etenim cōplures hoies ſūt p q̄ locupletes minime tñ beati: cōplures itē mediocria hñtes patrimōia fortūati. Q uoꝝ is q diuitiis affluit ſed nō beatus eſt: duabus tñmō rebus añcellit fortūatū: at hic illū pluribus. Ille ad cupidita/tes ĭplēdas: & ad grādē q̄ ĭcidat offēſam ſupandā ualidior eſt: hic & ſi illo ĭferior eſt i his duobus q̄ bñ illi a fortūa denegāť: tñ excellit q, illoꝝ ĭexptus eſt: q, ꝑſpera fruiť ualitudi/ne: q, maloꝝ exps: q, bonoꝝ liberoꝝ parēs: q, formoſus eſt: q ſi ꝑter hæc diĕ quoqꝫ ſuū recte obierit: is eſt quē ō̄ris dignus q uoceť beatus: prius tñ q̄ ad obitū puenerit nequaq̄ beatus appellādus ſed fortūatus: q̄ oīa cōſeq q̄ diu ſis hō ĭpoſſibile ē: ſicut nec una regio cuncta ſibiipſi ſuppeditat: ſed aliud hñs alio ĭdiget: q̄ tñ hĕt plurima ea eſt optīa: quēad modū & hoīs corpus unū aliqđ nō eſt cōſumatū: qa aliud hĕt alio uacat. Q uiſqs aūt ho/rū plurima perpetuo habuerit: dehinc placido aīo e uita exceſſerit: hic apud me noīe hoc ueluti rex donari mereť. Ōis rei oportet ĭſpicere exitū quo ſit euaſura: qñ multos deus q bus fortūas ſuppeditauerat: radicitus euertit. Hæc Solō neqꝫ aſſētādo Crœſo: neqꝫ ullius eū momēti faciendo locutus dimittiť. Saneqꝫ eſt uiſus eſſe ĭdoctus: q bōis pñtibus præ/termiſſis iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

Beatus fortuna/tus

Exitus in ſpicien/dus

Oſt obitū Solōis īgēs deoꝝ indignatio (ut cōĭicere licet) Crœſū excepit: q, ſe ip/ſū oīum hoīum beatiſſimū arbitrareť. Cui ſtatim q̄eſcēti ſōniū oblatū eſt uerita tē ĭdicās malorū q̄ circa filiū erāt euētura. Erāt āt Crœſo liberi duo: quoꝝ alter q mutus ĭutilis erat: alter ĭter æq̄les oī iure lōge primus noīe Atys. Hūc itaqꝫ Atym Crœ/ſo ſignificat ſōniū fore ut ferrea cuſpis traiectū ĭterimeret. Exprectus & ſecū rē uerſanſ ſō/nio territus ducit filio uxorem: ſolitū ꝑſſe copiis lydoꝝ: poſthac ad talē munus neq̄q̄ di/mittit. Iacula: & haſtas oīaqꝫ huiuſcemodi: qbus hoies i bello utūť: e porticibuſ amouēs i thalamos ĭfert: neq̄d ſuſpēſū i filiū decideret. Cū aūt nuptias filii in manibus haberet: aduenit ſardis q̄dā calamitate ꝑditus manibuſqꝫ nō puris natiōe phryx regio ex genere. Hunc cum ad ædeſ Crœſi ueniſſet: ex rituqꝫ domeſtico ut ſibi expiari liceret: oraſſet: Crœſus expiauit. Modus expiādi ꝑpe modū is eſt apud lydoſ q apud græcos. Vbi legītia pegit Crœſuſ pcōctatuſ ē unde ille & q̄ſnā foret: ĭq̄enſ hō q̄ſ tu & unde e phrygia ꝑfectuſ domeſticuſ mihi factuſ eſ: & quem uiꝝ aut quā fœminā interemiſti. Ad quē ille reſpōdit: Midis ego Gordii rex ſū filiuſ noīe Adraſtuſ: qa fratrē meū ipſiuſ ĭprudēſ ĭteremi. Adſū eiectuſ a patre & oībuſ rebuſ exutuſ. Crœſuſ inuicē ad eū hiſ uerbiſ ĭqt. Ex uiriſ nobiſ ami/ciſ oriunduſ eſ: & ad amicoſ ueniſti hic in noſtris ædibus tu maneſ: nulliuſ rei indi/gebiſ. Iſtam porro calamitatem quam leuiſſime ferendo plurimum lucrifacieſ. Atqꝫ ille quidem apud Crœſum domicilium habuit. Verum per hoc idem tempuſ apud o/lympum myſæ aper eximiæ magnitudiniſ extitit: qui ex hoc monte progreſſuſ my/ſorum opera peruaſtabat: quemqꝫ ſæpenumero myſi aggreſſi nihil admodum mali ei fecerant: ſed ab eo acceperant. Ad extremum miſſiſ ad Crœſum nunciiſ ita dixere. Ap/paruit rex apud noſ maxima reſ aper qui agreſtia corrūpit opa: quē ſtudioſiſſime captā teſ interimere tamen non ualuimuſ. Nunc itaqꝫ te obſecramuſ: ut nobiſcū filiū tuum ac delectoſ iuuenes caneſqꝫ mittaſ: quo beluam e regione tollamuſ. Hæc illis præcantibuſ Creſus ſomnia memoria repetens ita reſpondit. Filii quidem mei nolite amplius face/

Crœſi filii

Atys filius

Crœſi ſō/nium

Adraſtus phryx

Olym/pus

Aper my/ſie

Idé refert Valeriꝰ Max. libro primo capite vltº de ſōnijs

re mẽtionẽ: neq; enĩ eũ uobis dimitterẽ: nã est nouus maritus: & nuptialia sunt ei cordi: Lydorũ tamen delectos & uenatores oẽs cũ canibus una mittã: mandaboq; euntibus ut q̃ p̃optissime uobiscum belluam de regiõe sũmoueant. Hæc Crœsus respondit. Cuius uerbis cũ contenti nõ essent mysii: interuenit Crœsi filius: auditisq; quæ mysi precarent & Crœso negãte cũ illis missurũ se filiũ. Hæc iquit ad eũ adolescens. Pater quæ nobis añ hac aliquãdo honestissima ac magnificẽtissima erãt uel in bella uel in uenationes eũdo specimen sui dare. Horũ utroq; nunc excluſum me tenes nulla in me animaduersa neq; ignauia neq; secordia: quibusnã me oculis conspici oportet euntem in forũ atq; illinc re deuntẽ qualis ciuibus qualis uxori recẽs nuptæ uidebor. cui illa uiro uidebit nupta. Pro inde me tu aut sinas uenatũ ire: aut oratõne psuadeas potiora ista esse quæ facis: Cui re spondens Crœsus filii nquit neq; p ignauiã: neq; p aliud qppiã iniocũdũ mihi aiaduer terem in te hæc facio: sed uisum quod in somnis mihi oblatum est dixit te breuis æui fu turum: quippe ferrea periturum cuspide: Cuius uisi gratia & has maturaui nuptias: nec ad ea qnæ suscipiuntur dimitto obseruans si quo pacto queam te dum uiuo a clade subtra here: filius enim mihi unicus es. Nãq; alterum auditu captum pro nullo mihi existimo Ad quem uicissim adolescens. Pater inquit tibi equidem ignosco agenti circa me custo diam: q talẽ uideris uisiouẽ. Verũ tu illã nõ ꝓbe pcipis: quã (qm̃ te latet) æquũ me tibi in terpretari. Ais tibi sõnũ oñdisse me ferrea ꝓiturũ cuspide. At uero quænã manus sũt: quæ ue cuspis ferrea quã tu ꝓtimescas. Nã si dẽte dixisset: aut aliquo huius simili ꝓiturũ me de beres facere quæ facis nũc aũt dixit cuspide. Q uare cũ nõ sit nobis pugna cũ uiris: ire me sinas. Et Crœsus euicis me iqt fili ista loquẽs de sõno intelligendo. Q ua ꝓpter ut abs te uictus tibi idulgeo: ueniãq; do eũdi ad uenatoẽm. Hæc locutus Crœsus adrastũ phrygẽ ac cersit: eiq; ubi affuit talia iqt. Ego te Adraste calaitate p̃dictũ (nõ ingrato tibi hæc ex ꝓbro expiaui & receptũ domi habeo oẽm suppeditãs sũptũ. Nũc ergo de me q prior de te bñ meritus sũ debes iuicẽ bñmereri: custodẽ te opus ẽ eẽ filii mei uenatũ ꝓficiscẽtis: ne q iter uiã oculti grassatores in uestrã ꝓniciẽ ꝓdeãt. Ad hæc tua interest eo te uadere uñ splẽdor ex opibus existit qd tibi paternũ ẽ: & p̃terea qa robur adest. Cui Adrastus ego iqt rex i istud certamẽ alioqn nõ pgerẽ: quẽ tali calamitate affectũ nefas est ad æquales se cõferre fortunatos: aut uelle inter eos adesse: a qua re & frequẽter meipsũ cõtinui. Nũc qm̃ tibi hoc i aio est cui gratificari debeo & gratiã referre ꝓ bñficiis: Istud exeq patus sũ: filiũq; tu um quem me custodire iubes: expecta incolumẽ rediturũ custodis cã. Postea q̃ his uerbis Adrastus Crœso rñdit: & mox apparata res est uiris delectis iuuenibusq; & canibus discedit. Q ui ubi ad mõtẽ olympũ puenere beluã indagãt: inuentã circũfusi iaculis incessũt: Ibi hospes is q a cæde fuerat expiatus: & uocabat Adrastus: uibrato in aprũ iaculo nõ illũ sed frustrato ictu filiũ Crœsi adeptus est. Iste cuspide ictus uocẽ somni ipleuit. Q uod factum quidam ad Crœso nunciandum cucurrit: peruenienq; sardis puguam illi & fili necem indicauit. Crœsus morte quidem filii perturbatus: non nihil tamen ægrius ferebat p is eum necauerat quem expiasset a cæde. Et cum pergrauiter cladem suam lamentaretur Iouem expiatorem inuocare testificans quæ ab hospite passus esset: Inuocare etiam hospitalem & familiarem hunc eundem nominans deum. Hospitalem quidem uocans p in domum excepisset hospitem percussorem filii sui ignarus se pascere. Familiarem uero p quem pro illius custode misisset eum compererit hostilissimum. Secundum hæc lydi affuerunt qui mortuum afferebant: post ipsum interfector sequebatur: stans autem hic ante cadauer sese Crœso tradebat: manus protendens iubensque ut se super cadauer mactaret referendo: tum priorem calamitatem suam: tum quoniam

Atys mors

ſuũ etiam expiatorem ꝛeremiſſet ſibi uiuendum amplius non eſſe. Hæc crœſus audiẽs & ſi in tanto domeſtico luctu poſitus: tamen Adraſtum miſeratus eſt: ad eumq; inquit. Habeo abs te hoſpes omnem ſatiſfactionem quoniam teipſum morte condemnas. Neq; uero tu huius mihi cladis auctor es: niſi quatenus id feciſti imprudens. ſed deorum quiſpiam qui iam mihi uentura ſignificauit. Et Crœſus filium pro ſua dignitate ſepeliuit

Adraſti cædes

Adraſtus autem Gorgii filius Midis nepos is qui tum fratriſtum expiatoris interfector extiterat ubi ſilentium fuit ad ſepulcrum ignoſcentibus ei hominibus: ob quæ ipſe grauiſſime afflictabaꝫ ſeſe ſup buſtũ trãſſodit: Crœſus filio orbatus ĩgẽti ĩ luctu duos ãnos egit

q

Vem luctũ poſtea finiuit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatione a Cyro Cambyſis filio ſublata: & rebus perſarum augeſcẽtibus: atq; in ſolicitudinẽ uenit ſi qua ratõne poſſet potentiam pſicam priuſq̃ magna efficeretur occupare. Sub hanc ſtatim cogitationem tentare ſtatuit uaticinia quæq; apud græcos quæq; in africa eſſent: Aliis alio dimiſſis: quibuſdam delphos quibuſdam dodonã: non nullis ad Amphiarũ ac Trophonium. Sunt qui ierunt ad branchidas oræ mileſiæ. Atq; hæc ſunt græca ad quæ conſulenda Crœſus miſit oracula. In africa uero ad Hammonem alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem exploratum oracula quid ſentirent ut ſi conſentanea in uero deprehenderentur: ſecundo loco de ſuis tentatum mitteret: nunquid in perſas expeditionem moliretur: Mittens itaq; ad oracula tentanda lydos: hæc dedit mandata ut qua die profiſcerentur ex ſardibus ab ea reliquum tempus ſupputantes quotidie oraculis uterentur ſciſcitantes qdnam faceret lydorum rex Crœſus Halyatti filius: & quod ſingula oracula reſpondiſſent: Id oẽ conſcriptum ad ſe referrent: Quid cætera reſponderint oracula a nemine commemoratur. At apud delphos ſimul atq; ingreſſi ſunt lydi domum conſulturi deum: & ſcitaturi quod ſibi eſſent iniunctum: pythia hexametro tenore hæc inquit Noui ego quis numerus ſabuli: menſuraque ponti: Mutum præcipio: fantis nihil audio uocem: Venit ad hos ſenſus nidor teſtudinis acris. Quam ſimul agnina coquitur cum carne lebete. Qui ſupereſt ſtratus: ſtratum cui deſuper eſt æs. Vel. Noui ego harenarum numerum ſpaciumq; profundi. Vel. Notui ego harenai numerum modios & aquai. Vel. Aequoris eſt ſpacium numerus mihi notus harenæ. His oraculis quæ pythia reddidit conſcriptis lydi digreſſi ſardis rediere. Cumq; alii quos circummiſſerat Crœſus affuiſſent tunc ſingula aperiens quod ſcriptum eſſet inſpexit: quorum quidẽ nullum probauit. Vbi autem illud delphicum audiuit protinus adorauit atq; admiſit exiſtimans ſolam eſſe apud delphos uaticinationem: quippe quæ compererat quod ipſe feciſſet. Etenim poſtea q̃ ad petenda oracula nuncios dimiſerat obſeruato ex omnibus diebus præcipuo tale quiddam eſt machinatus commentando ea quæ ad deprehendendũ & ad diſſerendum ardua forent. Teſtudinem pariter & agnum conciſos in aheno coxit operculo æneo impoſito. Atq; ita e delphis Crœſo reſponſum eſt: Ex Amphiarai uaticinio quidnam reſponſum ſit lydis cum in ſacro illo rite ſacrificaſſent non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud q̃ quod & hoc Crœſus uerax eſſe uaticinium exiſtimauit. Poſt hæc ingentibus hoſtiis deum qui eſt apud delphos exorandum ſtatuit. Immolauit enim pecora quæ fas eſt immolari numero tria milia. Fultra & aureata argenteaq; ad hoc phialas aureas & amictus purpureos ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit: ſperans aliquanto magis his rebus propiciari deum. Miſſus etiam lydis omnibus ut ſua ipſorum quicquid tale haberet quiſq; immolaret. Quo ex ſacrificio cum immenſa uis auri defluxiſſet: ex ea dimidiatos lateres deformauit longiores ut inſcripſit ſex palmorum: breuiores trium: craſſitudine palmari numero centum decem & ſeptem: quorum quatuor erãt

Mirũ

Crœſi oracula

Lateres aurei

auri excocti: ſinguli pondo duorum & dimidii talenti. Cæteri uero auri albidi pondo bi
num talentorum. Fecit leonis quoq; effigiem ex auro excocto decem talentorum pon/ Leo aure
do: qui leo dum tẽplum delphicũ deflagrauit: a ſemilateribus decidit. Super illos enim us
erat collocatus: & nũc in corinthiorum theſauro repoſitus eſt pondo ſex talentoꝝ atq;
dimidii eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc crœſus ubi perfecit delphos miſit.
Cunq; eis hæc alia duas grandi forma pateras auream argenteamq;: quarum aurea intrã Patere au
tibus templum ad dexteram poſita erat. Argentea ad ſiniſtram: quæ & ipſæ cum tẽplum reæ
incenſum eſt amote fuerunt: aureaq; in clazomeniorum theſauro poſita pondo talen/
torum octo & dimidii Præterea mnarum duodecim argentea ad ſuggrundam anguli tẽ
pli ſexcentarum amphorarum capax: in quam miſcebatur uinum a delphis Thopha/
niæ feſto opus: ut delphi aiunt: Theodori ſamii & ego arbitror. Non enim mihi uidetur
opus temere factum. Miſit præterea dolia argentea quatuor: quæ in corinthiorum the/
ſauro ſtant. Donauit item aquiminarie duo: aureum argenteumq;: quoꝝ in aureo ſupra
ſcriptum eſt donarium eſſe lacedæmoniorum: nõ recte ſupraſcriptum: quoniam & hoc
Crœſi eſt. Sed quidam delphorum gratificari lacedæmoniis uolens inſcripſit: cuius no/
men ego cognitũ habens: non tamen promam. Veꝝ puer: per cuius manus fluit aqua la
cedæmõiorum eſt: ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Crœ
ſus dõa miſit non inſignia. Item fuſilia ex argento orbiculata: necnon mulieris ſimula
crum tricubitale: quod delphi narrant eſſe effigiẽ piſtricis Crœſi: ſuper hoc donauit uxo
ris ſuæ mõilia a collo pendentia: ac zonas quæ delphos Crœſus tranſmiſit. Amphiarao
inſuper cuius & uirtutem audiſſet & cladem: donauit clipeum ex auro totum: totãq; ex
auro ſolido cuſpidem: & xyſtum cum ſuis iaculis aureum: quæ ambo ad meam uſq; me
moriam apud thebas repoſita fuerunt in Iſmeni Apollinis templo. Hæc dona lydis q
portaturi ad oracula erant: Crœſus iniũxit ut interrogarent nunquid aduerſus pſas Crœ
ſus ſumeret expeditionem: & nõ aliquorum hominum auxilia ſibi aſciſceret. Lydi ubi
eo quo dimittebantur peruenerũt donariis oblatis oracula conſultarunt: Inquiẽtes Crœ
ſus lydorum aliarumq; nationum rex iſta in hominibus ſola eſſe uaticinia ſentiens: iccir
co qualia debita ſunt dona dat: uoſq; perconctatur nunquid aduerſus perſas proficiſcat
in expeditionem: & nũ quem ſocialem aſciſcat exercitum. Atq; hi quidem hæc interro/
gauerunt. Oraculorum autem in idem concurrebant ſententiæ prædicentes Crœſo fo/ Crœſi or
re: ut ſi arma perſis inferret: magnum imperium euerteret. Conſulebant tamen ut potẽ aculum
tiſſimos quoſq; græcorum ad comparandos ſibi ſocios exquireret. His reſponſis relatis
atq; auditis Crœſus ita elãtus animo eſt: ut omnino conciperet ſpem ſe euerſurum eẽ im
periũ Cyri: ac rurſus mitteret delphos ad Pythiã dona ĩ ſingulos uiros: quos illic multos
eẽ audiebat binos auri ſtateres. Ob q̃ numera delphi uciſſim Crœſo lydiſq; dõaret pri/
mas ĩ cõſulẽdo oraculo partes: primũq; ĩ ſedẽdo locũ atq; ĩmunitatẽ: & ius ꝑpetuũ cuiq;
uolẽti aſcribi ĩ numero delphoꝝ. Donis Crœſus ꝓſecutus delphos tertio uaticiniũ popo
ſcit: qd uidelicet illud uerax ſibi eſſe cõperiſſet. popoſcit aũt nũqd diuturnũ foret ĩperiũ Crœſi o/
ſibi: Cui Pythia in hæc uerba reſpõdit. Regis apud medos mulo iã ſede potito. Tũc ad raculum
ſcrupoſum fugere heremum ſtrenue lyde. Nec præſtare nec ignauũ te eſſe pudendum.
His ex uerſibus cum allati eſſent multo magis quam ex cæteris uoluptatem Crœſus ac/
cepit: ſperãſ fore ut nunquam apud medoſ muluſ pro uiro regnaret: & proinde nec ipſe
nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putauit ſibi curandum: ut poten/
tiſſimoſ quoſq; græcorum ſibi conciliaret. Idq; ueſtigando comperit lacedæmonios

atq; athenienſes eos eſſe quod alteri in dorico genere alteri in ionico antecellerent. Nam de his ita antea iudicabatur: cum ab initio altera gens foret pelaſgica: altera hellenica hoc eſt græca: quarum hæc nunquam ſolum mutauit: illa aſſidue multumq; eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione rege oram phthiotidem incolunt ſub Doro Hellenis filio tractum: qui ad oſſam & olympum iacet nomine Iſtieotem. Vnde a cadmeis eiecta coluit in pidno locum quem uocant macedonum. Rurſus in dryopidem commigrauit. atq; ita in peloponneſum uenit: doricaq; cognominata eſt. Q ua lingua pelaſgi ſint uſi: affirmare non poſſum: ſed coniectura ſignorum licet dicere eadem qua nũc pelaſgi utuntur. qui ſupra Tyrrhenos urbem creſtonem incolunt: quodam tempore finitimi eorum qui nunc dores uocantur tunc incolentes regionem: quæ nunc theſſalia nominatur: & placiam: & ſcylacem: cum pelaſgi habitarent ad helleſpontum: qui contermini athenienſium erant: aliaq; omnia pelaſgica oppida nomen immutarunt.

Dorus

Dorica

Thyrrenos

Theſſalia

Q uibus ſignis coniectantes oportet dicere pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gẽs pelaſgica talis erat: gẽtem atticam utpote pelaſgicam cum in Hellenes: ideſt græcos trãſiit: linguã ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neq; creſtonitarum loquela cum ullo circa populorum conſentit: & placianorum ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant quam linguæ figuram optinebant cum in hæc loca tranſierunt: eandem ſe nunc conſeruare: At natio hellenica: ideſt græca ex quo extitit eadem lingua ſemper eſt uſa: ut mihi uidetur: ideo imbecillis quod ex pelaſgica fuit abſciſa: & exiguo initio profecta: mox in multas gentes augeſcens tum aliarum: tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illã conferente. Q uæ cauſa mihi uidetur fuiſſe cur gens pelaſgica q; græca eſſet nequaquam magnos profectus fecerit. Ex his igitur gentibus atticam Crœſus audiebat optineri: oppreſſamq; eſſe a Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus athenis erat. Cuius patri cum priuatus ſpectaret olympia: ingens contigit portentum. Nam cum hoſtiam immolaſſet Ahena ut impoſita erant plena & carne & aqua abſq; igne afferbuerunt: ita ut aqua redundaret. Q uod portentum conſpicatus Chilon lacedæmonius: q forte aderat ſuaſit ei primum ne uxorem fœcundam duceret domum. Secundo loco ſi uxorem haberet eiceret: & ſi quidem ex illa filium ſuſtuliſſet abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit: qui in ſeditione littoralium: quibus præerat Megades Alcmeonis filius: & campeſtrium: quibus præerat Lycurgus Ariſtolandi filius tertiam ſeditionem excitauit tyrannidem affectans: contractiſq; ſeditioſis per cauſam tutandi montanos huiuſcemodi rem machinatur. Seipſum ac parmularum cum uulneraſſet. agitauit illas in forum tanquam elapſus ex hoſtibus: quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere uoluiſſent. Orare populum: ut aliquid cuſtodiæ circa ſe habere permitteret: cum prius ſpecimen ſui in expeditione. qua contra megareas præfuerat. Capta Niſæa: aliiſq; præclaris operibus editis: populus athenienſis ita deceptus dedit ei quoſdam e ciuibus delectos pro ſatellitibus: non qui haſtas: ſed clauas ferent Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit. & inde athenienſium imperio potitus eſt: nullas neq; dignitates quæ erant perturbans: neq; conſuetudines tranſferens ſed conſtitutis adhæreſcens: urbem bene atq; commode exornauit. Eum tamen non multo poſt tempore milites Megadis: & Lycurgi: qui idem ſenſerãt eiecerũt. Hũc in modũ Piſiſtratus primũ athenas: tiranidẽq; nõdũ ualde ſtabilitã amiſit. Cuius eiectoreſ rurſuſ iter ſe ſeditiõeſ redintegrauerũt: In q̃ ſeditiõe megades ſatagenſ Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid uelit filiam capere uxorem

Ahena ferbuerũt Cholon

Megades

Piſiſtratus tyrannis

Megades Lycurguſ

Huius rei iuſtinꝰ libro ſecũdo meminit

Accipiente conditionem Pisistrato: initur consilium de illo restituendo: res ut ego interpretor longe stultissima: quoniam inde a priscis temporibus responsum erat graecam gentem dexteriorem esse quam barbaram: & magis ab ineptiis abhorrentem: & si athenienses inter graecos feruntur sapientia principes: ex quibus fuerunt isti qui talia sunt machinati. Erat in tribu paeanica mulier nomine Phya tribus digitis minus statura quattuor cubitorum: alioquin formosa. Hanc mulierem omni armatura cum instruxissent: in currumq; sustulisient compositam in eum habitum quo uenustissima uidenda esset in urbem agunt: praemissis praeconibus emissariis qui cum in urbem uenirent: haec mandata exequerent' ut dicerent. Athenienses bona mente excipite Pisistratum: quem minerua ipsa praecipuo inter homines honore prosecuta in suam reducit arcem. Et hi quidem passim uadentes talia praedicabant: statimq; rumor emanauit in tribus mineruam reducere Pisistratum. Qui in urbe erant credentes mulierem rem ipsam deam: faeminae supplicauerunt pariter: & Pisistratum acceperunt. Hunc in modum quem diximus recuperata tyrannide Pisistratus ex pactione quam inierat cum megade illius filiam duxit uxorem. Verum cum & filii essent ei adolescentes: & qui oriundi forent ex Alcmeone dicerentur obnoxii esse crimini piaculari nolens ex nouo coniugio liberos tollere: haud legitime coibat cum uxore. Quam rem cum inter illicita occultasset: postea ad matrem rettulit enunciaret id: nec ne: mater uiro indicauit. Id iste iniquo animo ferens se a Pisistrato contumelia affici: ut erat iratus milites homini infensos reddidit. Quae fieri Pisistratus contra se animaduertens e regione prorsus abscessit: & ubi eretriam peruenit una cum filiis deliberabat: & cum sententia Hippiae praeualuisset de tyrannide rursus recuperanda: aliquot ciuitates excitauerunt: quae ipsis non nihil beniuolae erant: & cum aliae complures pecuniae multum contulerunt. Tum uero thebani plurimum: post haec non ita multo interiecto tempore omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex peloponneso argiui aderant mercede conducti: & Naxius quidam nomine Lygdamus: qui ultro adueniens plurimum studii exhibuit allatis & pecuniis & copiis. Profecti ex eretria anno uertente redierunt: & primum in attica marathonem occupauerunt. Ad quos interea ibi castra habentes: cum seditiosi ex urbe se conferebant: tum alii ex tribubus confluebant: quibus erat tyrannis quam libertas iocundior: atq; ita congregabantur. Dum Pisistratus pecuniam cogit: & marathonem tenet: Atthenienses qui intra urbem agebant: rem nullis momenti fecerunt. Ac ubi acceperunt eum ex marathone urbem uersus mouere: ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Et dum isti cum omnibus copiis infesti in illos: & illi circa Pisistratum e marathone digressi contra urbem irent: & eundem locum cõueniissent: perrexerunt ad Mineruae pallenidis fanum: altrinsecusq; arma posuerunt. Hic diuina pompa fungens Amphilitus Acarnan uir ariolus: Pisistratum cui assistebat adiit: atq; haec exametro carmine uaticinatus est inquiens. Est nunmus proiectus: item sunt retia tenta: Nocte meant thynni claro sub sidere lunae. Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Quod oraculum Pisistratus coniectans: & se accipere affirmans: in athenienses urbe egressos copias ducit. Ad illi tũc ad prandium se conuerterant: & secundum prandium partim ad somnum. In hos impetu dato hi qui cum Pisistrato erãt in fugam uertũt. Quibus fugiẽtibus solertissimũ consilium Pisistratus excogitauit ut athenienses nec amplius caperent': & tñ dissiparent': pueros iussos cõscẽdere equos p̃mittit: q assequẽdo fugiẽtes mãdata Pisistrati dicerẽt: iuberẽtq; eos bono aio eẽ: & ad sua quẽq; abire

Phya mulier

Lygdamus

Amphilitus

Ita audientibus dicto athenienſibus. Piſiſtratus tertio potitus athenis tyrannidem ſtabiliuit, tum auxiliarioꝝ copiis: tum pecuniarum prouentibus partim a flumine ſtrymone comparatis: filios quoꝙ eorum athenienſium qui perſtiterant nec e ueſtigio fugam fecerant pro obſidibus ſumptos innaxum tranſtulit. Hanc enim inſulam bello ſubegerat: Lygdamoꝙ permiſerat cum ante hæc etiam delum inſulam ex oraculis expiaſſet. Expiauit autem ſic. Quatenus profectus a templo ferebatur eatenus ex omni loco mortuos effodit. In alium eiuſdem inſulæ locum tranſtulit. Igitur Piſiſtratus tyrannide potitus eſt athenienſium: aliis in prælio cæſis: aliis una cum Alcmeonidis domo profugis. Hunc ita athenienſibus imperantem ea tempeſtate Crœſus audiebat: lacedæmonios quoꝙ magnis e cladibus ereptos: & iam tegeatibus bello ſuperiores eſſe. Quippe ſub Leonte & Hegeſide in ſparta regnantibus cum cætera bella proſpere geſſiſſent: in tegeati tamen ſuccubuerant. Nam iam inde ante iſtos fere ex omnibus græcis peſſime morati fuerant tam circa ſe quam circa hoſpites: nullo conſuetudinis conuerſationiſꝙ commercio: quæ inſtituta in melius mutauere Lycurgo: inter ſpartiatas probato uiro delphos ad oraculum profecto. Cui ſtatim atrium ingreſſo Pythia hæc inquit. Ad mea ueniſti præpinguia templa Lycurge Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi. Ambigo uaticiner ſis utrum uir ne deus ne. Sed multo magis eſſe deum te ſpero Lycurge. Nonnulli præter hæc aiũt Pythiam ei diſſeruiſſe inſtituta quæ nunc a ſpartiatis ſeruantur. Ipſi tamen lacedæmonii uolunt lycurgum cum eſſet tutor & idem patruus Leoboti ſpartiatarum regis e creta hæc attuliſſe. Siquidẽ cum primum tutor factus eſt: omnia iura immutauit: deditꝙ operam ne quis ea præteriret. Deinde quæ ad bellum pertinerent iuſiurandum conuentus commeſſationes: ſuper hæc inſtituit tribunos plebis ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum uitæ genus tranſlati ſunt a Lycurgo. Quem uita defunctum delubro ædificato egregie collunt. Ex quo cum bonitate ſoli: cum non exigua hominum copia diſcurrerunt ſtatim ac bene rem geſſerunt. Nec amplius contenti ocio frui cum ſe arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur: de omni illorum terra occupanda oraculum delphicum conſuluerunt: quibus Pythia reſpondit. Me petis arcadiam multis petis haud tibi tradam. Multi apud arcadiam ueſcentes glande uiri ſunt. Qui te reiicient: tibi ego haud inuidero quicquam ſaltandam tegeam planta plaudẽte daturus. Vtꝙ queas campum metiri fune feracem. Hæc reſponſa ubi accepere lacedæmonii a cæteris arcadibus abſtinentes bellum intulere tegeatibus ferentes ſecum compedes uidelicet captioſo freti oraculo tanquam eſſent ipſi redacturi tegeatas in captiuitatem. Verum congreſſi prælio ac fugari quicunꝙ eorum uiui ſunt capti eiſdem quas ipſi attulerunt cõpedibus iductis campum tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes quibus uincti fuerant ad noſtram uſꝙ memoriam incolumes fuere circa templum Minerue Aleæ apud tegeam ſuſpenſæ: atꝙ ſuperiore quidem bello lacedæmonii aduerſus tegeatas aſſidue ſẽper male pugnauerant. Crœſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſꝙ regum ſuorum longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt hunc in modum tales effecti. Cum ſemper in bello a tegeatibus repellerentur miſſis delphos conſultoribus: oraculum ſunt ſciſcitati: quem nam deorum placarent: ut tegeatum uictores exiſterent. His Pythia reſpondit: id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent: Cuius urnam cum nequirent inuenire rurſus ad deũ mittunt de loco ſciſcitatum in quo ſitus Oreſtes eſſet. Hæc nũciis interrogãtibus ita Pythia inquit. Eſt pars arcadiæ tegeæ in regione patenti Hic duo flãt uenti ui per uehemente coacti. Forma hoſtis formæ & plagæ ſuperindita plaga. Hic aga

Lycurgus ſpartiata

Leobotus

Anaxandridas Ariſton

Oreſtis oſſa

Iuſtinus Charilaũ appellat

Uberius Iuſtinus libro tertio de Lycurgi legibus: Idem aliter de Lycurgi exitu.

memnonides terra omni parente tenetur. Quo tu sublato tegeæ sperabere victor. Vbi hæc audierunt nihil tamen minus inuentione frustrabantur: & si omnia disquirentes donec Lyches unus spartiatarum eorum qui benemeriti uocantur comperit. Sunt autem benemeriti ex ciuibus semper militia equestri perfunctis quini quot annis: qui quo anno ex equitibus spartiatis exeunt ne torpescant alius alio mittuntur. Ex his Lyches cum esset rem apud tegeam adinuenit: fortuna pariter atq; solertia usus. Nam cum lacedæmoniis ac tegeatibus hoc anno commertium mutuo se adeundi esset: & iste in æratiam officinam uenisset intuebatur ferrum dum procudebatur: quo in spectaculo ad mirabundum animaduertens: faber ærarius intermisso opere quantomagis Lacon inquit hospes admirarere si idem: quod ego tu nosses: qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere cum uellem: incidi in sepulchrum septem cubitoꝝ: & qa incredulus eram omnino fuisse maiores quam nunc sunt homines: aperui undiq; mortuum æquali atq; sepulchrum lõgitudine: quam ubi mensus sum iterum obrui. Hæc illo referente quæ uiderat Lyches considerans coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem hac uidelicet coniectura: duos quidem quos cernebat excussoris folles totidem comperit esse uentos. Incudem uero & malleum formam formæ hostem: ferrum uero quod procuderetur plagam super inditam plagæ: hac ratione coniectabat q; in plagam hominis ferrum inuentum est. Hæc itaq; secum agitans spartam regressus rem omnem lacedæmoniis refert. Illi ex composito hominem criminis conuictum exilio dannant. Qui integeam profectus & calamitatem suam referens fabro excussori conducit ab eo nolenti uendere cortem. Ibiq; aliquãdiu habitans ubi rem cognouit effosso sepulchro ossa collegit: eaq; portãs spartam rediit. Quo ex tempore lacedæmonii quotiens cum tegeatibus congressi sunt superiores extitere. Adeo ut multum iam pelopones eis pareret. Hæc itaq; omnia Crœsus audiens misit nuncios spartam cum muneribus ad rogandam belli societatem iussos dicere quæ oporteret. Ii postquam peruenerũt nos aiunt Crœsus misit lydorum aliarumq; gentium rex ita inquiẽs. Lacedæmonii quoniam deus oraculum reddidit: ut græcam mihi societatem asciscerem: & uos inter græcos antecellere audio: statui uos mihi in societatem ex oraculo prouocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atq; societatem citra dolum fraudemq;. Crœsus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu lacedæmonii: qui & ipsi oraculum audierant gauisi: fœdus cum eis hospitii sotietatisq; inierunt. Etenim iam antea intercedebant nonnulla Crœsi in lacedæmonios beneficia. Nam cum illi misissent sardis ad aurum coemendum quo usuri erant in id simulacrum: quod nunc positum est apud laconicam in thornace Apollinis eo auro sunt a Crœso donati. Qua de re lacedæmonii quodq; se amicos ille delegisset: societatem admiserunt: & hoc denuncianti sese paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt pateram æneam labiorum tenus frequentibus animalibus cælatam triginta amphorarum capacem dono afferebant uolentes Crœsum remunerari. sed eam sardis non pertulerunt propter alterutram harum quæ feruntur causarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram cum ferebatur sardis cum samum appulsi essent: a samiis fuisse interceptam: qui cognita re nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi uero samii lacedæmonios qui pateram portabant sero uenientes cum audissent Crœsum captum esse cum sardibus illam in samo uendidisse uiris priuatis: qui eam Iunonis templo dedicauere: & illos qui uendidissent spartam reuersos forsitã dixisse a samiis sibi fuisse ereptã. De patera ita res se habet. Crœsus elusus oracuIo aduersus cappadociam exercitus comparabat spe & Cyrum & potentiã pſicã euertẽdi.

Lyches

Orestes

cubitorũ septem

Sādanis Cui in hac apparanda expeditione occupato: Lydus quidam nomine Sandanis & an-
Creso cōsulit tehac pro circunſpecto habitus: & ob hanc quam dixit ſentētiam plus nominis apud ly-
dos conſecutus: hunc in modum Crœſo conſuluit. Aduerſus tales uiros expeditiōem pa-
ras rex qui cotiacea ſubligacula: qui e corio reliquam ueſtem ferunt: qui non quibus uo-
lunt cibis tieſcuntur: ſed quos habent utpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc po-
tu non uini utuntur ſed aquæ: non ficos ad comedendum nec aliud quicquā boni habē-
tes. Quibus cum nihil ſit qd eripies ſi uiceris. Sin uictus fueris aiaduerte quot bōa amit-
tes: ubi guſtauerint illi noſtra bona circunſiſtent nos nec abigi poterunt. Equidem diis
habeo gratiam qui non induxerunt in animum perſis: ut lydos inuaderent. Hæc locu-
tus non tamen Crœſum perſuaſit. Etenim perſis antequam lydos ſubigerent ni-
Cappa- hil erat neq; lautum neq; opiparum. Porro cappadoces a græcis ſyri noiantur: & erāt hi
doces ſyri antequā perſæ imperitarent dicionis medorum tunc autem Crœſo parebant. Siq-
Syri dem imperiū medicum ac lydum diſterminabat fluuius halys: qui ex armeno monte p
Halys fluens primum cylicas: dehinc mantienos qui ſunt ad dexteram: & phrygas qui ſunt ad
Mātieni leuam. tum boream uerſus tendens ſyros: cappadoces: paphlagoneſq; interfluit: cappa
doces a dextra paphlagones a ſiniſtra perſtringens. Ita flumen halys cuncta fere ſuperio
ra aſiæ a mari: quod cypro obnoxium eſt ad euxinum uſq; pontū dirimit dorſum ois re
gionis longitudine quinq; dier̄ itineris uiri expediti aduerſus cappadociam Crœſus cū
exercitu proficiſcebatur cupidus cum hanc partē ſoli fœcūdi ſuo adiiciendi tum uel ma
Aſtyages gis fiducia oraculor̄ Cyr̄ ulciſcendi ꝓpter Aſtyagem Cyaxaris filium medorum regem
Cyaxares affinē ſuū: quē Cyrus Cābyſis filius prælio uictum ceperat. Erat autem Crœſo Aſtyages
hūcī modū affinis. Apud ſcythas pecuarios cum eſſet ſeditio caterua quædā eor̄ ſeceſſit
Phraor- in terram medicam: qua tempeſtate medorū tyrānus erat Cyaxares Phraortis filius De-
tes iocis nepos: qui ſcythas hos tanquam ſupplices initio benigne alloquebatur: ac plurimi
faciebat: adeo ut pueros eis traderet ibuendos: tum lingua ſcythica: tum artificio arcus
utendi. Interiecto deinde tempore cum ſcythæ uenatū aſſidue irent & ſemper afferrent
nōnunq̄ tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita reuertentes inanibus Cyaxa-
res. (Erat enim cum ingenti tenebatur ira peracerbus) probris inſectabatur. Id illi ut ſe
indignum a Cyaxare pati non ferentes conſilio habito decreuerūt: ut aliquē eorum pue
rorum quos docerent trucidarent. Inſtructūq;: ut feras inſtruere conſueuerant: Cyaxari
Scythar. in Cyaxare ultio offerrent. perinde atq; uenationem. Idq; cū obtuliſſent quācelerrime ſe ad Alyattē Sa-
dyacis filium ſardis conferrent: quod & factum eſt. Nam & Cyaxares & qui aderant cō
uiuæ ex his carnibus guſtauerunt: & ſcythæ perpetrato hoc Alyatte ſe ſupplices præbue-
runt: quos poſtea repoſcenti Cyaxari ꝙ Alyattes reddere abnuerat: bellum inter lydos
medoſq; quinquennale conflatum eſt: quo in bello aliquotiens lydi aliquotiens medi
uictores extiterunt: & nocturnum quoddam prælium geſſerūt ſexto anno ſignis colla-
tis cum æquo marte cerrarent ſtante acie contigit ut repente dies nox efficeretur. Quā
Thales imutationē huius diei futuram Thales mileſius ionibus prædicauerat hunc annū præfi-
mileſius niens: quo immutatio facta eſt. Lydi ac medi ubi diem nocteſcere uiderūt: a pugnando
Solis ecli- deſtiterunt: eoq; ꝓpenſius ad pacem inter ſe conſtituendam feſtinarunt auctoribus con
Mirū pſis uentionis Sieneſi Cilice & Labyneto babylonio: qui ut & iuſiurandū intercederet: & re
conciliatio affinitate fieret properarunt decernētes ab Alyatte Arienam filiam Aſtya-
Ariena gi Cyaxaris filio nuptam dandam quoniam ſine uehementi neceſſitate conuentiones
ſtabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gētes fœdera cum cætera ritu græcorum: tū
feriendo brachia qua illa humeris connectuntur ac mutuum ſanguinem delingendo:

Hūc igitur Aſtiagem auū ſuū maternū Cyrus bello uictum tenebat ob eam quā in ſequē Aſtyages
tibus indicabo cauſam. Q uo nomine Crœſus ei infenſus nūquid inferret perſis bellum Cyrus
ad oracula miſerat: & cū reſponſum rediſſet haud ſincæ ſecū facere interpetās in expe
ditionē ꝓfectus eſt aduerſus quādā perſaꝝ partē. Atq; ubi ad halym flumē peruenit: tūc
ut ego quidem ſentio pontibus qui nūc ſunt copias trāſduxit. ut autē græci dictitant Tha
les mileſius traductor extitit. Nā cū incertus animi Crœſus foret qua parte fluminis traii
ceret exercitū (nulloſdū enim eorum fuiſſe ea tempeſtate pontes fertur) Thales qui ī his
caſtris aderat feciſſe: ut fluuius qui ad leuā exercitus fluebat: flueret etiam ad dexteram.
Feciſſe autem hunc in modū foſſam peraltam exorſus ſupra caſtra ductam in ſpeciem lu
næ depræſſit: quæ caſtra ut erāt metata a tergo amplecteretur. In quā cum traduxiſſet ex
priſtino alueo fluuiū iterū eum ubi exercitus traiectus eſſet in ſuū alueū refunderet. Itaq;
cū celerrime fluuius deductus eſſet utrinq; uado meabilis effectus eſt. Q uidā aiunt uete
rē omnino exaruiſſe alueū: Cui rei equidem nō accedo. Q uo enim modo qui rurſum
redierunt illū trāſierunt. Crœſus exercitu traiecto uenit in cappadociæ locū: qui dicitur
pteria: omnium eius regiōis tutiſſimū iuxta urbē ſinopem fere ad pōtū euxinū ſitā. Hic Pteria lo
ſtatiua habens prædia ſyrorum uaſtat: & urbem pteriorum expugnat: diripitq; :cepit cus
quoq; cūctas circa urbes: ſyros nihil cōmeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto ſuo ex Sinope
ercitu: ſumptiſq; oibus: qui in medio incolebāt obuiam pergit: miſſis tamen anteq; exer
citū educeret caduceatoribus adiones tentādos ut ad ſe a Crœſo deficerent. Illis abnuen
tibus profectus caſtra contra Crœſum poſuit: ibideq; in regione pteria pro ſe uterq; alte
rū laceſſere. Commiſſaq; acri pugna: & multis utrinq; cadentibus ad extremum noctis
interuentu dirimunt neutri uictores. Atq; hunc in modū duo exercitus dimicauerunt.
Crœſus a ſuo exercitu incuſatus q; cū Cyri multo maioribus copiis conflixiſſet: poſtero
die cum Cyrus ipſum ſuperſederet inuadere regreſſus ē ſardis: hōs ī aio euocare ægyptios
ex fœdere quoq; cū rege Hamaſi anteq; cū lacedæmoniis ſocietatē coierat accerſere ēt ba
bylonios: cū quibus & ipſe fœdus percuſſerat. Erat aūt babyloniorum tyrannus ea tēpe
ſtate Labynetus. Denūciare itē lacedæmoniis: ut ad certam diem præſto eſſent. Hiſq; Labyne
& ſuis copiis coactis ubi per hyemē quieuiſſet: initio ſtatim ueris tēdere aduerſus perſas tus
Hæc deſtinās Crœſus abit ſardis: dimiſitq; caduceatoteſ ad ſocios edicēs uti ad quintū
mēſem ſardis conuenirent. Exercitum uero qui aderat ex militibus conductis: qui cum p
ſis dimicarat: miſſum fecit ac diſſipauit: minime credens unq; fore ut Cyrus qui ſic æquo
Marte pugnaſſet: ſardis copias promoueret. Hæc Crœſo ratiocinante oia ſuburbana co
lubris impleta ſunt. Q uoſ ut exiſtebāt equi inter ambulandū cum ad paſcua irent come
debant. Id Crœſo cernenti: ut erat: uiſum eſt eſſe portētū. Ideoq; mittendū ad coniecto
res telmiſſeſ. Q ui miſſi ſunt ad cōſulendos telmiſſeſ ubi accepere reſponſum: didicereq; Telmiſſeſ
quid ſibi uellet ſignificaretq; portentū: non contigit ut Crœſo renunciarent. Nā priuſq;
retro ſardis reueherent Crœſus eſt captus. Telmiſſeſ ita conſueuerant exercitū externum Crœſus
Crœſo illuc afturum: qui cū afforet indigenas ſubigeret q; dicerent colubrū terræ filium capit
eſſe equum hoſtem & aduenam. Hæc telmiſſeſ Crœſo ſunt interpetrati: ſed iam capto.
nondum tamen gnari eorum quæ circa ſardis ac Crœſum erant: Cyrus certior factus
Crœſum qui ſtatim poſt prælium apud pteriam geſtum abſceſſerat conſtituiſſe di
ſpergere copias habito comperiebat opere præcium eſſe quam maturrime poſſet pro
mouere exercitum: ſardis ut hoſtem priuſquam ille cōtraheret iterum lydorum copias
occuparet. Hoc ubi probauit executus eſt: propereq; ducto in lydiā exercitu ipſe nūcius
Crœſo aduenit. Vnde Crœſus in magnā ſollicitudinē adductus q; præter opinionē: præ

terq; expectationē suam se res haberent: tñ lydos in præliū producit lydorū gēte in asia: nulla fuit ea tēpestate nec fortior nec magis strēnua. Ex equisq; pugnābat equitādi sane perita hastas perlongas gestans. Cāpus in quo cōcursum est ante urbem sardensem iacet magnus & editus: quem cū alii amnes interfluūt: tum omniū maximus hermus palude interruptus: qui e monte hiro matris Dyndimene lapsus infunditur mari iuxta phociā oppidū. Hic ubi uidit lydos ad pugnandū instructos Cyrus eorum equitatum reformidans cōstituit admonitu Harpagi uiri medi ita faciendū. Coactis omnibus qui ipsius exercitū sequebātur camelis uel frumentū uel uasa portantibus: sarcinas detraxit: uiros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcipit ut præirent cæteras copias aduersus Crœsi equitatū peditatu ut hos subsequeret̃. Post hunc collocat omnē equitatū. Post q̃ omnes cōstituit imperat eis ne cui cæterorū lydorū parcerent: sed quēcunq; occiderēt obsistentem præter ipsum Crœsum: ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans camelos contra equitatū instruit hac ratione ꝙ camelum equus reformidat: adeo quidem ut nec speciem eius intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo cōmentus est ut equitatū Crœsii quo ille se præualiturū confidebat: inutilem redderet. Simul atq; in pugnā itū est: equi olfactis protinus conspectisq; camelis retro se auertunt. Vnde spes Crœsi interiit. Verū non protinus lydi ob id exterriti sunt: sed cognita re ab equis desiliunt: ac pedites cū persis cōfligunt. Multis tamen aliquādiu utrimq; cadentibus: tandem uertuntur in fugam: muros ingressi a persis obsidebantur. Quā obsidionem in longius ꝓcessurā ratus Crœsus alios nuncios e muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant hi cōuentū sardis ad quintū mensem indixerant. Ad hos dimittebat oratum q̃ celerrima auxilia mitti sibi utiq; iam obsesso. Et cū ad alios socios misit: tū uero ad lacedæmones. Cæterū per id tempus & ipsis spartiatis inciderat cum argiuis contentio de agro qui dicitur tyria: quem locū & si terræ argolicæ partem: tamen lacedæmonii intercisum tenebant. Etenim argiuorū est quicquid regionis malea tenus ad occasum uergit in continente: & insulæ tum aliæ: tum uero cytheria. Cum ergo argiui suo territorio interciso auxiliū ferrent: ibi ab utrisq; in colloquiū uentū est: ut treceni utrimq; dimicarent: & utri superiores extissent: eorū regio foret: atq; ambo exercitus in suā uterq; terrā discederent: nec ꝑmanerent dū dimicaret̃ ea scilicet causa ne si adessent parti succūbenti auxiliū sui ferrēt. His cōuentis in diuersa digrediunt̃. Ex utrisq; delecti uiri qui relicti sunt cōflixerūt: atq; ita quidē ut æquo marte pugnātibus: ex sexcentis tres oīo reliqui fuerint: & id noctis interuentu: ex argiuis duo Alcenor & Chromius: q tamq̃ uictores argos cursu contēderūt ex lacedæmoniis unus Othryades: qui spoliatis argiuorum cadaueribus eorum arma ad suorū castra detulit: & se in suo ordine tenuit. Postero die utriq; re audita affuerūt sibiq; uictoriam uindicabant. Argiui quidem ꝙ suorum plures superfuissent dicentes. Lacedemonii uero ꝙ eorum qui supererant illi fugissent suus perstitisset. & hostium cæsos spoliasset: ex contentiōe tādem cōcurētes pugnāt: ac postq̃ ꝑmulti utrinq; ceciderūt lacedæmonii uincunt: Quo ex tēpore argiui tonsis capitibus cū antea criniti essent necessario legem condiderūt se deuouentes ne prius comā alerēt: neue mulieres aurū ferrent q̃ thyreas recuperassent. His e diuerso legem tulere lacedæmonii ut in posterū comati essent cū antehac nō fuissent. Othryadem qui unus e trecentis delectus reliquus fuisset: aiūt pudore spartam reuertendi ob socios interfectos illic apud thyreas mortem sibiconsciuisse: Cū hæc esset apud spartiatas rerum cōditio: aduenit caduceator precatū Crœso obsesso auxilia. Illi caduceatore audito statuerunt Crœso statim succurendum: quibus iam se apparātibus ac nauibus paratis alius effertur nuncius murum lydorum expugnatum: Crœsumq;

Hermus fluuius
Hirmus mons
Phocia
Harpagus
Camelus
Equus
Harpagi in uicēdo creso cōsiliū:
Tyria agri
Argiuorū ager
Inter spartanos et argiuos pactū
Alcenor
Cromius
Othryades
Argiuorū tonsura
Thyreæ
Lacedæmonium comam

uiuum esse captum. Sic lacedæmonii magno se effectos detrimento rati superſederunt. Sardis autē in hunc modū sūt expugnatæ. Quartodecimo q̄ obsideri cœptæ sūt die Cyrus missis passim equitibus per suas copias edicit se dona daturū ei: qui primus muros cō scendisset. Posteaq̄ id conato exercitu res nō processit: ibi quiescentibus cæteris mardus quidā: cui nomen erat Hyrceades id aggredi est ausus a parte arcis: ubi nullus ad excubādum erat collocatus: quia illinc nequando urbs caperetur haud suspectū erat: utpote loco prærupto atq; inexpugnabili: quaq; parte solum ne Leonē quidē Meles primus sardius rex circūtulerat ex pellice sua genitū: qui Leo quacūq; parte murorū circūlatus esset ex ea parte sardes inexpugnabiles fore telmisses iudicauerant. Eū Meles per cæterā partem murorū circūduxit: quacūq; poterat arx oppugnari: p hanc ptem tanq̄ inoppugnabilem atq; p̄cisam circūducere p̄termisit quæ ad Thmolū fluuiū uergit. Ab hac igit̄ parte Hyrœades ipse Mardus conspicatus quendā lydū pridie descendisse ad recipiendā galeam illuc deuolutam aduertit animū: atq; considerauit: dehinc ipse conscendit. & post eū alii perse subinde: atq; alii frequentes. Ita urbs sardis capta est atq; oīs direpta. Crica ipsum autem Crœsum hoc contigit. Erat ei filius cuius superius habui mentionē habilis ad cætera: sed mutus. In cuius uitiū emendandū Crœsus p uiribus omnia fecerat: cum alia excogitando: tū uero delphos mittendo ad oraculū sciscitandum: atq; ei Pythia talibus respondit. Lyde genus rex multorū ualde inscie Crœse: Nec cura gnati exoptatam audisse loquentis. Intra ædes uocem: sine qua potior tibi longe Ille die quoniā primū infelice loquetur. Captis mœnibus quidā perses in Crœsum sibi ignotū ut occisurus uadebat. Quē inuadētē se Crœsus cū uideret tamen præsenti clade affectus deuitare negligebat nihil putans differre: an percussus oppeteret mortem an enim id ubi filius eius mutus aspexit timens patri erupit in uocem inquiens. Homo ne perimas Crœsū atq; hoc ille primum effatus postmodum per omne uitæ tempus uocalis extitit. Persæ & sardibus potiti sunt: & Crœso uiuo cū regnasset ānos quatuordecim totidēq; dies fuisset obsessus: misso magno imperio: ut ei fuerat responsum. Eum captum persæ ad Cyrum perduxerūt: quē ille uictum compedibus super ingentem quā struxerat lignorum struem imponit: circaq; eum bis septem lydorū filiōs siue habens in animo primicias has alicui deo offerre: siue uolens uotū persoluere siue cupidus sciendi num quis demonū liberaret Crœsum quem religiosum esse audierat: quo minus pyræ impositus uiuus cōcremaretur. Hæc quidē Cyrum fecisse aiunt. Crœso autē super pyram stāti & si in tāta calamitate posito: tamen uenisse in mentem Solōis quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictū ex uinentibus beatum esse neminem: Quod dictū ubi subiit Crœso feret eum ex uehementi defectione animi uictum īgemiscentem ter Solonem nominasse: & Cyrum cū audisset iussisse interpretes eum perconctari quēnam inuocaret. Illoq; accedentes fuisse percōctatos. & hunc interogatū tamen silentiū egisse: Deinde cū loqui cogeretur dixisse. Illū nominaui qui ut oēs tyrannos alloqueretur: ego q̄ ingentem pecuniam præoptarem. Eū non plane loquētē rursus interrogat quodnam esset quod dixisset efflagitantibus atq; infestantibus interrogatione inqt quemadmodū Solon qui esset athenienſis ad ipsū a principio uenisset: & intuitus omne: eius opes corā pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat ea omnia euenisse neq; hæc magis de seipso q̄ de omni hominum genere: & de his præsertim qui sibiipsis beati uiderentur. Hæc Crœso referēte iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrum auditis per interpretē quæ Crœsus dixisset: pœnituisse: cum se quoq; hominē esse cognosceret. qui alium hominem qui se inferior non fuisset opibus uiuum rogo traderet. Præterea uetitum ob id pœnam: ac reputantem nihil esse rebus humanis stabile iuſ

Sardis expugnātur
Mardus Hyrceades.
Medes rex.
Leo ex cō cubina.
thmolus fluuius
Mirū
crœsi filius
Mutus loquitur
qui historia
Crœsus ex hinc sup
capitur. Aulus Gelli
Crœsi re libro 17. cō
gnum
Crœsus i pyra.
Solon a crœso nominatus.

Crœsus uixit apollinis imbræ

Bellum Pax

Crœsus apud cyrũ degens

Sors fato destinata

sisse ignem celerrime extingui iam incensum: Crœsumq; deponi: & quæ circa eum erãt. Verum eos qui ignem iam conabantur extinguere non eualuisse. Ibi Crœsum cognita per lydos Cyri pœnitentia cum cerneret unumquenq; extinguendo deuoluendoq; igni incumbentem: nihil tamen profici exclamando inuocasse Apollinem: ut ipsi adesset si quod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum: ipsumq; præsenti malo liberaret. Ita cum lachrymis Crœso deum inuocante nimbos repente cum serenum ac tranquillum esset confractos esse imbresq; erupisse: ac uehementissima aqua pluisse: & rogum extinxisse. Ita Cyrum cognito deorum cultorem ac bonum uirum esse Crœsum e pyra depo suisse: atq; hunc in modum interrogasse. Crœse quisnam te hominum persuasit: ut cum exercitu inuaderes terram meam ex amico factus hostis. Cui Crœsus. Ego inquit rex istud feci tuo prospero meo infausto fato græcorum deo auctore: qui me ad bellum tibi inferendum impulit ¶ Neq; enim quispiam ita amens est: ut bellum quam pacem præoptet. Nam in pace filii patres: in bello patres filios sepeliunt. Sed ut ista fierent dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus locutus est quem Cyrus solutum iuxta se collocauit: ac mnl ta sane obseruantia habebat intuensq; eum admirabatur tam ipse quam omnis circa cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox conuersus ac cernens persas lydorum diripientes urbem. Vtrum debeo inquit rex tibi loqui quod sentio an tacere hoc tempore. Cyrus eum uero quæcunq; liberet audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum perconcta tur quidnam inquiens tanta frequentia properat agere: Cui Cyrus. Tuam inquit urbem diripere: tuasq; opes absumere. Atqui Crœsus excipit: neq; urbem meam diripis neque meas opes. Nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt aguntq;. His uerbis iniecta cura Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent sibi cõstituendum censeret. Ad quem Crœsus quoniam medii seruum tibi tradiderunt: iure debeo si quid amplius animaduerto id tibi indicare. Persæ ait natura protertia sunt & ii dem inops. Quos si diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis id tibi ex hoc credibile esse euenturum. Vt quisq; istorum plurimis opibus potietur ita maxime in te rebellaturum esse expectandum. Nunc igitur si tibi placent hæc quæ ego dico ita facito. Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellibus custodes: qui uetent exportari opes: ut earum decimæ ioui necessario reddantur. Ita neq; tu odium illorum contrahes ui opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus maiorem in modum gauisus & tali admonitu: eaq; uehementer approbauit: & iustis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his uerbis eum affatus est. Crœse quandoquidem & facta & dicta tua egregia uiri regis sunt: pete quid muneris a me uelis in præsentiarum tibi dari. Ad quem Crœsus. Here inquit sine me gratum esse erga deum græcorum: quem ego maxime omnium ueneratus sum: ut missis ad eum his uinculis percon cter nunquid ei fas sit bene de seipo merẽtes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret altius repetẽs omnẽ suũ aperuit animum: redditaq; sibi oracula & principue donaria sua quibus rebus fretus suscepisset aduersus persas expeditionem. Hæc cõmemorando rediit rursus ad petẽdam ueniam ob id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus & hoc inquit Crœse a me impetrabis & quicquid aliud atq; id quotiens tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus delphos misit quasdã lydorum iussos cum ad limen templi uicula deposuissent scisciscitari deũ nũquid eũ puderet ob oracula: quibus induxisset ad bellum persi inferendum tanquam Cyri potẽtiam euersurum. Vnde tales primitiæ offerẽt cõpedes. s. ostẽdẽdo: sciscitari cũ hæc: tũ nũqd græcis diis foret fas esse ingratis. lydis illuc profectis & hæc mãdata executis Pythia fertur ita respondisse ¶ Sortem fato destinatam

defugere deo quoq; est impossibile: Crœsus quintæ retro ætatis crimen luit: hoc est abaui qui cũ esset satelles heraclidarum muliebri dolo inductus dominũ interemit: Illiusq; dignitate potitus est nihil ad ipsum ptinente. Verũ Apollo cum studuerit ut hæc sardiũ clades circa liberos Crœsi: non circa Crœsum contingeret: tamen transferre fata nõ potuit: sed quatenus illa pmiserunt annixus est: atq; ei gratiam rettulit: utpote dilata sardiũ expugnatione tres annos: & hoc Crœsus discat tribus annis q̃ fata destinarant: serius se fuisse captũ: secundo loco q; ipsi ardenti opẽ tulit. Nam quod ad oraculũ pertinet haud recte Crœsus incusat: quoniã Apollo prædixit eũ esse magnũ imperium si bellũ persis inferret euersurũ: de qua re ipsum consultare uolentẽ decuerat mittere sciscitatum: utrũ ipsius Apollo diceret imperiũ an Cyri. Sed quod dictũ erat nec considerans nec interrogans sibiipsi acceptũ referat. Quod autẽ ultimo responso ait Apollinẽ dixisse de Mulone hoc quidẽ discussit. Nã Mulus hic Cyrus erat: quippe q duabus ex gẽtibus ortus est generosiore matre q̃ patre. Nam illa quidẽ meda erat Astyagis medoꝝ regis filia: Hic autem persis & medis subiectus & licet omniũ infimus: tamẽ dominã suã in matrimoniũ duxit. Hæc lydis Pythia respondit quæ illi sardis reuersi Crœso renũciarũt. Quibus auditis Crœsus suã ipsius agnouit culpã esse: nõ dei. De Crœsi iperio: & pria Ioniæ subactione ita res habẽt. Porro lydia quod scribit nihil sane admirãdũ habet prout aliæ regiones præter auri ramenta & thmolo ꝓuenientes. Nam lydi primi dũtaxat eorũ hominũ quos scimus: nũmũ aureũ argenteũq; ad utendũ percusserunt: ac primi caupones instituerũt. Iidẽ ut & ipsi aiunt & a græcis ferũtur excogitauerũt alieæ tesserarũq; ludũ & pilæ & cætera genera lusoria præter q̃ talaria. Et lydi quidẽ a persis subacti sunt.

h Inc autem exequetur oratio Cyrũ: qui Crœsi euertit imperium quisnam fuit ac persas qui asiam subegerũt. Igitur quemadmodũ quidam persarum memorãt: non qui res Cyri insignire: sed prout ille se habent referre studeant: Ita ego conscribã: gnarus trifarias alias etiã uias esse narrãdi de Cyro. Fuit apud medos uir sapiens cui nomen erat Deioces filius Phraortis: qui propter suam æquitatem: medorum extitit rex: Huic medi id præstiterunt: Ingentia extruxerunt ædificia: quos uellet ex oĩbus medis satellites sibi deligere permiserunt: nec cui potestas fieret regis adeũdi: sed ad omnia internunciis utendi. Nemini præterea coram illo aut ridendi aut spuendi: id oĩbus factu deforme esse. Hæc circa illũ ideo faciunt: ne eum cernentes æquales & una cum eo educati egregii uiri atq; præstantes indoleant & insidientur. Deioces solam medicã subegit nationem: eiq; soli imperauit: Cuius nationes tot numero gentes sunt. busæ: parecontacæni: struchates: arizanti: budi: magi: Tot sunt in media gentes. Deioce defuncto qui annos tres & quinquaginta regnauit: filius eius Phraortes susceꝑit imperiũ: quo solo non contentus bellum ante omnes intulit persis: eosq; primus in potestatem medorum redegit. Quibus nationibus potitus ualida utraq;: mox asiam subegit: aliam deinceps atq; aliam inuadendo gentem donec ad assyrios oppugnandos peruenit ad eos assyrios. qui Ninũ incolebant quondam omniũ principes: sed tunc a sociis per defectionẽ desertos alioquin per se bñ habentes. Aduersus hos expeditione sumpta Phraortes secundo ac uicesimo q̃ regno potitus est anno: cum plæraq; exercitus parte periit. Post obitum eius Cyaxares filius Deiocis nepos succesſit: qui dicitur multo q̃ maiores sui fuisse præstantior: & primus asiæ populos in prouincias distinxisse: primusq; in suũ, quosq; ordinem distribuisse: hastatos: sagittarios: equites: cum prius omnia promiscua fuissent atq; implicita. Hic & cum lydis prælium fecit: quod prælium cum fieret dies nox efecta est: & omnem transhalym flumen asiam sibi subiecit. Postq; annos regni sui qna-

Tyrus
mulus
Cyri gẽus
Lidorũ i
uenta
Nũmus
argẽteus
Caupo
nes
Alea
Tesseræ
Pilæ lu
dus
Cyri hi
storia
Deioces
Phraor
tes
Mediæ
nationes
busæ
Parecõta
cæni
Strucha
tes
Arizanti
Budi
Magi
Cyaxares
rex
Militiæ
ordo

Justinus libro primo
Valerius Max libro primo

Astyages rex.

Astyagis somni.

Cãbyses.

Harpagus.

Cyrus morte dẽstinatus

Mitradates pastor

Cyno seruа.

Spaco.i. canis.

draginta defunctus est. Cuius regnum susceпit Astyages filius. Hic filiam sustulit: appellauitq; eã Mandanen. Q ue uisa est ei per quietem tantum urinæ facere: ut omnẽ ipsius urbẽ oppleret: atq; uniuersã asiã inundaret. Q uod in sõnium cum magis sõniorum interpretibus exposuisset: conterritus est singula quæq; ab illis edoctus. Ideoq; usum hoc reformidans Mandanen iam uiro maturam nulli medorum: qui ea dignus esse tradendam statuit: sed persæ quidam nomine Cambysi: quem cõpertum habebat familia quidem bona ortum: Cæterum ingenio sedato: gerentemq; se multo infra mediocris medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno uisionem alteram uidit. Videbatur ei ex genitalibus filiæ uitis enasci: que omnem occuparet asiam. Q uod uisum cum retulisset ad interpretes sõniorum: filiam iam prægnantem & partui uicinam ex persis accersit: eiq; cum uenisset custodiam apponit uolens quod illa edidisset interrimere. Etenim magi sõniorum interpretes uisionem illam protendere dicebãt Astyagi prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruans Astyages ubi genitus est Cyrus: accito Harpago familiari suo: & inter medos fidissimo: atq; omniũ rerũ suarum procuratori hæc inqnit. Harpage negociũ quod tibi iniũgo caue prætermittas: aut ullo modo exequi supersedeas: neue cõmittas. aut alios p̃ponendo postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mãdane peperit puerum: in domũq; tuam ferto: atq; occidito: postmodũ quoquo modo uoles ipse sepelito. Cui respondit ille: ueq; alias unquã ex huic niro rem iniunxisti ingratam: & in posterum dabimus operam ne quid in te delinquamus. Q uod si tibi cordi est hoc ita fieri: mea interest id industrie exequi. Hæc cum respondisset Harpagus: eiq; puer traditus esset ornatus ad necem contulit se donũ ſens adiensq; uxorem refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor. Q uid igitur inquit facere tibi in animo est. Ego uero respõdet uir quanq̃ Astyages mãdauit: etiam si desipiet peiusq; insaniet q̃ nunc insanit: non tamen eius uolũtati parebo: neq; ad hanc necem obsequar: idq; multis de causis: tum q̃ puer ipsi mihi cognatus est: tum q̃ Astyages grandis natu est: & uirili prole orbus: quo defuncto si tyrannis ad eius peruentura est filiam: cuius nunc filium per me interimit: quid aliud restat hinc mihi q̃ pericilum maximũ. Enimuero tutelæ meæ causa expedit hunc puerũ interire: sed per aliquem ipsius Astyagis: non per aliquem meorũ. Hæc locutus e uestigio nunciũ mittit ad bubulcum Astyagis: quem norat pascuorũ maxime idoneorum & montiũ feris frequentissimorum esse gnarissimũ: cui nomen erat Mitradates: cuius contubernalis & eadẽ cõserua erat nomine Cyno græca lingua: ideſt canis: medica Spaco. Nam canẽ medi spaca appellant. Vbi boum pascua ille habebat: montiũq; radices erant ad uentum boream ac batanorũ: & ad pontum euxinũ. Hoc enim tractu ad sapiros uergente media sane montuosa est: & edita: ac nemoribus frequens: reliqua uero tota admodum plana. Hic itaq; accersitus propere cum uenisset: inquit ad eum Harpagus. Iubet te Astyages hunc capere infantem: quem in desertissimo montiũ exponas ut celerrime pereat: & hæc ut tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interimeris: ulloq; pacto seruaueris: pessimo exitio te occubiturum. Cui expositioni infantis inspector ego præpositus sum. Hæc ubi audiuit bubulcus sumpto infante rediit qua uenerat ad bouile suum. Ei dum in urbẽ abiit uxor sua quæ erat prægnans per totam diem parturiens e uoluntate dæmonis enixa est filiũ: Ita ambo in mutua sollicitudine erant. Vir de partu uxoris timidus: Illa de uiro quẽ præter consuetudinem Harpagus accersisset. Vbi reuersus affuit eum uxor: utpote ex inspe rato cernens prior interrogauit quid ita exacte ipsum Harpagus accersisset. Cui ille: uxor

inquit profectus ego in urbē & uidi & audiui quod nec uisum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur. In quā ego perterrefactus simul latq; introii: uideo infantulum palpitantem: uagientemq;: auro ac distincta uestē ornatum. Eum Harpagus ubi me uidit iussit celerrime sumere: atq; absportare in afferatissimum montem ubi exponam: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniūgeret magnopere minatus nisi ea perpetrassem. Ego acceptum puerum attuli ratus alicuius illum domesticorum esse: nō autem illius generis. Admirabar tñ q; uiderem auro: uestibusq; ornatum. Præterea q; plantus exercebatur in Harpagi domo. Atqui inter uiam ex omni oratione famuli: qui me extra urbem deduxit: mihiq; infantem tradidit: percepi eum Mandanes Astyagis natæ: & Cambysis Cyro geniti esse filium: & ab Astyage iussum interfici atq; is hic est. Hæc loquens bubulcus puerū detexit atq; ostendit. quē illa intuita procerū ac specioſum: genua uiri cū lachrymis amplectitur: obsecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandā: seq; nisi id exequatur miserrime periturum Mulier ubi uirum non persuadet: quandoquidem inquit te nequeo inducere: quod secundum est facito: si modo ne cessitas prorsus est aspicipuerū dū exponitur: quoniā ego quoq; peperi: Peperi autem mortuū. Ferto hunc: & istud ex Astyagis filia tamq̄ ex nobis genitum alamus. Ita neq; tu iniurius in dños esse deprehēderis: neq; nobis male consuluerimus. Nā & hic qui obiit regale sepulchrum nanciscetur: & iste qui supersest animam non amittet. Sane q̄ cōmode uisa est bubulco mulier loqui ex presenti condictione: atq; ita continuo esse faciendum. Igitur quem necaturus attulerat eū uxori tradidit: suū autē qui mortuus erat sumēs collocauit in eo uase: in quo alterū portauerat. Omniq; alteriusq; pueri cultu ornatū baiulās in uastissimo montiū exposuit: triduoq; post pueri expositionem: relicto quodam pecuariorū pro se illic uicario in urbem se contulit: & ad domū Harpagi: aitq; sese paratū illi ostendere pueri cadauer. Harpagus missis suorū satellitum fidelissimis rem per eos inspexit: ac bubulci filiū sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum uero qui postea Cyrus appellatus est mulier sibi sumptū educauit impositō illi nomine bubulci: alio scilicet q̄ Cyro. Q ue posteaq̄ decennis extitit: huiusmodi rem quæ illi cōtigit palam fecit. Ludebat in hoc pago ubi bouilia illa erant: & ludebat cum æqualibus in uia: quem interludendū cæteri pueri cum pro rege sibi elegissent cognominatum bubulci filiū ipse eos muniis distinguebat. Vt alii domorū structores essent: Alii satellites. Alius ut oculus regis: Alius mandatorū renunciator: suū singulis honorē mnuusq; assignans. Horū puerorū quidam collusor Artembaris filius erat: uiri inter medos spectati: quē Cyrus q; imperata non feciſſet: iussit ab aliis pueris comprehendi: & cū illi paruissent multis uerberibus affecit. Q uæ puer tanq̄ se indigna passus iniquissimo animo ferens ubi primū dimissus est in urbem ad patrē perrexit: & quæ a Cyro pertulisset complorauit: non tamen Cyrum nominans (nondū enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyagis. Artembares ut erat ita percitus ad Astyagē ducens filiū secum contendit: & rem intolleranduſ passum esse inquiens. Eiusq; humeros ostendens: siccine indigne ait accipimur rex a filio bubulci serui tui. Audiens hæc atq; cernēs Astyages uolens ulcisci puerū Artembaris honoris gratia: iussit accersi bubulcum & filium: qui cum ambo affuissent: intuens in Cyrum Astyages tu ne inquit hoc tali patre genitus ausus es huius filium uiri apud me primarii tam indignis concidere uerberibus. Cui ille istud inquit here huic ego iure feci-

Cābyſeæ

Cyrus ex ponēdus nutritur occulte

Cyrus rex puerorū

Artēbaris

Pueri enim pagani: quorũ hic unus erat me regem ſuum ludentes conſtituerant: quippe qui uidebar eis ad hoc maxime eſſe idoneus. At iſte cum cæteri pueri iuſſis obtempera/rent audiẽs dicto eſſe nolebat: ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod ſi ego propterea ullo malo ſum dignus: hic tibi præſto ſum. Hæc loquente puero ſubiit. Aſtyagi agnitio eius: uiſaq; eſt figura oris inferre ac repræſentare ipſum: & geſtus eſſe li/beralior: & tempus expoſitionis cum pueri ætate congruere. Hic perculſus Aſtyages ali/quamdiu ſine uoce manſit. Vixq; tandem ad ſe reuerſus uolens a ſe Artembarem dimit/tere: ut bubulcum ſummotis arbitris rimaretur. Ego inquit Artembares efficiam ut filius quoq; tuus ob hoc nil conqueri poſſit: dimiſſo Artembare: & eius iuſſo per famulos Cy/ro introducto bubulcum: qui ſolus erat relictus perconctatur unde puerũ accepiſſet: quiſ/ue ei tradidiſſet. Ille ex ipſo genitũ reſpondere & genitricẽ eius apud ſe eſſe. Aſtyages di/cere non bene ſibi illũ conſuluiſſe qui cuperet ad ingentes deuenire neceſſitates ſimulq; hæc dicens ſattellibus ſignificauit ut caperent ipſum. Hic autem cum ad neceſſitates ad/duceretur rem uti erat promit: ab initioq; exorſus uera referendo deuenit ad præces pe/tendamq; ſibi ueniam iubẽs ut eum haberet: bubulco ueritatem elocuto: Aſtyages pau/ciora iam uerba fecit. Cæterum cui ualde ſuccenſebat Harpagum uocent ſatellitibus iu/bet. Quem ubi affuit perconctatur Aſtyages. Harpage qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum e filia mea genitum. Harpagus ut uidit paſtorem intereſſe noluit tergi/uerſari mendacio: ne argumentis conuinceretur: ſed ita reſpondit. Ego poſteaquam in/fantem accepi rex cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: & tamen cum/ apud te innoxius extitiſſem: ne forem aut filiæ tuæ: aut tibi ipſi carnifex: eoque ita ſta/tui agendum. Accerſito huic bubulco infantem tradidi inquiens te eſſe qui iube/res illum interfici: in quo dicendo mentitus non ſum. Tu enim ita præcepiſti. Atque huic dum puerum trado ex tuo præcepto iuſſi exponeret in deſerto monte: perſtaretq; in eo obſeruando tantiſper dum expiraſſet comminatus iſti extrema quæq; niſi hæc ef/fecta reddidiſſet. Vbi hic fecit imperata & infans obiit miſſis eunuchorum fidiſſimis rẽ/cognoui: per eoſdemque mortuum ſepeliui. Ita rex habet rex atq; hac morte defunctus/ eſt puer: & Harpagus quidem directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata/ qua illi infenſus erat cauſa ob id quod contigerat primum rem ei renarrat quemadmo/dum ipſe a bubulco audiſſet. Deinde ea narrata eo deuenit loquendo quod puer uiueret/ & bene haberet: quia ſic actum eſſet. Namq; ex hoc inquit quod geſtum erat circa pue/rum ægro ualde animo fui: & a filia mea in ſimulatus haud leuiter tuli. Igitur in bonum/ conuerſa fortuna mittito filium tuum ad puerum hunc: qui recens uenit. Prætera deſti/no pro liberatione eius diis immolare: quibus hic honor debetur: tu mihi adeſto ad cœ/nam. Harpagus cum hæc audiſſet odorato rege: ac ſibi maiorem in modum gratulatus/ quod peccatum ſuum commode ceſſiſſet: & ultra bonam fortunã ad conuiuium uocare/ tur domum abiit. Quam ingreſſus properanter filium: qui ipſi unicus erat tredecim fer/me natum annos mittit ad domum Aſtyagis iubens exequi quæcunq; ille imperaret. Ipſe geſtiens quid ſibi ſucceſſiſſet uxori exponit. Eius filium ubi aduenit Aſtyages ma/ctat: conciſumq; membratim: & partim aſſum partim elixum ubi eſculentum effecit: pa/ratum habuit dehinc ſub horam cœnæ: poſtquam affuerunt cum cæteri conuiuæ. tum ue/ro Harpagus: conuiuis quidem aliis atq; ipſi Aſtyagi menſæ appoſitæ ſunt ouilla refer/tæ carne. Harpago autem carne filii ſui præter caput atq; extrema manum pedũq; cæte/ra omnia. Nam ea in caniſtro operta ſeparatim repoſita erãt. Eũ poſtquam ſatis depaſtu

Cyri recognitio apud aſtyagem

Harpages alloquitur aſtyages de Cyro expoſito

Harpagus filiũ comeſt.

illo cibo putauit. Astyages interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se uero sane oblectatum dicenti Harpago: hi quibus negocium erat datum afferunt caput filii cum extremis manum pedumq; uelatum: assistentesque iubent detegere ac sumere quod uel let ex eis. Herpagus obtemperans ubi detexit cernit reliquis filii. Non tamen eo spectaculo consternatus est: sed apud seipsum fuit. Et perconctanti Astyagi nunquid agnosceret cuius feræ carne pastus esset: se agnoscere respondit: sibiq; quicquid rex ageret placere: Hoc reddito responso receptisq; reliquiis carnium domum abiit: eas (ut ego opinor) illinc collectas humaturus. Hac ultiõe Astyages Harpagum prosecutus est. Idem de Cyro deliberans eosdem ex magis accersiuit qui fuerant ipsi in somnium interpretati. Post quam uenerunt sciscitatur eos qui censeant de uisione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt: ut puer si superstes esset nec hactetenus periisset regnaret. Atqui puer & uiuit & incolumis est Astyages excipit: & cum ipsum ruri agentem pueri eius pagi regem delegissent: quæ faciunt qui re uera sunt reges: ea omnia hic fecit. Nam satellitibus ianitoribus interrunciis ac cæteris muniis institutis imperium exercuit: quæ uobis quonam uidentur spectare. Si super ẽ puer magi respondent: atq; regnauit nulla ex prouidentia confidito ob id: ac bonum habeto animum. Iam non cum regnaturum iterum. Nam quædam uaticinationes nostræ in exigua reciderunt: & uelut in somnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego inquit Astyages respondens isti uestræ magi fere sum sententiæ me somno esse defunctum puero iam rege nominato: nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes quænam futura sint: & meæ domui & uobis tutissima consulite. Ad hæc magi nostra etiam rex inquiunt magni interest tuum stare principatum: qui si immutetur: & ad hunc puerum qui persa est transeat: nos quoq; qui medi sumus in seruitutem redigemur apud persas: & extranei nullius erimus præcii. Te uero regnante cuius populares sumus tum ex parte imperamus: tum magnos apud te honores optinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc si quid cerneremus: quod timendum esset: tibi aperiremus. Verum cum in rem friuolam nunc euaserit somnium: & ipsi confidimus: & te itidem confidere iubemus: & hunc oblegare puerum ab oculis tuis in persidem ad parentes. His auditis Astyages gauisus est. Accitoque Cyro hæc inquit. Filii cum ego propter quandam haud sanam somnii uisionem in te fuissem iniurius: tuo tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad persas ito cum his quos ad te deducendũ mittam. Eo perueniens parentes tuos offendes patrem non qualis Mitradates bubulcus: & matrem nõ qualis uxor eius. Hæc locutus Astyages Cyrum dimittit: quem ad domum Cambysis reuersum acceperunt sui parentes: & audita re uehementer amplexi sunt ut quem statim mortem obiisse crediderant. Sciscitabantur quonam modo superstes esset. Hic se uero ait eos antea non nouisse: & ob id maxime errasse: interuiam tamen omne suum infortunium audisse: credidisse eum se bubulci Astyages esse filium. Verum in illo itinere omnem rem gestam ab his qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab uxore bubulci fuisse educatum semper eam laudibus prosequens ita ut omni eius sermõe esset Cyro. Quo d' nomẽ accipientes eius parentes ut diuinius uideretur psis filius suus fuisse seruatus diuulgauerũt a cane Cyrũ cũ esset expositus fuisse educatũ. Vnde hæc fabula emanauit. Cyrus ubi in uirilem adoleuit ætatẽ: & inter æquales uiriliſſimus euasit: & idem dilectissimus: constituit Harpagus ad eum dona mittere Astyagis ulciscẽdi

Cyrus ad parentes mittitur

Mitradates bubulcus

Cyrus a cane educatus cur.

cupidus. Nam per sese qui priuatus esset: non uidebat futuram de Astyage uindictam: sed per Cyrum: cuius casus similis casibus ipsius extitisset: quem cernens adultum sibi socium comparabat. Cæterum ante hoc alia ab eo comparãtur. Cum essent acerbus Astyages in medos: Harpagus singulis quibusq; eorum se insinuans: primoribus persuadet oportere Astyagem a regno summoueri Cyto delecto. His transactis Harpagus ac paratis ita demum uolens Cyro apud persas agenti suam aperire sententiam cum aliter non posset utpote itineribus custoditis huiusmodi rem comminiscitur. Exenterato quem solerter optinuerat lepore ut nihil omnino rescinderetur indidit libellum: in quo quæ libuit conscripserat: resutoque uentre leporem una cum retibus tradidit uenatori cuidam suorum domesticorum fidissimo: præcipiensque suo ore cum daret leporem Cyro diceret ut ipse suis manibus aperiret: idq; sine arbitris faceret: hominem dimisit in persidem. Hæc executo nuncio: Cyrus acceptum leporem aperuit: inuentumque libellum qui in eo inerat legit: in hæc uerba. Filii Cambysis quem dii respiciunt: nam aliter nunquam in tantum fortunæ peruenisses: ulciscere nunc Astyagem tuæ necis auctorem. Quoniam ex huius tu quidem studio perieras: deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te gesta sunt opinor te olim iam resciuisse: & item qualia ego ab Astyage passus sum quod te non occidissem sed bubulco tradidissem. Nunc si mihi auscultare uis: omni tu (cui Astyages imparat) regioni imperabis. Persas ad rebellandum cum persuaseris ducito aduersus medos: ad uotum tibi re succedente siue ego dux ab Astyage ad tibi occurrendum creatus fuero: siue alius quispiam medorum illustris. Horum enim primi quiq; ab illo ad te deficientes: Astyagem conabuntur euertere. Ita tanquam cuncta tibi sint hic in expedito ista exequere sine mora. Cyrus his auditis considerabat quonam sollertissimo modo persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositissimum: ut ita faceret scripto libello de his quæ uolebat concilium persarum coegit. Deinde resignato libello atq; lecto ducem se inquit persarum ab Astyage esse designatum: & nunc persæ ait edico uobis ut præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus persis præcepit: quorum complura sunt genera: eorum quædam Cyrus contraxit: & a medis deficiendum induxit: sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt arteatæ: persæ: pasargadæ: maraphii: masii: sed horum pasargadæ præstantissimi: in quibus & achæmenidarum cognatio est: unde reges persidæ sunt oriundi. Alii persæ hi sunt pãthelæi: derusiæi: germanii: atque hi omnes aratores. Alii uero pecuarii: dai: mardi: dropici: sagartii: ubi cuncti affuerunt habentes quod eis erat præceptum: ibi Cyrus iubet locum quendam dumosum. (Erat in persida is locus circiter decem & octo: aut uiginti stadiorum) totum detergant intra diẽ: Quo labore perfunctis persis iterum præcipit in posterum diem: ut lauti assint. Interim coactos in unum caprarum ouium boum greges patris sui mactat: atq; instruit tanquam persarum exercitum accepturus: uinoq; ac cibariis quam elegantissimis. Postero die ubi conuenerunt persæ iubet eos discumbere in prato: atq; epulari. Deinde cœnatos interrogat utrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus multum esse inter hæc duo interualli. Pridianam enim omnia mala habuisse: præsentem uero omnia bona habere. Excepit Cyrus & omnem rem denudauit inquiens. Viri persæ ita res uestræ habent: uolentibus uobis mihi obtemperare: & hæc & alia infinita cõmoda aderũt sine ullo seruitutis labore. Nolentibus uero innumerabiles quales hesternæ erumnæ. Nunc itaq; obtemperando mihi efficiamini liberi: quæ bona ipse diuina

Libellus intra leporem

Harpagi littere ad Cyrũ contra Astyagem

Persarum genera

Arteatæ

Persæ

Pasargadæ

Maraphii

Masii

Pãthelei

Derusiæi

Germanii

Dai

Mardi

Dropici

Sagartii

Cyri oratio ad persas ut rebellent a medis

quadam forte genitus uidcor in manus uestras esse allaturus: quos non arbitror inferiores esse medis cum in aliis: tum uero imbellicis rebus. Quæ cum ita sint rebellate q̃ primum ab Astyage persæ ut qui iam pridem dedignarentur parere medis nacti p̃sidẽ liberẽter se in libertatẽ uindicarũt. Hæc molietẽ Cyrum Astyages cum accepisset misso nuncio accersiit. Iste nunciũ iubet renunciare se prius illuc uenturũ quam Astyages ipse uelit. His auditis Astyages medos cunctos armat: hisq; aduerso numine Harpagũ præficit oblitus eorũ quæ illi fecisset. Comparato exercitu ubi medorum copiæ cum persicis prælium conseruerunt: quicunq; eorũ sermonis Harpagi erant expertes præliabantur. qui uero participes ad persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebãt: fugamq; faciebant. Dilapso turpiter medico exercitu: Astyages ut primũ rem cognouit minitans Cyro inquit. Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus locutus ante omnia eos magos somniorũ interprætes: qui suasissent ipsi Cyrũ dimittendũ patibulis affixit. Deinde reliquos medorum: qui in urbe erant adolescentes pariter & senes armat. Quibus eductis cũ persis confligens fugatur: uiuusq; capitur amissis quos eduxerat medis. Ei captiuo assistens Harpagus insultauit: exprobrauitq; cum alia quæ homini dolerent dicens: tum uero perconctando eum de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pauisset: quoniam regnum eius ad seruitutem decidisset: eum intuens Astyages uicissim interrogat nũquid ipsius foret Cyri opus. Harpagus suũ uero esse dicere: idq; merito quoniam ipse ad Cyrum scripsisset: & Astyages eum merito improuidissimum atq; iniquissimum omnium hominum cõpellauit. Improuidissimum quidem q̃ si facultas ei aderat ut rex efficeretur alteri tribuerit imperium: si modo illa per ipsum gesta essent. Iniquissimũ uero q̃ cœnæ causa medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum nec sibi habere: satius futurum fuisse medorum alicui id bonum comparare quã persarum. Nunc medos qui huius peccati affines non extitissent ex dominis factos esse seruos: & persas qui fuissent hactenus serui nunc dominos effectos esse medorum. Hũc in modum Astyages cum quinq; & triginta regnasset annos: regno amotus est: ob cuius acerbitatem medi subiecti fuere persis centum ac duodetriginta annos omni supra halym fluuium asiæ dñati: excepto tempore quo scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus temporibus cum horum pacto ũ pœniteret a Dario defecerunt. Sed prælio uicti iterum subacti sunt. Persæq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt: deinceps asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem penes se habuit quoad uita excessit. Ita Cyrus genitus educatusq; regno potitus est: & mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit: quemadmodum a me superius commemoratum est. Quo subacto ita omnem asiam adeptus est. Ritus quibus utuntur persæ tales esse comperi. Neq; statuas: neq; templa: neq; aras: extruere consuetudo est: quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere: ob id ut mea fert opinio q̃ non quemadmodum græci sentiunt deos ex homnibus esse ortos. Moris habent editissimis quibusq; conscensis montibus Ioui hostias imolare omnem gyrum cælI Iouem appellantes. Soli lunæq; sacrificant: & telluri: & igni: & aquæ: & uentis: quibus solis gubernantur. Ex omnibus diebus præcipuæ honorandũ censent suũ cuiq; natalem. Vino persæ magnopere temperant. Eisdem nec uomere coram alio: nec urinam facere licet. atq; hæc ita obseruantes: tamen cuiuscunq; generis uoluptatibus: q̃s audierint frui student. Liberos a quinto eorum anno incipientes usque ad uicesimum tribus dũtaxat rebus istituũt eqtare: Arcu sagittas excutere: uera loq. Añ qnquẽniũ filius cõ spectũ patris nõ uenit: sed apud fœmias degit q̃ ea gratia sic fit: ut si iter educationẽ

Harpagus astyagis præfectus i Cyrum

Magi patibulis affixi

Astyages capitur

Astyages harpagũ arguit

Astyages ãni .xxxv in regno Medoꝝ regnũ anni. cxxxii

Astyages apud Cyrũ degit

Persarũ ritus

Iupiter persarũ numina

Persarũ abstinentia

Persarũ filii quid docentur

decedat nullam e damno efferat patri moleſtiam. Equidem hunc morem laudo. Laudo item illum ne ob unam tantum cauſam liceat neq; ipſi regi occidere quempiam: neq; alicui aliorum perſarum quicquam atrox agere in aliquem ex ſua familia: eiſdem quæcunq; facere fas non eſt ea: nec dicere. Turpiſſimum dicitur apud eos mentiri. Secundo loco creditum debere: & in flumen uel mingere: uel ſpuere: uel manus abluere: aut aliud quippiam facere. Flumina religioſiſſime omnium uenerantur: perſarum nomina in eandem litteram uniuerſa exeunt: quam dores appellãt ſan: Iones ſigma. Mortuus ab eis nõ prius humatur quã aut ab alite: aut a cane trahatur. Atq; hæc ita tranſiguntur. Cyrus poſteaquam omnem continentem ſuæ ditionis fecit: aſſyriis bellum intulit. Aſſyriæ cum alia multa ſunt magna oppida: tũ uero celeberrimi nominis ac ualidiſſimum babylon illic ubi euerſæ ab iſtis nini regio extiterat. Huiuſcemodi urbs in ingenti planicie ſita eſt forma quadrata magnitudine quoq; uerſus centenum uicenum ſtadiorum in ſumma q̃ dringentorum & octoginta in circuitu quattuor laterũ urbis. Tanta ẽ babylonici oppidi magnitudo quod ita exornatum eſt: ut aliud nullam eorum quæ nos nouimus iam primum foſſa ambit alta atq; lata aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine: ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus quam mediocris tribus digitis maior. Operæ precium eſt me præter hæc diſſerere quemadmodum humus e foſſa ſit geſta & murus effectus: ut quicq; terræ in deprimenda foſſa efferebant ex eo lateres ducebant: quorum cum magnam uim extraxerant eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœno utenteſ aſphalto feruenti per triceſimum quemque laterum ordinem ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant: & primũ labra foſſæ: deinde ipſum murum ad eundem modum: ſuper quem circa oras extruxerunt dietas ſingularias: altrinſecus conuerſas inter quas tantum intercapedinis reliquebatur: ut quadriga interagi poſſet. Eius per ambitũ centum portæ ſtabant æreæ omnes cũ cardinibus itidẽ hoſtibuſq; a babylone octo dierum itinere abeſt alia urbs nomine Is: ubi fluuius eſt haud magnus eiuſdem nominis: qui ſe deuoluit in flumen euphratem. Hic itaq; flunius Is una cum aq̃ per multos reddit aſphalti bituminis grumos: quæ aſpaltus ad murum babylonis comportabatur. Hunc autem in modum babylon extructa eſt. Eius duæ ſunt plagæ: quas interfluit fluuius nomine euphrates: qui magnus: & altus: & celer ex armeniis i rubrum mare decurrit. In hũc uterq; murus lacertos exporrigit. eiuſq; incuruæ utriq; ripæ coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipſa urbs plena domibus eſt ternarum quaternarumq; contignationum ſecta in uias rectas cum alias: tum uero tranſuerſas: quæ ad flumen pertingunt. Ad quarum ſingulas pro numero uicorum portulæ factæ ſunt in maceria: quæ flumen ſepiebat: & ipſæ æreæ: & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica eſt: alter uero interior non multo quam hic debilior: ſed exilior. Huius babylonis multi quoq; aliquando reges extitere: quorum mentionem exponendis rebus aſſyriis mentionem faciam: qui & muros ornauerunt: & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior quæ quinq; ætatibus: ante poſteriorem regnauit uocata eſt Semiramis. Hæc p planiciem aggeres extruxit ſpectaculo dignos: cum antehac flumen eam omnem reſtagnare ſolitus eſſet. Poſterior regina Nitocris nomine extitit ſuperiore ſolertior. Cuius cum alia monumenta extiterũt: quæ ego commemorabo: tum uero hoc quod animaduertẽs imperium medoꝝ ingens ac pacatum: ſubactaq; ab his multa oppida: & inter hæc ninũ præmuniuit ſe oĩbus q̃ potuit maxime: ante omnia fluuium euphratem: qui prius mediã ipſorum urbem interfluens rectus erat tortuoſum reddidit foſſis ſuperius depreſſis: adeo ut quendam aſſyriæ pagum nomine ardericca ter influat: & qui nunc e mari per

Perſarũ nomina in. S.

Perſarũ cadauera

Babylõis ſitus

Cubitus regius

Is urbs

Aſphaltus

Eufrates

Semiramis

Nitocris regina

Minus urbs

Eufrates

Ardericā

euphratem babylonem'uersus subuehuntur:ter adhunc eundem pagum applicent:idq; triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem uero ex utroq; fluminis labro aggesit uisu mirandum. Tantæ est & magnitudinis & sublimitatis: Multo supra babylonem aliquantulum seorsum a flumine effodit paludis eluuiem profunditate quidem ad aquam semper ducta:latitudine uero eius quoquo uersus trecentorum uiginti stadiorum Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est:quem locum ubi depressit crepidinẽ ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo ut flumen flexuosum:& lacuna tota fossa eẽt ideo fecit ut fluuius per multos anfractus retentus sedatior mearet:& nauigationes in babylonem essent tortuosæ:& ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ excipere tur. Ad hæc quæcunq; erat regio ad inuadendum opportuna:& compendiaria ex mediis uia hanc intersepsit ne medi commercio assyriorum ipsius negocia cognoscerent. Et hæc quidem ex profundo circuniecit. Cæterum ex eis talem fecit communitionem. Cum sit urbs in duas dirempta regiones fluuio medium tenente:quotiens aliquis ex altera in alteram regionem transire uolebat sub regibus superioribus. Is necesse habebat nauigio transire:quod erat ut reor sane odiosum. Huic rei ista prospexit siquidem ubi effodit effluuium lacus aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Saxa prægrandia præcidit:quæ ubi in expedito fuerunt:& locus depræssus in locum ipsum:quem depræsserat omnem fluminis cursum auertit. Dum hic locus effosus impletur: interea pristino alueo arefacto oras fluminis intra urbem ac descensus: qui ex portulis ad flumen ferunt: extruxit coctis lateribus eadem ratione qua muri extructi sunt. Extruxit item circa mediam ferme urbem potestatem ex iis quos effoderat lapidibus: ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis per quem babylonii transirent interdiu committebat:easdem noctu tollebat: hac uidelicet causa:ne per noctem'transeuntes mutua furta exercerent. Vbi lacuna repleta est flumine & opus pontis exornatum:tunc fluuium euphratem e stagno in pristinum reuocauit alueum: atq; ita plusquam effoderat uisa est necessario facta:& pons in usum ciuium extructus. Eadem regina hunc machinata est dolum. Supra portas urbis celeberrimas in loco edito atque conspicuo sepulchrum sibi extruxit: atq; his litteris inscripsit. Si cui regum babylonis post me futuroꝝ fuerit pecuniæ penuria aperto sepulchro sumat quantuncunq; libuerit pecuniæ duntaxat indigens aliter ne aperiat. Non enim fatius fuerit. Hoc sepulchrum tam diu fuit immotum:dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neq; uti quippiam his portis. (Ideo autem non utebatur quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neq; sumere pecunias repositas:& eas ipsum prouocantes. reserauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit:sed litteras ita dicentes. Nisi pecunia esses inexplebilis:& turpis lucri cupidus:haud aperuisses urnas defunctorũ. Talis extitisse hæc regina memoratur. Aduersus cuius filium labynitum patris nomen & assyriæ imperium habentem Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnum exercitum:probe domi comparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine choaspe:susa præterfluente:quo uno ex omnibus fluminis rex potat. Cuius choaspis aquam decoctam:& in argentea uasa diffusam ferentes permultæ carrucæ quattuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocunq; ille proficiscitur. Cyrus babylonem tendens ubi uenit ad gynden amnem:qui in mantienis ortus montibus:per dardaneos in tigrim alterum amnem fluit:qui opin orbem præterlabens rubro infunditur mari. Conabatur hunc fluium gynden traiicere cum non possit nisi nauibus traiici. Interim ei quidam e sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium tran-

Plutharchus in apophtegmatibus id semiramidis Darii a uaritie Auarorũ obiurgatio Labynitus rex Choaspes flũs. Susa. Cyrus in babylonem Gyndes fluuius Mãtieni montes Dardãei Opus urbs

monumẽtũ fuisse aſseri

Cyri in quidē fluuiū cōminatio atq; ultio :-

sire conabat: hunc fluuius uerticibus contorquens obruendo abripuit. Cyrus perquam ægre ferēs hanc fluminis iniuriam illi comminatus est se sic redditurum eum tenuem: ut posthac facile uel a mulieribus trāsiri posset ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus expeditione in babylonem intermissa copias suas bifariam diuisit: dehinc alueos ad funiculum designauit centenos: & octogenos utrinq; ad gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem ut quod a tanta multitudine fieret pficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ubi gyndē mulctauit in tercentos & sexaginta riuos diductum: & alteꝝ uer illuxerat. Ita porro ire babylonem pgit. babyloniis eū ꝓducto exercitu p̄stolantibus. Qui ubi ꝓpius urbem ille ꝓmouit cū eo conflixerunt: p̄lioq; fugati in oppidū se receperūt. Ii tamē quia Cyrum iam pridem animaduerterant inquietum esse: uiderātq; omnes pariter gentes aggredientem comportauerant multoꝝ sane annoꝝ cōmeatus. Ideoq; tunc obsidionē nullius momēti faciebant. Et Cyrus cū iam longo tempore nihil admodū res proficerent: inops cōsilii erat. Tādē siue alius ei anxio suggessit: siue ipsi immētē uenit qd in rē esset sic statuit faciendum. Instructis uniuersis copiis: ptim qua fluuius urbē ingredit: partim a tergo q̄ egreditur: p̄cipit ut dū cernerent alueū posse transiri illac urbem inuaderent. Ita īstructis atq; admonitis suis cum inutiliori exercitus parte abiit ad stagnum. Eo ubi peruenit: quæ babyloniorum regina fecerat apud flumen: & apud stagnum quod erat palus eadem ipse fecit. Nam reuocato flumine alueum eius pristinum uado transibilē reddidit. Id tale ubi actum est psæ qui ad hoc ipsum instructi erant per alueum unde fluuius euphrates absces serat: medioꝝ fere femoꝝ tenus grauiter babylonem introierunt. Quos babylonii si factū Cyri prius aut audissent: aut sensissent: haud dubie contempto eoꝝ ingressu pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis: conscensisq; septis: ipsi pro ripis stantes illos progressos ueluti in cauea excepissent. Nūc ex inopinato eis psæ astiterunt: & cum rapti essent qui media urbis incolebāt babylonii: ꝓpter eius tñ magnitudinē non sentiebat: ut fert ab his: qui circa extrema habitabant. Sed forte qm̄ dies festus eis esset exercēdis choreis atq; oblectatiōibus opa dabat: donec plane rē aīad uerterunt. Atq; ita primū capta est babylon. Cuius ciuitatis quāta sit potentia cū ex aliis multis pandam: tum uero ex hoc ꝙ cum regi magno omnis plaga: cui imperat: sit distributa in ipsius atq; exercitus eius alimentū: p̄ter tributa, ex duodecim quibus annus constat mēsibus quatuor regio babylonia octo reliquis eū oīs asia alit. Ita huius regiōis potētia tertiam asiæ partem æquiparat: & eius principatus quem satrapiam persæ uocāt oīum prouinciarum longe est optimus: Adeo ut Tritæchimæ Artabazi filio: qui pro rege tributum hoc exigebat singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura persica capacior q̄ atticus medimnus tribus chœnicibus atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi præter bello destinatos admissarii octingenti cum equarum quibus admittebantur sexdecim milibus. Nam singuli ad uicenas admittuntur. Præterea canum indicorum tanta alebatur multitudo: ut ad præbenda eis cibaria quatuor in eadem planicie magni uici attributi essent aliorum tributorum immunes. Atq; hæc præsidis babylonis peculiaria erant. In Assyriorum terra parum pluit: quod in ea frumenti germinat. Id demum est: quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges & frumentum prouenit: non quemadmodum in ægypto flumine sua sponte in rura ascendente: sed manibus atq; scrobibus irrigatum. Etenim babilonica regio omnis quemadmodū ægyptiaca distīguit ī fossas: quaꝝ maxīa nauibus trāsiri pōt ad solē hybernū uergēs ex eufrate exiēs in tygrim alteꝝ flumen iuxta quod urbs Ninus sita erat. Hæc regio

Gyndus fluuii riuuli

Babylon a cyro capitur

Tritæchimas

Artala mensura

Admissarius ad uicenas eq̄s

Assyrie siccitas

omnium quas nos uidimus longe optima est duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis: ficu: uite: olea nequaq̃ de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax est. ut nunq̃ non fere ducena reddat: & ubi præstans bonitate se uincit etiam ad tricena. Quaternum fere digitorum latitudine triticeis atq; ordeaceis foliis. Milii uero ac sesami proceritatem instar arborum: & si mihi compertam: tamen memorare supersedeo: probe sciens his qui nunq̃ babyloniam regionem adierunt: quæ de frugiferis dicta sunt per quam incredibilia uisum iri. Oleo neutiq̃ utunt̃ nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnem regionem palmæ sua sponte nascẽtes pleræq; fructiferæ: ex quibus & cibos & uinum & mel conficiunt curantes more ficorum. Harũ ut aliarum arborum græci masculas uocant: quarum fructum his quæ palmulas ferunt alligant: ut illinc prodiens culex palmulas penetrans cogat maturescere alioquin occasuras Musculæ enim in fructu culices ferunt: quemadmodũ caprifici. Venio ad id quod ex omnibus quæ de ea regione secundum ipsam urbam mihi summo miraculo est disserendum. Nauigia illorum quæ per flumen commeant babylonem omnia sunt orbiculata: arque coriacea: quæ pecuarii armenii: qui supra assyrios incolunt ex cæsis salicibus faciũt instruũtq; pellibus nudo illarum extrinsecus posito in modum soli: neq; puppe discreta neq; prora acuminata: sed in speciem clipei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatnm fluuio deferendum permittunt: cum aliis rebns: tum uero doliis e palmularum uino onustum dirigentibus illud duobus uiris stantibus cũ totidem palis: quorum alter introrsum palam trahit: alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum: & minora: quorũ maxima quæq; ferũt põdus qnq; miliũ talentorum singula singulos asinos uiuos intus habentia: maiora & iam plures. In quos illi postq̃ nauigantes babylonem peruenerunt: onusq; distraxerunt: lignaq; nauigii: atq; omnia stramenta addixerunt: pelles congerunt: & eos in armeniam agitant. Aduerso enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Qua ex causa non ex lignis: sed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem ubi asinos agitando in armeniam redierunt: alia ad eundem modũ nauigia comparant. Et naues quidem eorum tales sunt. Amictu autem tali utuntur. Duabus amiciuntur tunicis: una linea usq; ad pedes demissa. Altera super hanc lanea: postremo cãdida & breui penula circundantur. Calceos gerunt gentis more soleis thebanis simillimos. Capita habentes comata mitris redimiunt unguẽtis toto corpore delibuti: an nullum signatoriũ singuli gestãt: & sceptr̃ effabre factum: cui superstat aut malum: aut rosa: aut lilium: aut aquila: aut aliud quippiam. Nam absq; insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atq; hic eorum corporis est cultus. Leges uero quæ constitutæ ab ipsis hæ sunt. Vna quidem prudentissima. Altera autem quantum ego sentio. qua enetos ex illyriis audio uti p singulos pagos: Semel quotannnis ista fiunt. Vbi uirgines effectæ sũt nubiles eas cõgregãt: & uniuersos unũ in locũ conducũt: quas circunsistente uiror̃ frequentia surgens p̃co sigillatim uendit: sed primũ pulcherrimã omniũ scd'm hãc ut q̃plurimo uendit̃ auro. Aliã euocat: quæ post illã est speciosissima. Vẽdunt̃ autem in contuberniũ quar̃ pulcherrimas quasq; babylonii: qui locupletes: & iidẽ cælibes sũt mercant̃ ut qsq; licitando alter̃ supat. At ex plæbe qui sunt cælibes his non est opus pulchra forma: ideo pecunias ac turpiores accipiunt uirgines. Nam præco ubi uirginum speciosissimarum peregit uenditionem: excitat deformissimam si quis illorum mercari uolentes existat: edicitq; quisquis uelit quam minimo auri sumpto eam in matrimonium habere donec illi qui minimo contentus est fœmina adicitur. Ita aurum ex speciosis uirginibus conficitur: & per easdem cuicunq; uolenti deformes ac debile collocantur. Quar̃ nullam

Babylõia regio fertilissima

Babylõiorum nauicula

Babyloniorũ cultus

Babyloniorũ leges

Babyloniæ puelle.

cuiq; ẽptori fas erat sine fideiussoribus abducere: sed datis fideiussoribus de cõtubernio uxoris: ita demũ licebat abducere: si de hoc non conueniebat lex lata erat ut aurum ille redhiberet. Q ui etiã ex alio pago ueniẽtibus licebat uxorẽ mercari si uellẽt. Hæc apud eos honestissima lex erat: quæ tamen non perseuerauit. Nouissime aliud quiddã excogitauerunt ne quis fœminas iniuria afficiat: neue quis aliam in urbem abducat. Nã postea q̃ expugnati male accepti sunt: rẽq; domesticã absumpserunt: unusquisq; plæbeius obuictus inopiam filias suas adigit ad quæstum corpore faciendũ. Alteram item sapienter cõdiderũt legem languentes efferendi in forũ. Neq; enim medicis utunt: ut de illorum lãguore cõsulant q eos adeunt: si qs & ipse eundem passus est morbum: aut alium uidit patientem. Hæc uiri qui illos adeunt consulunt: hortanturq; ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum: aut alium nouerint effugisse. Nec fas est cuiq̃ languentes præterire silentio: nec anteq̃ explorauerit quonam laboret ille languore. Sepulchra eisdem in melle sunt: luctus funebris illi ægyptioꝝ pſimilis. Q uotiens cũ uxore miscetur uir babylonius adhibitõ thimiamati assidet: & ex aduerso mulier idem facit. Sub diluculum abluuntur ambo: nullum uas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc arabes faciunt. Hæc sunt babyloniorũ instituta. Q uorum tres sũt familiæ: quæ nullo alio nisi piscibus uictitant. Q uos captos ubi arefecerunt ad solem hoc faciũt. In pilam deiiciunt ac pistillis pinsunt. Deinde linteis cõseruãt unde quisquis uult conspergit: offamq; facit: quã in modum panis torreat. Cyro post hanc gentem ab eo subactam: incessit cupido massagetas iu suam potestam redigendi: quæ gens fertur & magna esse & robusta ad auroram solisq; ortum sita trans araxem fluuiũ e regione issedonorum uirorum. Sunt qui dicant eã scythicæ nationis. Araxes istro maior: & idem minor esse memoratur: & in eo frequentes insulæ lesbo pares magnitudine: & homines: qui illos incolunt æstate uesci radicibus quibuscunq;: quas ipsi euellunt. Arborum autem fructus quos maturos comperiunt in cibum reponere quo per hyemem uescantur. Apud eos etiam inueniri arbores talem fructum ferentes: qui iactus in ignem ab his: qui ad se calefaciendos conuenerunt foco circunsedentes incẽso igne sic ebrios reddit odore suo: ut uinum græcos. Et eo uehementius quo plus eius fructus fuerit iniectum quoad consurgatur ad tripudiandum ac perueniatur ad cantum. Atq; hæc fertur eorum esse uiuendi consuetudo. Araxes porro fluuius a mantienis quidem unde & gyndes: quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit riuos fluit: sed per sexaginta ora prorumpens: quæ uno excepto in paludes: eluueſq; euoluitur ubi feruntur homines habitare: qui crudis uictitent piscibus: & pro uestibus utantur uitulorũ marinorum pellibus. Reliquũ illud per apertum fluit in mare caspium quod mare per sese est: nec ullo cum alio commiscetur. Nã & illud quod græci omne pernauigãt: & id quod extra colũnas uocat atlanticum & rubrum idem est mare. Caspium uero alterũ ac per seipsum est longitudinis quindecim dierum cursu nauis quæ remis utatur: latitudinis ubi spatiosissimum est octo dierum: qua ex parte ad uesperum uergit caucaso prætentum monte tum maximæ uastitatis cum summæ altitudinis: multas atq; in se omnifarias gentes habente: ac pleraſq; omnes agresti materia uictitantes: ubi arborum frondes his quæ sunt apud nos similes feruntur esse quibus contusis & aqua diutis illi animalia sibi per uestes inscribere dicuntur: eaq; animalia nunquam elui: sed perinde atq; ab initio essent intexta sic cum reliqua lana uteraſcere. Horum quoq; hominum concubitus sicuti pecorum in propatulo esse: & ad uesperam quidem uergens hoc mare: quod caspium uocatur caucasus cohibet: qua uero parte uergit ad auroram oriẽtemq; solem planicies excipit prospectu immensæ magnitudinis. Q uam spacioſam planiciem non ex

Babylonioꝝ ægri

Babylonioꝝ infirmi

Babylonioꝝ sepulcra

Cyrus in massagetas

Massagetæ

Araxes

Scythar ebrietas

Caspium mare

Rubrum mare

Caucasus

Caspium mare

minima parte massagetæ possident: quibus bellum Cyrus inferre cupiebat multis ac magnis sollicitatus incitatusq; causis. Primũ sua genitura: quod uidebatur maius quidem homine esse: Secundo loco felicitate qua fuerat usus aduersus hostes: Quãcũque enim gentem Cyrus inuaserat: ea gens nullo pacto potuerat euadere. Erat autẽ massagetarũ regina defuncto uiro Tomyris nomine: Ad quã in cõiugiũ petendã Cyrus misit uerbo dũtxat uolens eã habere uxorem. Animaduertens illa nõ se inconiugiũ: sed regnũ massagetarũ peti: accessũ Cyro interdicit: postea Cyrus cũ dolus nõ procederet: progressus usq; ad araxẽ apte infesto cũ exercitu in massagetas tendit. Flumẽ pontibus iũgit quibus copias traiiciat factis ex nauibus turres desuper ædificãs. Ad quẽ in hoc labore occubatũ Tomyris caduceatorẽ misit: qui diceret. Rex medoꝝ desine incũbere i quæ incũbis nescius an ista quæ cõstituisti tibi conducibilia erunt. Omisso incepto apud tuos ipsius regna: & nos sine finiũ: quoꝝ sumus principes esse. Verũ tu admonitionibus his uti noles: & oĩa males q̃ ociũ. Quod si tantopere affectas lacessere massagetas: fer quã sustines erũnam: sed desiste iungere fluuiũ a quo nobis tridui itinere digressis traiicito in nostrã regionẽ. Aut si mauis nos excipere in uestrã tu hoc idẽ facito. Hæc ubi Cyrus audiuit accitis persarũ primoribus coactisq; in mediũ rẽ proponit cõsulens utrũ sibi agendũ cõstituerent. Illoꝝ in idẽ conuenere sentẽtiæ iubentiũ recipi in ipsoꝝ regionẽ cũ suo exercitu Tomyrim. Quã sententiã Crœsus lydus cũ adesset improbat in contrariũ differens his uerbis Equidẽ tibi rex etiã antea dixi quãdoquidẽ Iupiter tibi me tradidit: quicquid aĩaduertero errati in tua domo: id oẽ me pro uiribus auersuꝝ. Nam meæ ruinæ & si ingratæ: mihi tamen extitere disciplinæ: Si tibi esse uideris immortalis & eiusmodi exercitui præesse: nihil est opus ut meã tibi dicã sententiam. Sin uero te quoque agnoscis hominem: & istis eiusmodi præesse illud in primis discito humanarũ rerũ circũ esse: qui rotatus semp eosdem fortunatos esse nõ sinit. Ideoq; de hac quã proposuisti re secus ego atq; isti sentio. Si enĩ hostes in terrã nostrã uolemus excipere. Id tibi ex hoc periculũ erit: ne fugatus oẽ amittas imperiũ: quia haud dubie uictores massagetæ nõ se retro fuga recipient: sed tuas prouincias adorient. Victor aũt tu nõ adeo multũ uincis: q̃ multũ si traiiciens in terrã illoꝝ uictis massagetis instabis fugientibus. Hoc enĩ pro illo substituo cõsilium: ut uictor hostiũ recta pergas ad subigendũ Tomyridis regnũ: & quidẽ sine duce. Deforme est enĩ atq; intollerabile Cyrũ Cambysis filiũ mulieri cedentẽ detractare pugnã. Itaq; mihi placet traiectis copiis procedere: eousq; dũ illi in occursum prodeant atq; dehinc ita faciendo dare operã ut illos superemus. Nãq; ut ego audio massagetæ bonoꝝ sunt persicorum insueti: & magnorũ cõmodoꝝ exptes. His ergo uiris propone in nostris castris instructarũ affati epulaꝝ magna ui pecorũ interfecta: cũ magna etiã ui poculoꝝ uini meri atq; oĩs cibariorũ generis. Hoc ubi fecerimus imbecillissimis quibusq; militũ ibi relictis cum reliquis ad flumẽ nos recipiamus. Quibus tantis bonis illi conspectis: nisi me fallit opinio: se ad ea conuertent. Vnde nobis supererit facultas magnas res ppetrandi. Atq; hæ quidẽ in discussionẽ uenere sentẽtiæ. Cyrus aũt priori repudiata: Crœsiq; ꝓbata sentẽtia indixit Tomyri ut retrocederet. utpote se aduersus illã traiecturo. Illa quẽadmodũ a principio spoponderat regressa est. Cyrus in Cãbysis filii sui cui regnũ tradebat manus præbuit Crœsum: ac maiorẽ in modũ ut hominẽ honore beneficiisq; prosequeretur præcepit si sua aduersus massagetas traiectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit eosq; remisit in persidem: ipse cum copiis suis flumẽ traiecit. Transmisso Araxe ubi nox aduenit uidit per quietem talem uisionem. Videbatur Cyrus in sõniis cernere maximum natu filiorũ Hystaspis habentem in humeris alas quarum: altera asiam: altera europam inumbraret

Tomyris regina

Crœsus cyro cõsulit

Fortunæ circus

Cãbyses cyri filius

Cyri somnium. hiſtaſpes

Erat Histaspi Achæmeoidi Arsamēi filio ex liberis natu maximus Darius: tūc ferme uicesimū ætatis annū agens in perside relictus ꝙ nō maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus uisum suū intra se retractabat: quod cū ei magni momenti uideret uocato Histaspi remotis arbitris inqt: Filius tuus Hystaspes mihi atq; regno meo insidiari deprehensus est. hoc unde proculdubio nonerim per me noscas licet. Dii mihi ꝙ mei curā gerūt: quæ cūq; euentura sunt ostendunt. Siquidē proxima nocte inter quietē uidi liberorū tuorum natu maximū in humeris habentē alas: quaꝝ altera asiā altera europā iumbraret. Ex quo uiso nulla tergiuersatio est quin ab illo mihi tendant insidiæ. Qua ꝓpter tu q̄raptissime in persidē reuertere: facitoq; ut cū ego subactis massagetis illuc rediero: filium tuū mihi sistas ad causam dicendā. Et Cyrus quidē hæc locutus est scilicet ꝙ sibi insidiari Dariū suspicabat. At dæmon ei portendebat ipsum ibi mortē oppetiturū & eius regnū ad Dariū esse ꝑuentuꝝ. Respondens illi Hystaspes absit inqt rex ut quispiā uir genere perses tibi moliat insidias. Qui si quis sit: is primo quoq; tempore morte mulctet. Tu enim ꝑsas ex seruis liberos: ex subditis aliorū hominū dn̄os effecisti. Quod si qua tibi uisio filium meū indicat rebus nouis cōtra te studentē: ego tibi eū exhibeo pro tuo arbitratu utendū. Hoc reddito responso Hystaspes atq; Araxe traiecto ꝓgressus unius diei iter: quæ Crœsus admonuerat exequit: relictisq; illic imbelli parte copiarū mox cū expedita manu ad Araxē reuertit: Hos itaq; relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia massagetani exercitus pars sese defensantes interimit. Eadē conspecto epularū apparatu post aduersariorū cædem ad epulandū discūbit: refertaq; cibo ac uino soporat: persæ superuenientes hoꝝ multos occidunt: multoq; plures uiuos capiunt: cū alios: tū uero ducem eorū reginæ Tomyridis filium: cui nomen erat Spargapises. Tomyris cognito exercitus ac filii sui casu misso ad Cyrum caduceatore ita inquit. Inexplebilis cruore Cyre nespiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructo uicino: quo ipsi distenti adeo desipitis: ut descendente in corpus uino improba a uobis uerba fundantur. Tali ueneno filium meum uicisti dolo non prælio superior. Quare meum admitte consciliū bene tibi consulentis. Abi reddito mihi filio ex hac regione ferens impune ꝙ tertiam massegetarum partem profligasti. Que nisi feceris ꝑ solē iuro massegetarum dominum fore: ut ego te & si insatiabilem cruore: tamen satiem. Hæc uerba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises: ubi uino laxatus didicit se in malo esse exorauit a Cyro ut uinculis solueretur: Statimq; cum solutus est ac manuum compos effectus seipsum interemit. Atq; hic quidem talem obiit mortem. Tomyris autem quando Cyrus ipsam non auscultaret: cōtractis suis copiis ita cōflixit cū Cyro: ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt acerrimam censeam exstitisse: quāq; ita gestā fuisse accipio. Primū utrosq; spatio inter se distantes sagittas egisse: deinde sagittis absumptis concurrentes lanceis pugionibusq; fuisse consertos: ac diu pugnantes perstitisse neutris fugere uolentibus: ad extremum massagetas superiores extitisse: ibiq; cum per magnam exercitus persici partem: Tum uero Cyrū ipsū occubuisse: cū unum de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cessorū persarum stragem Tomyris exquisitū cum inuenisset: caput in utrem demisit: quem humano cruore compleuerat: mortuoq; insultans inquit. Tu quidē meū uiuētis & in pugna uictricis filiū ꝑdidisti dolo captū. At ego te ꝓut interminata sū cruore saturabo. Hæc de Cyri uite exitu de quo cū multa referant: is qui mihi maximū uerisimilis uidet a me cōmemoratus est. Massagete & amictū gerunt: & uictū habent schytico similē: ex equis præliant: & pedibus. Vtroq; enī genere ualent: sagittarii itē atq; hastati sangares hoc est pugiones e more gestātes. In oībus auro utentes & ære. Vtunt nāq; ære

Sargapises capit.

Thomiris Cyro cōsulit

Sargapisis exitus

Justinus libro p̄mo val. max. 4° nono

Cyri mors

Cyri annos xxix in regno

Massagetarū ritus

Sāgares. i pugiones

in oibus quæ ad haſtas: ad pharetras: ad ſangares ptinent. Auro aũt in cũctis quæ ad capitis: ad balteorũ: ad axillarũ ornamentũ ſpectãt. Equorũ itidẽ pectoribus æreos thoraces circundant. Circa frenum: frenaque: & phaleras aurũ adhibent. Ferro atq; argento nihil prorſus utentes: quorum in regionem cum immenſa ſit auri atq; æris copia: ferri tamen atq; argenti nihil eſt. Moribus his utuntur. Singuli quidem uxorem ducunt: ſed ea cõiter utuntur. Nam quod græci memorant facere ſcythas. id non ſcytæ faciunt: ſed maſſagete Siquidem uir maſſãgeta quotiẽs libidine caoitur mulieris: ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra ſine pudore concũbit. Terminus uitæ nullus eis propoſitus eſt: ubi quis ad modũ ſenuit: eum conuenientes proximi quiq; cognati immolant: & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo ubi decoxerunt ueſcũtur: quod genus obitus apud eos beatiſſimum habetur. languore extinctos non edunt: ſed terra operiunt loco damni putantes q; ad immolationem non uenerunt. Nihilomnino ſerunt: pecoribus uictitant piſcatuq; qui eis abunde ex araxe fluuio ſuppeditat: ac lacte quod potitant. Ex diis unum Solem uenerant: cui equos ĩmolãt. Hic aũt ẽ eis mos ſacrificandi: ut deox perniciſſimo e pecoribus omnibus perniciſſimum mactent.

Maſſagetæ uxores

Maſſagete ſenes ĩmolãtur

Sol deus

Equi ſoli ĩmolatur

Herodoti Halycarnaſei Hiſtoriarũ Liber Secundus.

Yro uita functo regnũ ſuſcepit Cambyſes eius filius & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ: quã ante uix defunctã Cyrus & ipſe ingenti luctu ꝓſecutus eſt: & cæteris qbus ĩperabat lugeri præcepit. His parentibus ortus Cãbyſes cũ ioues & æoles ꝓ hereditariis ſibi ſeruis exiſtimaret: aduerſus ægyptios fecit expeditionem cõparato cũ ex aliis: tum uero e græcis: quibus dñabatur exercitu. Aegyptii prius q̃ apud eos regnaret Pſãmiethicus: omniũ hominũ ſe priores extitiſſe arbitrabant. Verũ Pſammiethico regnũ adepto cũ inceſſiſſet cupido noſcendi qui iã primi homnum exititiſſent: ex eo tempore putauerunt phrygas q̃ ſe priores extitiſſe: ſe uero q̃ cæteros. Enimuero Pſammiethicus ubi ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent nullũ exitum inuenire poſſet: huiuſmodi rem machinatur. Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum iubens neminem coram eis uocem ullam edere ſolitaria in caſa ambos ſibiipſis relinqui eiſdem in tempore capras admoueri: ubi lacte expleti forẽt alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat iubebatq; Pſãmiethicus ꝓ cuperet ex pueris ubi inarticulate uagire deſiſtent: audire ſi qua uox prima erũperet ꝓut & cõtigit. Nã ubi bimatus exactũ eſt tẽpus paſtori q hæc adminiſtrabat aperienti ianuã atq; intrãti: ambo infantes porrectis manibus ꝓcidẽtes beccus clamabãt. Quod primo audiens paſtor obticuit. Cũ uero crebrius adeunti & obſeruãti idem uerbũ frequentaret: ita demũ re domino indicata iuſſus ab eo pueros attulit exhibuitq;. Quos cũ & ipſe Pſãmiethicus audiſſet ꝓconctabat quinã hoies beccus quippiã appellarent. Hæc ꝓconctans cõperit phrygas ſic panem appellãtes. Tali negocio argumentati phrygas ſe priores extitiſſe ægyptii cõceſſerũt. Quod ita actũ eſſe eqdẽ ex ſacerdotibus Vulcani: qui ſunt mẽphi audiebã. Græci tñ alia multa & inepta memorãt Pſãmiethicũ pueros educãdos curaſſe apud mulieres: quarũ linguas præcidiſſet. Hactenus de puerox educatione referebant. Alia quoq; apud memphim audiui ex Vulcani ſacerdotibus: cũ qbus ĩ colloquiũ ueni. Quĩ etiã harũ ipãx rerũ gratia & thebas & heliopolim ideſt Solis urbem me cõtuli aio cognoſcendi nunqd cõſentanea forent his quæ

Camby ſes rex

Caſſanda na

Pharnaſ pus

Pſammie thicus rex Aegipti hominũ primi

Pueri duo clã nutriti

Beccus. i. panis

Heliopoles

memphi dicerent. Nã heliopolitani ferunt ægyptiorũ esse solertissimi. Atq; ex iis narrationibus: q̃ ad rẽ diuinã ptinẽtia audiui: ea nõ libenter enũciauerĩ: nisi ipsoꝝ tm̃modo noia existimans oẽs hoies idẽ sentire de his: Quorũ quicquid cõmemorabo id oratõe coactus cõmemorabo. Quæ aũt humanarũ rerũ sũt: hæc ita referebant inter se constare omniũ hominũ primos ægyptios annũ cõperisse distinguentes eũ in duodecim tẽpoꝝ menses. Idq; cõperisse ex astris eo sciẽtius ut mihi uidet hoc agẽtes q̃ græci: q; græci qdẽ tercio quoq; anno intercalarẽ mensem introducunt temporis gratia: Aegyptii uero trice nis diebus: quibus duodecim menses taxant adiiciũt huic numero quot ãnis quinos dies Vnde eis ratio circuli temporum constat eodem redeuntis. Aegiptios quoq; prĩos duodecim deorũ cognomina censuisse: & ab illis grecos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras: & simulacra. & delubra statuisse: qum etiã aĩalia in saxis sculpisse: quarũ rerũ pleraq; ita effecta opere demonstrabãt. Preterea primum mortalium regnasse Menem: ac subeo omnem ægyptum præter thebaicam plagam paluſtrem fuisse ex eaq; nihli eorum: quæ supra stagnũ myrios extant extitisse: in qtiod stagnũ a mari p flumen septẽ diebus nauigat. Atq; de regione bene mihi dicere uidebant. Manifestũ enĩ est ei: qui si antea nõ audierit: tñ inspexerit modo sit sollertia præditus Aegyptũ ĩ quã græci nauigant accessionẽ esse terræ ac fluminis donũ: quin etiã loca supra stagnũ hoc ad triũ usq; dierũ nauigationẽ: de qua nihil amplius cõmemorabãt. Est autẽ & aliud tale. Nã ægyptiacæ regionis huiuscemodi natura est. Iam primũ cũ ægyptũ uersus ĩ alto cursum tenes procul ab ea ad huc diurne nauigationis spatio patieris sensũ ceni etiã in aqua undecim alta passus: quæ res declarat eatenus esse humi aggestũ. Ipsius autẽ ægypti longitudo secũdũ mare sexagĩta schœnorũ ideſt funiculorũ: quemadmodũ nos ægyptũ distinguimus a sinu plinthine te: ideſt lateritio usq; ad stagnũ Selbonidis: ad quod mons cassius usq; pertingit. Itaq; ab hac parte sexaginta schœni sũt: Etenim qui modicũ terræ possident metiuntur illã passibus: qui minus inopes terræ sunt metiuntur stadiis: qui multum possidẽt perasangis: qui plurimũ sane schœnis. Constãt autẽ parasangæ tricenis: schœni sexagenis stadiis. Ita erat ægyptus secũdum mare stadiorũ triũ miliũ sexcentorũ. hĩc ad heliopolim mediterranea uersus ægyptus spacioſa est: supina omnis & aquaꝝ inops simul ac limoſa. Amari ad heliopolim eũdo per superiora eiusdem pene spacii interest cuius ab athenis illud quod ab ara duodecim deorũ fert pisã: & ad delubrũ Iouis Olimpii: quæ itinera siquis cõputet in ueniet aut parũ quidam differre: quo minus paria sint: aut non amplius quindecim stadiis. Nã uiæ quæ ex athenis pisam fert quindecim stadia desunt: quo minus sit mille & quingentorum stadiorum. At ea quæ a mari ad heliopolim ducit hunc stadiorũ numeꝝ complet. Ab heliopoli per superiora eundo ægyptus angusta est. Nam qua parte mons arabiæ ex porrigitur ab aquilonæ ferens ad meridiem atq; ad austrum semper per superiora pertingit ad mare: quod rubrum uocatur: ubi insunt lapidicinæ ad pyramides: quæ sunt apud memphim excisæ: ab hac quidem parte desinens mons declinat in quæ dictũ est. Qua uero parte productior se ipso est duorum ego audiebammensiũ itineris esse ab aurora ad hesperum: & eius extrema: quæ ad aurorã uergũt feracia turis esse. Atq; hic quidem mons talis est. Quo autem latere aphricam ægyptus spectat alius mons saxeus extenditur: in quo pyramides sunt sabulo obsitus: eodem modo quo arabici montis tractus: qui ad meridiem fert. Itaq; quod ab heliopoli non ita multorũ spaciorũ est: quod modo ægypti sit: sed quatuor dũtaxat dierum nauigatiõe: Aegyptus angusta est inter eos quos dico montes quod intercapedinis campestris est terra stadiorum ferme ut mihi uidet qua parte arctissima est non amplius ducentotum e monte arabico ad eum qui dicit

Annus egiptioꝝ

Araæ primæ

Simulacra deoꝝ

Menes rex primus

Myrios stagnum

Aegyptiacæ regionis natura

Selbonidis stagnum

Cassius mons

Parasãgæ Schœni

Pyramidum lapidicinæ

punicus. Illinc rursus ægyptus laxa est: atq; ita situs regionis natura comparatus est. Ab he liopoli aũt ad thebas nouem diebus nauigat spatiõ quattuor miliũ octingentorũ & sexa ginta stadiorũ: hoc est unius & octoginta schœnorũ: quæ ægyptia stadia collecta secun dum quidem mare sunt: prout a me superius indicatũ est: tria milia sexcenta: quantũ ue ro a mari ad thebas mediterraneum est indicabo. Sunt enim sex milia ac cẽtũ uiginti sta dia. A thebis ãt ad urbẽ nomine elephãtinam octingẽta uigiti. Huius igitur regiõis quæ a me dicta est pleraq; pars ut & sacerdotes aiebant: & mihi ipsi eẽ uidebat acquisitícia ægy ptiis est: siquidẽ q; inter prædictos montes supra memphim urbem positos mediũ est: uidet mihi sinus maris aliquando fuisse: quẽadmodũ ea quæ sũt circa iliũ: & teuthraniã: & ephesum: & Mæandri planiciẽ: ut hæc parua magnis cõparẽtur: quoniã nullũ eorũ fu minũ: quæ has regiones oblimauerunt: dignũ est comparari uni ex septẽ hostiis nili ma gnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquam ad magnitudinem nili qui magna opera edide runt: quorũ noia possem referre: cũ alii: tũ uero achelous: qui per acarniã fluens in echina dum insularum mare iam eas media ex parte fecit continentem. Est aũt arabice regiõis non procul ab ægypto sinus maris productus ex eo quod rubrum uocatur lõgus ita atq; arctus ut differẽdo ostẽdã; plixitas quidẽ inchoando nauigationem ex macho in amplũ æquor consumit quatuor dies remigationis: latitudo uero ubi sinus amplissimus est dimi diatũ diẽ nauigationis: in quo sinu quotidie reciprocatio aquarũ: & uadosum æstuariũ est. Aliũ huiusmodi arbitror sinum in ægypto extitisse: quorũ alter mare ad aquilonem habet æthiopiá uersus: alter arabicũ: de quo differere pergam ferens ex austro in syriã: q pene inter se suos recessus terminant exiguo quodã terræ interuallo dirempti. Quod si in hunc arabicum sinum nilus uelut alueum suum conuertere: quid enim prohibebit assi due fluentem quin intra uiginti milia annorum illum oblimet. Ego enim credo intra decem milia annorum: qui ante me natũ transierũt siccubi siccanea facta sunt nimirũ & sinum siccaneum fieri posse etiam multo quam hic est maiorem a tanto flumine at que ita operoso. Itaque quæ de ægypto a referentibus audiui. ea & ipse ita habere exi stimo. Quippe cũ uideã & ægyptũ esse exporrectã a terra contigua: & cõchylia existere i montibus ac salsuginem exudare: quæ ẽt pyramides corrũpat: & mõtem hunc: qui i ægy pto imminet mẽphi harenas solas habẽtẽ. Præterea regionẽ hãc nulli alteri cõterminæ: aut arabiæ: aut aphricæ: aut syriæ assimilẽ esse. Etenim arabiæ maritima ubi syri incolunt pulla humus est: & fragilis utpote limus ex alluionibus ab æthiopia fluíe deuectus. Nã pu nicã humũ scimus magis puniceã esse: & magis subharenaceã. Arabicã uero atq; syriacam argillosiorẽ: ac suppetrosam. Quin ẽt id magnũ huius terræ documentũ aiebant sacer dotes sub rege Miri fluuiũ quotiẽs octo cubitis dum minimum ifluebat irrigassæ ægyptũ quæ supra memphim est: nec dũ ab obitu Myris nongenti sunt anni ad tempus: quo hæc ego a sacerdotibus audiebã. At nunc nisi ad sedecim: aut ad quindecim saltem cubitos a scendat fluuius regionem nõ transcendit: Quæ regio si proportione in altũ surgat: & tã tũdẽ ad incremẽtũ tẽdat: uidẽtur mihi ægyptii utiq; hi qui infra paludẽ incolũt cũ alia lo ca: tũ uero eũ qui uocat delta idem passuri omni futuro tẽpore. eã regionẽ nilo nõ resta gnante: quod aiebant ipsi passuros aliqñ græcos. Nam cum audierẽt omnem græcorum terram pluuia perfundi non fluminibus ut suam dicebant fore ut decepti aliquando ma gna spe male esurirent. Qui sermo hoc dicere uult græcos si nolit eis deus pluere: sed sic citate extinctũ iri: ut qbus nihil aliud aq̃ nisi tm̃: q; ex Ioue sũministret. Atq; hæc qdẽ q̃ ab ægyptiis i græcos dicũtur recte hñt. Age nũc uicissim dicã quomõ res apud ipsos ægy ptios habeant. Si ut supius dicebã quæ infra memphim ẽ regio (hæc enim ẽ q̃ augescãt)

Heliopolis

Thebæ

Elephantina urbs

Achelous

Conchilia in mõtis

Punica humus

Arabica humus

Myris rex

uelit in altum augescere proportione præteriti temporis quid aliud ægyptios: qui illic incolunt q̃ esituros. Si neq; gustare ea quæ ab Ioue sũt: neq; a flumine restagnari queãt rura iposorum. Isti namq; ex omnibus hominibus atq; ex omnibus ægyptiis maxime illaboratum percipiũt fructum: qui neq; pro scindẽdis aratro sulcis: neq; subigendo solo: neq; aliud quicq̃ exercendo eorum quæ in aruis collendis ceteri mortales laborem tollerant: sed postq̃ fluuius sua spõte superueniens irrigauit rura deseruit: & rursus irrigata deseruit: tunc in suum quisq; rus iacto semine sues immittit: conculcatoque suibus semine messem deinde expectat: atq; ubi suibus semẽ uersauerit: ita demũ frumẽtũ percipit. Quod si uelimus de ægypto ionum uti sentẽtiis: qui solum delta esse ægyptum a Persei specula appellatum: dicentes illam secundum mare ad peluſiaca usq; tarichea quadraginta schœnorum esse. A mari autem mediterrenea uersus pertingere ad cercasorũ urbẽ: iuxta quã scinditur nilus in peluſiũ fluens: & in canobũ. Cætera uero ægypti partim esse aphricæ: partim arabiæ ostenderemus hac ratione utentes nullã ægypti primitus fuisse regionem: Nã delta eis ut ipsi dicunt: & mihi uidetur dufluxa humus est: ac nuper ut sic dicã extitit. Itaq; si nulla eis terra erat: quid curiosi sunt putantes se primos homines extitisse: qui ne ĩ puerorum quidem experimentũ: quã primã linguam proderent ire debebãt: quos ego opinor, neq; cũ loco quem delta iones uocant pariter extitisse: sed semper fuisse: ex quo genus humanũ extitit: progressuq; terre multos ex eis reliquos fuisse: multos aliũde subingressos. Ideoq; olim thebæ ægyptus uocabatur. Cuius ambitus est ſtadiorum sex miliũ ac centum uiginti. Itaq; si nos de eis rẽcte sentimus: iones non recte sentiũt de ægypto Sin recte iones sentiunt: ostendo neq; græcos: neq; iones scienter computare: qui cum aiunt tria membra totã esse terrã: europã: asiaã: aphricã: quartum membrum ãnumerant delta ægypti. Si nõ sit neq; asiæ: neq; aphricæ. Nam secundũ hanc rationẽ nõ est nilus: qui asiam ab aphrica disterminat: qui cum diuortia faciat circa acumẽ deltæ: quod ĩ medio est: id asiæ & aphricæ esset. Dequo nos ionũ sentẽtiã missam facientes: ita sentimus Aegiptum quidem eam oẽm esse quæ ab ægyptiis incolitur: quemadmodum ciliciã eam quæ a cilicibus: & assyriã eã quæ ab assyriis: sed asiæ & aphricæ scimus recta ratiõe nullũ esse terminum: nisi terminos ægyptiorũ. Si uero quod græcis persuasum est sequemur: sentiemus oẽm ægyptũ: quæ a catadupis & elephantina urbe incipit bifariã diuidi: & utrũq; cognomen obtinere. Aliã enĩ eius partẽ esse aphricæ: aliã asiæ. Quippe nilus a catadupis incipiẽs mediã interfluẽs ægyptũ irrumpit in mare uno quidẽ usq; ad cercasorũ urbem alueo tripartito. Deinceps quorũ alueorũ unus ad aurorã quod peluſiũ hostiũ: alter ad uesperã tẽdit: quod canobicũ hostiũ nominatur. Tertius quo recta nilus meat talis est. Delatus per superiora in acutũ deltæ proficiscitur: dehinc mediũ delta scindẽs ĩ mare euadit nõ minimã huic alueo portionem aquæ prebens: nec minime celebrem: quod sebennyticũ hostiũ appellatur: A sebennytico item duo alia diuiduntur hostia in mare ferentia: quibus hæc sunt ĩposita nomina: uni saiticũ: alteri mẽdesiũ. Nã quæ bolbitinum & bucolitũ nominãtur non sunt natiua hostia: sed defossa. Huic meæ opinioni tantã esse ægyptũ. quãta ratione demõstraui: Testimoniũ etiam dat oraculũ quod ab Amone est redditũ: quod ego posterius q̃ ita in animũ induxerã circa ægyptũ audiui: Nã qui sunt ex urbe marea & apia incolẽtes ægypti fines aphricã uersus: q; sibi pœni nõ ægyptii uidentur: quodq; perosi sacrorũ cerimonias nolẽt bobus fœminis prohiberi: miserunt: ad Ammonem negãtes quicq̃ cũ ægyptiis sibi esse commune. Habitare enim se extra delta: nullũq; sibi cũ illis linguæ esse cõmertium: ac uelle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere non permisit: inquiens ægyptum eam esse: quam nilus supergressus irrigarer:

Aegyptiorũ semẽtis
Tarichea
Cercasi
Delta
Thebæ Aegyptus
Terræ diuisio
Aegyptus quæ
Catadupa
Aegypti partes
Nili origo
Nili hostia
Peluſium
Canobicum
Sebẽnyticum
Saiticum
Mẽdesiũ
Bolbicinum
Bucolitũ
Mareurbs
Apia urbs
Aegyptii qui

quiq; intra urbē elephantinā incolentes ex hoc flumine potarent eos esse egyptios. Hæc illis ita responsa sūt. Porro nilus ubi inflatus est nō modo delta inundat. Verū etiā plagā quæ dicit aphricana esse aliquotiens & arabicā: idq; utroq; uersus duoꝝ dierū itinere: & amplius eo uel minus. De cuius flumis natura neq; a sacerdotibus quippiam neq; ab alio ullo percipere potui: cū promptissimo forē aio ad hæc ab illis audienda cur nilus aquis inflatus deueniret inchoans intumescere ab æstiuo solstitio: & centum usq; dies & prope totidem diebus retrocederet relinquens fluenta: ita ut per omnem hyemem tenuis esse perseueret ad solstitiū rursus æstiuū. De his nihil omnino potui percipere ab ægyptiis sciscitando num aliquam uim nilus haberet natura diuersam a cæteris fluuiis. Hæc ego noscendi cupidus eos interrogabam & cur solus omnium amniū nullas ex se auras remitteret. De qua tamen aqua quidā græcoꝝ insignes cum uellent effici sapientia: trifariā disseruerunt: quarum opinionū duas ne mentione quidē dignas exstimo: nisi eatenus ut illas tatum significē. Earum una ait uentos etesias esse in causa: ut nilus infletur prohibentes eum effluere in mare. Atqui nōnunq̄ etesiæ nondum spirauerunt: cum nilus id agit. Ad hæc si etesiæ causa forent: oporteret alia quoq; flumina quæcūq; etesiis ob noxia sunt idem quod nilus pati: & eo magis quo tenuiora sunt minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in siria: multa in aphrica flumina: quæ nihil tale patiuntur quale patitur nilus. Altera opinio est incredibilior: quidem q̄ hæc quæ dicta est: dictum tamen admirabilior quæ ait illum ꝙ ab oceano fluat istud efficere: ipsum uero oceanum orbi terrarum circunfluentm. Tertia opinio ut multo modestissima: ita longe falsissima est. Quippe quæ nec ipsa aliquid dicit inquiens e niuibus liquescentibus manare nilum: qui cum ex aphrica per medios æthiopes fluens in ægyptū euadat ex locis calidissimis ad frigidissima quantus ex niuibus flueret: de qua re multa sane sunt: quæ quis coniectare possit non esse credibile eum qui talis sit manare de niuibus. Primū ac maximū testimoniū perhibentibus uentis qui ab his regionibus calidi spirant. Secundū ea plaga: que sine imbribus: & sine glacie perpetuo est. Super niuem autem que cecidit necesse omnino est intra quinq; dies pluere: ut si in his regionibus ningeret etiā plueret. Tertium homines qui ab estu solis nigri sunt: & miluii atq; hirundines: que illic perennant: grues quoq; quæ scyticæ plagæ hyemem fugientes ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur uel quātulūcunq; ningeret in ea plaga: per quā fluit: & ex qua incipit nilus: profecto nihil tale esset quēadmodum arguit. At is qui de oceano loquitur ad oculta fabulam referens caret argumēto. Neq; enim ego ullum noui fluuium: qui esset oceanus: sed hoc nomen opinor Homerū aut aliquem priscorum poetarū cum inuenisset in poeticā intulisse. Quod si opiniones quas proposui improbantem me oportet de ocultis ferre sententiam dicam quare mihi uideatur impleri nilus æstate. Hyberno tempore sol abscendens a pristino cursu subter hyemale sidus meat ī supiora aphricæ: hoc qdē ut breuissime demonstret totū dictū est. Etenim deum hunc ut cuiq; terræ proxime accedit. ita eam maxima siti afficere credibile est: & scaturigines indigenarū amniū arefacere: Vt autem pluribus uerbis demonstretur ita habet sol aphrice superiora permeans istud efficit: Nā cū omne ueris tempus sit serenum in his regionibus & ipse regiones sint torridæ: quas sol transiens uentos frigidos facit quēadmodum medio cælo mæans æstate facere consueuit ad sese trahit aquā attractāq; in superna abiicit loca: quā excipiētes uenti ac dissipantes liquefaciunt hi uidelicet: q ut credibile est ab hac regiōe flant: Auster & aphricus multo omniū pluuiosissimi q̄q̄ mihi uidetur non omnē sol humorem eius anni nilo remittere sed penes seipsum reseruare. Idem mitigata hyeme rursus in medium cæli regreditur: atq; illic iam itidem ex

Nili exundatio

Nilus solus aura caret

Grues in Siplū fugiūt hiemem

Nilus cur æstate crescit

Solis natura

Auster Aphricus

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

cūctis fluminibus trahit humorē: quæ fluía mox multaꝫ aquaꝫ ibre cōmixto terrā made faciente utiq; lacunoſam magna decurrūt. At æſtate cū deſtituátur ab ibribus & a ſole attrahanť: exiliora ſunt. Nilus aūt q imbribus caret cū attrahiť a ſole: merito ſolus fluuioꝫ eo tp̄e fluit multo exilior q̄ ſolet p æſtatē. Tūc enim peræq; attrahiť atq; cæteræ aquæ: p hyemē uero ſolus attrahiť. Ita ſolē cenſui huiusrei eſſe cām. Idē mea ſnīa auctor eſt aereæ ſiccitatis in ea regiōe dū exæquat trāſitū ſuū. Ita ſemp aphricæ ſuperiora æſtas optinet.

Q d' ſi ſiniū ac cælı ſitus ímutareť: ut ubi nūc aquilo ſitus eſt & hyems: ibi auſtri ſitus eēt & meridiei & ubi auſter: illic aqlo collocatus eēt. Si hæc ita hērēt p̄fecto ſol amotus e medio cælo ſub hyemē & aqlonē mearet ſupra europā: quēadmodū nūc ſupra aphricā ptrā ſiēſq; nobıs oēm europā faceret (Opior) eadē in iſtro: q̄ nūc facit ī nilo. De aura aūt q̄ nulla e nilo efflat: hoc mea fert opio cōſentaneū eē e locis ualde feruidis nihil reſpirare auræ q̄ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Veꝫ h̄ ita ſint quēadmodū & ſūt & ab initio fuere.

Nili aura cur nulla

Nili tñ fontes nemo neq; ægyptioꝫ: neq; græcoꝫ: neq; aphroꝫ: cū quibus in colloquiū ueni ſe noſſe p̄feſſus eſt p̄ter ſcribā ſacraꝫ Mineruæ pecuniaꝫ apud ægyptū in urbe ſai: q mihi iocari uidebať affirmans ſe id p̄culdubio noſſe. Sic aūt dicebat geminos eſſe montes cacuminibus in acutū tendentibus inter ſyenē poſitos urbē thebaidis & elephātinam quoꝫ uni nomē eſſet crophi: Alteri mophi: & ex eo medio nili fōtes abyſſos: hoc eſt im mēſæ altitudinis emanare. Cuius aquæ dimidiū ægyptū uerſus & uentū aquilonē flueret: reliquū dimıdiū æthiopiā uerſus atq; auſtrū. Q d' aūt abyſſi forēt fōtes aiebat Pſammie tichū ægypti regē periculū huius rei feciſſe: qui funıbus multorū miliū paſſuū cōnexis: & ī fontes demiſſis: tñ ad fūdū nō deueniſſet. Scriba hic ſi modo geſta fuerāt q̄ dicebat affir mando faciebat ut ego opinarer uortices quoſdā illic eſſe rapidos: ac refluxus quēadmodū p̄cipitātis e mōtibus aquæ neqt funis ad explorādū demiſſus peruenire ī fundū. Alid' ab ullo audire nō potui: niſi cū ipſe inſpiciūdi gratia ad elephātinā uſq; urbē p̄fectus ſū: qddā lōgiſſimæ narratiōis: qd' ex fama illic iā inqrēdo accepi eū ab urbe elephantina ad ſuperiora eē locū accliuē: ubi neceſſe ſit nauigio utrinq; alligato tanq̄ boue pgere: & ſi funis abrūpať abire nauigiū rapiente: fluīs īpetu. Abeſſe aūt hūc locū ultra quattuor dierū: nauigationē: eſſeq; ibi nilū tortuoſū ueluti mæādrū: & duodecim ſchœnorū: quibus hūc in modū nauigare oporteret: & poſtea peruenire planū in locū: ubi ſit inſula nilo circunflua noīe tachompſo ab elephantina deſuper iā æthiopes incolore: & dimidiū īſulæ. Nā alteꝫ dimidiū incolere ægyptios. Inſulā cōtineri ingenti ſtagno: accolētibus circū æthiopibus paſtoribus: in qd' e nilo ſubuectus peruenias in alueū: qui in ſtagnū diffundiť. De inde egreſſus itinere pedeſtri quadraginta dieꝫ pergas p̄pter flumen. Nā in nilo acutos ſcopulos exiſtere & ſaxa frequētia: per q̄ nauigare nō licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco: alteꝫ rurſus ingreſſus nauigium duodecim diebus ſubueheris: dū uenias in oppidū magnū nomīe meroem: quæ ferť aliaꝫ urbiū eē metropolis. Cuius īcolæ ſolos deorū colūt Iouē & Liberū: eoſq; magnopere uenerātur. Ioui ēt cōſtituerūt oraculū: cuius reſponſis poſteaq̄ iubenť & quocūq; iubēť eo ſumant expeditionē. Ab hac urbe intra tantūdē temporis: ītra q̄tū ad ipſam ex elephantina peruenīť nauigando peruenias ad tranſfugas: quibus nomen eſt aſmach: qd' uerbū græca in lingua ıdē pollet qd' ſiniſtræ regiæ aſſiſtentes. Iſti cū eſſent ægyptii bellatores ducenta & octo milia ad hos æthiopes tranſiere hac de cā. Sub rege Pſammieticho fuerāt in p̄ſidiis collocati. Alii ad urbē elephantinā & ad daphnas peluſias aduerſus æthiopes. Alii aduerſus arabes & ſyros. Alii ad meroem aduerſus pœnos: quibus in locis quēadmodū ſub rege Pſammieticho erant. Ita in ea ætate p̄ſaꝫ preſidia excubant. Nā & in elephantina & in dalphnis perſæ excubias agunt. Cū

Sai urbs

Syene
Crophis
Mophis
Nili fontes

Tachōſuſ inſula

Meroe
Iupiter
Liber pater
Aſmach

Daphnæ

igitur trienniũ in præsidio fuissent. Aegyptii neq; illinc ab aliquo dimitterent cõi usi cõ
silio a Psãmieticho, ad æthiopiã sibi trãseũdũ putauerũt. Quos re audita Psãmietichus ĩ
secutus ubi ẽ assecutus multis uerbis obsecrabat: uetabatq; patrios dos ac liberos uxoresq;
deserere. Ibi quidã illoꝝ fert ostenso ueretro dixisse ubicunq; id esset: id sibi & uxores &
liberos fore. Hi posteaq̃ in æthiopiã profecti sunt: sese æthiopũ regi tradiderũt: quos ille
ita remuneratus est. Erãt ei nõnulli æthiopũ aduersarii: quoꝝ terrã eripiẽtes istos iussit ĩ
colore. Aethiopes his colonis inter se colocatis facti sunt mansuetiores moribus ægyptia
cis imbuti. Ad quatuor igit mensiũ partim nauigationẽ: partim iter cognoscit nilus: præ
ter id quo fluit per ægyptũ. Tot enim mẽses in summa reperient impendi ab his q ex ele
phantina ad hos perfugas pergant. Fluit aũt ab hespero & occasu: dehinc quid sit nemo
potest ꝓ cõperto narrare. Est enim deserta præ feruore ea regio. Accepi tñ hoc ex qbus-
dã cyreneis: qui se ad Ammonis oraculũ isse cõmemorarent: collocutosq; cũ Etearcho
ammoniorũ rege: & ex aliis sermonibus deuenisse in garrulatiõem de nilo: cuius nemo
nosceret fontes: Etearchũq; narrasse aliqñ nasamonas quosdã ad se uenisse: q̃ gens sit pu
nica syrtim incolens: & orã quæ uergit ad aurorã non multũ supra syrtim: eos cũ uenissẽt
intorrogarẽturq; nunqd amplius haberẽt qd referrẽt de aphricæ desertis: retulisse apud
se fuisse uiroꝝ ꝑpotẽtium filios ꝓcaces: eos cũ in uirilem ætatem adoleuissent cum alia su
peruacua fuisse machinatos: tũ uero ex sese quinq; sortitos ad inspiciundas aphricæ solitu
dines si qd amplius cernerent q̃ hi q lõginquissima inspexissent. Orã enim maritimam
aphricæ aquiloni obnoxiã pœnos & pœnoꝝ permultas gentes ab ægypto ĩcipiẽtes oẽm
optinere usq; ad ꝓmontoriũ solœntem: quod aphricam terminat præter id demum qd
aut græci optineant: aut phœnices supra maritimam oram: & eos qui ad mare incolũt: fe
ris ulteriora habitari: Vlteriora feris harenosa esse uehementerq; arida ac ꝓrsus uasta.
Igit eos iuuenes ab æqualibus dimissos aqua atq; cibariis probe ĩstructos. Primũ per lo-
ca hominibus habitata perrexisse: hanc permensos in illam feris frequentem peruenisse:
ex ea ꝑ solitudĩes iter fecisse ĩuẽtũ zephyrũ: ꝑagratoq; multo spatio sabulosi loci pluribus
sane diebus aspexisse demũ arbores in planitie quadã enatas: ad easq; accessisse ac fructũ
qui inerat decerpsisse: eisq; inter decerpẽdũ superuenisse quosdam ĩfra mediocrem uiro
rum staturã pusillos uoce: quæ nec a nasamonibus cognosceret: nec nasamonũ uocem
ipsa cognosceret: & ab his depræhensos: ductosq; per maximas paludes: atq; illas trãsgres
sos ꝑuenisse in urbẽ: ĩ q̃ uniuersi forent: æq̃li statura illis: q abduxissent colore nigro: eã
urbem præterlabi grãde flumen ab hespero ad orientem solem fluens: in quo apparerẽt
crocodili. Hactenus a me de sermõe Ammõii Etearchi cõmemoratũ sit: nisi ꝙ is aiebat
nasamões ut cyrenæi referebãt reuertisse: & eos hoĩes: ad quos illi ꝑuẽissẽt oẽs eẽ fallaces.
Flum̃ ãt qd ꝑterfluebat & Etearchus cõiectabat nilũ eẽ: & rõ sic dictat. Ex aphrica. n. ni-
lus fluit eãq; mediã secat: & ut ego ex aptis ignota cõiecto pari tractu atq; ister meat. Ister
nãq; flũs ex celtis atq; urbe pyrene ꝓfluens (Celtæ aũt sunt exrra cippos Herculis cynesiis
finitimi oĩum in europa ad occasum habitantiũ ultimis) mediã europã scindit: totãq; ꝑ
mensus: q̃ istriã milesioꝝ colõi ĩcolũt mari euxino finit: & ister. (Fluit enim ꝑ terrã habi
tatã) ĩter prĩos cognoscit. De nili uero fõtibus nẽo hẽt qd referat: & merito utpote aphri
ca ꝑ quam fluit deserta: de eius fluxu: q̃ potuit lõgissime repetendo narrari dictũ est. Eua
dit aũt in ægyptũ. Porro ægyptus mõtanæ ciliciæ fere opposita est. Hinc recta ad sino-
pem ĩ põto euxino sitam qnq; dieꝝ interest uiro expedito. Sinope ãt istro mare irrũpen
ti ex aduerso est sita. Ita nilus totã permeans aphricam: uidetur mihi æquiparandus istro
Hactenus de nilo dictũ sit. Venio ad plura d ægypto referenda: qa pluraq̃ alia oĩs regio

Etear-
chus rex
Nasamo
nes

Crocodilus

Nili flu
xus
Aphrica
Ister
Pyrene
Celtæ
Cippi her
culis
Cynesii
Sinope

mirabilia hēt: & p̄ter oēm regionē exhibet opera relatu maiora. Hoꝝ grā plura de ea cō memorabūtur. Aegyptii quēadmodū & cælo q̄ apud eos & fluīe diuersa ab alioꝝ natura Ita ipsi pleraq; oia a cæteris hoibus diuersa cōstituerunt & instituta: & iura apud quos fœminæ q̄dem negociant' cauponanturq;: & institoris operis uacāt. Viri aūt intra domos texūt. Alii uillū subtegminis desuper tramāt: ægyptii subter. Onera uiri capitibus. Fœiæ humeris baiulant. Fœiæ stantes mingunt: uiri sedentes. Domi uentrē exonerant: exteriusī in uiis comedūt reddentes ratiōem: quæ sunt turpia sed necessaria: ea in occulto fieri debere. Palam uero quæ nō sunt turpia. Mulier neq; dei neq; deæ ulla sacerdos est: sed uiri deoꝝ oium & deaꝝ: Alendi parētes filiis nulla nolentibus: filiabus & ut nolint sūma necessitas est. Deorū sacerdotes alibi comati sunt: in ægypto derasi. Apud alios ritus est statim in funere proximi capita deglabrare. Aegyptii in funeribus sinūt capitis crines augescere. barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales uictus a feraꝝ secretus est consortio. Aegyptii cū feris uescunt'. Alii frumēto atq; ordeo uictitant. Aegyptus uictitare his quæ ex his facta sunt maximo ꝓbro est: sed cibis e farre confectis: quod quidā siliginē appellāt. Cōsperſionē pedibus: lutum manibus subigunt. Virilia prout contigerunt alii eē permittunt: prætos eos qui ab istis didicerūt ægyptii circūcidūt. Viri binas uestes habent fœmiæ singulas. Alii ueloꝝ ansulas: & funes extrinsecus assuunt: ægyptii intrinsecus. Græci litteras scribūt: & calculis cōputant a siniſtro in dextrā manū ferētes. Aegyptii a dextro in siniſtrū: & hoc facientes aiunt se in dextrū: græcos facere in siniſtrū: litteris bifariis utūtur: quaꝝ unas sacras uocāt: populares alteras. in deos religione supra modū: supraq; oēs hoies. Talibus etiam moribus utūtur: Aeneis in poculi potant singulis ea diebus extergētes non eoꝝ aliquot: etiā aliquot non: sed uniuersi. Linea ferunt uestimenta semp recens abluta huic rei præcipue uacantes. Virilia circūcidunt mundiciæ gratia pluris facientes se mūdos esse q̄ decoros. Sacerdotes quoq; die totum corpus eradunt: nequid eis inter deorū cultū aut pediculi: aut alterius sordis creet'. Iidem uestem tantūmodo lineā: calceos papyraceos gestant. Aliā uestē: aut alios calceos induere eis fas non est. Lauantur quotidie frigida interdiu ter: noctu bis. Alias præterea cerimonias prope dixerim ifinitas exercent Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis: Nam neq; e re domestica aliquid conte runt: neq; erogant: sed eorum singulis quotidie cibi sacri cocti præsto sūt: & carnis bubulæ: & anserinæ satis abundeq;. Vinum quoq; uineale tradit'. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas ægyptii in sua terra neq; admodū serunt: neq; natas: aut crudas: aut in aq̄ coctas edūt. Sacerdotes uero ne aspicere q̄dem sustinēt arbitrātes haud mūdū illud legumen esse. Initiant' nō sigillatim cuiq; deoꝝ: sed grægatim: quoꝝ unus est pōtifex. Vbi qs defunctus est filius eius surrogat'. Boues mares epaphi esse censent: eaq; de re hūc in modū explorant. Si pilū in eo nigꝝ uel unū uiderēt nequaq̄ mūdū censent. Explorat autē hæc sacerdotū aliquis ad id cōstitutus. Lingua pecudis cū stātis erectæ: tū resupinatæ exerēdo si imunda sit his signis: q̄ ego alio referā in libro. Inspicit & caudæ pilos nūquid habeat secūdū nām ꝓcreatos. Eā si fuerit his oibus mūda: notat alligato cornibus canabo. Deiñ applicita terra sigillari ānulo ipſſa. atq; ita abducūt. Nā imolare ñ notatā pœna morte sācita ē. et hūc q̄dē i modū pecus ꝓbat'. Sacrificādi aūt is eis ē ritus. Pecud q̄ obsignata ē ad arā ubi imolauit abducta: pyrā icēdūt. Deiñ supra pecudē libato cōtra tēplū uino: ac deo iuocato eā mactāt: mactatæ caput asportāt i foꝝ si nūdinæ sint: & eis græci negociatores affuerit: atq; illis uēdūt: q si nō adfuerit i flum̄ abiiciūt. Execrāt' aūt capita i h̄ uerba. Si q̄d mali aut ipsis imolātibus aut uniuersæ ægypto futuꝝ: sit id i caput hoc cōuertat'. Eodē ritu circa capita pecudū imolādaꝝ & uini libaīa oēs pariter ægiptii ad oia tēpla utūtur: atq;

Aegyptō rū mores

Aegyptō rū uestes

Aegyptō rū scriptura

Circūcisio cur

Aegyptō rū sacerdotes erasi

Aegyptō rum sacerdotū tibi Fabæ

Boues mares

Sacrificā di ritus

ex hoc ritu nemo ægyptiorũ ꝺ capite illius aĩmãtis deguſtat. Eſt tñ ſacroꝝ ꝺlectus: & aliuſ apud alia tẽpla adolẽdi modus ab eis inſtitutus. Q uẽ uero aut dæmone maximũ cẽſent aut diẽ feſtum maximũ agũt: hunc pergam dicere. Poſteaq̃ ieiunauerunt pridie feſti atq; obdormierunt: uaccam imolant: eamq; corio exuũt: & toto aluo uacuant. Inteſtina intra uentrem adipemq; linquũt: crura truncant: & extremos lombos: armoſq; : ac ceruicem. His actis reliquum uaccæ corpus ſtipant panibus puris: & melle: & una paſſa: & ficis: & ture: & mirra: atq; aliis odoribus. Vbi hæc inferſerunt adolent: multũ uini oleiq; infundentes. Ieiuni tamen priuſq̃ ſacrificent. Dum ſacrificiũ ardet omnes uerberant. Poſteaq̃ epulauerunt dapes ex ſacrificii reliquis proponuntur. Boues mares eoſdẽq; mundos: ac uitulos uniuerſi ægyptii imolãt. Fœias eis immolare nõ licet utpote Iſidi cõſecratas. Nã Iſidis ſimulacrũ muliebre eſt bubulis præditũ cornibus: quẽadmodũ Io græci deſcribunt boueſq; fœias oẽs indẽ ægyptii uenerãtur ex omnibus pecudibus lõge plurimũ: eoq; nemo ægyptius ægyptiaue græci uiri aut os ſuauiaretur: aut cultro ueruue: uel holla uel pura bouis carne græco cultro inciſa uteret. Boues qui demortui ſunt hũc in modũ ſepeliũt: fœminas quidem in flumen abiiciunt. Mares aũt in ſuburbanis ſinguli defodiũt uno aut altero cornu extante ſigni gratia. Vbi computruerunt & ſtatũ tẽpus aduenit præſto eſt ad ſingulas urbes nauis ex inſula noie proſopicide: quæ eſt in delta nouẽq; ſchœnoꝝ ambitus. In qua cum aliæ ſunt frequentes urbes: tũ ea unde ꝓficiſcũtur naues ad oſſa tollenda nomine atarbechis: ubi tẽplũ Veneris extructũ eſt. Ex hac urbe alii permulti uagãt i aliaſ urbes: ubi effoderũt oſſa abſportant: eaq; uno in loco cũcti ſepeliũt. Q uẽ in modũ boues i eundẽ defuncta alia pecora ſepeliũt ita enim apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. Nã neq; iterimũt ea: Cæteꝝ qui Iouis thebani tẽplũ icolũt: aut thebani ritus ſũt ii oẽs ab ouibus ſe abſtinentes capras immolant. Nõ enim eoſdẽ deos peræq; colunt uniuerſi ægyptii præter Iſidem & oſirim: quem Baccum eſſe aiunt. Hos peræq; uniuerſi colunt. Q ui Mendetis templum optinent ſiue mendeſii ritus ſunt: hi capris abſtinentes immolant oues. Itaq; thebani & quicunq; propter illos ouibus parcunt: aiunt ideo ſibi conditã hanc legem quod Iuppiter cum ab Hercule cernere eum uolente cerni nollet: tandẽ exoratus id commentus ſit: ut amputato arieti capite pelleq; ulloſa: quam illi detraxerat iduta ſibi ita ſeſe Herculi oſtenderet: & ob id ægyptios inſtituiſſe Iouis ſimulacrũ facere: arietina facie: & ab ægyptiis ammonios accepiſſe: qui ſunt ægyptiorum atq; æthiopum coloni & linguam inter utroſq; uſurpantes: qui etiam mihi uidentur eadem re ſe ammonios cognominaſſe: q̃ ægyptii Iouẽ Ammonẽ appellant. Ob hanc rem arietes non mactant a thebanis: ſed eis ſacroſancti ſunt. Certo tantũ diem quot ãnis in feſto Iouis unũ demũ arietẽ amputãt cuius pellẽ detractã hũc i modũ Iouis ſimulacrũ iduũt: ad illudq; deinde aliud ducũt Herculis ſimulacrũ: hoc acto cũcti q circa tẽplũ ſũt arietẽ uerberãt: dein ſacra eũdẽ urna ſepeliũt. De Hercule hũc ego audiui ſermõem. q; ſit unus ex diis duodecim. Nã de altero Hercule: quem græci norũt: nulla in ꝑte ægyptii qꝑpiã potui audire: cuius nomẽ nõ ægyptii a græcis acceperũt: ſed græci potius ab ægyptiis: & hoc nomẽ filio ĩpo ſuere Amphitryõis. Q ꝺ ita ſe habere cũ multa mihi indicia ſunt. Tũ uero illud q; huius Herculis uterq; parens Amphitryon & Alcumena fuerũt ab ægypto oriũdi. Ideoq; ægyptii negãt ſe aut Neptuni: aut tyndaridaꝝ nomen noſſe: neq; hoſ deos iter cæteros admiſerũt. Q ꝺ ſi nomen dæmõis ullius a græcis mutuati eſſent: ñ minus ĩmo uel magis iſtorũ mentiõem fuiſſent habituri. Si ẽt nũc nauiculariã exercebãt: & ulli græcoꝝ nauicularii erant ut credo & mea fert opinio. Q uapropter iſtorum potius deoꝝ quam Herculis nomẽ ægyptii ꝓcepiſſent. Atq uetuſtus qꝺã deus ẽ apud ægyptios Hercules: & ut ipſi aiunt

Perga dæmon

Vacca immolata

Boues Vaccæ

Iſidis ſimulacrũ

Boum ſepulturæ

Proſopitis inſula

Atarbechis urbs

Ouiũ abſtinentia

Capraꝝ imolatio

Iſis

Oſiris

Mendeſii

Iupiter arietina facies

Ammõii

Ammon

Iupiter

Hercules

Amphitryon

Alcmena

Hercules uetuſtus

decem & ſeptẽ annorũ milibus ad Amaſim regem: ex quo Herculẽ ex octo diis: qui duo decim erant unum eſſe arbitrãtur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens: a qbus poſ ſem in tyrum & phœnicẽ nauigaui: qꝫ ibi templum Herculis eſſe audirem: quod & uidi opulẽte exornatũ cũ aliis multis donariis: tum uero duobus cippis altero ex auro excocto altero ex lapide ſmaragdo maiorem in modum ſplendente per noctem. Venienſqꝫ ĩ col loquium cũ dei ſacerdotibus perconctabar quãtũ temporis foret ex quo id templũ fuiſſet extructum. Comperi ne hos quidem congruere cum græcis: quippe dicentes ab urbe condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem a Tyro condita annorum duo milia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud herculis templum cognomi ne thaſſi quin etiam in thaſum profectus ſum: ubi inueni templũ a phœnicibus con ditum: qui ad inueſtigandã europam nauigãtes thaſum condiderunt: quod quinqꝫ uiro rum ætatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in græcia exiſteret. Hæc quæ cõ memorant plane declarant Herculem uetuſtum deum eſſe. Eoqꝫ uidentur hi rectiſſime facere e græcis: qui bifariam Herculi templa ædificanda colẽdaqꝫ cenſuerunt: uni quidẽ ut immortali cognomine Olympio ĩmolantes: alteri uero ut heroi paren tãtes. Alia quo qꝫ multa inconſiderate græci loquũtur: quorũ & hæc inepta fabula eſt: quam de Hercu le ferunt eũ cum in ægyptum peruenĩſſet ab ægyptiis redimitum tanqnã Ioui immolan dũ ſub pompa fuiſſe eductũ: ac tãtiſper quietem tenuiſſe: dũ illi ante aram cum ſtetiſſent ibi ad uim cõuerſum omnes interemiſſe. Quæ cum dicunt græci uidentur mihi ſe & na turæ ægyptiorũ & moꝫ ignaros prorſus oſtẽdere. Quibus enim nullam pecudem fas ẽ ĩmolare: præter ſues: præterqꝫ boues mares & uitulos dum modo mũdos & anſeres: hi q̃ ratione immolarent homines: aut quo modo Hercules cũ q̃ unus eſſet: & adhuc ut aiũt hõ tot milia uirorũ interemiſſet. Hæc tñ tot quæ de his rebus diximus ſint & a diis & ab heroibus in bonam partẽ accepta. Capras & hircos ea de cauſa hi quos diximus ægyptio rum non mactant: quod Panã inter octo deos mendeſii numerãt: quos octo aiunt prio res duodecim diis extitiſſe. Panos ſimulacrum & pictores pingunt: & ſtatuarii ſculpunt: quemadmodum græci caprina facie hirciniſqꝫ cruribus haud quaquam exiſtimantes eũ eſſe talem: ſed ſimilem cæteris diis. Quã tamen eum cã talẽ deſcribant: non eſt mihi re latu iocũdũ. Veꝫ hi cũ capras: tũ uero capros hircoſue omnes uenerantur: & inter men deſios caprarii præcipuo honore afficiuntur: & ex his unus maxime: qui cum deceſſit in gens toti mendeſiæ plage luctus exiſtit. Vocat ãt & hircus & Pan: ægyptiace Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigiũ. Hircus cum mulier coiit propalam: quod in oſtentationem hominum peruenit. Suem ægyptii ſpurcam beluam arbitran tur: quam ſi quis uel tranſeundo contigerit: abiit lotum ſeſe cum ipſis ueſtimentis ad flumen. Eoqꝫ ſoli omnium ſubulci in ægypto: & ſi indigenæ: tamen nullum ingrediun tur in templum nemoqꝫ aut filiam cuipiam eorum nuptum dare uult: aut cuiuſpiam eo rum filiam in matrimonium ducere. Ipſi inter ſe ſubulci dant: accipiũtqꝫ filias. Aliis diis immolare ſues ius ægyptiis non eſt præter quam Lunæ tantum & Libero: niſi per tem pus plenilunii: quo ſues immolant: ac ſuilla carne ueſcuntur. Ideoqꝫ aliis diebus feſtus ſues reformidant cum in iſto mactent. Cuius rei ab ægyptiis ratio redditur: ſed eandem intellectam mihi magis decorum eſt non referre. Sacrificium autem de ſuibus lunæ hũc in modum fit. Immolata ſue: extremam eius caudam & lienem & omẽta ſimul cõponũt & adipe: qui circa aluum pecudis exiſtat ea operiunt: ac deinde igni admouent. Reliqua carne plenilunii die ueſcuntur: quo die ſacra faciũt. Alio die nõ ãplius guſtarẽt. Qui ſũt ex eis inopes ꝓpter tenuitatem facultatũ aſſimulatos quoſdã ſues coquũt: quos immo

Cippi herculis

Tyri tem pus

Thaſius hercules

Thaſius urbs

Agyptio rum uicti mæ

Panos ſi mulacrũ

Mende ſiorum ui ctimæ

Hircus cũ mulie re

Sus

Subulci phani

Sus ho ſtia lunæ

Lunæ fe ſtum

lent Baccho quoq; in eius festo singuli in cœnam porcũ pro foribus mactant: reddũtq; subulco: qui illũ tradit. Q uin & aliũ diẽ festũ Baccho ægyptii agunt sine porcis fere per oĩa græco festo similem. Sed loco phallorũ idest ficulneorũ ueretrorũ a collo pẽdẽtium sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales e neruis cõpacte: quas fœminæ circũferunt per pagos mentula: quæ propemodum instar est reliqui corporis inuente & tibia præeunte: q̃ fœminæ Bacchũ canentes sequũtur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorem statua & unũ corporis membrum agitet: redditur ab eis rõ: ut iam Melãpus Amythaonis filius nõ imperitus huius sacri: sed pitus fuisse uideat. Si qdem Melãpus fuit: qui græcis Dionysii idest Liberi patris uel Bacchi nomen & sacrificiũ: & põpã phalli enarrauit: nõ tñ oẽm plãe rõem cõplexus. Verũ hi q post hũc extiterũt sophistæ rẽ in maius explicauerũt. Itaq; phallũ Diõisio missũ narrãdi Melãpus auctor extitit: a quo edocti græci faciũt ea q̃ faciũt Eqdẽ Melãpodẽ ego uirũ fuisse sapiẽtẽ diminutionẽq; sibipsi cõparasse: eũdẽq; cũ alia multa ab ægypto accepta græcis enarrasse: tũ uero nonnulla de Dionysio tñ commutata Neq; enim dixerim quæ in ægypto fiunt huic deo cõgruere cũ his quæ in græcia. Nã consentanea essent græcis: nõ autem nuper introducta. Neq; tñ credã ægyptios a græcis fuisse mutuatos aut hoc aut aliud quippiam: sed Melãpodẽ quæ ad Dionysiũ pertinẽt audisse ex Cadmo aliisq; tyriis: qui cũ e phœnice uenerunt in terrã: quæ nunc boetia appellat. Adeo deorũ oĩum nomina ferme ex ægypto ĩ græciam peruenerũt. Idq; ego ex barbaris sciscitatus ita rem habere cõperio: ac reor ex ægypto præcipue uenisse: & iccirco illic non esse usquã nomina neq; Neptuni: neq; Castoris quẽadmodũ a me superius dictũ ẽ: neq; Iunonis: neq; Vestæ: neq; Themis: neq; gratiarũ: neq; nereidum: neq; aliorum deorum. Dico aũt quæ ipĩ ægyptii: qui se negant deorum agnoscere noĩa. Q ui dii uidentur mihi a pelasgis fuisse nominati: præter Neptunũ: quẽ ab aphricanis audierũt. Nã neptuni nomen ab initio nõ usurpauerant: nisi aphri semper hunc deũ in honore habuissent. Eum ægyptii igitur putant esse: sed nullo honore prosequũtur. Hæc itaq; & alia præterea quæ ego referam græci sunt ab ægyptiis mutuati: sed non id ut Mercurii statuam facerent porrecto cum ueretro. Verum a pelasgis & primi ex omnibus græcis athenienses: & ab his deinceps alii. Nam præstabant inter græcos ea tempestate athenienses: in quorum regione permixti pelasgi habitant: ex quo ceperunt pro græcis haberi. Hæc quæ dico quisquis cabyrorum sacra imitatur: quibus traches initiantur: nouit a pelasgis esse sumpta. Nam samothraciam quondã incoluerũt hi pelasgi: qui cũ atheniẽsibus una habitauerunt: a quibus samothraces cerimonias mutuantur. Itaq; primi e græcis athenienses a pelasgis edocti statuas Mercurii erecta tenere uirilia idem factitauerunt. De qua re pelasgi sacrum quendam sermonem rettulerunt: qui in samothracibus mysteriis patefactus est. Iidem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant: quemadmodum ego apud dodonam audiendo cognoui: tũ nulli deorũ aut cognomen: aut nomen imponebant: quippe quod alicũde nunquam audissent. Q uos autem cognominauerũt: eos ob id cognominauerunt: q; oẽs res atq; oẽs regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progressu temporis aliorũ deorũ noĩa audierũt ex ægypto allata: post quos diu nomen Liberi acceperũt. Itemq; aliquanto post de illorum nominibus in dodõa oraculũ petiuerũt. Nãq; hoc oraculũ omniũ quæ apud græcos sũt oraculorũ uetustissimũ eẽ existimatur: atq; adeo solũ erat ea tẽpestate. Cõsulẽtibus igit pelasgis apud dodonã nunqd oĩa quæ a barbaris adueniissent ascisceret oraculũ redditũ est ut illis uterent. Atq; ita ex eo tẽpore sacrificauerunt deorũ nomina nuncupãtes: & ea deinceps e pelasgis græci acceperũt. Vnde aũt singuli deorũ extiterint: an cũcti semper fuerint aut qua specie hactenus

Porhostia. bachi festũ

Phalli Mentula ingens.

Melãpus

Deorũ natura

Neptuni nomen

Mercurii statuæ

Dodoneum oraculum

Hesio dus Home / rus

ignoratum est: nisi nup atq; heri ut sic dicã. Nã Hesiodus atq; Homerus: quos quadrin gentis non amplius annis ante me opinor extitisse fuere: quæ græcis deoꝝ ꝑplem intro/ duxerũt: eisq; & cognomina: & honores: & diuersa artificia: & figuras attribuerũt. Q ui bus & posteriores uidentꝰ extitisse hi poetæ: q fuisse priores ferũtur. Et prima qdẽ illa do

Deorum nomina

donææ sacerdotes memnerũt. Posteriora aũt ad Hesiodũ usq; & Homerꝝ ego referã.

Dodõææ sacerdo tes

At de oraculis q̃ in græcia: & de illo quod ĩ aphrica est talia ægiptii cõmemorãt. Nã enar rabant sacerdotes Iouis thebani duas fœminas: quæ essent sacerdotes e thebis a phœnici bus fuisse exactas: & harum unã in aphrica fuisse uenundatã se audisse: alteram in græcia. Atq; has fœminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula condidissent: percõctãtiq; mihi unde id qdꝰ cõmemorãt plane cõpertũ haberent. resp̃onderunt maiorem in modũ se instituisse uestigare de his mulieribus: nec tñ unquã inuestigare potuisse: sed postea hæc quæ dicebantur de eis audisse. Hæc igitur thebis e sacerdotibus audiebam: Antistites aũt

Dodõea columba

dodonæoꝝ illa aiunt geminas ex ægypto colũbas auolauisse: utranq; nigrã: unã quidem in aphricã: alterẽ ad ipsos: quæ fago insidens humana uoce elocuta sit: eo loci Iouis ora/ lũ cõdi debere: & se interpretes eẽ: qdꝰ ipsis annunciaretꝰ diuinitus fieri: & ob id se ita fe/

Ammõis oraculũ

cisse. Eã uero quæ ad aphros abisse colũbã iussisset aphris: ut Ammonis oraculũ cõderẽt quod oraculũ & ipsum Iouis est. Ita referebant dodonæoꝝ sacerdotes cũ assensu cætero/

Prome/ nea Timare ta

rũ dodoneoꝝ tẽplo uicinoꝝ: quaꝝ antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ Ti/ maretæ: minimæ natu Nicãdræ: de quibus ita mea fert opinio. Si re uera phœnices able gauerunt fœias sacerdotes: & eaꝝ alterã ĩ aphrica: alterã in græcia uendiderũt. Hãc quæ

Nicãdra

in græcia illa quæ pelasgia uocabatꝰ ueniit: eam esse quæ apud thesprotos ueuiit: atq; dein de ancillãtẽ ibidẽ cõdidisse sub fago enata fanũ Iouis quẽadmodũ mos erat: Thebis mi nistrare in Iouis tẽplo: hĩc ꝑcessit ut hic memoria eius haberetꝰ: atq; hinc oraculũ institu tũ: & posteaq̃ illã linguã græcã accepit: dixisse aiũt sororẽ suã in aphrica ab eisdẽ phœni

Colũbæ dodõeæ

cibus ut ipsa fuisset uenũdatã. Q dꝰ aũt mulieres a dodõæis colũbæ uocatæ sũt: ob id mi hi uidetꝰ factũ: quia barbaræ essent: q; uidelicet simile quiddã auibus sonarent. Interiecto deinde tp̃e colũbã humana uoce locutã aiunt: postq̃ more ipsoꝝ mulier locuta est tãdiu uolucris modo sonare uisa q̃diu barbare loquebatꝰ. Nã colũba quodãmodo humanam

Colũbæ uox

uocẽ sonat. Nigrã aũt colũbã eẽ dicentes ægyptiã fœminã significant. Sunt itaq; similli ma inter se oracula: & illud apud thebas ægyptias: & hoc apud dodonã. Estq; diuinandi in tẽplis rõ ab ægypto ascita cũ ipsi ægyptii extiterũt principes cõuentus: & põpas: & con ciliabula factitandi: & ab eis græci didicerũt. Cuius rei hoc apud me argumẽtũ est q; illas constet priscis temporibus: græcanica uero recens fuisse instituta: nec semel quot annis

Bubastis urbs

cõuentũ agere ægyptios: sed frequẽter cũ alibi: tũ præcipue: ac studiosissime in urbe buba sti in honorẽ Dianæ: secũdo loco in urbe busiri in honorẽ Isidis. In qua urbe maximum

Busiris Isidie tẽ plum

ẽ tẽplũ Isidis: ipsa ĩ medio delta ægypti sita. Est aũt Isis q̃ græca ligua dicitꝰ demeter. i. Ce res. Tertio gradu in urbe sami in honorẽ Mineruæ. Q uarto heliopoli in honorẽ Solis. Q uito ĩ urbe buti ihonorẽ Latõæ. Sexto in urbe papremi in honorẽ Martis. Cæteꝝ po

Demeter Ceres

steaq̃ se cõferũt ĩ urbẽ bubasti ꝟ faciũt. Nauigant. n. uiri pariter & mulieres: magna in singulis nauibus utrorumq; multitudo. Inter nauigandũ assidue mulieres aliquot crepi/

Butis urbs

tacula tenentes plaudunt. Viri tibiis canunt. Cæteri cæteræq; modulãtur: manusq; com/ plodunt. Ita nauigando ut ad quanq; urbem perueniunt talia agunt apulsa ad terrã naui

Papre/ mus urbs

Mulieꝝ aliæ ea quæ dixi faciũt: aliæ cõpellãtes eius urbis fœias ĩgerũt ꝓbra: aliæ saltãt: alie surgentes retrahunt illas. Talia ad singulas ciuitates flumen accolentes agunt. Cum ad perũt. Vnde aũt singuli deoꝝ extiterint: an cũctu semper fuernit aut qua specie hactenus

urbẽ bubaſtũ peruẽtũ ẽ: diẽ feſtũ celebrãt magnis hoſtiis offerẽdis. Quo ĩ feſto plus ui
ni uinealis abſumit᷑: q̃ in reliquo ãni tp̃e. Cõmeãt illuc: ut ĩdigenæ aiũt uiroꝝ ac mulierũ
p̃ter pueros ad ſeptingenta milia. Atq; hæc qdem in ea urbe fiũt. An in urbe buſiri: quæ
diẽ feſtũ. Iſidi agãt ſupius a me dictũ ẽ. Verberant᷑ enim poſt ſacrificiũ cũcti multa ſane
hoĩum milia: quo aũt uerberent᷑ nõ eſt mihi fas dicere. Sed ex oĩbus præcipue hoc faciũt
cares: qui ægyptũ incolũt: adeo quidẽ ut gladiis quoq; frontes cõcidant: ex quo facto da Cares
tur intelligi eos hoſpites eſſe nõ ægyptios. Vbi uero in Saim urbem ſacrificatũ cõuene
runt noctu ſub dio uniuerſi circũ mœnia frequẽtes lucernas accẽdũt. Imbutas ſale & oleo
plenas cũ multo lychnio: quod tota ãdeat nocte: cui feſto nomen ĩpoſitum eſt: accen Sais urbs
ſio lucernaꝝ. Ad hũc cõuentũ quicũq; ægyptioꝝ non ierint obſeruantes ſacrificii noctẽ
& ipſi lucernas accendũt: neq; id in ſai modo: ſed etiã per uniuerſam ægyptũ. Qua uero Dutis
gratia nox hæc lumẽ: & honorẽ ſortita ſit ſacra quædã rõ cõmemorat᷑. Ad heliopolim: urbs
& ad dutim qui ueniunt tm̃ ſacrificaſſe cõtẽti ſunt. In papremi uero quẽadmodũ in alia
& hoſtias & ſacra operant᷑: ſed quoad ſol circũfert᷑ pauculi ſacerdotes circa ſimulacra ex
ercent᷑: cõplures eoꝝ tenentes ligneas clauas ſtant pro foribus templi. Alii e regiõe plus
mille uiroꝝ: qui uota exequũt᷑ cũ ſingulis fuſtibus frequẽtes cõſiſtunt: qui pridie ſimula
crũ ligneũ ex ligno ſacello deaurato. In alias ſacras ædes exportant paucis illis: qui mini
ſterio ſimulacri delecti ſunt trahentibus plauſtrũ quatuor rotaꝝ: quo uehit᷑ ſacellũ cũ ſi
mulacro: qd᷑ intus eſt. Hos ingredi ꝓhibent hi q̃ in ueſtibulis ſtant. At hi q̃ uota exequũ
tur opitulantes deo percutiunt hos ſeſe defenſantes. Hic uehemens exiſtit fuſtuaria pu
gna mutuo capita ferientium: multiq; ex uulneribus (ut ego opinor) pereunt: & ſi ægy
ptii quẽq̃ mori negant. Aiũt aũt indigenæ cõuentũ hũc ideo inſtitutũ q̃ id tẽplũ incolat
mater Martis: & ad eã Martẽ iam adultũ ac uirilis ætatis ueniſſe gratia coeundi cũ matre: Martis
quẽ materni miniſtri ut q̃ eũ a principio nõ agnoſcerent: eũ ingredi ad matrẽ nõ ſinerẽt mater
Hũc ex alia ciuitate allatũ hominibus illos male mulctaſſe: & ad matrẽ fuiſſe introgreſſũ
& ob hãc rẽ aiũt ſolẽnẽ eſſe Marti die feſto hãc rixã: & inſtitutũ ne in tẽplo cũ fœis coire
tur: neue a Venere niſi ablutis tẽpla adirẽt᷑. Hi ſunt q̃ primi cerimoniis uacauerũt. Nã cæ
teri fere mortales p̃ter ægyptios ac græcos coeũt in tẽplis: & a Venere ſurgentes nõ ablu Coitus in
ti introeũt templũ putãtes hoĩem eſſe ut cæteras aĩmãtes. Etenim uidere licet & pecudes templis
oẽs: & uolucrũ greges coire in deoꝝ tẽplis atq; in fanis: qd᷑ ſi nõ eſſet deo gratũ: nõ factu
ras illas fuiſſe allegãt. Mihi aũt iſta facientes nõ probant᷑. Aegyptii cũ in aliis ad ſacra per
tinẽtibus: tũ uero in his ſupſtitioſe agũt. Cæteꝝ ægyptus cũ ſit aphricæ finitima: nõ tamẽ ægyptiæ
admodũ feris eſt frequẽs: quæ uero illic ſũt: eæ oẽs ꝓ ſacris habent᷑ partim mãſuetæ: par feræ
tim ĩmanſuetæ. Qua aũt cã ꝓ ſacris hñtur ſi dixero ad res diuinas oratio mea deſcẽderet
quas ego in primis enarrare deuito: quarũq; quicqd dixi id neceſſe coactus tamen delibã
do dixi. Conſuetudo quæ de feris eſt ita habet. Earũ educandarum curam ſeorſum a
cæteris ægyptii atq; ægyptiæ ſuſcipiũt. In quo honore filius patri ſuccedit. His feris om
nes qui in urbibus ſunt uota perſoluunt: quæ ſuſceperũt illi deo cuius illa fera eſt hunc in
modum. Deraſis filiorum capitibus aut in totum: aut ex media: aut ex tertia parte appen Capita
dunt crines una in lance: & in altera tantundem argenti: quæ pecnnia cum lancem tra deraſa
xerit: eam tradunt curatori ferarum. Ille pro hoc amputatum piſcem præbet feris eſcam. Ferarum
Talis enim cibus illis præbetur: quarum ſi quam quis necauerit ſi uolens morte mul ĩter fecta
ctetur: ſin inuitus plectitur ea mulcta: quã ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen Ibim Ibis
aut accipitrem necauerit ſiue uolens: ſiue nolens neceſſario morte afficit᷑. Sed cũ multæ Accipiter
ſint feræ: quæ una cum hominibus uictitent: multo tm̃ plures eſſent niſi res hæc officeret

felibus. Feles posteaq̃ sunt enixe nõ amplius adeũt masculos. Eas isti coeundi gratia indagantes: tamen potiri nequeũt. Ergo contra illas talia cõminiscuntur. Ereptos aut subreptos earũ fœtus occidũt: non tamen occisos edunt. Illæ filiis orbatæ cupiditate aliorum (Amantissima enim filiorũ fera est.) Ita demũ ad mares se conferũt. Felem incensa strue diuina res occupat. Nam quotiens ignẽ extinguere neglexerũt ægyptii custodias felium dispositi agũt. At illæ aut in trudendo sese hoibus: aut transiliendo in ignẽ insiliũt. Hoc dum contingit ingenti luctu afficiuntur ægyptii. Q uibuscunq; autem in domibus ultro felis oppetit mortem: earũ domoꝝ habitatores cuncti sola supercilia eradũt: totum autẽ

Canis

corpus & caput: in quoꝝ domibus sic moriẽ canis. Efferũtur feles mortuæ ad sacra tecta: ubi salsæ sepelliuntur in urbe bubasti. Canes aũt in sua quisq; urbe tumulant sacratis i

Mygadæ

loculis eodẽ quo canes modo indagatores sepeliũtur. Nã mygalas ideſt murus araneos:

Aranei

& accipitres in urbẽ butũ absportant. Vrsos aũt qui sacri sunt: & lupos nõ multo uulpibus

Accipitres

grãdiores eo loci sepeliũt: ubi iacẽtes inueniũt. At crocodilo talis ĩest natura: ut quatuor

Vrsi

mẽsibus maxime hybernis nihil oĩo edat: & cũ sit quadrupes: tamen terrestre & aquatile

Lupi

est. Nam oua parit humi: excluditq;: & plerũq; diei in sicco agit: sed totã noctẽ in flumine: quippe calidiore aqua q̃ nocturno sereno & rosido. Ex omnibus quæ mortalia agno

Crocodilis natura

scimus hoc maximum existit: ex minimo siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis: & pro portione oui fœtus excluditur. Excretus ad decem & septem & amplius cubitos peruenit. Oculos habet suillos: dentes magnos ꝓportione corporis & prominentes atq; serratos. cui ex oĩbus feris soli lingua innata nõ est. Idẽ iferiorẽ maxillã solũ nõ mouet: sed superiorẽ iferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet pellẽq; circa tergũ impenetrabilem. Inter aquas cæcus: sub dio perspicacissimus. Itaq; cum ĩ aqua uitam degat os fert introrsum irudinibus refertum: Cũq; eũ cæteræ fere ac uolucres fugiant: solus ipsi

Trochilus

trochilus pacatus est: quod uidelicet ei est utilis. Etenim posteaq̃ crocodilus ex aqua ĩ terram egressus est: ac deinde hiauit (semper enim fere hoc ad zephyrũ facere solet) tunc in eius os trochilus penetrãs deuorat sanguisugas. Q ua utilitate dlectatus crocodilus nihil oĩo trochilũ lædit. Q uibusdam ægyptioꝝ crocodili sacrosancti sunt: quibusdã nõ sunt: sed ueluti hostes exagitantur. Sacros admodũ esse eos existimant: qui circa thebas & myrios stagnũ incolũt: quoꝝ utriq; unũ ex oĩbus crocodilis alunt cicurem & edoctũ manu

Crocodili cur saeri

tractari. Appẽdentes eius auribus uel gẽmas: uel ex auro fusiles inaures: & primoribus pedibus cathenã innectentes: cibaria quoq; accomodata: ac sacra præbentes cõsectanť tãq̃ pulcherrime uiuẽtẽ. Vbi mortẽ obiit sale conditũ sacris in urnis sepeliũt. Atqui circa elephãtinã urbẽ incolũt q; sacros esse non censeant & comedũt. Neq; uero crocodili uocantur sed chãpsæ. Iones appellauere crocodilos illi generi crocodulorũ: qď apud eos in sepibus gignitur cõparantes. Hos capiendi cũ sint cõplura & multiplicia genera: unũ tamñ hoc: qď mihi maxime dignũ relatu uideť puto scribẽdũ. Vbi tergũ suillũ hamo circũdatũ ad illiciendũ crocodilũ pertulit in mediũ fluminis uenator ipe ad ora fluminis porcellũ: quẽ uiuũ tenet uerberat. Cuius uocẽ crocodilus audiens secũdũ illã tendit: nactusq; ter

Chãpsæ Crocodili

Equi fluuiales

gũ deuorat: & posteaq̃ attractus est añ oĩa eius oculos uenator ceno opplet. Hoc acto cætera facile sane optinet: alioquin cũ labore adepturus. Iã uero fluuiales equi in plaga papremittana sacri sunt: in cætera ægypto non sacri talẽ speciẽ naturãq; habentes quadrupedes bifidis pedibus ungulis bouinis simo naso: equina iuba: eminentibus & cancellatis dentibus fulgida cauda: equina uoce. Magnitudine maximi tauri tam crasso corio: ut ex eo arefacto fiant pila missilia. Gignuntur præterea in fluuio aquatilia quædam: q̃ ægyptii sacrata esse arbitrãtur. Arbitrãtur itẽ sacrũ genus piscĩũ: quod uocať squamosum atq;

etiam anguillam. Hos piſces aiunt ſacros eſſe. Ex uolucribus uero uulpanſaris. Eſt & alia uolucris ſacra nomine phœnix: quam equidem nunq̃ uidi niſi in pictura. Etenim perrara ad eos cõmeat: quingenteſimo quoq; ut aiunt heliopolitani anno: & tunc demũ: cum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt: talis tantuſq; eſt pennæ coloris partim rubidi maxima ex parte cum habitu: tum magnitudine ſimilimus aquilæ. eum aiunt quod mihi non ſit ueriſimile hoc excogitare. Ex arabia proficiſcentem in templum Solis geſtare patrem myrra obuolutũ: & in eo templo humare. Sic autem geſtare primũ ex myrra ouũ cõponere quantũ ipſe ferre poſſit. Deinde ferendo illud experiri: Hoc expertũ ita demũ ouũ exẽterare: atq; in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit patremque intulit eam partem alia myrra inducere: & cũ tantumdẽ ponderis impoſito parente effectum ſit. Obſtructo rurſus foramine baiulare illud in templum Solis. Hæc facere hanc auẽ cõmemorant. At circa thebas ſunt ſacri ſerpentes nihil omnino hominibus noxii puſillo corpore: binis prædiți cornibus e ſummo uertice enatis: quos defunctos in Iouis æde ſepeliunt. Huic enim deo ſacros illos eſſe prædicãt. Eſt arabiæ locus ad butim urbẽ fere poſitus: ad quem locũ ego me contuli: q; audirem uolucres eſſe ſerpentes: Eo cũ peruenì oſſa ſerpẽtum aſpexi: & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarandũ: quarũ acerui erant magni: & his alii atq; alii minores ingenti numero. Eſt autem hic locus ubi ſpinæ pręcte iacebant huiuſcemodi ex arctis montibus ex porrigitur in uaſtã planiciẽ ægyptiæ contiguam. Fertur ex arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim uere in ægyptũ uolare: ſed eis ad ingreſſum planiciei occurentes aues ibides non prætermittere: atq; ipſos interimere: & obid opus ibidem magno in honore ab ægyptiis haberi. Arabes aiunt cõfitentibus & ipſis ægyptiis iccirco ſe hiſ auibus honorẽ exibere. Eius auis ſpecies talis eſt: nigra tota uehementer eſt: Cruribus gruinis: roſtro maxima ex parte adũco: eadem qua crex magnitudine: & hæc quidem ſpecies eſt nigrarum: quæ cũ ſerpentibus pugnant. At earum quæ pedes humanis ſimiles habent. Nam bifariæ ibides ſũt gracile caput: ac totum collum pẽne candidæ præter caput ceruicemq; & extrema alarum & natium: quæ omnia quæ dixi ſunt uehemẽter nigra: crura & facies alteri cõſentanea. Serpentis porro figura qualis hydrorum: alas non pennatas: ſed glabras gerit: & alis uerſpertilionis ualde ſimiles. Hactenus de ſacris feris dictum ſit. Ipſorũ aũt ægiptiorũ: qui circa partẽ ægypti frumentariã colũt memoriã omniũ hominũ cõmentantes ſunt fere eorũ: in quoꝝ ego ueni experimẽtũ longe excelentiſſimi: ante omnia talĩ uitæ genere degentes. Singulis menſibus triduo purgant ſe uomendo atq; inteſtina diluendo gratia ſanitatis conſeruandæ: exiſtimantes omnes languores hominibus creari ex cibis. Nã ſunt alioquin ægypti oĩm uirorũ ſecũdũ aphros maxime ſalubri corpore aeris ut mihi uidetur benefitio: qui nunq̃ immutatur: cuius mutacionibus precipue exiſtunt ĩ hominibus morbi: Pane ueſcũtur: quẽ ex farre cõfi ciũt: quem cylleſtẽ nominãt. Vino utuntur facto ex ordeo: deſunt enim ĩ ea regiõe uites Victitant quoq; tum piſcibus partim crudis ad ſolẽ arefactis partim ſalſugine cõditis: tũ auibus ſed eaꝝ crudis prius tamẽ ſale cõditis: coturnicibus: anatibuſq; atq; auiculis: Cæteris ãt uel uolucribus: uel piſcibus: quæ ipſis ĩ proximo ſũt præter illa quæ ab eis ſũt recepta pro ſacris partim aſſis: partim elixis. Apud locupletes eorũ cũ multi cõuenerũt: & a cœna diſceſſũ eſt circũfert aliquis in loculo mortuũ eligno factũ: ſed pictura & opere uerũ maxime imitãtẽ. Longitudine cubitali omnino aut bicubitali: oſtendẽſq; ſingulis cõuiuarũ ait in hũc intuẽs pota & oblectare talis poſt mortẽ futurus: Hæc illi apud cõuiuia fatiunt cõtẽtiq; moribus patriis nullũ aliũ aſciſcũt. Q uibus cũ alia ſint egregia inſtituta: tũ uero illud adhibendi modulatorẽ: qui & in phœnice & in cypro: & alibi nomẽ pro differẽtia

Anguila
phœnix

Serpentes ſacri

Serpentes alati

Ibes ſacre
Ibidis forma
Crex

Aegyptiorũ purgamina

Cylleſtis

Egiptiorꝝ cõuiuadi mos

Linus

gentiũ habet. Idem tamẽ cõgruit cũ eo: quẽ græci decãtant appellantes Linũ: Vt ego admirer cũ alia multa: quæ sunt apud ægyptũ: tum uero id unde nomẽ Lini acceperũt: quẽ

Manerus

semper quodãmodo decantare cognoscuntur. Vocatur autẽ Linus ægyptiace Manerus: quẽ ægyptii tradiderunt: cũ filius unicus extitisset primi ipsorũ regis: præmaturaq; morta decessisset. His lamenitis ab ægyptiis fuisse decoratũ: & cantilenã hãc eamq; solam ipsis institutã. Cõgruũt præterea in hoc cum solis græcorũ lacedæmonibus ægyptii q; minores maioribus natu obuii cedunt uia ac deflectunt: aduenientibusq; e sedili assurgũt. qua in re cum nullis aliis græcorũ cõueniũt. In uicem cõpellãdi se mutuo in uiis adorãt genu tenus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis circa crura fimbriatis: quas casiliris ap-

Vestes laneæ

pellant super quas cãdida ferunt amicula tanq̃ superiecta. Laneæ uestes neq; in ædes sacras gestãtur neq; una cum cadauere sepeliunt. Profanum enim est quæ cõsentanea sunt his quæ orphica & bacchica appellantur ab Agypto & Pythagora ortũ ducentibus: Nam his cerimoniis participantem laneis indutum uestibus humari religiosum est. De quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab ægyptiis excogitata: quis mensis diesue cuius deorum sit: & quo quis die genitus qualia sortietur: & quã mortem obibit: & qualis existet. Q uibus rebus qui in poesi uersati sunt: usi fuerunt: plura quin etiã ab eis prodigia

prodigia

comperta sunt q̃ a cæteris omnibus hominibus. Nam cum prodigium extitit scribunt id obseruantes quomodo euenerit: & si quãdo postmodum huius simile extiterit exem-

Diuinatõ

plo prioris putãt euenturũ. Diuinatio apud eos ita ẽ cõstituta ut eius artificiũ nulli mortaliũ uendicet: sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculũ est: & Appollinis: & Mineruæ: Dianæq;: ac Martis: & Iouis: sed quod p̃cipuo honore colũt ex oĩbus oraculis Lato-

Herculis oraculũ

Latonæ oraculũ

næ est in urbe buti. Veꝝ hec uaticinia nõ eodẽ modo sunt oĩa instituta: sed differenter. Iã uero medicina apud eos hũc in modũ ẽ distributa: ut singuloꝝ morborũ sint medici nõ pluriũ. Itaq; oĩa referta sunt medicis. Alii enĩ sunt ocularii curandis oculis constituti.

Butis urbs

Alii capiti: Alii dẽtibus: Alii alui ptibus: Alii morbis occultis. Luctus eorũdẽ ac sepulture tales sunt. Q uibuscũq; domesticus aliquis decessit homo alicuius momẽti: Ibi oĩs mulie

Medicia plurium

bris sexus familia caput sibi & uultũ oblinit luto. Deinde relicto domi cadauere ipsæ p urbem uagantes se plangunt succincte nudatis mãmillis: & cũ eis proximæ quæq;. Alte ra ex parte uiri & ipsi expectorati se uerberant. His actis ita demũ ad cõdiendũ portãt.

lugentiũ mos

Sunt autem certi ad hoc ipsum cõstituti: qui hoc artificiũ factitãt: qui cũ ad ipsos cadauer portatũ est: ostendunt his: qui portauerunt exẽplaria mortuorũ lignea pingendo assimulata: & eorũ unũ accuratissime fabrefactũ esse aiunt: cuius ego nomen si nuncupauero: haud faciam sancte. Alterũ illo inferius ac uilioris præcii. Tertiũ uilissimi ea dicentes scitantur ab his ad quod exẽplum uelint effingi mortuũ suum. Isti cõuento de precio il-

Humãdi mos

linc abeunt. At hi qui relinquũtur in ædibus hunc in modũ diligentissime cõdiũt corpus. Ante omnia incuruo ferro cerebrũ per nares educũt: ut quãq; partẽ educentes: ita locũ eius medicamentis explentes. Dehĩc acutissimo lapide æthiopico circa ilia cõscindunt atq; illac oẽm aluũ ꝓtrahũt. quã ubi repurgarũt ac uĩo phœniceo expleuerũt: rursus odoribus cõtusis referciũt: tũ omẽta cõplentes contusa myrra pura: & casia: & cæteris excepto thure odoribus iterum consuunt. Vbi hæc fecere saliunt nitro abditum septuaginta dies. Nã diutius salire nõ licet. Exactis septuaginta diebus cadauer ubi abluerunt sindone byssina totum incisis loris inuoluunt gũmi illinẽtes: quo egyptii glutinis loco plerũq; utuntur. Eo deinde recepto propinqui ligneam hominis effigiem faciunt. In qua mox inserunt mortuum: incluſumq; ita thesaurizant: ideſt reponunt. Hi autem qui mediocria uolunt nimium fugientes sumptum ita comparant clysterem unguine. quod e cedro gigni

tur complent. Deinde ex hac aluũ mortui ipſam neq; ſcindentes: neq; extrahentes: ſed per ſeceſſum præhenſo uiæ poſterioris hiatu infertiunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt: quorum dierum ultimo cedrinum unguen: quod prius ingeſſerant ex aluo egerũt: quod tantam habet uim: ut una ſecum aluũ atq; inteſtina tabefacta educat. Nitrum aũt carnes tabefacit. Mortuiq; tantũ cutis & oſſa relinquũtur. Vbi iſta fecere ex quo ſic tradidere mortuũ: nihil amplius negocii ſuſcipiunt. Tertia conditura hæc eſt adorandis eorũ mortuũ: qui tenuiori ſunt dilutionibus uentrem abſtergunt: arefaciuntq; ſale ſeptuaginta per dies. Deinde tradunt reportandũ. Vxores tamen inſignium uirorum nõ ſtatim ui ta defunctas tradunt cõdiendas: ac ne eas quidem fœminas: quæ conſpicuæ ualde & maioris momenti fuerint. Sed triduo atq; quatriduo defunctas ea de cauſa faciẽtes ne cũ fœminis ſalinarii cõcumbant. Depræhenſum enim quẽdã aiũt coeuntẽ cũ recenti cadauere muliebri: delatumq; ab eiuſdẽ artificii ſocio. Q uiſquis aũt uel ipſorum ægyptiorum: uel hoſpitum cõpertus ſit mortuus: ſiue a crocodilo raptus: ſiue ab ipſo flumine: neceſſarium prorſus eſt ei ciuitati: ad quam eiectus eſt condire: & quam honeſtiſſimo funere ſepelire ſacris in monumentis: quem ne contingere quidem fas eſt alteri aut proximorum aut amicorum niſi ipſis nili ſacerdotibus: utpote maius quiddam quam hoiem mortuũ tractantibus ad ſepeliendum. Græcanicis inſtitutis uti recuſant: & ut ſemel dicam nullorum hominum aliorum inſtitutis uti uolunt. Et hoc quidem cæteri ægyptii obſeruant.

Vxorum cõditura

Cadaueris coitus

Mortui reperti

Eſt tamen chemis oppidum grande thebaicæ plagæ prope nouam urbem. Q uo in oppido eſt templum Perſei Danaæ filii quadratũ ac palmeto circundatum ingenti ſane e ſaxis ueſtibulo. Stantibus deſuper duabus grandibus & lapide ſtatuis. In hoc ueſtibulari ambitu eſt ſecellum: & in eo ſimulacrum Perſei. Q uem chemitani memorant ſibi apparere frequenter e terra exiſtentẽ: frequenter intra templum: eiuſq; ſandalium quod geſtabat inuentũ bicubitali magnitudine quod poſtquam apparuerit exuberare omnẽ ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt aũt perſeo græcanice gymnicos ludos per oẽ certã di genus ꝓpoſitis premiis: tum pecorum: tũ palliorũ: tũ pelliũ: perconctantiq; mihi cur eis ſolis cõſueſet apparere Perſeus: & cur in edendo gymnico certamine ab ægyptiis diſcreparent: aiebant Perſeum ex ipſorum ciuitate eſſe oriundum. Danaũ enim & lynceũ: q eſſent chemitani nauigaſſe in græciam: a quibus originem gradatim ducẽdo deueniebãt ad Perſeum. Hũc in ægyptum profectum: qua & græci dicũt gratia afferendi ex aphrica caput Gorgonis: ueniſſe quoq; ad ipſos: ac cognatos oẽs agnouiſſe: quos poſtquã didiciſſet & nomen chemis ex matre audiſſet in ægyptum ueniſſe: & gymnicũ certamẽ celebrari iuſſiſſe. Hæc oĩa opinantur ægyptii: q ſupra paludes incolunt. Q ui uero in paludibus utunt eiſdẽ quibus cæteri ægyptii moribus cũ ĩ aliis: tũ in habẽdis ſingulis uxoribus quẽ admodũ græci. Cæterũ ad uictus facilitate alia ſũt eis excogitata. Si qdẽ cũ fluuius plenus cãpos inundauit: in ipſa aq̃ ex oritu ingens uis lilioꝝ: quæ loton ægyptii uocant. Ea ubi demeſſuerũt ad ſolẽ exiccãt. Deiñ qd̃ mediũ loti ẽ papaueri aſſimile poſtq̃ coxerũt ex eo faciũt panes aſſos. Eſt aũt huius loti radix quoq; exculẽta ẽt ſuauitate p̃ſtãti orbiculata mali magnitudine. Sũt & alia lilia roſis ſimilia & ipſa in fluĩe naſcẽtia: quoꝝ fructus ĩ alio calice germinãs e terra ſimillimus ſpecie eſt fauo ueſpaꝝ. In eo eſculẽta quædã inſtar nuclei oliuæ coagmentata innaſcuntur: quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam uero iuncum annuum ubi e paludibus excerpſerunt ſuperiorem eius partem amputant: quam in aliud qddã cõuertũt: quod relictũ eſt inferius lõgitudine cubitali id edũt pariter: ac uenũdãt. Eo ſi q admodũ ſuaui uti cupiũt in luculento furno torrefactũ ita comedũt. Sũt p̃ter ea ex eis q ſolũ piſcibus uitictãt: quos ubi ceperũt exenteratos ad ſolẽ deſiccãt: exiccatiſq;

Chemis op.

Perſei tẽplum

Perſei ſãdalium

Danaus Lynceus

Lotos

Iuncus eſui aptus

deinde ueſcuntur. In fluminibus non fere gignunt piſces gregales. Q ui nutriũtur ī ſtagnis hæc faciunt. Simulac inceſſit eis libido gignendi gregatim in mare enatant. Ducibus maſculis genituram ſpargentibus: quã fœminæ cõſectantes recuruando ſe ex ea concipiunt. Eædem ubi prægnantes in mari ſunt effecte remeant omnes rurſus ad ſibi conſueta non amplius eorũdem ductu: ſed fœminarum. Ducunt enim illæ quemadmodum fecerant mares gregatim oua fundentes inſtar milii parua: quæ mares adeuntes deuorãt. Sunt autem ea tanq̃ milii grana piſces. Ex quorum reliquiis non deuoratis ſed nutritis: piſces fiũt. Ex his piſcibus qui capiuntur dũ in mare meant: hi detrita dextra q̃ ea de cauſa patiũtur q̃ in mare dũ tendũt a ſiniſtra terrã legunt: rurſus eadẽ ua reuertentes incurſant atq; offenſant cõtingendo terrã plerũq; ne itinere aberrent propter aquæ decurſum Nilo incipiente augeſcere in primis depreſſa terrarũ & lacunæ fluuio proxime impleri incipiunt. Cõfeſtimq; redundatæ a flumine aqua hæc plura fiunt: & cõtinuo cũcta piſciculis minutis opplentur. Vnde autem ſecũdo loco ueriſſimile ſit eos gigni hoc mihi uideor cauſæ intelligere: q̃ ſuperiore ãno poſtq̃ nilus abſceſſit: piſces qui oua in ceno pepererãt una cũ poſtremis abeunt aquis: circũacto rurſus anno ubi aqua reſtagnauit protinus ex his ouis gignũtur piſces. Q uod ad piſces attinet ita habet: Vtuntur ægiptii: qui paluſtria accollunt unguẽto ex fructu ſillicypriorum: quod appellant ægyptii kiki. Hunc in modum cõficientes ſillicypria hæc: quæ apud græcos ultro naſcũtur ad oras fluminũ ſtagnorũq; ſerũt: multũ qdẽ fructũ ferẽtia ſed g̃uiolẽtẽ. Hũc ubi collegerũt alii cõtuſũ ad ignẽ: alii ī ſartagine coqũt: & quod ex eo perfluit excipiũt pingue quiddã: & nihilominus ad lucernas idoneum q̃ oleum: ſed grauiolentiã exhibens. Sunt autẽ aduerſus magnã uim culicum hæc ab eis excogitata. Cũ enim his qui ſupra paludes incolũt munimẽto ſint turres: quas dormitum aſcendũt (Mã culices uentus prohibet in altũ uolare) Alia ſũt machinati qui intra paludes habitant. Singuli ſua optinent retia: quibus per diem piſces capiãt Eiſdem noctu utuntur cubili in quo requieſcũt. Circundatis illis deinde operti ſomnium capiunt: qui ſi in ueſtimento inuoluti aut in ſindone dormirent: eos per ipſa indumẽta culices morderent. Per retia uero ne tantulum quidem mordere conantur. Naues eorum onerariæ ſunt factæ e ſpino cuius figura ſimillima ẽ loto cyrenæ: & cuius lachryma gũmi eſt. Ex hac ſpino ligna concidunt: quæ magnitudine bicubitali tanq̃ latericio opere cõponuut hunc in modum conpingentes Ligna cubitali circũdenſas: ac longas ſtipites appendunt. Vbi hunc in modum compegerũt: deſuper frequentia tranſtra extendũt: cõmiſſuris nequaq̃ utuntur: ſed introrſum compages iunco innectũt. Gubernaculum ſcite fatiũ: & hoc per nauem tranſit. Malo quoq; ſpinatio & uelis iunceis utuntur. Hæc nauigia contra flumen meare nõ poſſunt: niſi luculentus ingruat uentus. Verũ a terra protrahuntur. Secũdum decurſũ hoc pacto feruntur. Eſt ianua ex myrrica facta putaminibus arundinaceis ſtrata: & lapis politus duorum fere talentorũ pondo. Huiuſmodi ianuã fune alligatam ni anteriori parte nauis ſinitur deferri: Lapidem uero retrorſum alio fune. Ita ianua impetu aque inſidente protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur: fundo admotus dirigit nauim. Hoꝝ nauigiorum ingens apud illos eſt copia: quorũ quædã ferũt multa milia talẽtorum põdo Cũ regiõem ſup greſſus eſt nilus ſolæ urbes apparẽt eatenus extantes ut inſulis ægæi maris fere aſſimiles eſſe uideantur. Nã cætera ægypti pelagus efficiũtur: ipſæq; urbes: quæ ſole extãt ſtationes nauiũ faciũt: nec iã cũ hoc cõtingit per alueũ fluminis ſed per mediũ cãpi nauigatur ex naucrate quidẽ mẽphim uerſus nõ iã iuxta pyramides ipſas: ſed iuxta accumen deltæ. A mari autẽ & canabo naucratẽ uerſus per cãpũ: ad anthyllam

Cyllicypria kiki

Culices

Naues

Baris

Naucrates

Antylla urbs

urbem uenies: & ad urbē: quæ uocatur Archandri. Harū urbiū anthylla: quæ est in signis datur peculiaris in calceamēta uxori semper eius: qui in ægypto regnat. Quod factū est ex quo ægyptus fuit ditiōis persarū. Altera uidetur mihi nomē habere ab Archādro Danai genero Phthii achæi filio. Archādri enī urbs nomīatur Quod si alius quisq̄ Archander esset: nequaq̄ ægyptiū nomē foret Hactēus quæ uidi: quæ noui: quæ iterrogaui dicta sūt. Hinc pergam disserere de ægypto quæ audiebam addens aliquid quod ipse uiderim Minem qui primus apud ægyptum regnauit aiebāt sacerdotes iūxisse pōtibus nilum ad mēphim. Nā eum aphricā uersus totū præterlabi montem psimminū: & supra mēphim cētum circiter stadia meridiem uersus aggesta humo ad amfractū fluminis arefeciſſe p̄sti nū alueum: Ita flumē facto sibi alueo per mediū mōtium fluere. Adeo nūc quoq; sub p̄sis iste amfractus nili tāq̄ coercitus fluat magnis p̄sidiis custoditur quot ānis obseptus aggeribus. Quos si refringēs flumē uelit ea parte redūdare ois mēphis adibit periculū ne aqs operiatur. Ab hoc Mine qui primus extitit rex id unde fuit amnis effectū terrestre: ibiq; ab eodem urbem hāc cōditam: quæ nūc memphis appellatur. Est enim memphis in āgustiis ægypti sita. & exterius aquilōem uersus & uesperum ex flumīe effossum esse stagnum Nam ab aurora ipse nilus arcet: & ab eodem i ea urbe extructum hoc templū Vulcāi tum magnū: tū memoratu dignissimum. Post hunc recensebāt e libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges: In quibus tot ætatibus hominū decē & octo fuissēt æthiopes: & una mulier alienigena: Cæteri uiri indigenæ. Mulieri quæ regnauit fuisse nomen idē quod reginæ babylonicæ Nitocrī: quā dicebant ultā fuisse fratrem ab ægyptiis apud quos regnabat interemptū: & si ubi hunc interemerāt regnū ad hanc detulissent. Vltam aūt fratrem dolo multis ægyptiorū absumptis. Nā extruxisse eā per magnū ædificiū subterraneū per causā quidem noui operis: animo autem aliud agitantē & cōuocatis ad cōuiuiū multis: quos præcipue nouerat fraternæ cædis auctores fuisse per oraculum quendā specum īmisisse flum̄ discūbentibus. Hæc demum de illa referebant præterq̄ q̄ ubi hoc feciſſet cōsperſisse eā multo cinere ædifitium: quo impunita esset. Aliorū autē regū nullū referebant clarum opus editū nisi unius: qui postremus horū extitit Mœris. hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani uestibula ad uentū aquilonē uergētia: & stagnū effodisse: cuius quot sint in ambitu stadia posterius aperiā: & pyramides in ea extruxisse: de quarū magnitudine simul cū ipsius lacu mentionē faciā. Hunc itaq; tantū operū edidisse alios autē nihil prorsus. Quos ego prætergressus eius qui his succeſſit nomīe Sesostris mentionem habebo. Istum dicebāt sacerdotes primū longis nauibus ex arabico sinu profectum rubri maris accolas in suā potestatē redigisse: progressūq; longius ueniſſe in mare iam uadosū: & proinde non nauigabile. Illic ubi retro se ad ægyptum recepisse secundum sacerdotum cōmemorationem coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes ut in quanq; incidebat subegisse. Et quascunq; earū nanciscebatur feroces & uehementer studiosas libertatis in earū regionibus cippos statuebat iscriptos litteris sui nominis: & patriæ: & quæ referrēt ipsū illos ui subegisse. Quasq; uero urbes nullo prelio nulloq; negocio cepisset: his cippos inscripsit: tū eisdē litteras: quas scripserat eis gētibus quæ uiriles extiterant: tū muliebria genitalia planū facere uolēs illos haud quaq̄ uiriles extitisse. Hec faciēdo peregit cōtinentē donec ex asia in europam transgressus scythas subegit & thraces: ad quos usq; & nō ulterius mihi uidetur ægyptius exercitus peruenisse quoniā in istorū terra tituli non ultra positi demonstrantur. Hic digressus retro abiit & posteaq̄ ad phasim subsedit: quid deinceps nō habeo quod dicā: an ipse rex Sesostris diuiso suo exercitu aliquātulū copiaq; reliquerit ad eā regionē incolēdam: an aliqui militū

Archandri urbs

Mines rex Psimmi nus mōs

Mēphis

Vulcani templum

Nitocris regina

Meris rex

Sesostres rex

perteſi peregrinatiõis circa fluuiũ phaſim ſubſtiterint. Nã colchi uidẽtur ægyptii eſſe: qd ipſe prius notũ q̃ ex aliis auditũ refero. Cuius rei cũ mihi cupido inceſſiſſet ut utroſq; pcõ ctarer: magis colchi reminiſcebant ægyptioꝝ q̃ ægyptii colchoꝝ. Dicebant tñ ægyptii ſe opinari colchos e Seſoſtris eſſe exercitu. Ipſe ex hoc cõiecturã capiebã q; atro colore ſunt & criſpo capillo: tã & ſi hoc ꝑ nihilo putari poſſet: cũ & alii ſint huiuſcemodi: ſed qd iſti ꝑcipue: ꝑterea q; ſoli oium hoium colchi & ægyptii: & æthiopes ab initio ſtatim pudẽda circũcidũt. Nã & phœnices & ſyrii: qui ſunt in palæſtina didiciſſe id ab ægyptiis & ipſi cõfitent. Syrii uero q fluuiũ thermodõtẽ: & partheniũ accolũt: & horum cõtermini macrones a colchis didiciſſe ſe aiũt. Hi enim ex hoibus ſoli ſunt: qui circũcidunt: & in hoc faciendo agnoſcũtur ægyptii eſſe. Tñ ægyptii atq; æthiopes ñ queo dicere utri ab utris didice int. Nã uidẽt eſſe pantiquũ. Sed q; ex ægypto q illic cõmertiũ habuerũt didicerit: magnũ mihi fit hoc teſtimoniũ q; hi phœnices qui cũ græcia cõſuetudinẽ habẽt nõ ampliuſ circa uirilia imitant ægyptios ſed eorũ qui poſtea ꝓcreant: uirilia nõ circũcidũt. Agedũ & aliud d colchis dicã eos eſſe ſimiles ægyptioꝝ. Hi ſoli atq; ægyptii linũ eadẽ rõe opantur: oĩs utrorũq; uita pariter & lingua cõſentanea eſt. Linũ aũt colchicũ a græcis ſardonicũ appellat: cũ illud quod ab ægypto uenit appelletur ægyptiacũ. Tituloꝝ quos Seſoſtris rex ægypti regionatim erexit pleriq; iam incolumes nõ extãt. Q uoſdã in ſyria palæſtina ipſe uidi iſcriptos: tũ quos dixi litteris: tũ mulieribus genitalibus. Circa ioniam quoq; duæ huius uiri figuræ uiſunt in petris inciſæ: una quidẽ qua ex epheſo in phoceã itur. Altera uero: qua e ſardibus ſmyrnã uerſus. In quaꝝ utercq; inſculptus eſt uir magnitudine q nũ palmoꝝ dextra ſpiculũ tenens: ſiniſtra arcus: cæterãq; itẽ armaturã. Etenim ægyptiacam & æthiopiã geſtans: & ex altro ad alteꝝ humerũ eũtes ſacræ litteræ ægyptiacæ ſũt in ciſæ i hæc uerba. Hãc ego regionẽ meis optinui humeris. Q uis tñ aut cuias fuerit ab hac pte nõ idicant: ſed ab altera eã qdã cõſpicati Memnonis imaginẽ eſſe cõiectãt multum a ueritate deficiẽtes. Seſoſtrim ægyptiũ ſacerdotes hunc eẽ dicebãt redeũtẽ: multoſq; mortales eaꝝ gẽtiũ ac regionũ: q̃s ſubegerat reportãtẽ. Eũdẽ poſteaq̃ ad daphnas peluſias ſe receperat fuiſſe a fratre: quẽ ægypto ꝑfecerat una cũ liberis inuitatũ: & cũ ille domũ exterius materia circũſtipaſſet. ſtruẽq; icẽdiſſet: re hũc intellecta ex tẽplo cũ uxore deliberaſſe (Nã & uxorẽ ſecũ duxerat) & ea ſuadente ut duos e ſex liberis ſup ardẽtẽ pyrã extẽdẽs põtem faceret: ſuper quos ipſi trãſeũtes euaderẽt: ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis cæteros una cũ patre fuiſſe ſeruatos. Seſoſtrẽ in ægyptũ reuerſũ ultionẽ de fratre ſumpſiſſe: q̃ uero multitudineꝫ e terris in poteſtatem redactis abduxerat: ea uſum in hæc fuiſſe. Siqdem iſti fuerunt: qui ſub hoc rege imenſæ magnitudinis lapides in templũ Vulcani portatos pertraxerunt: quiq; ad diuortia aquarum quæ nunc in ægypto ſunt cuncta effodienda ſunt adacti: quia inuiti faciebant ut ægyptum prius equis & plauſtris agendis ubiq; idoneã redderent non idoneã. Nam ab eo tempore ægyptus: quæ omnis plana eſt: tamen inequitabilis: & plauſtris inhabilis extitit propter multiplices foſſas & uniuerſa loca occupãtes: quas ideo rex fodiẽdas putauit: ut ciuitates quæ nõ accolerẽt flumen: ſed in medio ægypti eſſent refluo flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum: ſed ea ſuppeditaret e puteis. Hac de cã ægyptus interciſa ẽ: & ab hoc rege ut dicebãt i oẽs ægyptios diſptita ſoli quadrati æqua portiõe uiritim p ſortẽ data: atq; hinc ꝓuẽtus inſtituti ipoſita certa pẽſiõe: q̃ illi quot annis ſoluerẽt. Q d ſi cuius portionẽ alluuiõe flumẽ decurtaſſet is adiens regem rei quæ contigerat certiorẽ faciebat. Rexq; ad ꝑdiũ inſpiciendum mittebat qui metirentur quãto deterius factum eſſet: ut ex reſiduo proportione taxatum uectigal pẽderetur: atq; hinc geometria orta uidetur in græciam tranſcendiſſe. Nã polum &

Colchi

Circuncisio

Macrões

Sardonicum linũ

Seſoſtres

Geometriæ ortuſ

gnomonē ideſt normā & duodecim diei partes a babyloniis græcii didicerūt. Solus hic ægyptius rex imperio potitus eſt: æthiopiæ monumentū quoq; ſui reliquit ante ædē Vulcani lapideas ſtatuas duas quidē tricenū: unā ſuā: alterā uxoris: quattuor autē uicenū cubitorū: totidē filiorū. Huius ſtatuæ lōgo poſt tpe cū Darii pſæ ſtatua añ poneretur: non tulit id ſacerdos Vulcai negās Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtres ægyptius: quippe qui cū alias nationes non pauciores q̄ Darius: tū uero ſcitas ſubegiſſet: eoq; iniquū eſſe huius ante illius ſiſti donaria: qui rebus geſtis non eſſet illū ſupergreſſus. Hæc locuto ſacerdote tamen ignouiſſe Darium ferunt. Defuncto Soſoſtre regnū ſuſcepiſſe pheronē eius filium: & hūc nullā ſumpſiſſe expeditionē: ſed ei contigiſſe ut luminibus caperetur. Idq; hac de cauſa cū flumen eo tempore copioſiſſimū maneret: ita ut ſupra decem & octo cubitos rura tranſcenderet uento ingruente: qui fluctus cieret: ferunt hūc regē facinus admiſiſſe q̄ ſumptū ſpiculū in medios fluminis uortices cōtorſerit: ſtatimq; laboraſſe ex oculis: ac uiſum amiſiſſe: decenioq; cæcū fuiſſe. Vndecimo autem anno ex urbe buci ei oraculum aduenisse iam exactum eſſe tempus calamitatis: uiſumq; ei rediturum ſi oculos abluiſſet lotio mulieris: quæ ad ſuū ſolius uirū acceſſiſſet aliorū uirorū expers: & ante omnia urinā uxoris expertus cū nihil amplius cerneret: cæterarum deinceps urinā expertum tandem uidiſſe. Ibiq; omnes mulieres: quas fuiſſet expertus: præter eam: cuius lotio lotus uiſſū recepiſſet: unā in urbem coegiſſe: quæ erythrabolus: ideſt rubra gleba dicitur: & eas illic coactas cum ipſa urbe oēs concremaſſe: & eā cuius lotio lotus uiſum recepiſſet uxorē duxiſſe. Atq; ea clade liberatū cum alia in aliis tēplis donaria poſuiſſe oīa memoratu digna: tū maxime memorabilia: ac ſpectaculo digna i tēplo Solis gemina ſaxa: quos obelos uocāt a figura ueru centenū cubitoꝝ longitudinis: octonū latitudinis. Huic in regno ſucceſſiſſe aiebant uirū mēphitē: cui nomē eſſet lingua græca Proteus: Cuius nūc mēphi uiſitur fanū decoꝝ ſane: ac ualde adornatū ad auſtralē ptē tēpli Vulcani poſitū circū quaq; phœnicibus tyriis habitantibus: qui locus oīs caſtra tyriorū appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes: quæ uocatur Veneris hoſpitæ: quā coniicio eſſe Helenes Tyndari filiæ: quia & apud Proteum fuiſſe diuerſatam audiui: & cognomine ueneris hoſpite appellatā. Nam quæcūq; ſunt alterius Veneris tēpla: neutiq̄ hoſpitæ appellantur. Et ſane perconctanti mihi ſacerdotes de Helena referebant ita rem eſſe geſtam. Alexandrum rapta e ſparta Helena cum renauigaret domum in mari ægæo uentis curſu excuſſum in egyaptiacum pelagus: atq; illinc non remittentibus flatibus appulſum in ægyptum ad hoſtium nili: quod uocatur canobicū: atq; ad taricheas. Erat in eo littore quod nunc quoq; eſt Herculis templum: ad quod ſiquis cuiuſcunq; hominis ſeruus confugiens capiat ſacras notas ſeſe deo tradens eū nefas eſt tangere: quæ ſanctio ad meā uſq; ætatē prorſus ī mota perſeuerauit. Eā templi legem mancipia Alexandri cum audiſſent: ab eo profugerunt. Aſſidenteſq; deo ſupplices Alexandrū inſimulabant eum deſtructū uolentes: remq; oēm exponebant: ut circa Helenā geſta erat & illata Menelao iniuria. Inſimulabant aūt de his apud ſacerdotes & apud huius hoſtii nili præfectum nomine Thonim. His auditis Thonis q̄raptiſſime memphim ad proteū mittit hæc nunciatum his uerbis Venit peregrinus quidam genere teucer: qui rem nefariā in græcia perpetrauit: quippe ſeducta hoſpitis uxore: quam ſecū ducēs cum multis admodum opibus in tuā terram uētis appulſus eſt. Vtrum ne ſinamus eum abire īpunem an ea quæ attulit ſecum eripimus. Ad hæc remiſit Proteus q diceret uirū iſtū undecūq; is ſit: q rē nefariā i hoſpitē ſuū ppetrauit cōp̄hēſū ad me deducite: ut qdnā dicturus eſt ſciā Hoc ubi accepit Thonis Alexandrū cōp̄hendit naueſq; eius diſtinet: de hinc illū Helenamq; cū opibus atq; ēt ſeruos mēphī ducit. Qui

Seſoſtres

Pheron rex cæcus

Bucus urbs

Lotium mulieris

Erythrabolus urbs

Obeli

Proteus uenus hoſpita

Helene raptus

Paris

Herculis aſylium

Thonis

bus omnibus repreſentatis Proteus percõctatus eſt Alexandrum quiſnã eſſet: & unde cũ nauibus profectus: Alexãder illi & genus ſuũ cõmemorauit & patriæ nomen & unde nauigaſſet: &quo. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepiſſet titubãtẽ in loquẽdo ac tergiuerſantem coarguebant hi qui fuerant ſupplices exponẽtes oĩa quæ in ſcelere admittendo geſta eſſent. Tandẽ Proteus apud eos hãc ſententiã tulit inquiẽs. Ego niſi magni intereſſe arbitrarer de peregrino aliquo ſuppliciũ capitis ſumere ad terrã meã uentis appulſo: ſuppliciũ pro græco illo de te ſumerẽ omniũ hoſpitũ deterrime ſceleſtiſſimum facinus admiſiſti a tuo ipſius hoſpite erepta uxore: neq; his cõtentus cum ea abiſti. Ac ne his quidẽ ſatis habens cõpilata hoſpitis domo ueniſti. Itaq; quoniã magni momenti eſſe duco necare hoſpitem: mulierem hãc atq; opes tibi ut abducas non ſinã: ſed ego hæc græco hoſpiti reſeruabo: dũ ille ipſe cõſtituerit uenire ad iſta reportãda. Tibi uero ipſi: tuiſq; cõuectoribus ut e mea terra in aliam triduo tranſfretetis præcipio: alioquin uos pro hoſtibus perſecuturus. Hũc Helenæ ad protea aduentũ fuiſſe ſacerdotes referebãt. Q uã famã uidetur mihi & Homerus accepiſſe: ſed quia nõ perinde decora res erat in carmine: alio loquendi modo eſt uſus: in quẽ trãſtulit declarãs ſe hunc famæ ſermonẽ notũ habuiſſe. Id manifeſtũ ẽ q̃ in Iliade facit mentionem eiuſdem erroris Alexãdri: nec uſq̃ alibi retractat Alexandrũ ferentẽ Helenam fuiſſe abductũ: & alibi errabundum ſidonem phœniciæ applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda uirtute Diomedis: ita uerſibus inquiens. Picturata inerãt ibi pallia Opus mulierũ. Sidonidã: quas ipſe Paris formoſus ab urbe. Sidonia duxit ſulcans freta lata carinis. Cum retulit magnis Helenam natalibus ortam. Neminit quoq; in odyſſea his uerſibus. Hoc habuit Ioue nata probũ: præſenſq; uenenum: Q uod polydana ſibi thonis donauerat uxor. Aegypto quæ terra ferax fert plurima mixtim. Multa quidẽ proba: multa aũt dãnoſa uenena: Hæc quoq; alia ad thelemachũ Menelaus inquit. Hũc etiã ægypto dii me tenuere reuerti. Conãtem quibus haud tuleram ſolẽnia ſacra. In his carminibus Homerus declarat ſe noſſe errorem Alexandri in ægyptũ eſt. Eſt enim ſyria ægypto contermina: & phœnices quorum ſidon eſt in ſyria incolunt. Itaq; cum hi uerſus: tum uero locus non minimum imo maxime probant cyprios uerſus non Homeri: ſed cuiuſpiam alterius eſſe. In quibus dicitur Alexander ex ſparta Helenam ducens triduo. Ilium perueniſſe ſecundo uento uſus ac tranquillo mari cum in Iliade dicat illum cum Helenam duceret erraſſe. Sed Homerus ut cyprium carmen ualeto. Cæterum nunquid græci uana quæ circa Ilium geſta memorarent necne perconctanti mihi ſacerdotes ita reſpondebant ſe nouiſſe ab ipſo Menelao rapta Helena magnas græcorum copias auxilio ueniſſe Menelao in regione teucriã quæ in terrã egreſſæ locoq; cõmunito miſerunt Ilium legatos: cumq; eis & ipſum Menelaum iſſe: Hos poſtq̃ ingreſſi ſunt mœnia tum Helenam opeſq; quas Alexander furto abſportaſſet repopoſciſſe: tũ iiurie ſatiſfactionẽ. Teucros aũt tũc eadẽ narraſſe Deinde & iuratos negaſſe habere ſe Helenam: atq; opes: de quibus arguerentur: ſed ea in ægypto eſſe omnia: neq; ſei ure reatum ſuſtinere earũ rerum: quas Proteus ægyptius rex teneret Græcos cum ſe ab illis derideri arbitrarentur ita obſediſſe Ilium: donec expugnauerunt. Vrbe capta cum Helena non exiſteret: & eandem orationem: quam prius audierent græci ita demum habita prioribus uerbis fide ipſum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad ægyptũ peruenit: & ad memphim nauigauit expoſita rei geſtæ ueritate honorificẽtiſſimo hoſpitio exceptus: Helenãq; malorum immunem recepit: & inſuper oẽs pecunias ſuas. Et cũ hæc aſſecutus eſſet Menelaus: tñ iniurius ĩ ægyptios extitit. Nã cũ ꝓficiſci

Syria Sydon

Helenã ĩ troia iit

menelauſ ad ꝓteũ

cõaret: nec p uẽtos posset: idq; iãdiu rẽ idignã excogitauit. Sũptis enĩ duobus pueris quo rũdã indigenarum filiis: exectisque haruspicinã fecit. Q d' ubi eũ feciſſe reſcitum ẽ in uiſus & exagitatus fuga abiit in inſulas aphricæ obiacentes. Eo poſteaquam ſe contulit nihil amplius quod referrent ægyptii habebant. Atq; horum alia quæ ex hiſtoriis noſſe dicebant: alia apud ipſos geſta uel magis habere comperta. Hæc aiebant: ægyptiorum ſacerdotes. Ego uero ad ea quæ de Helena commemorata ſunt & ipſe adiicio hoc coniecturæ ſi intra Ilium fuiſſet Helena utiq; fuiſſet græcis tradita ſiue uolente Alexandro: ſiue inuito. Neq; enim ita deſipiebat Priamus: aut alii eius propinqui ut ſuis ac liberorũ corporibus: atq; etiam urbe periclitari uellent: quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Q uod ſi inter initia ita ſenſiſſent: non tamen id feciſſent poſteaquam cum multi aliorum troianorum: tum uero Priami filiorum duo: treſue aut plures perierant cum græcis præliantes. Si quid referentibus credi uerſificatoribus debet. Q uæ cum contingerent ego crediderim Priamum uel ſi ipſe in contubernio habuiſſet Helenam achæis redditurum fuiſſe cupiditate præſentia mala deuitandi. Neq; uero regnum ad Alexandrum erat peruenturum: ut iam ſub eo res eſſent ſenıore Priamo: cum Hector & natu maior: & uirtute præſtantior quam ille regnum eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haud quaquam decebat fratri iniuſte agenti indulgere: cũ præſertim tanta mala propter eum: tum priuatim ipſi: tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed quia nec poterant reddere Helenam: nec uerum dicentibus eis græci fidem habebant: dæmonio (ut quod ſentio dicam) diſponente: ut funditus euerſi planum facerent hominibus magnarum iniuriarum magnas a diis eſſe ultiones. Et hæc quidem ut mihi uidentur dicta ſunt.

Hector Paris

Rotei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe Rhapſinitum: qui memoriam ſui reliquit ueſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani: & e regione ueſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinum & uicenum cubitorum longitudinis: quorũ quod aquilonem ſpectat id æſtatem: quod auſtrum id hyemẽ ægyptii uocant præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum uim fuiſſe: quam nemo regum qui deinceps ſcripti ſunt ſuperare potuerit: ac ne proxime quidẽ accedere: & cum in tuto eam pecuniam collocare uellet. ædificium extruxiſſe lapideum: cuius parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat: ſed ſtructorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum. Is unum e lapidibus ita ſtruxit: ut e pariete facile tolli a duobus uiris: atq; adeo ab uno poſſet Aedificio abſoluto regẽ in eo pecuniã repoſuiſſe. Interiecto tempore ſtructorem illum cum eſſet uita exceſſurus uocaſſe ad ſe filios. Nam duos huic fuiſſe: eiſq; narraſſe ſe illis proſpicientem ut affluenter uitam degerent aſtute ædificaſſe regis ærarium: Deniq; omnia illis expoſuiſſe plane: menſuraſq; ad lapidem amouendum docuiſſe: ac tradidiſſe: quæ filii obſeruantes regii ærarii quæſtores forent. Patre uita functum haud in longum filios rem diſtuliſſe. Noctu enim ad regiam accedentes lapidem ædificii inuentum nullo negocio amouiſſe: multumq; pecuniæ expilaſſe. Cum autem rex forte fuiſſet ædificium ingreſſus: uideretque uaſa nummorum imminuta obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet: cum & ſigna ſalua: & ædificium obſeratum eſſet: Vbi iterum ac tertio aperienti minor aſſidue pecunia apparebat hoc feciſſe ne fures cum furto abirent. Laqueos faciendos curaſſe: & eos circa uaſa: in quibus pecuniæ inerant collocaſſe. Fures quemadmodum ſuperiori tẽpore cũ ueniſſent: & alter eorũ penetrãs ad uas recta perrexiſſet: eũ fuiſſe laqueo retẽtum: & ubi agnouit quo in malo eſſet portinus fratrẽ uocaſſe: & p̃ſentis cõditiõis ſuæ certiorem feciſſe iuſſiſſeq; ut q̃ celerrime introgreſſus ſibi caput abſcinderet: ne ipſe conſpectus agnituſq; quis eẽt etiã illum

Rhapſinitus rex

Fures erarii regii

uita perderet: qui cum uisus esset probe dicere fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abisse fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit ingressum in ædificium regem expauisse cernentem corpus furis in laqueo sine capite: & ædificium incorruptum: nullumq; neq; ingressum: neq; egressum habens. Ita abisse: atq; ita faciendum statuisse ut furis cadauer e muro suspenderet: custodesque illic apposuisse iussos ut si quem plorantem aut miserantem animaduertissent: eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indigne tulisse: allocutamq; filium qui supererat imperasse ut quacunq; ratione machinari posset corpus fratris resolueret: asportaretq;. Id si negligeret minatam se regem esse adituram ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Aduersus hanc cū filius multa uerba faceret: nec persuaderet quod illa rem grauiter accipiebat eum talem rem fuisse commentū. Instratis asinis utres uino completos imposuisse: & postquam agēdo asinos iusta custodes fuit ante suspensum cadauer reuulsis ligaculis duos tresue pedes resoluisse: & cum uinum proflueret: tum caput cædentem uehementer uociferatum tanquam nescientem ad utrū prius asinorum se cōuerteret. Custodes cum multum uini profluere uiderent concurrisse cum uasis in uiam: & id quod proflueret lucrifaciētes comportare. Isto simulata iracūdia omnibus maledicēte: aliquantoq; post illis consolātibus hūc finxisse se mitigatum: & ab irascendo desisse. Tandem se duxisse e uia asinos: atq; intruxisse: & cum plura uerba inter eos fierent: & quidam faceto dicto hominem lacesseret: ut risum eliceret: donasse illis uinum ex utribus. Atq; eos illic ut erant discumbentes potare constituisse: præhensantes hominem ac iubentes ut secum ad compotādū maneret: Atq; istū obsecutū remansisse: & cū inter potādū comiter acciperetur: donasse insuper alterum utrē. Ita se uino ingurgitantes custodes ad modum temulentos esse factos: somnoq; oppressos ibidem ubi potauerant obdormisse. Istum ubi multum noctis erat: tunc corpus fratris dissoluisse: & custodum malas dexteras in contumeliam derasisse: & asinos impositō cadauere domum uersus agitasse: executūq; imperia matris. Regem ubi ei renunciātū est furem cadauer surripuisse acerbe tulisse: & cū uelle quoquomodo iuuenire quisnam esset ista machinatus hoc fecisse quod apud me caret fide. Filiam suā domi ꝓstituisse iussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent adigere ad sibi dicendū quidnam in uita esset actum a se solertissimum ac scelestissimum. & qui narraret quæ circa furem acta essent eum compræhēderet: neq; exire permitteret. Cum itaq; filia patris imperia faceret: furem quod audisset quamobrem ista fierent cupientem euadere uersutiam regis hoc egisse recentis mortui amputatā ex humero manū sub pallio ferentē isse: atq; ingressum ad filiam regis cum interrogatus esset eademq; cæteri enarrasse rem se scelestissimā ꝓpetrasse: q; fratris i ærario regis laqueo capti caput amputasset. Solertissimam aūt q; cadauer fratris suspensum resoluisset custodibus prius ebriis factis. Illam cum hæc audisset manum in hunc iecisse: eiq; furem in tenebris manum mortui porrexisse: quam mulier cum appræhendisset manum se huius istius tenere rata: istum per fores se proripuisse muliere delusa. Postquam &hæc renunciata sunt regi stuporem incussisse: tum astutiam: tum audatiam hominis. Ad extremum dimissis per omnes urbes nunciis regem edixisse nō mō ueniā: sed etiā magna munera manere furē si in cōspectū ipsius ueniret. Ita furem fide habita ad eū uenisse: eiq; Rhampsinitum magna uiri admiratione ductū filiam suā collocasse tanq̄ ex oibus mortalibus plurima scienti. Nā ægyptios qdē cæteris hūc āt ægyptiis ancellere. Post hæc aiebāt regē hū descēdisse uiuū sub terrā: eo ubi græci opinātur sedes infernas esse: & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliqñ uictorē: aliqñ uictū

nobis pulchra Historia.

Regis filiam prostituta

Aegyptiis cæteris ancellunt

fuisse & sursum iterum fuisse reuersum: munus ab ea obtinente mantile aureum: quod tẽpus a Rhampsiniti descensu ad reditũ dicebãt feriatũ esse apud ægyptios. Idq; ego ad meã memoriã scio obseruatũ. Vex an ob id sic feriati sint ægyptii affirmare nõ possũ: sed sacerdotes palliũ quoddã quod itra unũ diẽ detexuerũt uni ex suis induere: & oculos mitra obducere: quem gestantem palliũ ubi in uiã deduxerũt: quæ fert ad Cereris templum ipsos redire illo relicto. Hunc aũt sacerdotem oculos uelatos habentem aiunt a geminis lupis agi ad Cereris templum: quod ab urbe uiginti stadia abest: & rursus a templo in eũ dẽ locũ a lupis reduci. Quæ ab ægyptiis referuntur cuicunq; credibilia uidentur is eis utatur. Mihi autem in omni sermone constitutum est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberũ ægyptii aiunt. Hi deniq; primi extiterunt qui dicerent aiam hois esse immortalem: quæ de mortuo corpore subinde in aliud atq; aliud corpus: ut quoq; gigneretur immigraret: atq; ubi per omnia se circuntulisset. Terre stria marina: uolucria rursus in aliquod genitum hominis corpus introiret: atq; hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria milia. Hanc orationem sunt e græcis qui usurpauerint tanquam suam ipsorum: Alii prius: alii posterius. Quorum ego nomina sciens nõ duco scribenda. Ad Rhampsinitum usq; regem aiebant in ægypto uiguisse sane ius omne: Post hunc autem qui in regno succesit Cheopem i omne flagitium fuisse prolapsum. Omnibus nãq; eũ templis obseratis ante omnia ægyptiis ne sacrificarẽt interdixisse. Deinde iussisse ut in suis ipsius operibus exercerentur. Alius ut ex lapidicinis arabici mõtis saxa exciperent: & illinc ad nilũ usq; pertraherent. Aliis ut transmisso flumine illa acciperent: & ad montem: qui dicitur aphricus traherent. Faciebant autem opus circiter decem myriades: idest centum milia hoium ternis semper mensibus singulæ. In ea uia populus dũ trahendis saxis atteritur: decẽne tempus triuit: quod non multo minoris operis mihi uidet' q̃ pyramidẽ extruxisse: cuius lõgitudo est quinq; stadiorũ. Latitudo decem passuũ: Altitudo ubi maxima est octo passuũ: Lapide polito & aialibus insculpto. In hac decẽ annos fuisse consumptos: & in subterraneis ædibus in tumulo: supra quem pyramides stãt: quas fecit sibi pro sepulcro in insula intromisso per fossam nilo. Vex i pyramide hac annos uiginti absumptos: cuius singule frontes. (Nã est formæ quadratæ) sunt octogenũ iugerũ pari altitudine saxis dolatis: decẽtissimeq; coagmẽtatis: quorũ nullum est minus triginta pedum. Est aũt extructa hæc pyramis in speciem graduũ quas quidã scalas quidam arulas uocãt posteaq̃ eã pricipio talẽ fecerãt: attollebant reliquos lapipides breuibus machinis e ligno factis ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi super hũc gradũ lapis erat: super alterã machinã imponebat': quæ in ipo primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinẽ trahebat' super alteram machinam. Nã quot ordines graduũ totidẽ machinæ erãt: siue eandẽ machinã: quæ una & facilis ad ferendum esset transferebant ad singulos ordines. Quotiens saxum amoliebantur dictum sit a nobis de utroq; quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæq; ex pyramide ut erant altissima. Deinde gradatim sequentia: nouissime uero quæ solo sunt iuncta ex infima. In ipsa pyramide litteræ ægyptiacæ scriptæ indicant quantum sit erogatum in operarios, p apio cæpis: & aliis: quod interpres earum litterarum: ut probe reminiscor aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet quantum in alia credibile est fuisse consumptum uel in feramenta: uel in cibos uel in uestiarium operariorum. Atq; per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides excidebant: atq; portabant: & alio nõ exiguo subterraneã fossã effecerũt. Propter qd' eo flagitii deuenisse Cheopem ut pecunia defectus filiam suã in quodã ædificio prostituerit

Cereris Inferna potestas

Liberi patris infernа potestas

Animarũ circuitus:

Cheopes rex

Aphricus mons

Myriades quid

Pyramis ingens

Plinius li. xxxvi.

Imperans ut quãtũcũq; faceret quæſtum. Non enim quantũ dicebatur. Eãq; cũ patris iuſſa feciſſe: tũ uero priuatim de relinquenda ſui memoria cogitaſſe. Itaq; ſingulos ad ſe itrãtes oraſſe ut ſibi ad opera ſingulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam

Pyrramis Cheopis regnum

fuiſſe pyramidem: quæ ſtat in medio triũ ĩ cõſpectu pyramidis magnæ: cuius untquodq; latus ſeſquiiugerum eſt. Q uinquaginta annos regnaſſe hunc Cheopem ægyptii dicebãt eoq; defuncto accepiſſe regnum fratrem Chebrenem: & hunc eodẽ inſtituto uſum cũ in

Chebrenes rex

aliis: tũ uero in facienda pyramide: non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. Eas nãq; & nos fuimus dimenſi. Nam ſubterranea nõ ſubſunt ædificia: neq; per foſſam deriuatus in eam nilus: quemadmodum in alteram influit: ſed extructo anfractu: in trorſum inſulam circunluit: in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem aiunt. Fulſiſſe tñ ex æthiopico lapide uerſicolore primum domum quadraginta pedibus depræſſiorem altera: ſed habentem idem quod grande ædificiũ magnitudinis. Stant autem ſuper eundem tumulum ambæ centum fere pedum celſitudinis. Sex & quinquaginta annos regnaſſe Chebrenem aiebant. Ita centum & ſex anni ſupputantur: quibus & ægyptii in omni calamitate uerſati ſunt: nec templa aperta: ſed ſemper fuerint occluſa. Hos reges ægyptii p̃ odio

Philites paſtor

ne nominare quidem uolunt: ſed eorum pyramides uocant paſtoris Philitis: qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat. Poſt hunc regnaſſe in ægypto dicebant Mycerinũ

Myceri nus rex

Cheopis filium: eumq; paterna peroſum facta: & templa reſeraſſe: & populo ad ultimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quin etiam ſuper oẽs reges iuſtitiam exercuiſſe. Q uo nomine ex uniuerſis regibus hunc ægyptii maxime prædicabant: tum ob alia quæ bene iudicabat: tum uero q̃ conquerenti de ipſius ſententia de ſuo donabat: ut indignationi hominis ſatiſfaceret. Cum eſſet in ciues ita clemens Mycerinus: atq; ita ſtudioſus: principium ei malorum contigiſſe obitum filiæ: quæ domi unica ſoboles erat: qua clade ſupra modum dum doleret: uelletq; filiam excellẽtiori aliquo genere ſepelire quam cæteri feciſſe lignam bouem uacuam: quã cũ inauraſſet in ea filiam ſepeliſſe defunctam. Neq; humo bos hæc condita eſt: ſed ad meam uſq; memoriam in p̃patulo fuit in urbe ſai apud regiam in conclaui quodam exornato poſita. Cui ſingulis diebus omnifarii odores inferunt: noctibus autem perpetuo incenſa lucerna adſtat. In altero contiguo cõclaui imagines ſtant concubinarum Mycerini: ut in urbe ſai ſacerdotes aie

Coloſſi

bant. Stant enim coloſſi: ideſt grãdia ſimulacra circiter uiginti e ligno fabricati nudi pleriq; : qui quarum ſint mulierum non poſſum dicere: præterquam quæ narrantur. Sunt q̃ de hac boue & coloſſis hæc referant Mycerinum amore filiæ ſuæ captum uim ei intuliſſe. Deinde illam cũ præ mærore ſe ſuſpendiſſet patrem in hac boue ſepeliſſe. Matrem autẽ manus miniſtrarum: quæ filiam patri prodidiſſent præciſiſſe: & nunc earum hæc eſſe ſimulacra eius mali q̃ uiuæ paſſæ fuiſſent. Hæc ut ego opinor dicunt nugatores: ut alia: ita & de manibus coloſſorũ: quippe quas ipſi uidimus temporis diuturnitate delapſas: quæ ad meam uſq; ætatẽ ad pedes eorum ſtratæ uiſebantur. Bos quoq; cum cæterum corpus operta eſt phœniceo pallio: tum uero ceruicem & caput craſſo admodum auro: cuius inter media cornua circulus annexus ineſt Soli aſſimulatus. Neq; ſtans eſt bos ſed ingenuà cubans magnitudine quanta eſt grandis uacca. Effertur autem e conclaui quot annis: & poſtquam ægyptii uerberarũt deũ quẽdã: quẽ in tali negocio nõ puto mihi noiandũ: tũc

Myceri nus rex

& bouẽ in lucẽ proferunt: aiũt eã oraſſe patrẽ Mycerinũ: ut defuncta quot ãnis ſemel Solem intueretur. Huic regi poſt calamitatẽ filiæ ſecũdo loco hæc accidiſſe. Ex urbe buti uenifſe ei oraculũ fore: ut ſex omnino annos uiueret: ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferẽtẽ uiciſſim miſiſſe ad oraculũ cõtumelioſas querimonias: quod cũ pater ſuus: & patruus

qui deorum immemores templa clauſerant homineſq; perdiderãt tã diu uixiſſent: ipſe pie faciens tam cito foret uita defuncturus. Rurſus ei ueniſſe dicuntur ex oraculo reſponſa: ea ꝓpter ipſum propere uitam finiturũ q̃ nõ id faceret quod deberet. Oportere enim ægyptũ centũ quinquaginta annis affligi. idq; duos qui ante eũ fuiſſent reges didiciſſe. Ipſum uero nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus ſe iam numinibus dãnatũ lucernas feciſſe permultas: quibus cũ noctes ceret accenſis potaret ac ſe oblectaret: neq; diu neq; noctu intermittens quin per paludes: perq; nemora uagaret: utq; audiret iuuenilibus in rebus ſtudioſiſſime uerſari. Hæc iccirco excogitauit q̃ uellet oraculũ cõuincere mendacii: ut duodecim pro ſex fierent ãni diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit lõge minorem paterna uicenis pedibus ex omni parte. (Nam eſt quadrangularis) breuiorem q; triũ iugerũ ad mediũ uſq; æthiopico ex lapide. Hanc quidã græcorum uolunt eſſe Rhodopis mulieris ꝓſtantis non recte ſentientes: qui ne noſſe quidẽ uidẽt quænã fuerit Rhodopis: de qua loquũtur. Neq; enim talem ꝓpyramidẽ illa ſibi facere deſtinaſſet. In q̃ talentorũ infinita ut ſic dicã milia conſumpta ſunt. Ad hæc non iſtius ſed Amaſis regis tẽporibus Rhodopis floruit. Multis enim poſt hos reges annis qui iſtas pyramydes reliquerunt Rhodopis extitit genere thracia ãcilla Iadmõis ſamii ex urbe Vulcani cõſerua Aeſopi fabularum ſcriptoris. Nam & hic Iadmonis fuit: poſtquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Si quidem cum ſæpenumero delphi ex oraculo pronunciarent ſi quis ſumere pœnas uellet animæ Aeſopi: alius nullus extitit qui ſumere uellet niſi Iadmõis ex filio nepos alius Iadmon. Ita & Aeſopus Iadmonis fuit Rhodopis autem in ægyptũ abiit portata a Xantheo ſamio profecta illuc ad quæſtum faciendum: magna pecunia fuit redempta a Charaxo uiro mitylenæo Scamandronymi filio Sapphus poematũ cõditricis fratre. Hunc ĩmodũ Rhodopis libertatem nacta eſt: & in ægypto remanſit gratioſaque uehementer effecta ingentes opes comparauit: quæ Rhodopem trãſcenderent: nõ quæ ad talem pyramidem faciendam aſcenderent. Ex quarum opum decima parte cuicunq; etiam hoc uolenti cognoſcere licet non magnam ab illa pecuniam fuiſſe repoſitam. Nã cum optaret memoriam ſui in græcia relinquere: fecit opus: quod ab alio excogitatũ nõ eſſet neq; donatum: idq; donauit in templo delphico monumẽtum ſui. E decima enim ſuarum opum tot e ferro uerua ad boues torrẽdos fecit: ad quot facienda ſufficeret decima ipſa: quam delphos miſit: quæ nunc quoq; poſita ſunt e regione templi poſt aram: q̃ chii donauerunt. Gaudent autem quodam modo in naucrate proſtribula fieri gratioſa. Nam hæc de qua mentio habetur adeo nobilitata eſt fama: ut nemo non græcorum edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoq; quæ poſterior fuit nomine Archidicæ fama p græciam celebris extitit: ſed minus quam prioris: cuius amore Charaxus inſaniens mitylenem rediit: ut meminit Sappho conuiciis eum inſectata. Et de Rhodope quidem hactenus. Poſt Mycerinum autem ægypti regem dicebant ſacerdotes Aſychin: eumq; feciſſe Vulcano porticum ad Solem orientem longe pulcherrimam: lõgeq; maximum. Habere enim ubiq; cum figuras inſculptas: tum aliam infinitam ædificiorum ſpeciem. Illud uero multo maximum ab hoc rege fuiſſe factum. Vt cum uehementer laboraretur ex ære alieno legem hanc ægyptiis promulgarit: ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet ſi cadauer patris pignori traderet. Idq; ad hãc legẽ adieciſſe ut penes creditorẽ eſſet poteſtas oĩs ſepulcri debitoris: utq; hæc irrogaret mulcta pignus deponẽti: cui ſi diſſoluere æs alienũ recuſaret: fas non eſſet ſepeliri: aut in paterno: aut ullo ĩ alio ſepulcro: ac ne aliũ q̃ dẽ ex ſeipſo ꝓgenitorũ ſepulturæ mãdare. Hũc præterea regem ſuperiores antecellendi cupidum reliquiſſe memoriam ſui pyramidem lateritiã ĩciſis in lapide litteris ĩ hæc uer-

Rhodopis

Pyramis Rhodopis q̃ nã Iadmon

Caraxus Sappho

Delphica Verua

Archidicæ Sapphoĩ fratrem

Aſychis rex

Pyramis lateritia

ba ne me lapideis pyramidibus congreges: quæ tantum illis præcello quantum Iuppiter cæteris diis. Nam fundum lacus conto uerberantes: quod luti conto adhæreſcebat. Id colligentes me compoſuerunt: & in talem menſuram redegerũt. Atq; id demum operis hũc regem edidiſſe. Poſt hunc regnaſſe cæcum quẽdam ex urbe anyſi nomine Anyſim: atq; eo regnante excurriſſe in ægyptum magna cũ manu æthiopum Sabacũ regem: & cum cæcus hic fuga ſe in paluſtria proripuiſſet: illũ regnaſſe in ægypto quinquaginta per annos: Idq; intra tempus iſta edidiſſe. Quotiens ægyptiorum quiſpiam aliquid deliquiſſet: neminem uoluiſſe morte afficere: ſed pro ſui quemque delicti magnitudine damnare ad agendã certam menſuram aggerum ad urbẽ. Vnde quiſq; incolẽtiũ erat: atq; ita urbes ſũt etiam ſublimiores effectæ. Nã primũ humus aggeſta fuerat ab his qui ſub rege Seſoſtre riuos effoderant: iterũ ſub rege Aethiope ualde ſunt urbes factæ excelſæ cũ cæteræ quæ in ægypto ſunt: tũ uero (ut mihi uidetur) bubaſtis urbs ibi præcipue terra exaggerata. In qua urbe templũ ẽ Bubaſtis: quæ noſtra lingua dicit᷑ Diana oĩum maxime memorabile: quo & ſi alia ſunt tũ grandiora: tum ſumptuoſiora: nullũ tñ eſt aſpectu iocũdius. Id ita ſe hẽt. Cætera p̃ter acceſſum inſula ẽ: cuius ad ingreſſũ uſq; duo e nilo fluenta uicina currrũt: nec cõfluũt. Hinc atq; illinc præterfluentia centenũ utrũq; pedũ latitudinis arboribus inumbrata. Eius ueſtibulũ decẽ paſſibus ſublime eſt. Figuras ſenũ cubitorũ ad ornatũ. Id tẽplũ in media urbe ſitũ undiq; circumeuntium oculis ſubiicit᷑. Nã cũ urbs ſit aggeſtu terræ ſublimis: templũ quẽadmodũ a principio conditum: nec loco motũ ꝓ ſpeculo eſt: illud maceria figuris exculpta. Interius delubrum ingenti proceriſſimis arboribus manu cõſitis luco ambiente. In quo delubro ſtatua eſt. Lõgitudo templi quoquo uerſus unius eſt ſtadii: ab eius ingreſſu uia per forũ orientem uerſus: quæ fert ad Mercurii templũ tria circiter ſtadia longitudinis: & quatuor iugerũ latitudinis ſtrata lapide eſt. Vtrinq; arboribus manu conſitis in cælum euntibus. Atq; hunc quidem in modum templũ habet. Verũ ſe ita ad extremũ liberatos æthiope referebant: q; ille per quietẽ oblata ſibi uiſiõe fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi uidere quẽdam aſtantẽ: qui ſuaderet ipſi: ut congregatos cunctos ægyptı ſacerdotes incideret medios. Hac eũ uiſiõe conſpecta dixiſſe uideri ſibi deos demonſtrare cãm ut piaculo in ſacra cõmiſſo aliq̃d cladis aut a diis: aut ab hominibus acciperet: ſe uero nequaq̃ iſta factur᷑: ſed abiturũ: quoniã exceſſiſſet iam tempus q; ipſi a diis uaticiã tũ eſſet quouſq; foret in ægypto regnaturus. Etenim cũ in æthiopia ageret oraculis: qbus utunt᷑ æthiopes: reſponderat deus fore ut is in ægypto qnquaginta regnaret annos. Id tempus cum exceſſiſſet: & uiſo inſomnii perturbatus eſſet: ſabacus ultro ex ægypto conceſſit. Eo profecto ex ægypto rurſus cæcum e paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: ubi quinquaginta annos habitans inſulam cinere atq; humo exaggerauit. Nam ut quiſq; ægyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum: ei mandabat: & clam æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæũ inueſtigare potuit: ſed ſeptingẽtis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui inſulæ nomen eſt elco decem omnino ſtadiorũ magnitudinis. Poſt hunc regnaſſe ſacerdotem Vulcani nomine Sethon: eumq; bellatoribus ægyptiis abuſum fuiſſe contẽptui habẽs tanquam ſibi non opportunos: & cum aliis iguominiis affeciſſe: tũ uero agris exuiſſe: qbus fuerant a ſuperioribus regibus ſinguli donati duodenis. Ex quo factum eſt ut cũ poſtea Sauacharibus arabũ aſſyrioq; rex cum magnis copiis inuaſiſſet ægyptũ noluerit ei opitulari. Tũc ſacerdotẽ cõſilii iopẽ ĩ cœnaculũ ſe cõtuliſſe: ibiq; apd᷑ ſimulacrũ cõploraſſe q̃ta pati piclitare᷑: eiq; iter lam̃tatõnẽ obrepſiſſe ſõnũ & iter qetẽ uiſũ aſtare deũ exhortãtẽ nihil eũ moleſti paſſur᷑ ſi copiis arabũ obuiã iret: ſe enim auxiliarioſ ei miſſur᷑

Anyſis rex

Sabachuſ rex

Bubaſtis urbs

Bubaſtis diana

Amyrtæus

Elcus inſula

Sethon rex

Sauacaribus rex

His in ſomniis fretum ſacerdotem ſumptis ægyptiorũ his qui ſecum uellent caſtra in pe
luſio poſuiſſe. Hac enim ægyptus inuadit: nec eũ fuiſſe quẽpiam bellatorem ſecutũ: ſed
inſtitores: & operarios: & foreſes hoies & cum peruenissent noctu effuſam ipſis hoſtibus
uim agreſtium murium: qui illoꝝ tum pharetras. tum arcus: tũ ſcutorũ habenas abederũt. Mures in ſcuta
Ita ut poſtera die hoſtes armes exuti fugã fecerint multis amiſſis. Eoꝝ nũc iſte rex in tem-
plo Vulcani lapideus ſtat manu murem tenens atq; hæc per litteras dicẽs. In me quis in
tuens pius eſto. Ad hunc uſq; narrationis locũ & ægyptii & ſacerdotes referebant demõ
ſtrantes a primo rege ad Vulcani ſacerdotẽ hũc qui poſtremus regnauit ꝓgenies hoium
fuiſſe trecentas quadraginta unam: & totidẽ interea pontifices totidẽq; reges tricentæ ꝓ
genies idẽ quod decẽ milia annorũ pollẽt. Nam tres uiroꝝ ꝓgenies centum anni ſunt.
Ex quibus una & quadraginta: quæ reliquæ ſunt ultra trecentas ſunt anni mile trecenti q̃
draginta. Ita intra decem milia trecentoſq; & quadraginta annos negabant ullum deum
forma humana extitiſſe: ac ne in regibus quidem ægypti: qui aut prius: aut poſterius exti
terint: aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater Solem præter conſuetu-
dinem fuiſſe ortum. Bis quidem illinc exortũ ubi nũc occidit. bis ãt unde nũc oritur illic
occidiſſe: nec tñ ſub hæc aliquid in ægypto eſſe immutatum: non ea quæ e fluie ipſis pue
niũt: nõ ea quæ circa morbos: aut quæ circa mortes eueniunt. Atq; ante Hecatæum ſer Hecatæ-
monum ſcriptorem apud thebas originem generis ſui recenſentem ac progenitores fa- us
miliæ ſuæ repetentẽ ad ſextũdecimũ deũ ſacerdotes Iouis tale quiddã fecerãt: & mihi nõ
recẽſenti originẽ familiæ meæ introducto in quoddã grãde cœnaculũ enumerãdo ꝺmõ
ſtrabãt tot e ligno coloſſos quot dixi. Ibi nãq; ſtabant pontifices ſub imagine uitæ: qua
quiſq; uixerat. Enumerantes itaq; ſacerdotes oſtendebant mihi unũquẽq; eoꝝ eẽ filium
proxime defuncti ſacerdotis: imagines eorũ ſingulas gradatim percenſendo: donec oẽs
expoſuerũt: atq; Hecatæo originẽ ſuã recenſenti: & ad ſextũdecimum deum referenti oc
currebant e diuerſo progeniẽ recenſentes: & in enumeratione nõ admittẽtes id quod ab
illo diceretur hoiem progenerari e deo. Occurebant autem in repetenda progenie hunc
in modum ꝙ dicerent unicuiq; coloſſoꝝ fuiſſe Piromin ex Piromi genitũ: donec trecen Pyromis
tos quadraginta quinq; cõmemorarent. Piromin aſſidue ex Piromi procreatum: non re
ferẽtes ad deũ illos aut ad heroa. Eſt aũt Piromis græca lingua expoſitũ
ideſt honeſtus & bonus. Eos itaq; quorum imagines erant demonſtrabant tales oẽs ex i
tiſſe: ſed multum a diis diſtantes: priores tamen his uiris fuiſſe deos in ægypto princip s
una cum hominibus habitantes: & eorũ ſemper unũ extitiſſe dominatorem: & poſtremũ
illic regnaſſe Orũ Oſiris filiũ: quẽ græci Apollinẽ nominant. Hunc poſtquam extinxit Orbs rex
Typhonem regnaſſe in ægypto poſtremum. Oſiris græca lingua eſt Dionyſus: ideſt Li- Apollo
ber. Atq; apud græcos nouiſſimi deorum eſſe cenſentur Hercules: Dionyſus: & Pan. At Oſciis
apud ægyptios Pan uetuſtiſſimus eſt etiam ex octo diis: qui primi dicuntur: Hercules ex Dionyſi-
his qui duodecim: Dionyſus ex his qui tertii uocantur ab illis duo decim procreati. Ab us
Hercule autem quantum annorum ad Amaſim regem eſſe ipſi ægyptii aiunt: ſuperius a Hercules
me patefactum eſt. A Pane uero plus annorũ eſſe dicit: minimũ ĩter hos a Dionyſo: q̃q̃ Pan
ab hoc ad Amaſim regem quindecim milia annorum ſupputantur. Et hæc ægyptii ꝓ cõ Amaſis
pertis aſſeuerant: ſeq; ſcire aſſidue ſupputando: ſemperq; annos deſcribẽdo. Igitur a Dio rex
nyſo qdem: q ex Semele Cadmi genitus fertur ad meã ætatem ſũt anni ferme mille ſex Semeles
centi. Ab Hercule uero Alcumenæ filio ferme nõgenti. A Pane autẽ Penelopes. Ex hac filius
enĩ & Mercurio Pan genitus dicitur a græcis minus ãnorum eſt q̃ a bello troiano octin-
genti fere ad me ãni. Vtrum horum probabilius ſibi uidetur eo quiſq; utatur licet. Mihi

Hercules Pan

aũt d' his recepta opinio probatur. Nã si & isti in græcia cũ celebres fuissent: tũ senuissent quẽadmodũ Hercules ex Amphitryõe genitus: & Dionysus ex Semele: & Pan ex Penelope natus: dixisset aliqs & hos alios habere illorũ deoꝝ noĩa: q̃ prius geniti fuerãt. Nũc

Dionysii ortus

græci aiunt Dionysum statim editum ab Ioue insutũ in femore: portatũq; ĩ nysam: quæ

Nysa urbs

est super ægyptũ in æthiopia. De Pane ne hñt quidẽ quod dicãt ubinã a partu sit educatus. Ex quo fit mihi manifestũ græcos audiuisse posterius horũ q̃ aliorũ deoꝝ noĩa: & ex eo tp̃e illorũ progeniem recensuisse: quo primũ eos audierant: atq; hæc q̃dẽ ægyptii aiũt

Aegypti partes. xii

Q uæ uero cæteri hoĩes cũ ægyptiis cõsentientes memorãt in hac regiõe fuisse gesta: hæc iã explicabo aliquid etiã his: quæ ego uidi cõferentibus. Post Vulcani sacerdotẽ regẽ suũ ægyptii libertatẽ adepti duodecim sibi reges(. Nullo enim temporis momẽto poterant sine rege uiuere) deligunt in totidem partes oẽm ægyptũ distinguentes. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant pactionibus initis: ne mutuo auferre imperium conarẽtur: ne ue quis plus alio quippiã optinere quæreret: sed ut essent inter se quã amicissimi. Atq; ea de cã has pactiones arctas: accurataſq; inierunt q̃ eis inter initia simul atq; tyrãnides iuasserunt responsum fuerat qui in templo Vulcani ærea phiala libasset: eũ totius ægypti re-

Labyrinthus

gno potituꝝ. Vbi oĩa sacra executi sunt: placitũ est eis aliquod relinquere sui cõe monumentum: ex eoq; placito fecerũt labyrinthum paulo supra stagnum myrios maxime urbem uersus quæ dicitur crocodilorũ: quem ego aspexi fama maiorẽ. Si quis enim ex græcorũ narratione muros & operis speciem ratiocinetur: minus cõcipiet q̃ pro labore & sũptu huius labyrinthi. Tametsi & ephesi templum est memoratu dignum & in samo tam̃ pyramides erant ad narrãdum maiores: quarum singulæ multis ac magnis operibus græ-

Labyrinthi situs

cis æqparãdæ sunt. Sed eas quoq; labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sũt tecto operte: portis oppositis altrinsecus: sed ad aquilonem cõtiguæ totidem ad austrũ uergentes eodem extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sunt domicilia: una subterranea: altera superiora illis imposita: utraq; numero tria milia quingẽta. Q uoꝝ ea qdem quæ superiora sunt ipsi uidimus: & quæ aspeximus enarramus. Subterranea uero auditu didicimus. Nã præpositi ægyptiorũ nolebãt ullo pacto illa monstrari: q̃ dicerent illic se pulcra esse tũ eorũ regum qui ædificandi labyrinthi fuere auctores: tum sacrorũ crocodilorũ. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus humanis operibus maiora. Nam egressus per tecta: & regressus per aulas diuersissimi infinita me admiratione afficiebãt. Ex aula in cõclauia transitur: ex cõclauibus in cubicula: e cubiculis in solaria alia: e conclauibus in alias aulas. Horũ oĩum lacunar quemadmodũ pa-

Myrios stagnum

rietes lapideũ est sculptilibus passim figuris ornatũ. Singulæ aulæ maxima ex parte diggesto lapide albi columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus adhæret pyramis quadraginta passuũ: in qua grandia sunt insculpta animalia: ad quã iter sub terra fit. Et cum talis sit labyrinthus: tñ stagnũ myrios: ad quam labyrinthus ædificatus est plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura triũ milium & sexcentorum stadiorum est schœnorũ sexaginta: quãta uidelicet ipsius ægypti ad mare mensura est. Iacet aũt stagnũ longo situ aquilonem uersus austrũq;. Altitudine ubi eius profundissimum ẽ qn quaginta passuum. Q uod autem manu facta sit ac depressa: indicat quod in eius ferme medio stant duæ pyramides quinquaginta passus ab aqua extantes: altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum utraq; lapideus est colossus in solio sedens. Ita pyramides sũt

Passus mensura

centum passuũ. Centũ aũt iusti passus sunt stadium unum sex iugerũ. Passus inquam mẽsuræ sex pedũ siue quatuor cubitorũ: pedes autem quatuor palmorum: cubiti uero sex palmorũ. Aqua stagni natiua nõ est utpote solo illo admodũ arido: sed e nilo deriuata: sex

menſibus in ſtagnū fluens. Totidem retro in nilum refluens illiſq; ſex menſibus quibus efluit augens regiū fiſcum talentis argenti ſingulis in ſingulos dies prouentu piſciū cum ī fluit uiginti mnis. Hoc ſtagnū dicebāt indigenæ euadere in ſyrtim aphrice pforato ſub terram meatu in mediterranea heſperam uerſus ſecundū mōtem mēphi imīnētem. Vex cum humū e lacu egeſtā nuſq; uiderem (Hoc enim mihi indagare curæ erat) percōctabar proximos accolarum ubinam eſſet humus illinc defoſſa. Illi dicere fuiſſe deportatā facile id mihi perſuadentes: Q uippe qui ſimile quidā factū eſſe apud ninum urbē aſſyriorū au ditu cognouerā. Siquide fures quidā magnā uim pecuniæ Sardanapali: qui nini rex erat in theſauris ſubterraneis abſtruſā compilare cū cōſtituiſſent a ſuis domibus fodere exorſi ſunt: dimenſi uiā ſub terra ad regias ædes: eamq; humū e cuniculis effoſſam ubi nox ade rat in flumē tygrim: qui ninū præterfluit exportabant donec id quod optabāt perfecere. Eodem modo audiui in ægypto hanc alteram fuiſſe factā lacunā: præterq; q non noctu hæc: ſed interdiu eſt facta. Aegyptios enim humum quā effodiebant in nilum extuliſſe: quā ille acceptā diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe depreſſus. Duodecim aūt reges cum iuſte degerent: ac ſtato tempore in templo Vulcani ſacrificaſſēt: & ultimo die feſto libaturi eſſent: porrexit eis pontifex aureas phialas: quibus libare cōſueuerant: aber rans numero duodecim uidelicet uiris undecim phialas: Ibi P ſammieticus qui poſtrēus eorum ſtabat cum non haberet phialam detractam ſibi æream galeam tenuit: libauitq;: Ferebant autem & cæteri omnes reges & tunc quoq; geſtabant galeas. Nec dolo malo Pſammieticus galeam tenuit. Cæteri tamen id conſulto factū eē a Pſammietco exiſtimā tes: & in memoriam redeuntes oraculum ipſis eſſe reditum: qui ærea in phiala libaſſet eū ſolum regem ægyptii futurum non cenſuerunt æquū eſſe Pſāmieticum morte mulctari. poſtq; rimando cōpererunt non id illum feciſſe de induſtria: ſed maxima potentiæ ſuæ parte exutum in paluſtria relegandum: ne illinc egreſſus cætere ægypto ſe imiſceret. Hūc Pſāmieticum cum Sabacum æthiopem qui patrē eius Neco interemerat fugiſſet in ſyriā poſt habitū æthiopis ex inſomnii uiſione reducerunt hii ægyptii qui ſunt e tribu ſaitana. Deinde cum regnaret una cum undecim regibus cōtigit ei ut fugeret iterū propter galeā ī paludes Igitur intelligēs q ignominioſe tractatus ab illis eſſet: ſtatuit ultum ire eos qui ipſum perſecuti fuiſſent. Sed ex oraculo Latonæ: quod in urbe buti apud ægyptios uera ciſſimum eſt: ad quod ipſe miſerat: redditum eſt reſponſū affuturā ultionē ei e mari uiris æreis exiſtentibus. Q uod reſponſum ei magnā incredulitatē effudit uiros æreos fore auxiliarios. Non longo tempore interiecto iones quoſdam & cares prædandi gratia naui gantes neceſſitas cōpulit applicare ad ægyptum. hi cū in terram exiſtēt ferro armati: ægy ptiorum quidā nuntium fert Pſammietico ad paludes. & quia nunq; uiderat aliquos ære armatos ait egreſſos e mari æreos uiros cāpeſtria populari. Ille agnoſcens oraculum eſſe perfectum amicitiā cum ionibus & caribus facit: eoſq; magnis pollicitationibus hortatur ad ſecum manendum. Vbi perſuaſit ita demū una cū his ægpitiis qui ſecū ſentiebant: cū q; auxiliariiſ reges ſuſtulit. Omni potitus ægypto fecit ī memphi tū Vulcano ueſtibula ad uentum auſtrum uergētia: tum e regione ueſtibulorum aulam Api in qua cum apparuit Apis educatur undique columnis cinctam. ac figuris refertam: In qua aula loco ſtant co lumnarum coloſſi: duodenū cubitorū. Apis autē græca lingua Epaphus eſt. His ionibus caribuſque: quibus fuerat uſus adiutoribus Pſammieticus dedit ad habitandum poſita al trinſecus prædia nilo medio dirempta: quibus nomē impoſitum eſt caſtra. Et cū hæc eis loca dedit: tū uero cætera quæ fuerat pollicitus repītauit pueros Q uī etiā ægyptios cōmi ſit lī gua græca ibuēdos: a qbus liguā græcā edoctis oriūdi qui nunc ī ægypto interpretes

Cubiti menſura hic falſa ē

Pſammie ticus

Latonæ oraculū

Butis urbs

Iones

Cares

Apis

Epaphus

Bubaſtis

ſunt. Incoluerũt aũt iones & cares diu hæc loca cõtra mare aliquãtulũ ſupra urbẽ bubaſti ad oſtiũ nili qđ dicitur peluſiacum ſita. Vnde poſtea amaſis rex mẽphim tranſtulit in ſui tutelã aduerſus ægyptios. Poſt ſedes ab iſtis in ægypto collocatas ita græci cũ illis cõmercium habuerũt: & nos res ĩ ægypto geſtas a Pſammieticho rege exorſi: & quæ deinceps exti terũt oĩa ſine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi ægyptũ q diuerſæ liguæ eẽnt ĩ coluerũt. Atq; unde demigrarũt illic & ueſtigia naualiũ & domoꝝ rudera ad meã uſq; ætatẽ oſtendebant. Atq; hunc quidẽ m modũ Pſammietichus ægypto potitus eſt. De oraculo aũt quod eſt in ægypto cũ feci multa uerba: tũ faciã de re memoratu digna. Eſt enim

Latõæ tẽplum Butos urbs

oraculũ hoc in ægypto templũ Latonæ poſitũ in magna urbe: cui nomẽ eſt: ut ſuperius a me dictũ eſt buto contra oſtiũ nili: qđ ſebenyticũ appellatur a ſuperiori pte maris flumẽ ſubeũtibus. In hac urbe tẽpla ſunt Apollinis Dianæq;: & in quo reddũtur oracula Latõæ grãdẽ illud & porticũ hñs decem paſſibus ſublimen. Vbi quid mihi ex his quæ in aperto erant maximo oraculo fuerit referam. Eſt in hoc plano Latõæ delubrum ex uno factum lapide: cuius parietes æquali celſitudine ad longitudine quadragenũ cubitorũ: cuius lacunari protecto ĩpoſitus eſt alius lapis quattuor cubitorum per oras craſſitudinis. Itaq; eoꝝ quæ circa templũ hoc ſunt m ꝓpatulo poſitoꝝ admirabiliſſimũ apud me fuit id delubꝝ

Echẽmis inſula

Secũdo loco inſula: quæ uocat echẽmis in lacu profundo ac ſpatioſo ſita præter templũ: qđ in buti eſt: quæ inſula ab ægyptiis ferũt innare. Ego tñ eã neq; innãtẽ uidi: neq; ſe mouentem: & hoc audirem admiratus ſum: ſi uerũ eſt inſulam natare poſſe. In hac igitur tẽ

Apolliniſ templum

plum Apollinis eſt: & aræ trifariæ extructe & palmæ frequentes enatæ. Aliæq; partim fructiferæ: partim ſteriles arbores. Cur aũt ea innatans ſit hanc ægyptii rationem reddunt: q; Latona quæ ex octo nũibus quæ prima extiterunt unum eſt: cum in urbe buti ubi hoc eius oraculũ eſt habitaret: Apollinem ab Iſide ſibi cõmendatũ occultauit in hac inſula nõ

Apollo Diana Latona Orus Ceres Iſis

dũ innatanti ac ſoſpitem reddidit: quo tpe Typhon oĩa indagans ut Oſiris filiũ inueniret aduenifſet. Nã Apollinẽ & Dianam aiunt Dionyſii & Iſidis filios eſſe: Latonam uero nutricẽ hoꝝ: ac liberatricem. & Apollo qdem ægyptiace Orus dicitur: Ceres aũt Iſis: Diana uero Bubaſtis. Atq; hinc ſolũ nõ aliũde Aeſchilus Euphranoris filius rapuit: quod dico ut ſolus oĩum qui poetæ dicũtur fecerit Dianam Cereris filiã. Ob hoc igitur inſulã reddita eſſe natãtẽ: hæc illi ſic aiunt. Pſammietichus in ægypto quattuor & quinquaginta re

Bubaſtis Pſammiethicus Azotus Neculrex

gnauit annos: per quoꝝ undetriginta magnã ſyriæ urbẽ obſidens oppugnauit donec expugnauit. Hæc eſt azotus: quæ diutiſſimam inter oẽs urbes dũtaxat quas nouimus ſuſtinuit obſidionẽ. Pſammietichi filius: qui regnũ ægypti ſuſcepit extitit Necos. Idem foſſã ad rubꝝ mare ferẽtẽ primus aggreſſus eſt: quam Darius perſes ſecũdo loco depreſſit. Lõgitudinis quidẽ quatuor dierũ nauigationis: latitudinis ut per eã duæ poſſent ſimul agi triremes. Aqua quæ in hanc e nilo deducitur paulo ſupra bubaſtis urbem iuxta oppi

Patumõ Rubrum mare

dum arabiæ patumon deducitur euadens in mare rubrum. Initium fodiendi ſumptum eſt a planicie ægypti arabiam uerſus. Nam quæ ſupra planiciem ſunt continens prope memphim occupat mons: in quo lapidicinæ ſũt. Itaque ad huius montis una ducta eſt foſſa uerſus heſperum & auroram lõgo tractu: & deinde pertingens diuortio montis tenus: quod diuortiũ ad meridiẽ: & uẽtũ auſtrũ fert in ſinũ arabicũ: qua breuiſſimus tractus & maxime compẽdiarius eſt e mari ſeptẽtrionali aſcenſus ad auſtrale: quod

Caſius mons

idẽ rubrũ uocat a mõte caſio: qui ægyptum ſyriamq; diſterminat. Hinc ſtadia mille ſũt in arabicũ ſinum. Et hac quidem breuiſſimum eſt. Verum foſſa multo longior ſcilicet q; to eſt confragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco centum uiginti milia ægyptiorũ perierunt. Inq; eius medio opere Necus deſtitit: hoc interpellatus oraculo eum id opus bar

baro præmunire. Aegyptii barbaros omnes uocant: qui non ipſorum lingua loquun- Barbari q
tur. Superſedens itaq; a facienda foſſa Necos ad militum copias ſe conuertit: atq; ad
claſſes quæ partim in mari ſeptentrionali partim in ſinu arabico ad rubrũ mare ſũt ædifi
catæ: quarũ adhuc ueſtigia naualiũ oſtendũtur. Et claſſibus quidẽ Necos dũ opus fuit eſſe
uſus. Terreſtri autem acie cõgreſſus cũ ſyris in magdolo uictoria potitus eſt: & poſt preliũ Magdo-
Cadyti magna ſyriæ urbe: In ueſtitu autem curioſus cũ fuiſſet illũ Apollini dicatũ ad bran lus
chidas mileſiorum miſit. Hic perfectis decem & ſeptem imperii ſui annis deceſſit tradi- Caditis
to imperio Pſammi filio ſuo Eo apud ægyptum regnãte nuncii heliorũ dimittebantur. urbs
Iactãtes a ſe in olympia iuſtiſſimũ ac maximũ inter mortales propoſitũ eſſe certamẽ rati Pſammis
ne ægyptios quidẽ hominũ ſapientiſſimos aliquid ultra hæc eſſe inuenturos: Iſti ubi in rex
ægyptum peruenerunt eaq; expoſuerunt: quorũ gratia uenerant: rex cõuocat ex ægyptiis Elii
eos: qui ſapiẽtiſſimi haberẽt. Q ui cũ cõueniſſent: & helios audiſſent oĩa cõmemorãtes:
quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine: & ſe ueniſſe dicentes ſciſcitatũ nõ quid poſ
ſent ægyptii reperire iuſtius habito inter ſe cõſilio interrogat helios nunquid apud eos
certarent ciues: & illis reſpondentibus ſine diſcrimine & ſuorũ & cæterorũ græcorũ cui-
cũq; uolenti certare fas eſſe: atq; inquiunt illos cum tale certamen proponãt ab omni iure
excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin cõciui pugnãti ciues fauerent facientes in-
iuriam hoſpiti: ſed ſi uellẽt iuſtũ proponere certamẽ: & ſi eius gratia ueniſſent in ægyptũ
Iubent hoſpitibus ponere certamẽ nullo heliorum certare permiſſo. Hæc ægyptii heliis
ſubiecerunt: Pſammis cũ ſex omnino regnaſſet annos in ægypto facta in æthiopiã expe-
ditiõe mox uita defunctus eſt. Cuius regnũ Apries filius accepit: qui ſecũdum Pſãmieticũ Apries
proauũ ſuũ fortunatiſſimus extitit omniũ ad eam ætatem regnũ quinq; &uiginti domi- rex
natus annos. Q uod intra tempus & bellũ. Sidoni intulit: & cũ Tyro pugna nauali di-
micauit. Sed cũ calamitas eũ maneret: contigit ob eã cauſã quã ego pluribus dũ res puni-
cas exequar exponam paucis cõtentus impreſentiarum. Cũ aduerſus cyrenæos Apries ex
ercitu miſſo magnã cladẽ accepiſſet: Id ei imputantes ægyptii rebellauerunt opinati ſe ab
illo in apertã perniciem fuiſſe dimiſſos Vt his internitione deletis: ipſe cæteris ægyptiis
imperitaret ſecurius. Hæc per q̃ grauiter ferentes tũ ii qui redierunt: tũ eorum qui interi-
erãt amici ingenue deſciuerunt. Id ibi reſciuit Apries mittit ad eos uerbis ſedandos Ama- Amaſis
ſim: qui cum peruenisſet reprehendẽſq; diſſuaderet ne talia facerent: quida ægyptiorũ ei
a tergo ſtãs galeã circundat: eaq; circũdata inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque
hoc quod fiebat eo inuito fiebat ut oſtendebat. Nã ſimul atq; ab his qui deſciuerant ægy
ptiis declaratus eſt rex ſeſe apparabat tãq̃ aduerſus Apriem moturus. His cognitis Apries
mittit ad Amaſim ex his qui ſecum erant ægyptiis ſpectatũ quendã hominem nomine
Patarbemẽ iuſſu ut ad ſe uiuũ Amaſim ꝓduceret. Hic ubi peruenit: Amaſim ad ſe uocat Petaber-
Amaſis (Sedebat autem in equo ad ſuos cohortãdos inſolẽter) ſtolide iubet uiciſſim hũc mes
ad ſe adducere Apriem: & cũ Patarbemes eum rogaret ut regem adiret accitus reſpondit
ſe iam dudũ dare operam ut id ageret: nec de ſeipſo Apriem eſſe queſturum: ſe enim illi
preſto futurum & alios adducturũ. Patarbemes nõ ignarus propoſiti illius: tũ ex oratione
tum ex apparatione quã uidebat: ſtatuit ſuæ diligentiæ eſſe q̃ celerrime regem rerũ: quæ
agerẽtur facere certiorẽ: Huic redeũti ꝙ Amaſim nõ adduceret nullo uerbo edito Apries
ita percitus præcidi aures iuſſit: naſumq;. Id intuentes cæteri ægyptii: qui cũ eo hactenus
ſenſerant uirũ inter eos probatiſſimũ ita fœde indigneq; affectũ: ne tantiſper quidem
differentes ad cæteros tranſeũt: ſeſeq; Amaſi tradũt. His quoq; auditis Apries armatis au
xiliaris (Habebat autẽ auxiliariorũ circa ſe ex ionibus & caribus triginta milia) ĩ ægyptios

tendit. Erat ei regia in urbe sai ingens ac spectatu digna. Itaq; utriq; aduersus alteros apri
Momemphis urbs ami & amasiani in momẽphi urbe cõstiterũt tentaturi pugnæ discrimẽ. Sunt autẽ in ægy
pto septem hominũ genera: quorũ alii sunt sacerdotes: Alii qui pugnatores appellantur:
Aegyptiorũ genera Alii bouũ pastores: Alii subulci: Alii institores: Alii interpretes: Alii gubernatores nauales
Tot sunt ægyptiorũ genera a suo quoq; artificio appellata: sed pugnatores uocantur cala
Calasiries siries: & hermothybies. Quorum regionũ sunt. Nam in regiones distincta est omnis
Hermothybies ægyptus. Hermotybiorum quidẽ hæ sunt plagæ busiritana: saitana: chẽmitana: papre
metana: Insula prosopitis: quæ uocatur natho: ex dimidia parte. Ex his tractibus hermo
Prosopitis insula thybies cum plurimi centum ac sexaginta milia sũt quorũ nemo quippiã opificii quæstu
Natho arii didicit: sed omnes rei militari uacant. Calasiriũ hæ aliæ plagæ sunt thebana: bubasti
ana: aphthitana: tanitana: mẽdesia: sebẽnytana: athribitana: pharbæthitana: thmuitana
chuphitana: anysia: myecphoritana. Hæc tribus insulã incolit ex aduerso bubastis urbis.

Hæ tribus calasiriũ dũ quoad possunt plurimi cogũtur. Ducenta quinquaginta milia
uirorum sunt: quibus nec ipsis licet ulli artificio operã dare: sed solum rei militari filio di
scẽte a patre. Hoc ab ægyptiis ne mutuati sint græci non possum pro certo diiudicare: cũ
uideam & apud scythas: persasq; & lydos. Deniq; apud omnes fere barbaros haberi pro
Artifices ignobiles sunt ignobilioribus ciuibus eos: qui artificia discunt: eorũq; liberos. Generosiores autem eos
Opifices uiles sũt qui amanuariis operibus abstineãt præsertim qui cessent ob bellum. Hoc itaq; cũ cæteri
Cubitus ægyptius græci didicerũt: tũ præcipue lacedæmonii. Corinthii quoq; minimi faciũt opifices. His
solis ægyptiorum præter sacerdotes: hoc eximii honoris habetur: ut singulorum duodeni
agri sint egregii atq; immunes singuli agri centum cubitorũ ægyptiorũ quoquo uersus.
Aegyptius autem cubitus samio par est. Hæc tamen uniuersorum peculiaria sunt: quibus
perunces in orbẽ fruebãtur: & nunq̃ idẽ calasiriũ milleni: & hermotybiũ circa regẽ fũgebã
tur annuo satellitũ munere. Istis præter prædia dabãtur uiritim hæc alia panis tosti põdo
quinæ mnæ carnis bubulæ binæ: bini sextarii quaterni. Hæc assidue satellitibus p̃bebant.
Vbi igitur e diuerso ueniẽtes Apries cũ auxiliariis: & amasis cũ uniuersis ægyptiis in urbẽ
momẽphim peruenere: cõcessi sũt. Et peregrini quidẽ egregie pugnauerũt: tamẽ q̃ erãt
Apries captus multo inferiores numero: fugati sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasiõe: ut nullus neq;
deox neq; hoium posset sibi adimere regnũ: Adeo uidebatur sibi illd̃ stabilisse: Et tñ tũc
cõgressus prælio fugatus ẽ uiuusq; captus: & ad urbẽ samiductus ad ædes: quæ ipsius ańea
fuisset tũc ãt Amasis regia: Ibiq; q̃diu in regia pascebatur eũ Amasis hõeste asseruauit. Tã
dẽ incusãtibus ægyptiis nõ iuste agere qui suũ: & ipsorũ inimicissimũ aleret. Ita illis Aprié
tradidit. Eum isti ubi strãgulauere paternis in monumẽtis sepelierũt: quæ sũt in tẽplo Mi
Saitani reges neruæ ꝓxime cœnaculũ ad leuã manũ intrãtis. Nã saitani cũctos qui tribules eox fuere re
ges itra tẽplũ sepelierũt. Eteni Amasis monumẽtũ ex altera ꝑte cœnaculi ẽ: q̃ illud Apriis
eiusq; ꝓgenitox. In eiusdẽ tẽpli aula hoc quoq; est igens cubiculũ lapideũ tũ colũnis ex
cultũ: Palmax arbores imitãtibus: tũ alio sũptu. Intra id cubiculũ gemini postes stãt in q̃
bus urna est. Sũt ẽt sepulcra: cuius nomẽ si nũcupauero hac i re haud sancte fecero. Apud
sain i tẽplo Mineruæ post totũ delubrũ ꝓpe Mineruæ parietẽ: atq; i phano stant ingẽtes
Obeli obeli: idest uerua lapidea: lacusq; cõtiguus lapidea crepidine adornatus & circũq̃q; ꝓbe
elaboratus magnitudine (ut mihi uideť) quãta in delo: q̃ diciť trochoides idest i rotæ spe
ciẽ. In hoc lacu imagines suox q̃sq; affectuũ noctu faciũt: q̃ uocãt ægyptii mysteria. De q̃
Thesmophoria bus cũ p multa ego norim quo pacto se habeãt: singula tñ absit ut ꝓloq̃r. De Cereris quo
q; initiatiõe: q̃ græci thesmophoria uocãt: hoc est legũ latiões absit ut eloquar nisi q̃tenus
sanctũ est de illa dicere. Danai filias extitisse: quæ ritũ hũc ex ægypto attulerũt: eoq; pelas

gicas fœminas imbuerunt. Sed deinde oĩ peloponeſo a doribns eiecta ſedibus ſuis ritus initiãdi abolitus eſt: a ſolis arcadibus: q̃ a peloponẽſibus nõ eiecti ſũt: ſed relicta cõſeruatus. Aprie extincto regnauit Amaſis e tribu ſaitana: & urbe: cui nomẽ eſt ſiuph. Eũ iter initia ægyptii cõtẽnere: nec ullius ſane momẽti ducere: ut q̃ plæbeius fuiſſet: nec iſigni familia ortus. Sed hos Amaſis ad ſe ſolertia nõ aſperitate ꝓduxit. Erãt ei cũ alia bona infinita tũ uero peluis aurea: ĩ qua tã ipſe q̃ oẽs cõuiuæ ſẽper pedes abluebãt: hãc ille cõfringit: ex eaq̃ dæmõis ſtatuam facit & ĩ appoſitiſſimo urbis locõ ſtatuit ægyptii ſimulacrũ adeũtes magnopere uenerari. Id amaſis fieri e popularibus edoctus: conuocatiſ ægyptiis aperit ex illa pelui: ĩ qua primo ægyptii euomere immingereq̃: & in qua pedes abluere cõſueſſent factũ eſſe ſimulacrũ: qd̃ tũc tãtopere uenerarent: Itaq̃ ſe aiebat ꝓinde atq̃ peluim eſſe factũ: q̃ ſi añhac fuiſſet plæbeius ipñtiarũ tñ eſſet rex: eoq̃ iubere ut ſibi honor haberet atq̃ reuerẽtia. Hũc ĩ modũ ad ſe traduxit ægyptios: ita ut æquũ cẽſerẽt ei ſeruire. Idẽ hoc uſus eſt in rebus agẽdis iſtituto ab aurora uſq̃ dũ refertũ ẽ foꝝ: accurate negocia q̃ expediebãt agebat. Deide potabat: & iter cõpotores iocabat morionẽ agẽs ac ſcurrã. Q̃ uibus rebuſ offenſi aĩci talibus eũ uerbis caſtigabant. Rex dicẽtes nõ e dignitate tua degis: q̃ ad tãtã te dimittis neq̃tiã. Nã deberes auguſto i ſolio ſedẽs auguſte interdiu res adminiſtrare. Ita & ægyptii cognoſcerẽt a magno ſibi uiro ꝓſideri: & tu melius audires: Nũc haud quaq̃ facis e regia dignitate. His ille reſpõdit. Arcus ab his quoꝝ ſunt cũ eſt opus intẽdi: eos ſi ſemp ĩtẽti ſint ruptũ iri: nec poſſe eis illos cũ indigeãt uti: Ita & hoĩs inſtitutũ ſi aſſiduo labore ſtudio nec ullã partẽ ad luſũ ſibi indulgere uelit fore ut pedetentim aut mẽte captus ſit aut mẽbris. Q̃ d̃ ego itelligẽs utriq̃ rei tẽpus ĩpertio. Hæc Amaſis aĩcis rñdit. Eteni ferẽ Amaſis cũ priuatus foret fuiſſe potãdi iocãdiq̃ cũ dicacitate ſtudioſus: & uir ne utiq̃ reꝝ agẽdaꝝ anxius: & quotiẽs eũ potãtẽ ac ſe oblectantẽ neceſſaria defeciſſent: ſolitus circũeũdo furari: & cũ repoſceret ab his: qui dicerent eũ ipſoꝝ habere pecuniã: ac negarẽt adduci ad oraculũ quodcũq̃ eo in loco erat: & frequẽter ab oraculis conuictus: frequẽter abſolutus. At poſtq̃ aſſecutus eſt regnũ iſta egit. Q̃ uicũq̃ dii eũ furti abſoluerãt: hoꝝ templa neq̃ curæ habuit: neq̃ ulla re ad ſtabilimentũ donauit: neq̃ adiens ſacrificauit tãq̃ nihil mererent q̃ redderent falſa reſponſa. Q̃ ui aũt eũ ꝓnũciauerãt furẽ: hos tanq̃ uere deos nec mẽdacia reddẽtes oracula maxime coluit. Præterea ĩ ſai ueſtibulũ Mineruæ fecit opus admirãdũ & lõge ſupans cætera: tũ ſublimitate: tũ magnitudine. Tãta ẽ uaſtitas lapidum atq̃ ſubſtructionũ: quiẽtiã ingentes coloſſos & immanes androſphingas ibidem poſuit. Alia quoq̃ ſaxa ꝓgrandia in apparatũ cõportauit ducta partim ex lapidicinis q̃ iuxta mẽphim ſunt: partim utiq̃ quæ maioris molis erãt ex urbe elephãtina: quæ ſai diſtat uigniti dieꝝ nauigatione. Ad hæc q̃ nõ minime ſed maxime omniũ admiror attulit ædifciũ ex ſolido ſaxo ab urbe elephantina: in quo afferendo triẽniũ cõſumpſerũt duo milia delectorũ uiroꝝ q̃ oẽs erãt gubernatores. Eius tectũ extriſecus eſt unius & uiginti cubitorum lõgitudo quatuordecim latitudo: octo ſublimitas. Hæc eſt dimẽſio exterior tecti ex uno lapide: Introrſum tñ duo d̃ uiginti & amplius cubitoꝝ eſt lõgitudo: q̃nq̃ ſublimitas. Domus hæc ad ĩgreſſum tẽpli collocata eſt. Nã ob id aiũt in tẽplũ non fuiſſe pertractã q̃ tecto aduerſo cũ ſuſpiraſſet eius uehendi architectus utpote ꝓteſus diutino tp̃e opere ea de re ſtomachatus Amaſis nõ permiſerit hoĩem ulterius trahere. Nõnulli aiũt quẽdã ex his: q̃uectibus lapidẽ agbãt ab illo fuiſſe oppreſſum: ideoq̃ lapidẽ nõ introductũ. Donauit ꝓterea opibus ob magnitudinẽ ſpectaculo dignis cũ alia tẽpla iſigniatũ in mẽphi templũ. Vulcani coloſſo ſupino ante illud poſito lõgitudinis quinq̃ & ſeptuaginta pedũ. Supq̃ idẽ pauimentũ gemini coloſſi ſtant ex æthiopico lapide uicenũ pedũ magnitudinis hinc

Amaſis rex Siuph urbs

Arcus cõparatio Luſus neceſſarius eſt

Amaſis mors

Amaſis ĩ deos

Mineruæ ueſtibulũ

Vulcani coloſſus

& hīc illi magno assistentes. Cuius instar est alter in sai lapideus eodē habitu iacens. Illud ēt qđ in mēphi est tēplū ingēs: & spectatu dignissimū aiūt Amasim ædificasse. Sub Amasi rege dicit ægyptus fuisse maxime beata in his q̄ uel regioni ex fluie uel hoibus ex regione ꝓueniūt: & urbes quæ incolerent tūc fuisse numero illic uiginti milia. Amasis quoque extitit: qui legē hāc apud ægyptios cōdidit: ut singuli eorū quot annis apud ꝓuinciaꝫ p̄ sides demōstrarent unde uiuerēt. Et q aut hoc nō faceret aut nō demōstraret se legitime uiuere: is morte afficeret. Q uā legē Solon ab ægyptiis mutuatus: athenien sibus tulit: q̄ illi q̄ sit castissima assidue usurpant. Amasis qm̄ græcoꝫ erat studiosus cū alia in quosdā græcos officia cōtulit: tū his quæ in ægyptū cōcederent dedit facultatē naucratem urbem incolendi. Q ui uero eorum nollent illic habitare: sed nauigando negociari fecit potestatem certis in locis aras & phana extruendi. Adeo maximum eorum phanum atq̄ celeberrimum uocatur græcum. Ciuitates autem quæ cōmuniter extruxerūt sunt ionū quidem: chius: theus: phocea: clazomenæ. Doꝫ aūt rhodus: cnidus: halicarnasus: faselis: Aeoloꝫ uero una mitylenæ. Haꝫ cititatū hoc phanū est: & ab his p̄fecti emporii nundinaꝫ siue mercati p̄bent. Cæteræ ciuitates: quæ cōsortes huius rei sunt nō rei ad ipsos pertinentis consortes sunt. Separatim tñ ædificauerūt æginetæ quidem Iouis: Samii aūt Iunonis: Melesii uero Appollinis phanū. Nā uetus emporiū erat sola naucratis: præter hoc in ægypto aliđ nullū. Q đ si qs in aliud aliquod nili hostiū applicuisset: is necesse habebat deierare se ueniisse inuitū: datoq̄ iureiurando eadem naui ad canobicū nauigare: & si id minus per contrarios uentos posset onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrādo delta donec perueniret naucratem. Ita naucratis in honore fuerat. Iā uero cū amphictyones templū: quod nūc delphis est qa illud prius sua spōte deflagrauerat tricentis talentis construēdū locassent: Delphi quos quarta pars sumptus contingebat circa ciuitates uagi cum aliūde: tū uero nō minimū ex ægypto retulerūt. Nā Amasis quidem eis mille talenta aluminis. Græci aūt qui ægyptū icolebāt ucenas mnas donauerūt. Cū cirenæis quoq̄ Amasis amicitiā societatemq̄ iniit: ita ut illinc uxorem etiā putaret sibi esse ducendā. Siue fœminæ græcæ amore captus: siue alias ob beniuolentiā cyrenæoꝫ uxorem q̄ duxit. Alii uolunt filiā fuisse Batti filii Arcesiali. Alii Critobuli iter suos populares uiri spectati nomine Ladicen cū qua dum in toro cubaret cōcūbere nō poterat: cū tñ aliis mulieribus uteretur Id cū diu fieret: Ad eā Amasis tu uero inqt uxor ueneficio me læsisti. Ideoq̄ nullo machinamento uales effugere quo minus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice cū pernegando nihilo placatiorem redderet Amasim: nouit intra se Veneri si ea nocte secū coiret Amasis. (Hoc enim sibi esse machinamentū) statuā cyrenas se illi missuram. Cōcepto statim uoto coiit cū ea Amasis: ac deinceps quotiens adiret cū ea coibat ac post modū eam perq̄ ualde dilexit: & Ladice uotū deæ psoluit facta statua cyrenasq̄ missa: q̄ ad meā usq̄ memoriā icolumis erat extra urbem cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cābyses posteaq̄ ægypto potitus est: cognito quænā esset cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis donaria quæ misit in græciā. Cyrenas quidem statuam Mineruæ iauratam & sui imaginem pictura adumbratā. Lindū aūt duo lapidea Mineruæ simulacra: & thoracem lineū spectaculo dignum. Samum uero Iunoni bifarias sui imagines: quæ magno in templo erectæ erant post ianuas ad meam usq̄ ætatem. Samum quidem propter hospitium: quod inter ipsum erat: & Polycratem Aeacis filium. Lindum autem nullius hospitii gratia: sed quia templum quod Lindi est. Mineruæ ferūtur extruxisse Danai filiæ: post quam agnitæ sunt cum filios ægypti effugerant. Hæc donaria dedicauit Amasis: primusq̄ mortalium cyprum cepit: tributariamq̄ fecit prouinciam.

Aegypti urbes quot

Viuendi ratio

Solonis lex

Naucratis urbs

Chius

Theus

Phoecia

Clazomenæ

Dorum urbs

Rhodus

Cnidus

Halicarnasus

Phaselis

Mytilene

Delphicū templum

Battus

Amasis uxor

Ladice

Veneris statua

Polycrates

Cyprus capta.

Herodoti Halycarnaſei Hiſtoriarum Liber Tertius:

Cãbyſes

Duerſus hunc Amaſim Cambyſes Cyri filius cõparato cũ ex aliis quibus imperabat: tum ex græcis ionibus æolibuſq; exercitu: bellũ mouit. Ob hanc cauſam miſſo in ægyptum legato: Cambyſes petiit ab Amaſi filiam: & petiit conſilio cuiuſdam ægeptii: q̃ Amaſi erat infenſus: q̃ ſe potiſſimũ ex omnibus ægypti medicis Amaſis ab uxore & liberis abſtraxiſſet a mandando in perſas quo tempore Cyrus ad Amaſi miſerat petitum ocularium medicum omnium qui in ægypto eſſent præſtantiſſimũ. Ob id infenſus Amaſi ægyptius inſtitit ſuadere Cambyſi ut ab Amaſi filiam peteret: ut ille aut mœrore afficerentur data filia: aut non data Cambyſi redderentur inuiſus. Amaſis eam nec dare audebat nec abnuere. Nam & Cambyſem intelligebat non habiturum illam uxoris loco: ſed pellicis: & perſarum potentiam grauabat. Horrebatq; hæc reputans ita ſibi faciendum ſtatuit: Erat Apriis ſuperioris regis filia nomine Nicetis unica domi relicta grandis atq; ſpecioſa. Hanc puellam Amaſis ueſtitu pariter & auro exornatam pro ſua in perſas dimittit: quam cum poſt aliquantum tempus Cambyſes ſalutaſſet filiam Amaſis appellans ipſa ad eum rem inquit rex ignoras ab Amaſi eluſus: qui me ornatu comptam tranſmittit tradens tibi pro ſua cũ re uera ſim Apriis filia: quem ille dominum ſuum cum ægyptiis rebellans interemit. Hic ſermo extitit cauſa quæ Cambyſem Cyri uehementer indignatum induceret aduerſus ægyptum. Atq; ita quidem memorant perſæ. Aegyptii autem Cambyſem ſuum uendicant aſſerentes ex hac Apriis filia illũ eſſe genitum. Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſim miſerit ſuper filia non Cambyſem. quod cum dicunt non recte dicunt: & ſi eos hoc non latet. Nam ſi qui alii profecto & ægyptii recte norunt mores perſarum apud quos illud ĩ primis nefas eſt illegitimũ optinere regnũ ſi aſſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes Pharnaſpe uiro Achæmenide genite nõ mulieris ægyptiæ: Sed ægyptii rẽ geſtã trãſferũt fingẽtes ſibi cũ Cyri familia itercedere cognationẽ: & hæc quidẽ ita ſe habẽt. Cæterũ ille ſermo mihi nõ ꝓbat: quo dicit mulierẽ quãdã ꝓfidẽ ad uxores Cyri itro greſſam cũ liberos Caſſandane aſſiſtẽtes forma ac ſtatura egregia conſpicaret: ſupra modũ admirabũdã magnis tuliſſe illã laudibus: eiq; Caſſandanẽ: q̃ Cyri eẽt uxor ita dixiſſe. Me quæ taliũ filiorũ tũ mater Cyrus cõtẽptui habet ꝓponẽs quãdã ex ægypto ãcillã uidelicet infenſã Niceti iſta dixiſſe: & ei maximũ natu filiorũ Cambyſem ſubieciſſe. Ego uero tibi mater cũ in uirilem ætatem adoleuero ſũma ægypti reddã ima: & ima ſũma. Idq; dixiſſe circiter decẽ natũ annos admirãtibus mulieribus: & cũ ĩ uirilẽ adoleuiſſet ætatem: & regnũ obtinuiſſet huius rei memorẽ ægypto bellum intuliſſe acceſſit huc & aliud quiddã ad hanc ſumendam expeditõnem. Erat quidam auxiliariorum Amaſis nomine Phanes genere halicarnaſeus: uir & conſilio ꝓſtans: & in re bellica ſtrenuus. Hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccẽſus nauigio ꝓfugit ex ægypto uolẽs ĩ collocutionem uenire Cambyſis: eum Amaſis q̃ inter auxiliares non parui momẽti eſſet: quodq; de rebus ægypti nõnihil cõpertiſſimũ haberet: inſequi ſtatuti adhibita diligẽtia aſſequẽdi. Itaq; ad hoiem iſequẽdum mittit cum triremi eunuchorũ fidiſſimũ: qui Phanem aſſecutus in lycia cepit: ſed nõ rettulit in ægyptum ab illo prudentia ſuperatus. Nã phanes mactatis cuſtodibus abiit in perſas: Cambiſſemq; molientem aduerſus ægyptum expeditionem: & quo pacto carentia aquis loca tranſmitteret ambigẽtẽ adiit: eiq; cũ alias Amaſis rẽ expoſuit: tũ uero quæ ad tranſmittendũ ꝓtinebant ſuadẽs ad regem arabum mitteret oratũ: ut ſibi tutũ ꝓberet tranſitum. Hac enim dumtaxat patet ingreſſus in ægiptum. Nam a phœnice uſq;

Amaſis cõſilium in eludendo Cambiſe.

Nicetis puella

Cãbyſes cur ĩ ægyptum

Perſarum reges qui Caſſandanes

Phanes uir ꝓſtãs

Cadytis urbs

ad montes cadytis: quæ eſt urbs eorum aſſyriorum: qui nũc palæſtini uocantur: A cadyti (ut mea fert opinio) non minore urbe q̃ ſardis emporia ſecundum mare uſq; ad urbem icnyſum arabicæ ditionis eſt ab urbe icnyſo rurſus ſyriacæ uſq; ad lacum ſerbonitidis: iuxta quem caſius mons pertingit ad mare a ſerbonitidis lacu: in quo ſe Typhon fertur occultaſſe: deinceps iam ægyptus eſt: Hoc tamen intercapedinis inter urbem icnyſum: & montem caſium: & lacum ſerbonitidis non exiguus tractus eſt: ſed itineris inſtar trium dierum uehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in ægyptum nauigant notum habent: hoc pergam dicere. Ex omni græcia: & præterea ex phœnice portatur in ægyptum bis quot annis uas fictile uini plenum: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut ſic dicam) uas uinarium fictile aſpici uacuum põt. Vbinam dicat aliquis hæc uaſa cõſumuntur. Hoc quoq; ego depromã. Præfecti prouinciarum neceſſe habẽt ex ſua quiſq; urbe colligere uaſa teſtacea: quæ memphim portentur. Eadẽ e memphi alii aqua impleta portare in hæc arida ſyriæ loca. Ita hydriæ ſuperuenientes in ægypto ſũptæ ad ueteres in ſyriã portantur: atq; hunc in modũ: quem dixi aqua cõtracta perſæ fuerunt: qui hoc ingreſſu apparato q̃ celerrime ægypto potiti ſunt. Sed tunc cum i expedito aqua non eſſet: Cambyſes audito hoſpitis halicarnaſei conſilio miſſis ad regem arabum

Arabum fides

nunciis tutum iter præcatus optinuit data acceptaque inuicem fide. Arabes ſeruant fidem inter homines ut qui maxime quam hunc in modum dant. Quotiens fœdus inire

Fœderis ritus

uolunt aliis quidam medius inter utrunq; ſtans acuto lapide ferit uolam iuxta maiores digitõ ipſorũ: q fœdus ineũt. Deinde ſũpto flocco ex utriuſq; ueſtimẽto inũgit eo ſanguie ſeptẽ lapides i medio poſitos iter inũgendũ inuocãs Dioniſũ & Vraniã. Hoc acto idẽ q fuit ſequeſter fœderis iter aĩcos cõtrahẽdi uadat hoſpitẽ aut forte ciuem: ſi cũ ciue res agitur. Q d fœdus & ipi qui amicitiam cõtraxerunt ſeruare iuſtũ cenſent Dionyſum: quem

Dioniſius

Oratal: & Vraniam q̃ Alilat appellant ſolos deorũ eſſe arbitrant. Et quẽadmodũ Dionyſum ita puellarum capillum tondere aiũt. Tondentur aũt in rotũdũ tempora ſubradẽtes

Oratal Vrania Alilat

Igitur poſtq̃ fœdus cum nunciis iniit arabs talem rem cõmentus eſt. Camelos omnes poſteaq̃ utribus camelinis aqua cõpletis onerauit: egitq; ad loca humore carentia. Ibiq; Cãbyſes exercitũ pſtolabatur. Ex his quæ narrant hoc quod dixi propius fidem eſt: tamen

Corys fluuius

quod minus credibile eſt: quandoquidẽ cõmemorat: cõmemorare debeo. Eſt magnũ i arabia flumen noie corys: exiens in mare quod dicit rubrũ. Ab hoc flumine fert arabum rex canalẽ ex bouis. aliiſq; crudis coriis cõſuetũ tanta longitudine produxiſſe: ut ad loca arida: & per illũ aquã produceret. Inq; ipſo arido ſolo ingentes ciſternas fodiſſe: quæ recepta aqua potum ſuppeditarẽt: & cum ſit a flumine ad terram aridã duodecim dierũ uia

Pſammenitus Amaſis anni

per tres aquæ ductus in totidem partes aqua deduxiſſe. Apud nili autem hoſtium: quod dicit peluſiũ habebat caſtra Pſãmenitus Amaſis filius Cãbyſem operiens. Nã Amaſim Cãbyſes in ægyptũ pgreſſus nõ uiuũ nactus eſt: ſed defũctũ: cũ q̃tuor & q̃draginta annis regnaſſet: p eos nihil admodũ calamitatis exptus: defunctuſq; & ſale cõditus eſt: & in ſepulcris quæ ipſe ædificauerat ſitus intra tẽplũ. Sub eius filio Pſãmenito maximum extitit ægyptiis portẽtũ. Apud thebas ægyptias: qd neq; prius unq̃ neq; poſtea ad meã uſq; ætatẽ cõtigit (ut ipſi thebani aiũt) pluit. Thebis tñ tũc pluit guttis. Perſæ ubi ſiccaneã pagrauerũt ſubſedere uicini ægyptiis tãq̃ iã congreſſuri. Ibi ægyptiorũ auxiliarii græci & cares Phani q externũ i ægyptũ abduxiſſet ifẽſi hoc rei i illũ ſũt machinati. Filios q erãt a Phãe relicti i ægypto in caſtra perducũt: atq; in cõſpectũ patris poſito i medio duorũ exercituũ cratere: dehic pductos ſingulos puerorũ ſup craterẽ obtrũcauerũt. Oibus iterfectis uinum & aquam in cratere intulerunt. Quo ſanguine epoto auxiliares ita conflixerunt. Acri p lio commiſſo per quã multis utrinq; cadentibus in fugam uertuntur ægyptii. Ibi ego rẽ

mirandam uidi ab indigenis edoctus. Ossa eorum qui in aciē ceciderūt cum iacerent fusa ut ab initio distincta fuerant seorsum erant persarum: seorsum ægyptiorum. Sed persarum capita adeo fragilia sunt: ut si uelis ferire: uel solo calculo pforare possis. Aegyptiorum autem ita firma ut ea uix ictu lapidis elidas. Cuius rei causam hanc illi reddebant: facile mihi persuadentes ꝙ ægyptii statim a pueris radere capita incipiunt: & os capitis ad solem redditur compactum. Quæ eadem causa est nō caluescendi. Nam ex oibus hoibus paucissimos quis ægyptios caluos uideat. Cuius rei hoc causæ est: ꝙ robusta capita gestāt Ac persis cur fragilia sint capita. Id in causa est: ꝙ a principiis imbuūtur operire capita gestantes pilea thiarasq; . Hæc ego huiuscemodi ossa uidi. Vidi item alia istis similia in papremi eorum: qui una cum Achæmene Darii ab Inaro aphro sunt cæsi. Aegyptii quoque postquam ex acie terga dederunt: nullo ordine fugam capessunt. Ad quos cum se recepissent memphim misit Cambysis aduerso flumine nauim mitylenæam cum caduceatore uiro persa: qui illos ad deditionem hortaretur. Isti ubi nauim aduentare memphim uident: frequentes ex urbe effusi nauim corrumpunt. Virosq; frustatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et ægyptii quidem post hæc obsessi aliquādiu restiterunt. Aphri uero id animaduertentes eadem sibi quæ ægypto cōtigissent ueriti sese citra pugnam dediderūt tributūq; inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoq; ac baracæi itidem ut aphri timētes similia & ipi fecere. Cambyses munera quæ ab aphris uenere perbenigne accepit: quæ autem a cyrenæis succensens ut opinor ꝙ exigua erant: quingentas enim minas argēti miserant. has sua manu præhensas dispersit in milites Decimo die quam muros memphis cepit Cambyses Psammenitum ægyptiorum regem: qui sex omnino regnabat annos: deposuit in suburbaniss ignominiæ gratia cum ægyptiis aliis: ut eius animum experiret. Hoc facto filiam illius uestitu seruili circūdatam cum hydria ad aquam omisit: & cum ea similiter indutas alias quas delegerat primoꝝ uiroꝝ filias uirgines: quæ ubi ad patres peruenerunt cum eiulatu ploratuq; cæteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis uicissim uociferati sunt atq; fleuerunt. Psmmenitus autem intuens atq; intelligēs humi uultū demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus secundo loco Cābyses ante oculos Psammeniti misit filium eius cum duobus milibus ægyptiorū æqualis ætatis uinctas fune ceruices: & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his mitylenæis qui cum naui fuerant ad memphim obtruncati. Ita enim censuerant regii iudices pro singulis suorum interfectis: denos primorum ægyptiorum interficiendos: Psammenitus p̄tereuntes intuens: & filium animaduertens duci ad mortem aliis ægyptiis: qui circumsedebant cōplorantibus: atq; indigne ferentibus ipse idem quod erga filiā fecit. His quoq; prætergressis accidit ut quidā cōpotoꝝ eius iam natu grādior a pristinis bōis delapsus ac nihil habens nisi quæ inops mendicabat obiret exercitum nec non: Psāmenitū aliosq; ægyptios in suburbanis considentes. Quē ut conspexit Psammenitus erūpente ingenti fletu cōpellās noīe amicū caput suū cædebat. Aderāt aūt ei obseruatores: q ut qcq; ab illo fiebat ex oī uiaꝝ exitu Cābysi renūciarent. Ea quæ fiebant admiratus Cābyses misso nuncio Psammenitū pcōctatus est. Inquiens Psammenite herus te Cābyses interrogat q̄obrētu q uisa filia indigne affecta: uiso filio ad mortē eunte: neq; eiulasti: neq; fleuisti pauperē tanti feceris tibi ut ab aliis audiuit uon propinquū. Et Cābyses quidem ita interrogauit. Psammenitus aūt his nerbis respōdit. Fili Cyri domestica mala erāt maiora q̄ ut possem ea deflere. At lamētatio amici digna lachrymis fuit q e multis ac fortūatis opibus ad īopiā recidit ī extremo limine senectutis. Hæc ubi respōsa ab hoc renūciata sūt: uisus est illis Psammenitus (ut ab ægyptiis fertur) recte respondisse: Crœsusq; dicitur illachrymas

Persarum capita ene fragilia
Aegyptōrum capita ene dura
Psammenitus rex depositus
Filiorum obitus

se item qui aderant persæ. Ipsiq; Cambysi miseratiõem subisse: ut protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari: & patrem e suburbanis excitatum ad se perduci. Sed filium quidem qui adierunt nõ iam superstitẽ inuenerũt: sed primo loco trucatum. Ipsum uero Psammenitum excitantes ad Cambysem perduxerunt: ubi reliquum uitæ degit nihil uiolentum passus: qui si compertus fuisset nec affectasse res nouas accepisset ægyptum: ut eam procuraret. Nam consueuerunt persæ in honorem habere filios regum: etiam si qui ab eis defecissent: tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse cum aliis p multis potest probari documẽtis. Tũ uero hoc q; Ithanyra Inari aphri filius recepit: quem pater optinuerat principatum: q; Pausiris Amyrthæi filius: & ipse paternum recuperauit imperium. Nec ipsis Inaro & Amyrthæo quicquam amplius a persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans mercedem accepit. Nam cum ad defectionem ægyptios induxisset captus est: ac deinde a Cambyse cõuictus epoto cruore taurino confestim expirauit: atq; hunc in modum iste decessit. Cambyses autem e memphi in urbem saim abiit animo faciendi quæ fecit. Etenim simul atq; in ædes Amasis ingressus est: imperauit cadauer Amasis e conditorio afferri. Deinde prolatum uerberibus cædi ac uellicari & stimulis pungi: omni deniq; contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant. Nam cadauer utpote sallitum resistebat: nec quicquam omnino elidebatur iussit cremari: haud quaquã sancte iubens: quia persæ deũ esse ignẽ arbitrant: & apud neutros moris est cremare cadauera. Persas quidem ꝓpter id quod dictum est: quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis. Aegyptios autem quia persuasum habent ignem animatam beluam esse: & omnia quæ nanciscuntur deuorare: & postquam deuorando fuerit expleta una cum ipsa re deuorata emori. Ideoq; non esse apud eos consuetudinem mortuũ beluis tradendi: sed salliẽdi tum ob id: tum ne humatus deuoretur a uermibus. Ita neutris probatam rem iussit agi Cambyses. Quãquã (ut ipsi aiunt ægyptii) non Amasis fuit qui ita passus est: sed alius quidam ægyptius eadem q̃ Amasis ætate: quem persæ Amasim arbitrantes uexauerunt. Memorãt enim Amasim cũ ex oracuło audisset quæ circa se defunctum futura essent: hoc modo rei uenturæ medẽdũ putasse: ut eũ hoiem qui flagellatus est ad postes sepeliret extra cõditoriũ suũ: se autem in cõditorii q̃ intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non uidet hæc ab initio Amasis fuisse mãdata de sua & alterius hois sepultura: sed alias ab ægyptiis adornata. Se cũdũ hæc Cãbyses constituit trifariũ mouere bellũ aduersus carthaginenses: aduersus ammonios: aduersus æthiopes macrobios: idest longæuos: qui aphricam ad australe mare ĩcolunt. Aduersus quidem carthaginenses nauticis copiis. Aduersus autem ammonios peditatu. Aduersus uero æthiopes prius exploratores mittendos per speciem dona ferendi illorum regi spectatum illic mensam Solis nunquid re uera esset: simulq; res æthopicas exploratum. Solis mensa talis esse memoratur. Est in suburbanis pratum omnium q̃ drupedum assa refertum carne: quam per noctem singuli cuium magistratus ꝓperant ponere: ad eãq; ubi illuxit cuilibet epulatum licet accedere. Hæc ab ipsa terra reddi assidue ĩ digenæ aiunt. Et mensa quidem: quæ Solis uocatur talis esse fertur. Cambyses autem ubi statuit speculatores dimittere cõtinuo ab urbe elephãtina accersit ex ichthyophagis: idest pisce uescẽtibus maxime gnaros æthiopicæ liguæ. Vsq; dũ isti ueniũt: Interea nauales copias carthaginẽ uersus nauigare iubet. Vex hæc executuros se phœnices negauerũt. Esse enĩ magno cũ illis iureiurãdo se deuictos. Præterea nõ facturos sancte si aduersus liberos suos militarent. Nã cæteri phœnicibus ire recusantibus ad pugnãdũ haud idonei erant. Ita carthaginenses quo minus in seruitutem persarum redigerentur euaserunt: quoniam

Psammenitus apd Cãbysim

Ithanyra Inarus Pausiris Amyrtheus

Cãbisis in Cadauer sentiẽs

Amasis cadauer

Ignis deus

Cadauera cur nõ cremabãtur

Macrobii populi

Solis mẽsa

Ichthyophagi

Cambyſes haud æquũ ducebat uim afferre phœnicibus: qui ſeipſos perſis dediderant: & ex qbus nauticus omnis cõſtabat exercitus. Cyprii quoq; q aduerſus ægyptum in militia erant ſeſe & ipı dederant. Cambyſes (poſteaquam ex urbe elephãtina aduenerũt Ichthyophagi) eos ad æthiopes miſit iuſſos cum ea dicere quæ oporteret: tum dona ferre amicum purpureũ: aureũq; torquẽ tortilẽ: & armillas ac unguenti alabaſtrũ: cadũq; uini phœnicei. Aethiopes hi: ad quos miſit Cambyſes ferunt esse maximi omniũ hoium atq; pulcherrimi: diuerſiſq; uti a cæteroꝝ hoium ritibus cum aliis: tum uero hoc circa regnum q̃ quem e popularibus maximum pro magnitudine ualidum iudicant: hunc regem deligẽ dũ cenſent ad hos itaq; uiros Ichthyophagi uenerunt offerenteſq; regi munera: ita locuti ſunt. Cambyſes perſarum rex cupiẽs amicus tibi fieri atq; hoſpes nos miſit iubens ut in colloquiũ tuũ ueniremus: tibiq; hæc dono daremus: quorum ipſe uſu maxime delectat. Ad hos æthiops gnarus ad ſpeculandum ueniſſe talia reſpondit. Neq; rex perſarũ uos iõ cum donis miſit q̃ magnifaciat hoſpitium meũ: neq; uos uera loquimini. Q uippe qui ad explorandum noſtrum imperium ueniſtis: neq; iuſtus ille uir eſt. Si enim iuſtus foret non alienam regionem affectaret: ſed eſſet ſua contentus: nec homines a quibus nihil laceſſitus eſt in ſeruitutem redigeret. Ei nunc uos hunc arcũ date ita dicentes. Rex æthiopũ regi perſarum conſilium dat quando perſæ tã facile trahent tanta magnitudine arcus: tũc aduerſus macrobios æthiopes cũ maioribus copiis moueat bellum. Iterim diis gratias habeat qui non inducunt in mentem filiis æthiopũ: ut præter ſuã uelint aliam cõparare regionẽ. Hæc locutus arcũ laxauit: eiſq; q uenerãt dedit. Tũ ſumpto purpureo amiculo rogauit quidnã eſſet: & quomodo cõfectũ: & cũ Ichthyophagi ueritatem de purpura: deq; tinctura dixiſſent doloſi inquit hoies doloſa ſunt eorũ ueſtimenta. Secundo loco de auro ſciſcitatus de tortili monili: atq; armillis ornatũ eius rei exponentibus Ichthyophagis riſit: atq; exiſtimans uincula eſſe inqt robuſtiora apud ſe uincula eẽ. Tertio ſciſcitatus unguentum cum illi de confectura unguẽdiq; rationẽ dixiſſent: idẽ dixit: quod de ueſtimẽto. Vbi ad uinũ peruenit: eiuſq; cõficiendi rationẽ audit: maiorem in modum delectatuſ potu. Percõctatus eſt quibuſnam rebus ueſceretur rex & quod lõgiſſimũ tempus a uiro p ſa uiueret: Iſti dixerũt ueſci regem pane exponentes tritici naturã: pfectiſſimũq; diu uiuẽdi ſpatiũ homini perſæ proponi octoginta annos. Ad hæc æthiops nihil ſe mirari inquit ſi ſtercore ueſcẽtes paucis uiuerent annis. Nã ne tot qdem annis uicturos: niſi hoc potui acceptũ referrẽt. Affirmantibus Ichthyophagis ita eſſe de uino hoc enim ipſos perſis ſub didiſſe. Interrogatus uiciſſim rex ab Ichthyophagis de uita & uictu pleroſq; e ſuis ait ad cẽtũ uiginti annos peruenire nõnullos etiã hoc ætatis tranſcendere: cibum eis eſſe carnem coctam: & potum lac: & cum ſpeculatores de numero annorũ miraret ad fontem quendam eos deduxit: in quo loti efficiũtur perinde atq; oleo inuncti uiolã olentes eam aquã aiebant exploratores adeo inualidã: ut in ea nihil innatare poſſet ne lignũ quidẽ & quæ leuiora ſunt ligno: ſed omnia peſſum ire in profundũ. Hæc aqua ſi uere apud illos eſt q̃lis cõmemorat: ideo Macrobii: ideſt longæui exiſtũt: q̃ ea ſemper utũtur. Deinde a fonte rex iſtos ad carcerẽ deduxit: ubi uiri oẽs aureis uinculis erãt alligati. Eſt enim apud hos æthiopes oium rariſſimũ ac p̃cioſiſſimũ æs. Inſpecto carcere exploratores inſpexerunt & menſam: quæ dicitur Solis. Poſt hãc ad extremũ iſpexere eorũ ſepulcra quæ dicũtur e uitro eſſe conſtructa hũc in modũ. Poſteaq̃ mortuũ ſiue ægyptioꝝ: ſiue aliorũ more arefecerũt totũ gypſo inducũt: picturaq; exornantes repræſentant quoad poteſt effigiem eius Deinde cippũ ei e uitro: quod apud illos multũ eſt & facile effoditur circundant: in cuius medio mortuus interlucet nihil neq; odoris: ingrati neq; fœditatis ullius exhibens: ſed

Cãbyſus dona ad regem æthiopũ macrobiorum

Iuſti officium

Reſpoſũ regis æthiopũ

Fons uiolam olẽs

Macrobii

Vitrea ſepulcra

omnia ipſi illi mortuo ſimilia habens. Hunc cippum maxime propinqui intra ædes an
num tenent offerentes ei omnium rerũ primicias: hoſtiaſq; . Anno exacto efferũt: circaq;
urbem ſtatuũt. Oibus exploratores inſpectis reuerſi ſunt: qui cum iſta renunciaſſent Cam
byſi: continuo ira percitus aduerſus æthiopes exiit in expeditionem: neq; rei frumenta-
riæ apparatu indicto: neq; ſecũ ipſo ratione inita q; in extrema terrarũ faceret expeditio
nẽ: ueluti ueſanus: nec mẽtis cõpos ſimul atq; ichthyophagos audit profectus eſt cũ oi pe
ditatu græcis qui aderãt illic manere imperatis. Vbi ad thebas eſt uẽtũ delegit de exercitu
quinquaginta circiter milia: quibus præcepit ut ammonios diriperẽt . Deinde oraculũ Io
Ammõii uis incenderent: ipſe cũ reliquis copiis aduerſus æthiopes cõtendit. Sed anteq̃ quintã iti
neris confeciſſent: exercitus protinus eũ cõmeatus oís: quẽ ſecũ habebat defecit : mox &
iumẽta ad ueſcendũ defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyſes ſi reſipiſſet: ac retro
duxiſſet exercitũ in eo quod prius admiſerat peccato: uir ſapiẽs extitiſſet. Nunc aũt nihil
penſi habens aſſidue proceſſit ulterius : Milites quãdiu quod de terra ſumerent habuerũt
herbis uictitauerunt. At ubi ad ſabulon peruenere: ibi nõnulli diram rem perpetrauerunt
Fames in Nã ſortiti ex ſeipſis decimũ quẽq; comederũt. Id audiens Cambyſes ueritus ſuorũ mutuã
homines depaſtionẽ intermiſſa aduerſus æthiopes expeditione retro rediit: thebaſq; peruenit mul
tis de exercitu amiſſis. Et cũ e thebis deſcendiſſet memphin græcos miſſos fecit ut illinc
enauigarent : & exercitus quidẽ aduerſus æthiopes ita geſſit. Copiæ aũt quæ aduerſus am
monios miſſæ erant e thebis mouẽtes itineris duces ſequæbantur: ac niſi ſunt uſq; dũ ad
Oaſis urbem oaſim peruenerunt: quã incolũt ſamii hi qui feruntur e tribu æſchrionia eẽ ſeptẽ
urbs dierũ pes harenas itinere diſtantem a thebis: quæ regio uocaẽ lingua græca macaron ne-
Beatorũ ĩ ſi: ideſt beatorũ inſulæ. In hunc locũ diciẽ peruenisſe exercitus. Deinceps quid de eo actũ
ſulæ ſit præter ammõios & eos qui ab his audierũt: nulli alii quicquam habẽt dicere. Nã neq;
ad ammonios peruenerunt: neq; retro reuerterũt. Ab ipſis autem ammoniis id demum
Daſis ferẽ cũ illi ex urbe daſi per harenã iter facerent. Iamq; medio fere ſpatio iter oaſim & am
urbs monios prãderent . Ingruiſſe magnũ ac ualidũ auſtrũ: & ingeſtis harenæ cumulis eos ob
Obruti a ruiſſe: atq; hũc ĩ modũ illos e cõſpectu ſublatos . Ita actũ eẽ de hoc exercitu ammonii me
rena morant. Cãbyſe memphim regreſſo Apis quem græci uocant Epaphon apparuit : Aegy
Apis ptii ubi Apis extitit ueſtimenta quã pulcherrima ferre: & celebrando feſto operam dare.
Id tunc facientes ægyptios Cambyſes intuens : ratuſq; ob res a ſe male geſtas prorſus illoſ
eſſe in his gaudiis prepoſitos: accerſit memphis: quos ubi præſto fuerunt interrogat qd
ita cũ antea ſe apud memphim agente nũquã aliquid tale feciſſent: nunc id facerent. Po
ſteaq̃ ipſe rediiſſet parte copiarũ amiſſa. Illi dicere dum ipſis deus appareret . (Longo aũt
tẽporis interuallo apparere ſolitum) tũc omnes ægyptios ſolẽnem celebrare leticiã. Hæc
ubi audiit Cambyſes mentiri eos reſpondit: ac tanq̃ mentientes morte mulctauit. His in
teremptis iuſſit ſacerdotes in cõſpectũ uenire. Quibus eadem referentibus dixit. Si quis
deus manſuetus ad ægyptios ueniret fore ut ſe non lateret. Hactenus locutus iuſſit ſacer-
Epaphus dotes adducere Apim. Illi ad eũ adducendũ perrexerũt. Eſt autem hic Apis: idemq; Epa
Apidis ſi phus e uacca genitus: quæ nullũ dũ aliũ poteſt concipere fœtum: quã ægyptii aiunt fulgu
gna re ictam concipere ex eo Apim. Habet hic uitulus qui appellatur Apis hæc ſigna. Toto
corpore eſt niger: in frontem habens candorẽ figuræ quadratæ. In tergo effigiem aquilæ
cãtharũ in palato: duplices in cauda pilos. Poſteaq̃ Apim ſacerdotes adduxere: Camby-
Cabyſes ſes ueluti uecordior educto mucrone cum uellet ferire uentrem : femur percuſſit : chachi-
in apim nanſq; ad ſacerdotes inquit. O capita nequam huiuſcemodi dii exiſtunt ſanguine atque
carne præditi: & ferrum ſentientes dignus nimirum ægyptiis hic deus. Nos certe me lu

dibro habuisse non iuuabit. Hæc locutus imperauit his: quorũ numerus erat ut sacerdotes quidem flagris cæderent. Aegyptios autem: ut quẽq; feriãtẽ adipiscerentur occiderẽt Ita festũ solutũ est: Sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur in templo iacens extabuit quẽ e uulnere extinctum cumulauere sacerdotes clam Cãbyse. Ob hoc scelus ut ægyptii aiunt continuo Cambyses insaniit: cum ne quidẽ cõpos mentis fuisset exorsus primũ p petrare facinus in Smerdim ex eisdẽ sibi parentibus fratrẽ: quẽ ex ægypto remiserat ĩ per sas liuore cõmotus q; solus ille persarũ arcũ: quem Ichthyophagi ab Aethiope attulerãt ad duos digitos traheret: quod nemo alius e persis poterat: Smerdi in persidem profecto hanc uidit in somnis Cambyses uisionẽ. Nuncius quidã e persis ueniens ei nunciare est uisus Smerdim in regio sedentem solio cælum cõtingere uertice. Ob id Cambyses sibi metuens ne se necato a fratre occuparet imperiũ: mittit in persas ad illum interimendũ Præxaspẽ sibi ex oĩbus persis uirum fidelissimũ. Hic ubi susa conscendit Smerdim necã dum curauit: ut quidã aiunt cũ eũ eduxisset uenatũ: quidã inquiunt cũ ad mare rubrũ pro duxisset ibi eũ demersisse. Et hoc quidẽ initiũ scelerꝭ Cambyses extitisse. Secũdũ autẽ sce lus fororis necationẽ in ægyptũ eũ secutæ: quæ ex eisdẽ parentibus erat soror atq; eadem uxor: quã hunc in modũ acceperat uxorẽ. Cũ antehac persæ sorores in matrimoniũ acci pere nequaq; consueuissent: Cãbyses unius sororũ amore captus: cupiduscq; deinde ducen di illam uxorem cũ propter rei insolentiam laboraret efficere: accersiit eos: qui regii iudi ces nominãtur. Fiunt aũt regii iudices delecti e persis uiri: suntq; perpetui nisi delicti ali cuius cõperti fuerint. Isti apud persas ius dicũt: & legũ patriarũ sunt interpretes: & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percõctatur nũ qua lex sit: quæ sinat uolentem cũ so rore cõtrahere matrimoniũ: iudices & iuste & ingenue respondentes negãt ullã se inue nire legẽ: quæ sinat fratri nubere sororẽ. Q uãdã tamẽ inuenire legem qua liceat regi p sarꝭ facere quicquid libeat. Ita neq; legẽ abrogarũt metu Cãbysis: & ne legẽ tuẽtes ipsi pe rirent: aliam inuenerũt adiutricẽ eius qui sororem in matrimoniũ ducere uelit. Tũc itaq; Cambyses eam quã dixi accepit uxorẽ: Aliquãtoq; post & alterã. Harum iuniorem quæ ipsum contra ægyptum comitata est interemit: Cuius mors quemadmodũ illa Smerdis anceps refertur. Nam græci quidem aiunt dum Cãbyses duos catulos alterꝭ leonis: alterꝭ canis cõmittit: hanc interfuisse spectaculo: & cũ leonculo catulus superaretur: alterum ca tulum huius canis fratrẽ abrupto loro superuenisse. Et cũ duo essent ita superiores leoncu lo extitisse. Et Cambysi dũ id cernit capiente uoluptatem hanc ei assidentẽ illachrymas se. Ea re animaduersa Cambysem interrogasse quidnam lachrymaretur: & mulierem di xisse se uiso catulo suppetias fratri ferente: Ideo flere q; subierit memoria Smerdis: cuius sciret menimẽ fore ultorem. Ob hoc dictum græci illam a Cambyse fuisse interemptam memorant. Aegyptii uero ob id q; cum ad mensam discũberetur mulier lactucã sumpsit eiusq; decerptis foliis uirũ interrogauit utrũ discerpta lactuca an densa pulchrior foret: & cum hic respondisset densa: hanc inquit lactucã aliquando imitatus es: qui Cyri domũ denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitũ insiliisse calcibus in prægnantẽ: eãq; ob ortu edito decessisse. His rebus Cambyses in præcipuos domesticosꝭ insaniebat: Siue id propter Apim: siue aliunde. qualia multa in rebus humanis mala contingere consueue runt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo: quem quidam sacrum nominant. Vt haud ab re fuerit cuius corpus magna ægritudine inualidum esset eius ne mentem quidem sanam fuisse. Atq; in alios quoq; persas insaniisse ueluti in Præ xaspem: quem præcipuo honore prosequebatur: & a secretis hoc est qui ad eum nuncios perferebat: & cuius filius Cambysis uina miscebat: qui honos & ipse non paruus est: Ad

Smerdis fortis Cãbysis frater

Cãbysis somniũ Prexaspes

Cãbysis soror

Persarum iudices

Cãbysis soror occisa

Cãbysis insania Prexaspes

Cābyſes uino deditus

hunc fertur dixiſſe Cambyſes? Quemnam uirum perſæ me eſſe cenſent. aut qualem de me ſermonem habent. Et iſte ei reſpondiſſe. Here cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt: ſed nimis te uino deditum aiunt eſſe. Hæc præxaſpes de perſis reſpondit. Quibus ille indignatus: Siccine inquit perſæ me aiunt uino deditum deſipere nec mentis eſſe compotem. Ergo in eo quod prius dixerunt non ueri fuere. Nam ſenatū perſarum: cui intererat Crœſus aliquando interrogarat Cambyſes qualis ipſe uideretur eſſe uir ad patrem Cyrū adæquādū: & illi reſpōderāt eū patre eſſe præſtantiorē: qui & oīa illius haberet: & ægypti ac maris acceſſionē adieciſſet. Hæc quidē perſæ dicebāt: Sed Crœſus qui aderat diſplicēte ei quæ dicebat ſentētia ad Cābyſem inquit. Mihi tu quidē Cyro genite nō uideris adæquādus eſſe patri: quippe cui nondū eſt filius: qualem ille te reliquit. Hoc auditu Cābyſes delectatus Crœſi ſententiā approbauit. Quorū nūc reminiſcens ad Præxaſpē iratus inquit intellige nūc ipſe pte nunquid perſæ uera dicant: an hæc dicentes ipi deſipiāt. Nā ſi filii tui qui in ueſtibulo ſtat mediū cor nō fruſtra to ictu percuſſero: Cōſtabit nihil eſſe quod perſæ dicūt: Sin aberrauero: Cōſtabit perſas uera loqui: & me eſſe intēperantē. Hoc locutus intendit arcū: puerūq; percuſſit. Atq; eū collapſum iuſſit diſcindi & inſpici ictū. Cūq; in corde ſagitta eſſet inuenta: ob id lætabūdus atq; cachinnās ad patrē pueri inquit. Præxaſpes facta tibi eſt fides nō me iſanire ſed perſas. Vege nunc mihi dicito quēnā ex oībus hoībus iā noſti ita ad deſtinatū emittere ſagittas. Præxaſpes hoiem aduertens eſſe ueſanū: & in ipſū quoq; inſanientē. Here inquit ego ne deū quidē arbitror tā pbe percutere: & tūc quidem hoc ppetrauit. Altero die duodecim perſas primoribus pares ob nullius momenti cauſam necauit uiuos in caput defodiens. Hæc eū facientē Crœſus lydus ſtatuit his uerbis admonēdū. Rex cuncta noli ætati atq; iræ indulgere: ſed cohibe & cōpeſce teipſum. Cōducit tibi te prouidū eſſe: & ſapientis eſt proſpicere. Tu uero uiros interficis tuos populares ob nullius momenti cauſam: interficis pueros. qualia ſi multa facies conſidera ne abs te deficiant pſæ. Eniuero pater tuus Cyrus etiā atq; etiā mandans mihi præcepit te cōmonefacerē ſubiiciendo quicquid boni cōperirē. Hoc illi Crœſus beniuolētiā præ ſe ferens cōſulebat. Ad quē Cambyſes reſpondens etiam mihi tu inquit dare conſiliū audes tanq; bene aut tuā ipſius patriā adminiſtraris: aut patri meo conſulueris iubens eū traiecto flumine araxe tēdere aduerſus maſſagetas: cum illi uellent tranſire in terrā noſtrā. Immo & teipſum male præſidentem patriæ tuæ: & Cyrū tibi credentem perdidiſti: ſed ob id nequaq; gauiſurus: quia olim iā debebā captare in te occaſionē. Hæc fatus arcū corripiebat tāq; hoiem cōfixurus. At Crœſus curſu ſe foras proripuit. Hic ubi nō habet in quem telū dirigat: mandat miniſtris ut illum cōprehendentes interimāt. Miniſtri qui mores eius noſſent Crœſum abduxerunt hac ratione ut ſi Cambyſes facti pœnitens requireret Crœſum: eo producto donis afficerentur q; illum ſeruaſſent. Si non pœniteret nec deſideraret: tunc hoiem interficerēt nec ita multo poſt cum Cambyſes deſideraret Crœſum: miniſtri hoc animaduertentes enunciant ei hominem ſupereſſe. Cambyſes ſe quidem inquit Crœſo ſuperſtite gaudere: ſed his qui illum ſeruaſſent ueniā non daturū: ſed mortē allaturum prout & fecit. Multa huiuſmodi tā in perſas q; in ſocios cū memphi moratus eſt Cambyſes faciebat inſānia. Ad eo uetuſta recludens ſepulchra mortuos inſpiciebat. Etiam templum Vulcani adiēs multo deriſu ſimulacrum illius cauillatus eſt. Siquidem ſtatua Vulcani ſimillima eſt his diis quos pitaicos uocant phœnices: quos in triremiū proris phœnices circunferunt: quos q non uidit ego ſic ei indicabo eſſe illos pigmæi uiri imaginem. In templum quoq; Cabyrorum in acceſſum alteri q; ſacerdoti ingreſſus eſt: & quæ illic erant ſimulacra multis i ea

Præxaſpes filiuſ ſagitta ictus

Cābyſis crudelitaſ

Sapiētis eſt ꝓſpicere

Crœſi cautio

Cābyſis in ſuos qui crœſi ſuq; ſēt ultio

Pitaici Cabyri

iocatus uerbis concremauit. Sunt enim & hæc illis Vulcani similia: a quo se hi homines auint esse oriundos. Cum multa igitur apud me documenta sunt Cambysem uehementer insanisse: Tum uero illud quod alioquin non tentasse templa: legesq; habere ludibrio. Nam si quis uniuersis hoibus præbeat facultatē optimas ex omnibus leges eligendi: profecto cūctas unusquisq; rimatus suas eligeret. Non igitur credibile est aliū q̄ de mētē talia ludibrio habere. Atq; ita de suis quēq; legibus sentire. Licet cū aliis cōiecturis colligere: tū uero hac Darius accitos qui in sua ditione erat græcos perconctatus est quāta pecunia uellent defunctis parentibus uesci: Illis negantibus ulla se pecunia hoc esse facturos. Darius dehinc græcis præsentibus: & quæ dicebantur per interpretem discētibus interrogauit eos indos: qui calatiæ nominantur: qui uescūtur parentibus quantū accipere pecuniarū uellent: ut patres defunctos igne cōburerent. Indi uehementer reclamātes meliora illū ominari iubebant. Atq; ita moribus cōparatū est: Rectęq; mihi uidetur Pindarus fecisse ut diceret morē oīum esse regē. Dū Cambyses in ægyptū cōtendit: Lacedæmonii quoq; intulere bellū samo & Policrati Aeacis filio: qui samū ui occupauerat: eāq; iter initia trifariā ptitus erat cū fratribus pātagnoto & Syloſōte: Quorū deide altero necato altero q erat iunior eiecto: totā solus optiebat inito fœdere cū Amasi rege ægypti: cū quo hospitiū habebat mittens munera uicissimq; accipiens: breuiq; statim tempore res eius adeo profecerūt: ut per ioniam cæterāq; græciā celebrarētur. Quocūq; enim bellū intulerat cūcta ei prospere cedebāt cū haberet centū biremes: mille sagittarios inuadens omnes sine ullo cuiusquā discrimine: q; diceret se magis gratificari amico: si ei quæ abstulisset redderet: q̄ si nihil adhuc auferret. Multas itaq; hic insulas: multa etiā in continente oppida capiebat. Lesbios enim cū multis copiis opem milesiis ferentes nauali prælio uicit cepitq; qui oēm fossam mœnia sami ambientē uincti foderunt: atq; res pollicratis tantopere secundos esse nō latuit Amasim: cui hoc curæ erat: Sed cū assidue forent multo secundiores Amasis libellū samū misit in hæc uerba scriptū. Amasis Policrati ita inqt. Mihi quidem fœliciter agi cum uiro amico meo & hospite audire uoluptati est: tamē tuæ magnæ prosperitates mihi non placent qui intelligo q̄ inuidum nomen sit. Quod ad me attinet malim tū meas ipsius: tū eoꝝ qui mihi cure sunt res nunc prospere ire & p uarias fortune uices æuum traducere q̄ in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaq; mihi obtemperando hoc aduersus prosperitates agito. Dispice quid tibi est quod plurimi facias: quodq; amissum tibi maxime doleret. Id ubi inueneris ita abiicito: ut nūq̄ ad homines ueniat. Quod si prospera tua deinceps non uariabuntur aduersis medeare tu tibi subideo modo quē tibi subieci. Hæc cū legisset Polycrates & in animū demittens tanq̄ bene sibi ab Amasæ præcepta disquirebat quodnam suorū ornamētorū esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atq; hoc tandē quæritādo inuenit. Erat enim gēma signatoria smaragdus: quā gestabat auro inclusam opus Theodori samii Temeclegeniti. Hāc ubi abiiciendā statuit ita abiicere libuit: Biremē conscendit eā dehinc uiros quibus illam instruxerat in pelagus educere iubet: Et postq̄ ab insula procul aberat detractum sibi sigillum cūctis: qui una nauigabant inspectantibus abiecit in pelagus. Hoc acto renauigauit Reuerso domum cum ex iactura afficeretur quinto sextoue q̄ hæc acta sunt die: hoc ei casu euenit. Piscator quidam captū a se piscē grandē sane: ac pulchrum putauit dignum quo Polycratem donaret: eū ad fores cū attulisset: dixit se in conspectum Polycratis ire uelle: a ianitore permissus donans Polycrati piscē. Rex inquit hunc ego quem cepi piscē & si operis manuariis uitā tolero: tamen non iudicaui ferendum a me esse in forum: sed te tuaq; potentia dignum. Eū itaq; affero tibi donoq;. His uerbis iste delectatus ita respō

Calatiæ

Policrates

Pātagnotus

Syloſontes

Amasis epistola ad Polycratem

Polycratis smaragdus

Theodorus samius

dit. Tu uero probe nec facto ſolo: ſed etiam oratione apud me iniſti gratiam. Ad cœnã/
q; te uocatum uolo. Hæc magnificiens piſcator domũ abiit: piſcem miniſtri reſcinden
Piſcis cũ ſmarag/ do tes offendunt in eius aluo ſigillum Polycratis. Quod ubi uiderunt ſumpſerũtq;. ad Po
lycratem lætabundi q̃celerrime pertulerunt. eoq; illi reddito referebant quo pacto fuiſ/
ſet inuentũ. Polycrates quemadmodũ res diuinitus contigit ſingula quæq; a ſe geſta ret/
tulit in libellũ: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc ubi ſcripſit in ægyptum mi
ſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quæ a Polycrate uenerant intellexit non poſſe præ
ſtare hominem ut alterum hoiem fato impendenti eripiat: utq; Polycrates bene iã mo/
reretur bonam fortunam ſemper expertus: qui ea quoq; reperiret quæ abieciſſet. Miſ/
ſo itaq; ſamũ caduceatore dixit ſe ius cum illo hoſpitii ſoluere. Quod ideo fecit ne in
triſtem aliquẽ grauẽq; caſum incidente Polycrate animi dolorem uelut de hoſpite ipſe
contraheret. Aduerſus hũc igitur Polycratem in omnibus bene agentem lacedæmonii
ſumpſere expeditionẽ acciti ab his ſamiis. qui poſt hæc cydoniam in creta cõdiderunt.
Cydonia urbs Polycrates miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium aduerſus ægyptum
copias comparantem orauit ut nũtiis ad ſe in ſamũ miſſis rogaret aliquid copiarum. qd̃
audiens Cambyſes libenter in ſamũ miſit ad rogãdas a Polycrate nauticas copias: quæ
ſecum iſte mitteret in ægyptum. Polycrates delectis quos maxime ſuſpicabatur e popu/
laribus ſuis ad rebellionẽ ſpectare quadraginta triremes miſit Cambyſi mandans ne re
tro eos dimitteret. Negant quidam ſamios a Polycrate miſſos in ægyptum perueniſſe:
ſed cum in carpathio mari curſum tenerent inter ſe collocutos decreuiſſe ne porro ten/
derent. Quidam aiunt peruenisſe in ægyptũ ac retentos inde fugam feciſſe: & in ſamũ
redeuntes Polycratem cũ claſſe occurrentem ſuperaſſe: atq; in inſulam exiſſe: ſed pugna
pedeſtri cõmiſſa repulſos ita lacedæmonẽ nauigaſſe. Sũt qui dicant penes eoſdem ab
ægypto redeuntes aduerſus Polycratem extitiſſe uictoriam non recte dicentes mea opi/
nione. Neq; enĩ oportuiſſet illos aſciſcere lacedæmonios ſi per ſe ad reſiſtendum Poly
crati ualidi erant. Præterea nec ratio dictat ut cui permulti aderant cum auxiliarii merce/
de conducti: tũ domeſtici ſagittarii his a ſamiis redeuntibus numero paucis fuerit ſupe
ratus: cum præſertim liberi ciuiũ atq; uxores ſub Polycrate eſſent: quos iſte inter naualia
coactos tenebat: ideo paratos ut ſi hi qui ſecũ erant eum redeuntibus aliis prodidiſſent
una cum ipſis naualibus conflagraret. Poſtea q̃ ſamii qui a Polycrate exacti erant: ſpar/
tam uenerũt adeuntes principes multa ſane qualia ſupplices commemorabant. Quibus
illi primo cœtu reſponderunt eorum quæ iſti dixiſſent priorum quidem oblitos eſſe
ſe: poſteriora uero non intelligere. Secundo deinde congreſſu nihil aliud iſti dixerunt:
niſi allato panario illud pane indigere. Quibus iidem reſponderunt panario ſuperfutu
rum. Itaq; opẽ ferẽdã eis cenſuerunt: Atq; ubi rẽ apparauere cum exercitu in ſamũ ſe con
tulere referendæ gratiæ cauſa: ut ſamii aiunt: quia illis aliquando ſamii aduerſus meſſe/
nios auxilio fuiſſent: ut lacedæmonii aiunt nõ tã quia deberent tutari ſamios: q̃ ut eoſ/
Thorax Pictus dem ulciſcerentur ob interuerſum craterem: quẽ Crœſo portabant: & ob thoracem ab
Amaſi rege ægyptii ipſis miſſum. Interceperant enim ſamii priore q̃ craterem anno tho
racẽ lineũ quidẽ: ſed frequẽtibus animaliũ figuris ex auro lanaq; uerſicolore a ligno iter/
textum ob id admiratione dignũ: quod cum in ſcriptæ eius uenationes eſſent exiles: tñ
ſingule in ſe habebant tricenas ac ſexagenas beſtiolas ſingulaſq; euidentes. Hoc mirũ
reddebat thoracẽ. Qualis alter eſt: quẽ in lindo Mineruæ idem Amaſis dedicauit. Com
parauerunt itaq; lacedæmonii exercitũ aduerſus ſamũ: ut corinthios quoq; ſollicitarent
In quos etiam ſamiorum extabat iniuria ætate quæ præceſſit hanc expeditionem circa

idem tempus facta: quo crater interuersus est. Nam cum Periander Cypseli filius sardis ad Halyattem castrandos mitteret trecentos primorum corcyræorũ liberos: corithiiq; qui illos ferebant samũ appulsi essent audita samii causa cur sardis pueri ducerentur primũ edocuere pueros ut puluinar Dianæ contingerent. Deinde non sinentes abstrahi eosdem e puluinari cum prouiderent corinthii præbere illis alimenta ipsi diem solennem egerunt: quẽ nunc quoq; per id tempus celebrant: Cum enim nox aduenit q̃diu pueri p̃cabantur tãdiu exercent choros uirginũ atq; adolescentiũ. Tunc autem choros exercentes esculenta fecerat & sesamo ac melle quæ distribuenda ferrent: ut ea corcyræorum filii rapientes alimenta haberent. Idq; eousq; factum est dũ corinthii pueris: quos asseruabãt omissis abierunt. Ita samii pueros corcyram reduxerunt. Quod si defuncto periandro corinthiis cum corcyræis amicitia extitisset: non ob hanc causam corinthii aduersus samios expeditionem sumpsissent. Nunc ab ipsa urbe corcyrensi a se cõdita corinthii semper cum corcyræis discordes mutuo fuere. Huius igitur rei memores corinthii exulcerato in samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandũ sardis primoq; corcyræorum delectos pueros ulciscendi facinoris gratia: quod corcyræi priores in eum admiscerant. Nam posteaq̃ uxorem suam Melittam necauit Periander: accidit ut ad superiorem calamitatem hæc quoq; accederet. Erãt ei ex Melita liberi duo: unus decẽ & septem alter duo de uiginti natus annos. Hos auus maternus Procles ad se accitos ea prosequebatur charitate: qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittẽdos statuit priusq̃ dimitteret: Scitis inquit pueri quisnã matrem uestram interemit. Hoc dictũ ei qui maior natu erat nullius momenti habitum est: at minori cui nomen erat Lycophroni ita doluit: ut reuersus corinthum patrem neq; prior affatus sit neq; affantem reaffari: ac ne interroganti quidem responsum reddere uoluerit. Eum Periander tandem sane indignatus e laribus eiecit. Quo eiecto maiorẽ natu pcõctatur quænã cũ eis auus esset collocatus. Ille narrare ut se auus amãtissime accepisset: nõ tamẽ facere mẽtionẽ dicti illius: quod Procles in eis dimittendis dixisset: quippe quod in mẽtẽ nõ admiserat. Periãder dicere nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestũ: Itaq; percõctando instare. Tũc adolescẽs in memoriã rediens: Id quoq; dictũ fuisse narrauit. Quod Periãder in animũ accipiens: tamẽ nolẽs aliquid filio cõcedere indulgentius mittit ad eos apud quos filius ab ipso expulsus degebat prohibitũ ne adolescentem in domum excipiant. Iste illinc eiectus in alterã se domũ conferebat: sed ab hac quoq; abiiciebatur Periandro his qui exceperant edicente: atq; ut arcerent imperãte. Expulsus hic ad quãdã sodalium se contulit. Illi &si formidantes tamen q̃ esset Periandri filius hominem excipiebant. Ad postremũ Periãder edictũ proposuit quisquis hunc in domũ reciperet aut alloqueretur: eũ sacram pœnã Appollini debiturũ: quãtã ipse nuncupabat. Ad hoc dictũ cũ nemo illũ ĩ domum recipere: nemo affari uellet: ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tenptandã: sed intra porticus se tenens assidue uersabatur. Quẽ die quarta Periander illuuia & inedia enectũ cernens misertus est depositaq; ira propius accedens: Fili inquit utrum est optabilius istud: ne quod faciendo pateris: an patri obtemperando tyrannidem atq; opes accipere quæ ego habeo: qui cum sis & meus filius: & beatæ corinthi rex præoptasti mendicam uitam obsistendo atq; irascendo illi cui minime debebas: Nam si quid calamitatis illinc accidit unde suspitionem in me habes: Id mihi accidit: eiusq; ego particeps eo magis sum q̃ ipse id perpetraui. Tu uero edoctus quanto satius sit inuidiosum q̃ miserabilem esse: & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci abi domum. Periander quidem his uerbis filium castigabat. Ille autem nihil patri respondit: nisi hunc sacram pœnã

Periãder Cypselus

Melita Periãdri Procles

Lycophron

Periãdri filius impius

Inuidiosus

Miserabilis

deo debere: q̃ in ipſius colloquium ueniſſet. Ibi Periander animaduertens malum filii uehementius eſſe q̃ ut corrigi poſſet: ab oculis eum ſibi amandandum putauit nauigio ī corcyram miſſo. Nam corcyræ quoq̃ imperitabat. Hoc amandato bellum ſocero Procli intulit tanq̃ præcipuo harum rerum auctori: Expugnataq̃ epidauro Proclem cepit: quem tamẽ uiuũ ſeruauit. Interiecto deinde tempore cũ ſenuiſſet Periander: ſibiq̃ eſſet conſcius: non eſſe amplius parẽ miniſtrãdis. obeundiſq̃ rebus mittit corcyrã accerſitũ Lycophronem ad tyrannidem adminiſtrandã. Nam in maiore filio non erat indoles: hebetiorq̃ eſſe ei uidebatur. Lycophron ne reſpõſione quidẽ dignatus ẽ qui ſibi nunciũ afferebat. Periander in amorẽ adoleſcentis propẽſus: rurſus ad eũ mittit ſororem filiam ſuam ſperans fore ut eum per hanc præcipue perſuaderet. Hæc ubi uenit. Fili inquit maiuis tyrannidẽ recidere in alios & domum patris tui ad alienos diſpergi: q̃ tu ipſe habere illuc recurſus. Redi quæſo ad penates: deſine tibimet officere. Leua poſſeſſio ẽ puicacia: noli malũ medicari malo. Multi manſuetiora iuſtioribus præponũt. Multi materna ſectãtes paterna perdiderũt. Lubrica res eſt tyrãnis cuius multi ſunt amatores. Pater ſenex eſt prouectæq̃ ætatis. Tua ipſius bona ne aliis tradas. His illa uerbis ad inducẽdũ appoſitis fratrẽ alloquebaꝫ a patre edocta. Cui iſte reſpondens negat ſe iturum corinthum quoad patrẽ ſupereſſe audiret. Hoc cum mulier renunciaſſet: tertio Periander caduceatorẽ mittit: q̃ dicat ſe quidã in corcyrã uelle cõcedere: ſed ut hic corĩthũ proficiſcatur ad tyrannidis ſucceſſionẽ: Id approbãte filio Periander corcyrã ipſe ueniebat: Inuenis corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti corcyræi ne ad ipſoꝝ regionẽ Periander accederet adoleſcentẽ interimunt. Ob hæc igitur Periander de corcyræis ultionẽ ſumebat. Lacedæmonii ingenti cũ claſſe ubi peruenere ſamũ obſederunt: ſuccedenteſq̃ muro turri mari iminentem iuxta ſuburbana tranſcenderunt. Sed mox cum magna manu ſuppetias ipſo ferente Polycrate reiecti ſunt. Q uinetiam a ſuperiore turri: quæ tergo montis prominebat eruperunt: Tũ auxiliarii: tũ ipſorũ ſamiorũ permulti. Et cũ aliquantiſper lacedæmonios ſuſtinuiſſent retro fugam fecerunt: inſequentiq̃ ab hoſte cædebantur. Q uod ſi lacedæmonii qui aderant Archiæ: & Lycopi ſimiles extitiſſent eo die capta ſamos fuiſſet. Siquidẽ Archias & Lycopes ſoli cũ ſamiis ad murũ refugientibus irrũpẽtes intercluſa ad redeundum uia intra urbẽ ſamiorũ occubuerunt. Equidem ipſe cum alio Archia Archiæ filio: eodemq̃ tertio ab hoc Archia congreſſus ſum apud Pitanẽ. Huius enim tribus erat: q̃ ex oĩbus hoſpitibus maxime ſamios honorabat: ſibi dicẽs Samio nomẽ a patre fuiſſe inditum: q̃ eius pater Archias ſtrennue pugnans ſami mortem oppetiſſet: ſeq̃ ideo ſamiis honorẽ habere q̃ auus ſuus fuiſſet a ſamiis publice affectus egregia ſepulta. Lacedæmonii quadraginta diebus in obſidendo abſumptis cum in ſuſcepta re nihil ad modũ proficerent in pelopõneſũ redierũt. Ferꝫ Polycratẽ (ut rumor qdam temerarius emanauit) magnũ numeꝝ monetæ patrie e plũbo pcuſſiſſe: eãq̃ auro ĩduxiſſe: ac lacedæmoniis dediſſe: atq̃ ea accepta illos receſſiſſe. Hãc p̃mã expeditionẽ dores aduerſus aſiã p lacedæmonios ſuſceperũt: Samii qui Polycrati bellũ ĩtulerãt: poſteaq̃ a lacedæmoniis ſe relictũ iri uidẽt: & ipſi trãſmiſerũt in ſiphnũ. deficiebãtur enĩ pecunia. Vigebãt ea tempeſtate ſiphniorũ res. Eratq̃ hæc inſularũ locupletiſſima: ut in qua auraria: & argentaria metalla eſſent: unde tantum pecuniæ fiebat: ut ex decima eius parte reponereꝫ apud delphos theſaurus locupletiſſimo cuiq̃ par: Siphniis pecuniam quæ quot annis conficiebatur diſtribuentibus. Q ui ubi theſaurũ confecerunt nunquid diu permanere poſſent ipſis præſentia bona cõſuluere oraculum. Eis ita Pythia reſpondit. Cũ tñ in ſiphno fuerint pritaneia cana: Cana fori facies: tunc uir uafer aſſit oportet: Q ui notet e ligno

Procles captus

Lycophron

Archias Lycopes

Siphnus inſula

agmẽ legatumq; rubentem. Erant eo tempore siphniis pritaneiũ forũq; pario lapide exculta. Hoc oraculũ siphnii neq; tunc statim: neq; post aduentum samiorum intelligere potuerunt. Nam samii cum uelocissime ad siphnum aplicuissent: miserunt ad urbem cũ legatis unam e nauibus. Veteri instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat: quod siphniis Pythia prædixerat: ut obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum: Nuncii igitur ubi peruenere: decem sibi talenta mutuari præcabantur. Negantibus siphniis se mutuaturos: samii eorum agros populabantur. Id audientes siphnii cõtinuo occurrentes commissa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab urbe intercluſi: quos postea centum talentis recuperauere. Ab hermioneis quoq; samii pecuniarum loco insulam thyream acceperunt pelopõneso adiacentem: quam troezeniis cõmendauerunt: Ipsi cydoniam in creta condiderunt: cum illic non ea de causa nauigassent. Sed ut zacynthios ex insula summouerent. In hac urbe quinquenium degentes ita rem bene gesserunt: ut templa quæ nunc in cydonia uisuntur: isti fecerint. Et Dictynes præterea delubrum sexto eos anno æginetæ nauali prælio uictos cum cretensibus diripuerunt: ac rostratas naues mutilauerunt: eaq; rostra apud Mineruæ templum in ægina affixerunt. Hæc æginetæ samiis fecere infensi: q; illi antea sub Amphicrate rege bello æginetæ illato magnis cladibus illos affeciſſent: & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa. Protraxi autem sermonẽ de samiis ob hoc magis q; tria sunt apud eos opera græcanicorum omniũ maxima. Vnũ montis in centum quinquaginta passus editi: a cuius imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est. Longitudinis septem stadiorum: Celsitudinis autem ac latitudinis octonum pedum. Item per eam totam altera fossa depræssa est uiginti cubitorum triplo maioris latitudinis: per quam deriuata a magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur. Huius fossæ architectus extitit magarẽsis Eupalinus Nausstrophi filius. Alterum e tribus operibus est ager circa portum in mari ad uiginti passus altitudinis: duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omniũ: quæ nos ampliſſimum: Cuius architectus primus extitit Rhœcus Philei filius illinc indigena. Horum operum gratia sermonẽ aliquanto magis extendimus. Cambyse Cyri circa ægyptum immorante: ac desipiscẽte duo magi iidemq; fratres coniurauerunt. Quorum alter Cambyses reliquerat rei domesticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece quæ occultabatur: pauciſque persarum erat nota: pleriſq; eum niuere arbitrantibus rebellandum sibi putauit: atq; ita rem esse aggrediendam. Erat ei in regia germanus quem dixi una coniurasse corporis habitu quam simillimus Smerdi Cyri filio quem Cambyses fratrem suum interemerat: nec specie tantum corporis Smerdi assimilis: sed etiam cognominis. Hunc uirum magus Patizithes instructum quẽadmodum ipse illi omnia peracturus esset: in regium solium perducit. Hoc acto caduceatores eum alia in loca: tum uero in ægyptum dimittit ad exercitum: qui edicerent ut Smerdi Cyri deinceps obedirent non Cambysi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoq; qui ad ægyptum delegatus erat: Inuenit autem Cambysem atq; exercitum in acbatanis syriæ agentem stans in medio præcepta magi exposuit. Hæc audiẽs Cãbyses uera loqui caduceatorem ratus: seq; a Prexaspe eẽ proditum q; missus ad occidẽdũ Smerdẽ rem non peregisset: Intuens in eum Prexaspes inquit. Ita ne mihi rẽ executus es quam tibi iniunxeram. Ad quem ille: Ista here ait haud quaquam uera sunt: ut aut frater tuus aliquando rebellet in te: aut quippiam ex illo uiro certaminis existat magni exiguiue. Quippe cum ego sim executus quæ tu mihi imperasti: qq; hominem meis ipsius humani manibus. Quod si defuncti rebellant: expecta ut etiam Astyages medus in te rebellet. Sin aũt ita habet ut antea habebat nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit:

Tyrea insula

Cydonia urbs

Amphicrates rex

Eupalinus

Nausstrophus

Rhœcus

Patizites

Igitur mitte mecum qui assequantur caduceatorẽ: qui perconctando indagent nunquid aquo Smerde rege nobis denunciatum uenit eum audierit. Hæc loquentem Præxaspem Cambyses audiens cum ei placuissent: confestim ad retrahendum caduceatorem misit. Eum ubi rediit Prexaspes his uerbis interrogauit. O homo quandoquidem te ais a Smerde Cyri filio uenire nuncium. Dicito ueritatem qua dicta abito sospes. Vtrũ Smerdis ipe in conspectũ datus tibi ista mandauit: an quispiam eius ministrorũ. Tum ille equidem inquit. Ego Smerdim Cyri filiũ: ex quo Cambyses aduersus ægyptum fecit expeditionem nunq̃ cõspexi: sed magus quẽ Cambyses rerum suarꝫ familiariũ procuratorẽ constituit: Is mihi ista mandauit dicens Smerdem Cyri optare hæc apud uos dici. Hæc ille loquens nihil admodũ ementitus est. Tum Cambyses Prexaspes inquit. Tu quidem quia ut uir bonus imperata fecisti culpam effugisti. Verũ quisnam fuerit e persis: qui ĩ me rebellauit occupato Smerdis nomine. Ad quẽ Præxaspes. Ego inquit hoc quod actũ est mihi uideor intelligere. Magi sunt: qui aduersus te insurrexerunt. Patizithes quem tu rerũ familiariũ curatorem reliquisti: & frater eius Smerdis. Ibi Cambysem cum Smerdis audisset nomẽ percussit ueritas sermonis ac somnii: per quod ei quidẽ uisus fuerat nunciare Smerdem ĩ regio sedentem solio ad cælũ usqꝫ pertingere uertice. Agnoscens itaqꝫ sine causa fratris interemptorẽ se fuisse deflebat Smerdẽ. Quẽ ubi defleuit ut erat oĩ clade afflictus ĩ equũ insiliit habens in animo q̃ raptissime susa uersus exercitũ ducere in magũ. Insiliẽti ĩ equũ uagina gladii excidit: unde nudatus gladius perstrinxit eius femur in ea scilicet parte: in q̃ prius ipse tanquã opportuna ad feriendũ (ut sibi uidebat) percusserat Apim ægyptiorum deũ. Vulneratus Cambyses quodnã illi oppido nomen esset interrogauit. Illi aiũt acbatana. Sed cũ fuisset iam antea Cambysi redditũ ex urbe buti oraculũ eũ in acbatanis decessurum: ipe interprætabat se in acbatanis mediæ: ubi res eius omnes erat senem uita fũctuꝫ. Ac oraculũ in acbatanis syriæ loquebatur. Tunc postq̃ scisitatus oppidi nomen audiuit: tum magi iniuria perculsus: tum uulnere resipuit: uerbaqꝫ oraculi expẽdens. Hoc in loco inquit fatale est Cambysem Cyri decedere. Hactenus tunc locutus. Vicesimo dehinc die accitis persarũ qui aderant præstantissimis quibusq; ita inquit. Quod maxime occultum uolebam persæ: id cogor apud uos efferre. Ego enim cũ apud ægyptũ agerem inter quietẽ uisum uidi: quod quidem minime uisum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidẽ domo adueniens nunciare Smerdem in regio sedẽtem solio cælũ capite cõtingere. Ex quo ueritus ne a fratre exuerer principatu properantius quam prudentius feci. Neqꝫ enim in hominis natura situm est auertere quod euenturum est. Itaqꝫ demens ego Prexaspem susa ad Smerdem interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebã nequaquam coniectans ut Smerde sublato alius quispiam mortalium in me exurgeret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus & parricida fratris incassum extiti: & nihilominus regno exutus sum. Nam Smerdis magus erat: is quem dæmon mihi per quietem demõstrauit in me arma sumpturum. Hoc opus cum ego perpetrarim iam uobis Smerdem Cyri non superesse existimetis: sed magos uobis regnum occupasse: quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram: alter eius frater est Smerdis. Sed quem decebat præcipue uicem meam ulcisci indigna a magis passi: is immerita morte a proximis suis affectus est. Secundo loco quod reliquum est persæ necessarissimum mihi demãdare uobis: quod e uita exiens effici mihi cupio atque opto per regios deos obtestans cum omnes uos: tum maxime Achæmenides qui adestis ne per secordiam amittatis ut imperium rursus redeat ad medos. Sed si dolo occupatum est: Illud dolo surripiatis. sin ui præreptum: ui recuperetis: Hæc uobis facientibus & tellus fructum

Patizites Smerdis

Susa

Acbatana

Cambisis somniũ

Ventura eueniunt

proferat: uxoresq; & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus. Secus facienti bus cõtraria his quæ dixi imprecor & præterea unicuiq; pſarum eum finẽ qualis mihi cõ/ tigit ſimul. Hæc locutus Cambyſes defluit oẽm ſuã cõditionẽ. Perſæ ut regem ſe lamen/ tantem cõſpexere uniuerſi tum ueſtimẽta reſcindere: tum effuſo ploratu uti. Poſt hæc ubi femoris os uiciatum eſt: femurq; celerrime cõtabuit: Cambyſi uita erepta eſt Cyri filio: cũ regnaſſet ſeptem oĩo annos & mẽſes quinq; nulla unq̃ prole ſuſcepta uirili: fœmineaue. Perſis qui aderant magna effuſa eſt incredulitas rerum potiri. Magos interprætãtibus po tius Cambyſem: quæ de nece Smerdis dixiſſet ea dixiſſe ut illi omne nomen perſicũ red derent hoſtile. Itaq; pro certo habebant Smerdem Cyri per rebelliõem regnare: utpote Præxaſpe uſq; peruagante a ſe fuiſſe Smerdim interfectum. Neq; enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri ipſius manu filii Cyri interemptũ. Magus defuncto Cãbyſe per ſimulationem Smerdis Cyri qui ipſi fuerat cognominis ſecurus regnauit menſes ſeptem qui reliqui erant ad implendum octauũ ãnũ regni Cambyſis. Per quos menſes oẽ genus liberalitatis in ſubditos munificentiæq; exhibuit. Adeo ut eius defuncti magnum ceperit deſiderium: omnes aſiam incolentes ipſis perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibuſ imperabat nationes edictis magus immunitatem tributorũ ac uacationem militiæ ĩ triẽ niũ tribuit: atq; hoc quidẽ ſtatim adeptus imperium edixit. Octauo autem menſe quiſ/ nam eſſet cõpertus eſt hunc in modũ. Erat Otanes quidem Pharnaſpis quidẽ filius: ſed genere: atq; opibus primo cuiq; perſarũ par. Hic Otanes magũ nõ eſſe Smerdẽ Cyri pri/ mus ſuſpicatus eſt: ſed eum qui erat hac coniectura: q; neq; ex arce progrediebatur: neq; perſarũ procerum quẽpiã ad cõſpectũ ſuũ uocabat. Itaq; eũ ſuſpicatus eſſe hoc ſibi ſtatuit faciendũ. Cũ haberet filiã noĩe Phædymã: quã Cambyſes tenuerat: cuiuſq; tũc magus cõ tubernio utebatur: ut aliarũ oĩum Cãbyſis uxorũ: Miſit ad eã quendã pater ſciſcitatũ quo cũ hoĩe cubaret: cũ Smerde Cyri: an cũ altero. Illa rẽiſſo nũcio negauit ſe id ſcire. Q uip/ pe quæ nec Smerdẽ Cyri uidiſſet unq̃ nec eũ cũ quo cubaret noſſet quiſnã eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes inquiens. Si ipſa Smerdẽ Cyri nõ habes cognitũ ſaltẽ ſciſcitare ab Atoſſa: quo cũ uiro tu atq; illa cubitatis. Nõ enĩ illa ſuũ ipſius ignorat fratrẽ. Filia ad ħ re ſpõdit. Ne in Atoſſæ qdẽ colloquiũ uenire poſſem: aut ullã aliã cernere mulierẽ cum illo cubãtiũ. Nãq; hic uir quiſquis eſt cũ primũ adeptus eſt regnũ nos diſperſit aliam alibi col locans. Audienti hæc Otani res eſt uiſa manifeſtior. Itaq; tertio nũtiũ ad eandẽ mittit in hæc uerba. Filia decet te bonis ortam natalibus perinde ſuſcipere periculũ: quod te ſubi/ re pater hortatur: Si enim iſte Smerdis Cyri non eſt: ſed is quẽ ego ſuſpicor nõ debet ne q; tuo frui contubernio: neq; q; potentiam perſarũ optinet impune lætari: ſed pœnas lue re. Nunc igitur agito. Cũ tecũ cubabit aĩaduerteſq; ſopõratũ palpa eius auriculas: quas ſi habentem compereris cum Smerde Cyri te cubare exiſtima. Sin minus cum Smerde ma go. Ad hæc phædyma reſpondet ſe ſi id faciat magnũ adire diſcrimen: quoniam probe ſciret ſi ille careat auribus: & ipſa in palpando depræhendatur fore ut ipſa ab illo trucide tur: tamen ſe id facturã: & Phædyma quidem recipit ſe patri hoc eſſe perfecturam. Huic aũt Smerdi mago Cyrus cũ regnaret aures præciderat non exigua de cauſa. Ergo Phædy ma hæc Otanis filia quæcunq; receperat patri executa eſt. Nam ubi uices eius fuerunt ade undi magũ. Etenim uxores perſarũ per uices in orbem ad illos pergunt adiens magũ una cubuit: eiuſq; dũ uehemẽter ſoporatus ẽ aures palpauit: qbus carere hoĩem nõ difficulter: ſed facile ſane deprehendit. Vbi illuxit cellerrime patrẽ certiorẽ rei geſtæ facit. Iſte ſũptis Aſpathane: & Gobrya pſarũ primoribus: & ad fidẽ ſibi ſeruãdã accomodatiſſimis rẽ oẽm expõit: q & ipſi ſua ſpõte rẽ ita ſe habere ſuſpicabãt: Eoq; uerba q̃ Otanes attulerat admi

Cãbyſis mors

Smerdis rex

Otanes Pharna/ ſpes

Phædy/ ma

Atoſſa

Smerdis ſine auri/ culis

Perſarum uxores

Aſpatha/ nes

Gobryas

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - Muz. im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Intaphrenes Magabyzus Hydarnes Darius Hiſtaſpes

ſerunt: conſtituerunt q; ut ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatem deligerent e perſis: q̃bus maxime cõfiderẽt. Aſciuit itaq; ſibi Otanes Intaphrenem: Gobryas Magabyzum: Aſpathenes Hydarnem. Hi cum ſex forent Darius a perſis. (Nam his pater eius Hiſtaſpes præerat) ſuſa aduenit: qui cum aduenisſet placuit ſex perſis hunc in ſocietatem aſciſcere. Q uicum ſeptẽ eſſent congreſſi collocutiq; fidem mutuo dederũt. Cũq; ad Dariũ ordo dicendæ ſententiæ ueniſſet ita apud cæteros uerba facit. Equidem mihi uidebãr ego ſolus noſe magũ regnare: & Smerdem Cyri mortẽ oppetiſſe. Atq; ob id ipſum dedita opera huc me contuli ad necem mago comparandã. Verũ quandoquidem contigit ut uos quoq; rem ſciatis non ſolũ ego uidetur mihi confeſtim eſſe tranſigendum: neq; differendum. Differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes fili inquit Hiſtaſpis & patre egregio ortus es: & teipſo nihilo inferiorem eſſe patre tuo in dolẽ præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto. Sed conſiderantius illam capeſſe: quã ita demũ aggredi debemus cũ plures fuerimus. Tum Darius uiri inquit qui adeſtis ſi eo quem Otanes dixit utemini modo: ſciatis uos teterrime perituros. Aliqs enim priuati lucri ratione habita rẽ ad magũ deferet. Et uos quidem debeatis potius per uoſmet: qui cœperatis iſta exeq. Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum: & me adhibendum: aut hodie tranſigamus: aut ſcitote ſi nobis hodiernus elabatur dies non alium: aut hodie tranſigamus occupatus: ut me apud magũ accuſet: ſed me ut uos accuſem. Ad hæc Otanes cũ cerneret Darium eẽ ipropẽrum: quoniam inquit nos maturare cõpellis nec finis differre: age expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus: & illos aggredi. Excubias nãq; diſpoſitas eſſe: ipſe quoq; & ſi nõ uiſu certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus. Cui reſpõdens Darius. Multa ſunt inquit Otanes quæ nequeũt oratione declarari: ſed facto. Alia q̃ oratione declarari poſſunt: ſed unde nihil clari operis exiſtit. Vos uero noſtis excubias: q̃ depoſitæ ſunt haud quaq̃ difficiles eſſe ad penetrandum. Nam cũ nos tales ſumus nemo nõ quiſquis ille ſit cedet nobis partim ob reuerentiam: partim ob timorem. Ad quod habeo prætextũ accomodatiſſimũ cui initamur. Siquidem me dicã e perſis ueniſſe ac uelle quædam a patre mandata regi nunciare. Vbi enim expedit mendacium dicere dicatur: Nam idẽ optamus quiq; mendaciũ dicimus quiq; ueritatẽ. Q uippe cũ hi qui mentiunt tũc mẽtiuntur cũ perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui uerũ dicunt: ideo dicũt ut uerum dicendo aliquod lucrũ cõſequantur. Et alius huc: alius illuc magis propenſus ẽ. Ita non idem facit tandem: idem tamen optinemus. Q uod ſi nihil lucrifaciendũ eſſet per æque & uerax foret mẽdax: & mendax uerax. Q uod ad ianitores attinet ſi quis eorum libẽter cedet nobis utilius ei ſuo tempore erit ſi quis obuiam ire conabitur: ut eſt hoſtis: ita tunc pro hoſte habeatur. Deinde intro irrũpentes rem tranſigemus. Poſt hæc Gobryas uiri amici inquit nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut ſi recuperare non poterimus mortem oppetere: quam cum ſimus perſæ uiro medo parere: & quidem aures non habenti: cum præſertim quicunq; ueſtrum Cambyſi ægrotanti affuiſtis memoria teneatis quæ ille dum uita excederet perſis imprecatus eſt: niſi imperium recuperare tentarent. quæ nos tunc non admittebamus inuidioſe dici a Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculũ pono in Darii ſententiam: neq; hunc cætum diſſoluendum cenſeo: ſed ſtatim aduerſus magum adeundum. Hæc dicta a Gobrya cæteri comprobarunt. Interea dũ ab iſtis conſultatur forte hoc contigit: ut magi inito inter ſe concilio ſtatuerunt concilian dum ſibi amicum Præxaſpem q̃ indigna paſſus a Cambyſe eſſet occiſo eius filio ictu ſagittæ & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet: quem ipſe ſuapte manu interemiſſet q̃ pterea ob id apud pſas maxima flagrabat inuida. His de cauſis accitũ hoiem ſibi ami-

Gobryes oratio

cũ cõprobabant accipientes fidem ac iuſiurandam fallaciam quæ ab ipſis in perſes facta eſſet intra ſe habituꝝ: neq; cuiq̃ mortalium patefactuꝝ pollicitentes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Præxaſpe factuꝝ ſe quæ magi ſuaſerant iteꝝ illi dicere in aĩo habere oẽs perſas ſub murũ arcis conuocandi. Ideoq; iubere hunc conſcẽſa turri p̃dicare a Smerde Cyri perſis imperari: & ab illo nemine. Hæc illi præcipiebãt ueluti hoi ſummæ apud perſas auctoritatis: & qui ſæpenumero aſſeueraſſet eũ eſſet Smerdem Cyri: ac cædẽ a ſe facta pernegaſſet. Hæc quoq; præxaſpe ſe paratũ exequi dicẽte: magi conuocatis perſis hominẽ in turri perductũ iubet habere orationẽ. Præxaſpes ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſpõte obliuiſcitur: exorſuſq; ab Achæmene ſeriem familiæ Cyri recenſet: & ubi tandem deuenit ad Cyrum commemorauit illius in perſas beneficia. His expoſitis prompſit ueritatem cauſatus id eo ſe hactenus occultaſſe q̃ ſibi tutum non fuiſſet proferre rem geſtã: ſed impræſentiarum neceſſitate coactum proferre: dixitq; ſe a Cambyſe adactum Smerdem Cyri occidiſſe: & magos eſſe qui regnent. Multis quoq; uerbis perſas deuouit: niſi rurſus imperiũ recuperarent: ac magos ulciſcerentur. Hæc locutus ſeſe in caput a turri præcipitẽ dedit. Hunc in modum Præxaſpes uir per omne tempus uitæ ſpectatus occubuit. At ſeptem perſæ ubi conſtituerunt aggredi protinus magos neq; rem differre deos compræcatũ ierũt ignari omnino eoꝝ quæ circa Præxaſpem acta eſſent. Sed hæc inter eundũ in medio itineris audierunt: eoq; a uia ſecedentes iterum collocuti ſũt. Quorum qui cũ optauerant rem prorſus diferri uidebant negantes tunc eſſe adoriendam. Qui uero cũ Dario confeſtim eundũ: & quod decretũ eſſet peragendum. Eis concertantibus apparuerũt ſeptem accipitrũ paria inſectantiũ duo paria uulturũ eoſq; uellicantiũ atq; infeſtantium. Quod intuentes ſeptem perſæ ſententiam Darii cõprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas affuerunt prout Darius ſenſerat ita euenit. Nam cuſtodes reueriti perſarum primarios: nec aliquid huiuſmodi ſuſpicantes ex his fore qui uenirent diuina cum pompa ne interrogauerunt quidem. ubi in aulam introgreſſi ſunt offendunt eunuchos: qui ſunt a nunciis: & ab his qua gratia uenirent interrogantur: Illi inter procõctandum ianitoribus minitabantur q̃ homines ingredi permiſiſſent: atq; ulterius pergere uolentes eoſdem prohibebant. Iſti ſe mutuo cohortati eductis gladiis eos a quibus arcebantur ibidem trucidant: lidemq; curſu in conclaue contendunt: Intra quod tunc forte ambo magi agebant: & de his quæ a Præxaſpe erant acta cõſultabant. Qui cum nouiſſent tumultuantes eunuchos atq; uociferãtes procurrerũt uterq;: & quod fiebat animaduertentes ad uires conuerſi ſunt: quorum unus occupat arcum: alter lanceam ſumit. Atq; inde miſcentur inuicem. Verũ arcus ei qui illum ſumpſerat: cũ hoſtes iuxta eſſent nulli uſui fuit. Alter ſe lancea tuebat: eoq; tum Aſpathenis femur percuſſit: tũ oculũ Inthaphernis oculo: quo ex uulnere Inthaphernes non tamen & uita priuatus ẽ. Et hos quidem alter magorũ uulnerauit. Alter uero quãdo arcus ei nulli uſui erat: In thalamũ qui erat cõclaui cotiguus ſe proripuit fores occluſurus: ſed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt Darius & Gobryas. Quorũ Gobryas cum eſſet implicitus cum mago: Darius adhuc ſtans atq; hærens conſiderabat ne Gobyram feriret in tenebris. Eum cernẽs Gobryas ocioſe ſtantem interrogat cur non uteret manu. Reſpondenti Dario diſpicio ne te feriã. Tu uero inquit uel p utrũq; exige gladiũ. Cui Darius obtẽperãs pugiõis icto uibrato magũ caſu pcuſſit. Interfectis magis capita demũt: eaq; geſtãtes qnq; eorum duobus reliquis: qui ſaucii erant illic relictis. Tũ q̃ inualidi eſſent: tũ arcis tuẽdæ cauſa foras pcurrũt cũ uociferatione ac tumultu cæteroſq; perſas cõpellendo rẽ geſtã exponebãt capita oſtentantes: & ſimul quicunq; magoꝝ ipſis occurrebat mactabant. Perſæ cognito

Achæmenes

Præxaſpes e turri iactus

Iuſtinus l. ii. q̃ccisoꝺ a magis duoꝺ refert

Darius val. max. l. 3 Gobrias uel p ſuũ corpus oꝺigi mago feroeũ iuſſit

ab his quod actū erat ac dolo magorū & ipſi faciēda ſibi eadē cenſuerunt eductis gladiis ut quenq; reperibant magnum interficiebant: & niſi noctis interuentu cohibiti fuiſſent: neminem magoꝝ reliquiſſent. Hunc diem perſæ maxime ſolemnem publice obſeruāt: & in eo ingens celebrant feſtum uocantes id magophoniam: ideſt magorum cædē: quo die nulli magorum fas eſt prodire in lucem: ſed cuncti ſe intra domū continent. Vbi re ſedit tumultus dieſq; quinq; exceſſere: hi qui magos inuaſerant: de oī rerū ſtatu conſulta bant. Q uoꝝ orationes &ſi apud nonnullos græcoꝝ fidē carent: tñ huiuſmodi fuerunt.

Mago phonia

Otanis contio

Otanes hortabatur rem perſicam in medium conſtitui: ita inquiens.

Num e nobis principē fieri amplius mihi non uidetur: neq; id aut iocundū eſſe aut bonū. Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit noſtis: & quo magus.

u

Q uid igitur nobis opus eſt monarchia: quā ſuſtulimus. In qua licet pro libidi ne agere oīa impune: quæ uirū etiā ſi optimus omniū fuerit: tamen cū in ea poſitus eſt ex tra cōſuetos abiicit ſenſus: quippe cū præter inuidiā ab initio ingenitā homini ingenerēt ex præſentibus bonis inſolentia. Itaq; hæc duo mala habens nimirū omnem malitiā ha bet: tū per inſolentiā q; expletus oībus rebus eſt: tū per inuidiam multa facinora admittēs At enim uir tyrānus (ut qui oīa bona optinet) debebat ſine liuore eſſe. Verū ita natura cō paratum eſt ut is ſit aduerſarius popularibus ſuis: Si quidem eorū optimis quibuſq; : qui ſuperſtites ſunt atq; uiuunt inuidet deterrimis delectatur: & quod indecentiſſimū eſt cri minationes admittere optimum putat. Nā ſiue admiraris eū modeſte offenditur: q; non effuſe hoc facias: ſiue effuſe facies: offendit quaſi ſibi aſſenteris. Et ut exequar dicendo q maxima ſunt iura patriæ labefactat: Fœminis uim affert. Indemnatos interimit. At cū do minatur multitudo: In primis nomē optinet oīum pulcherrimū iſonomiam: ideſt iuris æquabilitatem. Deinde nihil eorum agit quæ monarchus: hoc eſt unicus princeps. Nam magiſtratus tum ſorte deliguntur: tū adminiſtratorū rationē reddūt. Oīa deniq; conſilia in cōmune referuntur. Itaq; ut meā dicā ſententiā cenſeo nobis monarchiæ deiectoribuſ ſtatum multitudinis eſſe optandū. In multitudine quidem oīa inſunt. Otanes quidē hāc ſententiam dixit. Megabyzus aūt ad holigarchiam: ideſt ad ſtatum paucoꝝ rem traducēs ad eam ſocios hortabatur his uerbis.

Tyranno rū mores

Iſono mia

Monar chus

Holigar chia

Megaby zi contio

Væ Otanes dixit de abolenda tyrannide: ea ſint pro dictis a me quoq;: ſed qua tenus hortabat ſūmā deferri ad multitudinē: i hoc ab optīa errauit ſentētia: Et enī populari multitudine nihil eſt neq; iſipiētius neq; inſolentius. Itaq; eos q ty rāni ſæuiciam fugiunt ad interprætātis plebis recidere ſæuiciam nequaquā tolerandū eſt. Nam tyrannus ſi quid facit intelligens facit. At plebi ſuū eſt nihil intelligere. Q uo enim pacto ſciat qui neq; edoctus eſt: neq; honeſtū nouit: ne domeſticum quidem qui ad res agendas ſine conſilio præceps ruit torrenti flumini ſimilis. Ex quo ſi qui male conſultum perſis cupiunt: hi ſtatu populari utantur. Nos uero qui cætum uiroꝝ optimoꝝ delegimuſ ad hos deferamus. Nam inter eos & ipſi erimus: & ex optimis uiris credibile eſt optima exiſtere conſilia. Hanc Megabyzus ſententiam dixit: Tertio loco ſuam Darius inquiens

q

Plæbis ignauia

Popularīſ ſtatus

Darii con tio

Væ Megabyzus dixit quatenus ad ſtatum popularem pertinet: recte mihi uidet dicere quatenus ad ſtatum paucorū non recte. Propoſitis enim tribus ſtatibus: & his omnibus optimis: ut optime īperet populus: optime pauci: optime unus: inter hæc multo antecellere unius imperiū ſentio. Nam unius uiri qui optimus ſit impe rio nihil melius eſſe conſtat. Q uod qui ſentit non immerito ſtatum popularem miſſum faciat ut taceam ſic præcipue conſilia in aduerſarios trahi ſolere. Porro in ſtatu paucorum cum plures uirtuti incumbant in publicum uehementiora priuatim odia excitari conſue

q

Triplex status

uerunt. Cũ enim quisq; princeps esse optet: & in dicenda sententia uincere: ad ingentia inter se odia euadunt. Ex quibus seditiones existunt: e seditionibus cædes: e cædibus ad unius imperiũ deuenitur. Vnde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Iam uero plebe imperãte abesse non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos non odia fiũt: sed amicitiæ ualidæ. Qui enim aduersus rem publicã facinorosi sunt mutuo se occultãt. Idq; tãdiu fit dũ aliquis populo præpositus tales homines compescat. Is uidelicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic cũ admirationi est: tunc uere monarchus ostenditur declarans in hoc monarchiam esse omniũ præstantissimũ. Atq; ut in summa omnia colligã. Vnde nobis libertas extitit: & a quo data a populo ne an ab oligarchia: an a monarcho. Ego sentio cum sitis per unũ uirũ liberati uos debere talẽ rẽ cõplecti: ne alioquin leges patrias dissoluatis bene cõditas: quod nequaquã satius ẽ. Hæ tres fuerunt dictæ sententiæ: quarũ ultimæ quatuor reliqui assenserunt: Otanes qui iuris æquabilitatẽ facere persis studebat: ubi ipsius sententia reiecta est apud alios: Ita in mediũ locutus est. Viri seditiosi quoniã constat necesse esse unum aliquẽ e nobis regem fieri siue per sortem: siue permissum persarũ per multitudinis electionẽ: siue qua alia ratione. Equidem uobis ego non refragor. Quippe qui neq; præesse uolo: neq; subesse. Et hac lege cedo uobis ius meũ imperii: ut nulli uestrũ: aut ipse ego: aut ullus unq̃ meorũ subsit. Otane hæc locuto cæteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatis e medio abiit alio sessum. Cæteris septẽ de iustissimo rege deligendo cõsultantibus uisum est si ad aliquẽ ex ipsorũ numero regnũ perueniret: Otanẽ donari debere peculiariter. eiusq; deinceps posteros cũ oĩ alio munificentiæ genere apud persas honorificentissimo cũ medica quot annis ueste. Quæ ideo decreuerũt eis donãda q̃ primus rem agitauerat: & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter in Otanem decreuerunt. Illa uero commune ut regiam introire unicuiq; e septem sine intermunicio liceret: nisi forte cum uxore cubaret rex: neue regi fas esset aliunde quam e familia coniuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum ut sub ortum Solis conscensis equis dum in suburbanis uectarentur: cuius equus uocem primus edidisset: is regnũ Cãbysis obtineret. Erat Dario quidã eqsø uir solers nomine Oebares: Ad quẽ Darius postquã e cœtu digressi sunt ita inquit. Oebares de regni negocio sic inter nos conuenit: sub ipsum statim Solis ortũ equis conscensis: ut cuius equus uocem primus ediderit: Is regno potiatur. Quare si quid solertiæ habes nunc cõminiscere: Vt nos optineamus hoc decus & nemo alius. Ad eũ respond ẽs Oebares here inquit si in hoc uersatur rex sis nec ne: huius rei causa cõfidere te iubeo bonũ habere animũ ante te fore regẽ neminem. Eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur inquit Darius habes istiusmodi cõmentum: adest tẽpus cõminiscendi: nec differendi rẽ utpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc ut audiuit Oebares ita sibi faciẽdũ putauit. Vbi nox aduenit unã equarũ: quã equis Darii maxime adamabat in suburbana adducit: ibiq; alligat: Tũ equũ Darii eodem ducit: eũq; circũagens idẽtidem equæ admouet: ac tandem admittit. Postero die simul atq; illuxit sex persæ ex conuento affuerunt equis assidentes: & cũ in suburbanis ultro citroq; uectarent ubi ad locũ peruenerũt: ubi superiore nocte equa fuerat alligata: Ibi Darii equus accurrẽs hinnitũ edidit: & hinnitu edito protinus fulgur sereno cælo tonitruq; extitit. Hæc cum Dario tãq̃ ex cõposito accidissent: eũ cõpotẽ uoti fecerũt. Nã cæteri ex eqs desiliẽtes Darium adorauerunt. Sũt qui hoc dicant Oebarẽ fuisse machinatũ: sunt qui aliud. Vtroq; enim modo refertur a persis. Volunt nãq; Oebarem attrectatis manu huius equæ genitalibus: ipsam manum intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim Solis or-

Persarũ instituta

Oebares

Darii regis electõ

Iustinus 1° p valerius 1. v meminer

tum: cum equi degressuri essent eam naribus equi dariani admouisse: equumq; ad odoris sensum infremuisse: atq; hinnisse. Darius itaq; Hystaspis filius declaratus est rex: eiq; omnes asiam audientes dicto fuerunt: præter arabes: qui a Cyro: & rursus a Cábyse populos subigente: nunq̃ tamẽ in seruitutẽ redacti sunt: sed hospites extiterunt: Cambysi aduersus ægyptum præsto fuerant: quibus inuitis haud quaq̃ fuissent ingressi persæ ægyptũ Darius matrimonia ex pris auspicatus est ductis duabus Cyri filiabus Atossa: quæ Cábysis fratri & rursus mago nupserat. & Artistona uirgine. Præterea altera Smerdis Cyri filia nomine Parmis. Nec non filiã Otanis duxit. quæ magũ prodidit. Idẽ uiribus oĩ ex parte stabilitis ante oĩa simulacrũ e lapide factũ statuit hois equo insidentis inscriptis in hæc uerba litteris. Darius Hystaspis tũ equi uirtute: cuius nomẽ legabatur: tũ Oebaris agasonis persarũ adeptus est regnũ. His apud psas actis: uiginti prouincias: quas ipsi satrapeas uocant cõstituit: earũq; singulis præsides præfecit: taxato quod pẽderetur tributo per nationes aliis finitimos transcribens: aliis transferens: aliis remotiores gentes attribuẽs. Di stributo ꝓuintiis hunc in modũ tributo: quod exigebatur cũ hoc edicto ut qui argentum hi babylonii talẽti pondere: qui aur̃: hi euboico pondere afferrẽt. Valet aũt babylonicũ talentũ septuaginta mnas euboidas. Etenim sub Cyro atq; deide sub Cambyse nihil dũ fuerat circa tributa institutũ: Sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem: & alia huiusmodi persæ aiunt Dariũ fuisse institorẽ. Cábysem aũt dominũ: Cyrum uero patrem: quoniã Darius res oẽs quæstui habebat. Cambyses asper erat: ac morosus: Cyrus mitẽ agẽs: & oĩ ratione de illi bene mereri studens. Ab ionibus igitur & magnetis: q in asia incolunt: & æolibus: & caribus: & lyciis: & melyensibus & pãphiliis (Vnũ enĩ erat idẽq; ꝑpositũ his tributũ) pendebantur quadrigena argenti talenta. Hæc erat ab eo ꝓria portio istituta a mysis: & lydis: & alysoniis: & cabaliis: & autenẽsibus quingena talẽta. Secuuda portio hæc erat. Ab hellespontiis: qui ad dexteram illuc nauigantium siti sunt: & phrigibus: & thracibus qui asiam incolũt: & a paphlagonibus: & mariandinis: & syris trecena & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A cilicibus equi albitriceni sexageni ĩ dies singulos singuli: nec non talenta argenti quingena. Q uorũ centena & quadragena erogabantur in eam ciliciæ regionem: quæ equos producebat: trecena aũt & sexagena ad Dariũ ibant. Hæc quarta portio. Ab urbe psidea: quã coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit in finibus cilicũ ac syriorũ: ab hac ad ægyptũ usq; præter arabũ partem (Hæc enim erat ĩmunis) trecena & quinquagena erat tributum. Q uĩta portio hæc cui annumeratur omnis phœnitia & syria: quæ dicitur palæstina: & cyprus ab ægypto & aphris ægypto conterminis: & cyrena: & barca (In portione nãq; ægypti istæ ordinãtur) septingenta proueniebant talenta præter pecuniã e piscario prouentu lacus myrios excepta hac pecunia: & certo frumenti numero septingenta talenta obueniebant. Nam centum uiginti milibus persarũ qui in albo muro memphitico stationẽ habent: & eorũ auxiliariis admetiuntur illi frumentũ. Sexta portio hæc. Sattagytæ: & gardarei: & dadicæ: & appatytæ in idem constituti centena & septuagena talenta pendebãt. Octaua hæc portio. A babylone cæteraq; assyria milena talenta argenti proueniebant: Et præterea pueri castrati quingeni. Nona portio hæc. Ab acbatanis: & ab reliqua regione medica: & paræ canis: & orthocorybantibus quadragena & quinquagena talenta. Decima portio hæc. Caspii: & pausicæ: & pandimathi: & daritæ simul conferentes ducena talenta affere bant. Vndecima hæc portio. A batiris ad lygdos usq; trecentorum & sexagenorum erat tributũ. Portio duodecima hæc. A pactycia: & armeniis: eorumq; cõterminis euxino tenus põto talẽta quadrigena. Tertiadecima hæc. A sagartiis: & sarãgibus: & thamaneis: &

Darius hystaspis

Atossa Artistõa Parmis

Satrapeæ Darii tributa

Talẽtum babyloni cum

Magnete

Psidea urbs

Amphilochus

Pacticia

utiis:& metiis:& his qui rubri maris insulas incolunt:ubi rex eos qui relegati uocantur collocat. Ab his omnibus sexcentorum talẽtorũ proueniebat tributũ: Quatuordecima portio hæc. Sacæ:& caspii ducena & quinquagena talẽta afferebãt. Quintadecima portio hæc. Parthi corasmiiq;:& sogdi:& arii trecena talẽta. Sextadecima portio hæc: Paricanii & qui ex asia sũt æthiopes quadrigẽa talẽta. Decimaseptima portio hæc Mãtienis:& saspirsibus:& alarodiis ducena iniuncta talenta erãt. Duodeuicesima portio hæc. Moschis:& tibarenis:& macronibus:& mosynocis:& mardis trecenta talenta præcepta erãt. Vndeuicesima hæc portio. Indi ut sunt multitudine multo numerosissima iter oẽs quos nouimus mortales: Ita tributũ super cæteros omnes afferebat tricena sexagena talenta aurearũ ramentarũ. Vicesima portio hæc:q; si babylonica pecunia ad pondus euboicũ redigatur fiunt nonies millena quigenaq; & quadragenta talenta argenti. Aurũ uero si ter decies tanto ramentorum taxetur in summa reperietur ad rationẽ euboicam esse sex mi lia talentorũ:sexcentaq; & octoginta. Quibus in unũ cõtractis ad euboicũ cõputũ exigebantur in summã annui tributi a Dario talentoꝝ quatuordecim milia quingenta & sexaginta. Minorem his summã omittendam mihi nõ referendã puto. Hoc tributũ. Dario ex asia obuieniebat:& aliquãtulũ ex aphrica procedente tẽpore:& ab insulis obuenit aliud tributũ:& ab his qui europã thessalia tenus incolunt. Id tributũ rex hunc in modũ thesaurizat hoc est reponit. Liquefactũ aurũ argentumq; in fictiles fidelias infundit. Expletas mox fidelias subinde frangit:ex eoq; auro argentoue quotiens pecunia indiget tãtũ concidit quãtũ usus postulat. Atq; hæc quidẽ prouiciæ erant ac tributorum taxatiões. Sola autẽ persis ideo inter tributarias a me prætermissa est:q; eã minime persæ colunt Isti tamen ad ferendum illum tributũ non adigebãtur:sed munera portabãt. Aethiopes ægypto contermini:quos Cambyses in expeditõne contra macrobios æthiopes sumpta subegit: qui sacram nysam incolunt:& Dionyso dies festos agunt. Hi æthiopes eorũq;: finitimi eodem quo indi calistiæ semine utũtur:subterraneasq; obtinent domos. Hoꝝ utriq; tertio quoq; anno munera portabant:portãtq; ad meam usq; memoriã binos semodios auri rudis:& ducenos fasces hebeni:& quinos æthiopes pueros:& uicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoq; inter dona ferentes repositi erant:eorũq; finitimi ad montem usq; caucasum. Ad hunc enim montẽ imperitat̃ a persis. Nam qui ad aquilonem caucasi habitant:eorum iã nulli persas curãt:Isti igitur dona sibi imperata ẽt ad meã usq; ætatem quinto quoq; afferebant centenos pueros totidẽq; uirgines. Afferebãt & arabes millena quot annis talẽta thuris. Hæc isti dona præter tributũ regi portabant. Sed id aurũ tã multũ indi unde ramentas quas dixi regi afferunt:hac ratione cõparant. Indicæ regionis id quod ad Solẽ uergit sabulosum est. Nã indi dũtaxat eorum quos scimus de quibus aliquid pro certo narratur primi sunt hominũ qui in asia ad auroram & solis ortum habitant. Indorũ enim tractus qui aurorã spectat propter arenam uastus est:Eorũ aũt cõplures sũt gẽtes atq; eæ lingua inter se dissonæ:quarũ aliæ sunt ditæ rei pecuariæ:aliæ nõ. Itẽ atiæ in paluſtribus fluminis habitant crudis uictitãtes piscibus:quos aggressi & arundineis nauigiis exceptãt. Singula autẽ nauigia e singulis arũdinis internodiis fiũt. Isti ex indis ferũt uestem e tegete:quã ubi e flumine messuerũt inciderunt;q; plectẽtes in modũ storeæ tãq̃ thoracẽ sibi induunt. His finitimi aurorã uersus sunt. Indi pecuarii carnibus crudis uescentes nomine padæ:qui talibus ubi moribus narrantur. Quotiens ciuiũ aliquis aliquaue ægrotat uirũ quidẽ sui maxime familiares interimũt:q; dicant illũ morbo tabescentẽ carnes ipsis corrupturũ:& licet se neget ille ægrotare:& nihilominus isti nõ ignoscentes necãt eũ epulanturq;. Mulieri uero suæ maxime ne

Corasmii
Sogdi
Arii
Indorum multitudo
Darii thesaurus
Fideliæ
Nysa
Indicum aurum
Indorum regio
Indica naues ex arũdine
Padæ

cessariæ idem quod uiri uiro faciunt. Qui autem ad senium peruenit eo itidem macta-
to pascuntur. Ideoq; cũ hac de causa: tũ quia omnes qui in morbũ necãtur: nõ multi
sane eorum ad senectutẽ perueniũt. Est alioꝝ indorũ hæc diuersa consuetudo ut nullam
aĩantẽ interimãt: utq; nihil serant: nec domos parandas existimẽt: atq; herba uictitent.
Est eis semẽ quoddã milii instar sua sponte nascens e terra suo in calyce: quod cum ipso
calyce lectũ coquunt eduntq;. Quorũ quisquis in morbũ incidit: is in locum desertum
pergit: ibiq; decũbit: eius uel discũbentis uel defuncti curam gerente nemine. Hoꝝ om-
niũ quos recensui indoꝝ coitus in propatulo est sicut pecorũ. Color similis ac proximus
æthiopico. Genitura: quã in mulieres emittunt non alba quẽadmodum cæterorum ho-
minum: sed atra ut color corporis: qualem æthiopes quoq; emittunt. Indi longius a
persis absunt: & uento austro obnoxii: eoq; dario neutiq̃ obtempetabant. Cæteri indi
caspatiro urbi & pacticæ regioni contermini sunt ad uentum aquilonẽ habitantem ex
omnibus indis ii qui proximã bactrianis uitam degunt: pugnacissimi sunt: & qui ad au-
rum præcipue mittunt. Circa hanc enim plagã uasta sunt propter harenam loca: In qua
solitudine harenosa formicæ gignũtur canũ quidẽ magnitudine minores: uulpium ue-
ro maiores. Earũ non nullæ & apud reos & apud regem persarũ uisuntur hinc uena-
tu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam ut apud græcos
formicæ: atq; eodem modo ipsa specie corporis simillima. Ea autẽ quæ egeritur arena au
racea est: pro qua in desertũ mittentes indi ternos singuli camelos iungunt mares a late
ribus. quos frenatos trahunt: Fœminã in media in quã ipsi ascendunt data opera: ut a re
centissimis fœtibus abstractas iungãs. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori
pernicitate q̃ equi: tũ uero ad ferenda onera multo ualentiores qualẽ habet camelus spe-
ciẽ græcis utpote scientibus nõ puto scribẽdum: sed id quod ex eo animali uescitur. Ca
melus in posterioribus cruribus gerit quattuor fœmora: & totidem genua: & ueretrũ iter
posteriora crura caudam uersus spectãs. Hũc in modum iũctis camelis indi ad aurum le
gendũ tendũt. Vt cum feruẽtissimus fuerit æstus sint in rapina. Siquidem præ æstu for-
micæ sub terra se occultas tenẽt. Est autem illis hoĩbus Sol ardẽtissimus matutĩo nõ quẽ-
admodũ aliis meridie eousq; efferuescens. Dũ tempus est a foro discedendi: per qd' spa-
ciũ multo magis urit q̃ meridianus ĩ græcia: Adeo ut dicãtur illi tunc in qua se abluere.
Meridies fere indos urit peræque atq; alios homines declinante meridie: talis est illic
Sol qualis alibi matutinis. Ac deinceps magis ac magis frigescens dum ad occasum per-
uenit: quo tempore præcipue friget. Vbi ad locum indi peruenere culleis quos attule-
re arena completis raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut a persis fer
tur) olfactu perceptos insequunturtanta pernicitate quãta in alio ẽ nullo ita ut nisi uiã: ad
quã formicæ congregãtur anticipẽt indi: nemo sit ipsoꝝ inde euasurus: Ideoq; camelos
mares ꝙ ĩpares fœminis sunt in currẽdo ne trahãtur dissoluũt: sed nõ utrumq; pariter:
Fœmina uero pulli quẽ reliquit memor nihil sibi remittit. Hac ratione indi maiorẽ au-
ri patrem nanciscunt' ut persæ memorãt. Nã quod effoditur in eadẽ regione aurũ rarius
est. Et sane pulcherrimas quodãmodo res extrema orbis habitati pars sortita est quem-
admodũ græcia: quod præstantissimũ iudicatur pulcherrimas regiones: Nam ut pau-
loante dixi ultima plagarum: quæ ad orientem uergẽtes habitãtur: Indica est: in qua &
animãtes tã quadrupedes: q̃ uolucres multo sunt grãdiores q̃ cæteris in locis: præterq̃ eq
Nam ab equis medicis uincũtur qui nysæi uocantur: & infinita uis auri partim effosi: ꝑti
per flumina deuecti: partim ut indicaui subrepti. Præterea agrestes arbores pro fructu
lanam ferentes ouillæ tum pulchritudine: tũ bonitate præcellentẽ: qua in uestiariũ indi

Indorum coitus palam

Caspatrius urbs

Formicæ maiores uulpe

Cameli

Indica aĩalia cæteris maiora

Arbores lanam ferentes

utūtur ad meridiem ultima e regionibus quæ habitātur arabia eſt: In qua ſola omniū na ſcuntur thus: myrra: caſia: cynnamomū: & ledanū: cuncta hæc facilia ad nanciſcendum præter myrram. Nam thus arabes ſtorace ſufficientes legunt ea quam phœnices ad græcos exportant. Hac ſuffitū thus capiūt. Eteni thuriferas arbores obſeruāt colubri ſub alati exiguo corpore: diſcolori ſpecie. Per magno numero circa ſingulas arbores. iidē uidelicet qui aduerſus ægyptū facto exercitu tendūt: nec ullo alio ab arboribus q̄ ſtoracis fumo ſubmouētur uniuerſam terrā oppleturi: ut arabes aiunt: niſi ut iidem narrabāt ſimile qddā iſtis cōtingeret ei quod nouimus cōtingere uiperis. Idq; ut credere debemus ſolerti diuinitatis prudētia. Nā quæ & timido animo ſunt & eſculēta: ea oīa fœtuoſa fecit ne aſſiduo eſu deperirēt. Cōtra quæ ſæua & maligna ſunt: ea uoluit pariē eſſe fœtuoſa. Vñ fit ut lepus quē oīa uenātur fera: ales: homo: tā ferax ſit ſola quæ ex oībus beſtiis cum grauida eſt etiam impleatur: & aliū fœtum in utero geſtās pilis ueſtitū: aliū nudū aliū tantum non formatū: aliū cōcipit. Et lepus quidē talis eſt. At lœna ualidiſſimū ferociſſimūq; animal ſemel in uita unū parit. Nā una cū fœtu uterum emittit: Cuius rei cauſa eſt hæc: q̄ catulus leoninus ubi moueri in utero incipit cū habeat ungues longe acutiſſimos ex omnibus feris uterū laterat augeſcēſq; magis ac magis ungues imprimēdo exulcerat: ita ut ad poſtremū dū partus adeſt nihil uteri relinquatur incolume. Quare ſi uipere & alati arabiæ ſerpentes ita gignerētur: ut ipſorū natura fert: non eſſet hoībus uiuēdi facultas. Nunc aūt cū libidine agitantur: & per paria coeunt: fœmina collum maris in emittenda genitura cōprehendit: ſorbēſq; nō prius dimittit q̄ deuorauerit. Et mas quidē hoc modo perit. Fœmina uero talē luit maſculo pœnā: q̄ filii dū adhuc intra uterū ſunt patrē ulciſcentes: matrē ābedūt: eiuſq; aluo ambeſa ita partū faciūt. Cæteri ſerpētes q nō ſūt hoibus pernicioſi oua pariūt: & magnā uim fœtuū excludūt. Atq; uipere p uniuerſum orbē terrarū uiſuntur. Alati uero ſerpētes nuſq̄ alibi niſi in arabia: aut certe non adeo frequētes. Hūc in modū arabes thus cōparant. Caſiā aūt ſic. Poſtq̄ ſibi cū cæterū corpus tū faciē præter oculos obligauerunt coriis aliiſq; pellibus: ad caſiam pgūt. Ea naſcit in palude nō alta: circa quā & in qua degūt feræ alatæ ueſpertilionibus ſimillimæ ſtridore diro. & uiribus præualentibus: quas ab oculis arcentes arabes ſic caſiam metunt. Cynnamomū etiā q̄ ſuperiora mirabilius legunt. Nam aut quo modo: aut qua in terra gignatur: illud nequeunt dicere: niſi q̄ probabili ratione utuntur: quod quidam uolunt id digni in his regionibus: ubi dionyſus educatus ē: & ipſas cynnamomi feſtucas afferri a grādibus quibuſdā alitibus ad nidos e luto cōſtructos in præruptis montiū: & hoi inacceſſis cōtra quas hoc arabes excogitauerūt. Boū aſinorūq; defectorū: & aliorū iumentoꝝ mēbra minutatim cōciſa i ea loca portāt: & ubi iuxta nidos poſuere ꝑcul abſcedūt: Ad hæc fruſtra delapſæ uolucres ad nidos ſuos carnē cōportāt: cui ſuſtinēdæ impares nidi ad terrā diſciſſi labūtur: Tūc arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cynnamomum ab illis legitur: & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanū: quod arabes ledanum uocant: etiā cynnamomo mirabilius cōparatur. Quippe quod in graueolentiſſimo loco naſcēs: tamē fragrantiſſime olet. In barbis hircoꝝ inuenit innatū ueluti mucor ligni cū ad cōficienda multifaria unguenta utile: Tū ꝑcipue ad ſufficionem qua arabes utūtur Hactenus de thymiamatis dictū ſit. Redolet arabica regio mirifice iocundo quodā odore: Suntq; in ea ouiū duo genera admiratōe digna: quæ nuſq̄ alibi uiſuntur: quorū unū caudas habet tā longas: ut nō ſint tribus breuiores cubitis. Si quis trahi ſinat ulcera cōtracturæ dū per terrā atterūtur. Nunc unuſquiſq; paſtorū hactenus eſt doctus arte fabrili ut ploſtella faciant: quæ ſingularū ouiū caudis ſubligent: ſuperq; ploſtella caudas ip

Arabiæ bona
Thus
Myrra
Caſia
Cynnamomum
Serpētes alati
Bonorū copia
Malorū raritas
Lepus ſecundiſſimus
Leæne partus unicus
fallerys Herodoto
Viperæ coitus
Viparæ partus
Serpētes alati
Caſiæ collectio
Cynnamomum collectio
Ledanū
Thymiamatæ
Ouiū caudæ

sas alligent. Alterꝫ genus ad cubitalē latitudinem caudas gerit. Huic qua parte meri-
Aethyopia dies ad Solē occidentē uergit cōtermina ē æthiopia terrarꝫ habitatarꝫ ultima. Hæc & au
ri multum fert & uastos elephantes prominentibus utrinqꝫ dentibus: & cū agrestes oēs
Elephāti arbores: tū uero hebenū necnō uiros maximos pulcherrimosqꝫ & æui longissimi: Atque
hæc quidē extrema sunt asiæ aphricæqꝫ. De extremis aūt europæ quod pro comperto
Eridanus referā nō habeo. Neqꝫ enim assentior fluuiū quēdā esse eridanū a barbaris uocitatū
Eletrum qui subiit mare ad septētrionē spectās. Vnde electrum uenire narrat. Ne cassiteridas q-
Casseri- dē noui insulas: hoc est stannarias unde ad nos uenit stannū. Q uā rē uel ipsum coarguit
des nomen eridanus: quod græcū est non barbarū ab aliquo poetarum fictum: Sed hoc & si
Stānum studiose quæsiui a nemine qui ipse uiderit accipere potuit quomodo se habeat mare ad il
lam europæ partē. Ab extremis itaqꝫ ad nos uenit stānū electrūqꝫ. Cæterum ad septētrio
nē europæ q̄ plurimā auri uim esse cōstat. Sed quo modo fiat ne hoc quidē ꝓ cōperto di
cere queo. Dicūtur tamē id agryphibus auferre arimaspi uiri unoculi: quod nec ipsū cre-
diderim: ut uiri nascātur unoculi cæterā naturam habentes aliis hominibus parē. Porro
Arimaspi unoculi extrema terrarꝫ cōcludūt aliā regionē intusqꝫ cohibent ea quæ nobis pulcherrima putan
tur: illisqꝫ rarissima. Est in asia planicies quædā undiqꝫ cincta monte quinqꝫ in locis inter
Choras cisō: quæ aliquando fuit corasmiorū cū in ipsorꝫ finibus sit & hycanorum & pthorum &
mii sarangeorū & thamaneorū. Sed posteaq̄ persæ rerꝫ potiti sunt facta est regis. Ex hoc cir-
Hycani cūiecto monte ingens amnis profluit nomine aces: qui quondam per singulas undique
Sarangei intercisiones ductus ac destributus totidem quas dixi gentiū regiones irrigabat. Vbi ue
Thoma- ro in potestatē regis persæ uenerunt hoc ab illo sunt passæ ꝙ amphractibus montiū ab
nei rege absciſis: & ad eorum singulos portis inditis aqua ab exitu intercluſa est: interfluen-
Aces flūs teqꝫ introrsum amne planicies quæ intra montes erat pelagus facta cū fluat i ĭteriora am
nis nulla ex parte exitum habens: atqꝫ ita ipsæ gentes pristino aquæ usu fraudati afficiun-
tur permagno detrimento. Nā hiberno tempore deus illis quēadmodū aliis hominibus
pluit: Sed æstate cum serant pisum & sesamū aquā desiderant. Igitur cum nihil eis aquæ
tribueretur ad persas uenerūt uiri atqꝫ mulieres stantesqꝫ pro foribus regis cū eiulatu uo-
ciferabantur. Tuuc rex his qui maxime indigebant portas reserari iussit: utiqꝫ eas quæ ad
illos ferrent: easdem cum illorum terra humore hausto satiata est rursus obserari: ita dein
ceps alias ut quiqꝫ cæterorum populorum maxime aqua indigerent. Id faciens quantū
ego auditu cognoui: pecuniæ exigendæ gratia præter tributum. Atqꝫ hæc quidē ita se ha-
bent. Cæterum rex unum e septem uiris qui aduersus magū cōspirauerūt Inthaphernem
cepit: ac capite damnauit ob hanc noxam. Inthaphernes stati post oppressos magos re-
Intha giā ingressus uolebat admitti ad colloquiū regis. Etenim hac lege cōuentū erat inter ma
phernes gi oppressores: ut eis ad regem foret aditus sine internuncio nisi cubāti cū uxore. Itaque
unus e se nō oportere sibi interuenire nunciū censens Inthaphernes quia foret unus e septem ĭtroi
ptē persis re utiqꝫ uolebat. Sed cū ianitor & qui a respōsis erat introire nō sinerent: ꝙ regem dice-
rent rei uxoriæ dare operam: eos mentiri ratus educto acinace aures utriqꝫ naresqꝫ præ-
cidit: ac loro freni eqni ad ceruices ipsorꝫ alligauit: hominesqꝫ dimisit. Q ui cū sese regi
exhibuissent: & cur id passi fuerant exposuissent: Darius sigillatim quinqꝫ ꝑsas accersiuit
ueritus ne id cōi sex ꝑsarū cōsilio factū esset explorauitqꝫ nunquid id quod actū foret cō
probarent. Vbi comperit sine horꝫ conseusu Inthaphernem hæc feciſſe hominem com-
prehendit: eiusqꝫ liberos atqꝫ omnem familiam multis de causis credens illis cum suis
cognatis rebellionem fuisse mollituros hos comprehensos ad necem uinciri iussit. Tūc
uxor Inthaphernis ad regias fores accedēs plorabat atqꝫ lamtabat: id assidue faciēdo ad

ſui miſericordiã Dariũ cũ adduxiſſet: miſſo ad eũ nuncio rex inquit. Mulier offert tibi Darius unius electionẽ ex uinctis domeſticis tuis: quẽ uelis liberari. Illa poſtq̃ ſecũ delibera- Fratriſ electio cur potius q̃ aliorum uit: ita reſpondit. Si unius oio aiam rex mihi gratificatur eligo ex oĩbus fratrẽ. Hæc audiens rex miratus huius orationẽ miſſo nũcio inquit perconctatur te rex qua de cã uiro filiiſq; prætermiſſis fratrem delegiſti ut ſupereſſet: qui & remotiori abs te eſt gradu quam filii & minus iocundus quam maritus. Cui illa reſpondens rex inquit. Maritus mihi alius ſi dæmon uoluerit atq; alii liberi ſi hos amiſero eſſe poſſunt: alius frater parentibus meis iã uita defunctis nulla ratione poteſt eſſe. Hanc ſecuta cauſam ita locuta ẽ: uiſaq; eſt Dario probe dixiſſe. Itaq; ea re delectatus rex: & eum quem mulier optauerat miſſum fecit: & filioq; natu maximũ: cæteris oĩbus interfici iuſſis. Ita unus e ſeptẽ perſis intra initia occubuit. Enimuero illud fere circa Cambyſis ægrotationem contigit. Erat ſardibus præſes qui dã a Cyro præfectus noie Orœtes uir perſes: cui nefariæ rei cupido inceſſit. Siquidem Polycratẽ ſamium: a quo nullo nec facto nec dicto quãtulocunq; læſus eſſet: quẽq; ne uidiſſet quidẽ: nunq̃ tñ cõcupiuit capere ad interimendũ ob hanc (ut pleriq; aiunt) cãm. Cũ aliquando pro foribus regis conſiderent: Orœtes & alter quidã perſes nomine Mitroba- Orœtes Mitrobates tes præfectus gentis: quæ eſt in daſcylo e uerbis ad iurgia peruenerũt: & cũ de uirtute di ſceptaret: Mitrobates obiiciens Orœti inquit. Tu ne in præcio uiroq; es qui inſulam ſamũ tuæ prouinciæ adiacentẽ regi non acquiris ita facilẽ captu: ut quidã e popularibus qn decim armatis fretus occuparit: eiuſq; tyrãnide potiatur. Hoc iurgiũ audienti Orœti adeo doluiſſe quidã aiunt: ut affectauerit non de obiurgante uindictam: ſed Polycratẽ prſus occidere propter quem male audiſſet. Alii ſed pauciores inquiũt caduceatorem in ſamum ab Orœte miſſum cuiuſdã rei rogandæ cauſa: cuius autem non dicit: Polycratẽ tũc forte in conclaui cubantem fuiſſe aſſiſtente ei Anacreonte Teio: Idq; ſiue cõſulto quod Anacreõ res Orœtis contẽptui haberet: ſiue ſorte aliqua huiuſmodi. Ad quẽ accedens Orœtis caduceator cũ mandata exponeret Polycratem neq; ſe ad hominẽ conuertiſſe. (Erat enim ad parietem uerſus) neq; quippiam reſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur: quaq; utrilibet accomodare fidẽ põt. Itaq; Orœtes in urbe magneſia degens: quæ eſt ad mæandrũ flumen ſita: miſit Mirſum quendam lydum Gygis filium cũ nuncio in ſamum ad Polycratem: cuius animum mouerat. Etenim Polycrates primus extitit græcorum dumtaxat eorum quos nouimus ſecũdum Ninoem: & ſi quis alius iſto prior maris imperio potitus eſt: qui in animum induxerit ut mari potiretur: primuſ inquam extitit ex eo genere: qd' humanum uocatur: qui multam cõciperet ſpẽ ioniæ atq; inſulis dominandi. Hoc igit' eũ in aio habere certior Orœtes factus: miſit nuncium in hæc uerba: Orœtes Polycrati ita iquit. audio te res excellentes agitare animo: ſeu propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris (ut ſuadeo) proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes ut mihi pro comperto renunciatur de me interficiendo cogitat. Nunc igitur me ipſum recipito: atq; pecunias earum partem tibi habiturus partem mihi permiſſurus & ipſarum pecuniarum beneficio omni græcie imperaturus. De q bus ſi mihi fidẽ nõ habes: mittito quẽpiã tibi fidiſſimũ cui ego fidẽ faciã. Quo audito Polycrates gauiſus eſt atq; obſequebatur. Maiorẽ enĩ in modũ pecuniã auebat. Mittit itaq; prius ad rẽ iſpiciẽdã quendam e popularibus ſuis Mæãdriũ Mæandri filiũ ſcribã ſuũ: q nõ lõgo poſt h tpe ornatũ cõclauis Polycratiſ ſpectatu dignũ tẽplo Iunonis oẽm dicauit Hũc Orœtis congnito ſpeculatorẽ eſſe circũſpectũ ita ſibi agendũ putauit: Octo ſcrinia lapidibus iplet pter admodũ paruã partẽ circa ipſas oras ac ſupficiem lapidũ auro iducit: eaq; ſcrinia alligata i expedito hẽt. q̃ adueniẽs mæãdrius cũ iſpexiſſet Polycrati renũciauit

Polycratis mors

Magneſia urbs Mirſus

Enimuero ne illuc sese coferret magnopere dehortabat: tum oracula & amici: tũ præcipue somniũ hoc qd eius filia uiderat. Videbatur sibi cernere patrẽ in aere sublimẽ esse: q a Ioue quidẽ lauaret: A Sole aũt ungeret. Hanc uisionẽ cõspicata instabat omnino dissuadere patri ne a patria proficisceret ad Orœtem: quin etiam ad biremẽ eũti male ominabat. Cui cũ ille minitaret si sospes rediret fore ut hæc perdiu maneret uirgo: ipa ut ita cõtingeret sibi imprecata est. Malle enim se diutius uirginem esse q̃ patre orbari. Polycrates oẽ consiliũ pro nihilo habens ad Orœtem nauigauit cũ alios secũ ducens. Tum uero Democedẽ Calliphontis crotoniensem medicũ: qui eam artem apud suos præclarissime omnium exercebat. Vbi magnesiam peruenit Polycrates tetra morte ẽ affectus indignaq; aut sua persona aut suis cogitationibus. Nam neq; eorum qui syracusis tyrãni extiterũt neq; aliorum græciæ tyrãnoꝝ ullus est magnificentia cũ Polycrate comparandus. Eum Orœtes: quod indignũ relatu est cruci suffixit. Eosꝝ uero q illũ comitati fuerant: Samios quidẽ dimisit iubens eos gratiam ipsi habere: q liberi essent: Hospites autem atq; seruos iure captiuitatis sibi uendicans retinuit. Policrates ergo suspensus omnem filiæ uisionem exoluit. Nã ab Ioue quidẽ cũ plueret lauabat: A sole aũt exudante e membris abdomine ungebatur. Hũc exitũ habuerũt tot prospera Polycratis quẽ uaticinatus ei fuerat Amasis rex ægypti. Veꝝ nõ multo post tempore Polycratis ultio Orœtẽ excepit. Q uippe post Cambysis obitũ occupato a magis regno: Orœtes cũ esset sardibus nihil admodũ de persis: qui e medis imperio fraudati erant meritus est: sed in ea perturbatione Mitrobatem a Dascylio præfectum: qui illum de Polycrate exprobrauerat: interemit: & eius filiũ Cranatem spectatos in persis uiros: & cũ alia quoq; omnifaria flagitia cõmisit. tũ quendam a nunciis: qui ad ipsũ a Dario uenerat: q paꝝ iocunda nunciasset trucidandũ curauit: sum missis quibusdã: qui redeũtẽ aggrederentur: quinq; trucidatum cũ ipso equo occultarẽt. Darius ubi principatu potitus est: Orœtẽ ulcisci cũ ob alia scelera: cũ præcipre ob Mitrobatem filiũq; cupiebat. Sed aduersus eũ e professo mittere copias consilii non erat utiq; rebus nõdũ satis fundatis: & imperio recens pto: cũ præsertim audiret Orœtem multa in nixũ cũ mille persaꝝ satellitibus stipatus esset. Nã suæ prouinciæ habebat phrygiã: lydiã: ioniam. Itaq; Darius aduersus hæc hanc rationem iniuit. Accitis persaꝝ summis quibusq; proceribus his locutus est uerbis. Persæ quis hoc uestrũ mihi repromittat executurus prudẽtia dũtaxat nulla: in nullisq; copiis. Vbi enim opus prudentia est: ibi ui agere nihil attinet. Ergo quis uestrum mihi Orœtem uel adducat uiuũ: uel interficiat: qui de persis nihil oĩo meruit: sed multa scelera admisit. Vel hæc duo unũ q duos e nobis Mitrobatẽ: eiusq; filiũ interemit: Alteꝝ q a me missos ad se accersendum necãdos curat: facinus profecto nõ tollerandũ. Ideoq; priusq̃ maiora in persas scelera admittat: cõprehendendus est ad necem. Hæc Darius interrogabat persas. Eorum triginta extiterunt: qui repromitterent singuli uolentes ipsi id exequi. Q uos inuicem contendentes Darius reprehendens sortiri iussit. Id cũ fecissent sors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus hac ratione usus est. Complures litteras uariis de rebus ubi scripsit: sigilloq; Darii impressit: cum his profectus est sardis. Eas posteaquam in conspectum Orœtis uenit: dedit seperatim recitandas regio scribæ. Regios autem scribas cuncti persides habent. Reddebat seperatim Bagæus litteras explorandi gratia animos satellitũ: nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Q uos animaduertẽs magnopere uenerari litteras: & ea quæ in illis dicerentur: etiam uehementius reddidit aliam epistolã i hæc uerba. Persæ Darius rex interdicit uobis ne apud Orœtem fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas ei posuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ sumpta fidu-

Polycratis filiæ somniũ

Democedes mendicus

Polycratis mors

Mitrobates Crauates

Orœtis regna

Bagæus

cia reddidit scribæ ultimum libellū in hæc uerba scriptum. Rex Darius mandat persis: q sardibus sunt ut Orœtē iterimant. Id ubi audire doryphori: ideſt hastati satellites edectis acinacibus sine mora Orœtem interemerunt. Ita uindicta Polycratis samii Orœtem per secuta est. Traductis atq; comportatis susa bonis Orœtis contigit non diu post ut in ue / natu feraꝫ darius rex dū ab equo desilit pedem intorserit: uehementerq; luxauerit. Nam talus e iuncturis amotus est. Existimans itaq; apud se ut prius habere ex ægyptiis eos q primi putarentur arte medicinæ eorum opera utebatur. At isti retorquendo pedē: ac uio / lenter tractando plus mali faciebant: adeo quidem ut septem dies: totidemq; noctes da rius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidem male haben / ti quidam Democedis crotoniensis mentionem facit: Cuius de artificio prius iam inde ī sardibus audisset. Darius hominem q̄ celerrime accersi ad se iubet. Ille ut inter captiuos Orœtis inuentus ubi pro neglecto habebatur in medium adductus est sicut erat panno / sus: ac compedes trahens. In medio positum: Darius interrogauit nunquid eam nosset artem. Democedes ueritus ne si se proderet usquequaq; græcia priuaret dissimulare. Sed cū uideret notitiā artis præ se ferre. Darius iussit eos qui hominem adduxerant uerbera & torměta afferre in mediū. Tunc ille dissimulatione missa se plane scire artē illam nega uit: Sed aliquantulū eius ob cōsuetudinē: quā cū medico habuisset: factaq; ei potestate cu randi græcis medicamētis utens: & leuia post acria admouens. Darium compotē somnii fecit: & breui tempore incolumen reddidit. Cum iam se posthac ualide fore ad inceden / dū desperasset. Ob quā curationē postea cū eum Darius duobus aurearum compedū pa ribus donasset: interrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerādū pu taret: q; ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus ad suas uxores ho / minem misit eunuchi qui eum deduxerūt ad fœminas dicebant hunc esse qui restituisset aīam regi: Tunc eaꝫ singulæ aureā phialæ thecā suffringentes: Democedem donauerunt tā amplo munere: ut excidentes ex percussiōe phialaꝫ stateres famulus qui sequebat no mine Sciton collegerit nō paruā auri summā. Hic Democedes hunc in modū e crotone profectus cū Polycrate cōsuetudinē habuit. Cū a patre sane iracūdo crotone cohiberet: nec eū tollerare posset: Illo relicto abiit in æginā. Vbi commoratus unū annum primos medicos transcendit: & si imperatus erat: & nihil instrumentorum habens: quæ ad ar / tem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est ut in sequenti anno æginetæ condu / xerint eum talento: Athenienses tertio anno centum mnis: Polycrates quarto anno ta / lētis duobus. Ita in samū profectus est. A quo uiro nō minimū medici crotonienses pri / mi numerabāt: secūdi cyrenæi. Q ua etiā tēpestate argiui cæteris græcis præstare musica ferebāt. Tūc itaq; Democedes Dario sanato susis maximas ædas optinebat: & cū rege ad mensam sedebat. Oibus rebus affluens præter hāc unā qd in græciam redire nō poterat. Q uin etiā ægyptios medicos regē curare solitos cū essent patibulis suffigendi q; a græco medico superati forēt: impetrata ab rege uenia liberauit. Item uaticinū quēdam heleum: q; Polycratē secutus fuerat: & inter captiuos p neglecto relictus. Deniq; maximi apud re / gē momēti democedes erat. Interiecto deinde breui tēpore iter alia cōtigit ut Atossæ Cy ri filiæ: quæ erat Darii uxor in māmilla ulcus exoreretur. Deinde rescissum porro grassa / retur: quod ista quoad fuit exiguū præ pudore occultans nemini indicauit. Sed ubi male iam habebat accersito democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanā affirmans: adiu / rat eā ut sibi uicissim ipsa inseruiat ī eo quod orauerit. Oratuꝫ autem nihil unde dedecus redundaret. A quo posteaq̄ curata est edocta dariū dum cum eo cubat his uerbis allocuta est. Rex cum tantum tu habeas copiarum desides nullam neq; gentem neq; potentiam

Dory / phori

Orœtis mors

Demodo res men / dicus

Heleus uaticinus

Atossæ ul cus

Atossæ consiliū dario re / gi

perſis acquirēs. At qui par eſt iurum & iuuenem & magnarum opum dominum aliquid operis edendo ſe oſtendere: quo etiam perſæ cognoſcant ſibi uirum præeſſe: quod ut facias duabus de cauſis intereſt ut perſæ & eum qui ipſis præeſt uirum eſſe intelligant & bello atterrantur: ne ocium agentes tibi inſidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quo ad in ætate iuuenili es. Nam augeſcente corpore ingenium pariter augeſcit: & conſeneſcēte conſeneſcit: & ad res omnes elangueſcit. Hæc Atoſſa ex admonitu Democedis. Ad quā darius reſpondens quæ inquit uxor ipſe facere deſtinaueram: ea omnia dixiſti. Ego enī cōſtituerā ſcythis bellum inferre iuncto marī e noſtra continente in alteram pōte: qd breui tempore perficeret. Ad eū Atoſſa animaduerte inquit nūc. Omitte primum bellū ſcythis īferre: qui quādocūq; uoles tui erūt. Aduerſus græciam mihi tu eas in expeditionē. Cōcupiſco enim lacænas: & argiuas: & atticas: & corinthias fādo cognitas mihi fieri ancillas: & ad hoc habes uirum ex omnibus maxime idoneum ad demonſtrandas græciæ res: atque exponendas hunc qui pedem tuum ſanauit. Cui Dariuius quandoquidem inquit. Vxor tibi uidetur nos primum græciam tentare debere: mihi uidetur ſatius ante omnia mittendos illuc exploratores perſas una cum iſto: quem dicis qui percepta oīa illic & uiſa renuncient: & mox ego ab illis edoctus aduerſus græcos tendam. Hæc locutus Darius id quod locutus re quoq; aggreſſus eſt. Nāq; ubi primū illuxit accitis quindecī uiris perſarum ſpectatis præcepit ut ſequentes democedem omnia græciæ maritima colluſtrarent: neue cōmitterent ut democedes ab ipſis aufugeret. ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præcepit ſecundo loco democedem ipſum ad ſe accerſitum orat ut expoſita atq; demonſtrata perſis omni græcia rurſus redeat. Iubetq; eū dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia: affirmans ſe alia multo plura illi inuicem donaturum At præter dona miſſuꝝ ait quæ una iter faciat onerariam nauim omnifariis bonis refertā. Hæc darius nullo doloſo conſilio (ut mea fert opinio) mandauit. Ille tamen ueritus ne ſe Darius tentaret tanq̄ fugitiuū ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic uelle relinquere: ut ea reuerſus ſibi haberet. Veꝝ nauim onerariam quā Darius promitteret dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit homineſ ad mare dimiſit. Iſti cū in phœnicem deſcendiſſent: & ex phœnice in urbem ſidonem: confeſtim duas triremes inſtruxerunt: & ſimul ingentem onerariam omnifariis bōis impleuerunt: Comparatiſq; oībus in græciam traiiciunt. Et adeuntes maritima eius loca ītuebantur atq; deſcribebant. Tum pleraq; ac celeberrima græciæ loca contemplati: in italiā tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides tarentinorū rex & ipſe crotonienſis gubernacula medicaꝝ nauiū reſoluit pariter & ipſos pſas detinuit tanq̄ certos exploratores. Interea dū iſti patiūtur hæc democedes crotonem abiit ad domū ſuā. Quo abeūte Ariſtophilides perſas miſſos fecit reſtitutis his quæ de manibus abſtuliſſet. Illinc perſæ nauigantes: ac Democedem perſequētes crotonē peruenīūt: nactiq; ī foro Democedē præhēdūt: Eum crotonienſiū quidā rem perſicam reformidantes tradere parati erant. Quidā iniectis e diuerſo manibus: perſas fuſtibus cædebant his uerbis commonefacientes. Viri crotonienſes cōſiderate q̄d facitis: qui hominem regis fugitiuū eripitis. An ex uſu erit uobis hāc iniuriā regi Dario intuliſſe: ac uobis bñ cedet iſta feciſſe ſi nos dimiſeritis. Cui enī primū q̄ huic urbi bellū īferemus: aut q̄ priorē diripere conabimur. Hæc dicēdo nihil magis crotoniēſibus perſuaſerūt. Quinimo nō modo Democede: ſed ēt oneraria naui q̄ una duxerāt priuati ſūt: atq; in aſiā reuerſi omiſſo iā ſtudio diſcēdi ulteriora græcie duce fraudati. Quibus tñ ī digreſſu iſte mādauerat ut Dario diceret Democedē ducere uxorē Milōis filiā. Erat enī apud regē celebre nomē Milonis luctatoris: quas nuptias uidetur mihi

Ariſtophilides rex Democedes domū abiit

Milo luctator

eo tpe ꝓparasse magna erogata pecunia: ut ipsum etiã in patria sua spectatum esse Dario appareret. Profecti crotone ꝓsæ ad iapygiam ī quasdã naues inciderunt. A quibus in seruitutẽ redactos Gillus quidã tarentinus exul redemit: & ad regẽ Dariũ reportauit. Ob qd̃ meritũ cũ rex paratus esset donare ei quicqd uellet: optauit se in patriã reduci exposita prius sua calamitate dicẽs ne oẽm græciam conturbaret: si classis ingens ipsius causa in italiã mitteret: contentũ se esse ut per solos cnidos reduceretur: existimans pro amicitia: q̃ cnidis erat cũ tarentinis se præcipue reductũ iri. Id Darius pollicitus effecit. Nam misso cnidũ nuncio iussit ut Gillũ tarentum reducerent. Cnidi Dario obsequentes. Id tamen a tarentinis non impetrauerunt. Nam ad uim afferendi inualidi erant. Atq; hæc hunc ī modum administrata sunt: hiq; persæ primi extitere: qui in græciam traiecti sunt speculandi gratia: & ob hanc rem. Samum uero post hæc rex Darius oĩum urbiũ tã græcarũ q̃ barbaraꝝ primã euertit ob hanc causam dum Cambyses in expeditione aduersus ægyptũ ageret: ꝓmulti se illuc græcoꝝ conferebant partim (ut credibile est) negociandi: partim militandi: partim ipius regionis oculis subiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloson Aeacis filius Policratis germanis: extorris patria. Huic Sylosonti felicitas huiusmodi contigit Sumpto hic amiculo rutilo ac sibi circũdato apud forũ mẽpheos spaciabatur. Q uẽ cũ uidisset Darius Cambisis satelles nullius admodũ conditionis uir captus amore amiculi adit hominem: ut mercet̃ amiculũ. Syloson animaduertens darium magnopere cupere aĩculũ diuina q̃dã fortuna usus: Ego inqt amiculũ hoc nulla pecunia uendo: sed tibi largior. Si modo tuũ perpetuo debet esse. Hæc approbans darius accepit indumentum. Syloſõ qui putaret sibi illud stulte perisse interiecto tempore cum Cambyses decessiflet: & septẽ illi magũ oppressissẽt: & ex septem darius regnum adeptus esset: ubi certior factus est ad eũ uiꝝ peruenisse regnũ cui ipse ꝑcanti dedisset in ægypto uestimẽtũ: susa ascendit: sedẽsq; in uestibulo regiæ: ait se eũ esse qui de rege sit benemeritus. Hæc audiens ianitor regi nunciauit. Ad quẽ admirabundus rex. Et quis est inquit græcoꝝ qui in me beneficus extiterit. Cui ego reuerentiam debeã recens regno potitus. Nec dũ multi aut nulli eorũ ad nos ascenderunt. Nec ullo græcoꝝ quicq̃ (ut sic dicã) opus habeo. Tñ hominem introducite: ut sciam quid hæc dicendo uult sibi. Vbi a ianitore introductus est Syloson ac status in medio: interrogatur ab interprætibus quisnã esset: aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem oẽm gestam circa amiculũ refert. sesecq; illum eẽ qui id donasset. Ad hæc respondes darius. O inquit uirorũ generosissime tu ne ille es qui mihi nullam dum potẽtiam habenti donasti ea quãuis parua tamen perinde grata: ac si nũc aliquid magnum acciperem. Q ua de re immenso te auro argẽtoq; remunerabor: ut nũq̃ pœniteat te liberalem in darium Hystaspis extitisse. Cui Syloson mihi inquit rex neq; aurũ neq; argẽtum dederis: sed patriã meã samũ ubi eam liberaueris: quã nunc post necem fratris mei Polycratis ab Orœte interfecti occupat seruus noster. hanc mihi donato citra cædem atq; direptionem. His darius auditis misit exercitũ duce Otane uno e septem uiris iusso ut quæ Syloson regasset: ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens contrahebat exercitũ. At sami imperiũ optinebat Mændrius Mæandrii acceptum a Polycrate: ut illud procuraret: Cui iustissimo uirorum uolenti esse non licuit. Nam ubi de Polycratis interitu allatus est nuncius: ante omnia Ioui liberatori statuit aram: eique phanum in circuitu designauit: & quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit aduocata omnium ciuium contione ita uerba fecit. Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut uos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoq; arbitrio situm est uobis dominari. Sed quod in uicino reprehendo: id ipse quoad potero non faciam.

Gillus

Samos euersa

Syloson Polycrates

Darius

Idẽ valerio max: libro. v. ꝑstringit

Darius ad syloſõtem

Otanes

Menderius

Q uod reprehendis ne facito

Nã neq; polycrates placebat mihi in uiros ſibiipſi pares dominatũ habens neq; alius q̃ſpiam talia faciens. Et Policrates quidẽ fatũ ſuũ expleuit. Ego aũt depoſito in mediũ dominatu iuris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans iure optimo mihiipſi hoc honoris tantũmodo: ut e pecunia Policratis ſex demũ talenta peculiariter mihi cedant. Et præterea Iouis liberatoris (cui ego templũ extruxi) ſacerdotium tã meis in perpetuũ liberis: q̃ mihi q̃ libertatem uobis reſtitui. Hæc Mæandrius a ſamiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens. Tu uero inquit indignus es qui nobis ĩperes: ut qui malus extitiſti ac funeſtus: ſed

Teleſarchus — dignus potius qui pecuniarum quas interuertiſti: rationem reddas. Hæc Teleſarchus (ita enim uocabatur) dixit: q̃ inter ciues erat expertæ uirtutis. Q uæ Mæandrius in animum

Meãdrius — accipiens: reputanſq; fore ut ſi dominatum ipſe deponeret: alius quiſpiam in eius locum tyrannus conſtitueretur: non deponendum ſibi dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus accitum unũquẽq; eorum tanq̃ rationẽ pecuniarũ redditurus compræhendit alliga-

Lycaretuſ — uitq;. Poſt hæc dum hi in uinculis ſunt Mæandrius morbo corripitur: quẽ deceſſurũ cre-

Syloſon — dẽs frater ſuus nomine Lycaretus: quo facilius ſami rerũ potiretur omnes uinctos intere-

ſamũ re- — mit. Neq; enim uidebantur uelle liberi eſſe. Igitur ubi ſamum tenuere perſæ Syloſon-

petit — tem reducentes: nemo aduerſus eos manum leuauit. Atq; hi qui contrariæ Mæandrio factionis erant deditionem ſe facere uelle dixerunt: quin ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otanæ: atq; inito fœdere eminentiſſimi quiq; perſarum poſitis ſel-

Carileus — lis e regione arcis ſedebant. Erat Mæandrio germanus uecordiuſculus nomine Charileus: qui q̃ delinquere ſolebat in ſuperterraneo loco erat alligatus. Hic cum audiſſet quæ agebantur: & per ſpecum ſuſpiciens uidiſſet perſas quiete ſedentes: uociferando dicebat uelle ſe in colloquium uenire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius iuſſit ſolutum ad ſe adduci. Vbi adductus eſt confeſtim conuiciando maledicendoq; illi ſuadebat ut impetum daret ĩ perſas. Hæc inq̃niens: Ne tu o deterrime uirorum qui ſum tuus frater: q̃q; nihil uinculis dignũ peccaui in ſuperterraneo carcere alligandũ putaſti. Perſas aũt quos cernis te adorientes atq; extorrẽ facientes ultũ ire nõ audes tam faciles tibi ad capiendũ: Q uos ſi tu reformidas: præbe mihi auxiliares tuos ut iſtos ob ſuũ huc aduentũ ulciſcar: paratus teipſum ex inſula dimittere. Hæc Charileus. Q uem ſermonem Mæandrius ad miſit quãtũ ego ſentio: nõ quia eo inſipiẽtiæ ueniſſet ut putaret ſuas uires regiis ſuperiores eſſe ſed quia inuidens Syloſonti ſi ciuitatẽ & integrã & ſine labore eſſet acceptur⁹: maluerit res ſamias debilitari perſis irritatis: atq; ita tradi probe intelligens perſas prius in iuria laceſſitos ſæuituros eſſe in ſamios: & ſibi tutũ ex inſula exceſſum eſſe: quandocunq; uellet. Foderat enim ſibi occultũ cuniculũ ex arce ferentem ad mare. Itaq; ipſe q̃dẽ Mæãdrius e ſamo ꝓfectus eſt. Charileus aũt armatis cunctis auxiliariis: patefactiſq; portis egre die in perſas nihil tale expectãtes: ſed oĩa pacata exiſtimantes. In his perſas q̃ ſellas attulerant & plurimi momẽti erant dato impetu auxiliarii graſſabant. Dũ hæc iſti agunt cæteræ ꝑſarũ copiæ auxilio ueniũt. A quibus repulſi auxiliarii: rurſus ĩ arcem ſe recipiũt. Ota-

Otanes — nes ĩperator cernens tantã cladẽ accepiſſe perſas: & ſi memor erat præceptorũ Darii dum ipſũ mittebat ne quẽ ſamiorũ aut occideret: aut caperet: ſed inſulam immunem malorũ Syloſonti traderet: tñ horũ ꝑceptorũ oblitus eſt: iuſſitq; milites ut quẽq; ſamiũ adipiſcerẽtur occidere uirũ pariter & puerũ. Tunc pars copiarũ arcem obſidebat: pars obuium quẽq; ſine diſcrimine trucidabat tã in delubris q̃ extra delubra. Mæandrius e ſamo profugiens lacedæmonem nauigauit. Eo ubi peruenit habẽs q̃ in diſceſſu exportauerat: dat negociũ

Cleomenes — famulis ut pocula argentea: & aurea proponant dum illi ea promunt. Interea ipſe Cleomenem Anaxandridæ filium ſpartæ regem colloquendo deducit ad ædes ſuas. Cleome-

nes ubi pocula inſpexit præ admiratione attonitus erat: Mæandrius eũ iubere quæcũq; li-
beret illinc aſportaret. Idq; cũ etiã atq; etiã Mæãdrius diceret: tñ Cleomenes uirorum iu
ſtiſſimus extitit: q ea q̃ ſibi donabant recipienda nõ putauit: ſed cũ ſenſit eadem nõnul
lis ciuiũ Mæãdriũ elargiri quo mõ puniri deberet excogitauit. Aditis enĩ ephoris hoc eſt
tribunis plebis ait ſatius eſſe ſpartæ hoſpitem ſamiũ e peloponeſo ablegari: ne quem ſpar
tanoꝝ aut ipſũ: aut aliũ quenpiã ꝑſuadeat fieri malũ. Illi cleomeni obſequenteſ: Mæãdriũ Samos
ablegarũt. Perſæ ubi deripuere ſamũ: Syloſonti iradiderũt utris deſolatã. Interiecto tñ Syloſon
tp̃e Otanes iperator frequẽtẽ icolis effecit e uiſiõe ꝑ qetẽ morbo correptus: quo labora ti tradit
uit circa pudẽda. Dũ ſamũ nauticus ꝓficiſcit exercitus: Interea babylonii rebellauerũt re
bus ꝓbe admodũ cõparatis. Nã q̃diu magis iperauit: & ſeptẽ cõiurati rẽ aggrediũt ꝑ hoc
oẽ tẽpus: & ꝑ occiſionẽ reꝝ turbataꝝ ſe ad ferẽdã obſidionẽ inſtruxerunt: & in his appa-
rãdis uſq; latuerunt. Verum ubi e profeſſo deſciuerũt: hæc ſibi facienda ſtatuerunt. Ma
tres expellunt mulierum unam quam ſibi quiſque uoluit e domeſticis delegit: & hanc ad Babylo-
panem ſibi faciendum. Cæteras i unum contractas ſtrangulant: hoc iccirco facientes: niæ mu-
ne rem frumentariã ipſorum illæ abſumerent. His rebus cognitis Darius aduerſus eos lieres ſtrã
contractis oĩbus copiis contendit. Et poſtquam peruenit urbem obſidione cingit. gnlatæ
Sed illi nihili pẽdere obſidionẽ. Nã cõſcẽſis ꝓpugnaculis tripudiare: ꝓbraq; ĩgerere Da
rio atq; exercitui: quoꝝ quidã ita inqt. Quid iſtic deſideris ꝑſæ: quin potius abſceditis.
Tũc expugnaturi nos cũ pepererint mulæ. Hoc quidã babylonioꝝ dicebat credẽs nunq̃
parere mulã. Anno ac ſeptẽ menſibus in obſidiõe cõſumptis iã Dariũ atq; uniuerſũ exer
citũ tedere q ꝑ babylonios expugnare nõ poſſet: & ſi aduerſus illos oĩa machinamẽta atq;
oẽs inſidias exptũ cũ alias: tũ illas qbus eoſdẽ Cyrus expugnauit. Oĩa hæc fruſtra fuerũt:
qa babylonii uehementer excubiis incũbebãt: ſed cũ ne ſic qdẽ capi poſſent: uiceſimo q̃
circũuallauit ſunt mẽſe Zopyro Megabyſi filio unius e ſeptẽ q magũ ſuſtulerũt hoc con- Zopirus
tigit portẽtũ: ut q̃dã mulaꝝ eius quæ frumẽtũ ſubuectabant pareret. Quã ei renũciatũ cũ Mulæ par
nõ crederet: ipſæ fœtũ iſpicere uoluit. Eo uiſo uetuit ſeruos cuipiã rẽ aperire reputãs illius tus
babylõii uerba q iter initia dixiſſet. poſtq̃ mulæ parerẽt fore ut muri expugnarẽt. Ex hac
fama Zopyro uiſa eſt expugnabilis babylon. Diuino enĩ numine & illũ locutũ: & ſuam
mulã eſſe enixã. Igit ubi uiſũ eſt fatale eẽ iã babylonẽ capi adiens Dariũ ſciſcitatus eſt nũ
qd ꝑq̃ magnificaret expugnare babylonẽ. Audiẽs ꝑ q̃ magni ab illo fieri: aliud cõſultat
quo mõ ipſe foret urbis expugnator: & ſuũ hoc opus. (Bñficia enĩ apud ꝑſas ꝓmultũ ad i
cremẽta honoꝝ cõſequẽda ualent). Eoq; nemini expromẽs ſe ſuffectuꝝ rei faciendæ ſi ſe beneficia
ipſũ cũ mutilaſſet ad hoſtes trãſfugeret ſeſe d formiſſima mutilatõe affecit ꝓrſus q̃ſi id mi Zopyrus
nimi faceret. Quippe nares ſibi ꝑcidit: auriculaſq; comã deformiter circũtõdit: plagas ĩ ſe lacerat
poſuit. atq; ita ad Dariũ ꝓrexit. Quẽ ille intuẽs uiꝝ. ſ. ſpectatiſſimũ ſic trũcatũ adeo gra-
uiter tulit: ut exiliẽs e ſolio exclamauit interrogãdo qs eũ ob qd facinus mutilaſſet. Ad eũ
rñdes Zopyrus. Nemo inqt rex ꝑter te cuius tãta potẽtia ẽ ita me potuiſſet afficere: neq;
alienus qſpiã hoc mihi fecit: ſed ipſe ego q ꝺigno aĩo fero aſſyrios ꝑſis illudere: Cui rex
o uiroꝝ miſerrime inqt turpiſſimo facto pulcherrimũ nomẽ ĩpoſuiſti inquiẽs ꝓpter eos
q obſidẽt temetipſũ ꝺigne laceraſſe. Nũquid o demens te mutilato ꝓtinus hoſtes dedi-
tionẽ facient. Quid in teipſum laniãdo ſenſus amiſiſti. Ad eũ Zopyrus ſi inqt tecũ com
municaſſem quæ erã facturus: tu me nõ permiſiſſes. Nũc memet ego adhibens in cõſiliũ
id feci. Itaq; iã babylonẽ capiemus niſi tu tuis parces. Ego enim ita uti ſum ad muros ut
trãſfuga fugiã: dicãq; ad illos me hæc abs te eẽ paſſũ: & (ut opinor) ex hoc corporis habi-
tu fidẽ eis faciẽs cõſequar exercitus præfecturã. At tu decimo die q̃ muros fuero ingreſſus

mille milites ex eo genere: cuius amissiõe nihil admodũ dãni fiat colloca aduersus portã: quæ uocat Semiramidi. Rursus interiectis septẽ diebus colloca duo milia ad portas: quæ dicũt Ninoȝ. Atq; tertio uiginti diebus interiectis e regione portaȝ quæ dicũt caldæo rũ alios statue numero q̃tuor milia. Dũ neq; priores: neq; posteriores habeãt quo se defẽ dãt: p̃ter gladios: hæc tm̃ sinas eos habere. Post diẽ uicesimũ reliq̃s copias iube recta muros undiq; sbire. Veȝ ad portas: q belides: accissiæ uocãt psas mihi statuito. Eteni ut ego sentio babylõii mihi: q magna opa ediderint cõmittent cũ alia. Tũ uero portaȝ claues. Illinc mihi atq; psis curæ erit: operã nauare. Hæc ubi mãdauit ad muros prexit: subiñ respectãs tãq̃ uere pfuga. Eo cõspecto q i turribus ad id dispositi erãt deorsũ dcurrerũt: & alterã portã aliquãtulũ reclinãtes scisitabãt qsnã eẽt: & cuius rei idigẽs ueniret. Cũq; hic dixisset se Zopyrẽ eẽ: & ad se illos trãsfugere: eũ ad babylonioȝ magistratus deduxerũt. Añ quos ubi stetit Zopyrus cõditionẽ suã miserabat referẽs a Dario se passũ q̃ a semetipso passus cẽt: idq; ob eã cãm q; suasisset illi discedere cũ exercitu qm̃ nulla uia oñdit urbis expugnãdæ. At nũc inqt ad uos uenio babylonii futurus uobis in maximo bono: Dario ãt & copiis eius maxio malo. Neq; enĩ q; ita me mutilauit feret ipune: cũ habeã exploratos oẽs cõsilioȝ eius exitus. Hæc Zopyrus cõmemorabat. Q uẽ babylõii utiq; uiȝ apud psas spectatissimũ cernẽtes naribus atq; auribus priuatũ: uibicibus ac sãguine cõspsũ: sperãtes oio uere loq: & ad ipsos uenire sociũ: iducti sunt ad pmittẽda ei q̃cũq; postulasset. Iste postulauit copias militũ: q̃s ut accepit pfecit ea q̃ cũ Dario cõposuerat. Siqdẽ decimo die eductis babylonioȝ copiis mille dariãos: quos collocari primos mãdaret circũuẽtos trucidauit. Eũ babylonii aduertẽtes cõsentanea uerbis facta p̃stare maiorẽ in modũ lætabãt parati oĩ in te hoĩ parere. Iste rursus interiectis diebus: de qbus erat cõuentũ cum delectis babylonioȝ egressus: duo milia darianorũ militũ inteficit. Babylonii cernẽtes hoc alterũ opus nihil aliud q̃ Zopyrũ in ore habere: eũ laudibus tollere. Hic rursus cõstitutis diebus supsedẽs ad p̃dictũ locũ copias educit: circũuẽtaq; q̃tuor milia occidit. Q uo tertio ope edito Zopyrus apud babilonios erat: ut & dux exercitus: & murorũ custos declararetur. Vbi uero e cõposito Darius copias undiq; muris admouit: ibi Zopyrus oẽm dolũ patefecit. Nã cũ babylonii cõscẽsis muris copias Darii adoriẽtes arcerẽt: ipse aptis cissiis ac belidibus portis psas i urbẽ itroduxit. Q d factũ q babyloniorũ uidebãt: hi i puluinar louis Beli cõsugerũt. Q ui ñ uidebãt: hi i suo qsq; loco pmanserũt: donec & ipsi se p̃ditos intellexerũt: ita babylõ iterũ capta est. Q ua potitus Darius muros eius circũcidit: & portas oẽs amolitus est. Q uorũ neutrũ Cyrus fecerat prius eidẽ a se captæ. Babylõiorũ quoq; p cerũ tria milia patibulis affixit data cæteris uenia urbẽ icolẽdi. Atq; ut idẽ uxores haberẽt unde succresceret soboles p̃uidit. Nã fœminas babylonii (ut supius demõstratũ est) rei frumẽtariæ cõsulẽtes strãgulauerãt. Itaq; Darius uicinis undiq; populis negociũ dedit: ut fœminas babylone rep̃sentarent p̃ iniũcto qsq; numero. In sũma igit qnquagita milia fœminarũ cõuenerũt. Ex qbus q sũt babylonii originẽ duxerunt. Darii iudicio nemo psarũ Zopyrũ p̃stãtia facta supgressus est neq; eorũ q prius: neq; eorũ q posterius extiterũt præter unũ Cyrũ: Cui nullus unq̃ psarũ se dignũ q illi cõpararet existimauit. Furturq; Darius hoc dictũ sæpenumero usurpasse p̃optaturũ se Zopyrũ nihil esse cladis passum q̃ uiginti sibi babylones ultra illã q̃ haberet acqri. Eũ tñ egregie remuneratus est cũ dãdo quot annis q̃ apud psas sunt honorificentissima atq; alia pmulta: tũ tradita babylone imuni quo ad uiueret in peculiarẽ portionẽ. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus: q dux exercitus extitit in ægypto aduersus athenienses: & sotios. Atq; huius Megabyzi filius Zopyrus ille qui ad athenienses trãsfugit a persis.

Zopyrus trãsfugit ad babylonios

Megabyzus Zopyrus

Babylon capitur a dario

Cyri laus

Herodoti Halicarnasei Historiaꝝ Liber Quartus.

POst babylonis expugnationē Darius aduersus scythas fecit expeditiōem. Nā cū floreret uiris asia: & magno pecuniæ ꝓuentu: cupido incessit ei scythas ulciscēdi: qppe q priores iniuriā ituliſſent ingressi mediā: & his qui occurrerāt prælio uictis. Etenim scythæ (quēad modū superius a me dictum est) duodetriginta annos supiori asiæ i peritauerūt. Siqdē pſequētes gētē cimeriā ingressi asiā abrogarūt iperio medos: q añ ipsorum aduentum asiam obtinuerāt. Scythas cum octo & uiginti annos peregre abfuissent: in patriam reuertentes excepit non minor quam medicus fuerat labor. Offenderunt enim non exiguū exercitū contra ipsos uenientē. Vxores nāq; eoꝝ diuturna uirorū absentia ad seruos accesserant uisu orbatos. Orbant autē scythæ seruos omnes lactis gratia: quod potant: ita id facientes sufflatoria ossea fistulis simillima sumuntur: eaq; genitalibus equaꝝ imposita ore inflantur. Hoc aliis facientibus: alii equas emungunt. Hoc ideo se facere aiūt q; uenæ equaꝝ sufflatæ implētur: & māmæ descendūt. Posteaq̄ emulxere lac: i cōcaua uasa lignea diffundūt. His circōpositi cæci: lac agitant. Cuius (quod summū est) delibatur præciosiusq; habetur: tulius aūt qd̄ sub sedit. Huius rei gratia scythæ quēcūq; capiunt: uisu orbāt. Nō enim agricolatores sūt sed pastores. Ex his igitur seruis ac mulieribus scytharum progenita est iuuentus: quæ suorum nataliū conditiōe cognita obuiam petrexit his qui reuertebātur a medis. Et primū regiō nē intersepsit ducta lata fossa: quæ a tauricis montibus pertingebat ad mæotim paludem omnium maximam. Deinde in his consistens scythis introire conātibus repugnabat. Sæpe cōmissa pugna: cū nihil tamen scythæ proficerent. Quidā ex eis inquit. Quidnam rei facimus uiri scythæ cum nostris ipsorum seruis dimicantes: qui & cū interficimur: ipsi pauciores efficimur: & illos interficiendo paucioribus deinceps imperabimus. Mihi uidetur hastis arcubusque omissis sumendū flagella: quibus equos uerberamus: & ad illos propius eundum. Nam quoad uident nos arma habentes arbitrantur se similes nobis atq; e similibus esse: ubi nos pro armis uerbera tenentes uiderint: tunc se nostros seruos esse intelligentes: atque id agnoscentes non perstabunt. Hoc scythæ cum audissent ita sibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculsi illi pugnæ immemores fugam capesserunt. Ita scythæ imperio sunt asiæ potiti: & rursus a medis eiecti ad terram suam hunc in modū reuersi. Hac de cā Darius ulciscendi cupidus comparauit exercitū. Scythæ gentem suam omnium nouissimam esse aiunt: idq; hoc modo extitisse. Virum quēdā in hæc terra cū deserta esset primum fuisse nomine Targitaum: & eius parentes: quod tamen mihi non probatur Iouem: Borysthenisq; fluuii filiam. Tali genere ortum aiūt Targitaū eiusq; tris liberos fuisse Nitoxain: Arpoxain: & nouissimum Colaxain. His regnantibus demissa cælitus in scythicam regionem ex auro facta aratrum cum iugo securim phialam Quæ cū primus omniū inspexisset natu maximus accessisse. & itidem animo illa sumendi: sed eo accedente aurum arsisse. Hoc digresso secundum accessisse: & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardendi auro sūmotis: tertio loco cum minimus natu accederet aurum fuisse extinctum: & ab illo domum portatū. Eaq; re maiores fratres animaduersa totum regnum ad minimum detulisse. Et a Nitoxai quidem progenitos esse eos scythas: quoꝝ genus auchatæ appellant. Ab Arpoxai uero qui medius fuit: eos qui catiari. & trapii nominantur. A minimo autem natu reges qui paralatæ uocantur: & omnibus nomen esse Scolotis regis cognomen: Sed scythas græci appellauere. Hūc in modū se extisse scythæ

Caput lactis
Sūmū lactis
Meotis Palus maxima
Scythæ
Targiteus
Auchatæ
Catiari
Trapii
Paralatæ
Scolotes
Scythæ

memorant: & ex quo extiterunt a primo rege Targitao: usq; ad Darii aduersus ipsos transitum annos omnino mille non amplius fuisse: Aurum uero illud sacrum in primis custodiri a regibus placariq; maioribus hostiis: & adiri quot ānis solemniter: & q̄ augẽ sacrū habet die festo dormire sub dio: & eum nunq̄ peramare: & ob id dari ipsi tātū soli quantum uno die uectus equo peragrare potest. Et cum regio sit ingens colaxain constituisse trifarium filius suis regnum. Vnum quidē (q̄ maxima portio est) ubi augẽ asseruatur: Superiora aūt ad uētū aquilonē uergentia. Vltra quā regiōem nulli incolere possint: neq; prospicere neq; trāsire propter interfusas pennas. Pēnis enim tum terrā: tū arcē oppletū esse: & has præsepire uisū. Hæc scythæ de seipsis pariter ac de regiōe superiore narrāt. Sed græci qui pōtū incolūt: ad hunc modū Herculem Geryonis uaccas agētē in hāc peruenisse terrā: quæ deserta esset: quā nūc scythæ incolūt. Geryonē aūt habitasse extra pontū in terrā quā græci insulā erythreā cōtra gades: quæ sunt extra colūnas Herculis in oceano. Oceanū uero ab ortu Solis incipiētē circūfluere terrā uerbis quidem affirmant: sed re tñ nō demōstrāt. Illinc Herculē cū ad regionē: quæ nūc scythica uocat' uenisset subtracta sibi pelle leonis obdormisse. Depræhenderat enim eū uehemens pluuia & gelu: & dū dormit interea equas eius a curru pascētes diuina quādā forte amotas non comparuisse. Eas exper rectus cū indagaret omnē regionē colluſtrans tandē in terrā: quæ dicit' hylæa deuenisse: ibiq; in antro quādā inuenisse uirginē ancipitis naturæ humanæ ac serpentinæ. Superne quidē femorẽ tenus fœminam: Inferius autem uiperam. Eā conspicatū Herculē atq; admiratū interrogasse nuncubi suas equas errabundas uidisset: illāq; respondisse se quidem illas habere: sed nō prius redditurā ei q̄ cū ipsa coiisset. Herculē sub ea mercede cū fœmina cōcubuisse. Sed cū illa differret reddere equas cupida diutissime cū Hercule cōcūbendi: & hic cuperet receptis equis abire: ad postremū illis redditis mulierē dixisse. Has ego tibi equas quæ huc uenerant seruaui: Tu eaẽ seruataẽ præciū mihi persoluisti. Cōcepi enī ex te filios tris: qui ubi adoleuerint: expone quid facere debeant nunquid hic habere domiciliū. (Nā ipsa huius regionis imperiū teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respōdisse posteaq̄ eos in uirilē ætatē adoleuisse uideris: si ita facies nō delinques. Q uē animaduerteris eorū hunc arcū ita tēdētē: & hoc balteo ita percinctum: eū tu regionis huius incolam effice. Q ui autem his operibus quæ mando non erit par: eū hinc ablegabis. Hæc exequēdo & ipsa lætaberis: & præceptis meis obtemperaueris. Atq; ita locutū Herculē tēdisse alterū arcū (duos enim gestabat) & balteū præmōstrasse: atq; utrūq; mulieri tradidisse arcū & balteū: qui balteus in cōmissura haberet aureā phialā: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse: uni Agatyrso sequenti Gelono: nouissimo Scythæ. Et cū in uirilem ætatem adoleuerūt: eādē mandatorum memorē illa peregisse: & duos q̄ dē filiorū Agatyrsum ac Gelonū qui propositō certamini nō suffecissent a matre ablegatos e regione excessisse. Scythā uero qui rem complesset ibidē remansisse: & ab hoc rege p generatos deinceps reges scytharū: eoq; ab illa phiala scythas ad hanc usq; ætatē phialas in balteis ferre: & id solum scythæ matrem excogitasse. Hæc græci qui habitant in ponto referūt. Ferē & alius sermo ita hñs: cui ipse p̄cipue assentior. Scythas pecuarios qui i asia incolūt cū a massagetis bello uexarent': araxe trāsmisso in cimmeriā abisse. Nā regio quā nūc scythæ incolūt ea ferē olim fuisse cimmeriorẽ. Sed inuadentibus scythis cimmerios cū deliberarēt: ut q a magno inuaderent' exercitu in sententia discrepasse hinc reges inde plebem: utraq; qdē ualida: sed regū meliore. Nā populus sentiebat abstinēdū bello: nec oportere cum multis adire periculum. Reges āt p regione cum inuasoribus dimicādum. Ita cum neutris alteri obtemperare uellent: & populares cēserent sine p̄lio demigrādum

Erythrea insula
Gades
Oceanus
Hylea
Fœmina cū uipera
Herculis arcus
Agatyrsus
Gelonus
Scytha
Cimerii

tradita inuasoribus regiõe reges ĩ sua potius patria occumbẽdum: nec una cum plebe fugi
eudum reputãtes quot bona habuissent: & quot mala euidentia habituri essent patria ꝑfu
gi. Hæc illis e diuerso sentiẽtibus ĩter se decertasse utrosq; numero pares & oẽs q mutuis
ictibus cõcidissent fuisse a plebe cimeriorꝫ sepultos ad flumẽ tyrẽ: quorꝫ adhuc sepulcrum Tyresi
extat. His humãtis cæteri e regiõe migrarunt: q̃ desertã supuenientes scythæ occupauere.
Extãtq; adhuc ĩ scythia: tum muri cimerii: tum portoria cimeria: tum loco cuidã nomen
cimerio: tũ bosporus q cimerius appellat. Cõstat ãt cimerios ĩ asiã fugisse scythas: ꝙ che- Cimerii
rõnesum cõdiderunt: ubi nunc sinope græca urbs sita est. Apparet ẽt scythas in ꝑsequẽdis
mediã itrasse uia aberrãtes. Nã cimerii qdẽ fugientes iter semp scd'm mare tenebãt. Scy-
thæ ãt eos ad dexterã caucasum hñtes ĩseq̃bant' igressi mediã itinere in mediterranea cõ
uerso. Alia quoq; fert' cõis græcorꝫ babarorꝫq; narratio. Aristeus qdã ꝑcõnesius uersifica Aristeus
tor Calistrobii filius memorat se Phœbo ĩstinctum ueniisse ad issedonas: & supra hos icol
lere arimaspos uiros unoculos: & itẽ supra hos esse grypas: q aurꝫ asseruẽt: ac sup hos esse
hyperboreos: idest sup aq̃lonares ad mare ptingentes. Hos ãt oẽs ꝑter hyperboreos ari- Arimaspi
maspis auctoribus assidue finitimis bellum inferre: & ab arimaspis exterminari issedones Hyper-
ab issedõibus scythas: a scythis uexatos cimerios: qui ad australe mare icolebãt: regiõem borei
relinq̃re. Itaq; ne Aristeus qdẽ cũ schytis de ea regiõe cõsentit: q unde fuerit q hæc retulit
dictũ est a me. Dicet' itẽ quænã de eodẽ uiro in ꝑcõneso & cyzico audierim. Aristeũ aiũt Aristeus
q nullo suæ ciuitatis esset inferior genere ingressũ in ꝑcõneso fu lonicam officinã decef
fisse: Fullonẽq; occlusa officina abisse denũciatũ rem ꝑpinq̃s defuncti: dissipatoq; iam p
urbẽ rumore Aristeũ esse uita functũ: supueniisse sermoni de hac re disputãtiũ quẽdã cyzi
cenũ ex urbe artacia ꝑfectũ: q diceret sese fuisse cõgressũ cũ Aristeo apud cyzicũ atq; col- Artacia
locutũ: & cũ id iste cõtẽdẽdo asseueraret ꝑpinquos: mortui ad fulloniã ꝑsto fuisse: hñtes urbs
quæ ad efferẽdos hoies expediũt. Apta domo Aristeũ nec uiuũ apparuisse nec mortuũ.
Septimoq; deinde ãno cũ in ꝑcõneso apparuisset: eos uersus fecisse: q nũc a græcis arima
spei uocãt': qbus cõditis rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates cõmemorãt: qd' scio cõgruis
se cũ metapõtinis q sũt in italia tricẽtis & quadraginta ãnis postquã itерꝫ euanuit Aristeus
quẽadmodũ coniiciẽs & in ꝑcõneso & apud metapõtinos inueni. Metãpõtini aiũt Ari-
steũ cũ apud ipsos apparuisset: iussisse arã Apollinis extrui: q̃ cognomẽ haberet Aristei ꝑ
cõnesii: & iuxta eã erigi statuã: ꝙ diceret Apollinẽ ad eos solos ex italicis ĩ ipsorũ terrã ue
nisse. Illũ se affectante: & qui nũc Aristeus esset cũ deũ affectatur: tũ eẽ coruũ: & hæc locutũ
e cõspectu abisse. Eoq; aiũt metapõtini se delphos ad deũ misisse scíscitatũ quodnã: illud
hois eẽt ꝑloqũ: sibiq; iussisse Pythiã ut dicto audiẽtes essent. Melius enim cũ ipsis actũ iri
si parerẽt: & hæc se admittentes perfeciisse: & nũc statua extat cognomine Aristei iuxta arã
ipsã Apollinis in foro extructã circũstãtibus utrinq; lauris. Hæc hactenus de Aristeo. Re
gionis aũt de q̃ nos dicere instituerамus quænã sint ulteriora nemo exploratũ hẽt. Neq;
enĩ id ego ab aliquo audire potui: qse diceret nosse qd' ipse uidisset. Ac ne Aristeus qdẽ
ipse (cuius pauloante feci mẽtionẽ) ĩ his quos fecit uersibus ait se ultra issedonas ꝑcessisse:
sed ulteriora fando sibi esse cognita: ꝙ issedones diceret ista cõmemorare. Verꝫ nos quo
ad lõgissime rẽ inuestigare potuimus: oẽm referemus ab emporio borysthenitarꝫ. Hoc Callipide
enim ex maritimis totius scythiæ est maxime mediũ: primi incolũt callipidæ: qui sũt græ
coscythæ: idest e græcis facti scythæ: super hos aliud genus eorꝫ q uocat' halizones. Horꝫ Halyzo-
utriq; cũ in cæteris seruãt ritũ scytharꝫ tũ in serẽdo atq; uescẽdo cepe: allio: lẽte: milio. Su nes
pra halizones incolũt scythæ aratores: qui nõ ad panem cõficiẽdũ serũt triticũ: sed ad il- Heuri
lud torrẽdũ. Supra hos incolũt heuri: quorꝫ tractus q ad aquilonem uergit quãtum no

nouimus uaſtus eſt. Atq; hæ quidē nationes iuxta flumen hypanim colunt ad occidētalē
Hylæa partē boryſthenis. Veꝝ tranſmiſſo boryſthene a mari in primis eſt hylæa. Dehinc habi/
tant ſcythæ agricolæ: quos græci qui ſub hypane incolunt: boryſthenitas appellāt. Ipſi
uero ſe olbiopolitas. Hi igitur agricolatores ſcythæ colunt eum quidem tractum qui uer
Păticapes git ad aurorā triū dierum itinere pertingentes ad flumen noie panticapem. Eū uero q̄ ad
uentū aquilonē undecim dieꝝ nauigatione boryſthenē uerſus. Nā tractus qui ulterior eſt
in multū ſane ſpatii deſertus eſt. Vltra q̄ ſolitudinē androphagi habitant: i deſt uiroꝝ car
Andro/ ne ueſcentes: ſeparata natio: ac nequaq̄ ſcythica: & ſupra hos uaſta iam proculdubio oīa:
phagi nec ulla gēs q̄tū nos ſcimus. At hoꝝ ſcytharū qui agricolæ ſunt plagam quæ ad auroram
uergit tranſmiſſo flumine panticape nomades ideſt pecuarii ſcythæ incolunt neq; ſeren/
Noma/ tes quicq̄ neq; arantes. Nuda arboribus eſt omnis hæc plagā præter hylæam. Nomades
des iſti incolunt tractū quatuordecim dieꝝ longitudinis aurorā uerſus ad gerrū uſq; flumen.
Gerrus Trans gerrū aūt ſunt ea quæ uocantur regia: & ſcythæ optimi pariter & plurimi: & qui
ſuos ſeruos eſſe cæteros ſcythas arbitrant a meridie quidē ad tauricam regionē pertingē
tes. Ab aurora uero ad foſſam quam duxerunt illi qui e græcis geniti fuerant: & ad empo/
Cremnii rium paludis mæotidis: quod uocatur cremni: ideſt prærupta. Q uorū pars ad flumē ta/
naim porrigitur. Q uæ ſuperiora ſunt ad uentum aquilonem ſcythaꝝ regionum ea inco
Melāchle lunt melanchlæni. Alia non ſcythica gens ſupra melanchlænos paludes ſūt: & deſerta ho
ni minibus regio quantū nos ſcimus. Trans flumen autem tanaim nō eſt regio ſcythica: ſed
Laxii prima laxioꝝ ſauro matarum: qui a ſeceſſu mæotidos paludis incipientes incolunt tractū
qui ſpectat aquilonē: itinere dierū quindecim uacuū prorſus arboribus tā agreſtibus quā
Budini fructiferis. Supra hos habitant quæ ſecūda portio eſt budini terram colētes totā omni ar
boꝝ genere frequētem. Supra budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierū
itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinādo potius ad uentum ſubſolanū incolunt thyſſa
Thyſſage getæ natio copioſa: & propria: & e uenatu uictitās. His contigui: & in eiſdem habitantes
tæ locis hi quibus nomē inditum eſt Iyrcæ: & ipſi e uenatione uictitantes hunc in modum.
Iyrcæ Conſcenſis arboribus quæ per omnem regionem frequentes ſunt inſidiantur. Singulis
adeſt canis: & item equus in uentrem cubare edoctus humilius ſubſidendi gratia. Vbi qs
ab arbore ferā uiderit: ſagittaq; percuſſerit: conſcenſo equo illam perſequitur comitante
cane. Super hos qua uergit ad auroram incolunt alii ſcythæ: qui a regiis ſcythis deficien/
tes: ita in hunc locum peruenerunt. Ad hos uſq; ſcythas omnis regio ſcythica eſt campe/
Pōticum ſtris: & ſpiſſi ſoli. Reliqua hinc lapidoſa: atq; ſalebroſa. Cuins regionis magno tranſ/
miſſo ſpatio incolunt ſub excelſorum montium radicibus hi homines: qui ab ipſo natali
dicuntur eſſe calui: mares pariter & fœminæ ſimis quoq; naribus: & ingenti mento pro/
prio quodam oris ſono ſcythicam geſtantes ueſtem ex arboribus uictitātes. Cui generi ar
boris nomen eſt pōticum: magnitudo fere eadem quæ fico: fructus fabæ ſimilis inſtarq;
nucleum habens. Id ubi mite fuerit ueſtibus exprimunt: & quod ab eo craſſum &
Acchy nigrum defluit nomine acchy. Id aut lingunt: aut lacte commixtum potant. Ex ipſius
quoque craſſitudinis fæce maſſas ad eum componunt. Neque enim multum eſt
eis pecorum utpote non ſtudioſis rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubat per hyemē qui
dem ubi arborem pileo albo firmoq; contexerint: per æſtatem uero ſine hoc pileo. His
nemo mortaliū iniuriā infert. Sacri ēnī dicunt eſſe: nihilq; martiorum armoꝝ poſſidēt
Idē finitimorū cōtrouerſias dirimunt. Ad quos quiſqs cōfugit: is a nemine læditur. No/
Argypæi mē eis eſt Argippæi: ad hos uſq; caluos ingens quoquo uerſus proſpectus eſt regionis &

gentiũ quæ in cõſpectu ſunt ex boryſthenis atq; ex aliis põticis emporiis Scythe qui ad hos cõmeant per ſeptem interpretes totidẽq; linguas perueniunt. Horum tenus noti/cia rerum habetur quod ſupra caluos eſt nemo ꝓ cõperto referre põt. Nã mõtes editi at q; prærupti tranſeunt: trãſitũ interdicũt quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calui referũt quæ apud me fidem non habẽt incoli montes ab hominibus capripedibus: quos ubi trã ſieris eſſe alios qui ſenos menſes conſopiantur: quod ego in primis non admitto: ſed tra ctũ illũ qui ad auroram caluis eſt ab iſſedonibus habitari ſine ambiguitate cõpertũ eſt. Ille uero ſuperior qui uergit ad aquilonem tam iſſedonibus q̃ caluis ignotus eſt niſi qua tenus iſti ipſi dicunt. Iſſedones talibus moribus uti feruntur. Q uotiens pater alicui de/ceſſit: omnes eius propinqui pecora adducunt: quæ ubi mactuauerunt conciderũtq;: cõ cidũt & mortuu patrẽ illius: a quo i cõuiuiũ accipiũt. cõmixtiſq; oibus carnibus cõuiuiũ exhibẽt. Caput tñ defũcti denudatũ purgatũq; iaurãt: eoq; ꝓ ſimulacro utũt agentes illi quot ãnis maiores hoſtias cerimõiaſq; Hæc filius patri facit quẽadmodũ græci natalicia Dicũtur præterea & iſti iuſti eſſe: & ipſorum uxores peræque fortes ac uiri. Hi & ipſi co/gnoſcuntur. Q uod ſupra hoc eſt ibi aiunt iſſedones eſſe homines unoculos: & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperunt ſcythe: a ſcythis nos cæteri accipientes uerum puta/mus: ac ſcythice eos appellamus arimaſpos. Nam arima ſcythæ unum uocant: Spu uero oculum. Omnis autem quã dixi regio adeo infeſtatur hyberna ſæuicia: ut octo mẽſibus tolerari non poſſit tale illic gelu eſt. Sicubi aquam effundas nõ facies ibi lutum: facies au tem ſi illic ignem accenderis: Ibidem quoq; mare glaciatur: & omnis cimerius boſporus ſuper quam glaciem omnes qui intra foſſam incolunt ſcythæ exercitus ducunt: & plau/ſtra agunt trans mare uſq; ad indos. Ita uis hyberna octo menſibus perſtat: quattuor ta/men menſibus reliquis frigora illic ſunt. Vbi etiam aliam: quam in cæteris regionibus cõ ditionem habet hyems. Nam cum tempus pluendi eſt: nihil ibi quod ſit ullius momen/ti pluit: Aeſtate pluere non ceſſat. Q ui etiam tonitrua cum alibi: tunc ibi nulla exiſtunt. æſtas nubila eſt. Hyeme ſi fiant tonitrua pro oſtento habetur. Terremotus in ſcythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme tanq̃ prodigiũ admirantur. Eam uim hyemis equi perferũt. muli aſiniq; neq; incipientem quidem ferunt cum tamen alibi ſtantes in gelido equi la/befiant: aſini uero ac muli durent. Et hæc mihi uidetur eſſe cauſa cur omnino cornua bo uino generi non ſuccreſcant aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine i odyſſea: qd ita habet. Et libyen ubi ſunt cornuti protinus agni. quod recte dicitur in locis calidis ma ture cornua exiſtere. Nam in uehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecori/bus cornua: aut ſi oriuntur: uix oriuntur in ſcythia itaq; hoc propter frigora contingit. Q uo magis miror(Ab initio enim oratio mea indagare inſtituit)cur in omni heleo a gro muli nequeunt gigni: cum neq; locus ſit frigidus: neq; ulla alia cauſa appareat. Aiũt helienſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe. Cumq; tempus aduentat cõ ceptus equarum ſe in loca finitima illas educere. Ibi poſtq̃ admiſerint aſinos dum equæ conceperint: tunc rurſus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt ſcythæ opple/tum eſſe aerem: & iccirco non poſſe proſpicici longius continentem: nec ulterius tran/ſiri: Hæc eſt mea ſententia ꝓ ulrra eam regionem aſſidue ningit: & (ut credibile eſt) mi/nus æſtate quam hyeme. Nam prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuem copioſã liquet quod dico nix pennis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemẽ inhabitabilia ſũt eius cõtinẽtis loca ad aquilonẽ ſpectãtia. Eoq; opinor pẽnas niuẽ eẽ interpretantes ſcy thas: ac circumiectas gentes ita loqui: Verum hæc quæ referũtur lõgiſſime dicta ſunt. De hyperboreis autem hominibus neq; ſcythæ quippiam neq; alii ulli illic icolentium me/

Iſſedones

Arimaſpi
Arima. i.
unum
Spu. i.
oculus

morant præter isſedones ne ipſi qdē (ut mihi uidet) dicētes aliquid. Dicerent enī & ſcytæ de hoc quemadmodum de unoculis dicunt. Q uanq̄ & ab Heſiodo de hyperboreis mētio fit: qn etiā ab Homero in ephigonis: ſi tñ Homerus re uera fecit hos uerſus. Sed multo plurima de his delii memorāt ſacra alligata in triticea ſtipula ex hyperboreis delta ueniſſe ad ſcythas. A ſcythis deinceps finitimos accepiſſe gradatiq̄ p ſingulos ad occaſum uſq̄: atq̄ illinc meridiē uerſus dimiſſa a primis græcor̄ dodonæis eſſe accepta: & ab his deſcēdiſſe ad meliēſem ſinū: puaſiſſeq̄ ī euboiā: & oppidati uſq̄ ad caryſtū: & illic reliquiſſe andrū: Caryſtios enī eſſe qui in tenū portarint: tenios uero in delū. Atq̄ ita hæc ſacra in delū aiunt pueniſſe. Sed primū hyperboreis miſiſſe duas puellas: q ferrēt hæc ſacra: quas delii aiūt Hypochā: & Laodicē: & cū his tutelæ gratia quinq̄ e ſuis popularibus qui eas deducerēt nūc ppherees uocatos in delo ubi in magno honore habentur. Et cū iſti ab hyperboreis miſſi rurſus nō rediret indigne ipſos hyporeas tuliſſe: ſi eos quos aſſidue mitterēt nō reciperēt. Ita miſiſſe qui ferrent ad cōfines ſuos ſacra in ſtipula tritici ligata: iuberentq̄ illos cōſiderate mittere ad aliā nationē. Atq̄ ita hæc gradati miſſa aiūt deueniſſe in delū. His ego ſacris ſimille quiddā fieri aiaduerti a fœminis thraicīis: atque pæoniis quæ in ſacrificādo regiæ Dianæ nō ſine ſtipula triticea id faciūt atq̄ ipſe uidi eaſ facientes. Cæterū his uirginibus hyperboreis uita functis in delo parentant puellæ deliæ ac pueri tondentis utriq̄ crinibus quos puellæ qdē fuſo inuolutos ſupra monumētū illa rū deponūt: pueri autē ad quādā herbā applicātes & ipſi ſepulchro ꝓponūt. Eſt aūt monumētū intra artemiſiū ad ſiniſtrā intrātibus olea illic ſupenata. Hoc honore ab icolis deli afficiūtur hæ uirgines. Aiūt iidē Argen & Opī uirgines ex hipboreis eorūdem hoium ætatē in delū ueniſſe ēt priores Hyperocha: & Laodice: & has quidē ueniſſe ad reddēdū Lucinæ tributū pro partu maturādo qd̄ inſtituerāt. Argen uero & Opī una cū ipſis deis aduenisſē: & honoribus aliis ante illas fuiſſe donatas. Ad eas enī cōgregari cœtū mulier̄ quæ hymnūt canāt ab Olene lycio cōditū: In quo hymno nomina Arges: & Opis nuncupātur. Deinde a deliis edoctos inſulanos: & iones cœtus agere inſtituiſſe: & nominati Argē & Opī decātare. Hic Olē e lycia ꝓfectus: alios quoq̄ uetuſtos fecit hymnos: q cāntātur in delo dū cinis: qui ſupra ſepulchrū eſt Arges & Opis diſpergit̄ ſuper ſup infinitā ægrotorū turbā: q ad arā ſunt. Eſt aūt ſepulchrū ear̄ poſt artemiſiū ad aurorā ſpectās ꝓxime ceor̄ cœnaculū. Hactenus de hyporeis dictū ſit. Nā de fabula Abaris: qui fert̄ eſſe hyperboreus nihil dico: qui ſagittā dicit̄ p uniuerſam terrā circūtuliſſe nihil comedens: Q uod ſi qui ſunt hyporei: ideſt ſup aquilonares. erunt & alii hypnotii: ideſt ſup auſtrales. Nam nempe rideo cum multos uideo iā deſcripſiſſe ambitū terræ nullū habētes in exponendo ſenſum: qui oceanū ſcribunt circūfluere terrā tāq̄ torno facta eſſet orbiculatā & aſiam facientes europæ parē. Nā ego ſingulaꝝ magnitudinem breui patefaciā: & quantæ ſunt ſingula ad deſcribendum: ubi perſæ incolunt: id ad auſtrale protenditur mare quod dicitur rubrum. Super hos aduentum aquilonē habitant medi: ſuper medos ſapires: ſuper ſapires colchi ad ſeptētrionale ptingentes mare in quod influit flumē phaſis. Hæ quattuor nationes a mari ad mare incolunt. Dehīc ueſperā uerſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur: quas ego exponam. Hīc qua ad aquilonem uergit ora una a phaſi incipiens porrigitur ad mare p pontū: & helleſpontum uſq̄ ad ſigæū troicū. Q ua uero ad auſtrū uergit eadē ora a ſinu maryādico: qphœnici adiacet tēdit̄ ſecūdū mare ad ꝓmōtoriū uſq̄ triopiū. Incolūt āt ī ora hac hoim natōes trigīta. Talis ē una ora Altera uero a pſis icipiēs porrigit̄ ad rubrū mare: quod & perſicū uocat̄: deide gradati aſſyria atque inde arabia: deſinitque in ſinu arabico: & ſi non deſineret niſi ob id quod

Hyperborei
Deliæ pullæ ſacræ
Hyperocha
Laodice.
Arge
Opis
Olen
Abaris
Hyperborei
Hypnotii
Oceanus
Terræ ptes
Perſæ
Rubrum mare
Medi
Sapires
Colchi
Phaſis
Mariādicus ſinus
Rubrum mare
Perſicum mare
Aſſiria
Arabia

Darius e nilo riuos ī illū ſinū induxit a pſis ad phœnicē tractus āplus ē ac multus a phœnice hæc ora tendit ſecūdū hoc mare p ſyriā & palæſtinā: & ægyptum in qua terminatur. Intra quā tres ſunt oīo natōes: atq; he ſunt quæ a perſis occaſū uerſus in aſia cōtinentur. Quæ ſupra pſas ſunt: & medos. & ſapires: & colchos aurorā uerſus & Solē orientē hinc mari rubro allnūtur. Aqlonē uerſus a mari caſpio & flumīe araxe: qui cōtra Solē orientē fluit. India tenus habitaſ aſia. Illinc iā aurorā uerſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere qſ quā poteſt. Et aſia quidē talis & tāta eſt. Aphrica aūt ab altera ora eſt. Ab ægypto enim iā excipiſ. Hæc ora circa ægyptū iā anguſta ē: Nā ab hoc mari ad rubrū intercapedinis ē cē tū miliū ulnaꝝ quæ mille ſtadia. Ab his deinceps anguſtiis ſpacioſa ſane ora excipit: quæ aphricana diciſ. Itaq; admiror eos qui diſterminarūt atq; diſtinxerunt aphricā: aſiam: europā: inter quas nō paꝝ eſt differentiæ. Siquidē europa longitudine quidē cæteras aſſeqtur: longitudine uero nō uideſ mihi cōparari digna. Nā aphrica ſeipſam mōſtrat circūfluam mari eſſe excepto dūtaxat ubi aſiæ cōtermina eſt. Neco ægyptiorū rege eorum quos nouimus prīo ī hoc demōſtrādo. Is poſtq̄ deſtitit a dēpmēda foſſa a nilo ad arabicū ſinū miſit nauibus quoſdā phœnices p̄cipiēs ut trāſuecti colūnas herculeas penetrarēt ad ſeptētrionale uſq; mare. Atq; ita ad ægyptū remearēt. Phœnices igiſ e rubro mari ſoluentes abierūt in mare auſtrale: qui poſtq̄ autūnus aduenerat applicitis ad terrā nauibus ſemētē faciebant: ut aſſidue aphricani legerent ac meſſem expectarent. Deinde meſſo frumēto nauigabāt. Ita biēnio cōſumpto ad herculeas colūnas. Anno tertio declinantes in ægyptū remearunt referentes quæ apud me fidem nō habēt forte apud aliquē alīū prætereūtes aphricā ſe habuiſſe Solē ad dexterā. Atq; hūc in modū aphrica primū eſt cognita: Secūdo loco fuere carthaginēſes: qui dicerent quēdā Sataſpē Teaſpis filiū uirū achæmenidē qui aphricā nō p̄nauigauit cū eēt ad hoc ipſū miſſus: ſed cū nauigatōnis lōgitudine: tū terræ ſolitudine deterritus retro rediit nō impleto labore: quē ei mater iniunxerat Eteni uitiauerat filiam uirginē Zopyri filii Megabyſi: quē ob hanc cām a Xerxe rege ſuffigendū cruci mater ſua quæ fuerat Darii ſoror liberauit: q̄ diceret ſe maius illi ſuppliciū irrogaturā: q̄ rex pararet. Quippe neceſſe ei fore p̄nauigare oēm aphricā dū puēiret ad arabicū ſinū. His annuente Xerxe Sataſpes in ægyptū abiit ſumptaq; illinc naue hac ſocios nauigauit ad columnas herculis: quibus tramiſſis circūuectus aphricæ promontoriū noīe ſoloen in meridiē curſum tenebat: Emenſuſq; permultū maris intra cōpluresſ menſes cū aſſidue pluri tēpore opus eſſet cōuerſo curſu in ægyptū rediit. Et illic ad regē Xerxē regræſſus aiebat ſe in p̄nauigāda remotiſſima ad quā ierint ora uidiſſe hoīes puſillos phœnicea utentes ueſte: q quotiens ipſi terre nauī applicarent: ad mōtes ſe fuga proriperent relictis urbibus. Ipſos autē illoſ igreſſos nihil iuriæ intuliſſe: pecora tm̄ illinc excepiſſe. Quod autē totā aphricā non pernauigaſſent: hanc cām afferebat: q̄ nauigiū ulterius ꝓcedere nō poſſet: ſed retineret. Hunc Xerxes negans locutum uera. q̄ certamen ſibi ꝓpoſitum nō exoluiſſet: in crucē ſuſtulit irrogata quā deſtinauerat pœna. Huius ſataſpis eunuchus audita dñi nece: ſamum cum magna pecunia profugit: quā ſamius quidā intertuerit. Eius nomē cum ſciā: tm̄ uolens obliuiſcor. Aſie bona pars a Dario inueſtigata eſt: Is cupidus cognoſcēdi ubinā indus q ſecundus oīum fluminum crocodilos p̄ſtat: mare ī fluat miſit nauibus cū alios quoſdā quos uera renūciaturos cōfidebat: Tū Scylacē quēdā caryādē. Iſti e caſtapyro urbe: & e terra pactyia ſoluētes ſecundo flumīe aurorā uerſus atq; Solem orientem nauigantes in mare: Dehinc per ipſum mare triceſimo demum menſe tenuerūt eū locum: unde rex ægyptiorū eos phœnices: quos antea dixi miſerat ad aphricam pernauigandam. Poſt hoꝝ prænauigationē Darius indos ſubegit & eo mari poti-

Araxes
Aſia
Aphrica
Europa
Aphrica
Necus rex
Sataſpes
Soloe
Indus flūs
Crocodili
Scylax.
Caſta pyrus
Pactyia

Europa
Nilus
Phasis
Tanais
Meotis
Cimerii
Lybia
unde
Asia uñ
Europa
unde
Pōtus
Anar
charsis
Ister
Tyres
Hypanis
Borysthe
nes
Pāticapes
Hypacy
ris
Gerris
Tanais
Ister ma
ximus
Porata
Pyretos
Tiarātus
Ararus
Napares
Oressus
Atlas
Auras
Tibisis
Crobyzi
Athris
Nœas
Artanes
Scius
Angrus
Bongrus
Ombrici
Carmis
pis

tus est. Ita asiam præter eam quæ orientē Solem spectat cōpertū est parem aphricæ esse. Europæ a nemine inuestigatum est: neq; qua ad oriētē: neq; qua ad aquilonē uergit a mari claudatur. Longitudine tamē cognoscit' ad utrāq; accedere. Neq; possum cōiectura colligere unde sit: & cū una sit terra trifaria sint ei nomina īdita e mulierū cognominibus: eiusq; fines ponātur. Nilus filius ægyptiacus: & phasis colchichus: Alii aiūt esse fines tanaī: & mæotidem fretūq; cimeriū: sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxerunt: & unde nomina imposuerint. Iam enim libya quidē idest aphrica a plerisq; græcorū fertur sortita nomē a Libya quadā muliere īdigena. Asiæ uero ab uxore Promethei quāq; lydi hoc sibi nomen uendicāt asserentes ab Assio Manei filio asiam appellatā non ab uxore Promethei. Vnde & sardibus familiā quādā esse uocatā asiadē. Europa autem neq; an sit mari circūflua: neq; unde hoc nomē acceperit: neq; quis nominis auctor extiterit ab aliquo mortaliū cōpertū est: nisi dicimus ab europa tyria nomē accepisse regionem: nec ante sicut cæteras nomē habuisse. Tamē illā ex asia fuisse constat: neq; in hanc cōmeasse terrā: q̄ nunc a græcis uocat' europa. sed e phœnice tātū ī cretā & e creta ī aphricam. Hæc hactenus de his dicta sunt. Nā quæ sentimus de his hæc dicimus. Pontus euxinus in quē Darius fecit expeditionē nationes exhibet oīum imperitissimas: scythica duntaxat excepta. Nullius enī nationis eoꝝ: quæ sunt intra pōtū aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus: aut aliquē uirū pro erudito habitū nouimus: præter Scythicā gentē & Anacharsin. In gente scythica ex oībus humanis negociis unū maximū quātum nos scimus excogitatū est. Nā cætera nō admiror quod maximū ab eis excogitatū: id est: ut neq; quispiā qui ad eos se contulerit aufugere: neq; ipsi capi possint: aut ne inueniri quidē si nolint atq; deprehēdi. Siquidē nullæ sunt eis urbes: nulla mœnia extructa: domos secū ferūt singuli equestresq; sunt sagittarii nō pane uictitātes: sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes quidni imbelles: alioquin futuri & ad dimicādū inhabiles. Hæc sunt ab eis inuenta cum opportunitate terræ: tū fluminū beneficio. Nā hæc terra cū sit campestris sua sponte uliginosa est: & humida eāq; interfluūt flumina nō multo pauciora numero q̄ in ægypto fosse: quoꝝ quæ sunt celeberrima & a mari nauigabilia ea recensebo. Ister quinq; hostia habēs. Post hūc tyres: & hypanis: & borysthenes: & pantica pes: & hypacyris: & gerris: & tanais. Isti horsum fluunt. At ister oīum quos nouimus fluuioꝝ maximus semp sibiipsi par tā æstate q̄ hyeme fluit ab hespero primus oīum qui sunt in scythia ob id oīum maximus: q̄ alii in eū influunt: qui ipsum ingentē reddūt per scythiam delapsi numero quinq;. Vnus quē porata scythæ appellāt græci pyreton: alter tiarātus: tertius ararus: quartus napares: quintus ordessus. Horū primo loco dictus fluuius magnus est ad aurorā fluēs cū istri aqua cōmunicat: minor est tiarātus ad hespeꝝ magis uergēs. Inter quos cæteri fluētes ararus naparis & ordessus in istrū ifundūt'. Hi sūt uernaculi scythie amnes q̄ illū augēt. In quē etiā euoluūtur. Ex agathirsis q̄dē fluēs unus maris. Ex æmi uero iugis tres: alii igētes ad aquilonē uētū atlas & auras & tibisis. Per thraciā uero & crobyzos thraces athrys: & nœas & artanes: & ex pæoniis ac monte rhodope medīū iterscindens æmū scius. Quin ex illyris in aq̄lonē tendēs angrus planiciem triballiā interfluēs: bōgrū intrat: Bōgrus iste istrū. Ita utrunq; per se magnū ister excipit. Præterea ex ombricoꝝ regione carmis: & alius ad uentū aquilonem alpis in istrum exeūt. Omnē enim europā ister emetitur sumpto ex celtis initio: qui oīum in europa ad Solis occasum extremi sunt. Post cynetas: totāq; permēsus europā ex trāsuerso ingreditur scythiam his quæ dixi fluminibus: & aliis multis aquas ferentibus: ister fit omnium maximus. Quod si alterius cum alterius aqua comparetur: profecto nilus copia aquæ antecellit: q̄ in eum

nullus neq; fluuius neq; fons ingrediens ad incrementum aquæ confert. Quod autem ister sibi semper par fluit tam æstate q̃ hyeme ob id fit (ut mihi uidetur) q̃ hyeme est quantus ẽ aliquãtulo maior q̃ sua natura fert. Nã p hyemẽ paululũ in ea regione pluit: sed ubiq; ningit. Aestate uero nix quæ sub hyemem decidit permulta undiq; i istrum liquefacta dilabitur: eũq; iplet: nec ipsa solũ: sed cum ea imbres multi atq; uehementes. Quippe p æstatẽ pluit quo tẽpore quãto plus aquæ Sol ad se attrahit q̃ hyeme: tãto plus aquæ cũ istro miscetur æstate q̃ hyeme ita cũ paria faciat ister datis aquis & acceptis fit ut semper uideatur sibi esse similis. Ex fluminibus ergo quæ apud scythas sunt unũ est ister post hunc cyres qui ab aquilone meãs ortũ trahit ex ingenti palude: quæ scythicã terram a nebride separat. Ad ostiũ huius incolunt græci: qui tyritæ uocãtur. Tertiũ flumẽ est hypanis ex scythia ueniens: & ex magna palude profluens circũ quã pascũtur equi siluestres cãdidi: recteq; uocat' hæc palus mater hypanis. Ex hac igitur ortus hypanis fluit fere qnq; dieꝝ nauigatione angustus & adhuc dulcis: sed mox quatuor a mari dieꝝ nauigatione sane q̃ amarus propter amarũ: qui in eũ influit fõtẽ: adeo inquã amaꝝ: & cũ sit exigua magnitudine: tamẽ inficiat hypani flumẽ in paucis magnũ. Est aũt hic fons in finibus regionis scythaꝝ aratorũ: & alizonũ eodem noie: quo locus unde emanat. Scythica ligua exãpæus. i. sacræ uiæ ap̃d' alizonas cõtrahũt terminos suos tyres & hypanis: mox deinde i diuersum abeuntes mediã intercapedinẽ laxant. Quartus fluuius ẽ borysthenes secũdũi istrũ oĩum maximus: & nostra sentẽtia nõ modo scythicorũ fluuiorũ longe uberrimus: sed etiã cæteris uberior: præter ægyptiũ nillũ cũ quo non licet aliũ cõparare. Cæterorum uberrimus ẽ borysthenes: pascua præbens amœnissima: & accõmodatissima pecoribus necnõ optimoꝝ ac singulariũ affatim piscium: idẽ ad potandũ suauissimus liquidus inter turbidos fluens. iuxta quẽ sementis optima fit & herba nõ satiua etiã altissima. In cuius quoq; ostio ingens uis salis sua spõte cõcrescit. Præbet idẽ ingẽtia cete ad salsurã spinis carentia: quæ antaceos appellãt. Alia præterea præstat admiratione digna. Quadragita dierũ nauigatione usq; ad locũ noie gerrũ cognoscit' ab aquilone fluere. Superiora per q̃ fluit: nemo hoĩum eloq põt. Apparet tñ fluere p solitudinẽ ad scytharũ agricolantiũ plagã. Nã hi scythæ decẽ dierũ nauigatione accolũt hoc flumẽ. Cuius tãtũ ac nili fontes nec ipse possum nec ullũ græcorũ reor posse dicere. Idẽ cũ ad mare adueniat hypanis: cũ eo miscet' eodẽ i loco mare irrũpens. Quod inter hos amnes in cõfluentẽ tẽdẽtes intercapedinis est hippoleo, pmotoriũ uocitatur: ubi delubrũ Cæteris extructũ est. Vltra qd' delubrũ sub hypani incolũt borystenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis sunt. Post hos alius qui quintus est noie panticapes: & ipse ab aquilone fluẽs atq; e palude: Inter quẽ & borysthenẽ icolũt scythæ agricolatores: idẽ in hylæã ingreditur. qua trãmissa borystheni immiscetur. Sextus est hypacaris: qui e palude manãs medioſq; scythas pecuarios influẽs i mare euoluitur iuxta carcinitim oppidũ ad dexterã coercens: hyleã & cursum: qui dicitur Achilis. Septimus est gerrus nomẽ a loco optinens: qui a borysthene dirimitur circa ea loca: apud quæ borysthenes cognoscit': cui loco nomẽ est gerro: disterminatq; regionẽ scytharũ pecuariorũ: ac regiorũ. & dũ in mare fluit: in hypacarim dilabitur. Octauus ẽ tanais qui superius e uasta palude profluens i aliã uastiorẽ diffunditur nomine mæotim. q̃ discludit regios scythas a sarmatis. In hũc Tanaĩ alius ifluit noie Hyrgis. Ita scythe celeberrimis ãnibus muniti sũt. Gramẽ qd' i scythia germiat: oĩum q̃ nos nouimus germinũ aridissimũ ẽ: qd' ita se habere dissectis pecoribus licet discernere. Et ea qdẽ q̃ maxia sunt ita apd' eos abũdãt. Cætera ãt uulgaria sũt. Atq; hũc i modũ res sũt eis istitutæ. Deoꝝ hos solos ꝓpiciãtur: Vestã ante omnes: Deinde louẽ ac Tellurẽ: existimantes Tellurem Iouis

Ister
Cyres
Tyritæ
Hyppanis
Alizones
Exãpæus
Borysthenes
Sal sua spõte cõcrescens
Cete
Antacei
Gerrus
Hyppoleo
Pãticapes
Hyleas
Hypacaris
Carcinitis
Gerrus
Tanais
Meotis
Hyrgis

Scytarū dei

cōiugem esse: Post hos appollinem & cælestem Venerem & Martem & Herculem. hos cuncti scythe deos arbitrāt. Sed qui regii scythe uocātur: Etiam Neptuno sacrificant: ap

Papæus

pellantes Vestam lingua sua labiti: Ionem papeum mea sententia rectissime: Tellu

Apia

rem Apiam Appollinem Oetosyrum: cælestem Venerem arginipasam: Neptunū Tha

Oetosy rus

gimasam. Simulacra & aras & delubra facienda non putant ꝑterq̄ Marti. Idem sacrificiū prorsus apud omnia templa fieri eodem modo est institutum: qui talis est. Victima ip

Thagi masa

sa primoribus implicita pedibus sistit: Cuius a tergo stans īmolator amota in primis in

Victima rū ritus

fula pecudem ferit eaq; concidente deum inuocat: cui illam mactat: deinde circundat la queum collo: tum iniecto baculo circūducit hostiamq; strangulat non incenso igni: non uotis nuncupatis: non sumptis libamentis: Sed ubi pecudem strāgulauit: eiq; pellem de traxit: ad cocturam se conuertit. Verum cum scytica regio lignoꝝ sit admodū iops: hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum est. Vbi uictimam pelle denudarunt: denu dant quoq; ossa carnibus dehinc illas in lebetes eius gentis lesbiis crateribus assimiles: nisi ꝙ sunt multo capaciores iniiciunt. Subiectis atq; succēsis ossibus hostiarum coquūt. Si autem non affuerit lebes omnes carnes hostiarum in aluos illarum & cū aqua cōmi scent: atq; ossa succendunt: quibus pulcherrime ardentibus & aluis facile capientibus car nes ossibus separatas: ita fit ut bos seipse coquat: & item cætera pecora immolata per se metipsum quodq; elixum sit. Coctis carnibus is qui īmolauit eaꝝ atq; intestinorum li bamenta ante se porricit. Immolant autem cū alia pecora: tū præcipue equos. Et aliis q

Martis tē plū ex sar mentis

dem diis hunc in modū & alias pecudes īmolant. Marti uero sic prisco ritu apud quosq; tale extruitur templum. Sarmētorum fasces aggeruntur triū in longū latumq; stadiorum minoris tamen sublimitatis: desuper quadrata planicies efficitur. Tria latera ꝑrupta sūt: q̄r ū accliue: per quod ascendatur. Eo quot annis comportant centum qnquaginta plau stra sarmentorum. Nam semper propter cæli tempestatē illa marcescunt. Sub hoc agge

Acinacis

stu ferreus Acinacis qui singulis uetustus est statuitur. Idq; est Martis simulacrū: cui an nuas hostias offerunt cum aliorum pecorum tum equorum & plus huic Acinaci q̄ cæte ris diis. Ex captiuis centesimū quēq; īmolant non eodem quo pecora modo: sed di uerso. Nam ubi eorum capitibus uinū libauerint: ipsos ad quoddam uas mactant: De hinc eisdem in congeriem sarmentorū sublatis Acinacem cruore perfundūt. Hæc quidē supra conferunt: Inferius autem ad templum illa faciunt. Viroꝝ interemptorū omnes humeros dextros præcidunt: quos una cum manibus in aerem iaciunt: quocūq; decide rit manus ibi iacet: & seorsum mortuus. Cæteris deinde solēnibus confectis abeūt: Et sa

Sues non alunt

crificia quidē hæc ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo putant: quos nec alere omnino i sua regione uolunt. Q uæ uero ad bellum attinēt: hūc in modū sunt ab eis comparata.

Scythaꝝ mos i ho stes

Q uē primū uirū ceperit uir scytha eius sanguinē potat: quoscūq; in prælio interemerit eorum capita regi offert. Nam capite allato sit prædæ quācūq; ceperit particeps: alioquī expers. Caput hoc modo præcidit: in orbem illud amputat circa aures uerticeq; sumpto excutit. Dinde pellē detrahit: & ubi sicut bouis coriū manibus molliuit: tāq̄ mātiale possi det: eaq; & habenis equi sui appensa gloriat: qualia mantilia ut quisq; plurima habeat: Ita uir iudicat præstantissimus. Sunt quoq; multi qui coria hæc humana tāq̄ brutorū cō suant: quibus pro amiculis induātur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum guibus excoriant: eiusq; opercula pharetrarum integunt. Est autem inter omnia coria hu

Hoīum coria

manum ferre & crassum maxime & candore splendidum. Multi totos homines excoria tos & super ligna extentos supra equos circūferunt. Hæc ab illis in mores sunt recepta: Non tamen de omnium sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt: ut illud quisq;

infra ſupercilia reciſū proſus excuteret: & crudo tantum bouis corio ſi pauper ſit. Sin di-
ues non modo exterius inducat bouino corio uex ēt interius inauret: & ſic uterq; p po
culo utatur. Idē agūt de familiaribus ſi inter eos extiterint diſcordiæ dū apud regē victo
ria ſint potiti. Hæc capita hoſpitibus qui ad eos ueniunt uiri alicuius exiſtimatōniſ exhi
bēt: referūtq; illos cū eſſēt dōeſtici: & ad pugnā laceſſiſſent ab ipſis eē ſupatos. Id ſtrenui-
tatis loco ponētas ſemel quot ānis ſinguli regionū prīcipes miſcēt uinū crateri: d' quo ſcy
the oēs hoſtiū hōicidæ bibūt nēo guſtat q nihil p̄clari opis ediderit: ſed ſine honore ſeor Hoſtiū
ſū ſedet: q̄ res apd' eos maxīe ē ignominiæ. Q ui uero cōplures cædes fecerūt: hi duobus homici-
piter quos habent calicibus potant. Apud eoſdē permulti ſunt uaticinatores. qui cū plu- dæ in ma
ribus uirgis ſalignis diuinant. Ad huuc modū grandes uirgarū faſces cū attulerunt humi gno ho-
poſitos diſſoluunt ac ſeparatim ponentes illarum ſingulas uaticinantur. At hæc dicendo nore
uiceuerſa uirgas prehendunt: & rurſus ſingillatim cōponūt. Hæc eſt illis tradita a maio-
ribus diuinatio. Sed enaries qui ſunt androgyni aiunt ſibi a Venere traditam diuinatio- Enaries
nem tiliæ fronde uaticinantes. Tiliam ubi quis trifariā ſciderit digitis ſuis eam implican Andro-
do ac reſoluendo tractat atq; hunc in modum uaticinantur. Horum tres maxime pro- gyni
batos accerſit rex quotiens egrotat. Cui iſti fere ſemper dicunt hunc aut illum ciuem. No
minant autem hoiem de quo loquuntur peieraſſe iurantem per regium ſolium. Eſt autē Scythæ
ſcythis mos plerūq; iurādi per regium ſoliū cū maximum uolunt interponere iuſiuran- iuſiurādū
dum: protinuſq; is quem dixerint peieraſſe adductus coarguitur ſcientia diuinandi tanq̄
compertus falſo deieraſſe per regium ſolium & ob id regem ægrotare. Si ille inficias ſi
negat peieraſſe: atq; rem grauiter fert: rex duplum uaticinoꝝ accerſit. Q ui inſpecta diui
nandi ratione ſi & ipſi hoiem periurii conuicerint: ſine mora caput excidūt: eiuſq; facul-
tates inter ſe partiuntur primi uaticini. Sin uero illi qui ſuperuenerunt uaticini homines
abſoluerint: Alii atq; alii præſto ſunt: quorum ſi plures abſoluerint. decernitur primis il
lis uaticinis eſſe pereundum: eoſq; hunc in modū necant. Plauſtrum concameratum ubi
ſarmentis referſerunt bobuſq; iunxerunt: uaticinos pedibus implicatis & manibus poſt
tergum reuinctis atq; ore obſtructo extendunt in medium ſarmentorum: incenſiſq; ſar
mentis territando agitant boues. Q uorum boum multi cum naticinis concremantur:
Multi ambuſti utiq; cremato plauſtri temone aufugiunt. Hoc quem dixi modo uatici-
nos comburunt etiam ob alias cauſas: appellantq; pſeudomantias: ideſt falſos uaticinos Pſeudomātia
Sed quos morte rex afficit: eorum ne liberos quidem relinquit: ſed uniuerſos mares iter
ficit: Fœminis nihil leſis fœdera cum quibuſcūq; ineunt ſcythe. hoc modo ineunt. Infu Scythæ
ſo in grandē calicem fictilem uino cōmiſcent eorum ſanguinem qui feriunt fœdus per- fœdera
cutiētes cultello aut incidentes gladio aliquantulū corporis. Deinde in calice tingūt Aci- Regū ſe-
nacem: ſagittas ſecurim: iaculum: Hæc ubi fecerūt ſeſe multis uerbis deuouēt: poſtea uinū pulcra
epotāt ñ mō ii q fœdus fecerūt: ſed ēt comites hi q ſūt maxīæ dignitatis: Regū ſepulchra
apud Gerros fūt ubi boryſthenes iā nauigabilis ē. Ibi cū rex eorū deceſſit: in gētē ſcrobē
effodiunt forma quadrata. Hoc ubi prepararunt. accipiunt mortuum corpore incærato
aluo euulſa atq; expurgata: quā ſilere contuſo & thymiamate apiiq; ſemine & aniſi cū ex
pleuerūt reſuūt rurſus ipoſitūq; plauſtro cadauer ad aliā gētē ferūt: quod q excipiūt eadē
agunt: quæ regii ſcythæ: aurem decidunt: crinem circuntondent: brachia circuncidunt:
frōtenm naſumq; conſauciant: ſiniſtram manum ſagittis traiiciūt. Poſtmodum regis ca
dauer carpento ferunt ad aliam gentem: cui imperitant: quæ ipſos comitatur ad eos un
de primū uenerant. Tbi iam mortuum circūferentes luſtrauerunt ſingulas gentes quibus
imperauit apud eos deponunt qui in extremis habitant & in ſepulchris: quem poſtquā

ſuper torum in loculo uiderunt: haſtis hinc atq; hic defixis deſuper ligna diſponunt: deinde pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam eius pallacum ſtrāgulatam ſepeliunt: & eum qui uina miſcebat & coquum & equi agaſonem: & miniſtrum: & qui erat a nunciis necnō equos & aliarū rerū omniū primitias: qn etiā phialas aureas. Nam argenteum aut æreum nihil in uſu habent. His actis humum certatim atq; auide iiiciunt cupientes tumulum q̄maximū efficere: Circumacto anno rurſus hoc agunt: e famulis regis inthimos ſumunt. Sunt autem famuli regum ingenui ſcythæ & quos ipſe rex iuſſerit. Nam nullus uenalitius ei miniſtrat. Horum miniſtrorum quinquaginta cum ſtrangulauerunt ac totidem præſtantiſſimos equos eductis inteſtinis expurgatus paleis implet ac conſumit. Et ubi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint: alterūq; dimidium ſuper altera duo ligna: & item alia multa huiuſcemodi defixerint: tum ſuper ea equos imponunt craſſis tignis in longum ad ceruicē uſq; traiectos: Ita ut priores fornices ſuſtineant armos equorum poſteriores uero iuxta fœmora ſuſcipiant uteros utriſq; cruribus ſuperne pendentibus. Equos infrenant eorumq; habenas ad palos extentas alligāt. Dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum hunc in modum. Vnicuiq; eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad ceruicem uſq; tranſfigunt: quod inferius ſtipitis extat ultimum infigunt tigno illi quo equus tranſiectus eſt. His equitibus ſepulchro circūpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt.

Scythoꝝ funera

Alios autem ſcythas cum deceſſerunt proximi quippe in palluſtris collocatos ad amicos circūferunt. Eos ſinguli amicorum excipientes epulum cadauer comitantibus præbent tam propinquis q̄ cæteris ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc humantur tali tamen ratione prius purgati. Vbi caput exinaniuerūt abluerunt q̄: circa corpus ita agunt tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata. circa hæc prætēdūt lanea pilea q̄maxime poſſunt conſtipantes & in ſcapham in medio lignorū pileorūq;

Cantabis

poſitam lapides coniiciunt ex igne perſpicuos: Naſcitur autem apud eos cannabis lino ſimillima præterq̄ craſſitudine ac magnitudīe. Sed q̄ noſtra ē multo præſtantior uel ſua ſponte naſcēs uel ſata: ex qua thraces ueſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ niſi quis admodum terat linea ſint an cānabacea non queat dignoſcere: & qui non uiderit cānabem extimet lineum eſſe ueſtimentum. Huius cannabis ſuptum ſemen ſcythæ ſub pileis occulunt ſupra lapides igni perſpicuos. Vnde fit thymiama tantū reddens uaporē quantum apud græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes ſcythæ eiulant quod apud ipſos loco lauacri eſt. Neq; enim lauant omnino corpus. Sed uxores eorum infundentes aquam corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno. Deinde perfrictum corpus cum intumuerit: illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit: Simul poſtero die medicamentis amotis mundas ac ſplendidas. Externis hi ritibus uti magnopere cauent: ne mutuo quidem inter ſe: ſed græcorum præcipue utiq; poſteaq̄ deprehenderunt Anacharſim & de-

Anacharſis

inde iterum Scylem: Siquidem Anacharſis cum multum orbis terrarum contemplatus eſſet: & multum in ſapientia profeciſſet: eam ad mores ſcytharum pertulit. Is dum in helleſpontum nauigans tenuiſſet cyzicum: nouit matri deorum (Offendit enim cyzicenos eius diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes ſi ſaluus ſoſpeſq; domum reuertiſſet ſacrificaturū ſe eodem ritu quo cyzicenos ſacrificantes uidiſſet: & peruigilium no-

Hylea

ctis inſtituturum cum abiiſſet in ſcythiam uenit ad locum qui dicitur hylæa iuxta Achillis curſum ſita ubiq; omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis oēm feſti cerimoniam deæ perſoluit tympanum tenens exutiſq; ſimulacris: Hæc eum agentē

quidam ſcytha animaduertens indicium detulit Sauleo regi. Rex cũ & ipſe cõtuliſſet ſe eo: & Anacharſim ea facientem inſpexiſſet excuſſa ſagitta necauit. Et nunc ſi qs de Anacharſi interrogat: ſcythæ negant ſe nouiſſe hominem ob id quod in græciam peregrinatus eſt: extremoſq; ſit mores ſectatus: licet (ut ego accepi) tutor fuerit Tymnis filii ſpargapithis patruuſq; Idãthyrſi ſcytharum regis filius Gnuri: nepos Lyci: pronepos Spargapithis. Itaq; ſi ex hac familia extitit Anacharſis: conſtat eum a patruele fuiſſe interemptũ Idanthyrſus enim fuit filius Saulei. Sauleus autem fuit qui Anacharſim interemit. Quã q̃ & aliud quiddam peloponnenſes audiui referentes Anacharſim ab rege ſcytharũ miſſum græcie factum eſſe diſcipulum: & cum rurſus rediſſet: dixiſſe ad eum qui ſe miſerat cunctos græcos eſſe in omni ſapientia occupatos lacedæmoniis exceptis: qui ſoli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipſis græcis deluſa eſt. Hic igitur uir (quemadmodum antea dictum eſt) mortem oppetiit: & ipſe quidem ita egit propter externos ritus: & græcorum conſuetudinem. Multis autem ſane annis poſtea interiectis ita paſſus eſt Scyles Aripithis filius. Etenim Aripithes ſcytharum rex cum alios multos filios: tum Scylem ſuſtulit ex uxore iſtrina haud quaq̃ indigena: que filium græcam linguam litteraſq; edocuit. Interiecto deinde tempore Aripithe per dolum occiſo a Spargapithe agathyrſorum rege: Scyles regnum ſuſcepit: & uxorem patris nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis: ex qua erat Ariapithe filius Orirchus. Scyli regnum ſcytharum optinenti: ſcythicus tamen uiuendi mos nihil prorſus cordi erat: ſed græcus in quo fuerat imbutus a puero. Ideoq; multo magis ad hunc exercendum ſe conuertebat. Vtiq; cum ad urbem boryſthenitarum ſcyticum ducebat exercitum Boryſthenitæ autem ſe a mileſiis aiunt eſſe oriundos. Ad hos quotiens Scyles ueniebat relicto in ſuburbanis exercitu ipſe muros ingreſſus portas obſerabat depoſita ſcythica ſtola græcum ſumebat ueſtimentum: & eo indutus per forum ſpatiabatur. nullo neq; ſatellitum: neq; populi comitatu appoſitis qui portas cuſtodirent: ne quis ſcytharum cerneret eum geſtantem huiuſmodi ſtolam: & cum cæteris græcorum inſtitutis utebatur tum in faciendis deorum ſacris. Et cum ibi tempus menſtruum aut amplius triuerat: abſcedebat induta ſibi ſcythica ſtola: Idq; ſæpenumero faciebat extructis ſibi ædibus illic: & uxore illinc accepta. Sed cum foret ei male euenturum ex hac occaſione male euenit. Affectanti ei Dionyſum bacchanalem initiari ac hoſtiam initiationis iamiam ſumpturo in manibus oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in urbe boryſthenitarum circũ ædes ſuas quas pauloante habui mentionem magnas atq; magnificas e lapide cãdido ſpynges & grypes ſtantes. In has ædes deus fulmen iaculatus eſt: totaq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuero ſcythæ græcis probro dant bacchanandi cõ ſuetudinem negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad demẽtiam adigãtur. Poſteaq̃ bacchanalibus ſacris initiatus ẽ Scyles: quidã boryſthenitharum ſcythis indiciũ detulit inqẽs Vos qdẽ ſcythæ nos irridetis q̃ becchanalia agamus: q̃q; nos deus occupet. At nunc demum hic ueſtrum quoq; regem occupauit. Nam bacchanalia exercet a deo in dementiam actus: Quod ſi mihi non habetis fidem: ſequimini me rem uobis oſtenſurum. Primores ſcytharum hominem ſecuti ſunt quos boryſthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi aſſunt Scyles cum thiaſo: ideſt cum choro illo bacchabundus Scythæ eo conſpecto rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſiq; ea quæ uiderant omni exercitu indicaret: Poſt hæc ubi ad lares ſuos rediit Scyles: defecerunt ab eo ſcythæ delecto fratre eius Octamaſade ex filia Teris genito. Scyles cognito quid de ſe fieret: & quam ob cauſam profugit in thraciam. Id cum audiſſet Octamaſades cum

Sauleus rex

Anacharſis cædes

Tymnis

Spargapithis

Idãthyrſus

Scyles Aripithes

Opœa

Orithus

Bacchanalia

Octamaſades

exercitu aduerſus trhaiciam contendit. cui ab iſtrum progreſſo thraces occurrerunt: & dum conflicturi erant: Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem cum his mandatis: Quid opus eſt inter nos tentare fortunam. Tu quidem ſororis meæ es filius: ſed habes germanum meum: quem ſi mihi reddideris: ego uiciſſim tradam Scylem tibi. Ita neq; tu: neq; ego periclitabor exercitu. Erat autem apud Octamaſadē frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc a Sitalce oblatam conditionem Octamaſades accepit: redditoq; Sitalci fratre eodemq; auunculo ſuo: Scylem recepit fratrem: Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum Octamaſades autem eodem die caput Scyli dempſit. Adeo ſua inſtituta ſcythæ obſeruant: & his qui extrernos ritus aſciſcunt: tales irrogant pœnas. Multitudinem ſcytharum non potui exacte indagare. cum de eius numero uaria referentes audiam: & per multos illos: & rurſus paucos eſſe utiq; ſcythas. Quantum autem ſub aſpectum meum uenit: eſt inter boryſthenem. & hypanim flumina locus nomine exāpæos cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem: cum dicebam fontem eo eſſe aquæ amare hypanim in quem fluit impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum ſexies tantum q̄ crater qui eſt in hoſtio ponti a Pauſania Cleobroti filio dedicatus: quod ſi quis non inſpexit hunc ei in modum declarabo. Sexcentarum eſt amphorarum facile capax eraſſitudine digitorum ſex id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factum. Regem enim ſuum nomine Arantem cum numerum ſcytharum inire uellet iuſſiſſe ſingulos ſcythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos: propoſita morte ei qui non ferret: Ita magnam uim colatam eſſe aculeorum: & ex his aliquod confectum opus placuiſſe ei p monumēto relinquere: atq; inde feciſſe id ahenum: & in hoc exampæo dedicaſſe. Hoc de multitudine ſcytharum audiebam. Hæc regio miracula nulla habet præter flumia cū multo maxima: tum numero plurima. Si quid tamen præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum. Id dicetur ueſtigium Herculis oſtendunt petræ impreſſum uirili ueſtigio ſimile bicubitali magnitudine iuxta fluuium tyrem: Et hoc ita ſe habet. Redeo ad eam quam ab initio inſtitueram orationem. Dario aduerſus ſcythas exercitum comparanti: dimiſſis nunciis ad imperandum aliis ut peditatum: aliis ut claſſem præſtarent: aliis ut boſphorū thracium iungerent. Artabanus Hyſtaſpis filius Darii frater nolebat illum ullo pacto ſcythis inferre bellum commemorans ſcytharum inopiā utilia ſuadens cum tamen non perſuaderet illi deſtitit a diſſuadendo. Darius ubi omnia ei in expedito fuere: copias eduxit ex urbe ſuſis. Ibi eum Oebazus quidam perſa: cui tres filii erant omnes in militiam euntes obſecrabat ut unum ſibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanq̄ amico & modeſta obſecranti: reſpondit ſe omnes eius liberos relicturum. Eo reſponſo Oebazus magnopere lætabatur ſperās liberos ſuos miſſionem habere militiæ. At ille præpoſitos filiis Oebazi iuſſit ut omnes eos interimerent. Ita filii Oebazi obtruncati illic ſunt relicti. Darius ſuſis mouens peruenit ad boſphorum calchedonis. ubi pons iungebatur. Illic conſcenſa naui tranſmiſit in inſulas nomine cyaneas: quas græci prius errabundas fuiſſe aiunt. Ibi ſedens in templo ſubiiciebat oculis pontum rem ſpectaculo dignam. Nam inter omnia maria eſt maxime admirabile: Cuius longitudo eſt undecim miliū ac cētū ſtadiorū latitudo qua latiſſimū eſt trium miliū ducentorum. Huius pelagi os latitudinis eſt quattuor ſtadiorum lōgitudo oris: quod eſt collum: quæ boſphorus dicitur: ubi pōs cōnectabatur circiter cētū uiginti ſtadia ad propōtidē uſq; pertigēs. Propōtis aūt quingentoꝝ ſtadiorū eſt mille & quadringentorū longitudinis influēs in helleſpōtū. Ipſe helleſpōtus ubi āguſtiſſimus ſtadiis ſeptē quadringētis: longus intrās pelagi uaſtitatē: quod ægæū uocatur. Hæc autem ita dimenſa ſūt. Nauis fere meat omnino ſe-

Sitales

Exāpæoſ

Ahenum capax

Arantes

Artabanus

Oebazus

Cyaneæ

Ponti āplitudo

Boſphorus

Propōtis

Helleſpontus

Aegæum

ptuaginta milia paſſuum longo die: nocte uero ſexaginta. Itaq; a faucibus põti ad pha/ Phaſis
ſim(hoc eſt enim ponti longiſſimũ)nouem dierum eſt nauigatio: & octo noctium: quæ
fiunt mille centũ ac decẽ milia paſſuũ hoc eſt ſtadiorum undecim milia ac cẽtũ E ſcythi
ca aũt ad Theſmycię quæ ẽ ſup flumẽ thermodontẽ. (Hic nãq; põti latiſſimũ eſt)trium
dierum duarũq; noctiũ eſt nauigatio quæ fiunt paſſuũ trecenta ac tria milia. Stadiorum
uero tria milia & trecenta. Hunc igitur in modũ pontus ac boſphorus & helleſpõtus a
me dimenſa ſunt: & ſecundum ea quæ dixi ſitum habent. Q uin etiam põtus hic palu/
dem habet influentem in ſe non multo q̃ ipſe eſt minorẽ quæ mæotis appellatur & ma/
ter ponti. Darius ubi põtẽ cõtẽplatus eſt: renauigauit ad põtem: cuius architectus extitit
Mandrodes ſamius. Cõtẽplatus itẽ boſphorum duos ſup eũ cippos erexit e cãdido lapi/ Meotis
de litteris inciſis: unũ quidẽ aſſyriis: alterę uero græcis oẽs gẽtes quas ſecũ ducebat. (Duce Mandro
bat aũt oẽs quibus imperabat)cõtinẽtibus numero ſeptingẽta milia hoĩum cũ equitatu cles
præter claſſem quæ cõſtabat e nauibus ſexcentis. His poſtea cippis bizãtii in urbẽ ſuam
tranſlatis uſi ſunt ad aram Dianæ erectæ præter unum lapidẽ qui iuxta Bacchi delubrum
in eadem urbe relictus eſt: litteris aſſyriis oppletus. Boſphori locus: quem rex Darius põ
te comiſit: cõiectanti mihi uidetur medius inter byzantiũ & templum: quod ſupra fau/
ces eſt. Poſt hæc Darius põte ſublicio delectatus: auctorẽ eius Mandroclẽ ſamiũ donauit
decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus cõmiſſionẽ boſphori & regẽ Mandro
Dariũ medico ſolio ſedentẽ ac ſuas copias traducentẽ effinxit: eãq; pictura templo Iuno cles
nis dedicauit cũ hac inſcriptione: Q ui rate piſcoſum coniunxit boſphoron implẽs Da
rei regis uota iubentis opus: Iunoni Mandrocles hæc monumẽta dicauit: Eſſet honor ſa
miis: unde corona ſibi: Hæc igitur monumenta extiterunt eius qui põtẽ cõpegit. Q uẽ
ubi remuneratus eſt Darius: tranſmiſit in europam iuſſis ionibus nauigare in põtũ uſq;
ad iſtrũ. Atq; ubi eo peruenisſẽt ſe illic præſtolari fluuiũ põte iungentes: Ducebãt eni claſ
ſẽ iones & æoles & helleſpontii. Hi præteruecti cyaneas recta ad iſtrum nauigaret: ſubue
ctiq; duorũ dierũ itinere a mari ad fauces flumi nis: ubi in diuerſa ſcinditur: Illud ponte Tearuſ ſa
iungunt. Darius tranſmiſſo per ratam boſphoro faciebat per thraciam iter: & cum ad fõ lutifer
tes teari amnis peruentum eſt triduo hic habuit ſtatiua. Tearus fert ab accolis oĩum am Perithus
nium eſſe optimus cum ad alios morbos: tũ ad ſcabiẽ curandam uel hominum uel equo Appolo/
rum. Eius fõtes duodequadraginta ſunt ex eadem petra manantes partim frigidi: parti nia
calidi. Ad hos tantũdem uiæ eſt a Iunonis templo eius urbis: quæ iuxta perinthum ẽ: Contade
& apoloniæ: quæ eſt in ponto euxino duorum dierum utraq;. Fluit aũt tearus hic in flu/ ſtus
men contadeſtum: contadeſtus in agrianem: agrianes in hebrũ: hebrus in mare iuxta ur Agrianes
bem aenum. Ad hunc igitur amnem cum peruenisſet Darius caſtraq; poſuiſſet oblecta/ Hebrus
tus amne cippum erexit his litteris in ſcriptum. Teari amnis capita optimã aquã atq; pul Aenum
cherrimã cũctorũ amniũ cõtinẽt: & ad ea puenit exercitũ ducẽs aduerſus ſcythas uir opti op.
mus atq; pulcherrius cũctorę hoĩum Darius Hyſtaſpis filius perſarũ cũctæq; cõtinẽtis Aruſcus
rex: Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc mouens uenit ad alium amnem nomine artiſ/ Salmyde
cum: qui per odryſes fluit: quo ubi peruenit ita agendum ſibi putauit. Oſtenſo certo lo/ ſus
co copiis ſuis iuſſit illic ſingulos quoſq; prætereuntes ponere ſingulos lapides: Id cũ om Meſam/
nis exercitus feciſſet grandes acerui lapidum affecti ſunt: quibus relictis Darius illinc mo bria
uit: Sed priuſq̃ ad iſtrum peruenire primos ſubegit getas qui immortales agunt. Nam Scyrmia
thraces qui ſalmydeſum: quiq; ſupra appolloniam: & meſambriam urbem incolunt: & de
qui ſcyrmiadæ & nipſæi uocantur ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ uero per im Nipſæi
peritiam reſiſtentes in ſeruitutem redacti ſunt cum ſint fortiſſimi thracum: atq; iuſtiſſi/

Zalmoxis Beleizen

mi. Immortalem autem agunt hoc modo: q; se mori non putant: sed eum qui defunctus est meare ad Zalmoxin dæmonem: quem nonnulli eorum opinantur eundem esse Beleizen. Ad hũc mittũt assidue cũ naui quinq; remigũ nunciũ quẽpiã ex seipsis forte delectum præcipiẽtes ea quibus semp indigent eũq; ita mittũt. Quibusdam eorũ datur negociũ ut tria iacula teneãt: aliisue cõprehensis eius qui ad Zalmoxin mittitur: manibus: pedibusq; hoiem agitantes in sublime iactent ad iacula. Qui si in præsentiaꝝ extinguitur: propitiũ sibi deum arbitrantur: sin minus ipsũ nũciũ insimulant asseuerantes malum illũ esse uirũ. Hoc insimulato aliũ mittũt dantes adhuc uiuenti mandata. Iidem thraces dum tonat fulguratq; in cælũ sagittas excutiũt deo minitantes: q; nullũ aliũ deũ præter suũ esse arbitrãtur. Verũ (ut ego a græcis accepi) helleſpontũ: & põtũ incolentibus Zalmoxis hic homo fuit: famiq; seruirtutẽ seruiuit Pythagore Mnesarchi filio. Illinc nactus libertatẽ cũ multũ pecuniæ cõparasset in patriã rediit: qui cũ animaduerteret thraces male uiuentes: & insciteipse edoctus ionicũ uiuendi genus & mores q̃ thracũ liberaliores: ut q conuersatus esset cũ græcis: cũq; Pythagora non infirmissimo inter græcos sophista: domiciliũ extruxit: in quod primos quosq; populariũ in cõuiuium accipiebat: & inter cõuiuandũ docebat: neq; se neq; suos conuiuas: neq; illos qui illic assidue gignerẽtur interire sed in eũ locũ ire: ubi superstites semp oĩum bonorũ cõpotes essent. Dũ ea quæ commemorata sunt agit atq; dicit interim subterraneũ ædificiũ struit. Quo prorsus absoluto & thracũ cõspectu se subducit descendẽs in illud subterraneũ ædificiũ: Vbi circiter trienni um degit desideratibus eũ thracibus ac deflentibus tãq̃ mortuũ. Quarto anno se eisdẽ in cõspectũ dedit: atq; ita credibilia sunt effecta: que illis exposuerat. Hæc Zalmoxĩ aiũt feciſſe. Cuius de subterraneo ædificio neq; ualde credo: sed multis eũ antea Pythagoram annis extitisse: qui siue quis homo fuit: siue quis est dæmõ getarũ indigena: ualeat. Getæ hoc ritu utentes ubi sunt a persis subacti cæterũ sunt exercitũ secuti. Darius ubi ad istrũ puenit & una pedestres copiæ cũctiq; flumẽ transmiserunt: tũc uero iussit iones postq̃ ratẽ soluissent sequi se pedestri itinere cũ nauticis copiis. Qui cũ ratẽ soluturi essent: & imperata facturi. Cœs alexãdri filius mytilenæoꝝ prefæctus ita apud Darium uerba fecit: Scisciatus antea nũquid ei gratũ foret audire sententiam dicere uolentis. Cũ aduersus eã terrã rex facias expeditionẽ in qua fertur nihil arari: nullas urbes coli: sinito nunc pontẽ hoc loci stare relictis ad eius tutelam custodibus iis qui eũ cõpegerũt: per quem siue ex sententia rem geremus scythis inuentis: siue illos inuenire nequibimus tutus nobis sit reditus. Neq; enim uereor ne prælio commisso a scythis uertamur in fugam: sed potius eis non inuentis aliquid patiamur erratici. At enim credat me quispiã mea ipsius causa hæc dicere ut hic subsistã. Ego uero quod in tuam rem esse sentio rex id in medium profero. Ipse te sequi uolo: neq; hic relinqui. Delectatus admodũ eo consilio Darius ita respondit. Hospes lesbie faco oĩo cum sospes domũ rediero præsto mihi sis: ut te ob egregium consiliũ egregiis factis remunrer: Hæc locutus ubi sexaginta nodis lorum innodauit accitis ad colloquium tyrannis ionibus ita locutus est. Viri lones quam prius habuerã de ponte sententiam eam missam facio. Vos smupto loro hæc ita uelim agatis. Quo ex tẽpore uideritis me raptissime iter intendentem in scythas: ex eo tempore incipiẽtes soluite singulis diebus singulos nodos: Intra quod tempus nisi affuero sed dies nodorũ exierit: uela facite in patriam uestrã. Interea quoniam consilium mutaui agite: custodiam ratis & omne studium illi & cõseruãdæ & tuẽdæ adhibẽtes: quod faciẽtes maiorẽ in modum mihi gratificabimini. Hæc locutus Darius promouet exercitum. Thracia tellus in mare tendens scythicæ prætenditur qua sinum faciente scythica excipit: & illic ister mare subit hostio in uentum eurũ cõuerso. Quod autem ab istro soli scythici secũdũ mare

Thracũ sagittæ in celum

Zalmoxis Pythagoras

Cœs

est. Id metiendo indicare aggrediar. Ab isto hæc iã uetus scythia est ad meridiẽ uersus au strũ proposita usq; ad urbẽ carcinitidem: eiusdẽ deinceps qđ ad mare fert mõtosæ regio nis & in põtũ porrectũ incolit gens taurica cherronneso tenus noie trechea id est aspera. Hæc ad mare pertingit: quod aduentũ subsolanũ uergit. Sunt aũt finium scythiæ partes duæ ferentes ad maria: una ad meridianũ: altera ad orientale quod admodũ atticæ regio nis atq; similiũ q; sic partem scythiæ tauri incolunt: ut si atticæ iugũ suniacũ alia gens non athenienſis incoleret: quod a tributhoica usq; ad anaphlystam magis in põtum porrigit promontorium. Talis est ut parua cũ magnis comparem taurica regio. Q ui autem non est hanc atticæ partem præteruectus: huic alio modo planum faciam. Vt si iapygiæ nõ ia piges: sed alia gens imperans eam diuisa terra a brundusio usq; tarentum & promonto rium incoleret. Cũ hæc duo dico multa alia similia dico: quibus taurica gens est cõparan da. A gente taurica deinceps scythæ supra tauros & orientale uersus mare incolunt: quæ bosphori cimmerii sunt ad uesperam uergentia: & quæ paludis mæotidos tanai tenus q; influit in huius paludis secessum. Itaq; ab istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediter ranea discludunt scythiam ab agathyrsis: deinde a neuris: deinde ab androphagis: postre mo a melanchlænis. Itaq; scythiæ ueluti formæ quadratæ duæ partes quæ ad mare pertin gunt: altera ad mediterranea fert: altera maritima usq; quaq;: sunt pares. Nam ab istro ad borysthenem decem dierum est iter. Tantundem a borysthene ad mæotidem paludem. A mari mediterranea uersus usq; ad melanchlænos uiginti dierum iter. Supputantur aũt a me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa scythiæ erũt quattuor milium stadiorum recta: quæ ad mediterranea ferunt totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis. Scythæ inter se collocuti cũ soli impares essent copiis Darii prælio repellẽ dis nuncios ad finitimos misere. Eorũ reges ubi cõuenere consultabant ut fit ingenti exer citu inuadẽte. Erant ãt qui cõuenerãt reges taurorũ & agathyrsorũ & neurorũ & androphagorũ & melanchlænorum & gelonorũ & budinorũ & sauromatarũ. E quibus tauri huiusmodi moribus utunt. Virgini naufragos immolant: & quoscunq; græcos illuc delatos. Hoc modo postq̃ præces peregerint: hominis caput claua feriunt: truncum eius quidam aiunt perturbari e rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorum situm: cruci affigũt ca put. Q uidam de capite suffigendo cõsentiunt: sed truncum e præcipitio deiici negant: sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant ipsi tauri aiunt eẽ Iphigeniam Aga memnonis filiam. In hostes quos ceperint hoc agunt amputatum quisq; caput hostis do mũ reportat: fusti suffixum admodum sublimen supra tecta statuit: & plerũq; supra fuma riũ. Ideo in sublimi locantes q; dicãt eos totius domus esse custodes. Viuũt aũt e rapto & ex bello. At agathyrsis excultissimi uiri sunt: & aurũ plerũq; gestantes in cõmune cũ mulie ribus coeunt: ut inter se germani sint ac domestici oẽs: nihil neq; liuoribus: neq; odii mu tuo exercentes. Cætera ad thracũ cõsuetudinẽ accedentes. Neuri scythicis utũtur moribus q; una ante Darii expeditionẽ ætate coacti fuerãt solũ uertere ꝓpter serpentes. Nam serpẽ tũ cũ magna uis ex ipsorũ solo est edita: tũ maior superne e locis desertis ingruerat: qui bus usq; adeo infestati sunt: ut relicto suo solo cũ budinis habitauerint. Iidem periculum faciunt se hoies eẽ maleficos: q; dicuntur a scythis & ab iis qui ĩ scythia ĩcolũt græcis semel quot ãnis singuli ad aliquot dies effici lupi: & rursus in pristinũ habitũ redire: qđ tñ dicẽ tes mihi nõ ꝑsuadẽt. Nihilominus ipi tñ aiũt ita eẽ ac deierãt. Androphagi agrestissimos oĩum hoĩm mores habent: non iudiciis: non legibus utentes pecuariã exercẽtes: uestẽ scy thicæ similem gestantes: propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes ĩdumẽta ni gra gerũt: unde & cognomentũ hñt. Q ui soli ex his humana carne uescũt: ĩstitutis scy thicis utentes. Budini ingens natio atq; numerosa uehemẽte cesis oculis omnis ac rufa:

Scythia uetus
Carcinitis
Taurica gens
Trachea
Suniacũ iugum
Thoica
Anaphly sta
Taurica gens
Cimerii
Scythiæ ptes duæ
Tauri po puli
Iphigẽia colitur
Agatyrsi
Neuri
Lupi ex hoibus
Andro phagi
Melãchle ni.
Budini

Gelonus urbs

quoꝝ urbs nomine gelonus e materia constructa est muro alto e materia toto: cuius singula latera tricenorũ stadioꝝ sunt magnitudinis. Aedes quoq; cũ priuatæ tũ sacræ sunt e materia. Nã uisunt ibi deoꝝ græcoꝝ tẽpla græcanice extructa simulacris aris delubris ligneis. Libero trieterica id est triennalia agunt: & bacchanalia exercent. Q uippe geloni quondam græci fuere: sed summoti inter budinos habitauerũt lingua partim scythica: partim græca utentes. Budini a gelonis & lingua & uictu sunt dispares: Nã cũ indigenæ sint pecuariæ operam dant: soliq; eius regionis pedunculos edunt. Geloni agriculturæ operã dantes frumento uictitant: & hortos possident nihil illis neq; aspectu neq; colore simili. Budini a græcis geloni uocantur non recte uocantibus. Hoꝝ regio oĩs est arboribus frequens: & ubiq; plurimum consita: ubi est lacus ingens & multus & palus ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutriæ capiuntur & castores & aliæ feræ forma horis quadrata: quorũ pelles ad renones faciendos cõsuunt: & testiculi ad curanda posteriora sunt. De sauromatis ita memorat. Dũ græci præliati sunt cũ amazonibus: quas scythæ æorpata uocant: quod nomen põt transferri uiricidæ. æor enim uirũ uocãt: pata autẽ occidere. Ferũt post uictoriam prælii ad thermodontẽ facti abiisse portantes tribus in nauibus quascunq; potuere ex amazonibus capere. Q uibus illæ in pelago insidiatæ cunctos trucidauere. Sed cũ naues haberent incognitas: nec gubernaculo aut uelis aut remis uti scirent: interfectis uiris ferebantur scd'm tepestatem & uentũ. Delataeq; sunt ad paludis mæotidis prærupta quæ scythaꝝ liberoꝝ telluris sunt. Ibi e nauibus egressæ amazões ad loca habitãta iter habentes: quã primam nactæ sunt equoꝝ poliam diripiũt: cõscendũtq;: & obequitãtes e scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset cõiicere nequibant: cum neq; uocẽ neq; uestem neq; gentẽ agnoscerent: admirabundi unde uenirent: rati cũctos esse uiros eiusdem ætatis. Sed cõmissa cũ eis pugna potiti cadaueribus illaꝝ: ita demũ nouerũt fœminas eé. Itaq; cõsilio habito uisum est eis nullo pacto posthac quãpiam illarum esse occidendum: sed ex se qui maxime iuuenes essent ad eas mittendum eodem numero quo illas esse coniectabant: qui sua prope earũ castra haberẽt: & eadem quæ illæ facerent: si inuaderentur pugnarent. neu supterfugerent: ubi subsisterent illæ: & ipsi proxime accedentes castra ponerent. Hoc scythæ iccirco decreuerunt: quod prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt mandata peregerunt. Q uos ubi amazones intellexerũt neutiquam ad se lædendas uenisse ualere sinebant. Q uotidie tamen castra castris propius admouebantur: ne ipsi quidem adolescentes aliquid habebant quemadmodum amazones præter arma & equos: & eandem quã illæ uitam uiuebant uenando atq; prædando. Circa meridiem amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim a reliquis ad uentrẽ leuã dũ lõgius uagari: Ea re scythæ cognita & ipsi item faciũt. Q uorũ cuidã una illarũ quæ soliuaga erat propinqua cũ fuisset nõ se auertit: sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eũ quo cũ non esset prius congressa: tũ manu significauit: ut ad eundẽ locum postridie rediret: adducto secũ altero ut duo essent se quoq; alteram adducturã. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris. posteroq; die socium secũ ducens ad locũ p̃sto fuit ac repperit amazonẽ expectantẽ sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes & ipsi seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitant: eam quisq; uxorem cum qua primum coierat habentes. Earum uocem cum ipsi discere non possent: ipsorum illæ discebant. Et cum utriq; inter se conuenissent: uiri ad amazones ita dixerunt. Nobis parẽtes sunt pariter & facultates. Proinde non agamus diutius hanc uitam: sed hinc digressi hoĩm frequẽtia degamus. ubi uos habebimus uxores nequaquam alias. Ad hæc illæ rñderunt. Nos uero nõ possumus uestris cum fœminis habitare: quibus nõ iidẽ qui nobis sũt

Trieterica

Budini Geloni

Lutriæ Castores

Sauromatæ Aeorpata Amazones

Amazones cũ uiri

mores. Nos enim arcu tela excutimus: & iaculamur & equitamus muliebria opera indoctæ. Vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus sed opera muliebria factitant: desidētes in plaustris nō ad uenationem atq; ad alia huiusmodi prodeuntes. Proinde non possumus illis esse similes. Q d' si uobis cordi est habere nos cōiuges & uiros uos uideri eē iustissimos: Ite ad parētes uestros: & facultatū sortiti partē rursus reddite. Ita semoti ab illis habitabimus. Id approbantes ita facere adolescētes: acceptaq; facultatū: quæ ipsis contingebat portione: rursus ad amazones redierunt. Ad quos illæ duplex inquiunt metus nos tenet in his locis habitandi: unus q; nos parētibus uestris priuauimus: alter q; terrā uestrā magnopere uastauimus. Sed quoniā dignamini nos habere uxores: hoc una nobiscū agatis. Agedum proficiscamur e regiōe hac & tanai trāsmisso illic habitemus. Huic quoq; rei obtēpauere adolescētes. Traiectoq; tanai & a tanai triū dierum oriētē uersus totidēq; a mæotide palude & aquilonē itinere cōfecto peruenerūt ad eū locū: quē nūc incolūt: ibiq; sub sederūt. Ideoq; prisca cōsuetudine uiuendi fœminæ sauromatarum utūt. Venatū una cū uiris ac sine uiris eunt equis insidētes: atq; adeo in præliū eandē q̄ uiri stolā ferūt. Sauromatæ putant lingua scythica solœcizare: id est corrupte uti: q; eā ab initio nō probe didicere amazones. Q uod ad cōiugia pertinet: ita ab eis est institutū. Nulla uirgo nubit priusq̄ aliquē hostiū interemerit. Ideoq; nō nullæ earum decedūt iam uetulæ añq̄ nubāt: q; legi satisfacere nequeāt. Ad harum igit' q̄s dixi gentiū coactos reges nuncii scytharum cū peruenissent: certiores eos fecerūt persam ubi oia quæ sunt in interiore cōtinēte in suā ditōem redegit. Faucibus bosphori pōte iūctis in citeriorē traiecisse cōtinētē. Subactisq; illic thracibus fluuiū istrū iunxisse aio hæc oia in sua redigendi potestate. Proinde uos iquiūt nolite ullo pacto de medio cedere sinētes ad perniciem nos deuenire: sed idem sentientes obuiā eamus inuadenti. Q uod nisi facitis nos i ultimū discrimen adducti aut regionē deseremus: aut manētes deditionē faciemus. Q uid enim cladem subeamus nolētibus uobis auxilio nobis esse: quāquā nō commodius aget' uobiscū: aduersus quos nō minus uenit persa q̄ aduersus uos neq; nos subegisse cōtētus a uobis abstinebit. Cuius rei magnū hoc accipite documētū q; si nobis solis inferret ille bellū animo superioris seruitutis ulciscēdæ: debebat a cæteris omnibus abstinere: & sic in nostrā tendere regionē ostendens oibus se aduersum nos non aduersum alios ire. At nūc ubi primum traiecit in hanc continentem ut quisq; ibi occurrit pacat cæteros ueluti thraces: & nobis cōfines getas suo subiectos imperio hēt. Hæc cum scythæ denūciassent ii qui e nationibus uenerant reges deliberabāt: sed discordes eorum erāt sententiæ. Nā geloni qdē & budinis & sauromatæ cōcordi aio receperūt se scythis auxilio futuros. Agathyrsus aūt & neurus & androphagus & taurorum melanchlænorūq; reges ita scythis responderunt. Si uos iniuria inferenda ac lacessendo bello priores nō fuissetis: recte uideremini præcari q̄ p̄camini & nos uestris p̄cibus morē gerentes idem q; uos ageremus. Nūc sine nobis illorum terrā igressi uos imperitastis persis: quoad deus uobis indulsit: & illi quādoquidē eos idē deus in uos excitat: uicē uobis reddūt. At nos neq; tūc quicq̄ intulimus iniuriæ his uiris: neq; nūc qcq̄ conabimur priores inferre. Q d' si hic nostrā regionā iuaserit: & prior iniuriā fecerit: nos haud quaq̄ tolerabimus. Id donec certamus apud nosmetipsos manebimus. Neq; enī in nos uenire persæ uidētur: sed ī eos q fuerāt auctores iniuriæ. Scythæ ubi hæc relata audiere statuerūt nullā sibi pugnā recta atq; ex apto cōserēdā: qñ ipsis isti ad societatē nō accedebāt. Itaq; digressi clā ac lōgius p̄gressi puteos quos ipsi offenderāt ac fōtes abstruūt. Bifariāq; diuisi herbā e regiōe atterunt. Et ad unam e partibus ubi regnabat Scopasis iubēt sauromatas pergere: qui se subducerēt si eo psa declinarēt fugientes recta ad flumen Tanaim secundū mæotidē iidē persam ab-

Amazonum locus

Solœcizat

Amazonum nuptiæ

Scopasis

scedẽtem inuadẽdo persequerent. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc uiã quẽad
Idãthyr/ modũ dictũ est. Reliquaꝝ duarũ unã cui imperabat rex Idanthyrsus quæ magna est: &ter
sus tiam in qua regnabat Taxacis in unũ coeũtes. Accedentibus gelonis atq; budinis iubent
Taxacis hos uno die p̃gressos exercitum persaꝝ seducere hostẽ lacessendo & ea quæ decreuissent
exequendo: & ante omnia hostem seducere in agros illoꝝ: qui societatem ipsorum habũ
issent: ut eos si minus uolentes bellum aduersus persas susciperẽt certe inuitos redderent
istis hostes. Deinde in suam terram deflectere & temptare si qd ipsis temptãdũ eẽ uidea
tur ac libeat. Hæc ubi decreuere scythæ copiis Darii ex occulto occurrebant præstantissi/
mis equitũ præcursoribus missis. Carros autem in quibus eoꝝ filii uxoresq; omnes degũt
una cũ pecoribus præterq̃ ad uictũ suppetentibus præmiserãt dato suis mãdato: ut semp
aquilonẽ uersus tẽderent. Hoc cũ p̃parassent scythæ eorũ emissarii posteaquã cõpererũt
psas ab istro triũ fere dieꝝ & antẽ se unius diei itinere abesse: positis castris germina terræ
uastant. Persæ ubi scythaꝝ equitatus in cõspectũ se dedit: eũ insequi maturant a uia sese sẽ
per subducẽtẽ. & cũ ad unã partiũ uentũ est aurorã uersus & tanaim & scythis tendẽtibus
& in sequentibus persis: scythæ tanaim traiiciunt: eo & persæ traiecto illos insequũtur do
nec peragrata sauromatũ plaga perueniunt in budinorũ. Q uãdiu persæ fuerũt in scythi
ca ac sauromati de regione nihil ei detrimenti inferre potuerunt utpote uastæ. Vbi uero
budinicã ingressi sunt: ibi nacti lignea mœnia a budinis deserta & omnibus rebus uacua
incenderunt. His actis ipso itinere ire porro tendũt: dũ eã regionẽ p̃uagati in uastam so
litudinẽ deueniũt. Hæc solitudo a nemine hominũ colitur posita supra budinorũ regio
Tissage/ nẽ septem dieꝝ itineris magnitudine: ultra quã thyssagetæ incolunt: a quibus quatuor in
tæ gentes amnes per mæeteos fluũt: & in paludẽ nomine mæotim se insinuãt: qbus hæc sũt
Mæetei indita nomina: Lycus: hoarus: tanais: syrges. Darius ut ad solitudinem p̃uenit cursu omis
Lycus so copias superfluiuũ hoarũ locatit. Post hæc octo urbes easq; ingẽtes cõdidit pari iter
Hoarus se spatio distantes sexagenorum fere stadiorũ: quarũ ad meã usq; memoriam adhuc rui/
Tanais næ extabant. Dũ in his Darius occupat: interim scythæ quos ille insequebatur circuitis
Syrge locis superioribus reuertẽrũt in scythiam. Q uibus e cõspectu omnino semotis nec se am
plius exhibentibus: ita Darius urbibus illic relictis dimidiatis cõuertit iter ad occasum: ra
tus & hos esse cunctos scythas & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturans ire in
scythiam: eo deuenit ubi in duas scythaꝝ incidit partes. Hos nactus insequebat unius di
ei spatio nũq̃ intermittens subterfugientes. Subterfugiebãt autem de industria in terram
eorum qui societatẽ ipsorum respuerant & primum in melanchlænorum. Q uos cum p
turbassent tam persæ q̃ scythæ eorum terram ingressi: scythæ in loca androphagorum p
sas adducunt. Perturbatis autem androphagis hostẽ in neuridẽ ducũt. Neuris quoq; con
sternatis tendũt subterfugiẽdo ire ad agathyrsos. Agathyrsi cernentes fugari finitimos a
scythis ac perturbatos: priusq̃ a scythis ager ipsoꝝ inuaderet: misso caduceatore scythis i
gressu suoꝝ finiũ prohibent prædicentes si conarẽt inuadere agrũ suũ: cũ eis primũ se p̃
liũ cõmissuros. Hoc interminati agathyrsi in fines p̃currũt aio arcẽdi ingredi uolentes.
At melanchlæni & androphagi & neuri inuadentibus persis una cum scythis neq; uiriũ
neque minarum memores: sed timore perculsi fugam capesserunt: aquilonem uersus ac
solitudinem. Scythæ partim ad agathyrsos iam non recusantes societatem se con/
ferebant: partim e neuride regione in suas persas præibant. Id cum diu factitaretur ne/
que desisteretur: Darius ad Idanthyrsum scytharum regem misso equite inquit. Vi/
rorum dæmonie id est beate quid assidue fugã facis cũ liceat tibi horũ facere alterutrũ. Si
tibi uideris idoneus ad desistendũ negociis meis: siste discursum: ac perstans mecum fac

prælium. Sin agnoscis te imparem esse: sic quoq; siste cursum: & hero tuo munera offe
rens terram atq; aquam: in colloquium ueni. Ad hæc scytharum rex Idanthyrsus ita re / Idanthyr
spondit. Sic res meæ habent o persa ut neq; ullum mortalium ego metuens antefugerim sis ad da/
neq; nunc fugiam te: neq; quicquam faciam diuersum nunc atq; in pace facere consueue rium
ram. Quod autem non protinus tecū in eo prælio: huius rei te certiorem faciam. Nobis
neq; oppida sunt neq; agri culti quorū uel amittendoꝝ uel uastādoꝝ metu properemus
uobiscum conferere pugnam: ad quā si opus est cōtinuo deuenire sunt paterna sepulcra: valerig pstigit
quæ age dum inueneritis temptate labefactare: & tunc intelligetis pugnaturi uobiscum si Libro quinto
mus pro sepulcris nec ne: prius autem nisi nos ratio traxerit: tecum prælium non confere
mus. Hactenus quod ad pacem pertinet dictum sit. Quod autem ad cætera ego solos
mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum & solum scytharum regnum. Tibi aūt
pro terra & aqua quæ dono poscis mittam quæ decet ad te uenire dona: pro eo q; herum
te meū esse dixisti iubeo te flere. Hoc a scythis responsum est: quod caduceator reuersus
Dario renunciauit Scythaꝝ reges audito nomine seruitutis indignatione perfusi partem
illam quæ cū sauromatis ordinata erat: cui præerat Scopasis: mittunt ad colloquendum Scopasis
cū ionibus qui istrum pōte iunctū asseruabāt. At persæ non amplius sibi uagandū esse sta
tuerūt: ut hospitibus qui ipsoꝝ cōmeatū eripiebant insidias tenderent distributis qui ad
uersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus scytharum sem
per i fugā uertebat equitatū persaꝝ: sed fugientes incidēdo in peditatū ab eo defensabāt
Ita scythæ sūmoto equitatu hostili tamē metu peditū abscedebāt: & nihilominus noctī/
bus quoq; icursiōes faciebant. Aduersus quos quid darianis auxilio fuerit referā res in pri
mis admirabilis asinorū ac mulorū species. Nam (ut superius a me demōstratū est) nullus Asinus
in terra scythica neq; asinus neq; mulus gignit: ac ne ullus qdē uisit ppter frigora. Itaq; Mulus
rudētes asini perturbabāt scythaꝝ equos: & cū scythæ sæpenumero psas adorirētur: eorū
equi exaudita asinorū uoce cōsternati auertebantur arrectis auribus stupefacti utpote in/
solentia tū uocis: quā prius nō audissent: tū formæ quā nūq; inspexissent. Atq; hoc quidē
paululū qddā momti ad bellū afferebat. Cæteꝝ scythæ ubi aiaduerterūt psas tumultuātes
quo diutius in scythia illi cōmorarētur & cōmorātes ad oīm necessariarū rerū inopiā redi
gerentur: faciendū ita sibi putarūt: ut pecoribus suis una cū pastoribus relictis in alīū ipsi
abscederent locū. Persæ illuc se conferētes excipiebant pecora. Quo facto cum sæpius
idem tentarent ad ultimū Darius inopia rerū laborauit. Id reges scytharum intelligentes Scythaꝝ
mittūt ad eum cū muneribus caduceatorē aue mure rana: & quinq; sagittis. Persæ eū qui munera
munera ferebat pconctabātur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatū ad dariū
nisi ut cum illa tradidisset celerrime rediret: Iubere tamen ipsos persas si solertes forent
interprætari quid sibi dona uellent. Hoc cum audissent persæ consultabant. Et Da/
rii quidem sententia erat schytas seipsos ei donare & terram atque aquam hac ratione
coniectans quod mus quidem in terra gignatur: & eodem quo homines uictitet. Ra/
na autem in aquis nascatur: Auis uero sit equus assimilis: Sagittis dandis quod seipsos tra
dere uideantur. In hanc sententiā Darius dona interprætabat. At Gobryes unus e septē
qui magos sustulerūt hoc dicere dona cōiectabat. O persæ nisi effecti ut aues subuoletis Gobryas intpꝛtab
in cœlum: aut mures subeatis terram aut ranæ insiliatis in paludes: non remeabitis unde
uenistis his sagittis confecti. Et persæ quidem munera interpretabantur. At una pars scy
tharū cui datum ante erat negociū mœoditis paludis custodiendæ: tunc aūt cum ionibus
q ad istrū erāt colloquēdi: ubi ad pōtē uenit: ita uerba fecit. Viri iones libertatē uobis affe
rētes uenimus si modo nos exaudire uolueritis. Accepiūs enī Dariū uobis pcepisse: ut ad

ſexaginta dūtaxat dies coſtodiam pontis ageretis: & niſi intra id tempus ipſe non affo-
ret. domū abiretis. Itaq; ſi id feceritis: & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. Pro
inde cum ad præſtitutā diem permanſeritis: iam licet abſcedatis: Hæc ſe facturos recipiē
tibus ionibus: ſcythæ raptim retro abiere. At eæteri ſcythæ poſt miſſa Dario dōa cum pe
ditatu ac equitatu aduerſus perſas in acie inſtructi ſteterunt tanq̄ conflicturi. Cum iterim
lepus in medium proſiliit: quem ut quiſq; uidit iſequebatur. Perturbatis ſcythis ac uocife
rantibus ſciſcitabatur Darius unde hoſtiū tumultus exiſteret: & cū audiſſet illos leporē in
ſectari: inquit ad eos perſas cum quibus cætera colloqui conſuerat. Hi uiri uidentur mihi
magno nos habere cōtemptui: & nunc Gobryes recte dixiſſe de ſcythicis donis: quo ma
gis cum mihi quoq; ipſi res ita ſe habere uideant: bono conſilio ē opus ut tutus nobis eo
unde uenimus ſit receptus. Ad hæc Gobryes equidē inquit o rex horū ego uirorū inopiā
uidebar mihi fere fama habere cognitā: ſed ubi adueni euidētis intellexi. Animaduertēs
eos habere nos ludibrio. Proinde mihi uidetur cū primū nox aduenerit incenſis e more
ignibus & aliis quæ conſueuerūt fieri actis imbecilliſſimis quibuſq; militum ad hoſtē fal
lendum relictis aſiniſq; omnibus alligatis abeundū priuſq̄ aut ad iſtrum recta pergāt ſcy
thæ ad pōtū ſoluendum: aut ionibus ſoluere libeat: quod nobis factu facile erit. Hoc
Aſini da- Gobryes conſiliū dabat. Cui aſſentiens Darius ubi nox affuit reliquit in caſtris uiros lan-
rii in ca- guore præditos & eos quoq; amiſſio minimi facienda eſſet: nec non oēs aſinos alligatos a
ſtris ſinos quidē ut uocem ederent. Infirmos aūt homines hoc titulo ut dum ipſe cū flore co-
piaq; adoriret hoſtem: iſti interea caſtra tutarent. Hæc perſuadens his qui relinquebant
Darius accenſis ignibus quam maturrime ad iſtrum contendit: aſini quod multitudine
deſtituti eſſent eo magis rudere. Quos audientes ſcythæ credere omnino perſas in eis
dē permanere caſtris. Veq; ubi illuxit ii qui relicti erant cognito ſe proditos eſſe a Dario
manus extendere ad ſcythas: & quæ contigerant referre. His illi auditis repēte contractis
duabus ſcythaq; ptibus & una ſauromataq; budiniſq; ac gelonis pſas recta ad iſtrum uia p
ſequūtur utpote pleroſq; pedites & itinera neſcientes ea præſertim quæ diuortia habebāt
ipſi equites & compendia uiarū ſcientes. Sed cū utriq; ab alteris aberrarent multo priores
ad pōtem ſcythæ peruenere quam perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe perſas ita ad ionas qui
in nauibus erāt uerba fecerūt. Viri iones cū dierum numerus iam pertrāſierit: iniurii eſtis
qui adhuc permaneatis: ſed quoniam hactenus timore manſiſtis: nūc ſoluite q̄cellerrime
traiectum atq; abite ſoſpites liberiq; diis pariter ac ſcythis gratiam habentes. Nam eum q
antea dominus ueſter erat ita tractabimus ut aduerſus nullū mortalium ſit facturus expe-
milciades ditionē. De hac re conſultantibus ionibus Milciadis quidem athenienſiū ducis & cherſō-
Cherſo- neſiū qui ſunt in helleſponto tyranni ſententia erat ſcythis optemperandū eſſe & ioniā
neſes ſeruitute liberandam: at Hiſtiæi mileſii diuerſa: q; diceret nunc quidē eos ſuæ quenq; ur-
Hiſtiæus bis tyrānos eſſe ob Dariū. Potentia uero darii ſublata neq; ſe mileſiis neq; aliū quēquam
uſq̄ præeſſe poſſe. Fore enim ut ſingulæ ciuitates populārē ſtatū q̄ tyrānicū mallent. Hāc
ſententiam cū dixiſſet Hiſtiæus: omnes cōfeſtim q Milciadi aſſenſi fuerant in eam tran-
ſierunt. Fuere autem qui diſceptauerunt duntaxat alicuius apud regem exiſtimationis hel
leſpontiorum quidam tyranni Daphnis abidenus & Hippodus lampſaceūs & Tero-
phantus parienus & Metrodorus procōneſius & Ariſtagoras cizyceūs & Ariſtōbyzātius:
& iſti quidem ex helleſponto: ab ionia autem Stractis Chius & Aeaces ſamius & Laoda-
nis phocenſis: & Hiſtiæus mileſius: cuius ſententia prælata eſt ſententiæ Milciadæ. Aeo-
lum uero unus affuit qui eſſet auctoritatis Ariſtagoras cymæus. Hi poſteaquam Hiſtiæi
probauere ſententiam: hoc ſibi agendum dicendumq; cenſuerunt: ut pōtem quidem ab

ulteriore ipſa eatenus ſoluerent: ut extra ſagittæ iactū eſſent: ne nihil facere uiderentur: cū tamen nihil facerent: ne ue ſcythæ uim afferre tentarent: & Iſtrum pōte tranſire: ſed ſoluentes illinc pontem quaſi oia ad uotū ſcytharū facerent. Hoc ſentētiæ Hiſtiæi addēdū cū decreuiſſēt: ita ꝑ uniuerſis ad ſcythas Hiſtiæus uerba fecit. Viri ſcythæ iocūdam nobiſ rē attuliſtis & opportune inſtatis. Atq; ut uos nobis probe uiam oſtenditis: ita nos uobis obſequēter obtēperabimus. Vt enī cernitis traiectū reſcindimus adhibituri oēm diligētiā cupiditate aſſequendæ libertatis. Cæterū dū nos hæc diſſoluimus. Interea uos illos inquirere tēpus admonet: & inuētos tā ueſtro q̄ noſtro noīe ita ulciſci ut merent. Scythæ ionibus iterꝫ fidē hntes tāq̄ uera elocutis: ad inquirendos ꝑſas reuerterūt: atq; ab oī illorꝫ itinere aberrarūt. Ipſi ſibi huius rei cauſa q; pabula equorꝫ illis ī locis corruperāt: fōteſq; obſtruxerāt: quod niſi feciſſent: facile ſi uoluiſſent ꝑſas inuenturi. Nunc ita faciendo uiſi ſibi ſunt optime cōſuluiſſe: ob quæ tamen eos res fruſtrata eſt. Quippæ in ſua regiōe eam ptē cōſectantes in qua cibaria equis atq; aquæ forēt hoſtē indagabant: rati illū eadē parte fugā itēdiſſe. At ille obſeruato quod prius tenuerat itinere abierat: atq; ita quoq; ægre traiectus repperit locū: & cū noctu pueniſſet nactus pontē ſolutū aīo, ꝑſus cōcidit: ueritus ne ſe relicto iones abiſſent. Erat apud Dariū ægyptius quidā oīum hoīum uocaliſſimuſ. Hūc Darius ſupra ripam iſtri poſitū iubet inclamare Hiſtiæū mileſiū. Hiſtæus eū ſæpius inclamantē: ad primā tñ inclamationē exaudiens: oēs naues admouit: & ad traiiciendū exercitū pōtē iunxit. Atq; hunc in modū perſæ profugerunt: quos indagātes ſcythæ iterꝫ aberrauerūt: & ob id iōes tāq̄ nō liberos ſed peſſiōs & ignauiſſiōs oīm hoīm iudicāt: deq; eis tanq̄ de ſeruis loquētes: mācipia dnōs amantia eſſe aiūt: & inſectatiōe digniſſimos. Hæc in iones ſcythæ ꝓbra iaciūt. Darius p thraciā iter faciēs ſeſtū che rōneſi puenit: atq; illinc ī aſiā nauibus ipſe trāſiuit relicto ī europa exercitus duce Megabyzo uiro ꝑſa: cui Darius alī qñ hūc honorē habuit: ut hoc uerbū iter ꝑſas diceret: tū eēt eſurus mala punica: ſimul ac p̄ mū malū aperuit interrogatus a fratre Artabāo nūq̄d tm̄ hoīm ſibi optaret q̄tū illic eſſet acinorꝫ: rndit ſe p̄optare tot ſibi eē Megabyzos q̄ græciā ſubditā. His uerbis apd ꝑſas hominē honorauit: quē tūc ꝑtorē reliqt cū octogīta milibus militū. Megabyzus aūt hic immortalē ſui memoriā apud helleſpōtios reliqt. Hoc dicto qd cū apud bizātiū agēs audiſſet calchedonios decē & ſeptē ānis añ bizātios urbē cōdidiſſe: īquit calchedoīos eo tpe cæcos fuiſſe: q cū pulchrior adeſſet locus ad urbē cōdēdā: nequāq̄ turpiorē elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igit Megabyzus in helleſpontia plaga ꝓ ꝑtore relictus: eos q diuerſarū a medis partiū erant ſubigebat: & iſte quidem talia agebat.

Vocaliſſimus qdā ægyptius

Iones

Megabyzus

Calcedonii

Er idem aūt tēpus alia ingens aduerſos pœnos extitit expeditio ob eā q̄ ego cōmemorabo cām his prius expoſitis. Argonautarꝫ poſteri cū a pelaſgis qui fœminas atheniēſium ex brayrone p̄dati ſunt: eſſent eiecti elēno lacedæmonem nauigauerunt: conſidenteſque apud taygetum ignes accēderunt quos lacedæmonii cū aſpexiſſent: nūciū miſere ſciſcitatū qnā & unde eſſent. Illi nūcio ſciſcitanti reſponderunt ſe minyas eſſe ab his heroibus oriūdos: q in argo nauigaſſent: qq; cū lemnū appulliſſent illic eos ꝓcreaſſent. Hanc orationem ſtirpis minyarꝫ cū audiſſent lacedæmonii miſſo iterꝫ nūcio ſciſcitant quid ſibi uelit ipſorꝫ aduentus atq; ignis accēſio. Illi uero ſe rndent a pelaſgis eiectos redire ad parentes. æqſſimū enim id factu eſſe: orareq; ut ſibi liceret una cū eis habitare: tū honorū tū agrorū participes. Eos recipere in ea q̄ ipſi uelēt lacedæmōiis placuit cū ob alia ad hoc faciēdū īductis: tū p̄cipue q; tyndaride Caſtor & Pollux. In argo nauigauerāt receptos minyas & agris īpertierūt: & in tribus cooptarūt. Ibi cōfeſtim in alios ablocatis q̄s in lēno duxerāt uxoribus matrimonia cōtraxerūt. Lōgo de

Minyæ recepti a lacedæmoniis

Lacedæmonum supplicia nocturna

inde interiecto tpe statim elata supbia cũ alia flagitiosa ppetrarũt: tũ regnũ affectarunt. Quo noie eos lacedæmonii morte mulctãdos cũ cẽsuissent cõphensos in carcerem cõiecerũt. Quoscũq; lacedæmonii morte plectendos censent: eos noctu plectũt: iterdiu ne minẽ. Cũ uero essent ĩ illos aĩaduersuri: exorati sũt ab eoꝝ uxoribus quæ ciues erãt & primoꝝ spartanoꝝ filiæ ueniã ingrediendi carcerẽ & cũ suo cuiusq; uiro colloquẽdi nullũ ĩ illis dolũ esse suspicantes. Hoꝝ pmissu minyaꝝ uxores ingressæ carcerem oĩ ueste q̃ gestabant uiris tradita illoꝝ uestẽ illæ sumpserũt. Ita minyæ muliebri ueste amicti ueluti mulieres e carcere pdierunt: rursusq; apud taygetũ cõsederũt. Hac eadẽ tẽpestate Theras Autheſiõis filius: Tisamei nepos: Thersandri pronepos: Polynicis abnepos missus est in coloniã lacedæmonis genere cadmeo auunculus Aristodemi filioꝝ Eurysthenis & Proclis: quoꝝ pupilli essent tutelã gerebat regni spartani. Adultis mox pupillis ac recepto iperio Theras ita grauiter tulit sibi ab aliis iperari: qm̃ iperiũ degustasset: ut negaret se lacedæmone moraturũ: sed ad cognatos nauigaturꝝ. Erant aũt in insula quæ nũc thera quõdã calista uocabat uiri phœnices a Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus eni Agenoris Europã quæritans in insulã quæ nunc thera uocat appulsus cũ esset: siue regionis amore captus: siue qua alia uolũtate reliquit illic cũ alios quosdã phœnices: tũ Mẽbliarẽ cõsanguineũ suũ. Isti ante aduentũ Theræ lacedæmone octo ætatibus hoĩum insulã: q̃ calista id est pulcherrima uocabat icoluerũt. Ad quos Theras cũ multitudine tribuliũ missus est: neq̃q̃ ad illos eiciẽdos: sed ad una habitãdũ & ad insulã ualde frequẽtẽdã. Postea uero q̃ minyas e carcere elapsos & apud taygetũ cõsidentes lacedæmonii tũ necare statuerant. Theras necẽ eoꝝ deprecabatur recipiens se illos ex ea regiõe abducturũ: & huic postulato lacedæmoniis assentiẽtibus cũ tribus biremibus ad posteros Mẽbliaris nauigauit ducẽs secũ non uniuersos minyas sed paucos: quos ĩ sex partes distribuerũt: & totidẽ illic oppida cõdiderũt lepreũ: matistũ: thrixas: pyrgũ: epiũ: nudiũ: quoꝝ plana helei memoria mea deleuerũt. Insulæ aũt a cõditore Thera nomẽ est inditũ. Hic filio q̃ negaret se nauigaturꝝ cũ eo relinquã ergo iqt ouẽ lupis. Ex quo dicto nomen adolescẽti ipositũ est. Oilycus id ẽ oui lupus: & id nomen alteri præualuit. Oilyco natus est filius Aegeus: a quo uocant ægidæ insparta ingens tribus. Ex hac tribu uiri cũ sibi nõ permanerẽt filii ex erinyum oraculo de lubrũ Laio & Oedipodæ extruxerũt: qd̃ postea apud eos theræos mãsit: q̃ ex his uiri pro creati fuere. Hactenus lacedæmonii cũ theræis cõsentiũt: qd̃ demceps extitit soli theræi factum hoc modo esse memorãt. Grinus Esani filius ab hoc Thera oriundus cũ esset theræ insulæ rex contulit se delphos ducens ex urbe solẽnes hostias cũ aliis eũ ciuibus comitantibus: tũ uero Batto: q̃ erat e genere Polymnesti apud minyas gratiosus. Cõsulẽti Grino theræoꝝ regi de aliis rebus: Pythia respondit ut urbẽ in aphrica cõderet: Cui uicissim iste eqdẽ iqt. Ego o priceps senior sũ & grauis ad moliẽdũ. Tu uero quẽpiã hoꝝ iube ista facere: simul hæc dicẽs Battũ ostẽdebat. Hæc hactenus tũc ubi reuersi sunt p̃ nihilo habuere responsum: neq; ubi terraꝝ aphrica esset gnari: neq; ex ĩcerto oraculo coloniã mittere audẽtes. Septẽ post hæc ãnos in thera cũ nõ pluuisset: & oẽs p̃ter unã arbores exaruissent: cõsulentibus theræis pythiã: rñdit mittendã in aphricã esse coloniã. Illi qm̃ nullum mali remediũ erat mittũt ĩ cretã nũcios inuestigatũ si qs aut indigenarũ aut aduenaꝝ illic eẽt q̃ in aphricã nauigassent. Nũcii cũ cretã pererrassent & ad urbẽ itamũ pueniissent: ĩ ea cõtraxerũt cũ purpurario quodã: cui nomẽ erat Corobio. Is agebat se uentis abreptum in aphricã applicuisse & ad plateã insulã aphricæ. Hũc nũcii mercede inductũ in therã duxerũt. Veꝝ nõ multi ad rẽ explorãdã ex thera initio profecti sũt duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cũ aliquot mẽsiũ cibariis ipsi q̃celerrime reuerterũt ad cæteris de insula re

Minyæ ab uxoribus liberati

val. max Libro 4

Theras Tisamenus

Thersandrus

Polynices

Thera

Calista

Membliares

Cadmus

Lepreum

Matistũ

Tryxæ

Pyrgus

Epium

Nudium

Thera

Oilycus

Aegeus

Aepidæ

Laii delubrum

Oedipodæ delubrum

Grinus rex

Battus

Itamum

Corobius

Platea

nnciādū. Q uibus ultra p̄stiturū tēpus redire differētibus oīa Corobio deficiebāt. Sed ap
pulsa eo naui samia: q̄ ab ægypto redibat: Cuius gubernator erat Colæus: samii oī re gesta Colæus
a Corobio audita in ānū hoī cibaria reliquerūt. Ipsi ex hac insula cū soluissent ægyptū op
tantes uento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu herculeas trāsuecti co
lūnas peruenerūt in tartesum pompam ferentes ad rē diuinā. Erat ea tempestate id em Tartesus
poriū id est nūdinæ ītemeratū: adeo ut inde reuertētes isti ex mercibus q̄stū maximū fe
cerint: inter oēs quos nouimus græcos dūtaxat post Sostratē Laodamātis: cū quo nemo Sostrates
possit cōtēdere. Ex hoc q̄stu samii decima hoc est sex talentis selecta fecerūt ahenū ad ex Ahenum
emplū crateris argolici grypinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in tēplo iuno ingens
nis collocarūt sustinētibus illud tribus colossis id est humanis simulacris: septenū cubito
rū genu nixis & hoc primū facto ingens amicitia cyrenæis theræisq̄ cū samiis cōtracta ē.
Theræi ubi relicto in insula Corobio ad therā reuersi renūciarunt esse illis insulam e regio
ne aphricæ sitā: placuit theræis ut e singulis oppidis quæ septē erāt uiri mitterēt fratribus
iter se sortitis qs potius mitteret duce eorū ac rege Batto: ita duas biremes in plateā mise battus
rūt. Hæc theræi memorāt. Cætera iam theræis cū cyrenæis cōstant. Nā q̄ ad Battū perti
net: Cyrænei nequaquā cū theræis cōsentiūt. Sic enī narrāt. Est ī creta oppidū axus: ī quo Axus
fuit Etearchus rex. Hic amissa uxore induxit filiæ noīe Phronimæ nouercā quæ domū in Etear
gressa ut erat ita se ipsa se nouercā p̄stitit: cū lædendo atq̄ oē genus iniuriarū excogitādo chus
tū ad extremū ipudiciciā impingendo. Idq̄ ita rē habere uiro psuasit. Iste ab uxore dece Phroni
ptus rē de filia nefariā cōmētus est. Erat in axo negociator qdā theræus noīe Themison. ma
Hūc in familiaritatē acceptū Etearchus adiurat ut quā rem oraret in ea se ministrū p̄be
ret. Vbi hoiem iureiurādo adegit adductā ei tradidit filiā suā: iubens ut eā abductā ī mari
demergeret. Themison ancipiti aīo ītēr nefas opis & hospitii pfidiā ita sibi faciēdū puta Themisō
uit. Accepta puella mare ingressus cū in alto fuit: ut iureiurādo Etearchi satisfaceret reuin Polymne
ctam funibus puellā demisit in pelagus: ea deniq̄ retracta therā peruenit. Ibi Polymne stus
stus uir inter theræos spectatus in concubinatum Phronimam accepit ex qua interie hattus
cto tempore natus est ei filius sono uocis exili ac balbutienti: cui nomen impositum est cur
Batto: ut theræi & cyrenæi aiunt. Vt aūt ego sentio: aliud aliquod: sed eum cognomina
tū Battū postq̄ in aphricā abiit: cū pp oraculū apud delphos sibi redditū: tū pp honorem
quē assecutus est. Battū enī pœni regē appellāt. & ob id reor Pythiā līgua punica q̄ noue
rat cū oraculū redidit uocasse Battū: q̄ futurus rex esset in aphrica. Hic ubi in uirilē ado
leuit ætatē delphos adiit ob linguæ uitiū. Cui cōsulenti Pythia rndit. Batte uenis uocis cā
dux te iubet ire Lanigerā in libyen habitatū phœbus apollo. Ad hæc Battus sic uicissim ī
qt. O princeps ego ad te ueni grā cōsulēdi de uoce: tu de aliis mihi rndes: q̄ nequeūt fieri
lubens migrare in aphricā q̄ copia qua ue manu. Hæc loquēs nō persuasit illi ut alia rnde
ret: sed eadē q̄ prius rndente Pythia illinc digressus abiit in therā. Mox deinde cū & huic
ipsi & cæteris theræis male cōtingeret: nec mali cā deprhēderet. Ob hæc mittūt delphos
sciscitatū. Q uibus cū respondisset Pythia melius cū ipsis actū iri: si cyrenē in aphrica cō
derēt cū Batto miserūt theræi Battū cū duabus biremibus. Isti aphricā ꝓfecti: q̄nq̄dē nō
aliud habebant qd agerent retro ad therā se receperūt: sed eos theræi arcentes accessu ter
ræ repellebant: ac rursus reuerti iubebāt. Ita necessitate adacti remenso itē mari cōdide Platea
rūt oppidū ī insula aphricæ adiacenti noīe: ūt prius dictū est: platea: quæ fert par esse cyre op.
næ magnitudine. Hāc biennio incolētibus cū nihilo melius secū ageret uno e suis reli
cto: Cæteri delphos nauigarunt ad oraculū cōsulendum. Eo postq̄ uenerunt sciscitātibus
qd ita secum in aphricā ꝓfectis nihil tñ melius ageret. Pythia respondit his uerbis: Lani

geræ libyes ſcis: q̃ nec adiueris urbẽ. Me melius tuũ ego ingenium mirabor euntis. His auditis: ii qui cum Batto erãt rurſus rediertunt. Neq; eni ſinebat eos deos alio migrare priuſ q̃ ī aphricã cõceſſiſſent. Reuerſi ad inſulã recepto quẽ reliquerãt ĩcoluerunt locum ī aphri
Aziriſtũ ca e regiõe inſulæ noĩe aziriſtũ amœniſſimis collibus utrinq; cõcluſum: & utriq; fluĩe præterlabẽte. Hũc locũ ſex annis cũ incoluiſſent: Septimo deſerẽdum putauerũt admonitu pœõr ut in meliorẽ trãſirẽt. Ita illinc eos pœni ueſperr uerſus & ad locor ſpecioſiſſimũ
Iraſta abduxerũt & qdẽ noctu: ne græci interdiu facientes iter diurnũ ſpaciũ metiendo aĩaduerterent. Eſt aũt huic loco nomẽ iraſta: Eos ubi ad fõtẽ q̃ apollinis eſſe ferũt duxerũt: inq̃ũt.
Apollinis fons Viri græci hic uobis incolere cõmodũ eſt: ubi cælũ uocaliter ſonat. Sub batto igiẽ q̃ cõdidit
Zoa zoã & ãnos q̃draginta regnauit: & ſub eius filio Arceſilao q̃ regnauit annos ſedecim
Arceſilaus cyrenæi habitauerũt tot oĩo quot in coloniã initio miſſi fuerãt. Sub tertio aũt batto: q̃ felix eſt appellatus cũctos græcos ad nauigãdũ in aphricã cũ cyrenæis habitatũ induxit Pythia. Nã accerſebãt eos cyrenæi ad agri partitionẽ. Induxit autem hæc uerba rñdens. Serior in libyen q̃ſq̃s peruenerit almã: Diiudicãdi agri mox hunc affirmo pigebit. Cũ ergo ingens multitudo cyrenã ſe cõtuliſſet finitimor pœnor agros uaſtabat: atq; ĩter ſe partiebanr. At illi eor q; rex noĩe Addicranœas agris exuti a cyrenæis miſſis in ægyptum q̃
Apries rex buſdã ſeſe dediderũt Aprii ægyptior regi. Iſte cõparatũ grãdẽ ægyptiorũ exercitũ miſit
Theſtis fons aduerſus cyrenas. Cyrenæi inſtructa apud Iraſta locũ & ad fõtẽ theſtin acie cũ ægyptiis cõflixerũt: eoſq; ſuperauerũt utpote inexptos antea atq; cõtẽptores græcor: adeoq; ꝓfligarũt ut pauci ex eis in ægyptũ redirẽt. Q ua de re ægyptiis ſuccenſentes Aprii ab eo deſciuerũt. Huius batti filius extitit Arceſilaus: q̃ regnũ adeptus inter initia cũ fratribus ſuis ſeArceſi laus ditiões exercuit: donec illi relicto eo in aliũ aphricæ locũ migrauerũt: ubi cõtracti urbem
Barca op. hãc cõdiderũt: q̃ ut tũc barca nũc appellar. Et inter cõdendũ pœnos ſolicitabãt ad deſciẽdũ a cyrenæis: tũ Arceſilaus tã ſuis defectoribus: q̃ eor receptoribus bellũ intulit: quẽ reformidãtes pœni fugã ad oriẽtales pœnos intenderunt. Sed fugientibus Arceſilaus eo
Leuchon uſq; inſtitit inſequẽdo: dũ ad leuconẽ aphricæ peruenirer: & pœnis uiderer opportunus ad inuadendũ. Itaq; cõgreſſi cũ eo pœni adeo ſuperauerẽ cyrenæos: ut ex illis ſeptẽ milia
Learchus ceciderint. Poſt hanc cladẽ Arceſilaũ ægrotãtẽ epoto medicamento frater ſuus Learchus
Eryxo ſtrãgulauit. Sed eũ dolo uxor Arceſilai interfecit noĩe Erixo. Arceſilao ſucceſſit in regno
Battus claudus battus pedibus nõ ualẽs: ſed claudus. Cyrenæi ob acceptã calamitatẽ delphos miſerunt p quoſdã interrogatũ q̃ rõnẽ ineũtes pclariſſime habitarent. His Pythia rñdẽs iuſſit ex mãMãtinea tinea arcadũ adducerẽt moderatorẽ. Itaq; petẽtibus cyrenæis mãtieni dederũt quẽdã no
Demonax mine Demonactẽ uir ĩter populares pbatiſſimũ. Hic igiẽ uir Cyrenẽ ꝓfectus: ubi ſingula q̃q; edoctus eſt: ī tres tribus diſtribuẽs illos ita digeſſit: ut unã qdẽ partẽ feceret theræorũ atq; cõfiniũ: alterã aũt pelopõnẽſiũ atq; cretẽſiũ: tertiã uero cũctorũ iſulanor. Q uin ẽt huic batto regi cũ alia oĩa ſupiores reges optinuerant cõtulit: tũ uero peculiaria fana ac cerimonias in media ciuitate inſtituit. Q uæ iſtituta ſub hoc qdẽ batto ſincæra per mãſe runt. Ver ſub eius filio Arceſilao uehemẽter ſunt pturbata negante Arceſilao batti illius claudi: & Pheretimæ filio ſe laturũ q̃ mãtineus Demonax cõſtituiſſet: ac repoſcẽte honoSalamin res ſuor maior. Hinc ſeditiõe orta eiectus ꝓfugit in ſamũ: mater eius in ſalaminẽ Cypri
Euelthõ Obtinebat ea tẽpeſtate ſalaminis ĩperiũ Euelthõ: q̃ delphis dedicauit thuribulũ ſpectaculo dignũ: qd ī theſauro corinthior ſitũ ẽ. Ad hũc ꝓfecta Pheretima ꝓcabar ut ſe filiũq; cyThuri bulũ del phicum renẽ cũ exercitu reducerẽt. Ille oĩa potius q̃ exercitũ huic dabat. Pherotima id qd dabar accipiens dicere bonum id qdẽ eſſe: ſed melius factur eum ſi qd obſecrarer daret exercitũ. Cumq; idẽtidẽ ad oĩa q̃ dabanr hoc diceret: tãdem miſit ad eã Euelthõ dono fuſum au-

reum: atq; colum penſo circundatã: dicentiq; q̃ cõſueuerat uerba Pherotimæ iqt talibus rebus donari fœias nõ exercitu. Arceſilaus interea ſami agens unumquẽq; ſolicitabat ad ſpem rei agrariæ: coactoq; ingenti exercitu miſſus eſt delphos ad cõſulẽdũ de reditu ī patriã. Cui Pythia ita rñdit. Ad q̃tuor battos ac totidẽ Arceſilaos Octo hoim ætates dat uobis apollo Cyrene regnare Vlterius uos conari dehortat'. Tibi uero ſuadet ut ingreſſus in domum tuã qetem agas: q; ſi fornacem inueneris plenã amphorarum: ne eas excoquas: ſed ad aurã emittas. Sin fornacem incenderis: ne cõmittas ut circumfluum introeas. Alioqn peribus tu pariter & taurus optime opus faciẽs. Hæc Arceſilao Pythia rñdit. Iſte ſumptis iis quos cõtraxerat e ſamo redigit cyrenen: recuperatoq; rerũ ſtatu immemor oraculi factus uocatis ad dicẽdã cãm iis q cõtra ipſũ in ptibus fuerãt: obiecit culpã fugæ ſuæ. At illoꝝ alii exilio ſolũ uertebant: Alii ab eo cõpræhenſi in cyprũ ad necẽ mittebant': quos gnidii ad ſuã terrã appulſos liberauerunt: ad theramq; dimiſerunt. Quoſdã q in grandẽ quãdã & priuatã Aglomachi turrim refugerãt circũdata materia Arceſilaus igni cremauit Hoc ppetrato agnoſcẽs id eſſe oraculũ quo Pythia nõ ſinebat eũ inuentas in fornace amphoras excoquere: exceſſit ultro ex urbe cyrene extimeſcens necẽ oraculo p̃dictã: & q; cyrenẽ exiſtimaret eſſe circũfluã. Cõtulitq; ſe ad regẽ barcæoꝝ noie Alazirin: cuius filius in matrimonio habebat cognatã ſuã. Et qdã tũ barcæi tũ cyrenæi exules cũ in foro agentẽ aiaduertiſſent obtruncarũt: & inſuper eius ſocoꝝ Alazirin. Ita Arceſilaus ſiue uolens ſiue iuitus oraculo nõ obſecutus fatũ ſuũ ĩpleuit. Mater eius Pherotima dũ filius ſuus mali ſui ſibi auctor barcæ agit. Ipſa interea honoribus filii cyrene fungebat': ac munera obibat cũ alia: tũ in ſe natu p̃ſidendo. Vbi cognouit filiũ in urbe barca oppetiſſe mortẽ: fuga ſe p̃ripuit in ægyptũ: Nã Arceſilaus fuerat de Cãbyſe Cyri benemeritus: q; is extitiſſet q cyrenẽ Cãbyſi tradiderat: ac tributũ inſtituerat. Hæc in ægyptũ cũ pueniſſet ſupplex Ariãdi aſſedit: hortãſq; eũ ad ſe ulciſcẽdã p̃tendẽs titulũ q; ideo filius ſuus qa cũ medis ſentiret ĩteremptus eſſet. Erat hic Ariandes ægyti p̃tor a Cãbyſe cõſtitutus: q aliquanto poſt tp̃e cũ æmulari Dariũ uellet: ab eo eſt interfectus. Si qdẽ audiẽs atq; aiaduertens Dario cordi eẽ memoriam ſui relinquere opere: qd' a nullo alio regũ factũ eſſet: id ſibi imitãdũ putauit: donec mercedẽ accepit. Eteni Darius ex auro q̃ potuit purgatiſſimo monetã pcuſſit. Idẽ Ariãdes ægypti p̃tor ex argẽto fecit. Et nũc quoq; extat puriſſimũ argẽtũ ariandicũ. Ea re cõpta Darius inſimulatũ q̃ſi rebellare uellet morte affecit. Tũc tñ Ariandes hic miſertus Pherotimæ oẽs ei copias ægypti tradidit pedeſtres ſimul & nauticas p̃poſito qdẽ pedeſtribus Amaſii uiro maraphio: nauticis aũt Mandra generis Paſargadi. Sed priuſq̃ copias mitteret caduceatore barcã miſſo pcõctabat' qſnam pcuſſor Arceſilai extitiſſet: Barcæi ſe oẽs extitiſſe rñdent: multa enī ſe ab illo mala eẽ perpeſſos. His auditis Ariandes ita exercitũ una cũ Pherotima mittit. Atq; hic quidẽ titulus inferẽdi belli extitit. Verum (ut mea fert optinio) exercitus mittebat' ad pœnos ſubigendos. Pœnoꝝ multæ ſunt & uariæ nationes: quaꝝ p̃aucæ regi obtẽperabãt. Pleræq; Dariũ cõtẽnebant. Colũt aũt ægyptũ uerſus ut hinc incipiamus: Pœnoꝝ primi adyrmachidæ: q eiſdẽ fere qbus ægyptii moribus utũtur. Veſtem geſtant q̃lem & alii pœni. Vxores eorũ in utroq; crure armillam æream. Eidem capitis comã alũt: q̃rũ q̃q; ſuos quos capit pedũculos p̃mordet: atq; ita abiicit. Hoc iſti ex oĩbus pœis ſoli factitant: ſoliq; uirgines nupturas regi exibent: q̃ illi placita funerit: eã deuirginat. Pertingũt hi adymarchidæ ab ægypto ad portũ uſq; noie plynẽ. His cõfines ſunt gigamæ locũ qui occaſũ ſpectat ĩcolentes aphrodiſiade tenus inſula. In huius loci medio eſt inſula platea ubi urbẽ cõdidere cyrenæi: atq; incõtinẽte eſt portus Menelai & Aziris: quã cyrenæi incoluere: & dehinc Silphiũ incipit ab inſula platea ptingens uſq; ad

Arceſilaus

Aglomachus

Alazirin

Ariandes

Pherotima

Amaſis

Mandra

Pœni

Adyrmachidæ

Pedũculi mordẽt

Virgines regi deuirgiat'

Plynes

Gigamæ

fauces ſyrtis. Apud hos idē pene ritus qui apud alios ſunt. Gigamas ab occaſu contingunt

Aſbytæ — aſbytæ: q ſupra cyrenē incolētes ptingūt ad mare. Nam maritima cyrenæi colūt. Iidē nō

Auſchiſæ — poſtremi ſed præcipui pœnoꝝ ſūt: q q̄drigis uehātur ſtudioſi in cyrenæoꝝ moribus ma/

Cabales — xima ex parte imitandis. Hoꝝ ſunt occaſum uerſus cōfines auſchiſæ qui ſupra barcā ico/

Tauricha — lētes ad mare pertingūt ad hеſperidas. Circa media auſchiſaꝝ plagā habitāt cabales exi/

Naſamo — gua natio ad mare pertingentes ad tauchirā oppidū in agri barcæi eiſdē quibus ii q ſupra

nes — cyrenē ſūt moribus utentes auſchiſaꝝ qđ ad occaſū uergit cōtingūt. Naſamones grandis

Augiles — natio: qui ſub æſtatē relictis ad mare pecoribus cōſcendūt ad locū augilem decerpturi pal

Coitus pa — mulas. Nam palmæ illic & permultæ ſunt & ſpatioſæ & fructiferæ oēs. E quibus ubi pal/

lam — mulas præmaturas decerpſerūt: ad ſolē ſiccātes maturefaciūt. Deinde lacte maceratas ſor

Maſſage/ — billant. Vxores plures ſinguli e cōſuetudine hñt: & cū iis in propatulo coeunt eodem pe/

tæ — ne quo maſſagetæ modo prius Scipione prætento. Naſamonibus mos eſt cū quis primū

Naſamo — ducit uxorē prima nocte ut ſponſa ſingulos cōuiuas obeat Veneris gratia: & ut qſq; cū ea

nes — cōcubuit donū det illi quod ſecū habet domo allatū. Iureiurādo ac diuinatione tali utūt.

Sponſaꝝ — Per eos uiros q iuſtiſſimi atq; optimi apud illos fuiſſe dicūt: iurāt illoꝝ ſepulcra tāgentes.

coitus cū — Diuinant ad ſuorū accedētes monumēta: & illi ubi preces peregerūt: indormiūt. Vbi qđ

cōuiuis — cūq; per quietem inſomniū uiderūt: eo utūtur. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt. De ma/

nu alterius uterq; ſumpto ſuicē poculo bibit. Quod ſi nihil humoris habuerint: ſumptū

Pſylli — e terra cinerem lingūt. Naſamonibus cōfines ſūt pſylli: q hunc in modū interciderūt. Au

ſter eis oīa receptacula aquaꝝ arefecerat. Erat aūt oīs eoꝝ regio q; intra ſyrtē eſt aquaꝝ in

ops. Ob id iſti publico colloquio atq; cōſilio expeditionē fecere aduerſus auſtrū. Quæ

Garama/ — pœni memorāt refero. Hos cū ad harenas ueniſſent: auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis ex

tes — tinctis eoꝝ terrā naſamones optinent. Sup hos auſtrum uerſus in loco feris frequenti ga

Macæ — ramātes habitant: q oīm hoīm cōmerciū aſpectūq; refugiūt nihil bellicæ armaturæ habē

Clerica — tes: ac ne defendere quidē ſeſe audentes. Hi ſupra naſamones incolūt. Circa maritima ue

Cinyps — ro occaſum uerſus cōfines ſunt macæ: qui ſūmū capitis uerticē radūt i medio capillos cre

Gratiarū — ſcere ſinentes. hinc atq; hinc in orbem tondentes. In bellū pelles ſubterraneoꝝ ſtruthio/

collis — nū ferunt pro argumēto. Per eos flumē cinyps e colle: q uocaſ gratiaꝝ fluēs in mare ifluit

Aphrica — Hic collis gratiaꝝ nemoribus frequēs ē cū cætera (cuius memini) aphrica ſit arboribus nu

ſine arbo — da ducētorū ab ea ad mare ſtadiorū intercapedinis. Horū macarū finitimi ſunt Gnida/

ribus — nes: quoꝝ uxores ferūt fimbrias pelliceas ſingule multas ob hoc (ut memoraſ) q; ut a quo

Gnidães — q; uiro uenerem paſſa eſt fimbriam orat: & ut quæ plurimas hēt ita præclariſſima cenſeſ:

Lotopha — tāq̄ a pluribus uiris adamata. Horū gnidanorum oram in mare porrectā incolunt loto/

gi — phagi: qui e ſolo loti fructu uictitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci ſuauitate aſſimi

Loti fru/ — lis fructui palmarū. Ex hoc fructu lotophagi uinū conficiunt. Lotophagis ſecūdum ma/

ctus — re uicini ſunt machlyes loto & ipſi ueſcentes: ſed minus q̄ ſuperiores. Pertingunt autem

Machlies — uſq; ad ingentem amnem nomine tritonē: qui in grandem paludem tritonidē influit: in

Triton — qua eſt inſula quæ diciſ phla. Hanc inſulam aiunt dici a lacedæmoniis habitari debere.

Tritonis — Aiunt aūt hunc in modum Iaſonem poſteaq̄ ſub pelio argo exædificauit impoſitis in ea

Phla — cum aliis ſolemnibus hoſtiis: tum uero tripode æreo circuiſſe pelopōneſum animo del/

phos eundi: eūq; cum teneret curſum circa maleam abreptū a uento aquilone & abductū

in aphricam: & priuſq̄ tellurem cerneret in aſpretis paludis tritonidis aſtitiſſe: eiq; hæſitā

ti de egreſſu apparuiſſe Tritonē: ac iuſſiſſe dari ſibi tripodē: q; diceret oñſuꝝ ſe illis exitū:

atq; incolumes remiſſurū. Aſſentiēte Iaſōe ita demū Tritonē oñdiſſe q̄ rōe e breuibus

enauigarẽt: & tripodẽ ab illis in tẽplo positũ esse: In eoq; tripode oraculũ reddidisse: & iis qui cum Iasone erant omnem rationem indicasse. Fore enim ut cum quis tropidem accepisset ex oibus qui in argo nauigarent necessario centũ ciuitates accolerent paludem tritonidẽ. Hæc cum audissent pœni qui mõtẽ gratiarũ colunt tropidẽ occultasse. Iuxta hos maclyes habitant auses circum paludem tritonidem: Ita utriq; habitant ut medio Tritone dirimantur. Quorum machlyes quidẽ occiput crinitum gestant. Auses uero anteriorem capitis partem. Horum uirgines anniuersario Mineruæ festo in honorẽ ipsius deæ indigne inter se bifariã diuisæ præliantur lapidibus fustibusq; dicẽtes se morẽ patriã seruare ei quã Mineruã nominamus: & quæ uirgines e uulneribus decedũt: eas falsas uirgines appellãt: Sed priusq; a pugnãdo desistant hoc faciũt. Quæ uirgo in pugnã optimam operam nauauit: eam semper cõmuni consensu cæteræ uirgines exornant cũ cætera armatura græca: tum crista corinthia: & currui impositam circa paludem circunferunt. Quibus autem rebus ornabantur olim uirgines añq; accollerent græci: non habeo dicere. Arbitror ornari suetas armis ægyptiis. Nã ab ægypto affirmarim & scutum & galeam ad græcos esse tradita. Mineruã aiũt Neptuni esse filiã ac paludis Tritonidis: eãq; nescio quid a patre reprehẽsam donasse se ipsam Ioui: & Iouẽ sibi illã asciuisse filiã. Hæc illi agunt. Iidem promiscue cum mulieribus nõ una habitãtes: sed pecudũ more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus: apud quem uirum habitare sustinet (Nam tertio quoq; mense uiri conueniunt) eius filius censetur. Isti maritimi pœnorum pastoraliũ qui nomades dicũtur. Supra hos in mediterraneis aphrica feris est frequens. Supra hanc partẽ efferatã supciliũ soli fabulosũ est porrectũ a thebis ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supcilio ferme decẽ dieꝝ itinere sũt grumi grãdes salis iocundi i collibus: & singulorũ colliũ uertices e medio sale eiaculãtur aquã dulcẽ pariter & gelidã circa quã homines habitant ultimi solitudinem uersus & supra plagam feris infestam a thebis itinere dierum decem primi ammonii habentes templum ad thebani Iouis effigiem. Etenim thebis (quemadmodũ a me superius memoratũ est) aspectu aretino louis simulacrũ est. Apud hos est alia quoq; aqua fontana: quæ sub matutinũ quidem tepet: sub horam quo forũ frequentissimũ est frigescit: sub meridiem multo frigidior est. Eaq; hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus: donec sol occidit: tunc tepescit magis ac magis calescẽs ad mediã usq; noctẽ: quo tẽpore feruẽs exæstuat: p̃terita noctæ media ad aurorã usq; refrigescit Cognominatur aũt fons ip̃e Solis. Post ammonios per supcilium fabuli decem rursus dierum itinere est collis salis & aqua illi ammoniæ: par hoibus circum habitantibus: cui loco nomẽ est augila: ad quẽ locum nasamones pergũt palmulas decerptũ. Rursus decẽ dierum spatio ab augileis alius collis est salis & aqua & palmularum fructiferarum magna uis: quemadmodum apud alios incolentibus illic hominibus: quibus nomẽ est garabãtibus natione sane magna qui ducta sup salẽ humo ita sedent. Ab hiis ad lotophagos breuissimũ iter a quibus triginta dierũ spatiũ ẽ ad eos apud quos gignuntur boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur: q; cornua inflexa anterius habent: & ob id cessim euntes pascũtur: Nã offensantibus in terra cornibus progrediendo pasci nequeunt alioquin nihil differentes a cæteris bobus p̃ter crassitudinẽ pellis atq; duriciã. Garabantes hi troglodytas æthiopes quadrigis uenãt. Nã troglodytæ æthiopes omniũ quos fando cognouimus pmicissimis pedibus sũt: serpentibus lacertisq; & aliis id genus reptibilibus uescẽtes. Lingua nulli alteri simili utẽtes: sed uesptilionũ more stridẽtes. Agarabãtibus decẽ quoq; dieꝝ itinere alius collis ẽ salis & aq̃ ac colẽtibus hoibus: qbus nomẽ ẽ atlãtibus solis oium hoium: quos ipsi nouimus: inoiatis.

Machlyes
Auses
Scutum
Galea
Minerua
cuius filia
Nomades
Ammonii
Aqua uariæ qualitatis
Solis fõs
Augila
Garabantes
Boues p̃posteræ pascentes
Troglodytæ

Nam ſales quidē apud eos uocantur atlātes ſingulis autē eorū nullū nomē imponitur.

Solem execrantes

Hi ſolē trāſcendētē execrantur. eiq; præterea oīa conuicia ingerunt q; torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt totidem dierū iter: alius tumulus ſalis eſt cū aqua & hominibus accolentibus: cui confinis eſt mons nomine atlas exilis & ūdiq; teres: & ut ferē adeo celſus ut eius cacumē nequeat cerni q; a nubibus nūq; relinquatur neq; hyeme neq; æſtate: Columnam cæli illum eſſe indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominātur hi hoīes Nā atlantes uocātur: dicūturq; nec ulla animāte ueſci: ne ulla ſomnia cernere. Ad hos uſq; atlātes poſſum recenſere noīa eorū qui in ſupcilio aphricæ habitant. Poſt hos nihil ā plius. Porrigitur aūt id ſuperciliū ad colūnas uſq; herculeas atq; ulterius. Intra quod ē me

Domus ex ſale

tallū ideſt effoſio ſalis decē dierū itinere: & homines incolentes domicilia ſua facientes ex micis ſalis. Iſti enim iā tractus aphricæ uacant imbribus. Nā ſi plueret illic: nō poſſent manere parieteſ ſalis. Supra hoc ſuperciliū auſtrū uerſus ac mediterranea aphricæ deſerta ēt plaga eſt: & ſine aqua feriſq; ſine pluuia ac lignis oī prorſus hūore uacās. Ita ab ægypto ad Tritonidē lacū paſtoricii aphri ſunt carne uictitātes ac lacte. nihil uaccinū guſtātes: quia nec ægyptii guſtant ſuem: nec alentes quidē uaccā: nec cyreneæ fœminæ ferire ſibi fas putant ob Iſidem: quæ eſt in ægypto: cui etiam ieiunia & dies feſtos agunt ſtudioſe. At mulieres barcææ non modo guſtu uaccinæ carnis. ſed etiā ſuille abſtinēt. Atq; hæc quidē ita habent: Ad occaſū uero Tritonidis lacus iā nō ſunt paſcuales pœni: neque eiſdē moribus utētes: neq; idē circa infātes qđ paſcuales ſolēt factitātes. Nā pœnorum q paſtorales ſunt an oēs nō queo pro certo dicere: ſed pleriq; hoc faciūt: ubi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt uenas uerticis illorū lana ſuccida iurūt: nōnulli uenas tēporū eā uidelicet ob cām ne ullo unq; tēpore phlegma id eſt pituita defluēs e capite officiat: eaq; de

Peoni ſaluberrimo corpore

re ſe aiūt eē optīa ualitudīe. Et ſunt re uera pœni inter oēs quos nos nouimus hoīes ſaluberrimo corpore īcertū mihi an ob hanc cām: certe optīa ualitudine ſunt. Q đ ſi pueris iurēdis ſpaſmus exiſtat: iuēta ē ab eis medicina. Vrina enī hirci iſperſa eos liberant. ea refero q; ipſi aphri narrāt: Apud paſtoricios aphros talia ſunt ſacrificia: Vbi pro primiciis autē pecudis præciderunt: eā ſupra domū abiiciunt. Hoc acto ceruicē eius auertūt. Solis

Mineruæ ægis

oīum deorū īmolāt Soli & Lunæ: & his quidē uniuerſi pœni ſacrificāt. At qui circa Tritonidē paludē īcolunt etiā Mineruæ Tritoniq; ac Meptuno: ſed Mineruæ p̄cipue. A quibus aphris græci ueſtē & ægidas ſimulacrorū Mineruæ mutuati ſūt: p̄ter q; q; apđ aphros pellicea ueſtis ē & pēdētes ex eius ægidibus fimbriæ nō ſunt ſerpētes ſed e loris facte. Cætera uero oīa ad idē exēplar effecta ſunt noīe quoq; ipſo teſtificāte ueniſſe ex aphrica pa

Aegis unde

ladioꝝ ſtolā. Q uippe aphræ mulieres ſup ueſtē amiciunt nudis pellibus caprinis fimbriatis ac rubrica delibutis: a qbus ægeis id ē caprinis pellibus ægidas denoīauere græci.

Naſamonū cadauera

Q ui ēt hīc p̄mū mihi uideť eiulatus ī tēplis extitiſſe. q; eo aphricanæ mulieres uehemēter utūť ac belle: & ab aphris q̄driiugos equos iūgere græci didicere. Sepeliūt aūt paſtorales aphri defūctos ut græci præter naſamones qui illos ſedentes ſepeliunt obſeruantes ut dū qs cœpit agere aīam eū ſedētē cōſtituāt ne ſupinus expiret. Dōicilia eorū ſūt uirgultis cōpacta ſuſpēſis circa lētiſcos & ea quoquo uerſus uerſatilia. Eſt iſti q đ talibus utūtur moribus. Cōtīgūt āt hos ab oriētali p̄te Tritonis fluīs hi auſees q ſūt aratores: q uero

Auſees Maxies

pœni domos poſſidere cōſueuerūt iis nomē īpoſitū ē Maxies q dextrā capitis p̄tē comātā geſtāt: ſiniſtrā radūt: corpus minio tīgūt aſſerētes ſe a troiāis eē oriūdos. Regio ħ & reliq; ad occidētē uergēs multo freq̄ntior eſt feris ſiluiſq; q; regio paſtoraliū. Nā q; ad auorā reſpicit: quā paſtorales īcolūt tritōe flumīe tenus & depſſior eſt & harenoſa. Hinc deiceps quæ aratorū ē ueſperā ſpectās: mōtana ualde ē ac nemoroſa feriſq; frequēs. Si q đē

apud hos & ſerpẽtes ſunt ſupra modũ grãdes ac leones. Elephantes quoq; & urſi & aſpides & aſini cornibus præditi & cynocephali id eſt capita canina habentes: & acephali id eſt non habentes capita: ſed in pectoribus oculos: ut ab aphris memorat: nec nõ uiri fœminæq; agreſtes & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quoꝝ nihil apud paſtorales eſt ſed alia ueluti ciconiæ & capreæ & bubali & aſini nõ illi quidẽ cornua habẽtes: ſed alii impoti: nũq; enĩ bibũt & oryes: quibus ulnales palmæ pro cornibus fiunt. Huius fere magnitudo eſt ad equiparationẽ bouis: & baſſaria: & hyænæ: & hyſtriches: & arietes agreſtes: & dyctíes & thores id eſt ex hyæna & lupo geniti & pantheræ & boryes: & crocodili tricubitali ad ſummũ magnitudine terreſtres lacertis aſſimiles: & ſtruthii ſubterranei: & ſerpẽtes puſilli cũ ſingulis cornibus. Hæ ſũt illic feræ & itẽ quæ alibi p̃ter cernum & apꝝ Ceruus enĩ & aper prorſus in aphrica nullus eſt. Sunt ibidẽ quoq; tria muriũ genera: quorũ alii bipedes uocantur: alii zegeries punica lingua: quod in noſtra pollet idẽ quod colles: alii echnies. Sunt præterea muſtellæ quæ in ſilphio naſcuntur murenis ſimillimæ. Tot habet feras pœnorũ paſtoralium regio quãtũ nos maxime ſcrutando longiſſima in ueſtigare potuimus. Maxyum pœnoꝝ cõfines ſunt Zabyces: ubi fœminæ aurigãtur currus in bellum. His finitimi ſunt zigantes: ubi magnã uim mellis apes conficiũt: ſed multo plus opifices uiri facere dicuntur. Oẽs minio inficiuntur ac ſimiis ueſcuntur: quarum aſatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt carthaginenſes ſitã eſſe inſulã nomine cyranẽ ducentorum ſtadiorum longitudine artã in latum: in quã pergi e cõtinẽte poteſt oleis refertã: ac uitibus: & in ea eſſe portum unde uirgines indigenarum pẽnis uolucrum pice illinitis ramenta auri referunt e limo. Hæc an uera ſint haud equidẽ ſcio: ſed quæ narrantur ſcribo. Fuerit autẽ totum ut ipſe ego in zacyntho uidi picẽ e lacu referri. Sunt eo loci cõplures lacus quorum qui maximus ſeptuaginta quoquo uerſus pedum eſt altitudinis duum paſſuum: In hunc uirgines contũ: cuius in ſummitate myrtus alligata eſt demittunt: Deinde referunt myrto picẽ odorẽ quidem aſphalti habẽtem ſed cætera præſtantiorem pice pieria: eamq; in ſcrobem quem iuxta lacum foderunt effundunt: & ubi multum illius aggeſſerunt: ita e ſcrobe in amphoras tranſfundũt. Quic quid autem in lacum decidit: id ſub terrã means redditur in mari. quod a lacu quattuor ſtadiis abeſt. Ita id quod de inſula adiacenti aphrice dicitur: conſentaneum eſt ueritati. Aiunt præterea carthaginenſes locum eſſe aphricæ extra columnas Herculis habitatum hoibus eo quotiens ipſi applicuere ſe merces e nauibus exponere. eaſq; in crepidine terræ deiceps collocare: tum cõſcẽſis nauibus fumum excitare: fumo autem conſpecto indigenas ad mare cõtẽdere: de hinc auro pro mercibus depoſito rurſus illinc abſcedere: ſed nõ extra cõſpectum: tum ſe illuc e nauibus egreſſos præciũ conſiderare: & ſi dignũ mercibus uideatur: eo ſumpto abire. Sin minus conſcenſis iteꝝ nauibus cõſpicere. Illos uero accedentes plus auri ad id quod depoſuerunt addere donec perſuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: neq; enim aut ſe contingere aurum priuſquã ipſi ſumpſerint aurum. Atq; hi ſunt pœnorum: quos nominare poſſum: quorum pleriq; neq; tunc de rege medorum curabant quicquã: neq; nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere a quattuor eam nationibus quantum nos ſcimus non amplius incoli: quarum duæ ſunt indigenæ: totidem non indigenæ quidem pœni atque æthiopes: quorum alteri ad aquilonem aphricæ: alteri ad auſtrum incolunt. Aduenæ uero phœnices & græci. Neq; uero uidetur mihi bonitas aphricanæ terræ cum bonitate aſiæ atq; europæ cõparanda p̃ter unã Cynipem: qnæ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc optimæ cuiq; telluri par ẽ pro uentu fructus cerealis oio cæteræ aphricæ. Eſt enĩ pulla & uda fõtibus ac ſecura ſiccitatis

Aſini cũ cornibus
Cynocephali
Acephali
Oryes
Baſſaria
Hyene
Dictíes
Thores
bobryes
Ceruus in aphrica nullus
Aper in aphrica nullus
Zegeries
Echnies
Zygãtes
Cytane
Cynipes terra fœcunda

aeris: ac ne imbre qdē qui sit uehemētior læditur. Nam in eo tractu aphricæ pluit ex p/
uentibus fructuū terræ totidē mensuræ illic quot e babylonica tellure percipiuntur. Bo/
Eueſperitæ nū solū & illud est quod eueſperitæ colunt. Nam quotiens id eximie seipsum uberta
te superat: cētuplū reddit. At illud cinypium circiter trecenta. Porro cyrenaica regiō quæ
Cyrenaica regio huius aphricæ editissima est: quā pastorales incolunt tris in se plagas cōtinet admiratio
ne dignas. Primā quæ maritima est: q̄ in ea iam fructus maturi metuntur uindemiātur/
q̄. His compositis in plaga quæ supra maritimā est medios fructus legunt: quos colles
appellant dum hi fructus adornantur: ii qui sunt in editissima plaga coquuntur atque
matureſcunt. Itaq̄ dū primi fructus bibūtur atq̄ eduntur: ultimi aduentant. Atq̄ hunc
in modum ad octo mēses præceptio fructuum cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his
dicta sunt.

Ersæ ad usciscēdā Pheretimā ab Ariāde missi ex ægypto barcē peruenerūt op/
p pidū obsederūt missis illico qui denunciarēt dedi auctores necis Arcesilai: eos
oppidani ut qui cædis oēs participes essent in colloquiū nō admiserūt. Ita oc/
barcæ op. to menses barcē cū obsediſſent psæ: nono mēse cuniculos suffoderūt ad murū ferētes &
Cuniculi deprehē sio ualida tormenta admouerunt: sed cuniculos qdē faber qdā ærarius deprehēdit æreo scu
to hūc i modū. Circūferens illud intra murū admouebat pauimēto urbis: quod ubicūq̄
admouebat alibi illinc e solo nihil soni reddebat: ad locū aūt qui suffodiebat æs clipei
Amasis resonabat. Vbi e diuerso fodientes barcæi persas suffossores interemerunt. Torměta au
Dolus in hostes tem barcæi ipsi repulsabant. Verū cū multū temporis contriuissent: & multi utrinq̄ ca/
derent: nec pauciores ex persis: Amasis dux peditatus talē rē cōmētus ē. Animaduertēs
barcæos ui nō posse superari sed dolo: latā fossā p noctē depressit: eiq̄ fragilia superstra/
uit ligna: & super ea humū induxit reddens solū cætero æquabile. Simul atq̄ illuxit: bar
cæos i colloquiū euocat. Illi libēter optēperauere q̄ eis cordi erat ad pactionē deuenire.
barceorū Pactionē aūt in hanc formulā ineūt: ferientes fœdus super occultā fossā. Q uoad hu/
fœdus mus ea ita haberet tādiu fœdus in ea regione ratū foret. Barcæis quod equū foret se pē/
suros regi promittentibus & persis se nihil reg̃ nouarū aduersus barcæos esse molituros
Barcæi dehinc fœderibus freti & ipsi ex urbe prodibant: & ex hostibus cuicūq̄ licebat in
trandi urbē faciebāt potestatē patefactis oībus portis: At persæ resciſſo pōte occulto i ur/
bē proruperūt. Ideo aūt pōtem quē fecerant resciderunt ut fœdus soluerent: quod cum
barcæis percusserāt tādiu ratū fore fœdus: q̄diu maneret terra ut tūc manebat. Refracto
enim pōte nō manere fœdus in ea regione amplius Pheretima traditos sibi a persis bar
cæos qui faciendæ cædis prīcipes fuerant sudibus suffixit p ambitū murog̃. Fœminarum
quoq̄ decisas māmillas circa muros appendit. Cæteros barcæos persis ut diriperēt īpe/
rauit præter battiadas: & qui cædis affines non extiterāt. His urbē pmisit reliquis i ser
uitutē abreptis psæ redierūt: qui cū ad urbē cyrenē rediſſent: Cyrenæi eos oraculi cuiusdā
badres seruādi gratia p urbē deduxerūt. Sed iter transeūdū præfectus naualis exercitus qadres il
lis præcepit ut urbē diriperēt recusante Amasi peditū duce: se enī aduersus unā barcē græ
cā ciuitatē esse missos. Veg̃ postq̄ trāsierūt & ad rupē lycei Iouis subsederūt: pœnitētiam
eos subiit q̄ Cyrenem non occupaſſent: eamq̄ iterum adoriri conati sunt. Cyrenæis eos
contemptui habētibus. Et licet nemo cōtra ferret arma: tñ īcessit eis metus: illicq̄ cursu
se proripientes sexaginta circiter stadia consederunt. Vbi statiua habentibus ab Ari
ande nuncius aduenit ad eos reuocandos cum a cyrenæis commeatum sibi præberi præ/
carentur. Eo accepto in ægyptum reuertebantur. Q uos deinde pœni excipientes ue/
stitus atq̄ utensilium gratia ut q̄sq̄ reliquebat trahebaturq̄: iterficiebāt: donec i ægyptū

peruentum est. Hic persarum exercitus in aphricam longissime ad eueſperidas proceſsit. Quos aũt barcæorũ cœpere quosq; ex egypto eiecere ad regẽ iis Darius rex ad icolẽ dũ dedit uicũ bactrianæ regionis: cui uico nomẽ imposuere barcæ ad meã usq; memoriam ẽt incolis frequẽtẽ. Verum ne ipsa quidem Pheretima probe uita exceſsit. Nam poſtea q̃ ultra barcæos celerrime in ægyptũ rediit male periit. Vt enim exiſtunt acres admodũ & inuidioſæ ultiones deorum in homines uiuens uermibus cõputruit. Talis ac tanta Pheretime Batti filiæ in barcæos uindicta extitit. Phereti / mæ morſ terra

Herodoti Halicarnaſei Hiſtoriarum Liber Quintus:

Tperſæ qui in europa ſub Megabyzo relicti a Dario erant primos ex helleſpõtiis perinthios Dario ſubeſſe recuſantes: ſubegerunt antea quoq; a pæõibus male affectos. Si qdẽ pæones q ſũt a ſtrymõe admõiti diuio rñſo ut bellũ pinthiis iferrẽt: & ſi qdẽ a pinthiis ex aduerſo cõſidẽtibus ꝓuocarentur nominatim compellantibus eos inuadeſent: ſin minus ab inuadendo abſtinerent: ita fecerunt. Enĩ uero confidentibus perinthiis e regione pœnum i ſuburbanis: Ibi ſingulare certamen ex prouocatione cõmiſſum eſt uiri cũ uiro equi cũ equo canis cum cane. Et cum uictores duobus certaminibus perinthii præ gaudio carmen pæona cantarẽt tunc pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes inter ſe dixere nunc oraculum dei perfectum eſt: nunc noſtrum eſt opus. Atq; ita in perinthios cantes impetũ fecere egregieq; uincentes ex illis paucos relinquere. Quæ quondam a pæonibus geſta fuerãt: hũc i modũ geſta ſũt. Tũc aũt perithii ꝓ libertate ſtrẽnue pugnãtes tñ multitudie a Megabyzo ſupati ſũt pintho capta Megabyzus p thraciã arma circũferẽs: oẽs eius urbes atq; oẽs natiões pacatas regi reddebat. Hoc enĩ illi a Dario fuerat ĩperatũ: ut oẽm thraciã ſubi geret. Gens thracum ſecundum indos omnium maxima eſt: quæ ſi aut unius imperio regeretur: aut idem ſentiret (ut mea fert opinio) inexpugnabilis foret: & omniũ gẽtium multo ualidiſſima. Sed quia arduũ illis eſt: & nulla ratione contingere poteſt: ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularũ regionum ſingula. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt præter getas & trauſos: & qui ſupra creſtones i colunt. Ex quibus q getæ ſe pro imortalibus gerant: a me cõmemoratũ eſt. Trauſi uero in cæteris quidem omnibus idem quod thraces uerum circa natalia ſuorum atq; obitus hoc factitãt. Edito puero propinqui eũ circũſidentes cõploratione proſequũtur: receſentes quaſcũq; neceſſe eſt illi q uitã ingreſſus ſit perpeti humanas calamitates. Hoiem fato functum per luſum atq; læticiam terræ demandant referentes quot malis liberatus i oi ſit felicitate. At q ſupra creſtões icolũt iſta agũt: Sĩguli plures uxores habẽt quoꝝ ubi quis deceſſit diſceptatio magna fit inter uxores acri amicoꝝ circa hãc rẽ ſtudio quænam dilecta fuerit a marito præcipue. Quæ talis iudicata eſt: & hunc honorem adepta: ea a uiris ac mulieribus exornata: ad tumulum a ſuo propinquiſſimo mactatur: unaq; cum uiro humatur: cæteris uxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. Nam id eis ſummo dedecori datur. Reliquis thracibus hic mos eſt. Liberos in mercato uenũdant. Virgines non aſſeruant: ſed qnibus libuit cum uiris concumbere ſinunt. Vxores aſſeruant uehementer: eaſque magno ære a parentibus coemunt: punctas notis eſſe frontes nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis ignobile. Ocioſum eſſe pro honeſtiſſimo habetur: Agricolatorem uero pro contẽptiſſimo. E bello atq; rapto uiuere

a

Perinthii Pæones

Perithus urbs Megabyzus Thracũ gens maxima

Getæ Trauſi Naſcetus tiũ fletus Mortuorũ læticia Creſtones Vxorum contẽtio Thracũ mores

Mars
Liber
Diana
Mercurius
Thracũ sepulturæ

pulcherrimum. Atq; hi quidem sunt eorum insignissimi mores. Ediis aũt hos solos colunt Martẽ: Liberũ: Dianã: sed reges præter populares etiam Mercurium. Eumq; e diis præcipue per quẽ solum iurãt: a quo progenitos quoq; se aiunt. Optimatibus eoꝝ tales fũt sepulturæ prolato triduũ cadauere mactatisq; oisariis hostiis cõuiuãt: Illudq; defletũ prius: deinde combustũ sepeliuit: aut aliter humo contegunt: aggestoq; desuper tumulo cum alia omnis generis certamina proponunt tum præcipne certa cum ratione monomachiam idest singulare certamen. Et sepulturæ quidem thracum huiusmodi sunt.

Sigynnæ

Quod autem huius regionis ad aquilonem uergit: nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quæ trãs istrum plaga est: constat uastam esse atq; ignotam. ubi solos audio habitare homines nomine sigynnas ueste medica utentes eorumq; equos toto corpore hirsutos esse ad quinq; digitos altitudine pilorum eosdem pusillos ac simos: Inualidosq; ad uiros gestandos: sed currui iunctos esse perniciissimos: atq; his curribus indigenas inuehi. Horum fines proxime accedere ad Henetos: q sunt in adria. Eos quoq; se colonos medorum dicere qui quo pacto coloni medorum fuerint equidem non queo dicere: sed fiat quidlibet intra longum tempus. Sigynnas pœni q supra massiliam incolunt institores appellant: cyprii iacula. Verum (ut thraces aiũt) apes loca transistrana obtinent: & ob illas ulterius pergi non posse quæ cum dicunt haud credibilia apud me dicunt: quoniam hoc animal constat rigoris intolerãs esse. Mihi tamẽ loca quæ septentrionibus subsunt: uidentur ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione. Cuius oram maritimã Megabyzus persis obedientem reddidit. Darius trasmisso rapidissime hellesponto postq̃ sardis uenit: recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati & consilii Cois mitilenæi. Quibus accersitis sardis optulit electionem. Histiæus ut qui esset mileti tyrannus nullam sibi tyranidem popposcit: sed Myrcinum hedonidem animo urbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autem ut qui nõ tyrannus: sed priuatus esset optauit mitylenes tyrannidem. Impetrato uterq; quod optauerat eo se contulit. At Dario res huiuscemodi oblata est: ut illam uidenti incesserit cupido iubendi Megabyzo ut pæonas ex europa e sedibus in asiam transportaret: erãt pigres & mantyes uiri pæones: qui postq̃ Darius trãsmsit in asiam & ipsi sardis uenere cupidi tyrannidis apud pæonas potiundæ ducentes una sororem procera statura atq; speciosam Hi obseruato tempore dum in suburbanis lydorum Darius præsideret talem rẽ sibi agẽdam putarunt. Sororem q̃ optime poterant cum exornassent: ad aquam mittunt uas capite continentem equũq; e brachio trahentem: linumq; nentem. Eam prætereuntem Darius attente considerabat: q; neq; persica erant illa quæ ageret mulier neq; lydica: neq; ullarum ex asia fœminarum. Hæc considerans misit quosdam suorum satellitum iussos obseruare in quam rem uteretur mulier equo. Istis subsequentibus fœmina ubi peruenit ad flumen equo satisfecit: uas aqua impleuit. His actis eadem uia regreditur aquam capite sustinens: equum e brachio trahens ac susum uersans. Admiratus Darius tum iis quæ ab exploratoribus audisset: tum iis quæ ipse uidisset: adduci coram fœminam iubet. Ea adducta adolescentes fratres qui aderant non procul rem ipsam speculantes interrogãti Dario cuias illa esset: aiunt se pæones esse: & illam suam sororem. Ad quos Darius qui nam homines essent pæones: & ubi locorum habitarent: & cuius rei gratia illi ueniissent sardis perconctari. Adolescentes se uero ueniisse dicere ut sese ei donarent: pæoniam autem esse ad flumen strymonem sitam: qui strymon non procul abesset ab hellesponto: pæones esse coloniam teucrorum. qui e troia fuerunt. Hæc singillatim illi referebant. Interrogantiq; Dario nunquid omnes illic fœminæ tã laborioſæ essent: affirmare prõ-

Histieus
Myrcinus
Coes

Pæonia
Strymon

pte ad ita habere. Huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius litteras ad Megabyzum dat: quē in thracia præfectum reliquerat iubens e ſedibus ſuis pæones ad ipſum trāſferri cum liberis pariter & uxoribus. Eques cū hoc nuncio cōfeſtim ad helleſpontū cucurrit. Heleſpontoq; tranſmiſſo litteras Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis ſumpto e thracia duce aduerſus pæoniam exercitum ducit. Pæones cognito perſarū in ſe aduentu contractis copiis proceſſere ad mare rati illac perſas ingreſſuros ad dimicandū. Et pæones q̄dem ad arcendum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant. Perſæ autem certiores facti pæonas conueniſſe ad intercludēdū ab ora maritima ingreſſum: ſumptis ducibus iter ad ſuperiora conuertunt hoſtemq; latentes in eius oppida irrumpunt: & illa utpote uacua facile occupant. Quod ubi reſciuere pæones protinus diſperſi ad ſua quiſq; dilabūtur. ſeq; perſis dedunt. Ita e pæonibus ſyropæones & pæoplæ & qui ad praſiadē uſq; paludem incolunt e ſuis ſedibus emoti in aſiam ſunt abducti. Qui uero circa pangæū mōtem incolunt doberaſq; & agriamias & odomantes & ipſam praſiadem paludem a prīcipio non cepit Megabyzus. Tentauit tamen expugnare eos qui paludem incolunt. Incolunt autem hunc in modū. In media palude cōpactæ erant ſublicæ tenuem a continēte ingreſſum uno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinētes olim cōmuniter omnes ciues ſtatuebant. Mox e lege hunc in modum ſtatuendum cenſuerunt: ut pro ſingulis uxoribus quas quiſq; duceret (Ducunt autem ſinguli multas uxores) ternas defigeret ſublicas e monte ſumptas: cui nomen eſt orbelus: Hoc habitantes modo optinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt: & fores inter tabulata compactas deorſū ad paludem ferentes paruulos liberos per pedem reſte illigant metuētes ne illi ī aquam deuoluantur. Equis autem & ſubiugalibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſciū tanta eſt copia ut quotiens quis ianuam compactam reclinauerit: demiſſam funē ſportā uacuam aliquanto poſtretrahat piſcium plenam. Quorū duo ſunt genera. unū qd̄ uocant papraces: alterum tilones. E pæonibus ii qui capti fuere in aſiam ſunt abducti. Pæonibus captis Megabyzus nuncios in macedoniam ſeptem perſas qui poſt eum erant in exercitu ſpectātiſſimi miſit ad Amyntam petituros regi Dario terram & aquā. Eſt autem e palude praſiade breuis admodum in macedoniā uia. Nam in primis paludi confine ē metallum: id eſt foſſio æris. Vnde poſtea tempora Alexandro in ſingulos dies ſingula talēta proueniebant. Poſt metallum ſuperato monte quem uocant dyſorum macedonia intrātur. Eo perſæ ubi peruenere: & in conſpectum Amyntæ ad quem mittebātur regi Dario terrā & aquam petiere: Amyntas & ea dedit: & homines in hoſpitiū uocauit. Inſtructaq; ſplendide cœna percomiter accepit. Perſæ poſtq̄ a cœna ad potum puenere: hoſpes inquiunt macedo nobis perſis cōſuetudinis eſt quotiens magnā exhibuimus cœnā: tūc ēt cōcubinas & adoleſcentulas uxores ad aſſidendum introducere: proinde tu nunc quoniam libenter excepiſti nos & liberali hoſpitio proſecutus es: regiq; Dario & terram das & aquā ſectare cōſuetudinē noſtrā. Ad hæc Amyntas nobis inqnit perſæ iſta conſuetudo nō eſt: ſed uiros a fœminis ſemouēdi. Verum quandoquidem uos exigitis qui ī domini eſtis: hoc quoq; uobis præſtabitur. Hactenus locutus Amyntas fœminas accerſit: Illæ ut iuſſæ præſto fuerunt: & e regione perſarū deinde cōſederūt. Quas perſæ cōſpicati formoſas Amyntā alloquūtur negantes omnino id factum eſſe ſapienter. Satius enī futurū fuiſſe ab initio non uenire fœminas: q̄ poſtq̄ uenerant non aſſidere: ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas aſſidere iuſſit. Quæ cū obtēperaſſent illico perſæ māmillas illarū tractare utpote pluſculo uino temulenti nōnulli ēt tēptare ſuauiari. Hæc Amynthas intuens & ſi iniquo ferebat animo: tamē præ metu perſi

Siropæones
Pæoplæ
Praſias
Orbelus
Papraces
Tilones
Dyſorus
Perſarum cōuiuia
Amyntæ cōuiuii

ci nominis quieſcere. Verũ eius filius Alexãder cũ adeſſet: atq; hæc ſuſpiceret utpote adoleſcens & malorũ inexpertus nequaq̃ ãplius tolerare poſſe. Itaq; grauiter ferẽs ad Amyntã inquit. Tu uero pater cede ætati: abiq; hinc ad reqeſcẽdũ neq; indulgeas nimiũ potationi. Ego hic remanẽs oĩa hoſpitibus quæ oportet exhibeo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturũ aĩaduertens ad hæc reſpõdit. Fili inquiẽs uerba tua hinc me ſũmouẽtis pene ĩtelligo. Iõ enĩ me dimittis: q; aliqd noui agere ĩ aĩo hẽs. Q uare nolo te qcq̃ noui in hos uiros ꝑpetrare futurũ ĩ ꝓnicie nostrã: ſed tolera ſpectãs quæ gerũt. Nã q; ad diſceſſũ meũ pertinet parebo. His reſponſis Amyntas abiit. Et alexander ad perſas. Vobis ĩquit hoſpites cũ his fœminis uel oĩbus ſi libet facillime licet concumbatis: ſed cum qua earũ concũbere libeat indicate. Nũc enim fere tempus cubãdi aduẽtat: & uos bene potos eſſe temulẽtoſq; uideo. Proĩde has fœias ſi uobis cordi ẽ ſinite ire ad ſe leuãdũ: q̃s cũ lotæ fuerĩt accipiatis. Hæc locutus Alexãder approbãtibus ꝓſis egreſſas fœminas in muliebre remittit cõclaue: ac totidem uiros leues malas habentes mulieribus ueſtibus exornat: tradiq; pugionibus introducit: admouetq; ꝓſis: inquiẽs. Vos uero ꝓſæ a nobis in cõuiuium eſtis oĩ munificentia accepti: Q uippe quibus & quæ habebamus & quæ inuenire potuimus: ea oĩa repreſentauimus: & q; oĩum maximũ eſt ẽt noſtras ipſorũ matres & ſorores liberaliter exhibemus ut oĩ honore affecti a nobis ĩtelligatis quibus rebus digni eſtis: utiq; regi qui uos miſit renuncietis a græco quodam macedonum principe uos & menſa & lecto bene acceptos eſſe. Hæc locutus Alexander ſingulos macedonas quas fœminas eſſe aiebant: aſſidere iuſſit ſingulis perſis. Q ui poſteaq̃ a perſis attrectari cœpere illos obtruncauere. Et hac quidem morte affecti ſunt perſæ ipſi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & uehicula & familia & oĩs generis apparatus: quæ cũcta cum illis oĩbus pariter intercepta ſunt. Nõ multo deinde interiecto tẽpore cum magna horum uiroꝝ inter perſas inquiſitio fieret: Alexãder illos prudenter occupauit tũ multa aliis pecunia: Tũ ſorore ſua nomine Gygea Bubari data uiro perſæ uni ex inquiſitoribus interfectorũ. Ita horũ perſarũ cædes deprehenſa: ſed ſilentio ſuppreſſa eſt. Eſſe autem græcos qui hæc fecere a Perdica progenitos quẽadmodum ipſi aiunt & ego aſſentior in iis quæ poſtea dicam id ita eſſe probatur: & ii qui in olympia certaminibus græcorum præſunt conſentiunt. Nam cum Alexander certandi gratia ad hoc ipſum deſcendiſſet a concurſoribus prohibebatur q; negarent barbarorum id eſſe certamen: ſed græcorũ. At ubi palã fecit ſeſe argiuũ græcus eẽ iudicatus eſt: & ſtadium currens proximus primo extitit. Et hæc quidem ita geſta ſunt. Megabyzus autem pæonas ducens abiit in helleſpontum & illo tranſmiſſo peruenit ſardis. Cum interim Hiſtiæus mileſius iam muris cingeret locum quo a ſe petito donatus a Dario fuerat in prædium ſeruatæ ratis: qui locus eſt ad flumen ſtryõnẽ nomine myrcinus. Megabyzus cognito quod fiebat ab Hiſtiæo cum primũ uenit ſardis ducens pæones: ita eſt Dariũ allocutus. Rex quidnam tu rei feciſti dato loco ad urbem condendã in thracia uiro græco eidemq; ſolerti atq; induſtrio: ubi afatim materiæ eſt ad naues ædificandas multũq; remigũ atq; pecuniæ. Multis ẽt cum barbaris tũ græcis incolẽtibus qui nacti ducẽ faciẽt quicquid ille uel die uel nocte præceperit. Nũc tu uirũ hunc ita fauentẽ inhibe ne domeſtico bello afflicteris: inhibe autẽ miti modo ac cerſitũ: quẽ cũ acceperis: da operã ne quãdo in græciã reuertatur. Hæc locutus Megabyzus perfacile Dario perſuaſit tãq̃ probe ꝓſpiciẽs quod eſſet euẽturũ. Darius miſſo ĩ myrcinũ nuncio ad Hiſtiæũ hæc inquit. Hiſtieæ rex darius hæc dicit mihi rebuſq; meis melius cõſulẽtẽ q̃ te inuenio neminẽ: quod non uerbis ſed factis cõpertũ habeo. Proĩde cũ res magnas agere deſtinẽ: præſto mihi ſis ut ea tibi aperiam. His uerbis fide habita Hi

Alexãder ad perſas

Viri pro mulieribus,

Perſarum cædis in cõuiuio

Gygeam Bubariſ

Perdica

Myrcinuſ

Iuſtine libro septio

ſtiæus & ſimul magnificiẽs cõſiliariũ regis fieri ſardis ꝓfectus eſt. Cui aduenienti Dariuſ Hiſtiæe ego iquit ea de cauſa te accerſiui q̃ poſteaq̃ a ſcythis redire maturaui: & tu ab oculis meis abfuiſti: nullius rei deſideriũ tã me tenuit breui: q̃ ut tu in aſpectũ & colloquium meũ uenires cũ ſcias oĩum poſſeſſionum præcioſiſſimã eſſe uirum amicũ ſolertẽ bene ſẽ cientem: quæ ibi ambo adeſſe ego teſtimonio eſſe poſſum e rebus meis. Quare tibi ego q̃ feciſti probeq̃ ueniſti hoc gratificãdũ putaui ut omiſſa mileto & recẽs cõdita in thracia urbe me ſequaris ſuſa: eadẽ quæ ego habiturus: meuſq̃ cõuictor ac cõſiliarius futurus. Hæc locutus Darius una ſecũ Hiſtiæum ducens ſuſa uerſus iter intendit ꝓfecto ſardibus Artaphirene fratre ſuo ex eodẽ patre. Itẽ ꝓfecto Otane oræ maritimæ: cuius patrẽ Siſãnem unum e regibus iudicibus q̃ iniuſte ob pecuniã iudicaſſet rex Cãbyſes interemerat. Interemptoq̃ detractum corium in lora concidit: quibus tribunal in quo ille ſedẽs iudicarat intendit: ibidemq̃ eius filium Otanem ſedere iudicẽ ꝓcepit: atq̃ ĩ memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali ſedens: tũc Megabyzi ſucceſſor exercitus bizantios ac chalcedonios cepit. Cepit itẽ antandrum quæ eſt in terra troade: cepit quoq̃ lãponiũ. Sũpta ẽt a leſbiis claſſe cepit lẽnũ: & imbrũ a pelaſgis tũc quoq̃ utranq̃ habitam: Sed lemnii quoniam prælio contenderant: & aliquandiu repugnauerant: mala perpeſſi ſunt: quorum qui ſupfuere iis præfectum perſæ impoſuere Lycaretum Meandrii eius qui ſami regnauit germanũ. Hic lycaretus cum lemno præeſſet: hac de cauſa mortem oppetiit: q̃ oẽs in captiuitatem redigebat: atq̃ euertebat alios ĩ ſimulans deſertores ſcythicæ expeditionis: alios uexatores copiarum Darii a ſcythis reuertentiũ. Hæc iſte in ſua præfectura perpetrabat. Sed non diu in malis faciendis delituit: & ceperunt iteꝝ e naxo atq̃ mileto calamitates ionibus fieri: e naxo quidẽ q̃ inter ĩſulas felicitate præſtabat: e mileto aũt q̃ ea tempeſtate prope ſeipſam ſuperaris maxime florebat. Eratq̃ ioniæ prætextum cum laboraſſet duabus ſuperioribus ætatibus morbo ſeditiõis: donec eã ſeditionẽ parii ſedauerint ex omnibus græcis correctores a mileſiis delecti. Hunc aũt in modũ eos parii correxere. Cũ miletũ ueniſſent uiri inter parios preſtãtiſſimi cernerẽtq̃ domos uehementer labefactas dixerunt uelle ſe regionem ipſorum pagrare. Id faciẽtes & omnem agrũ mileſiũ luſtrantes: ut quẽq̃ fundum animaduertebãt bene cultum fructũq̃ emittentẽ: cõſcribebãt domini nomen. peragrata omni regione cũ paucos huiuſmodi fundos comperiſſent: q̃ maturrime ad urbẽ deſcenderũt. Coactoq̃ cœtu decreuerunt urbem ab iis eſſe incolẽdã: quorum fũdos bene cultos inueniſſent. Videri enim illos itã curaturos publica ut ſua ipſorum curauiſſent. Cæteros mileſios qui prius ſeditioſi fuiſſent: iuſſerunt horum dicto audientes eſſe. Ita mileſios parii correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere. E naxo quidẽ locupletes e plæbe in exiliũ miſſi miletũ ſe contulerunt. Miletum autem procurabat Ariſtagoras Molpagæ: Idẽq̃ gener ac conſobrinus Hiſtiæi Lyſagure quẽ Darius ſuſis deſtinebat. Nam Hiſtiæus mileti erat tyrannus: & per id tempus ſuſis degebat: dum naxii miletum uenere: Iam pridem Hiſtiæi hoſpites cum miletũ naxii aduenere obſecrarunt Ariſtagoram ut aliquantulũ copiaru ipſis præſtaret ad redeundũ in patriam ille colligens ſi per eum iſti in patriã redirent fore ut naxio imperaret: tamen prætendẽs Hiſtiæi hoſpitium ita eos eſt allocutus. Meæ quidem uires ad tãtũ copiarũ præbẽdũ nõ ſuppetũt: ut in uitis his qui naxũ tenent uos poſſim reducere: cũ audiã octo milia ſcutatorum naxiis ac multũ longarũ nauiũ eſſe: tamen omne ſtudiũ ad iſtud efficiendũ adhibebo hoc ſcilicet in aĩo uerſans: Eſt mihi amicus Artaphernes Hyſtaſpis filius Darii regis frater: qui perſis eſt omnium in aſiam maritimorum multo exercitu præditus ac mnlta claſſe. Hunc

Artapher nes
Otanes
Siſamnes
Antãdruſ
Lãponiũ
Imbrus
Lycaretuſ
Naxus
Ariſtago ras
Artapher nes

ego uirum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia: His auditis naxii instare Aristagoræ ut rem q̃optime posset conficeret: utq; munera homini polliceretur dicere & se exercitui sumptum suppeditaturos magnã uidelicet spem habebat cũ ipsi naxo apparuissent naxios omnia quæ iuberentur esse facturos atq; adeo cæteros insulanos. Nulla dum enim cycladũ insularum sub Dario erat profectus sardis Aristagoras ait ad Artaphernem esse insulã naxũ nõ spacioſam illã quidẽ: sed pulchrã alioquin & bonã: Ioniæq; uicinã: multis præterea & pecuniis & seruiciis præditã. Proide tu adnersus hãc regionem ducito exercitum per causam illuc exules reducendi. Quod facienti tibi magnæ sũt penes me in expedito pecuniæ præter illas quæ in exercitum erogabuntur. Has enĩ æquũ est nos præbere: qui aduentus nostri auctores sumus: & te insulas regi acquirere ipsã naxum & quæ ex hac pendent parũ & andrũ. Cæteraſq; quæ cyclades nominãtur. Vnde proficiscens haud difficile inuades eubœam insulam magnam ac beatam nec inferiorẽ cypro ac facilem sane ad capiendum centum omnino nauibus ad has occupandas sufficturis. Huic respondens Artaphernes: tu uero inquit quæ sunt ex utilitate regiæ domus exponis. & probe ista suades omnia præterquam de numero nauium. Nam pro centum nauibus ducentæ tibi ineunte statim uere in promptu erunt. Oportet tamen de his rebus auctoritatem quoq; regis accedere. His auditis Aristagoras lætus miletum rediit. Artaphernes autem misso susa ad Darium nũcio: per quẽ de rebus ab Aristagora dictis eũ certiorem faceret. ubi ille rem approbauit ducentas naues instruxit tum persarũ: tũ aliorum sociorum magna sane multitudine præfecto eis duce Megabate uiro persa familia achæmenidarum suo ac Darii consanguineo: qui si uera sunt quæ post hoc tempus gesta filiam desponderat Pausaniæ lacedæmonio Cleombroti filio græciæ tyrannidẽ affectãti. Delecto itaq; duce Megabate exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit e mileto Megabates Aristagora sumpto atq; ladum exercitu cum naxiis profectus est per simulationem eundi in helleſpontum: atq; ubi chiũ peruenit: classem continuit apud caucasa ut illinc uento aquilone traiiceret in naxum. Sed quoniam non erat fatale naxios ea classe deleri hoc negocii contigit. Megabates in circũeundis nauium excubiis offendit nauẽ myndiam a nemine custodiri: quam rem indigne ferens iussit satellites inuentum eius nauis principem nomine Scylacem uincire traiectum per thalamiam id est per foramẽ per quod remus extat: ita ut caput extaret corpus intus esset. Aristagoras a quodam factus certior hospitem suũ Myndium a Megabate uinctum afflictari persam adit hominẽ excusat: reposcit: cum nihil exoraret: ipse accedens Scylacem soluit. Id ubi resciuit Megabates grauiter admodum ferens Aristagoram inuasit: cui Aristagoras quid tibi inquit ẽ cũ istis negociis. Nõne te misit Artaphernes ut me sequereris: atq; eo nauigares quodcũq; ego iuberem: quid multa agis. His uerbis indignatus Megabates ubi non affuit: misit naxum quosdam cum naui ad rem naxiis quæ impenderent exponendam. Naxii ut qui minus q̃ hanc aduersus se classem uenturam expectabant: ubi id audierunt: oĩa cõfestim ex agris in urbem comportare: & se tanq̃ obsidendi essent instruere cibariis potu murorum refectione. Et isti quidẽ tanq̃ instante sibi bello sese apparabant. Illi uero posteaq̃ e chio in naxũ traiecerũt: iã præmunitos aggressi sunt. Consumptisq; quatuor in obsidione mẽsibus: absumpta quã secũ attulerant pecunia: & ab Aristagora maxima cum plura desideraret obsidio. Vbi mœnia naxiis exulibus edificauerunt: in continentẽ reuerterunt male affecti Aristagoras quando quod Artaphreem receperat præstare non poterat: nec exercitui stipendium exigenti dare præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos. Præterea ne regno mileti frauderetur: his de causis trepidus de defectione consul-

Naxus

Eubœa

Megabates

Pausanias

Thalamia remi foramen

tabat. Contigit enim e ſuſis ab Hiſtiæo uenire quendam compuncto noctis capite: q/ bus Hiſtiæus Ariſtagoram cõmonefaciebat ut ab rege deficeret. Id nãq; uolẽs Hiſtiæus Ariſtagore indicare quia alia ratione facere non poterat utpote itineribus cuſtoditis fi/ deliſſimo e ſeruis caput eraſit: litteraſq; impreſſit: & hoiem retinens quoad capilli refru/ ticarent: ubi illi renati ſunt raptiſſime dimiſit miletum nihil aliud mandans niſi ut cum miletum peruenisſet iuberet Ariſtagoram eraſo ſuo capite inſpicere. Ea autem ſtigmata ſignificabant (ut a me ſuperius dictum eſt) defectionem. Hoc ideo Hiſtiæus faciebat q̃ magnã ſibi iacturã ducebat ſe ſuſis diſtineri: etiam atq; etiam ſperans fore ut ſi ab Ariſta gora rebellaretur ad mare proficiſceretur. Sin miletus nil noui moliretur: nullam ſibi ui am amplius eſſe ad eam reuertendi intelligebat. Et Hiſtiæus quidem hæc conſiderãs nũ cium mittebat. Ariſtagoras autem cum ei hæc omnia conſentanea per idem tempus cõ/ tigiſſent: rettulit ad ſeditioſos tam de ſua ſententia q̃ de Hiſtiæi mandatis. Cui cum cæ/ teri omnes aſſenſiſſent iubentes ut rebellaret: Hecatæus tamen logopius id eſt ſermonũ auctor initio diſſuadere bellum ſumi aduerſus regem perſarum enumerans cunctas na/ tiones: quibus Darius imperaret: onmẽq; illius potentiam. Sed cum hoc perſuadere nõ poſſet: ſecundo loco ſuadere ut claſſe mare occuparent: negans ſe uidere qua alia ratione id eſſet euenturum. Scire enim ſe mileſiorum uires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ e tẽ plo: quod eſt in branchidis tollerentur: quas Cræſus lydus repoſuiſſet: multum ſpei reci/ pere maris potiũdi: atq; ita pecuniam & ipſos habituros ad utendum nec hoſtes ſpolia/ turos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ quemadmodũ a me in primo libro demõſtra/ tum eſt. Verum ne hæc quidẽ ſententia obtinuit: ſed illa ut oio rebellaretur utq; unus eo rũ myuntẽ nauigaret ad exercitũ: qui e naxo reuerſus illic agebat: ut conaretur duces claſ ſiarioꝝ cõprehendere. Miſſus ad hoc ipſum Iatrogoras dolo cepit Oliatũ Ibanolis my/ laſſenſem: & Hiſtiæũ Tymnis termerenſẽ: & Coem Alexãdri quẽ Darius mytilene do/ nauerat &: Ariſtagorã Heraclydis cymeũ: cõpluresq; alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras de fecit oĩa in Dariũ cõmentus. Et primũ quidẽ uerbo dũtaxat tyrannidẽ imutans: ſtatũ rei publicæ mileti conſtituit: ut ſecũ libenter mileſii rebellarent. Idẽ dehinc in reliqua ionia fecit tyrannoꝝ alios eiiciens alios utiq; quos ceperat e nauibus iis quæ aduerſus naxũ una ierant: ut ciuitatibus gratificaretur: aliũ in alia urbe diuendens ex qua quiſq; illorum erat quorum Coem mitylenæi ut acceperunt ſine mora ꝓductũ lapidibus iteremerũt. Cymæi ſuũ dimiſerunt. Poſteaq̃ & alii cõplures tyranni fuga ſolũ uertere: paſſim per ciuitates ty rannorum abdicatio facta eſt. Tyrãnis ſummotis Ariſtagoras mileſius ſecundo loco iuſ/ ſit in ſingulis ciuitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus: moxq; ipſe lacedæmonẽ triremi pro legato miſſus eſt. Opus enim erat magnã aliquã cõparare ſocietatẽ. Spartæ regnum iã nõ tenebat Anaxãdrides Leontis filius quia nõ ſupſtes erat: ſed eius obitu filius Cleo/ menes regnabat: nõ ille quidẽ ꝓpter uirtutis ſpecimẽ: ſed propter genus. Eteni Anaxan drides ducta in matrimoniũ ſororis filia: quæ & ſi cordi erat: tamen ex ea liberos nõ ſu/ ſcipiebat. Id cum ita eſſet ephori his eum uerbis incuſauerunt. Si tu tibi non proſpicis: cer te nobis hoc non eſt deſpiciẽdum Euryſthei genus labefieri: Tu quandoquidem uxorẽ habes: quæ non concipit aliam ducito gratiſſimã rem ex hoc ſpartiatis facturus. His ille reſpondens negat ſe earum rerum alterutrã eſſe facturũ ſed hos non recte conſulere: qui ipſum hortentur repudiata quam haberet uxore innoxia alteram ducere: eoq; ſe non eſ ſe pariturum. Cui ephori atq; optimates conſilio inter ſe habito rettulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitum facito quod dicimus: ac noli repu gnare ne quid de te ſpartiatæ grauius conſulant. Coniugem quam habes ut repudies nõ

Litteræ in capite im preſſæ

Logopi/ us id eſt ſermonũ auctor

Cræſi pe cuniæ

Oliatus

Anaxan/ drides

postulamus. quæcunq; ei præstas nunc ea omnia præstato. Alteram tamen ducito præter hanc uxorem quæ sit fœcunda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides duas deinc uxores habens binis ædibus habitabat haud quaquā sparciatice faciens. Non longo interiecto tempore uxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenē: quem mater iuc
Cleomenes cessorem regni spartiatarū nuncupabat. At uxor prior quæ hactenus sterilis fuerat & ipsa concepit hoc fato: usa quæ cū re uera prægnās esset domestici tamē posterioris uxoris. Id audientes ac molestē ferētes dicere iactari hoc ab illa animo subiicēdi sibi partum. Itaq; his indigne ferētibus exacto tēpore pariēdi ephori increduli fœminæ parturienti custo-
Dorieus des assederunt: quæ Dorieū peperit. Moxq; Leonidē: & post hunc gradatim Cleombro
Leōides tū. Sunt qui dicant Cleombrotū atq; Leonidē fuisse geminos. Quæ Cleomenē peperit
Cleōbro secūdo loco in matrimoniū ducta Prinetade Demarmeni filia alterum filiū amplius nō
tus genuit. Et Cleomenes quidē non compos ut fertur sed inops mentis. Dorieus autem in
Prineta- ter æquales omnes primus erat meritoq; putans se ob uirilitatē regno potiturū. Hic ita
dæ opinione præsumēs defuncto Anaxandrida cū Lacedæmonii Cleomenē ex lege q; maximus natu esset creassent indigne tulit id sibiq; a Cleomene imperari. Igitur petita a spartiatis plebe coloniam duxit: neq; delphico usus oracuło inquā terrā ad urbē condendam tenderet: neq; quippiam consuetorū executus adeo rem indigne ferebat in aphricā nauigās ducibus theræis ad Cinypē delatus locū cōmuniit totius aphicæ pulcherrimū iuxta flumen: sed illinc tertio eiectus anno a macis & aphris & carthaginensibus in peloponnesum abiit. Vbi Antichares uir eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis ut heracleam
Anticha- res in sicilia conderet affirmans Erycis regionem esse heraclidarū ipso Heracle id est Hercule conditore. Hoc ille audito delphos se contulit ad oraculū consulendū nūquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pytia eum potiturum respondit. Sumpta itaq; Dorieus classe quā & in aphricam duxerat italiā præter uehebatur: ea tēpestate ut ferūt
Telys sybarite cum Tely rege suo bellum crotoniatis erant illaturi. Id metuētes crotoniatæ Dorieum ut sibi opem ferret orauere. Hoc precibus iductus una cum illis aduersus sybariā contendit: eāq; cepit. Hæc sybariæ Dorieū & qui cum illo erant fecisse aiunt. Crotonia-
Callias tæ negant quempiā se peregrinum in bello aduersus sybaritas asciuisse præter unum Calliam heleū amicleorū uaticinū: & hūc a Tely sybaritarū tyrāno ad ipsos trāsfugisse hoc modo q; sacrificās de eūdo aduersus crotonē nō litaret. Hæc isti aiunt: quarū rerū utriq; testimonia hæc afferūt. Sybaritæ quidē phanū ac tēplū prope crastin lapidū maceriam
Crastis quod Dorieū capta urbe aiūt extruxisse Mineruæ cognomine crastiæ: & hoc ipsius Dorici necis uolunt esse maximū testimoniū: q; præter uaticinia agens interemptus est. Si enī nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset: nec trasgressus esset erycinam regionē obtinuisset: & obtētam possedisset non ipse cū exercitus absūptus esset. At crotoniatæ multa mō strant peculiariter donata Calliæ heleo in agro crotonienſi: quæ etiam ad meam usque memoriam prognati Calliæ colebant. Dorieo autem & eius posteris nihil omnino fuisse donatum: cui si in bello sybaritano fuisset crotoniatis auxilio multo plura quā Calliæ fuisse donanda. Hæc pro se utriq; eorum testimonia referunt: quorum utris accedere ut quisq; mauult: his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorieo & alii duces co-
Euryleō loniæ spartiatarum deducendæ Thessalus & Parabates & Cæleas & Euryleon: qui cum omni classe siciliam tenuerunt superati a phœnicibus atque egestanis in prælio occubuerunt. una tantum ex hac aduersa pugna superstite Euryleonte: qui collectis eorum reliquiis occupauit minoam selinusiorum coloniam: selinusioisque liberauit monarchia Pytagoræ. Hunc cum sustulisset ipse tyrannidem selinuntis inuasit. Sed breui monarchus id est unicus princeps extitit. Nam selinusii impetu in eū

facto cum ad Iouis forensis aram confugisset obtruncarunt. Dorieo & uitæ & mortis co mes fuit Philippus Bucacidæ uir crotoniata: qui disponsa sibi filia Telys sybaritæ crotõe profugerat: abnegatoq; matrimonio transmisit cyrenem. Ex hac discedens sectatus est familiarẽ triremẽ ac familiariũ uiroꝝ sumptũ: q; esset olympionices ideſt uictor certami nis ad olympia: & omnium illinc græcorum ipecioſiſſimus. Ob quã corporis ſpeciem a ſegeſtanis ea quæ nemo alius reportauit. Nam ſepulturæ eius heroico monumento ex tructo ſegeſtani hoſtias offerunt. Hunc in modum Dorieus uita functus eſt: qui ſi in ani mum induxiſſet ſibi ferendum eſſe Cleomenis regnum: & in ſpartam permanſiſſet: re gno fuiſſet lacedæmoniorum potitus. Neq; enim diu Cleomenes imperauit: ac ſine libe ris deceſſit una duntaxat relicta filia nomine Gorgo. Cleomenem igitur imperium tenen te ſpartam uenit Ariſtagoras mileti tyrannus: Cleomenemq; allocuturus conuenit habẽs (ut lacedæmonii aiunt) æream tabellam in qua totius terræ ambitus erat inciſus: cũctumq; mare atq; omnia flumina. Huius in colloquium ubi uenit: ita ad eum inquit. Studium meũ Cleomenes qui huc aduenerim ne mireris. Non enim ab re hoc fit. Prolem ioniam pro libera ſeruam eſſe cum nobis ipſis dedecus dolorq; maximus eſt: tum uero uobis & eo maior: quo magis cæteros in græcia antecellitis. Proinde nunc per deos græcos eripite Io nes a ſeruitute conſanguineos ueſtros: quod facile eſt ad præſtandum. Nam neq; barba ri ſunt uiri ſtrennui: & uos in ſummum rei bellicæ per uirtutem euaſiſtis: & genus pugnã di eorum huiuſcemodi eſt breues arcus: ac breuia ſpicula: longas brachas: longaſq; in ca pitibus criſtas: unde faciles captu ſunt gerentes in pugnam eunt. Ad hæc tantum bonorũ eſt his qui eam incolunt continentem: quantum non eſt cæteris uniuerſis: tum auri ut ab hoc incipiamus: tum argenti: tum æris: tum uariæ ueſtis: tum iumentorum: tum manci piorum: quibus uos ſi potiri libuerit potiemini. Sunt quoq; inter ſe confines ut ego diſſe ram. His Ionibus cõfines ſunt lydi: qui terram incolunt: tum aliarum rerum: tum uero ar genti feraciſſimã. Hæc autem dicebat oſtendens ex ambitu terræ in tabella quam attule rat deſcripto lydis uero dicebat Ariſtagoras confines ſunt hi phryges auroram uerſus pecorum copia & terræ ubertate: omnium quos ego noui longe beatiſſimi. Phry gibus confines ſunt capadoces quos nos ſyros appellamus His confines ſunt cili ces huius maris accolæ: ubi hac cyprus inſula eſt ſita qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His cilicibus cõfines ſunt ii armenii: & ipſi re pecuaria abundantes. Ar meniorum hanc regionem contingunt matieni: quorum terræ ciſſia hæc confinis eſt. In qua iuxta fluuiũ hũc choaſpem ſita ſunt hæc ſuſa: ubi rex magnus domicilium habet: atq; hic pecuniarum theſauri ſunt. Hanc uos urbem ſi animoſe ceperitis: iam cũ Ioue de diui tiis licet certetis. Neque uero operæ precium eſt uos ſuſcipere prælia pro terra neque multa neque ita feraci: & pro exiguis finibus aduerſus meſſenios ueſtros conſortes & ar cades & argiuos quibus nihil eſt neq; auri neq; argenti: quarum rerum cupiditate quis in ducitur ad morte periclitanduum. Ergo cum offeratur occaſio totius aſiæ facile potiun dæ: aliud quippiam præoptabitis. Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes mileſie inquit hoſpes in triduũ tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſũ eſt. Vbi uero dies reſpõſiõi p̃ſtituta affuit: & ad locũ de quo cõuenerãt uẽtũ eſt: Interroga uit Ariſtagorã Cleomenes quot dieꝝ ab Ionio mari ad regẽ ſit iter. Ariſtagoras alioquin ſolers & ualde illũ antecellẽs prudẽtia: in hoc tñ lapſus eſt: q cũ non deberet rẽ ut ſe habe bat illi aperire uolens ſpartiatas in aſiam educere dixit triũ menſiũ neceſſe iter. Cleome nes interpellata huius q̃ ordiri inſtituerat oratione de itineris ſpacio inqt hoſpes mileſie abſcede e ſparta añ ſolẽ occidẽtẽ. nihil enĩ rõis dicis. Cũ iſtud facile ſit lacedæmõiis q uis eos trimeſtri itinere abducere a mari. h locutus Cleõenes domũ abiit. Ariſtagoras ſũpto

Monar chus

Cleome nes

Gorgo

Tabella totius or bis

Ariſtago ræ tabella

Ionũ ar ma

Iones

Lydia

Phryges

Cappado ces

Syri

Cilices

Armenii

Matieni

Ciſſia

Choaſpes

Suſa

oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit: eāq; ingressus iubebat p̄cabundus ad se audiendū mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia: cui nomen erat Gorgo unica proles: eaq; octo aut nouē annos nata. Cleomene iubēte eū dicere quæ uellet. filiolæ enī gratia nolle prohibere. Tūc Aristagoras incepit polliceri illi undecim talenta si præcibus suis annueret. Abnuente Cleomene subinde adiiciendo eo peruenit: ut quinquagīta talēta polliceretur. Ad quod puella pater inquit hospes te corrūpet: nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes in aliud cōclaue abiit: & Aristagoras e Sparta prorsus abscessit: nō facta ei amplius potestate indicādi itineris: quod erat usq; ad regem. Ea nāq; itineris ratio ita habet. Vbiq; sunt regii stathmi id est mansiones ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta atq; tutum: id nunquā intermissum per lydiam & phrygiam uiginti mansionum hoc est uicenorum castroꝝ est: parasangæ nonaginta quatuor & dimidiatus. Ephrygia excipit fluuius Halys: cui iminent portæ quas transire oio necesse: atq; ita fluuiū transmittere: & præsidium quod supra illum est transgresso in cappadociam & eam permetienti usq; ad fines cilices duo de triginta stathmi sunt parasangæ centum quatuor. In horum mōtibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso & per ciliciam iter facienti tres stathmi sunt: parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab armenia disterminat flumen: quod nauibus transitur nomine euphrates. In armenia stathmi sunt diuersoriorum quindecim: parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus: in quibus & præsidium est. Eam fluuii qui nauibus transeuntur quatuor interfluunt: quos transmittere prorsus necessarium est. Primus tigris. Secūdus dehic ac tertius eiusdē nominis: & si non idem fluuius nec ex eodem fluens loco. Nam horum quos enumeraui primus Tigris ex armeniis fluit: alter ex matienis. Quartus fluuius noīatur Gynges: quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac armenia in terram matienam tendenti stathmi sunt quatuor: unde in regiōem cissiam trāseunti sunt undecim stathmi: parasangæ uero quadraginta duo & dimidiatus ad fluuium choaspem: & eū nō nisi nauibus transmittendū: supra quem urbs Susa est sita. Oēs autem hi stathmi sunt centum undecim. Tot diuersoria stathmorū sunt ascendenti sardibus Susa. Quod si iter regium recte metiamur parasangis: & parasanga ualet quantū triginta stadia ut ualet: sunt e sardibus ad regiam quæ dicitur memnonia tredecim milia stadiorū & quingenta: cum sint parasangæ quadringenti quinquaginta. Itaq; peragrādo singulis diebus centena & quinquagena stadia consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modū ab Aristagora milesio apud Cleomenem lacedæmonium dicēte trium mensium iter esse recte dicebatur. Quod si quis exploratius ista inquirat: hoc quoq; ego indicabo. Nam iter ab epheso ab sardis hac ratione decet cōputari. A græco mari ad susa (hæc enim urbs Mennonis uocatur) dico esse tredecim milia stadiorum & quadraginta. Ex epheso ad sardis quingenta & quadraginta stadia: atq; ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. Digressus e Sparta Aristagoras Athenas contendit tyrannis liberatas hoc modo. Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæq; tyranni fratrem: qui in somnis uisionem cladis suæ euidentissimam uidisset interfecere Aristogiton & Harmodius prisco genere gephyræi. Post hæc nihilominus athenienses immo magis: quam prius tyrānidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat pridie panathenæorum uidebatur Hipparchus cernere uirum assistentem sibi procerum atq; speciosum hos uersus p ænigma dicentē. Intoleranda leo tolera tolerās aio ægro. Nemo uiris penas iniustis iure repēdet. Vbi dies illuxit: cōfestim p̄ se ferebat referre hæc uelle ad somnioꝝ cōiectores. Sed mox spreta uisiōe misit pōpā. Vbi mortē opetiit gephyræi. e qbus erāt pcussores

Gorgo

Puellæ astus

Stathmi

Euphrates

Tigris

Gynges

Susa

Susa Mēnonis urbs

Hipparchus

Gephirei

Hipparchi ut ipſi aiũt fuere a principio ex erethria oriundi. Verum ut ego interrogando cõperio: fuere phœnices ex his qui cũ Cadmo i terrã quæ nũc uocatur boetia uenere: atq; eã incoluere ſortiti tanagricũ tractũ. Vnde cadmeis primum per argiuos exactis itẽq; boetios hi gephyræi expulſi athenas diuerterunt. Ab athenienſibus recepti ſub conditiõibus ſunt ut ciues inter eos eſſent multis nec memoratu dignis: quas agerent rebus impoſitis. Phœnices iſti q cũ Cadmo aduenerunt quoq; gephyræi fuere dũ hanc regionẽ incolũt: cũ alias multas doctrinas in græciã introduxere: tũ uero litteras quæ apud græcos ut mihi uidetur antea non fuerant. Et primæ quidẽ illæ extiterunt e quibus oẽs phœnices utuntur. Progreſſu deinde temporis una cũ ſono mutauerũt modulũ priſtinũ. Et cũ ea tempeſtate in pleriſq; circa locis eorũ accolæ Iones eſſent: qui litteras a phœnicibus diſcendo acceperant: eas illi cũ ſuis pauculis collocantes in uſu habuerunt: & in utendo confeſſi ſunt: ut tõ ferebat uocari phœnices quia eſſent a phœnicibus in græciam illatæ: priſcaq; cõſuetudine byblos appellant pelles q; aliqñ penuria librorũ hoc eſt ſcyrporũ: pellibus caprinis ouilliſq; utebantur. Adhuc quoq; ad meã uſq; memoriam multi barbarorũ talibus in pellibus ſcribũt. Quin ipſe uidi apud thebas boetias in Iſmenii Apollinis tẽplo litteras cadmenas in tripodibus quibuſdam inciſas magna ex parte cõſimiles ionicis. Quorũ tripodũ unus habet hoc epigramma. Optulit Amphitryon me gẽtis theleboorũ. Hæc fuere circa ætatẽ Laii qui fuit filius Labdaci nepos Polydorii ꝓnepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait: Scæus in aſſueto pugilũ certamine uictor Me tibi ſacrauit ſpecioſũ munus apollo. Scæus hic Hippocontis filius fuit: qui tripodẽ dedicauit: niſi alius fuit idẽ qd' hic nomẽ habẽs circa ætatẽ œdipodæ Laio geniti. Tertius tripus & is hexametro carmine ait Laodamas ipſum tripodem ſua in urbe monarchus fuit. Hoc inſigne decus tibi magne dicauit appollo. Sub hoc Laodamante Eteoclis filio qui monarchus fuit ſolus. i. principatu eſt potitus eiecti ſunt cadmei ab argiis: & ſe ad encheleas cõtulerũt. Gephyræi aũt poſtea in ſuſpitionẽ boetioq; cũ neniſſent. athenas cõmigrarunt. Vbi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum a cæteris cũ alia. quædã tũ Cæreris achææ & templũ & orgia. Q d' fuerit uiſum Hipparchi in ſomnis & unde fuerũt oriũdi gephyræi ex quibus fuere percuſſores Hipparchi: a me cõmemoratũ eſt. Vnde oportet ad eũ redire ſermonem: quẽ a prĩcipio inſtituerã qua ratione ſint athenienſes liberati tyrannis. Hippia tyrannidẽ optinẽte & infenſo eis ꝓpter cædem Hipparchi alcmæonidæ q genere ſũt atheniẽſes ꝓfugi patria ꝓpter piſiſtratidas: qñ ipſis una cũ cæteris exulibus res de redeundo tẽtata oi ope fruſtrata fuit conatiq; athenas reuertendo liberare uehemẽter deciderant lipſydriũ ſup mæoniam cõmunierũt. Dehinc oĩa aduerſus piſiſtratidas comminiſcẽdo mercede cõduxerũt ab amphictyonibus templũ delphis ædificandũ id quod eſt: tunc aũt nõ erat. Enimuero cũ bene nominati eſſent ac uiri ſpectati iã inde a ſuis maioribus extruxerunt templum exemplari pulchrius ac cætera oĩa. Nã cũ ex lapide porino cõuentum eſſent: ut illud facerẽt: tñ anteriora eius e pario lapide effecerunt. Vt igit' athenienſes aiunt hi uiri delphis ſedentes pythiã pecunia perſuaſerunt: ut & quotiens uiri ſpartiatæ uenirẽt ſiue priuato ſiue publico agmini petentes oraculum proponeret ipſis liberare athenas. Lacedæmonii autem poſtquam ſibi idem ſemper diceretur mittunt Anchimolium Aſteris inter populares eximium cum exercitu ad expellẽdos athenis piſiſtratidas tã & ſi hoſpites ſuos & in primis amicos. Antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaq; mari nauibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad phaleq; appulſus copias eduxit. Id ꝓſciſcẽtes piſiſtratidæ auxilia e theſſalia euocauerũt. Socictatẽ enĩ cũ thaſſalis fecerãt: qbus rogãtibus cõi decreto theſſali miſerũt mille eqtes cũ ſuo rege Cinea uiro Co-

Litteræ apud græcos

Litteræ phœniceſ Bybli

Laii genus

Labdacus

Scæus

Laodamas

Athenaq; tyrãni Hippias, Lipſidriũ

Alit Iuſtinꝰ l. v. de Tyrãnoꝝ fuga

Anchimolius

Cyneas rex

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu UAM

niæo. Hos ſocios ubi habuere piſiſtratidæ: hoc excogitauere. planiciem phalereorũ deter
gũt: eũq; locum equitabilem reddunt: atq; illac equitatũ in caſtra hoſtium immittunt.
Equitatus in lacedæmõios irruens cum alios multos. Tũ uero Anchimolium in teremit:
Cæteros qui ſuperfuere ad naues reppullit. Hunc in modum primus lacedæmoniorum
exercitus abſceſſit. Extat in Alopecis atticæ buſtum Anchimolii iuxta Herculis templũ:
qđ eſt in cynoſargi. Poſt hæc lacedæmonii maiores copias contra athenas miſerunt nõ
mari ſed terra præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ: filio: cum quibus oram atticã
inuadentibus congreſſus primum theſſalorũ equitatus non diu poſt in fugam uerſus eſt fu
ſis ſupra quadraginta e ſuis. Quibus ſuperfuere qua quiſq; potuit recta intheſſaliam rediere:
Cleomenes ad urbem pergens una cum iis athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant obſe
dit tyrannos intra murum pelaſgicum redactos. Neq; tamen omnino piſiſtratidas eie
cere lacedæmonii. Quippe qui de facienda obſidione non cogitauerant. & piſiſtratidæ
cibo potuq; bene inſtructi erant. Itaq; cum aliquot dies lacedæmonii tyrannos obſedi
ſent ſpartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus idem aliis fauſtus extitit. Nam fi
lii piſiſtratidarum qui clam extra regionem ſeponebantur intercepti ſunt. Quo ex facto
omnes eorum res perturbatæ ſunt: & pro redimendis filiis ad uoluntatem athenienſi
Sigeum um tranſegerunt: ut intra quinq; dies ex attica excederent. Moxque in ſigeum quod eſt
ſupra ſcamandrum conceſſerunt: cum ſex & triginta annos regnaſſent oriũdi e Pylo atq;
a Neleo ex eiſdem pgnati ex quibus ii q fuere cũ Codro ac Melãtho: q prius aduẽticii: tñ
Hippo athenienſium reges euaſere. Eaq; de re Hippocrates Piſiſtrati pater repetita memoria Pi
crates ſiſtrati filii Neſtoris idem nomen filio ſuo impoſuit. Hoc athenienſes modo tyrannis
Piſiſtra liberati ſunt: qui recepta libertate quæcunq; aut fecere aut paſſi ſunt memoratu digna an
tus tequã ionia defecerit a Dario: & Ariſtagoras mileſius athenas oratũ auxilia uenerit. Hæc
prius ediſſeram. Athenæ cum magnæ fuiſſent ãtea tunc tamen tyrannis liberatæ extite
Cliſthe re maiores. In quibus duo uiri præpollebant Cliſthenes uir alcmæonides: qui (ut fama
nes fert) Pythiam perſuaſerat: & Iſagoras Tiſandri illuſtrui quidem familia: ſed q̃ uetuſta nõ
queo affirmare. Eius tamen cognati Ioui cario immolant. Hi uiri perfectiones de poten
Iſagoras tatu contendebant. Cliſthenes cum uinceretur populum amplectendo ex quatuor tribu
bus mox decem effecit: cognominibus. Ionis filiorum Leontis & Aegicoris & Argadei
& Hopletis in alia cõmutatis: quæ ipſe inuenit aliorum heroum indigenarũ præterquam
Aiacis: quẽ & ſi hoſpitem: tamen adiecit utpote finitimum ac ſociũ. Qua in re uidetur
mihi Cliſthenes hic auũ ſuum maternum Cliſthenem ſicyonis tyrannum fuiſſe imitatus.
Ille enim quia cum argiis bellum geſſiſſet: ſummouit e ſicyone certamina canentium poe
mata ob Homeri carmina: in quibus argos atq; argii tantopere celebrantur. Neq; hoc
modo ſummouit: ſed etiam optauit monumentum Adraſti calamitoſi: quod erat in ip
Adraſtus ſo ſicyonorum foro quia fuerat argius exterminare. Ideoque delphos adiit ad oraculum
conſulendum nunquid Adraſtum eiicere: cui Pythia reſpondens inquit Adraſtum qui
dem ſicyonum regem eſſe. Ipſum uero lapidatorem. Id non concedente ſibi deo Cliſthe
nes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret: quod ubi excogitaſſe ſibi ui
ſus eſt: miſit ad boetias thebas nunciatum uelle ſe afferre ſicyonem Menalippum Aſtaci
filiũ: eũq; tribuẽtibus thebanis in urbẽ intulit: atq; ei phanũ in ipſa curia deſignatũ exædi
ficauit munitiſſimo in loco: in quẽ intulit Menalippum. Qđ factũ deberet exiſtimari q̃
Meceſtes inimiciſſimum Adraſto q; & Meceſtem fratrem eius & Tydeũ generum Menalippus
Menalip interfeciſſet. Cliſthenes ubi phanum extruxit: hoſtias & dies feſtos Menalippo dedit ab
pus Adraſto ereptos: quibus illum ſicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant.

Etenim regio Polybi fuerat: qui cū ſine liberis decederet: imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. Eum ſicyonii cum aliis honoribus proſequebantur: tū uero tragicis choris ita ut non Dionyſum: ſed Adraſtum uenerarētur. At Cliſthenes choros quidem Libero: cæteras uero cerimonias Menalippo dicauit. Hæc ille in Adraſtū egit. Tribus autē doriēſiū ne forent eædē ſicyōiis quæ argiis in alia noīa cōmutauit: ex qbus ſicyonios plurimū ridiculos reddidit. Quippe ſuis & aſini ultima cognomina ppriſtinis īpoſuit p̄terq̄ tribui ſuæ: cui a ſuo ipſius imperio nomen indidit id eſt ab archæ. Itaq; hi tribules archelia uocabantur. Cæterorum alii hyatæ id eſt ſuales: alii oneatæ id eſt aſinales: alii choereatæ id eſt porcales. His tribuū nominibus ſicyonii & Cliſthene imperante & eo defuncto ad ſexaginta annos uſi ſunt: quæ poſtea inter ſe reputantes in alia tranſtulerunt. hyleas pamphylos: dymanates. Quartæ tribui quam adiecerunt īpoſito cognomine Aegileæ ab Aegileo Adraſti filio. Hæc ſicyonius Cliſthenes & ipſe (ut mihi uidetur) præ contemptu ionum ne forent eædem ipſis & ionibus tribus Cliſthenem ſibi cognominem imitatus eſt. Cum enim populus athenienſis fuiſſet antea exagitatus: poſteaquam oīum auctoritatem ad ſuam unius redegit: tunc tribuum nomina cenſuit immutanda & plures ex paucioribus faciendas decem pro quattuor & totitem phylarchos id eſt tribunos a tribuum præfectura. Ita populos in tribus diſtributo atq; compoſito erat multo ſuperior his qui erant contrariæ factionis. Superatus in partibus Iſagoras hoc inuicem excogitauit ut Cleomenem lacedemonium aduocaret. Iam inde ab obſidione piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui tamen culpabatur q̄ ad uxorem Iſagoræ uentitaret. Is miſſo primum athenas caduceatore Cliſthenem eiecit: & cum eo alios complures athenienſes. quos piaculi inſimulabat uidelicet admonitu Iſagoræ hæc dicens. Nam Iſagoras atq; amici eius non erant affines cædis: cuius inſimulabantur alcmæonidæ & qui erant enages ita nominabantur qui athenienſium piaculo obſtricti erant. Cylon quidā athenienſis uir olympionices affectatæ tyrannidis compertus eſt. Simulato nāq; æqualium ſodalitio arcem occupare conatus. Id cū efficere non potuiſſet: aſſedit ſimulacro dei ſupplex ipſe ac ſocii. Hos illinc ſummouerunt quidem magiſtratus naucratiorum: qui tunc athenas incolebant data fide puniendi eos citra mortem. Sed culpa horum mox interfectorum fuit penes alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Vbi Cleomenes per nuncium eiecit Cliſthenē atq; piaculares: quāuis Cliſthenes ipſe profugiſſet: nihilo ſecius athenas uenit non magna cū manu: atq; illinc ſeptingentas familias militares athenienſium tanquā piaculo contaminatas relegauit: quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſoluere: & magiſtratus trecentis Iſagoræ militibus mandare. Verum reluctante ſenatu atq; obtemperare nolente Cleomenes Iſagoraſq; cū ſuæ factionis hominibus arcem occuparunt. Quos cæteri athenienſes cum ſenatu ſentientes biduo obſederunt. Tertio die quicunque lacedæmonii ibi erant: accepta fide e regione diſceſſerunt: rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. Nam ei ad occupandam arcem aſcendenti & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti: exurgens e ſella ſacerdos antequam ille ualuas reſeraret. Lacedæmonie inquit hoſpes rurſus redeas: neue tē plum introeas. Non enim doribus hic introire fas eſt. Cui Cleomenes. Ego inquit mulier dores non ſum ſed achæus. Itaque admonitu uti nolens atque in conatu pergens: tunc quoq; iterum a propoſito cum lacedæmoniis decidit. Cæteris ad necem iunxere athenienſes: & in iis Timeſitheum fratrem eius: cuius manualia opera atque ſtrennuitatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in uincla coniecti mortem oppetiere. Athenienſes autem poſt hæc reuocatis Cliſthene ſeptingentis militum familiis quos

Polybus Adraſtus

Hyatæ Oneatæ Choereate.

Aegileus

Phylarchi

Enageus Cylon

Cleomenes exagitauerat Iardis mittunt ad cõtrahendam cũ perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cũ Cleomene atq; lacedæmoniis eſſe bellãdum: ut ſardis uenire nũcii mãdataq; expoſuere: perconctatus eſt eos Artaphernes Hyſtapſis filius ſardium prætor qui nam homines eſſe athenienſes: & ubi terrarum incolentes qui ſocii perſarum fieri orarẽt. Vbi id ex nunciis audiuit: ita eis ingenue reſpondit. Si regi Dario terram darẽt & aquam ſe cõtracturum cũ eis ſocietatem. ſin minus illos abſcedere præcepit. Nuncii inter ſe colloquuti q; ſocietatem facere cuperent daturos ſe eſſe dixerunt. Quo nomine ubi reuerſi ſunt domum uehemẽter accuſati ſunt. Cleomenes intelligens ab athenienſibus ſe & uerbis & factis lædi: ex omni peloponeſo copias coegit diſſimulans quem ad finem cum haberet in animo tum populum athenienſem ulciſci: tum Iſagoram conſtituere tyrannum qui una cum eo ex arce deceſſerat. Comparato exercitu ingenti ipſe eleuſina inuaſit & ex compoſito boetii Cenoem occuparunt: & hyſies ultimos atticæ populos & ab altera parte chalcidenſes oræ atticæ loca populabantur. Atheniẽſes & ſi ancipiti bello diſtricti boetioq; & chalcidenſiũ ultione dilata arma cõtra peloponnẽſes in eleuſine agentes ferunt. Dumq; ambo exercitus conſerturi prælium eſſent. Corinthii primi oĩum ſecũ reputãtes iniuſte a ſe agi auerterunt ſe atq; abſceſſerunt. Secũdũ hos idem fecit Demaratus Ariſtonis filius: qui & ipſe erat rex ſpartiatarũ & e lacedæmone copias contraxerat: nec a Cleomene ſuperiori tempore diſſenſerat. Ob quam regum diſſenſionem lex apud ſpartam lata eſt non licere utriq; regi cum exercitu prodire. Nam prius prodibant & his ſeiunctis alteum quoq; e Tyndaridis relinqui. Quin & iſti ante hac ab eis euocati exerciũt ambo comitabantur. Tũc cæteri ſocii qui erant in eleuſine cernentes non conuenire inter reges & corinthios aciẽ deſeruiſſe: & ipſi dilapſi abierunt. Quarto nunc dores in atticam profecti ſunt bis ad bellandum ingreſſi: bis ob atheniẽſium multitudinis cõmodum. Primo quia megara coloniam deduxerãt: quæ expeditio recte uocetur ſub Codro athenienſium rege Iterum ac tertio dum ad expellendos piſiſtratidas ex ſparta uentum eſt. Quarto dũ Cleomeres peloponnenſes ducens eleuſinẽ inuaſit. Ita quarto tunc dores aduerſus athenas expeditionẽ ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu ibi athenienſes uolentes ultum ire iniurias: primam expeditionem fecerunt aduerſus chalcidenſes: quibus boetii ad euripũ iere ſuppetias. His conſpectis athenienſes putarunt ſibi cum eis priuſquam cũ chalcidenſibus pugnam conſerendam. Itaq; ingreſſi cum illis egregie ſuperant: pmultiſq; eorũ cæſis ſeptingentos capiunt. Eodem die tranſgreſſi euboiam cum chalcidenſibus conflixere: quibus etiam uictis quatuor milia colonorum in prædiis equitum relique runt. Equites autem apud chalcidenſes uocabantur locupletes. Horum quoſcunq; ceperunt una cũ boetiorum captiuis uinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto poſt binis mulctatos minis ſoluerunt: eorumq; quibus alligati fuerant uincula in arce ſuſpenderunt: quæ ad meam uſq; memoriam extabant pendentia e muris a medõ ambuſtis e regiõe cœnaculi ad occaſum ſpectantis: decimã quoq; redemptionis conſecrarunt. Facta ærea quadriga quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim propylæa arcis ſtabat cũ hac inſcriptione. Attica perdomitis acri ſub marte iuuentus Boetum populis chalcidicaq; manu Damna rependerunt uinclis & carcere cæco. Quorum hæ de decima ſtant tibi pallas equæ. Et athenienſes quidem augeſcebant. Iuris autem æquabilitatẽ eſſe rem bonam nõ ex uno tantum: ſed undiq; datur intelligi. Si quidem athenienſes quam diu tyrannis ſubiecti fuerunt nullis finitimorum in bello præſtantiores erant. Liberati uero tyrannis multo omnium primi extitere. Vnde liquet eos dum tyrãnis parebant de induſtria peccaſſe tanquam domino laborantes. At libertate parta ſibi ipſi quiſq; rem gerere properabat.

Hyſies

Demaratus rex

Athenienſes ita agebant. Thebani autem poſt hæc ulciſcendi illos cupidi ſciſcitatum ad deū miſerūt. Quibus reſpondens Pythia negabat per ſeſe eos poſſe illos ulciſci: iubebat q; ut ad famæ celebritatem referentes rogarent ſibi proximos. Reuerſis q; miſſi ad oraculū erāt: ac reſponſum exponentibus: Thebani illud nihili facientes quod referebatur ut rogarent proximos dicebant. Nūquid non proxime nos incolunt tanagræi coronæiq; & theſpiēſes: qui noſtri aſſidue cōmilitones alacri atq; concordi in partes animo bella nobiſcū tolerāt. Quid hos rogari oportet: nunquid potius hoc nō habendū pro oraculo. Hæc illis ratiocinantibus quidam re audita inquit ego quid ſibi uelit oraculū uideor mihi intelligere. Aſopi duæ filiæ fuiſſe tradūtur Thebe & Aegina: quæ qm̄ ſorores ſunt opinor deū reſpondere nobis ut æginetas rogemus: qui uicem noſtram ulciſcentur. Thebani quoniam nulla q̄ hæc uiſa eſt dicti potior ſententia protinus miſere ad æginetas orādos auxilia tanq̄ proximos ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere ſe mittere cū eis æacidas. Societate æacidarū freti thebani cum laceſſiſſent athenienſes accepta offenſione aduerſæ pugnæ: iterū auxilia uiroꝝ remiſſis æacidis orauerūt. Quoꝝ præce moti æginetæ tū magnitudine opum inflati: tū priſtinæ inimiciciæ quā geſſere cū athenienſibus memores: bellum illis haud indictū intulerūt. Nam cū athenienſes boetiis incūberēt ipſi longis nauibus in atticam traiicientes cū alios multos populos i cætera ora maritima tū phalerū diripuerūt magnā ex hac re calamitatē athenienſibus afferentes. Inimicitia āt quā æginetæ aduerſus atheniēſes debebāt ex hoc initio extitit. Epidaurii cum ſua ipſis terra nihil redderet: de hac calamitate delphicum conſulere oraculum. Quibus Pythia iuſſit ut Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra erigerent. & poſtq̄ erexiſſent melius ſecum actum iri. Sciſcitantibuſq; epidauriis utrū ex ære facerent illa an ex lapide: reſpondit ſe e neutro fieri ſinere: ſed e ligno oleagino: oleæ tamen nō oleaſtri. Rogabant igitur epidaurii athenienſes ut ſibi permitteret oleam incidere quæ ſcilicet oleas illas ſacratiſſimas eſſe exiſtimarent. Fertur etiam nuſquam gentiū niſi athenis illa tempeſtate oleas fuiſſe. Atheniēſes ſe uero dixerunt conceſſuros hac duntaxat lege ſi quot annis illi ſacra Mineruæ urbanæ & erictheo afferrent. Accepta condirione epidaurii quæ rogabant impetrauerūt: & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraq; ſua fructum eis ferente quod conuenerat athenienſibus perſoluebant. Eo tempore atq; ſuperiori æginetæ epidauriis parebant tum in aliis: tū uero in litibus quas æginetæ inter ſe uel auctores uel rei illuc ſe conferentes agebāt. Verum ex eo tp̄e fabricatis nauibus nullo conſilio uſui ab epidauriis deſciuerūt. Factiq; hoſtes ac mari potiti cum alias clades inferebant: tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaq; aſportata in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt: cui nomen eſt Oeæ niginti ferme procul ab urbe ſtadiis. Hoc in loco illis erectis ſupplicabant ſacrificiis atq; iocabundis choris mulierum denis uiris utriq; dæmonum aſſignatis: qui choris præeſſent. Nā chori neminem uirum nūcupabant: ſed indigenas fœminas: quæ cerimoniæ apud ipſos quoq; epidaurios. Surreptis ſtatuis epidaurii quod fuerant pacti atheniēſibus non ſoluebant. cuius rei cum a nunciis athenienſium admonerentur reddidere rationem cur iniurii non eſſent. Se enim quamdiu apud ſe ſtatuas habuiſſent: quod cōuentum erat exoluiſſe: eiſdem iam uiduatos non debere exoluere. Sed æginetas qui illas haberent a q bus id exigi iudebant: ad eas repetendas æginam athenienſes miſere. Aeginetæ negare quicquam negocii eſſe cum athenienſibus. Poſt repetita ſimulacra athenienſes aiunt triremē miſſam publice cū ciuibus quibuſdam qui æginam cum uenerūt ſimulacra tanquā e ſuis lignis facta conatos eſſe ſe ſuis ſedibus emoliri ut abſportarent. Cumq; eo pacto capere nequirent circūdatis funibus trahere tentaſſe. Sed dum trahūt tonitruum & cum to

Tanagrei
Coronæi
Theſpiēſes
Aſopus
Thebe
Aegina
Aegineta
rum odia
in atheni
enſes
Oleæ a
theniſ tm̄
Damia
Auxeſia
Oea

nitruo terræmotũ extitiſſe: eaq; de re illos remiges qui trahebant ſimulacra ab his in amẽ tiam eſſe conuerſos. & hoc morbo ſeſe tanquam hoſtes mutuo trucidaſſe: donec unus ex omnibus relictus eſt: qui ad phalerum ſe recepit. Athenienſes ita rem geſtam eſſe memo rant: æginetæ negant illos una cũ naui ueniſſe. Facile enim ſe unã nauim atq; adeo cõplu ſculas etiam ſi ſibi nullæ fuiſſent naues fuiſſe propulſaturos: ſed cum cõpluribus in ipſorũ terram inuaſiſſe: ſe uero ceſſiſſe: nec pugna nauali cõtendere uoluiſſe: qui tamen planum facere nequeunt. An quia impares ſe eſſe ad pugnandum agnoſcerent ceſſerint: an uolẽ/ tes permiſerint illos facere quod fecerunt. Athenienſes quoq; quoniam nulli propugna tores obſtarent: egreſſos e nauibus ad ſimulacra ſe conuertiſſe: & cum ea e ſuis ueſtigiis a moliri nequirent: ita circundatis reſtibus trahere conatos donec illud ambo ſimulacra cũ trahuntur fecere rem apud me fide carentem alicui alteri credibilem. Aiunt enim illa pro cubuiſſe ſibi in genua: atq; ex eo tempore ſemp genu iuxta permanſiſſe. Et hæc quidem athenienſes feciſſe: ſe uero q; audirent ſibi bellum ab athenienſibus illatum iri: præparaſ/ ſe argios ut ſibi aduerſus atheniẽſes in æginam deſcendentes adeſſent auxilio: eoſq; cum latuiſſent hoſtem in traiiciendo ex epidauro inſulam in athenienſes qui nihil præſciſſent a nauibus diſcluſos irruiſſe: & interea tonitrum ipſis terræmotumq; extitiſſe. Hæc ab ar/ gis æginetiſq; cõmemorantur: Athenienſes quoq; cõfitentur unum omnino e ſuis inco/ lumen in atticam reuertiſſe: quem tamen argi aiunt ſuperſtitem fuiſſe ex attico exercitu quem ipſi profligaſſent eundem athenienſes dæmonio incolumẽ nihilo ſecius periſſe re ferunt hunc in modum. Cum athenas ſe recepiſſet: clademq; renunciaſſet: uxores eorum qui aduerſus æginam profectæ fuerant indigne ferentes unum ex omnibus eſſe reducẽ circunfuſas hominem præhendiſſe ac fibulis ueſtimentorum pupugiſſe percõctantes ſin gulas ubi ſuus uir eſſet: atq; hoc modo hunc fuiſſe cõfectum. Idq; factũ mulier uiſum eſſe athenienſibus ipſa clade triſtius. In quas cũ alia rõne animaduertere nõ poſſent ueſtẽ illa rũ in Iadẽ mutauerũt. Nã antea doridẽ ueſtẽ gerebant atticæ fœiæ ſimilimã corinthie. Ita q; mutauerũt ĩ lineã ne fibulis uterent. q̃q̃ reuera ſi rõe utamur nõ ias olim ueſtis fuit ſed caira quoniam oĩs priſca ueſtis fœminarũ græcarum eadem erat quæ nunc: quã doridem appellamus. Præterea argii & æginetæ idem adhuc factitant: apud quorum utroſq; mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas q̃ tunc menſura conſueuerat: quas præcipue fœminæ eorum tẽplis deorũ cõſecrare ſolent: neq; aliud quicquam atticum illic offerre ne urceũ quidem ſed ex hollis gentilibus in poſterum ibidẽ potare. Eoq; contentionis proceſſere argiæ at q; æginetæ mulieres cũ atticis: ut ad meam uſq; ætatem fibulas geſtauerint quã antea grã diores. Odiorum principium æginetarum in athenienſes hoc quemadmodum comme moratum eſt extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes æginetæ: libenter thebanoꝝ rogatu auxiliũ tulere boetiis: qui cũ maritima atticæ uaſtarent: athenienſeſque aduerſus æginã expeditionẽ inirent: aduenit e delphis oraculum ut ab æginetis lædendis triginta annos abſtinerent: triceſimo anno cũ phanum Aeaco dicaſſent bellum cum ægi netis inchoarent: ad uotum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent: fore ut inter ea multa detrimenta acciperent & inferrent: ſed ad extremum illos ſubigerent. Hoc ora culũ ad ſe athenienſes allatum ubi audiere: eatenus ei obtemperandum cẽſuerunt: ut Aea co phanum dicarent: quod nunc in foro extructum uiſitur: ſed triginta annis non eſſe ab ſtinendum q; uidelicet audiſſent eſſe fatale multa ſe paſſuros indigna ab æginetis ſi bello abſtinerent. His tamen ad ulciſcendum ſe parantibus lacedæmonium factum extitit ĩpe dimento. Si quidem lacedæmoniis audito commẽto alcmæonidarum erga pythiam & quæ egiſſet pythia in ipſos atq; in piſiſtratidas duplicem ſe iacturam feciſſe animaduerte

Atticarũ ueſtes

Doris ue/ ſtes

Aeaci phanum

bant: q; & ſuos hoſpites in patriam eieciſſent: & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab athenie
ſibus haberetur. Prætera oraculis urgebantur denunciãtibus multa ip̃is & indigna ex athe
nienſibus futura: quorum ante hac ſecuri fuiſſent præſertim ex eo quod a Cleomene ſpar
tam reuerſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce athenienſium oraculis q̃ a
piſiſtratidis prius poſſeſſa cum expellerentur relicta ſuerant in templo. Ea lacedæmonii
ubi per Cleomenẽ accepere: & animaduertebant athenienſes augeſcentes: nec ad ipſis ob
temperandum ullo modo eſſe animatos. Præterea genus atticum quod ſub tyrannis fuiſ
ſet infirmum & ad parendum promptum: nunc parta libertate ipſis par exiſterent. Hæc
oĩa conſiderantes accerſierunt Hippiam Piſiſtrati a ſigeo helleſponti: quo piſiſtratidæ cõ
fugerant. Poſtq̃ Hippias accerſitus affuit accitis etiam aliorum ſociorum nunciis ita ſpar
tiatæ apud eos uerba fecere. Agnoſcimus uiri ſocii nos haud recte egiſſe qui mentitis ora
culis inducti uiros qui erant noſtri in primis hoſpites: quiq; in animum inducebant præ
bere nobis athenas obnoxias e patria eiecimus. & cum hæc fecerimus: tamen ingratã po
pulo urbem tradidimus: qui poſteaquam per nos liberatus reſpexit nos pariter ac regem
noſtrum per dedecus detrimentumq; eiecit: inflatuſq; ſuperbe famam auget: præcipue q̃
dem boetios ſuos finitimos atq; chalcidẽſes didiciſſe q̃ ipſi ſint: ſed fore fortaſſis ut alius
quis ſi peccauerit idem diſcat. Q uare quoniam in illis agendis peccauimus: nunc demus
operã ut illuc una uobiſcum eũtes ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſa Hip
piam & uos e ſua quoſq; urbe accerſimus. ut publico conſenſu & communi exercitu redu
cẽtes hunc athenas: reddamus ei quæ abſtulimus. Hæc ſpartiatæ: quæ cum alii ſocii non
probarent: cũq; ſilentium agerent: corinthius Soſicles ita locutus eſt. Eo t̃pe cœlũ ſub ter Soſicles
ra ac terra ſuperior celo erit: homineſq; domiciliũ ĩ mari habebũt: quo t̃pe uos lacedæmo
nii rebus publicis euerſis tyrannides in urbes introducere conabimini: quo nihil eſt in re Tyranni
bus humanis neq; iniuſtius neq; magis mortiferum: quod ſi bonum uobis uidetur ciuita dis malũ
tes ſubeſſe tyrannidi: ipſi uobis principes tyrannum conſtituite: atq; ita ut aliis conſtitua
tis operam date. Nunc ipſi tyrannorum expertes & ne id in ſparta contingat uehemen
tiſſime cauentes: hoc in ſocios: ſtudetis efficere. Q ui ſi eſſetis ut nos ſumus experti: melio
rem q̃ nunc facitis de hac re diceretis ſententiã. Nã iſta res apud corinthios ciuitatis per
turbatio fuit. Cũ eſſet apud eos paucorũ regimẽ: & hi qui bacchiadæ uocãtur urbem inco Bacchia
lerent ultro citroq; inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphi dæ
oni nata eſt filia clauda: cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo barchiadarum Labda
ducere uolebat: duxit Eetion Echecratis e petra quidem tribu: ſed oriundus a Lapithe ac
Cænide. Q ui cum neq; ex hac muliere neq; ex alia tolleret liberos: miſſus eſt delphos ad
cõſulendũ de prole. Eum introeũtẽ ſtatim pythia his uerſibus compellauit: Eetion te ne Eetion
mo licet ſis tantus honorat Conceptũ pariet ſaxũ graue labda monarchos. Q ui cadet in
ciues: emendabitq; corinthũ. Hoc oraculũ quod Eetioni redditũ ẽ eodem tẽdebat quo
alter̃ antea bacchiadis redditũ haud prius intellectũ q̃ hoc renũciatũ eſt in hæc uerba. Cõ
cipit in petris aquila enixura leonẽ. Robuſtũ ſæuũ: genua & q multa reſoluet. Hæc bene
nũc animis uerſate corinthia proles. Q ui colitis pulchram pallenem altamq; corinthũ.
Id oraculũ cũ ad eã diẽ fuiſſet indeprehenſum: ſimulatq; ex hoc Eetiõis patuit eodẽ utrũ
q; ptinere ſilentio ſuppreſſere animo futurũ Eetionis filiũ extinguendi. Et ut primũ mu
lier enixa eſt: miſerũt e ſuo numero decẽ uiros ad tribũ: in qua habitabat Eetiõ: qui puer̃
extinguerent. Iſti poſtquã ad petrã peruenere: & ad Eetionis atriũ acceſſere puerum pe
tunt. Labda cur ueniſſent ignara: paternæq; beniuolẽtiæ cã ueniſſe eos rata affert filium: Labdæ fi
& in unius eor̃ manũ porrigit. Erat aũt illis inter uiã cõſtitutũ ut q primus eor̃ puerũ ce lius

piſſet:is humi illū allideret. Vex diuina quadam fortuna puer ei uiro cui a Labda traditus erat arriſit. Q uā rem illi conſideranti miſeratio ſubiit pueri occidēdi. Sic miſertus alteri tradidit & ille tertio. Atq; ita deinceps per manus traditus infans per omnes decē trāſiit ac nemine interrimere uolente rurſus matri eſt redditus. Illi egreſſi atq; ante ianuā ſtantes alius aliū incuſabant:caſtigabantq; ſed primū præcipuæ:qui ex cōuento nō feciſſet do nec interiecto temporis ſpacio placitum eſt ut ruſus introgreſſi omnes fierēt participes cædis. Sed neceſſe erat ex Eetionis ſtirpe germinari corintho perniciem. Nam Labda ſtans pro foribus hæc oīa exaudiebat. Eoq; metuens ne illi immutata uoluntate acceptū rurſus puex interimerent aſportauit:& in menſura frumentaria occuluit:qui locus uiſus eſt minime inueſtigabilis:cū ſciret illos ſi redirent ad inueſtigādū puex oīa ſcrutaturos:ut & cō tigit. Nā introgreſſis & ſcrutantibus ubi non apparuit:uiſum eſt eis abeundū :atq; iis a q̄ bus miſſi eſſent dicendū ſe cūcta quæ illi madāſſent perpetraſſe. Atq; ita reuerſi dixerunt.

Cypſelus Cypſela

Poſt hæc Eetionis filio creſcenti impoſitum eſt nomen Cypſelo ob periculū hoc quod deuitauerat in cypſela:id eſt menſura frumentaria. Vbi in uirilem adoleuit ætatē :cōſulenti oraculū delphis anceps eſt redditū:quo fretus corinthū aggreſſus occupauit. Oraculum aūt hoc erat. Vir locuples noſtras hic qui deſcēdit ad ædes. Cypſelus eetides claræ rex eſto corinthi. Ipſe & eo cogniti ſed nulli deinde nepotes. Et oraculum quidē hoc erat. Cypſelus uero tyrannide potitus talis extitit:ut corinthiorum multos inſecutus ſit: multos pecunia:lōge plurimos aīa priuauerit. Cui cū triginta regnaſſet annos bene uita defuncto ſucceſſit in tyrānide filius Periāder:q̄ inter initia mitius agebat q̄ pater:ſed ubi p nūcios cōſuetudinem habuit cū Thraſybulo mileti tyrāno multomagis q̄ pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim præcone Thraſybulū interrogauit qua rōne ipſe rebus tutius conſtitutis ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus eo qui a Periandro miſſus erat extra oppidum educto ingreſſus eſt rus quoddā ſatū & una cū nuncio ſegetem interambulans ſciſcitabatur hoīem de ſuo aduentu e corintho detruncās atq; abiiciens & quāq; uidebat ſpicā inter alias extantē donec ſegetē formoſiſſimam atq; denſiſſimam hunc in modū corripit:prædiūq; illud peruagatus nullo uerbo reddito præconē remiſit. Reuerſus corinthū p̄co auido p̄ceptionis audiēdæ Periādro negauit ſibi quippiā reſpondiſſe Thraſybulū mirari q̄ ſe ad uix ueſanū Periander miſiſſet:& ſua ipſius deſtruentē:expōitq; quæ ex Thraſybulo uidiſſet Periander id quod a Thraſybulo actū erat intelligens atq; interpretans ſibi ab illo præceptū ut eminentiſſimos quoſq; populariū interimeret:tunc uero oēm in ciues ſæuiciam exercuit interficiēdo ac perſequendo cōſumans id qđ a Cypſelo fuerat omiſſum. Adeo qdē ut uno die uniuerſas mulieres corinthias exuerit ꝓpter Meliſſam uxorem ſuā. Nā cū ad atheſprotos qui ſunt ad flumen acherontē miſiſſent nuncios ſciſcitatū mortuorū oraculū de hoſpitis depoſito:Meliſſa apparēs negauit ſe indicaturā aut dicturā ubi nam depoſitum eſſet collocatum:quoniam ipla algeret:quia nuda eſſet:nihil enim ſibi prodeſſe ueſtes cum quibus ſepulta eſſet utpote non concrematas:cuius rei quod uera loqueretur teſtimonio foret:quod Periander in frigidum furnum panes ingeſſiſſet. Hæc Periādro renūciata ob illud argumētū fidē fecere:q̄ ipſe cū Meliſſa q̄uis defuncta coierat Itaq; ſtatim poſt eū nuncīū per præconē edixit ut oēs conrinthiæ mulieres ad Iunonis tēplū ꝓdirent:Eo tanq̄ ad diem feſtū q̄ ornatiſſimæ poterant cū iſſent mulieres iſtæ diſpoſitis clā ſatellitibus eas oēs ſine diſcrimine exuit igenuas pariter & ancillas. atq; eas ueſtes ad foueam comportatas:Meliſſam præcando cremauit. Hæc ubi fecit & nuncios iterum eoſdem miſit:tunc ei Meliſſæ idolum hoc eſt inanis imago expoſuit ubinam depoſitum hoſpitis collocaſſe. Huiuſmodi eſt tyrannis lacedæmonii uobis & talium operum.

Periāder Traſybulus

Spicarū detrūcatio

Meliſſa Theſproti

Acheron

Periāder cū dfūcta

Corithie mulieres denudate

Eoq; nos corinthios cū magna admiratio cepit ſimulatq; uidimus uos accerſiſſe Hippiā tū uero maior nūc dū iſta dicitis. Propterea deos græcorū inuocātes teſtamur apud uos ne uelitis tyrannides in ciuitatibus cōſtituere: q̄s nō extinguitis: ſed excitatis præter æquitatē dū Hippiā reducitis: in quo ſcitote corinthios uobis nō aſſenſuros. Hæc Soſicles corinthiorū legatus: quē excipiens Hippias eoſdē quos ille deos inuocādo dixit cū cæteros tū præcipue corinthios deſideraturos piſiſtratidas dū ueniſſent dies qbus expiare ſe ab athenienſibus nequiret. Hactenus reſpondit Hippias quoniā oracula illa ipſe p̄ cæteris nota haberet. Cæteri ſocii qui antea ſilentium tenuerāt: audito Soſicle liberius pro ſe quiſque in uocem erumpentes accedere ſententiæ corinthiorū obteſtariq; lacedæmonios ne qd agerēt noui aduerſus græcam ciuitatē. Ita ab ea re ceſſatum eſt. Hippias illinc profectus offerente ſibi Amynta macedone Antemūthem: & theſſalis Iolcon: neutrum accipere uoluit: ſed rurſus ad ſigeū conceſſit: quod armis Piſiſtratus a mitylenæis eripuerat. Eoq; capto tyrannum ibi conſtituit Hegiſiſtratū filium nothum ex muliere argia: qui tamen quæ a Piſiſtrato acceperat non tenuit ſine prælio: nam dum inter mitylenæos ac athenienſes pugnatū eſt: hos ex oppido achilleo: illos e ſigeo prodeūtes hos repetētes regionē illos refellentes. Hac ratione puod dicerent nihilo magis iuris eſſe æolibus in agrū ilienſem: quam ſibi ac cæteris græcis qui Menelao in raptu Helenes operam nauaſſent. His aſſidue bellantibus cū alia in prælis geſta ſunt: tū illud quod alcæus poeta in prælio quod collatis ſignis gerebatur uincentibus athenienſibus: ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit ſed armis eius potiti ſunt athenienſes: quæ apud templum Mineruæ in ſigeo ſuſpēderūt. Hanc rem Alcæus carmini mandantem in mitylene repoſuit indicans Menalippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tñ atq; athenienſes reduxit in gratiā Periander Cypſeli: qui delectus arbiter ita eos recōciliauit: ut utriq; ea colerent quæ haberent. Atq; hoc modo ſigeū factū eſt athenienſiū. Hippias poſteaq̄ e lacedæmone in aſiā abiit: cūcta agitabat inſimulando athenienſes apud Artaphernē: atq; oēm operā dādo: ut athenæ in illius ac Darii uenirent poteſtatē. Q uæ agitātē Hippiā cū accepiſſent athenienſes: mittūt ſardis nuncios ad diſſuadendū perſis fidē habere exulibus athenienſibus. Sed Artaphernes iubere athenienſes ſi ſalui eſſe uellent rurſus Hippiā reciperent. Athenienſes eā conditionē recuſare: & malle profeſſi eſſe perſarū hoſtes: dū ita apud perſas inſimulant̄: atq; ita aīati ſunt athenienſes eā cōditionē recuſare. Hoc interim tempore mileſius Ariſtagoras a Cleomene lacedæmonio reiectus e ſparta athenas uenit. Nā ea ciuitas inter cæteras p̄pollebat: ad quā ciuitatē ubi uenit Ariſtagoras eadē q̄ in ſparta cōmemorauit de cōmodis quæ eſſent in aſia deq; perſico bello q̄ neq; ſcutū neq; lanceam ī uſu haberēt: facileſq; eſſent ad capiēdū. Hæc ille referens ea quoq; addebat mileſios eſſe athenienſiū colonos: quos æquū eſſet ab eis liberari q̄ multū pollerēt. Deniq; nihil nō pollicebat̄ oībus p̄cibus obſecrans q̄ tātopere cupiebat donec eos induxit. Facilius enim ei uiſum eſt multos decipere quā unū: qui ſi Cleomenē ſolū fallere nō potuit: id tñ in triginta milibus athenienſiū effecit. Itaq; atheniēſes p̄ſuaſi decreuere uiginti naues ionibus auxilio mittēdas: Melāthio illis præfecto uiro inter populares oī in re ſpectato. Hæc claſſis initiū maloꝝ extitit græcis pariter & barbaris. Añ cuius egreſſum Ariſtagoras reuectus miletū excogitauit cōſiliū: qd̄ in nullā ionū utilitatē erat redūdaturū: q̄q̄ ne ille qdē hac rōe faciebat: ſed ut regi Dario moleſtiā afferret. Etenim miſit quēdā in phrygiā ad pæones: q a flumine ſtrymōe erāt in captiuitatē abducti a Megabazo locū atq; uicū per ſeſe incolētes: ad quos ut perue nit nūciis ita uerba fecit. Viri pæones miſit me Ariſtagoras mileti tyrānus ad oſtēdēdam uobis ſi obtēperare uelitis ſalutē. Nūc enim cūcta ionia ab rege defecit: eadēq; uobis p̄ſtat

Antemus

Hegiſiſtratus

Achilleū op.

Alcæus fugiēs

Hippias

Ariſtagoras

facultatē ſalutis parādæ ad patriā noſtrā: p uos qdē uſq; ad mare deinceps nobis iā curæ erit. His auditis pæones magnam ſane uoluptatē acceperūt: ſūptiſq; liberis atq; uxoribus ad mare fuga ſe pripuerunt: nōnullis eoꝝ p̄ metu illic remeantibus. Vbi ad mare puenere illinc in chium tranſmiſere. Quo poſtquā applicuere eorū ueſtigia inſecutus affuit īgēs eqtatus perſaꝝ: & quia eos aſſequi nō potuit: miſit in chiū ad illos ut eodē redirēt. Cuius oratiōe repudiata a chiis ſunt in leſbū trāſportati. Mox a leſbiis in doriſcū: unde terreſtri itinere ſe in pæoniā receperūt. Poſt hæc ad Ariſtagorā atheniēſes uiginti cū nauibus uene re ducētes una q̄q; triremes eretrioꝝ: q nō atheniēſiū grā cōmilitiū præſtabāt: ſed debi
Erethrii tā ipſis mileſiis gratiā reddebāt. Nā mileſii aliq̄n pro eretriis in bello chalcidenſi p̄ſtiterāt cū ſamii cōtra eretrios atq; mileſios chalcidenſibus opē tulliſſent. Ariſtagoras ubi iſti atq; alii ſocii affuere expeditionē fecit aduerſus ſardis: nō tñ ipſe p̄ficiſcēs ſed militi remanēs
Charapi/nus p̄fectis aliis ducibus mileſioꝝ fratre ſuo Charapino cæteroꝝ ciuiū Hermophanto. Hac claſſe iones ubi puenere epheſū relictis nauibus: apud coreſſum, qd̄ eſt agri epheſii īpi cū i
Hemo/phantus gēti manu ſumptis uiæ ducibuſ epheſiis ad ſuperiora tēdebāt ſcd̄m flumē cayſtriū tenēteſ
Coreſſū iter: illinc ſuperato tmolo ſardis aduenīūt: eaſq; occurēte nemine capiūt: oīaq; eius urbis loca præter arcē: quā Artaphernes ipſe tutabat. Hñs nō exiguas uirorū copias: q̄ res fuit īpedimēto quo minus q̄ igreſſi erāt urbē diriperēt. Erāt ſardibus domus p̄ eraq; arūdina ceæ: ſed quæ lateritiæ tñ ex arūdinibus lacunaria habebāt. Haꝝ unā qdē e militibus cum incendiſſet: repēte ignis e domo in domū elapſus totā urbē abſumpſit. Ardēte urbe & ua
Sardiſ cre/matæ ſūt ſtāte iā extrema incēdio nec hñte regreſſū lydi & p̄ſaꝝ q̄cūq; in urbe erāt undiq; circumuē ti ex urbe in foꝝ cōfluūt: & ad amnē pactolū q̄ mediū foꝝ interfluēs eramētas auri e tmo
Pactolus lo illis defert: deinde flumini hermo immiſcetur & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati lydi pariter & perſæ ſeſe defendere adigebantur. Iones uidentes ho ſtium alios ſeſe tutantes: alios magna multitudine ſe obuiam ferentes: metu percluſi ad mōtem q̄ dicitur tmolus ſe recipiūt: atq; illinc noctu ad naues crematis ſardibus defia grauit una tēplū Cybeles indigenæ deæ: cuius p̄textu poſtea p̄ſæ tēpla q̄ in græcia erāt cre mauerūt. Hoc ubi p̄ſæ q̄ itra halym domicilia habebāt reſciuerūt: tūc uero ad ferēdā ly/dis opē cōuenerūt: nec adepti ſardibus iones iā illinc p̄fectos eadē uia inſecuti cōperiunt epheſi: cōgreſſiq; cū illis ex aduerſo inſtructis in fugā eos uertūt: multoſq; occidūt: & ī his
Eualcideſ cū alios illuſtres uiros: tū Eualcidē eretrioꝝ ducē: q donatus laurea in certaminibus fuerat & a Simonide Cæio maiorē ī modū celebratus. Ex ea pugna q̄ euaſere per urbes fuere diſ ſipati. Et tūc qdē ita dimicatū eſt. Athenienſes aūt poſt hæc deſertis prorſus ionibus & ſi per nūcios Ariſtagoræ magnopere rogabātur negauerūt ſe auxilio futuros. Quoꝝ ſotie tate fraudati iones: tñ quoniā iſta aduerſus Dariū egerant: nihilo ſegnius bellū aduerſus regem parabant. Helleſpontumque inuecti: byzantium ac cæteras circa urbes in ſuam poteſtatē redegerunt. Inde euecti magnam cariæ partem in belli ſocietatem aſciuerūt/
Caunus urbs Nam Caunus quæ prius ſocietatem facere recuſauerat ubi ſardis conflagrarunt: & ipſa ionibus acceſſit. Præterea cyprii omnes ultro exceptis amathuſiis. Defecerunt autem
Oneſilus cyprii a medis hunc in modum. Erat Oneſilus quidam Gorgi ſalaminiorum regis fra/
Gorgus ter natu minor Cherſis filius: Siromi nepos: Euelthondis, pnepos. Hic uir cū ſæpenume
Cherſis ro antea Gorgū ſollicitaſſet ad rebellādū ab rege: tūc iōas rebellaſſe uehemētius uigere ho minē iſtitit. In quo qa nihil p̄ficiebat obſeruato tp̄e dū Gorgus oppidū egrederet una cū ſuis militibus eū portis excluſit. Gorgus opido exutus ad medos trāſfugit. Eo potius One ſilus oībus cypriis ut rebellaret ſuadebat: p̄ſuaſis cæteris amathuſios rebellare abnuētes ob ſidiōe circūdedit. Dū hic Amathūtē obſidet: Darius ut ei nūciatū ē ſardis captas incēſaſq; ab athenienſibus atq; ionibus: & huius cōparādæ claſſis atq; rei cōtexēdæ fuiſſe auctorem

Aristagorā milesiū. Ferē cū primū ħ audiuit: iões nihil feciſſe: ꝑbe ſciēs nō fuiſſe illos ꝑ cōtēptu ſui rebellaturos. Deiñ interrogaſſe qnā eſſent atheniēſes. Id cū audiſſet: tū archū popoſciſſe: eoq; ſumpto ſagittā quā ipoſuerat i celū excuſſiſſe: & ea in aerē excuſſa dixiſſe. O Iupiter cōtingat mihi ut atheniēſes ulciſcar. Atq; hæc locutus cuidā famulorū præcepiſſe ut ſibi ſemp appoſita cœna ter diceret here meméto atheniēſiū. Et cū hoc ꝑcepiſſet: accito ad ſuū cōſpectū Hiſtiæo mileſio quē ipſe diu diſtinuerat: ita eū fuiſſe allocutus. Audio Hiſtiæe ꝓcuratorē tuū: cui tu miletū demādaſti nouas aduerſū me res eſſe de molitū. Viros enī ex altera cōtinēte ꝑſuaſit ut iones ſequerentur: q mihi cōmiſſorū pœnas dabūt: eoſq; induxit ad me ſardibus priuādū. Nūc igitur uidētur hæccine tibi bene habere. Q uorū qdnā ſine tuis cōſiliis actū eſt: proinde uide: ne rurſus teipſū in culpam induas. Ad hæc Hiſtiæus. Q uodnā inquit rex protuliſti uerbū. Me ne conſulere rē quæ tibi ſit quippiā ſiue multū ſiue paꝝ moleſtiæ allatura. Q uid mihi querēs iſta facere. Aut cuius rei indigēs: cui oīa aſſunt quæ tibi. Q uē tu oium cōſilioꝝ tuorū cōmunione digna ris. Q uod ſi iſtud quod ais egit ꝓcurator meus ſic habeto id eū feciſſe ſuo conſilio. Principio rationē iſtā nō admitto. Mileſios ac meū ꝓcuratorē quippiā reꝝ nouarū feciſſe ad uerſus ſtatū tuū. Si quid tamē huiuſmodi faciūt & tu id quod eſt audiſti rex intellige qd rei egeris q; in ea mari ablegādū putaſti. Nā iones id agere aggreſſi ſunt poſtq̄ ego ex ipſorū cōſpectu ſum amotus cuius aggrediendi iā pridē libidine tenebātur. Q uod ſi ego in ionia fuiſſem: nulla profecto ſe ciuitas cōmouiſſet. Proīde nūc propere dimitte me ut i ioniā cōtēdā: oīa illic negocia tibi i integrū reſtituturus: & hūc mileti ꝓcuratorē harum rerū machinatorē in tuā poteſtatē redacturus. Hæc ex aī tui ſententia cū confecero: iuro ꝑ deos regios me nō prius exuturū hāc ueſtē qua indutus in ioniā deſcēdā: q̄ ſardiniā inſulā maximā tibi tributariā reddā. Hæc Hiſtiæus fallendi gratia dicebat. Q uibus ꝑſuaſus Darius hoiem dimiſit præcipiēs ut poſteaq̄ ea quæ ſpopōderat præſtiiſſet: ad ſe ſuſa reuertaretur dū nūcius de ſardibus ad regē uēit: Dariuſq; illā rē arcu fecit: & Hiſtiæū eſt allocutus: Hiſtiæuſq; ab eo dimiſſus ad mare ſe contulit: hoc interea oī tpe hæc geſta ſunt. Oneſilo ſalaminio amathuſios obſidenti nuncius affertur Artybiū uirū inter ꝑſas eximiū cū magna ui perſarū curſū tenere in cyprū. Q uo accepto Oneſilus legatos paſſim in ioniam dimittit ad iones euocandos: qui nō diu in deliberādo ciuitati cū magna claſſe ad eū ſe cōtulerūt: & cū cyprū tenuiſſent ꝑſæ eodē e cilicia traiecerūt: terreſtriq; itinere ſalaminē cōtēderunt phœnicibus claſſe circūeuntibus ꝓmontoriū quæ claues cypri uocātur. His eas facientibus cypriī tyranni conuocatis ionum ducibus dixere. Viri iones uobis nos cyprii optionem damus cū utris dimicare uelitis cum ꝑſis an cum phœnicibus. Si terra mauultis cum ꝑſis acie cōfligere iā tēpus ē e nauibus egrediēdi & i acie ſtā di: ut nos ueſtras īgreſſi naues cum phœnicibus dimicemus. Sin cū phœnicibus fortunā tētare mauultis facite: qm̄ alterutrū opus ē eligatis ut quātū i nobis ſitum ē ionia atq; cyprus in libertatē uindicētur. Ad hæc iones cōe inquṅt ioniæ cōſiliū nos miſit ad mare tu tādū: nō ad naues tradēdas: quo ipſi cū ꝑſis in terra cōfligeremus. Itaq; nos qdē ubicūq; collocabimur: ibi ut opā nauemus enitemur. Vos uero debitis q̄lia ab īperātibus mediis paſſi eſtis reminiſcētes uiros egregios uos oñdere. Hæc iones rñderūt. Poſt ħ ꝑſis i cāpū ſalaminiū tēdētibus cyprii reges aduerſus alios hoſtes cōſtituerunt alios cipros aduerſus perſas optimum quenque ſalaminiorum ac ſolientium aduerſus Artybium perſarum ducem. Oneſilus ultro conſtitit. Inſidebat Artybius equo in armatum erigere ſe docto. Q uod audiens Oneſilus ad ſatellitem ſuum (Erat enim ei ſatelles ſane q̄ peritus rei bellicæ & alioquin ſolertiæ plenus) Audio inqt Artybii equum edoctū ſe erigere: & pedibus ſimul atq; ore eū in quē agitur proficere. Proinde tu propere inita ratio

Hiſtiæus ad dariū

Artybius

Cypri ꝓcuratores

Artybius

ne dicito utrũ malis obſeruare equũ ne tibi feriẽdũ an ipſum artybium. Ad quem ſeruus ſuus. Ego uero inquit rex paratus ſum & utrũq; & alterutrũ & oio quicquid imperaueris facere. Promã tamẽ quid rebus tuis eſſe cõducibilius ſentiã: regẽ ac ducẽ oportere cũ rege ac duce certare. Siue enim talem occidas decori tibi fore: ſiue a tali (quod abſit) occidaris quod ſecũdũ eſt dimidium mali eſſe. Hos uero famulos cũ famulis hoſtiũ debere cõfligere. Nã quod ad equũ attinet: nõ eſt cã cur eius artificiũ extimeſcas. Recipio eni tibi eũ poſthac aduerſus neminẽ ſe erecturũ. Hæc illo locuto mox exercitus cõflixere terreſtres naualeſq;. Et claſſe quidẽ iones eo die ſtrennue pugnantes ſuperauere phœnices. Samiorũ tamẽ p̃cipua uirtus extitit. In terra ubi cõcurſum eſt dũ acies dimicant circa imperatores hoc actũ eſt ubi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilũ inuectus eſt: Oneſilus uti cõuenerat cum ſatellite ipſe inuadentẽ Artybiũ ferit eius ſatelles equi ſublatos pedes in Oneſili ſcutũ iactantis falce percutrens abſcidit: quo ictu Artybius perſaꝝ imperator illic una cum equo corruit. Cæteris ĩ pugnãdo occupatis Steſenor Curii tyrannus nõ parum circa ſe copiarũ habens prodidit ſocios curienſes: hi argioꝝ coloni dicũtur eſſe poſt hoꝝ proditionẽ ſtatim ſalaminii. qui curribus uehebãtur idẽ fecere. Quo ex facto perſæ cypriis ſuperiores extitere. Horũ acie in fugã uerſa cũ alii multi occubuere: tũ uero Oneſilus Cherſis: qui cyprios ad defectionẽ induxerat & Solioꝝ rex Ariſtocypus Philocypri eius inquã Philocypri: quẽ Solon athenienſis in cyprũ profectus inter tyrannos maxie uerſibus celebrauit. Oneſili caput amathuſii quoniã ipſos obſederat: exciſum in oppidũ rettulerunt: ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpẽſum cũ iã exinanitũ eſſet: ingreſſum apiũ examẽ fauo referſit. Ea de re oraculũ amathuſiis. (Nã oraculũ conſuluere) reditũ ẽ ut depoſitũ caput humanerẽt: Oneſiloq; quot annis tãq̃ heroi ſacrificarent. Hoc facientibus melius cũ eis actũ iri: quod amathuſii ad meã uſq; memoriã faciebant. Iones & alii qui ad cyprũ pugnã nauali dimicauerãt ubi didicere res Oneſili perditas & cæteras cypri urbes obſeſſas præter ſalaminẽ: eã aũt Gorgo priſtino regi ſalaminios reſtitu iſſe in ioniã redire maturauerũt. Ciuitatũ cypriarũ diutiſſime obſidionẽ ſole pertulit: ſed eã pſæ qnto mẽſe q̃ obſidere cœperũt: circũ ſuffoſſo muro expugnauerũt. Ita cyprii cum annũ liberi fuiſſent: denuo ſeruitutẽ ſũt redacti. Ac Dauriſes q filiã Darii in matrimoniũ habebat: Hymæeſq; & Otanes atq; alii pſarũ duces & ipſi filias Darii ĩ matrimonio habẽtes pſecuti eos iones q aduerſus ſardis expeditionẽ fecerãt: poſtq̃ in naues repulerũt p̃lio uictos dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarẽt. Dauriſes qdẽ conuerſus ad urbes ĩ helleſpõto ſitas cepit dardanũ: cepit abydũ & piopẽ lãpſacũ & peſõ ſingulas diebus ſingulis. Cui a peſo ad urbẽ parion cõtẽdenti nuncius affertur Cares cũ ionibus ſentientes a perſis defeciſſe. Igit' cõuerſo itinere ex helleſponto aduerſus cariã copias duxit: ſed ãteq̃ pueniret de eius aduẽtu certiores facti carii ad calũnas quæ albæ dicũt' cõueniũt atq; ad ãnẽ marſyã: q ex hidriade regione defluit ĩ mæãdrũ. Ibi coactis cariis multæ ſunt a multis dictæ ſentẽtiæ: ſed optĩa oĩum meo iudicio a Pixodoro Mauſoli uiro cyndienſi q Syeneſis cilicũ regis filiã ĩ matrimonio habebat. Ab hoc ſnia dicebat' ut trãſmiſſo mæandro Cares flumẽ a tergo habẽtes ita demũ cũ hoſte cõgrederẽtur ut ſublata ſpe retro fugiẽdi atq; ibidẽ manere coacti redderẽtur meliores q̃ natura eſſẽt. Veꝝ hæc ſẽtẽtia nõ peruicit: ſed illa ut perſis potius a tergo Mæander eſſet: ut ſi perſæ fugam facientes euaderent: tamen in flumẽ incidentes abire non poſſent. Poſt hæc cum adeſſent perſæ: ac Meandrum trauſiſſent: ibi ſuper amnẽ marſyam cares prælio cõſeruere cum perſis acre atq; diuturnum. Ad poſtremũ multitudine hoſtium terga uertunt. Quo in prælio perſarũ cecidere duo milia. carium decẽ milia ex quibus qui effugerunt ad labrydem in Io

Artybii mors

Steſenor Curii

Ariſtocypus

Solon

Philocyprus

Oneſili caput

Sole urbſ Dauriſes

Hymæeſ

Otanes

Narſias flũs

Pixodorus

Syeneſes

uis militaris tẽplũ se receperũt in mãgnũ atq; sacrũ lutũ platanorũ. Si autem ex his quos nouimus cares sunt qui Ioui militari hostias offerant. Huc cares cũ se recepissent: de salute consultabant utrũ sese persis dedere: an asiam penitus relinquere satius eẽt. De hac re consultantibus subsidio uenere milesii cum sociis. Ibi cares ĩmutata priori uoluntate rursus ad bellũ instaurandum animãtur: & cũ inuadentibus persis concurrũt: & cũ diutius q̃ prius dimicãdũ esset fugãtur multis cæsis milesiorum præcipue post acceptã calamitatem hanc Cares copiis reparatis repugnauerũt. Audientes enim urbes suas inuasum iri a persis insidias illis in uia: quæ in Mylassa fert collocauerũt auctore Heraclide Ibanollæo uiro Mylassensi: In eas insidias persæ noctu incidentes obtruncati sunt cum ducibus suis Daurise & Hermoge & Sisamãte necnõ Myrse Gygis filio. Hũc in modũ interiere hi psæ Hymæas aũt qui & ipse erat ex insequentibus ionas qui aduersus sardis militauerant: ad propontidẽ conuersus cepit cion & mysiam. Hac expugnata audiens Dorisem relicto helleſponto tendere aduersus cariam omissa propontide: in helleſpontum ducit exercitũ. Cepitq; æoles omnes qui orã iliadẽ incolũt. Cepit itẽ gergithas qui a priscis teucris relicti fuerant. Has gentes cũ cepisset Hyemæas morbo decessit troade: & hic quidem ita mortẽ obiit. Artaphernes autem sardium præfectus & Otanes tertius dux aduersus ioniam cõfinemq; æolidem delecti imperatores cepere ex ionia quidẽ clazomenas: ex æolia uero cumã. Quibus oppidis captis Aristagoras milesius ubi hoc accepit: ñ erat compos mentis ut qui perturbasset ioniam & magna negocia confudisset. Itaq; cernens hæc ubi constitit ei rẽ effici non posse nec Darium regem superari: de fugiendo deliberabat: cõuocatisq; suæ factionis hoibus consulebat satius fore eis si mileto expellerentur in septẽtrionalia loca aliqua profugere ducentes coloniã uel in sardiniam uel i myrcinum hedonũ. quam Histiæus a Dario donatus mœnibus struxerat. Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecatæus Hegesandri uir logophœos negabat coloniam alterutro deducendã. Sed si mileto eiicerentur: mœnia in lero insula ædificanda atq; illic quiescendũ Deinde illinc miletũ esse remeandũ. Hoc consulebat Hecatæus. Sed Aristagoras: cuius sententia præcipue erat abeundi in myrcinum demandata mileto Pythagoræ uiro inter populares probato procuratore mileti ipse sumptis secũ omnibus uolũtariis in thraciam nauigauit regionẽq; optinuit ad quã cõcesserat. Ex ea profectus cum urbẽ obsidit tã ipse q̃ eius exercitus a thracibus tã & si illic accepta fide excedere uolentibus interemptus é. Et Aristagoras qdẽ qui ioniã ad defectionẽ induxerat ita oppetiit.

Myrses

Gergythæ

Myrcinus urbs

Leros

Herodoti Halicarnassei Historiarum Liber Sextus.

Aristagoras quidẽ ionicæ rebellionis auctor ita oppetiit. Histiæus autẽ mileti tyrãnus a Dario cõmeatũ adeptus sardis uenit. Eo cum uenisset e susis interrogatus ab Artapherne sardiũ præfecto: qdnã ei uideret iones ad rebellãdũ induxisse. Et cũ negaret se id scire quin imo mirari qd actũ esset tãq; eius rei prorsus ignarus: Artaphernes q eũ fuisse artificẽ cõperisset: in idipsum intuens inqt. Histiæe sic res hæc se habet hunc calceum tu quidem consuisti. Aristagoras autẽ sibi induit hoc Artaphernes ad rebellionẽ pertinens dixit. Quẽ Histiæus tanq; rei gnarũ ueritus prima stati nocte fuga se ad mare proripuit: regẽ Dariũ frustratus. Cui sardiniam insulam maximã in illius potestatem redacturum se pollicitus: subiit: primas partes ionici belli aduersus Dariũ gerendi. Is cum in chiũ transmississet: a chiis in uincla

a

cõictus est exploratũ habentibus eum a Dario illuc isse ad res nouas moliendas. Sed ubi oẽm cognoscere rationẽ q; regi hostis esset: hominẽ soluerunt. Ibi iterrogatus Histiæus ab ionibus cur ita prompte ut a rege deficeret Aristagore delegasset: & tanta clade iones affecisset: non dixit causam penes illos merito fuisse: sed regem Dariũ constituisse Phœnices e sedibus suis amotos in ioniam transferre: & ionas in phœnicem & hac causa litteras se misisse: Cũ nihil omninõ rex constituisset ipse ionas terrefaciebat. Post hæc ad Persas qui sardibus erant litteras dant tanq̃ secum antea de rebellione collocutos: quas litteras fecit per nuncium quendam Hermippum Artaniteum. Eas Hermippus nõ iis ad quos dabantur reddidit sed Artaphreni. Ille omnibus quæ agebantur cognitis iubet Hermippũ & eas reddere quibus Histiæus mittebat: & qnæ uicissim a persis ad Histiæũ responderentur sibi dare. Ita rebus palam factis Artaphernes de multis persarũ suppliciũ sumpsit: & sardibus quidẽ tumultus extitit. Histiæus autem hac spe lapsus exortatis chiis Miletum reductus est: sed milesii libenter etiam Aristagora liberati nullo pacta animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum utpote gustata libertate: a quibus Histiæns sub noctem conatus iutroire miletum: a quodam milesio in femore uulneratus ẽ Ita reiectus a patria sua rursus se recepit in chium: atq; illinc quoniam chios ad traẽddas sibi naues inducere non poterat traiecit mitylenẽ: lesbiisq; ut sibi traderent naues persuasis: octo illorũ triremibus armatis bizantiũ remigauit. Ibiq; subsidens nauigia quæ e põto prodibant intercipiebat: præter eorum qui se paratos obsequi sibi assentiebantur. Histiæo & mityleneis hæc agentibus aduersus ipsam miletũ ingens exercitus hostium classiarius pariter & terrestris in expedito erat. Duces enim persarum coactis in unũ copiis cuncti in eam contendebant minoris cætera oppida facientes. Inter classiarios prõptissimi erant phœnices cum quibus militabant & cyprii recens subacti & cilices & ægyptii. Hos aduersus Miletum & cæteram ioniam uenturos cum accepissent: ionii miserunt suos quiq; primores ad cõmune græciæ consilium. Quibus in eum locum coactis atq; deliberantibus uisum nullas debere terrestres copias aduersus persas contrahi: Sed milesios mœnia per seipsos futuri tutari: cæteros classem instruere nulla naui prætermissa instructaq; classe primo quoq; tempore contractos apud ladam ante miletũ pugna nauali decernere. Lada autem parua quedam est insula urbi milesiorum obiacens. Post hæc iplenis idem nauibus ad locum præsto fuerunt comitantibus æolibus: qui incolunt lesbũ: atq; ita aciẽ instruxerunt. Cornu quod erat auroram uersus ipsi milesii cum octoginta nauibes tenebãt. His cõtigui prienenses erant duodecim cũ nauibus: & theii cũ tribus theiis: Chii cũ centũ Vltra hos locati erant erithrei & phocẽses. erythrei quidẽ cũ octo nauibus: phocenses uero cũ tribus. Phocensibus adherebant lesbii cũ nauibus septuaginta. Vltimo i loco erant samii cum sexaginta uauibus tenentes cornu occasum uersus. In summa omnium numerus trecentæ sexaginta tres triremes: tot fuere ionicæ naues barbaræ uero numero sexcentæ. Quæ ubi & ipse in agrum milesiũ ueuere: omnisq; ei peditatus affuit: tũ uero duces persarum audita multitudine nauiũ iadũ extimuerũt ne illos superare: neue miletũ nisi mari potiti essẽt cape nõ possẽt: & ob id apud Dariũ adirent piculũ pœnæ subeũdæ. Hæc reputãtes cõtractis ioniæ tyrãnis q ab Aristagora milesio deiecti principatu ad medos pfugerãt & tũc aduersus miletũ militabãt. Hoc qcũq; aderãt cõuocatis ita uerba fecerũt. Viri iones qui nestrũ de domo regis bene merituſ est nũc appareat: Suos enĩ populares qsq; uestrũ conet adducere: ab reliqs sociis eliciẽdo illos ac pmissione nihil eos q rebellarit molestiæ cẽsuros: nullas eox uel sacris uel ꝑuatas ædes icẽsuri nihil uiolẽtius q̃ ãtea passuros. Sin minus ista facere: sed oĩo decernere prælio uoluerit

Hermippus

Lada insula

Ionicæ naues

hæc eis damna dicite euentura: quæ certe euenient. Ipſos prælio uictos in ſeruitutem rapi endos: liberos eorum a nobis caſtrandos: uirgines in bactra aſportandas terram aliis tra dendam. Hæc locutus perſarum ducibus: Ionum tyranni ſub noctem ad ſuos quiſq; po pulares denunciatum miſerunt iones ad quos ii nuncii peruenerunt contemnere hæc: nec animum ad proditionē faciendā inducere ſibi quiſq; ſoli illa a perſis denunciari exi ſtimantes. Hoc ſimul atq; Miletū perſæ applicuere geſtū eſt. Mox cum ad ladam iones coacti eſſent: conciliaq; haberentur: & aliæ ab aliis ſententiæ dicerētur: Dionyſius pho cenſis dux ita locutus eſt. Q uoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt uiri iones ut aut liberi ſimus aut ſerui: & quidem tanq̄ fugitiui: ſi uultis deuitare calamitates: ſubeundus ē nobis impræſentiarū labor: Ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis. Sin autē ignaui fue ritis: & ab ordine receſſeritis: nullam ueſtri ſpē habeo quo minus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi & uoſipſos mihi permittite: & ego diis & æquo iuuātibus recipio uobis aut non concurſuros hoſtes: aut ſi occurrent multo iferiores futuros. His auditis Iones ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens ut remi ges exerceret: ſubinde loca inter nauigandū uariare cogebat: quin etiam propugnatores armatos eſſe: & reliquum diei naues in anchoris ſtare quotidie laborem ionibus exhibēs ad ſeptimū uſq; diem obtēperantibus atq; impata facientibus. Poſt eum diē Iones utpo te taliū laborū inſueti tum defatigatione tū ſole afflictati inter ſe dixere. Q uo nos deo rum offenſo iſta patimur: qui delipientes ac mente capti uiro phocenſi ſuperbo tris na ues habenti omnino nos permiſimus eumq; toleramus. Q uos ille ſumptos perdit into lerabilibus erumnis: quorum multi in morbū inciderūt: multi idem paſſuri uidentur q bus ſatius eſt quiduis aliud q̄ hæc mala pati: atq; adeo ſeruitutē ſi qua futura eſt expectare q̄ præſenti afflictari. Agite deinceps huic ne obtēperemus. Hæc inter ſe locutis mox de inde nemo illi parere uelle: ſed tētoriis more militari i inſula defixis frui umbraculis: ac nolle naues ingredi neq; ad munia ſua redire: Id animaduertentes ſamiorum duces: & magnā Ionū confuſionem: putauerunt ſibi admittendā orationem perſarum: quam p nunciū aperuerat Aeaces Syloſontis rogans ut a ſociis deficerent: cum præſertim non fie ri poſſe uideretur ut regis potentiam ſuperarent: ac probe ſcirent ſi præſentem Darii claſ ſem ſuperaſſent aliam quincuplo maiorem affuturam. Nacti igitur occaſionem ubi pri mū uiderunt Ionas negantes ſe in officio futuros lucrifaciendā pntauerunt ſuoꝝ ſacroꝝ atq; priuatorū conſeruationem. Aeaces autem cuius orationem admiſere: Samii filius Syloſontis. Aeacis fuit ſami tyrānus ab Ariſtagora mileſio exutus principatu quēadmo dū alii Ioniæ tyrāni. Itaq; poſtea q̄ phœnices nauigare aduerſus Ionas cœperūt: Ioneſq; & ipſi naues in cornua digeſtas producere ac propius uentū eſt præliūq; conſertū: Tunc quinā Ioues ignaui qui ue egregii fuerint haud queo pro cōperto ſcribere. quia alius i aliū reiicit culpā. Dicūtur tamē ſamii quēadmodū cū Aeace cōpoſuerāt ſublatis uelis ex acie exceſſiſſe: ſamūq; abiiſſe præter decē naues: quarū trierarchi permanſerūt: dimicaruntq; nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus: Q uo ex facto cōe ſamiorū conſilium eis do nauit ut ipſorū nomina a maioribus repetita tāq̄ egregiorum uirorū in lapide ſcriberēt extatq; his lapis adhuc in foro. Leſbii uidentes ſamios qui iuxta erant fugā capeſſere idē fecere quod ſamii. Cū id pleriq; Ionum facerent eorum qui pugnando pſtitere: chii præ cipue circūuēti ſunt: & quia nolebāt perfide agere: edita egregia opera oppreſſi: qui ut ſu perius dictum eſt centum nanes cum attuliſſent: ſingulas cum quadragenis propugna toribus delectorum ciuiū & ſi cernerēt p multos ſociorū eſſe proditores: tamen inique ſe facturos cenſuerunt: ut illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis diſcurſando dimi-

Dionyſius phocenſis

Aeaces Syloſon

Trierarcha

cauerunt: donec compluribus captis hostium nauibus pluribus suarum amissis cum cæteris in terram suã perfugerunt. Quorum uero naues iualidæ quia laceratæ erant ii chii insequente hoste ad Mycalen fugientes ipactis terræ nauibus ac relictis per cõtinẽtẽ pedestre iter fecerunt: & cũ in agrũ ephesiũ ingressi essent sub noctẽ ad urbẽ contendebãt: cũ illic a mulieribus sacra legiferæ Cereris fierent: quos armatos ephesii ingressos agrum suũ uidẽtes cũ d' eis nihil audissẽt suspicati fures eẽ: & ad mulieres tẽdere uniuersi ad uim arcendã, pcurrerũt: chiosq; ĩteremerũt. Et hi qdẽ hoc casu occiderũt Dionysius aũt phocẽsis posteaq̃ res Ionum accisas intelligit captis tribus hostiũ nauibus abiit nõ iã in agrum phocensem: probe sciens eum in cætera Ionia direptum iri. sed ut erat recta contendit in phœnicem. Vbi nauibus ouerariis spoliatus raptaq; ingenti pecunia in siciliam nauigauit: atq; illinc prodeundo latrocinia agitauit in nullum quidem græcorum sed in carthaginenses ac tyrrenos. At persæ uictis pugna nauali Ionibus miletum a terra atq; a mari obsederunt: suffosisq; muris & omni genere tormentorum admoto: eam ab arce accepe runt sexto q̃ rebellauerat Aristagoras anno: atq; diripuerunt ut defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Si quidem argiis apud delphos de ciuitatis sue salute consulẽtibus oraculum promiscuum redditum est: quod in ipsos quidem argios tendebat: sed ex adiectione ad milesios. quod quatenus ad argios pertinet: cum ad eum locum uenerimus referemus. Quatenus autem ad milesios ita habet. Tunc quoq; cõmentrix operum milete malorum Permultis cœna & præstantia munera fies: Crinitisq; pedes tua pluribus abluet uxor: Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis. Hæc tunc milesiis contigerũt cum ex eis pleriq; uiri a persis qui criniti erant sunt cæsi uxores ac liberi in prædam cesserunt: templumq; quod erat in geminis & delubrum atq; oraculum deflagrarunt. Nã pecuniariũ quæ in hoc templo erant: sæpe alibi mentionem fecimus. Milesii conseruati cæde dehinc susa perducti sunt. Quos rex Darius nulla alia pœna afficiens collocauit in urbe anipa ad mare quod rubrum uocatur sita ubi fluuius tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum milesium urbi circũiectum atq; planiciem ipsi persæ optinuere: montana caribus pegadensibus possidenda cesserunt. Hæc milesiis agente persarum passis nõ reddiderunt uicem. Sybaritæ qui urbe exuti Laon & Scidron incolebant. Nam sybari a crotoniatis direpta uniuersi milesii qui puberes erant capita deraserunt: & ingentem luctũ adiecerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus quas nouimus hæ præcipue mutuo hospitio iũgebãtur. At non item athenienses: sed mileti expugnationem se permoleste tulisse cum aliis multis rebus declararet: Tum uero hac q̃ Phrynicho docente actum: quem de mileto direpta fecerat & theatrum illachrimauit: & athenienses eum q̃ domestica mala refricuisset: mille dragmis multauerunt: adiecto interdicto nequis postea eo actu uteretur. & miletus quidem milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant adeo nõ id quod sui duces erga medos fecerant probabatur ut inito secundum pugnam naualẽ cõsilio uisum sit priusq̃ eo tyrannus Aeaces ueniret in coloniam proficisci ne manentes & medis seruirent & Aeaci. Etenim per hoc idem tempus zanclæi qui sunt siciliẽses missis in Ioniam nunciis solicitabant Iones ad pulchrum littus cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem littus quod pulcherrimum dicitur siculorum quidem est: sed ad tyrrenum siciliæ uergit. His ego solicitantibus soli ex Ionibus samii cum iis qui effugere milesiis eo concesserunt. Quibus in siciliam tendentibus iamq; appulsis locros qui sũt ĩ zephyris hoc rei contigit: ut interea zanclæi una cum suo rege (cui nomẽ erat Scythes) obsederant urbem siculorum ut eã expugnarent. Idq; cum didicisset Anaxileus tyrãnus rheginus q̃ erat zanclæorum hostis adiens samios suasit satius esse ut pulchrum littus ad

Dionisius phocẽsis

Miletus capta

Oraculũ

Anipa urbs

Tigris ostium

Pegadenses

Laos

Scydros

Scybaris

Phrynicus

Samii in coloniã Zanclei

Littus pulchrũ

Scythes rex

Anaxileus

quod nauigarent ualere ſinerent: & zanclā occuparent uiris deſertam. Samii perſuaſi zā clā occuparūt. Id zāclæi cum audiſſent urbi ſuæ ſuppetias eunt aduocato Hippocrate ge læ tyrāno. Erat enim is eorū ſocius. Q ui poſtea q̄ ad illos iuuandos cum exercitu uenit Scythæ zancleorum monarcho tāq̄ urbis deſertori & fratri eius Pythogeni uincula in didit: eoſq; in oppidū inycū relegauit: ac cæteros zanclæos ſamiis cū quibus publice lo cutus fuerat dato & accepto iureiurādo prodidit pacta mercede ut dimidiū omnis predæ urbicæ: atq; captiuor̄ ipſe haberet: itē oīa quæ in agris eſſent q̄q̄ pleroſq; zancleorū ti tulo captiuorū in uinculis habebat quorū ſūmos quoſq; trecentos ſamiis occidēdos tra didit: quod tamē illi facere noluerūt. Cæterū Scythes nancleorum monarchus ex Inyco profugit in himerā: atq; illinc tranſmiſit in aſiam: aſcenditq; ad Darium regem: quem Darius iuſtiſſimū uirorum oīum cenſuit. qui e græcia ad ſe aſcendiſſet. Nam cum exora to rege in ſiciliā abiiſſet: rurſus e ſicilia ad regē rediit: donec natu grādior ac beatus apud perſas exceſſit e uita. Samii itaq; medis liberati zanclā urbem pulcherrimā nullo nego cio adepti ſunt. Poſt nauale præliū pro mileto geſtū phœnices iubentibus perſis Aeacē Syloſontis tanq̄ de ipſis benemeritū & qui egregiā operā nauaſſet ſamum reduxerunt. Q uæ ciuitas ſola ex omnibus quæ a Dario rebellauerunt ea fuit cuius neq; urbs neq; tē pla incenderentur q̄ in pugna nauali a ſociis defeciſſet. Statim ab expugnata mileto p ſæ cariam cepere ciuitatibus partim ſe ultro dedentibus: partim ui adactis. Et hæc quidē ita geſta ſunt. Hiſtiæo autē mileſio dum circa bizantium agit & Ionum onerarias naues quæ e ponto curſum tenebant intercipit: affertur nuncius de rebus ad miletū geſtis. Itaq; negociis ad helleſpontum pertinentibus biſalto appollophanis abydino delegatis ipſe habens leſbios in chium nauigat: & apud locum quendā agri chii ubi uocant concaua re gionis q̄ ab eius præſidio nō reciperetur: congreſſus permultos interficit tam eorū q̄ ter rorū chiorum: & ex oppido quodā progrediens cū leſbiis chios utpote expugna nauali male affectos ſubegit. Sed uidelicet quotiens ingentes ſunt euenturæ calamitates uel ci uitati uel nationi ſolent ſignis prænunciari: Etenim chiis ante hanc cladem ingentia ſi gna contigerant. Vnum q̄ ex choro centum iuuenū quos miſerāt delphos duo omnino rediere nonaginta octo peſtilentia abſumptis. Alterum q̄ ſub idem tempus pauloāte na ualem pugnam tectū ſupra pueros litteras diſcentes corruit: ita ut ex centum uiginti pue ris unus omnino euaſerit Hæc eis ſigna deus præmonſtrauit. Poſt hæc excepit pugna na ualis quæ ciuitatē ingenua deiecit. Acceſſit ad cladem pugnæ Hiſtiæus cū leſbiis q chioſ iam exhauſtos facile ad excidium deduxit: Hiſtiæus illinc cum multa Ionum & æolum copia aduerſus thaſum contendit. Cui thaſum obſidenti cum eſſet nunciatum phœniceſ a mileto in reliquā Ioniam profectos eſſe thaſum inexpugnatam reliquit: atq; in leſbū traiicit cum omnibus copiis: & illinc q̄ copias ſuas formidabant traiicit in prouinciam Atarniis tanq̄ frumentandi gratia tam illinc q̄ ex agro eccaico qui erat myſorum. Erat in iis locis forte Harpagus uir perſa non parui exercitus dux: qui cum Hiſtiæo egreſſo ī ter ram certamine commiſſo & ipſum Hiſtiæum uiuum cepit: & maiorem exercitus eius p tem occidit. Hunc autem in modum captus eſt Hiſtiæus: dum græci cū perſis pugnarēt apud malenā regionis atarnidis: ac diu perſtarent mox equitatus emiſſus in græcos im petum dedit. Q uo ex facto uerſis in fugam græcis Hiſtiæus haud credens ob præſen tem noxam ſe interfectum iri ab rege ob quandam uitæ cupiditatem captus eſt: qui ut fugiens capiebatur a quodam perſa utq; ab eodem erat tranſfodiendus: ſeſe mileſium Hiſtiæum eſſe lingua perſica utens indicauit: Q uem opinor ſi ſeruatus ad regem Da rium perductus fuiſſet: nihil tale fuiſſe paſſurum remiſſa ei a Dario culpa. Nunc ne id

Hippo crates
Pythoge nes
Inycum op.
Scytes fu git
Samos
Hiſtiæus Biſaltus
Malor̄ ſi gna
Chiorum prodigia
Schole te ctū i pue ros
Hiſtiæus
Thaſus
Atarnes
Eccaicus ager
Harpa gus
Hiſtiæus capitur
Malena

contingeret: ne ue fuga elapsus rursus apud regem magnus existeret: Artaphernes sardi
Histiæi crux um prætor & Harpargus qui ceperat eum sardis perductum in crucem sustulerunt tamẽ
truncum. Nam caput sale conditum susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Da-
rius obiurgatis qui id fecerant ꝙ hominem uiuum in conspectum suum non attulis-
sent: iussit Histiæi caput eos elotum atq; obuolutum sepelire tanq̃ de ipso uiri ac de per-
sis benemeriti. Ita res Histiæi habent. Persarum nauticæ copiæ circa miletũ hybernantes
altero a profectione anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt: chiũ
Euerricu lesbũ tenedum: quarum insularum ut quãq; capiebant euerriculabant. Euerriculant au-
lare tem hunc in modum. Viri manum mutuo tangentes a mari aquilonari ad australe ptran
seunt. Post hæc omnem insulam peragrant uenando homines. Ceperunt quoq; in cõ-
Iades tinente urbes Iades eadem ratione præter q̃ ꝙ non Euerriculabãt homines. Neq; eni po
terant. ut non falso cesserint ea quæ duces persarum minati sunt Ionibus cum ex aduerso
castra haberent. Nam posteaq̃ potiti sunt urbibus formosissimos quosq; puerorum seli-
gentes castrauerunt exectis testibus facientes eunuchos. Virgines q; speciosas ad regem
transportarunt. & super hæc urbes cum ipsis templis cremauerunt. Ita tertio Iones sunt i
Ionũ ser- seruitutem redacti primum a lydis bis: deinceps a persis profectis ab Ionia naualis exer-
uitus citus omnia quæ ad leuam sunt in hellespontum nauigantibus subegit. Nam quæ sũt ad
dexteram iam subacta erant a persis per continentem. Hellesponti autem hæc in euro-
Cherson pa sunt chersonnesus: in qua frequentes sunt urbes: & perinthus & super thraciam muri
nesus & sylebria: & bizãtium. Quorum bizantii & qui ulteriori in littore sunt chalcedonii nec
Perithus expectauerunt quidem aduentum phœnicæ classis: sed relictis suis urbibus in interiora
Muri euxini ponti recesserunt. Ibiq; urbem messambriam condiderunt. His urbibus quas cõ-
Sylebria memoraui incensis phœnices ad proconesum: & artacem conuertuntur. Quibus & ip-
Bizantiũ sis igni traditis rursus in chersonnesum reuehuntur euersuri cæteras urbes: quas superiore
Chalce accessu nõ euerterant. Nam cyzicum ab initio ne accesserant quidem: ꝙ ipsi cyziceni iã
donii ante aduentum hunc classis phœnicum sub rege erant: cum se Oebari filio Megabizi qui
Messam Dascyli præses erat dedissent. Cæteras chersonnesi urbes præter cardiam phœnices sub-
bria egerunt: quarum ad id tempus tyrannus fuerat Miltiades filius Cimonis nepos Stesago
Cyzicus ræ cuius imperii auctor fuerat Miltiades Cypseli filius ad hunc modum Dolonci thraces
Oebarus qui chersonnesum hanc tenebant cum ab absinthiis bello uexarẽtur: reges suos ut de bel
Dascylus lo consulerent delphos miserunt: Quibus Pythia respondit ut coloniæ in suã terrã de-
Cardia ducendæ eum auctorem asciserent: qui primus eos e templo abeuntes hospitio inuitas-
Milciades set. Dolonci sacram uiam ingressi per phocenses atq; boetios iter fecerunt: A quorum ne
Stesago- mine inuitati athenas diuertunt. Ea tempestate athenis omne quidem imperium tene-
ras bat Pisistratus: dominabatur tamen & Miltiades Cypseli e familia Tethrippotrophi ab
Dolonci Aeaco & Aegina oriundus nuper familia facta atheniensi: cuius actor extitit Phileus Ai
Pisistra acis filius. Miltiades hic ut sedebat in domus suæ uestigio cernẽs doloncos prætereuntes
tus non illius loci uestem gerentes neq; tela: homines inclamauit: accedentibusq; optulit do
Milciades micilium & hospitũ congiarium. Illi in domum excepti & hospitaliter accepti aperue-
Phileus runt ei oraculum præcesq; addiderunt ut deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita
Milciades confestim persuasus est ut qui pertesus imperium Pisistrati cuperet illinc emigrare: p-
tinusq; delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod a doloncis ro
uictor garetur. Iubẽte Pythia ita Miltiades Cypseli qui quadrigario curriculo prius olympiacã
palmam reportauerat una cum doloncis nauigauit: sumptis athenien sium uoluntariis
quibusq; ad expeditionem ineundam. & ubi locum tenuit ab iis qui se deduxerãt tyran-

nus creatus est. Is ante omnia chersonnesi isthmum id est breuem inter duo maria inter/ capedinem ab urbe cardia ad pactyam muro præsepsit: ne ab absinthiis regionem incur/ santibus infestari possent. Est autem isthmus hic sex ac triginta stadiorum ab isthmo in/ trorsus omnis chersonnesus quadringentorum uiginti stadiorum est longitudinis. In/ terseptis igitur faucibus chersonnesi Milciades atq; hoc modo absinthiis cohitibus pri/ mis cæterorum lampsacenis intulit bellū. Illi dispositis insidiis eum uiuum excipere. Ea re Crœsus lydus audita (erat autem Crœso Miltiades carus) per nuncios lampsacenis præ/ cepit ut hominem missum facerent: alioquin se illos in morem pini extriturum com/ minatus est. Hac oratione nutantibus lampsacenis quid sibi uellet quod Crœsus mina/ batur se illos in morem pini extriturum. Vix tandem quidam e maioribus natu intelli/ gens quid illud esset: exposuit inquiens pinum ex omnibus arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolem remittat: sed prorsus emoriatur. Ea propter ueriti Crœsum lam/ psaceni solutum Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea si/ ne liberis moriens imperium atq; opes trades Stesagoræ Cimonis sui e matre germani: Ei defuncto chersonnitæ ut mos est conditori urbis sacrificant: certamenq; equestre ac gymnicum statuto tempore celebrant in quo nulli lampsacenorum certare permittitur: Durante cum lāpsacenis bello contigit: ut Stesagoras quoq; liberis orbus decederet apd curiam percussus securi in capite a quodam qui se transfugam uerbis simulabat: sed re ip/ sa q̄ hostis erat attrocior Stesagora hunc in modum defuncto tum pisistratidæ Miltia/ dem Cimonis filiū fratrem defuncti cum trireme ad suscipiendas in pelopōneso res di/ miserunt in quem etiam athenis beneficia contulerant: tanq̄ non sane cōscii mortis Ci/ monis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut uenit in chersonnesum domi sese continebat in honorem uidelicet Stesagoræ fratris. Quod audiente chersonnitæ undiq; ex omnibus ciuitatibus principes contraxerunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi postq̄ uenerūt illic in uincula coniecti sunt: & Miltiades chersōnesum optiūit cōductis auxiliariis filiāq; Olori regis thraciæ Hegesipy/ lam duxit uxorem. Quem & si nuper illuc profectum: tamen non mediocria sed grauia sane negocia exceperunt. Nam tertio q̄ hæc gesta sunt anno e chersonneso profugit nō/ ausus expectare uenientes scythas nomades: qui ab rege Dario irritati coactis copiis ad hanc usq; chersonnesum processerunt. Illis digressis eum rursus dolonci reduxere tribus annis anteq̄ aliis curis implicaretur. Tunc phœnices apud tenedum esse cum audisset qn/ q; cum triremibus quas præsentibus facultatibus impleuerat athenas nauigauit soluens ex urbe cardia: qui dum per sinum nigrum transmissa chersonneso cursum tenet a phœ/ nicum classe circūuentus ipse quidem cum quatuor triremibus ad imbrum euasit: quin/ tam tamen phœnices insecuti ceperūt: cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metio/ chus nō ex filia Olori thracū regis: sed ex alia muliere. Eū phœnices cum Miltiadis filiū esse cognouissent ad regem perduxerunt rati se magnam apud eū gratiam inituros quo/ niam Miltiades in dicenda apud Iones sententia suasisset ut scythis rogantibus Iones so/ luta rate domum abire obtemperaretur. Oblato tamen sibi Methiocho Darius tantum abest ut quicq̄ mali fecerit ut permultis eum bonis affecerit. Donauit enim domo facul/ tatibus uxore etiam perside ex qua liberi geniti sunt qui inter persas censentur. Miltia/ des autem ex imbro athenas peruenit: Neq; hoc anno quicquā est a persis amplius in Io/ nas sæuitum: sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Arthaphernes sardium præses accitis hostium nunciis adegit Iones ad pactiones inter se faciendas de tradēdis mutuo iis qui inuirias intulissent: ne ue quid inuicem ferrent: aut agerent. Ad hoc adactis Io/

Isthmos
Cardia
Pactya
Absinthii
Miltiades capitur
Stasago/ ras
Miltiades
Olorus rex
Hegesi/ pyla
Metio chus
Imbrus

nibus per parasangas(Ita enim persæ tricena stadia appellant)regiones diuisit regionati q; uectigal instituit quod regi penderent: quod uectigal ab Artapherne institutū ad meā usq; ætatem qui illic fuere pependerunt eadem pene qua prius conditione institutum. Et hæc quidem illis pacata erant. Cæterum ineunte statim uere aliis ducibus ab rege abdica

Mardonius Artozustra

tis: Mardonius Gobryis filius adhuc adolescens & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozustra ad mare descendit permagnas ducens peditum classiariorumq; copias Quo cum exercitu postq̄ in siciliam peruenit ipse conscensa naui cū classe abiit aliis ducibus pedestres copias in hellespontum ducibus: ubi præteruectus asiam in Ioniam perue nit Mardonius. Miram hic rem ego referam iis græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem persas suasisse potiorem esse persis statum popularem abdicatis tyrannis: Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. His actis in hellespontum: ire contendit: ubi coacta ingenti ui nauium ac peditatus eas copias traiecit hellespontum: perque Europam iter erethriam uersus atque athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates prætextum Dario erant belli inferendi: sed in animo habebat quam plurimas posset græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe thasios nec manum ex aduerso leuantes subegit: & peditatu macedonas ultra eos: qui iam seruiebant in seruitutem redegit. Etenim quæ intra macedones sunt nationes iam subactæ erant. Hæc classis e thasio trās mittens ac terrā legens ad acanthum usq; processit: & ex acantho soluens dum athon circumuertit: uentus aquilo uehemens atq; admodum atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse: nauiumq; pleraſq; in athō propulsas ad trecentas afflexisse: ut supra uiginti milia hominum interierint: Partim q; a feris rapti: partim q; natare nescirēt: partim q; petris allisi. (Mam sæuissimū circa athon est mare): partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Madronium autem cum pedestribus copiis in macedonia statiua habentem trhaces Brygi sub noctem inuasere: & cum alios multos ex eis occiderunt: tum ipsum Mardonium uulnerauerunt. Sed non iccirco seruitutem persarum deuitare potuerunt. Nam Mardonius non prius ex iis locis decessit: q̄ illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum: tum ob acceptam apud brygos calamitatem in exercitu terrestri: Tum ob maiorem in classe ad athon. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in asiam. Insequenti anno Darius āte omnia thasios a uicinis in simulatos tanq̄ defectionem molientes misso nuncio iussit diruere muros & naues i abdera recipe. Nam thasii ut qui ab Histiæo milesio fuerant obsessi: & prouētus & magnos habebant pecunia multa utebantur cum in compingendis nauibus longis: tum ualidioribus muris urbi circundandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atq; ex metallis: Ex fossitia quidem metallorum aureorum materia septuaginta talētorum. Ex thasiis autem metallis minus: sed tamen frequenter ita ut si thasii forent immunes tributorum fuerint eis in summam prouentura quot annis ex continenti atq; ex metallis ducenta talēta: & quando plurimum trecenta. Quæ metalla ipse quoq; inspexi: & tamen longe ad mirabiliora fuere: quæ phœnices ii qui cum thaso eam insulam condiderunt inuenere: quæ insula ab hoc thaso phœnice nomen obtinuit. Hæc autem thasi phœnicea metalla sunt inter locum qui uocatur ænyrorum: & Conyrorum sita: atque e regione Samothraciæ ingens mons indagando euersus est. Et hoc quidem huiusmodi est. Thasii autem iubente Dario & muros suos diruerunt: & naues omnes in abdera receperunt. Post hæc Darius quid in animo græci haberent pugnare ne secum: an sese dedere tentandum ratus legatos per græciam dimittit alius alio iussos petere terram & aquam. Hos in græciam alios item ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit imperans lon

Acāthus

Mardonius Brygi

Thasus

Aeniorus Conyrorus

gas naues fieri: & hippophoras: id est naues quibus equi feruntur. Dum hæc isti com- hippophore naues
parant legatis per græciam euntibus & quæ perses præceperat petentibus terrã & aquam multi in continente populi dederunt: Insulani quoq; cum alii omnes ad quos eadẽ pe- tituri legati accessere: Tum uero æginetæ. Q ua de re continuo athenienses irritati sunt q; putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam æginetas: ut una cum persa aduersus athenas militarent. Itaq; libenter occasionem contra æginetas amplexi spartã profecti illos insimulauerunt q; ex eo quod fecerant græciam prodidissent. At hanc de- lationem Cleomenes Anaxandridæ spartiatarum rex æginam transmisit animo præci- puos eius rei auctores comprehendendi. Conanti illos comprehendere cum alii ægine- tæ incessere: tum præcipue Crius Policriti negans eum gauisurum si quem abduceret ægi- netarum. Nam id eum facere sine communi consilio spartiatarum: sed ab atheniẽsibus pecunia corruptum. Aloquin cum altero rege uenturum fuisse ad se comprehendendos Hoc aũt dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomenes ab ægina discedens interroga- uit quod ei nomen esset. Ille respondit quod erat Crios idest aries. Cui Cleomenes Crie inquit Iam nunc præferrato cornua tanq; occursurus magno malo sparte. Per id tempus Demaratus Cleomenem insimulabat: & ipse rex spartiatarum nulla re alia nisi familia in ferior Cleomene (ab eodem enim oriundi) sed familia Eurysthenis: qui primigenius fue rat non nihil honoratior erat. Etenim lacedæmonii nulli poetarum assentientes negant se in eam quam nunc possident regionem deductos a filiis Aristodemi: sed ab ipso Ari stodemo regnãte: qui fuit Aristomachi: qui fuit Cleodæi: q fuit Hylli filius. Nec multo post Aristodẽi uxorẽ noïe Arginã q; dicũt fuisse filiã Autesionis: q; fuit Tisameni: q fuit Thersandri q fuit Polynicis filius. Pepisse gemios: eisq; natis Aristodemũ morbo decesisse. Lacedæmones aũt qui cum erant inito consilio creasse regẽ e pueris eũ q esset primi genius: ut lex iubebat: sed nescientes utrum puerorum eligerent cum essent similes ac pa res: id cum nequirent ipsi discernere prius fuisse perconctatos genitricem: eaq; negante se dignoscere: sed dissimularet q; uidelicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos ef fici reges: ita hæsitabundos lacedæmonios delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse ut utrunq; puerorum ducerent ad regem: sed primigenium ma gis honorarent. Hoc responso a Pythia edito lacedæmonios nihilominus icertos quo pacto primigenium reperirent. admonitos fuisse a quodam messenio nomine Panite ut obseruarent utrum puerorum mater priorem lauaret cibaretq;: quam si deprehende- rent eodem semper modo factitare: habituros id omne quod quærerent: & inuenturos quod uellent: sin illa alternando erraret palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & isti aliam rationem inirent. Ibiq; spartiatas ex admonitu messenii obseruantes matrem puerorum ignaram cur obseruaretur. Animaduertentesq; illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lauando: accepisse puerum qui magis honoraba- tur a matre tanq; primigenium publicæq; alendum curasse imposito ei nomine Eurysthe ne: iuniori Procle. Hos autem fratres ubi adoleuerunt per omne uitæ tempus inter se dis sensisse: & itidem eorum posteros perseueransse: Hæc soli græcorum lacedæmonii aiunt. Nã quæ cõmemorantur a græcis ego scribo: hos dorienssiũ reges usq; ad perseũ Danaæ a deo geniti recenseri recte a græcis & ostendi græcos esse. Iã tũ enim isti inter græcos cẽ sebãtur. Ideo autẽ dixi usq; ad Perseũ nec altius repeti q; nullũ Perseo cognomẽtũ fuit mortalis patris: quẽadmodũ Herculi Amphithryon. Itaq; a me rectã rõnẽ sequente di ctũ recte est usq; ad Perseũ. A Danaa uero Acrisii filia retrorsũ patres eorũ recensendo

Cleomenes rex
Crius
Crios. i. aries
Aristomus
Argina
Autesion
Thersandrus
Panitis cõsilium
Euristhenes
Procles
Danae

constabit principes dorienſium ex ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex cõme
Perſeus moratõe græcoꝝ facta eſt. Vt aũt a perſis fertur. Perſeus ipſe cũ eſſet aſſyrius factus ẽ græ
cus nõ tamẽ progenitores eius. Nam progenitores Acriſii recenſere ad progeniem Per/
ſei nihil attinet: eoſq; quemadmodum græci aiunt ægyptios fuiſſe. Hæc de his hacte/
nus. Quod autem regnum dorum cum ægyptii eſſent ſibi traditum acceperint: hoc
quoniam ab aliis dictum eſt omittemus. Quæ uero alii non attigerunt. eorũ faciemus
Spartano mentionẽ. Has dignationes regibus ſpartiatæ tribuerunt duo ſacerdotia Iouis lacedæ/
rũ regum monii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quacunq; libuerit regionem inferendi: ut id nulli
iura ſpartiatarum prohibere fas ſit: alioquin piaculari crimine teneatur. Vt in expeditiõibus
adeundis primi eant reges: in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti uiri eis in militia
cuſtodes aſſint. In egreſſibus utãtur quotcunq; pecoribus libuerit: quorum immolatoꝝ
pelles omues ac terga accipiant. Bellica hæc: Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuũtur.
Quotiens aliqua publica euiſceratio fit primi in cœna reges diſcumbant: & iis primis
diſtribui incipiat utriq; eorũ duplum omniũ q̃ cæteris conuiuis: libaminaq; immolato/
Medim rũ & coria eorum ſint. Singulis quoq; calendis inſtantis menſis ſingula pecora utrique
nũ. i. ſex e publico dentur Apollini imolanda: & farinæ medimnũ ideſt ſex modia: & uini lacõi/
modia cus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorũ certaminũ certis locis præſideant. Liceatq; qui
Pythii buſcũq; libeat ciuibus initi: & utriq; binos eligere pythios. Sunt autem Pythii qui del/
Chœni phos ad conſulenda oracula mittuntur. quiq; publice cum regibus paſcuntur. Regibus
ces ad cœnã non eũribus mittantur binæ chœnices id eſt ſemodia farinæ & uini ſingulæ co/
Cotylæ tyle eſt ſextarii p̃ſentibus dupla dẽtur oĩa. Eadẽ ratione a priuatis quoq; inuitati ad cœnã
honorentur. Vaticinia quæ de uirgine pupilla utri danda ſit ei ne cui mater an cui pater
deſpõderat: nec nõ de uiis publicis: & ſiquis adoptiuũ filiũ facere uelit inuitis regibus.
Sparta/ Liceat quoq; eis pro ſuo arbitrio aſſidere in ſenatu qui conſtat ex duo de triginta ſeni/
norum bus: ſi eo nõ acceſſerint eorum maxime propinqui duo ſenatores ius regũ optineãt duos
ſenatus calculos ponẽdi: Tertiũ pro ſe ipſis. Viuẽtibus hæc regibus a re publica ſpartiataꝝ tribu
untur. Illa defunctis equites per uniuerſam laconicam obitũ regis enunciant. Fœminæ
per urbem circũeuntes hollas pulſitant. Cũq; hoc fit neceſſe eſt ex ſingulis domibus du/
os ingenuos: marẽ ac fœminã luctu fœdari magnis pœnis niſi hoc faxint ĩpoſitus. Eadẽ
Regũ fu/ circa funus regũ conſuetudo lacædemoniis eſt: quæ barbaris aſianis. Nam pleriq; barba/
nus rorũ eodẽ ritu in mortibus regũ utuntur. Siquidẽ poſteaq̃ mortem obiit lacedæmonio/
rum rex: oportet eius exequiis adeſſe ex omni lacedæmonis regione neceſſarios quoſq;
ſpartiatarum qui ſunt numero uicinorum. Quorũ & itẽ ſeruorum atq; ipſorum ſpartia
tarum poſteaq̃ multa milia in unum coacta ſunt promiſcua cum mulieribus frontes ſuas
intrepide plangunt & ululatu imenſo utuntur: Vltimũ quẽq; regum dicentes ſemp fuiſ/
ſe optimum. Qui uero regum in bello periit eius ſimulacrum cum expreſſerunt: in to/
ro bene ſtrato efferunt: Cuius tumulatione decẽ dies iuſtitiũ eſt: nulluſq; magiſtratuum
conſeſſus ſed luctus continens: In hoc quoq; cum perſis iſti conueniunt: q̃ defuncto
rege alter qui ſuccedit liberat ære alieno quicunq; ſpartiata aliquid aut regi aut reipubli/
cæ debebat. Apud perſas qui rex creatus eſt omnibus ciuitatibus tributum quod debe/
bant remittit. Cũ ægyptiis etiam lacedæmonii in hoc congruunt: q̃ eoꝝ præcones & ti/
bicines & coqui in paterna artificia ſuccedunt: & coquus e coquo & tibicen ex tibicine
& præco ex præcone gignitur. Neq; ulli propter uocalitatem aliis inſidiantes ſed ip/
ſos ingerunt ſed in paterno opere perſeuerant: atq; hæc quidem ita fiunt. Cleo/
menem tunc cum apud æginam eſſet communi græciæ bono operam dantem inſi/

mulabat Demaratus nõ tam æginetis ſtudens: q̃ inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab ægina reuerſus conſultabat ut regno ſummoueret ob hanc rem intendens in eũ actionẽ. Ariſton ſpartæ regnũ obtinens cũ e duabus uxoribus liberos non ſuſciperet (neq; enim in ſe culpam eius rei eſſe agnoſceret) tertiam duxit uxorem & duxit hunc in modum. Erat ei amicus quidam ſpartiata cuius opera ex omnibus ciuibus maxime utebatur. Cui uiro erat uxor ſpecioſiſſima exturpiſſima talis facta. Si quidẽ hanc mala forma prædi tam eſſe cernens nutrix ſua. Idq; parentes eius utpote locupletes ægre ferre: hoc excogitauit ut puellam ſingulis diebus baiularet ad Helenæ templum: quod eſt in loco qui dicit therapnæ ſuper phanum Phœbi. Eo quotiens nutrix intulerat puellam ſtans añ ſimulacrũ deam præcabat ut alumnã deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti de tẽplo mulier quædam apparuiſſe fertur: atq; interrogaſſe illam quidnam in ulnis geſtaret: & cum nutrix ſe infantem geſtare reſpondiſſet: iuſſiſſe ſibi oſtendi. Cunq; negaret nutrix ſe id facturam q̃ infantem parentes ſui uetuiſſent oſtendi cuipiam: inſtitiſſe iubere prorſus ut ſibi oſtenderetur: magni enim facturam illam ſi a ſe infans conſpiceretur. Ita nutrice puellam oſtendente demulcentem caput puellæ dixiſſe futuram eam omnium ſpartanarũ formoſiſſimam. Atq; ab eo die priſtinam ſpeciem decidiſſe: quam cũ ad nubilem peruenit ætatem duxit uxorem Agetus Alcidis filius ille amicus Ariſtonis. Eius mulieris amore titillatus cum eſſet Ariſton: hanc rem commentus eſt Ageto ſodali ſuo: cuius illa erat uxor: recepit ſe dono daturum unam e ſuis rebus quancũq; ille optaret: atq; inuicem iuſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re uxoria ſuſpicatus cũ uideret Ariſtoni quoq; uxorem eſſe accepit conditionem: & in eam rem iuſiurandũ interpoſuit. Cui mox Ariſton e ſuis rebus præcioſis donauit quam ille elegit. Ipſe uiciſſim cum eius partes petendi muneris ab illo fuerũt ibi optauit uxorẽ eius afferri. Agetus dicere ſe p̃ter unũ cætera annuiſſe iureiurãdo tñ aductus a dolo ſeductus ad eam ducendam abiit. Ita tertiam hãc Ariſton repudiata ſecunda duxit uxorem quæ citra legitimũ pariendi tẽpus nondũ exactis decẽ mẽſibus hunc ei genuit Demaratũ. Ariſton cũ ei ſedenti in baſilica cũ ephoris quidã famulus nũtiũ nati filii attuliſſet: ſciens quo tempore duxiſſet uxorem deductis in digitos menſibus dixit iureiurãdo hic nõ ẽ filius meus. Q̃d audiẽtes ephori haud magni fecere impræſentiarum. Sed poſtea q̃ puer adoleuit pœnituit Ariſtonẽ dicti opinantẽ utiq; filiũ ſuum eſſe Demaratũ: cui ideo nomẽ impoſitũ eſt demaratus: ideſt a populo uotis petitus: q̃ añ eũ natũ oĩs populus uota fecit: ut Ariſtoni oĩum ante id tempus regũ probatiſſimo filius gigneret: ea de re id nomen impoſiiũ eſt. Interiecto deinde tempore Ariſtone uita functo Demaratus optinuit regnũ. Sed uidelicet neceſſe erat ut id q̃d auditũ fuerat hominẽ regno priuaret. Ea propter a Cleomene uehemẽter iſimulabat cũ antea q̃ ab eleuſine abduxiſſet exercitũ: tũ eo tẽpore cũ aduerſus æginetas cũ Medo ſentientes traiecit Cleomenes. Ergo ingreſſus eũ urgere Cleomenes cõponit cũ Leutychide Menaris filio Agis nepoti ex eadẽ qua erat Demaratus familia ea pactõe ut ſi eũ regẽ in locũ Demarati cõſtituiſſet: ſe aduerſus æginetas cõmitaret. Erat ãt leutichides demarato inimicus ob hãc p̃cipue cãm q̃ cũ pcala filia Chilonis filii Demarmeni ei deſponſata eſſet: Demaratus inſidioſe hoiem cõiugio priuauit: p̃occupata & p̃repta uxore ac retẽta. Ob hãc cãm Leutychidi inimiciciæ cũ Demarato extitere. Is tũc Cleomene ſolicitante cõtra Demaratũ iurauit negãs eum rite ſpartanorum eſſe regem quod Ariſtonis filius non eſſet. Deinde quod iurauerat inſtitit confirmare q̃ Ariſton aliqñ dixiſſet cum ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natũ & menſes conferens iureiurando negaſſet illum eſſe filium ſuum. Huic uerbo inſiſtens Leutychides pronunciabat Damaratũ neq; Ariſtonis filium eſſe: neq; rite ſpartæ regnare

Ariſton rex

Helenæ tẽplum Therapne locus

Ageti uxor formoſiſſima

Demaratus

Demaratus quid

Leutychides Percala

Eisdem ephoris adhibitis testibus: qui Aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. Tandem re in contentione deducta uisum est spartiatis oraculum quod delphis est consulendum an foret Demaratus Aristonis filius nec ne. Ibi Cleomenes cum ex ipius erga Pythiã prouidentia nihil suspitionis esset: subornat Cobonem quendam Aristophanti maxima apud delphos auctoritate ut persuadeat Periallam mulierum uaticinantium antistitem dicere ea quæ Cleomenes uolebat dici. Ita Pythia sciscitantibus iis qui ad oraculum erat missi: negauit Aristonis filium esse Demaratum. Quæ tamen res sequenti tempore palam facta est. & Cobon e delphis profugit: & Perialla honore abdicata. Hactenusq; ad deponendum regno Demaratum acta sunt. Is e sparta ad medos profugit. Ob hanc contumeliam q; cum eiectus regno gereret magistratum: adesset q; spectaculo gymnopediarum id est nudorum puerorũ palæstræ: misit ad eum Leutychides in locum Demarati rex factus deridendi insultandiq; causa ministrum qui interrogaret qualis esset præfactura post regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus respondit se utrunq; expertum illũ uero nõ: & eã interrogationem lacedemoniis futuram initiũ plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc locutus uelato capite e theatro domum abiit. Confestimq; re præparata Ioui bouem immolauit: quo immolato matrem accersiit: quæ cum aduenisset positis in eius manus extis mulierem his uerbis obsecrauit: per ego te mater cum alios deos tunc Iouem hunc domesticum quem tango precor promas mihi ueritatem quisnam re uera meus est pater. Nam Leutychides inter conuitia obiicit te e priore uiro grauidam ita ad Aristonem uenisse. Alii etiam dementius referentes aiunt te ad domesticum asinarium uentitasse: illi usq; me filium esse. Qua de re ego te adiens obsecro ut uerum dicas. Si quid enim eorum quæ dicuntur feci sti nõ sola feci sti sed quod multæ. Et multus de hac re spartæ sermo est negantium Aristoni fuisse genituram ad filios procreandos. Nam si fuissent priores uxores fuisse concepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita respondens. Fili inqt quoniam precibus mecum agis ut dicam ueritatem omne tibi uerum exponetur. Vt me domum Ariston duxit tertia quam me duxerat nocte simulacrum tãquã Aristonis ad me uenit: quod postea q̃ mecum cõcubuit coronas quas gestabat mihi circundedit atq; abiit. Dehinc Ariston aduenit qui cernens me coronas habẽtem sciscitabatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum respondi eoq; id abnuente iuraui asserens non bene illum facere q negaret. Quippe qui pauloante ingressus ubi mecum coisset coronis me donasset. Ariston cernens me iurantem intellexit eam rem diuinam fuisse: compertũq; est illas coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio: quod est iuxta ianuam aulæ extructum: qd̃ uocãt Astrabaci. & uates id esse hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur fili ita ut uolebas audire. Aut enim ex hoc heroe genitus es pater q; tibi est Astrabacus heros aut ex Aristone. Nam ea te nocte cõcepi. Verũ hoc tibi præcipue exprobrant inimici q; Ariston cũ ei te ortũ nunciatũ est multis audientibus negauit te suũ esse: quia tempus decem mensiũ nõ exisses: per inscitiam talium rex illi hoc uerbũ excidit. Nã mulieres etiã nouẽ menses ac septẽ mesiũ partũ edunt: nõ oẽs decimũ mẽsem explẽtes. Ego te fili septimestrem genui. Ipse quoq; Ariston nõ diu post agnouit se per iprudentiã id uerbũ extulisse. Itaq; alias oratiões de tua genitura noli admittere. Oia enim uerissime audisti. Nã qd̃ ad asinarios attinet ipsi Leutychidi & iis q talia loqnũt̃ suæ uxores de asinariis pariant filios: Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ uolebat sũpto uiatico p speciẽ eundi delphos ad oraculũ cõsulẽdũ helim cõtẽdit. Eũ suspicati lacedæmonii fugã capessiturũ insecuti sunt. Sed Demaratus iã ex heli zacynthũ traiecerat: quẽ illuc trãsgressi lacedæmonii p̃hẽderũt eiusq; famulos: sed zacythiis eũ debere abnuẽtibus. Demaratus illinc i asiã ad regẽ Dariũ

Cobas

Demaratus regno priuatus

Simulacrũ cũ matre demarati

Astrabacus heros

Partus tẽpora

Demaratus apud darium

traiecit. A quo magnifice exceptus est territorioq; ac urbibus donatus. Ita in asiam Demaratus abiit: ac tali fortuna usus est. Vir cum aliis in multis factis dictisq; apud lacedæmonios illustris: tum quod illis olympiadem palmam quadriiugo certamine reportauerat rem eius solius ad ea tempora regum spartiatarum. Leutychidæ Menaris qui in regnũ amoti Demarati successerat natus est filius Zeuxidemus: quem nõnulli spartiatarum Cyniscon idest catulum uocabant. Is spartæ non regnauit ante Leutychidem defunctus relicto filio Archidemo. Leutychides orbatus filio alteram duxit uxorem Eurydamen Menii sororem Diactoris filiam: ex qua nullam prolem uirilem suscepit: sed filiam nomine Lampito: quam Archidemus Zeuxidemi in matrimonium accepit ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse spartæ consenuit: sed has pœnas Demarato repẽdit. In expeditione pharsalica dux cum omnia faciendi ius haberet multæ pecuniæ per corruptelam dono accepit ipseq; in re deprehensus cum sederet in castris utraq; manu pecuniam tenens in iudicium delatus e sparta profugit: domusq; eius excisa: & tegeæ in quã profugerat: mortem obiit. Sed hæc in sequenti tempore acta sunt. Tunc autem Cleomenes cum sibi res in Demaratum bene cessisset de sumpto protinus Leutychide contendit aduersus æginetas maiorem in modum illis propter ignominiam infensus. Ita æginetæ utriusq; regis contra se aduentum non repugnandum iam sibi esse putauerunt. Ex quibus reges adduxere decem quos delegere diuitiis ac genere eminẽtissimos cum alios tum Crium Polycriti & Casambũ Aristocratis: qui plurimum habebant potentiæ. Eos in atticam adductos penes inimicissimos æginetis athenienses deposuerunt. Post hæc Cleomenes cum eũ subiesset metus spartiatarum iam manifestus maleficii in Demaratum excogitati in thessaliam subterfugit: atq; illinc in arcadiam ꝓfectus res nouas moliebatur sollicitans arcadas aduersus spartam: adigensq; eos iureiurando ad se sequendum quocũq; ipsos educeret. Q uin etiã in animo habebat primores illorum ad urbem nonacrim ductos adigere ad iuliurandum per aquam stygis. In hac autem urbe ab arcadibus fertur esse stygis aq̃. Et est uidelicet talis ea aqua: E petra emanat aquula destillans in uas quoddam in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem ubi fons hic uisitur urbs arcadiæ ẽ ante pheneon urbem. Talia molientem Cleomenem lacedæmonii cum animaduertissent timentes sibi ipsis spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit & iam antea subinsanum. Nã ut cuiq; spartiatarum obuius erat in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerũt. Q ui custodẽ digressis aliis solum remãsisse cernens petiit ab eo gladium. Custo de abnuente dare ab initio cõminabatur quæ mox ei facerer donec minus conterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. Eo accepto Cleomenes a furis incipiens sese detruncabat. In longum nãq; discindẽs carnes e tibiis ad fœmora processit e fœmoribns ad coxarum uertebra: atq; ilia quousq; peruenit ad uterum. In quo rescindẽdo sic expirauit. Vt pleriq; græcorum memorant quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Damaratum acta sunt. Vt soli athenienses quod adortus eleusinam phanum deorum fuerat depopulatus. Vt argii quia eos qui e pugna fugerant argios ex argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & ipsum lucũ quẽ in argia occupasset icẽderat. Etenim Cleomeni delphis oraculũ poscẽti responsũ fuerat eũ argos esse captuꝝ. Q ui posteaq̃ ad flumẽ erasinum copias spartiataꝝ duxit: qd' flumẽ e lacu stymphalio manare fert'. Hũc enim lacũ in uoraginẽ cõdi: & argis posta exorientem apparere. Illincq; iã eã aquã uocari erasinũ. Ad hoc igitur flumen posteaquam peruenit: ei hostias immolauit: & cũ læta non essent exta: de flumine transmittendo ait delectari se quidem erasinũ nolle ꝓdere ciues suos: nõ

Leutychides rex

Zeuxidemus

Cyniscõ

Archidemus

Eurydames

Lampito

Leutychides mors

Crios

Casãbus

Nonacris urbs

Stygis aq̃

Nonacris

Pheneũ

Cleomenes insanus

Cleomenis furor

Erasinus flu.

Stimphalius lacus

Thyrea

tamen ideo argios gauisuros. Moxq; illinc motis castris ad thyream uenit: & mari taurũ cum mactasset: nauibus copias ad regionem tirynthiam ac naupliam duxit. Id audientes argii ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et cum aduentarent tirynthum in

Sepia locus

loco cui nomen inditum est sepia. relicta non magna inter duas acies inter capedine cõ sederunt è regione lacedæmoniorum. Neq; uero illic pugnam ex aperto reformidabant sed ne dolo excipérentur. Nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atq; milesiis in hæc uerba. Verum quando marem peruertet fœmina uictrix. Inter & argiuos referet præclustris honorem. Tunc argiuarũ reddet pleraſq; gementes. Vt uenturorum aiat quis quandoq; uirorum Telo seuus obit sinuoso corpore serpens Hæc omnia argiis cum contigissent metum incutiebant. Ideoq; eis uisum est præcone hostium esse utendum. Atq; ita esse faciendum quotiens præco spartiata quippiam lacedæmoniis denunciaret idem facerent ipsi. Cleomenes animaduertens argios facientes quicquid apud lacedæmones præco denunciasset: præcepit suis ut cum præco denunciaret prandendum. tunc raptis armis tenderent in argios. Hoc executi lacædemonii in argios è uocè præconis prandentes impetum faciunt: eorumque cum multos occiderunt tum plures in lucum argi fuga elapsos circunsederunt: qui dum asseruantur. Cleomenes hoc sibi faciẽdum putauit. Sciscitatus quosdam quos secum habebat per fugas misit præconem ad euocandum nominatim eos argios qui in luco præclusi erant ad se redimendos. Est autẽ apud lacedæmonios redemptio in singulos uiros binæ mnæ: Ita argiorum quinquaginta ut quisq; euocatus fuerat Cleomenes interemit: quod faciens latebat cæteros: qui in phano erant utpote denso luco interiecto non cernentes quid illi extrinsecus agerent: nisi postquam quidam conscensa arbore quod fiebat inspexit. Vnde non amplius qui euocabãtur prodiere. Ibi Cleomenes iussit unũquẽq; seruorum lucum

Argi lucus

materia circundare: atq; illis obtemperantibus lucum incendit. Eoq; iam ardente percontatus est quẽdam perfugarum cuiusnam deorum esset ille lucus. Perfuga argi esse respondit. Quo audito Cleomenes uehementer ingemiscẽs: O Apollon inquit uates quã topere me frustratus es: dicens me argos esse capturum. Coniicio iam exitum habuisse oraculum. Post hæc maiore copiarum parte spartam redire permissa: ipse cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram uolens cum a sacerdote uetaretur negante fas esse externo illic sacra facere iussit seruos abductum uerberare: Ac posteaquam immolauit spartam abiit. Reuersum inimici ad ephoros citauerunt crimini dantes quod pecunia corruptus argos cum facile posset non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi uere an falso) se postea quam templum argi cepisset: putasse dei expletum esse oraculum: & proinde non prius tentandam urbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset: an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effluxisse flammam e pectoribus simulacri: atq; ita ipsos intelligere proculdubio eum non esse argos expugnaturum. Si enim e capite simulacri flamma extitisset: fore ut urbem ab arce caperet. Cum uero e pectoribus fulgur extiterit: id omne fuisse confectum quod deus confici uoluisset. Hæc dicens credibilia ac probabilia spartiatis dicere uisus est: multoq; maiore parte sententiarum absolutus. Cæterum argos ita uiris desolatum est: ut serui eorum res omnes susceperint: atq; magistratus administrarint: dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatem: qui

Argos a seruis rectum

sese in suum ius asserentes ac reuersi argos mancipia eiecere. Serui eiecti prælio tirynthem optinuere: eathenus quidem dum fuit in eis mutua beniuolentia: & donec ad

Cleander uates

eos uenit uates quidam Cleander genere phigaleus ab arcadia. Is persuasit seruis ut

dominos adorirentur. Vnde bellum inter eos diuturnum extitit donec argii ægre euase-
re uictores. Ob hoc igitur aiunt argi Cleomenem ad insaniã redactũ male periisse. Ipsi aũt Cleome-
spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: Sed cõuersatiõe nis isania
scytharum intemperantem meri esse factũ: & iccirco furiosum: Scythas enim nomades
post illatum sibi a Drio bellũ ad illũ ulciscendũ perstitisse: missisq; spartam nũciis ad socie
tatẽ faciendam ita pepigisse tamq̃ ex utrorũq; utilitate foret uc ipsi quidem scythæ iuxta
flumen phasim conarẽtur medicã regionẽ inuadere. Spartiatæ uero ab epheso ascendere
& ad certum locum utriq; occurrerent. Cum iis schitis qui ad hoc missi sunt consuetudinẽ
habuisse Cleomenẽ aiunt: atq; ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: atq; ob
id insaniisse se arbitrari. Vnde quotieus intemperantius bibere uolunt aiunt scythissato id Scytissa-
est age scytham. Ita de Clamene referunt spartiatæ. Mihi uero uidetur ille has pœnas De- to
marato pependisse. Eum defunctum ubi audiere æginetæ spartam nuncios misere uoci
feratum contra Leutychidem de obsidibus qui athenis tenerentur. His lacedæmonii cõ
silio inito multum iniuriæ ab Leutychide illatũ esse censuerunt: hominemq; dedendũ:
quem illi æginam deportarent pro is qui athenis tenerentur. Hunc cũ essent ducturi ægi
netæ: tunc ad eos Theasides Leoprepis uir spartæ probatus quid inquid uiri æginetæ fa Thesia-
cere uultis. Regem ne spartiatarum deditum a suis ciuibus abducere. Si nunc præ iracũdia des
spartiatæ ita decreuerunt: Cauete ne quod exitiale malum in uestram regionem si hoc fe-
ceritis inferant. His auditis æginetæ ab illo abducendo supersederunt: hac tamen condi
tiõe ut secũ pfectus athenas Leutychides redderet sibi uiros q illic depositi eẽnt. Vbi athe Leutychi
nas uenit Leutichides ac depositũ repopoſcit. athenienses ut qui reddere nollent tergiuer des
sari: q dicerent duos in deponendo reges fuisse: Ideoq; iniquũ esse id alteri sine altero red
di. Quibus negantibus se reddituros Leutychides facite inquit atheniẽses utrum ipsi ul-
tis si reddetis sancte facturi: e cõtrario si nõ redditis. Qualis aũt res circa d̃positũ cõtigit
spartæ uolo referre. Dicimus nos spartiate fuisse tertia ab hic ætate q̃ndã Glaucũ Epicydis
filiũ: q cũ aliis sũmis laudibus excellebat: tũ iustitia iter oẽs optime audiebat: q p id tẽpus Glaucus
lacedæmonem incolebant: & huic procedente tempore contigisse: ut uir quidam milesi- iustus
us spartam uenerit hominis conueniẽdi gratia: atq; ita sit allocutus. Ego sum uir milesius
qui ad tuam Glauce fruendã iustitiam uenio. Nam cũ eẽt tua fama celebris cum per oẽm
aliam græciam: tũ uero per Ioniam: apud memetipsum ratiocinatus sum Ionia quidem
semper obnoxia periculis est: peloponnesus autem tuto fundata: & ob id uidere licet eos
dem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atq; consultanti uisum est
dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te: q probe intelligo hæc
penes te depositа mihi incolumia fore. Tu uero has pecunias accipe: & hanc notam quã
una custodias: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam ei reddito. Hæc hospes
qui mileto uenerat dixit. Atq; ea conditione depositum glaucus accepit. Multo deinde
tempore interiecto filii eius qui pecuniam deposuerat spartam ueniunt: glaucum conue
niunt: exhibitaq; nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines atqui his
nerbis e contrario respondere: neque istius rei quicquam reminiscor: neque ad me per-
tinet scire quæ dicitis. Volo tamen reminiscens quicquid iustum fuerit facere: & si accepi
iure optimo reddere: sin a principio non accepi: græcorum legibus in uos uti. Ad quod
confirmandum: præstituo uobis tempus hinc ad quatuor menses. Ita milesii facta
iactura tanquam fraudati pecunia discessere: & Glaucus delphos se contulit ad ora-
culum consultãdum. Cui consultanti an orco id est iureiurando pecuniam prædaretur.
Pythia respondit his uersibus. Glauce epycydides equidem expedit ad breue tempus.

Sic horco uiciſſe: interuertiſſeq; nummos: Deiera: & euorcū quoniā manet exitus idem/
Orci natus — Aſt orci natus qui nomine: qui manibus: qui Nullis eſt pedibus rapide aduenit uſque ad/
eo dum Conuoluens omnem perdat prolemq; domumq;: Cū ſobole euorci melius ſed
poſtea agetur. His auditis Glaucus ueniam ſibi eorum quæ dixiſſet ut daret deum obſe/
Tentate & facere — crabat. Cui Pythia inquit idem pollere tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis mile
ſiis hoſpitibus pecuniam reddidit. Cur autem hæc oratio apud uos inſtituta eſt dicetur.
Depoſitū reddēdū eſſe — Glauci nunc nulla ſupereſt neq; ſoboles neq; domus. quæ illius cenſeatur. Sed ex ſparta
radicitus extrita eſt. Ita bonum eſt nihil aliud de depoſito cogitare: q̄ ut repetentibus red
datur. Leutychides hæc locutus cum nihilo magis ab athenienſibus audiretur diſceſſit.
At æginetæ priuſquam ſuperiorum iniuriarum quas athenienſibus intulerant: gratifican
tes thebanis darent pœnas hæc fecere. Cum athenienſibuſ ſuccenſerent quod ſibi ab
illis iniuriam fieri arbitrarētur: ſe ad ulciſcendum apparabant. Erat enim athenienſium
in ſunio biremis quædam: quam delum iam inde a Theſeo quot annis mittebant. Hanc
æginetæ locatis inſidiis intercepere plenam primoribus athenienſium: uiroſq; alligaue/
re. Ea clade ab æginetis accepta athenienſes non amplius differendum putauerunt: quin
Nicodro mus — omnia in illos excogitarent. Etenim erat quidam Nicodromus Cnuthi appellatus uir in
ægina ſpectatus hic ſuam ipſius priorem abiectionem æginetis imputans querebatur qui
prius ſuade miſſione cum tranſegiſſet cognito athenienſes eſſe animatos ad nocendum
æginetis quibus ipſe infenſus eſſet compoſuit cum illis de prodenda ægina ad certam diē
Vetus urbs — quo eſſet rem aggreſſurus ipſe: & illos oporteret uenire ſubſidio. Atq; ita ex compoſito ur
bē quæ uetus uocat occupat: ſed athenienſes ad idem non affuerunt: quia claſſis eorū par
æginetanæ nōdū erat comparata: qui dum a corinthiis commodari ſibi naues rogant. In
terea res corrupta eſt. Corinthii per id tempus athenienſibus amiciſſimi dedere roganti/
bus naues uiginti ſed dantes uendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono
dare uetabantur lege. His acceptis athenienſes & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta
numero in æginam nauigauerunt: peruenerunt q; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus.
Sunium — Q ui cum ad diem non adeſſent cōſcenſo nauigio Nicodromus ex ægina profugit: aliis
nonnullis æginetarū eū comitantibus: quibus athenienſes ſunium incolendum dederūt.
Vnde iſti procedentes eos qui in inſula erāt æginetas & ferebant & agebant. Sed hæc po
ſterius acta ſunt proceres æginetarum ſuperata plebe quæ una cum Nicodromo tumul/
tum fecerāt: mox eos quos ceperant ad necem exegerūt. Vnde piaculum admiſere quod
Careris tē plū adiēs — nullo ſtudio expiare potuerunt: præoccupatiq; prius ex inſula ſunt deiecti quam deum ſi/
bi propiciarent. Nā cū ſeptingentos e plebe quos uiuos ceperant ad necē educerēt: unus
eorū e uinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ ueſtibulū: eiuſq; cardinibus præhenſis ad
herebat: quē illi cum auellere nō poſſent abſciſis uiri manibus ita deduxerunt: quæ ma/
nus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc cum apud ſe feciſſent æginetæ claſſe ſeptuagin
ta nauium cū athenienſibus qui ſuperuenere cōgreſſi ſuperantur. Victi nauali prælio eos/
dē quos prius argios in auxilium uocauerunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe cau/
ſatim q; & naues æginetanæ neceſſario ſumptæ a Cleomene orā argolidem tenuiſſent:
& ipſi cum lacedæmoniis in terram deſcendiſſent: ut nonnulli quoq; e ſicyonibus naui/
bus deſcenderunt in eadem contra ipſos expeditione. Q uo nomine utriſq; mulcta ab ar
giis iniūcta eſt mille talentorum: quorum quingena uterq; populus ſolueret. Et cū ſicyo
ni ſuam culpam agnoſcentes centum talentis cū argiis decidiſſent: æginetæ ne agnoſce/
re quidem culpam uoluere. Erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo am
plius argiorum publice auxilium tulit: ſed uoluntariorum circiter mille duce quodam cui

nomẽ erat Eurybates quinq; palmarũ uiro. Q uoꝝ pleriq; nõ remeauere: ſed in ægina ſub athenienſibus occubuere. Et ipſe dux Eurybates ſingulari certamine ter uictor quarto ſub Sophane de cælis oppetiit. Verũ æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos atheniẽs ſu perauere: eorũq; naues quatuor cũ ipſis pugnatoribus cepere. Et athenienſes quidem bel lũ cũ æginetis contraxerunt. Perſa aũt quæ ipſius partes erant exequabatur cũ famulo aſ ſidue in memoriã redigente ut reminiſceretur atheniẽſiũ. Tũ piſiſtratidis aſſidẽtibus athe nienſeſq; criminantibus: tũ cupiditate per hoc prætextũ quod natus erat ſubigẽdi græcoſ quicũq; ſibi terrã & aquã denegaſſent. Itaq; Mardonium qui male rẽ naualẽ geſſerat præ fectura amouit: alioſq; deſignatos duces aduerſus eretriam & athenas mittit in Datim ge nere medũ: & Artapherne Artaphernis fratris ſui filiũ Datis mãdatis ut athenas atq; ere triã diriperent: captiuoſq; in conſpectũ afferrẽt. Poſtq̃ hi duces declarati ab rege digreſſi ad planiciẽ cilitiæ maritimam deuenere cũ ingenti ac bene inſtructo exercitu & ibi caſtra poſuere: aduenerũt nauticæ copiæ oẽs ut ſingulis erãt imperatæ. Ad hæc hippagogæ na ues q̃s ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparandas. In has introdu ctis equis: atq; terreſtri peditatu ſexcentis cũ triremibus in Ioniam cõtenderũt. Hinc nõ recto curſu ſecũdũ continẽtẽ in helleſpontũ: ẽt thraciã uerſus nauigabãt: ſed e ſamo unde ſoluerant præter Icariũ interq; inſulas præcipue ut ego ſentio metu circumeundi athon: quẽ ſuperiori anno circũnauigantes magnã iacturã fecerãt præſertim coacti propter na xon quã antea nõ cepiſſẽt. Ad quã poſteaq̃ ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim ut primũ copiæ ducerent perſæ urgebant) Naxii memores prioꝝ fuga ſe in mõtes cõcitaue rũt nõ auſi reſiſtere. Eoꝝ quos adepti ſunt perſæ in ſeruitutẽ raptis delubra atq; urbẽ incẽ derũt. His actis ad cæteras inſulas redeũt. Hæc dũ iſti agũt: Delii relicta & ipſi delo fuga in tenon abeũt. Eo tẽdentes naues p̃cedens Datis non ſinebat ad delũ habere ſtationem ſed trãs delũ apud pheneã: & ſimul cognito ubi delii eſſent miſſo caduceatore his eos uer bis affatus eſt. Viri ſacri quid fuga abiſtis non pro merito de me male opinantes. Ego enĩ & ipſe mea ſponte animatus ſum & ab rege iuſſus quo in loco duo dii geniti ſunt: ne q̃d aut eũ locũ aut eius incolas lædam. Redite igiť ad ueſtra ipſorũ & incolite inſulam. Hæc deliis per caduceatorẽ dixit. Mox trecentas turis libras ſuper aram aggeſtas adoleuit. His actis aduerſus eretriã primũ nauigauit ſimul oẽm claſſem ſimul Iones pariter atq; æoles agens. ſtatimq; ab illius digreſſu delos tremuit ut delii aiunt ad meam uſq; ætatem tunc & primũ & poſtremũ cõmota deo mala uẽtura hominibus portẽdẽte. Nã ſub Dario Hy ſtaſpis & Xerxe Darii: & Artaxerxe Xerxis filio tribus his deinceps ætatibus plus malorum paſſa eſt græcia q̃ uiginti aliis ante Dariũ ætatibus partim a perſis: partim ab ip̃is primori bus de principatu bellantibus. Vt nõ ab re delos comota ſit prius immobilis: de qua ĩ ora culis ita ſcriptum erat. Et delon q̃uis ſit adhuc immota mouebo. Et ſane in noſtra lingua pollent hæc noĩa. Darius q̃ coercitor: Xerxes q̃ bellator: Artaxerxes q̃ magnus bellator. Barbari poſtq̃ a delo ad alias inſulas profecti ſunt: ſumebãt illinc tũ copias tũ liberos inſu lanorum obſides aut militaturos aduerſus uicinas ciuitates uidelicet athenas & eretriam ſignificantes. Sed tamdiu obſeſſi ſunt eorũq; ager uaſtatus: donec in deditionem perſaꝝ uenerunt. Eretrienſes audito perſaꝝ exercitu aduerſum ſe uenire: auxilia ab athenienſibus imploraueré. Q uibus nõ deneganda auxilia rati athenienſes miſerunt ſubſidio illis ea q̃ tuor milia hoĩum q̃ chalcidenſiũ eqtũ optinuerant p̃dia. Sed eretrienſiũ haud quaquam ſyncerũ erat cõſiliũ qui tã &ſi accerſebant: athenienſes tñ ancipiti ſententia uacillabant q̃ buſdã eorũ cẽſentibus urbẽ deſerẽdã: & in cacumina euboiæ eundũ: q̃buſdam qui ꝑpria lucra a perſis expectarent proditionẽ molientibus. Hoꝝ utrorũq; aĩos aĩaduertẽs Aeſchi

Euryba / tes

Mardoni us

Datis

Delos tre muit

Hiſtaſpiſ Darius

Xerxes

Artaxer / xes

Delos cõ mota

Darius. i: exercitor

Xerxes. i. bellator

Artaxer / xes. i. ma gnus bel / lator

nes Nothonis filius eretriēsiū primarius patefecit athenienſibus oēm p̄ſentiū rez ſtatū: orauitq; ut domū abirent: ne una cū illis occūberent. Hæc conſulenti Aeſcini obtemperantes athenienſes illinc in oropū tranſgreſſi ſalutē ſibi pepererūt. At perſæ eo aduecti naues oræ erethricæ ad phanū & chœreas & ægilia applicuerunt: potitiq; his locis continuo equos expoſuere: & tāq̄ cū hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere: aduerſus quos non decreuerant eretrienſes ſibi eſſe prodeundū. Sed quandoquidē ſententia de urbe non deſerenda euicerat. merito dabant operam ut mœnia cuſtodirent. Adorientibus ea perſis acri pugna per ſex dies certatum eſt: multiſq; utrinq; cadentibus. Septimo die Euphorbus Alcimachi: & Philagrus Cynei inter populares ſuos uiri ſpectati urbē hoſtibus ꝓdidere: quā ingreſſi perſæ poſtq̄ templa ſpoliauere incenderunt. In ultionem eorū temploꝝ quæ ſardibus deflagrauerant hominibus iuſſu Darii in ſeruitutē captis. Potiti eretria aliquot illic dies morati in atticam nauigauerūt: tuncq; magnam partem uaſtauerunt rati idem facturos athenienſes quod eretrienſes feciſſent. Etenim erat locus atticæ marathon proxime eretriam ad equitandum opportuniſſimus: quo illos Hippias Piſiſtrāti filius deducebat. Eodem athenienſes & ipſi re audita ad uim arcendam proceſſerunt decem præfectis ſibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades: cuius patrem Cimonē Steſagoræ fugere ex athenis Piſiſtratum Hippocratis contigerat: & dū fugit optinere olympiadem quadriiugo certamine quā uictoriā muneris gratia tranſtulit in Miltiadem ex matre germanū: proximaq; olympiade eiſdem equabus aliam olympiadē cum uiciſſet a filiis Piſiſtrati interfectus eſt nō iam uiuo Piſiſtrato. Interfectus eſt aūt ad prytaneū noctu ſummiſſis per cuſſoribus: ſepultuſq; ante urbē trans uiam quæ uocat diacœle: & e regiōe ſepultæ ſunt eq̄ illæ quæ tris olympiacas uictorias reportarant. Idem quod iſte iam aliæ equæ fecerūt quæ fuerūt Euagore laconis. Aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorū Cimonis Steſagoras apud Miltiadem patruum in cherſonneſo educabatur: minor autem apud ipſum Cimonem athenis erat nomen habens a Miltiade cherſonneſi conditore. Hic igitur Miltiades e cherſonneſo tunc profectus dux athenienſium erat e duplici cæde elapſus ſemel cum eum phœnices uſq; ad imbrum perſecuti ſunt magnifacientes capere hoēm ut ad regem præducerent: iterū cū ab iis elapſum domū ſuam reuerſum ac ſe reducem eſſe exiſtimantem inimici ſui exceperunt: & ad iudicium deduxerunt accuſantes occupatæ incherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus ſuffragiis populi dux declaratus eſt. Duces cū adhuc in urbe ante oia legatū ſpartam mittunt Philippidem illum q̄dē athenienſem: ſed tabellariam operam factitantē. Huic Philippidi ut ip̄e refert & athenie ſibus renunciauit circa partheniū montem qui ſupra tegeam eſt obuius fuit Pā: compellatoq; nominatim Philippide iuſſit nūciari athenienſibus quid ita athenienſes nullam gererent curam ſui qui bene ipſis uellet: q̄q; iam ſæpenumero de eis benemeritus fuiſſet atq; etiam futurus eſſet. His uerbis fide habita athenienſes quod eorum iam ſtatus erat bene conſtitutus extruxerunt ſub arce templum Panos: illiq; annuis hoſtiis ex quo nūcium accepere ſacrificant ardenti candelabro ſupplicant. Philippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc cum a ducibus miſſus eſt. Iterum athenis egreſſus ſpartam peruenit: adienſq; magiſtratus Lacedæmonii inquit orant uos athenienſes ut ſibi opem ferratis: nec ciuitatem inter græcos uetuſtiſſimā cōtemnatis in diſcrimen adductā ne barbaris uiris ſeruiat. Etenim eretria direpta eſt inſigniq; ciuitate græcia ibecillior reddita. His mandatis a Philippide expoſitis placebat quidē lacedæmoniis opem ferre athenienſibus ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere uidebatur nolentibus legem rumpere. Nā erat nouus dies inſtantis menſis: quo die negabant ſe progreſſuros nec niſi orbe lunari impleto.

Aeſchines

Euphorbus Philagius

Marathō

Milciadeſ

Prytaneū Diacœle

Euagoras

Miltiades

Philippides

Partheni⁹ mons

Pānos tē plum

Erethria

Et iſti quidem pleniluniũ expectabant. Hippiæ autem Piſiſtrati filio qui barbaros in marathonem perducebat: uiſum hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatum eſt. Videbatur ſibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex ſomnio coniectabat fore ut reuerſus athenas ac recepto dominatu ſenex domi ſuæ obiret. Hunc in modum iterpretabatur uiſum ſuũ Ei tunc dum prædam eretrienſem quam depoſuerat in inſula ſtyreoq; nomine ægileam reportat: dumq; naues ad marathonem appulſas in ſtationibus locat: ac barbaros in terram egreſſos diſponit: talia adminiſtrãti contigit ſternutatio tuſſiſq; ſolito uehemẽtior. Vnde cõcuſſis eius utpote ſenis pleriſq; dentibus unus illorum ex uiolentia tuſſiendi excuſſus eſt: & in herenam delapſus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia cũ tñ nõ appareret: ſuſpirans Hippias ad eos qui aderant ait. Hæc terra non eſt noſtra: nec eã poterimus nobis ſubiectam efficere: ſed tantũmodo partem quãtũ ſpacii dens qui mihi aderat optinet. Huc Hippias ſuam uiſionẽ interprætabatur euaſiſſe. Athenienſibus apud Herculis phanũ inſtructis ſuperuenere auxilio platæenſes omni cũ populo: qui ſeſe athenienſibus dediderant: & pro quibus frequentes iam labores ſuſceperant Athenienſes: dediderant aũt ſeſe hoc modo: cũ a thebanis præmerentur platæenſes: primum Cleomeni Anaxandridæ qui interuenerat: atq; lacedæmoniis ſeſe dediderũt: a quibus tñ recepti nõ ſunt hac oratione utentibus a nobis qui procul habitamus frigidũ quoddam fuerit uobis auxilium. Nam priuſq; noſtrũ quiſquam audiat: poſſitis occupati ab hoſtibus ſæpe expugnari. Suademus aũt ut uos ipſos athenienſibus dedatis uicinis pariter & ad tutandũ non inualidis. Hoc lacedæmonii non tam conſulebant platæenſibus q; eis bene uellent: quã q; optarent athenienſes defatigari boetio bello. Id ſuadentibus lacedæmoniis nõ aduerſati platæenſes aditis athenienſibus dũ rem diuinam duodecim diis faciũt: eis ad arã ſuppliciter ſedẽtes ſeſe dediderũt: aduerſus quos thebani re audita exercitũ duxerũt. In eorũ q; auxiliũ athenienſes uenerũt. Sed dũ cõſeruturi prælium eſſent corinthii haud contẽnẽdam ſibi rem putantes ad eos reconciliandos interuenere: atq; utrorũq; permiſſu regionẽ hũc in modũ terminarũt: ut thebani eos boetios qui nollent inter boetios cenſeri ſinerẽt facere quod uellent. Hoc ubi decreuere corinthii abſceſſere. Abſcedentes quoq; athenienſes aggreſſi thebani ſunt cõmiſſaq; pugna repulſi. Vnde athenienſes tranſgreſſi quos corinthii ſtatuerant terminos aſopum fecerũt limitem thebanis. Ergo platæenſes athenienſibus ſeſe cũ dedidiſſent: ad marathonem tunc auxilio uenerũt. Erãt autem in athenienſium ducibus anticipites ſententiæ aliis uetantibus fieri prælio. Pauciores enim ſe eſſe quã ut cũ medis cõfligerent: aliis quorũ erat Miltiades ad pugnandũ hortantibus: Itaq; cum eſſent bifariæ ſententiæ: & deterior uinceret: ibi Miltiades Callimachum aphidnæũ adiit tũc forte polemarchum ideſt belli principem: qui magiſtratus per ſuffragia electus in dãda faba hoc eſt in declaranda ſentẽtia undecimus eſt. Nã quondã athenienſes in dicenda ſentẽtia parẽ ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades in te inquit nũc Callimache ſitũ eſt: Vtrũ in ſeruitutẽ athenæ rediganť: an tu eas liberando memoriã tui in oẽ æuũ relinquas: qualem ne Harmodius quidẽ atq; Ariſtogiton reliquerũt. Nã atheniẽſes nũc in maximũ oſium ex quo nati ſunt uenere diſcrimẽ: qui ſi medis ſuccumbant palam eſt q; paſſuri ſint traditi Hippiæ. Sin aũt ſuperent poterit hæc ciuitas urbiũ græciæ effici prima. Quo aũt pacto hæc fieri poſſint & quomodo ad te harum rerũ arbitrium redeat nũc exponam. Noſtræ qui duces ſumus bifariæ ſunt ſententiæ de prælio committendo: aliis id ſuadentibus aliis diſſuadentibus. Quibus niſi prælio committimus uereor ne magna exiſtat ſeditio: quæ mentes horum ſollicitet ad ſentiendum cũ medis. Si pugnamus ante quam aliud uitii in nõnullis ſubeat poſſumus diis æquis cũ uictoria diſcedere: Hæc oĩa

Hippiæ ſomniũ
Aegilea
Hippiæ deus
Aſopus fiu.
Polemarchus
Hermodius
Ariſtogithon

ad te tendunt: & abs te dependent: qui si meæ sententiæ accesseris: erit & tibi patria libera & ciuitas oium græcarum princeps. Sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam: eorum quæ rescensui bonoꝝ tibi cõtraria existent. Hæc dicens Miltiades Callimachũ induxit. Ita accedente sententia polemarchi obtẽtum est ut cõfligeretur. Post hæc ii duces quorũ sententia de cõfligẽdo fuerat: ut cuiusq; dies imperitanti uenerat: uicem suam Miltiadæ dabatur quã ille accipiẽs nõ tñ prius decertandũ putauit q̃ dies imperii sua aduenit. Itaq; ubi uices eius fuere: tunc athenienses hunc in modũ instructi sunt ad confligendũ: dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud athenienses tũc postulabat ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps cæteræ tribus ut quæq; ordine erat. Nouissimi sunt collocati platæenses iidem sinistrũ cornu tenentes.

Miltiades

Callimachus

Athenien sis exercitus ordo

Q uo factum est ut ab huius pugnæ tempore quotiens athenienses ferunt hostias apud panagynas ideſt publicos cõuentus quæ quinto quoq; anno fiunt athenienſis præco conceptis uerbis prælegit bona athenienſibus pariter & platæenſibus. Igitur athenienſium acies tũc apud marathonẽ instructa iccirco sic erat q̃ aciẽ medicã imitabat̃: sed in medio paucis cõferta ordinibus: ideoq; illic debilior: utroq; aũt i cornu confertior: quæ posteaq̃ ita ſtructa ẽ: ac sacrificiũ littatũ esse athenienses audire: tunc cursum in barbaros tẽdunt. Erat aũt inter utrãq; aciẽ nõ minus octo stadioꝝ itercapedinis. Q uos cursu ferri in se uidentes persæ aptabant se tãq̃ illos excepturi insaniæ dantes id q̃ cernerẽt cursu tendere cũ pauci essent nõ equitatu nõ sagittis fretos. Hoc ita barbari interprætabant̃. Athenienses posteaq̃ conferti cõflixere cũ barbaris: pugnam memoratu dignã edebant. Q uippe primi oim græcoꝝ quos ipsi nouimus cursu in hostẽ usi sunt: primi sustinuerũt cernere medica ueste indutos: cũ añ hac uel audire nomẽ medoꝝ græcis terror fuisset. In marathõe cũ diu pugnatũ esset: barbari circa mediã aciẽ uicerũt: ubi persæ stabãt & dacæ: eãq; prũpẽtes hostẽ in mediterranea ꝓsequebant̃. At in utroq; cornu uicere athenienſes: platæenſesq; ac babaris qui terga dederãt: fugere permissis cõtrahũt cornua: & cũ iis qui mediã ipsorũ aciẽ ꝓfregerãt dimicãtes supant fugientes ꝓsas urgent: cædũq;: donec ad mare peruenientes petito igne naues corripuere. Q uo in certamine Callimachus Polemarchus interficitur egregia nauata opera. Occubuit quoq; e ducibus Stesileus Tharsili: & Cynegirus Euphorionis: dũ summã puppim apprehendit abscisa bipenni manu cecidit. Nec non alii athenienses multi & clari. Septẽ quidẽ noues optinuerũt athenienses hoc mõ cæteris barbari retractis: receptaq; ꝑda eretrienſi ex insula ubi reliquerant circũuecti sunt aio ꝑuertendi Athenienses ad urbẽ abeũtes: cæterũ athenienses ab Alcmæonidis insimulati sunt q̃ uidelicet excõposito persis adhuc apud insulam agẽtibus scutum ostenderint. Dũ illi suniũ circũuehũt̃: athenienses e ueſtigio abeũtes celerrime ad ferẽdã urbi opẽ ꝓperauerũt. Barbaroſq; eodẽ tendẽtes ꝑuerterũt ꝓgressi ex Herculis tẽplo: qd̃ est in cynosargi castra posuerũt. Barbari superato classe phalero (hic enim atheniẽsiũ naualia tunc erãt) sup eũ locũ aliquãdiu ꝓpter tẽpestatẽ morati rursus in asiã abierũt: quoꝝ in hac pugna apud marathonẽ gesta occubuere circiter sex milia & tricẽti. Athenienſiũ uero cẽtũ nonaginta duo. Tot ex utriſq; cecidere. In qua pugna hæc res mira cõtigit. Vt atheniẽsis qdã Epizelus Euphagoræ dũ stante acie pugnãt strẽnue luminibus caperet̃: neq; saucius ulla parte corporis neq; ictus: atq; ita cæcus in reliquũ uitæ tẽpus ꝓmãsit. Q uẽ audiui dicere solitũ de sua clade uisum sibi esse añ se stare uiꝝ quẽdã armatũ ꝓcero corpore: cuius mẽtum oẽm clipeũ i umbraret: & hanc laruã ipsũ ꝓtergressam: sed se illũ q sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelũ solitũ cõmemorare audiui. Datis in asiã cũ classe rediẽs ubi myconẽ tenuit: uidit in somnis uisum. Id tñ qd̃ fuerit nõ tradit̃. Vbi primũ dies illuxit: naues rimatus est. Cõpertoq; i na

Phalerũ

Maratho nẽ apud clades

Epizelus cæcus

Datis

ui phœnicea ſimulacro Apollinis inaurato ſciſcitatus eſt quo e tẽplo ſublatum eſſet. & ubi audiuit ex quo tẽplo nauigãs ſua naui in delũ. (Iã enim delii in inſulam redierãt) ſibi ſimulacrũ in tẽplo depoſuit. Præcepitq; deliis ut illud in deliũ thebanoꝝ referrẽt: quod eſt ſupra mare e regiõe chalcidis: Hoc ubi præcepit Datis uela illinc fecit. Delii tñ hãc ſtatuam nõ reportauerũt: ſed uiceſimo poſt anno eã thebani ex oracuło in deliũ contulerunt. Datis & Artaphernes poſteaq̃ in aſiã nauigauere: captiuos eretrienſes ſuſa perduxere. Quos Darius rex & ſi in eos ante captiuitatẽ uultũ cõtraxerat acerbitatis q; ſe priores iniuria laceſſiſſent: tamen ut in cõſpectum ſuũ adductos uidit ac ſibi ſubiectos: nullo alio malo affecit: ſed in ſuo ciſſiæ regiõis ſtathmo collocauit. Cui nomẽ eſt ardericca ducentis ac decẽ ſtadiis ꝓcul a ſuſis: quadraginta a puteo: qui exhibet trifarias rerũ ſpecies. Nã ex eo aſphaltũ ideſt bitumen: & ſalẽ: & oleũ hauriũt ad hunc modũ. Hauritur quidẽ celoneo ideſt inſtrumẽto ciconia: pro ſitula aũt dimidiato utre ad ciconiã alligato: quo in puteũ decuſſo quicquid hauritur mox in ciſternam diffunditur: atq; hic alio effuſum triplici uarietate cõcreſcit. In aſphaltũ quidẽ & ſalem protinus: hoc aũt oleũ perſæ rhadinacen appellant atq; ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit eretriẽſes: quẽ ad meã uſq; memoriã tenuere ſeruãtes priſtinam linguam. Quod ad eretrienſes attinet ita habet. Poſt plenilunium duo milia lacedæmoniorũ athenas uenerũt tanta feſtinatione adipiſcẽdi hoſtem: ut triduo q̃ ex ſparta diſceſſere in atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnã ueniſſent: tñ intuendi medos cupidi ad illos intuendos in marathonem perrexerunt. Quibus uiſis laudatiſq; athenienſibus ob præclarũ facinus rurſus redierunt. Tenet admiratio me nec rõnẽ inire poſſum Alcmæonidas unq̃ perſis ex compoſito oſtentaſſe parmã: q; uellẽt athenienſes barbaris atq; Hippiæ ſubeſſe. Quippe quos conſtat in habendis odio tyrãnis uehementiores q̃ ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi qui fuit pater Hipponici. Nam Callias cũ alia oĩa in Piſiſtratũ inimiciſſime cõmentus eſt: tũ uero ſolus athenienſiũ omniũ illius athenis eiecti cũ publice ſub præcone uenderent bona emere auſus eſt. Huius Calliæ mẽtionẽ crebro pleriq; oẽs habere debẽt cũ ob ea quæ dicta ſunt ut uiri ſummopere patriam liberantis: tũ ob hæc quæ in olympia fecit. Nam & in equorũ curſu palmam optinuit: & in quadrigario fuit ſecũdus: & in ludis pythiis cũ primas optinuiſſet in uniuerſos græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tũ ob id qualẽ ſe ĩ filias ſuas quæ tres fuerũt exhibuit. Nã poſtea quam nubiles extitere. hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus: ut quem ſibi unaquæq; uellet ex omnibus atheniſibus eũ deligeret: atq; ita eã illi nuptũ dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus q̃ Callias peroſi tyrannos fuere. Quo maior me admiratio ſubit minuſq; admitto criminationem eos parmam perſis oſtentaſſe: qui per oẽ tempus tyrãnos effugerũt: & quorũ aſtutia piſiſtratidæ tyrãnidem reliquerũt: atq; ita multomagis athenarum liberatores extiterũt meo iudicio: q̃ Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto nõ tam cæteros piſiſtratiſtas ab affectanda tyrãnide reppreſſerunt: q̃ ad illam irritauerũt. Alcmæonidæ aũt ꝓculdubio athenas liberauerũt: ſi modo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad lacedæmonios commonefaciendos ut athenas liberarent: quẽadmodũ ſuperius a me commemoratum eſt. At enim aliquid forſitan ſuceſſes quod atheniẽſi populo patriam prodiderunt. Immo nulli erant eis inter athenienſes uiri illuſtriores neq; qui magis eſſent honorati. Neq; uero ſermo optinuit clipeũ ab his eẽ oſtentatum: ſed tantummodo fuiſſe oſtentatum: quod nihil eſt quam ſi id demũ dicere tur oſtenſus quidem eſt: ſed a quo oſtenſus incertum. Quanquam Alcmæonide iam pridem extiterant athenis clari ſane uſq; ab Alcmæone atq; etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius iis lydis qui ſardibus a Crœlo delphos ad oraculum ierant adminiſtrũ

Ardericca Aſphaltũ

Radinace

Calliaſ uir præſtans

Alcmæõ Megacles

se præbuit: eosq; comiter accepit. Cuius beneficentiam Crœsus a lydis quos ad oraculum
Crœsi donum miserat cũ audisset hominem accersiit: & ubi aduenit: eũ donauit tanto auro quãto semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni conditionem Alcmæon hanc astutiã attulit. Per grandem tunicam amictus ingenti in ea sinu relicto cothurnisq; quos laxissimos reppe/rit calceatus ad thesaurum perrexit ad quem dulcebatur. Ibi in aceruũ ramentorum ꝓcũ/bens primum cothurnos quibus erat indutus auro quantũ ferebant refersit. Deinde oẽm sinũ suũ atq; etiam crines ramentis subigens & parte in eos desumpta e thesauro proces/sit ægre trahens cothurnos cui uis alteri rei q̃ homini similis: cuius os turgidũ esset & oĩa onusta. Id cernens Crœsus in cachinnumq; erumpens ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc uehementer locupletata est: & Alcmæon quadriiugos
Clisthe/nes equos alens uicit olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes sicyonis tyrannus sustulit ut multo magis q̃ prius inter græcos celeber extiterit. Erat enim Clistheni Aristo/
Agarista nimi filio Myronis nepoti Andrei pronepoti filia nomine Agarista: quam pater destina bat nuptum dare ei quem præstantissimũ græcorum omnium comperisset. Cum igitur lu di olympia celebrarentur: & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali uictor extitisset: nũcia/ri iussit uoce præconis ut quisquis sese dignũ putaret qui Clisthenis gener esset. Is ad sexa/gesimũ diẽ aut prius sicyone præsto foret: quoniam Clisthenes intra annnm a sexagesi/mo die incepturum exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes græci aut sua ipsorum aut fa miliæ claritate sibi confidentes eo proci contenderunt: quibus Clistheses & curriculũ & palestram ad certandũ præparauerat. Ex italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis
Smindy/rides sybarita. Florebat aũt maxime sybaris ea tempestate: qui unus uir in plurimum delitiarũ
Siritanus processerat: & Siritanus Damasus Anyris filius eius qui sapiens appellabatur. Et hi quidẽ
Meges ab italia uenerunt. Ab Ionio autem sinu Amphinnestrus Epistrophi epidamnius. Aeto/
Phidon lus uero Meges germanus Titermi illius qui græcos robore fuerat supergressus: & in extre ma ætoliæ homines fugerat. E peloponneso Leocides Phidonis argiorum tyranni filius
Agono/theta eius inq̃ Phidõis q̃ spacia pelopõnẽsibus statuit lõge oĩm græcoꝝ insolentissimus: q̃ sũ motis heliẽsiũ agonothetis id ẽ munerariis ipe agonotecha extitit ĩ olympia id ẽ certam̃
Pæos urbs premiũq; ꝓposuit. Nec nõ Amiãtus Lycurgi arcas ex trapezõte. & Laphanes Azenus ex
Euphori/on urbe pæo filius Euphoriõis eius q̃ (ut in arcadia fertur fama) ĩ domũ suam excepit Castorẽ & Pollucem: & ob id in omnes homines hospitalis: & Heleus Aegæi uir præclarus.
Megades Isti ex ipsa poloponneso uenerunt. Ex athenienſibus autem Megacles Alcmeonis eius
Hippocli/des filius qui ad Crœsum se contulerat: & alter Hippoclides Tisandri diuitiis ac forma in ter athenienses præcipuus. Ex eretria quæ per id tempus florebat: Lysanias solus hic ab euboia: E thessalia ascopadeis Diactorides Crannonius. Ex molossis Alcon. Tot proci fuere qui cum ad diem præstitutam affuissent: Clisthenes ante omnia patriam sin gulorum: familiamq; perconctatur. Deinde eos annum apud se detinens explorauit uniuscuiusq; & uirilitatem & iracundiam & eruditionem & mores: nunc cum singulis nunc cum uniuersis congressus: & iuniores in gymnasia educens præcipue tamen in conuiuiis experiebatur. Quamdiu enim eos apud se tenuit hoc facere ac magni/fice accipere. Sed ei inter procos præcipue cordi erant athenienses: & illorum ma/
Hippocli/des gis Hippoclidem Tisandri strennuum esse iudicabat: cum præsertim eius maiores Cy psselis corinthiis ꝓpinqui fuissent. Cũ aũt destinatus nuptiis dies illuxit: quo ipe Clistenes edixerat iudicaturum se quem ex omnibus deligeret mactatis centum bobus in conuiuiũ tum ipsos procos: tum omnes sicyonios accepit. Postea uero q̃ cœnatũ est: ꝓcertamen

de muſica habere cœperunt pariter & de oratione habenda in medium procedente potatione. Hippoclides cum longe alios antecederet iuſſit tibicẽ ſibi canere eumelian id ẽ ſedatum quoddã ſaltatõis genus. Tibicine obſequente ſaltauit ſibi quidẽ placẽs: Sed Cliſthenes oẽm rẽ cernẽs diſſimulabat. Poſt hæc aliquantulum interquieſcẽs Hippoclides iuſſit aliquam ſibi inferri menſam: Q ua illata primum ſuper eam laconicos ſaltitauit modulos: Mox alios atticos: Tertio ſuper menſam capite ſtatuto cruribus ueluti brachiis modulabatur. Ad cuius primam ac ſecundam ſaltationem &ſi ſtomachabatur Cliſthenes tam impudentem ſibi generum fieri: tamen ſeſe continebat nolẽs in eum erũpere. At ubi uidit cruribus ueluti nauibus geſticulantem: Iam ſe ultra continere non ſuſtinens inquit fili Tiſandri deſaltaſti matrimonium. Cui excipiens ille ait: Non eſt iſtud curæ hippoclidæ. Vnde prouerbiũ factum eſt. Non eſt iſtud curæ hippoclidæ. Tunc Cliſthenes ſilentio impoſito in mediũ hæc protulit. Viri proci meæ filiæ uos equidẽ oẽs laudo: uobiſq; oibus ſi fieri poſſet gratificarer. neq; unũ e uobis p̃cipuũ probãs: neq; cæteros improbãs. Verũ fieri nõ poteſt ut de unica uirgine deliberans omnium uoto ſatiſfaciat. Itaq; ſingulis ueſtrum qui compotes huius matrimonii non eſtis tãq̃ dignos meæ filiæ nuptiis q̃q; domo peregre abfuiſtis ſingula argenti talenta dono do. Megacli autẽ Alcmæonis filio meã filiã Agariſtiam deſpondeo ritu athenienſium. Annuẽte cõditõni Megacle nuptiæ apud Cliſthenẽ celebrate ſunt. Hactenus quæ iudicandis p̃cis geſta ſũt Ex Hippocrate uero alius Megacles & alia Agariſtia: ab Agariſtia Cliſthenis nomen habens: Q uæ nupta Xãtippo Ariphronis cũ prægnãs eſſet: uiſa ẽ ſibi in ſomnis parere leonem paucoſq; poſt dies peperit Xãthippo Periclem Miltiades cum antea probatus apud athenienſes: tum uero poſt rem bene geſtam in marathone maioribus icremẽtis auctus petiit ab athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus: & pecunia nõ p̃mens eis cui regioni bellum eſſet illaturus: ſed tãtũmodo ſe illos locupletaturũ: ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum unde affatim aurum nullo negocio reportarent. His uerbis athenienſes erectis aĩs naues ut petierant tradiderunt. Q uibus Miltiades acceptis in paron nauigat p̃ ſpeciem ulciſcendæ iniuriæ quã intulerant parii q̃ triremi in marathonẽ una cũ perſis ueniſſent. Hoc colore orationis utebatur: cum autem infenſus eſſet pariiſ ob Lyſagorã Tiſei filiũ genere pariũ: qui ipſum apud Hidarnẽ perſam accuſauerat. Eo poſtq̃ puenit Miltiades parios intra mœnia coactos obſedit: miſſoq; caduceatore poposcit centum talenta negans ſi ea ſibi nõ darẽt ſe prius illic abducturũ copias quam eos euertiſſet. Parii non ut quicquam pecuniæ Miltiadi dent cogitant: ut cuſtodiant urbẽ excogitãt cũ alia loca interſepientes: tũ maxime unde ea oppugnari poterat: adeo ut noctu laborãtes murũ duplo q̃ olim fuerat excitarint. Hactenus græci de hac re cõmemorãda cõſentiũt. Deinceps geſta ipſi parii referũt hũc in modũ. Miltiades cũ inops conſilii eſſet adiſſe atq; allocutum fuiſſe mulierem captiuam genere pariam: nomine Timum: quæ eſſet indigenarum deorũ adminiſtra. Hanc cum in conſpectum ueniſſet conſilium ei dediſſe. ſi magnificaret paron capere exequeretur quæ a ſe præciperẽtur. Eius deide p̃ceptis auditis Miltiadẽ acceſſiſſe ad maceriã quãdã ante urbẽ qua maceria ſepitur tẽplũ Cereris legiferæ: eamq; quia fores aperire nõ poterat tranſiliiſſe: & illam trãſgreſſum ſolarium aſcendiſſe ad aliquid intus faciendũ: ſiue admouẽdũ aliqd qd̃ mo moueri nefas eſt: ſiue ad aliqd quodcũq; ſit agendũ. & cũ pro foribus eẽt ſubeũte horrore p̃occupatũ eadẽ uia reuertiſſe deq; maceria deſiliẽtẽ femur cõuulſiſſe. alii ĩ genua p̃cidiſſe aiũt. Ita miltiades male hñs domũ remeauit: neq; pecuniã atheniẽſibus portãs: neq; paro p̃pta urbe tm̃ p̃ ſex & uigĩti dies obſeſſa & agro populato. Parii cognito q̃ miſtra deoꝝ

Eumelia

Hippoclides uirtus

Megacles gener electus

Pericles Miltyades

Timo

Timo Miltiadē admōuisset: uolētes ob id de ea supplicīū sumere: Postq̄ obsideri desierit delphos miserūt sciscitatū nūqd ministrā deorū cōdēnarent: q̄ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset: quæq; Miltiadi exposuisset sacra quæ ad uirilē sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri nō permisit negans Timū earum rerum esse auctorem: sed quia Miltiadæ non bene obeundū esset: ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc pariis Pythia respōdit. Miltiadē e paro reuersum cū alii athenienses in ore habebant: tū præcipue xanthippus Ariphonis qui eū apud populū accusauit. q; athenienses circūscripsissent. Cui accusationi Miltiades nō per seipse respondit (neq; enim poterat) Q uippe qui putrescē te femore iaceret in lecto: sed pro eo amici sui allegantes cum alia multa & lemnum expugnatā: quā ultus pelasgos atheniensibus tradidisset: Tū uero pugnam in marathone gestā: Interuentu tamē populi ne capitis damnaretur quinquaginta talētis culpa mulcta est. Post hæc Miltiades dissoluto atq; marcescente fœmore decessit. Q uinquaginta aūt talēta Cimō filius exoluit. Porro lēnū Miltiades hunc in modū optinuerat. Pelasgi posteaq̄ ex attica ab athenienſibus exacti sunt siue iure siue iniuria (nam de hoc nihil habeo præter relata) quia Hecatæus Egesandri e sermonibus ait iniuria. Athenienses enim cū uiderent regionem quæ erat sub hymnesso: quā illis habitādā dederāt mercede muri circa arcē procedendi bene excultā: quæ prius mala fuisset & a nemine accipi digna: liuore captos fuisse & libidine terræ potiunde: & ita illinc exegisse illos nulla alia re in excusationē allata. Vt aūt athenienses aiunt iure electi: quippe cū essent sub hymnesso habitantes illinc prodire solitos hāc iniuriam intulisse quotiēs filie ac filii athenienſiū ad nouem fontes aquarū peregerent (nulla dū enim aut eis aut ullis græcis per id tempus mancipia erant) pelasgos eis per cōtumeliā & cōtēptum uim attulliſſe neq; hoc fecisse contētos ad extremū manifesto deprehensos de inuadendis athenienſibus cōsilia agitasse. Se uero adeo meliores q̄ illi fuerāt uiros fuisse ut cū haberent facultatē interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent: tamē noluerint: sed eis præceperint ut e regione excederent: atq; ita illos solū uertētes: tū alia loca: tū uero lemnū optiuuisse. Illa Hecatæus: hæc athenienses aiunt. At pelasgi hanc atheniēſiū iniuriā ulciscendi auidi: ii qui lemnū incolebāt gnari quando dies festi atheniēſium celebrarentur biremibus instructis insidias manipulatim collocarūt uxoribus atheniēſiū diē festū Dianæ apud bauronē agētibus: permultisq; illarū illinc raptis abierūt & in lēnū delatas pro cōcubinis habuerunt. Hæ fœminæ posteaq̄ filiis abūdauere lingua eos attica ac moribus atheniēſiū imbuerūt. Et illi consuetudinē cum pelasgidum filiis habere abnuebāt: & si qs e suis ab illorū ullo uapularet cūcti auxilio aderāt. & mutuo sese tutabātur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant: atque adeo lōge p̄ualebāt. Q ua re aīaduersa pelasgi inter se collocuti sunt: cōsiderāteq; rē eē indignā atq; iter se dicebāt: si nūc dū pueri sūt dignoscūt sibi opitulari aduersus filios uxorū legitimarū: quas uirgines duximus: & eis cōtinuo p̄esse conātur: quidnā faciēt ī uirilē adulti ætatē. Itaq; cū id eis altius īsedisset: placitū ē ut eos filios e matribus atticis susceptos necarēt. His necatis addūt & cædes matrū. Ex hoc facinore & illo supiore fœminarū quæ uiros suos una cū Thoante interemerunt usu receptū est p græciā ut teterrima quæq; facinora lēnia appellēt. Pelasgi cū eis post necē liberoꝝ atq; uxoꝝ neq; tellus fructū redderet neq; uxores neq; pecua ut prius gignerēt pariter fame & liberoꝝ orbitate uexati delphos miserunt petitū aliquod laxamentum præsentium malorum. Iussi a Pythia pœnas athenienſibus quas illi uellent pēdere athenas iere: polliciti q; sunt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses stratis in curiatoris q̄ poterāt splēdidissime appositaq; mēsa omniū bonorum refertissima iusserunt pelasgos ita se habentē

Miltiades accusatus

Lemnos

Athenienſium uxores raptæ Bauro

Lemnia facinora

regionē ſibi traderent. Tūc pelaſgi excipientes dicere ſi nauis uento aq̄lone atq; uno die nos e ueſtra regione in noſtrā puchet: Ita demū uos quod petitis trademus. Hoc dixere q; ſcirent fieri nō poſſe. Nā attica multo magis ad auſtrū uergit q̄ lemnus. Hæc actenus Tūc compluribus deinde interiectis annis ubi cherſonneſus quæ eſt in helleſpōto athe/ niēſiū ditionis fuit: Miltiades Cimonis uentis eteſiis pflantibus ex eleunte: quæ ē in cher ſonneſo ſoluēs in lēnū delatus eſt: præcepitq; pelaſgis ut ex inſula excederent: redigens eis in memoriā oraculū quod nūq̄ illi expletū iri ſperaſſent. Q uoꝝ hephæſtienſes qui/ dē obtēperauerūt: Alyrnnæi autē nō agnoſcentes cherſonneſum eſſe atticā tādiu obteſ/ ſi ſunt: donec in deditionē uenerūt. Ita lemno potiti ſunt athenienſes atq; Miltiades.

Artica
Lemnos
Cherſon
neſus
Eleus
Hephe/
ſtienſes
Myrrhi/
nei

Herodoti Halicarnaſei Hiſtoriarū Liber Septimus.

Oſtea uero q̄ nuncius pugnæ ad regē Dariū Hyſtaſpis filiū allatuſ eſt ad marathonē geſtæ: cū antea uehemēter ifenſus eſſet ille athe niēſibus q; ſardis inuaſiſſent: longe infenſior factus eſt: ac propen ſior ad bellū græcie inferendū: miſſiſq; cōtinuo nunciis ad ciuita/ tes edixit ut ſingulæ multoq̄ antea maiores copias nec non naues nauigia equos rē frumētariam cōpararent. His nunciis aſia trien/ niū exagitata ē. Vbi cū delectus agitur optimi cuiuſq; aduerſus græ ciā militaturi: & apparatui opera datur. Q uarto anno ægyptii qui fuerant a Cambyſe ſubacti defecere a perſis. Q uo magis aduerſus utroſq; Darius expeditionē ſumere pro/ perabat: ægyptios atq; athenienſes. Dū hæc cōparat interea ingens inter eius liberos de principatu exorta diſſentio ē: quoniā ex inſtituto perſarū oportebat ita demū ire in ex/ peditionē cum regni ſucceſſoré declaraſſet. Erāt aūt Dario iā anteq̄ regnaret liberi tres e priore uxore Gobrys filia ſuſcepti: & poſt partū regnū alii quattuor ex Atoſſa Cyri filia. Superiorū maximus natu erat Artabazanes: poſteriorū Xerxes: Q ui cū ex eadem matre nō eſſent diſceptabāt. Artabazanes quidē q; omnis paternæ ſobolis ipſe maximus natu foret cum apud uniuerſos homines ſit inſtitutum ut maximus natu liberorum op/ tineat pricipatū. Xerxes uero q; ipſe Atoſſa genitus eſſet filia Cyri qui perſis libertatem acquiſiſſet. Dario nōdū ferēte ſentētiā aderat forte Demaratus Ariſtonis: qui p id tēpus altercationis ſpartano regno exutus ac lacedæmone profugus ſuſa aſcēderat. Hic uir au/ dita liberoꝝ Darii cōtrouerſia adiit (ut fama fertur) Xerxē: admonuitq; ut ad cætera quæ pro ſe dicebat hoc adderet ſe quidē genitum e Dario iam rege & perſarum imperium obtinente Artabazanem uero e Dario cum erat priuatus. Proinde neque equum neq; iuſtū eē aliū quēpiā potiuſq̄ ſe illā dignatōnē adipiſci: quoniā ſpartæ quoq; ſic uſus paret: ut ſicui anteq̄ regnet filii naſcātur: deinde regi iā alius: huius poſtea nati ſucceſſio regni ſit. Hac a Demarato ſubiecta ratiōe utētē Xerxē tāq̄ iuſte dicētē: Darius regē decla rauit: q̄q̄ etiā citra p̄ceptū Demarati xerxes (ut mea fert opinio) regnauiſſet. Q uippe cū oīs potētia penes Atoſſā eēt. Declarato Darius xerxe rege cū conaret rebus apparatis exi re i expeditionē altero a defectiōe ægyptiorū anno ſup̄mū diē obiit ſex & triginta annis regni expletis haud cōpos uoti ut ægyptios & atheniēſes ulciſceret. Eius morte regnum ad xerxē filiū deuenit: q ab initio nequaq̄ aīatus erat ad bellū græcie iferēdum: ſed ægy/ pto Cæterum Mardonius conſobrinus ſuus Gobrys & ſororis Darii filius eū adiens his uerbis eſt allocutus. Domine haud decorum eſt athenienſes tam male iam de perſis me/ ritos nō dare pœnas eoꝝ quæ perpetrauerūt. Tu uero quod in manibus habes perfice.

Darii libe
ri
Atoſſa
Artabaza
nes
Xerxes
Demara/
tus
Darii āni
i n regno
Mardo/
nius

tamen ubi ægyptum quæ dignitati tuæ iniuria fecit domueris: sume aduersus athenas expeditionem ut & bene de te loquantur homines: & posthac abstineat alius a bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ. Illa autem rationis accessio europam esse regionem admodum speciosam omniaq; genera felicium arboꝝ ferentem ac summæ bonitatis & dignam quæ a solo inter mortales rege possideatur: Hæc Mardonius dicebat ut iuuenis ac nouaꝝ rerũ cupidus imperiiq; græciæ pro rege administrandi quod etiam regi persuasit conditione tẽporũ adiutus. Nam ad alia ut rex ad hoc faciendum induceretur: adiumento fuere primũ e thessalia nuncii ab alebadis ad regem inuocandum aduersus græciam se enim omne obsequium præstituros. Alebadæ autem isti erant thessaliæ reges. Deinde ii pisistratidæ qui susa ascenderant: qui cum eadem uerba habuerunnt quæ alebade: tum uero prætendebant Onomacritum quendam athenien sem quem secum habebant sortilegum & Musæi sociũ edisertatorem. Ascenderant autem cum eo reuersi in græciam. Nam Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati athenis fuerat eiectus: q; per lapsum Hermonis manifesto deprehensus fuisset inter Musæi sortes hanc etiam inseruisse fore ut insulæ lemno adiacentes mari submergerentur: ob id Hipparchus hominem eiecerat cum familiarissime illo antea uteretur. & tunc cum eodem ut in conspectum regis ueniret ascenderat. Deq; eo honorifice cum aliis Pisistratidis loquebatur. Onomacritus si quæ sortes cladem barbaro nunciabant earum nullam recitauit. Itaq; accedente hoc sortilego & pisistratidarũ & alebadarum suasionibus Xerxes ad inferẽdũ græciæ bellũ est inductus. Sed altero a morte Darii anno primã expeditioue fecit aduersus ægyptios qui rebellauerant: quos subactos & in arctionem q̃ sub Dario fuerant seruitutem redactos tradidit gubernandos Achæmeni fratri suo Darii filio: quem præsidem ægypti interiecto deinde tẽpore interemit Inarus Psamietichi uir pœnus. Xerxes recepta ægypto proditurus aduersus athenas exercitum præstãtissimos quosq; persarum in concilium uocauit: ut & illorũ sententias audiret: & ipse diceret quæ liberet: Quibus coactis ita locutus est:

Europæ laudes

Alebadæ

Onomacritus Musæus Lasus

Xerxes cur græciæ bellũ intulit

Achæmenes

Inarus

Xerxis oratio

Viri persæ equidem ego non ero huius instituti auctor: sed ab aliis traditi imitator. Nã quẽadmodũ a maioribus natu accipio ex quo imperium hoc a medis eripuimus Astyage per Cyrum amoto nunq̃ conquieuimus: sed ita deus agit & multa nobis sibi obsequentibus in melius confert: atq; ea quidẽ quæ Cyrus Cãbysesq; ac pater meus fecere & quas gentes imperio addidere non attinet referre apud probe sciẽtes. Ego posteaq̃ hanc sedem accepi: dedi operam ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem: neue minus potentiæ persis acquirerem. Quod animo uersans inuenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem: & regionem neq; inferiorem neq; deteriorẽ ea quã recuperauimus: sed feraciorem una cum ultione iniuriæ atq; uindicta. Ideoq; nunc ego uos contraxi ut id quod agere constitui uobis exponerem: Cõstituo iuncto hellesponto copias per europam traducere in græciã ut atheniẽsiũ ulciscar iniurias quas cũ persis aliis: tum patri meo itulere. Noratis autem & Darium aduersus hos uiros bellum mouere destinasse. Verum ei morte preuento non contigit ut illos ulciscereturꝰ Ego uero eius uicem aliorumq; persarum ulciscens non prius desinam quam expugnauero incẽderoq; athenas: cuius ciues & me & patrẽ meũ prioires iniuria affecerunt: Semel cũ sardis una cũ Aristagora milesio seruo nostro ueniẽtes cremauerunt lucosq; ac delubra. Iterũ in nos quid fecerũt terrã snã ingressos cũ Datis & Artaphernes duces fuere oẽs scitis. Harũ gratia rerũ iritor ad inferendũ eis bellũ: quos atq; ipsoꝝ finitimos regionem Pelopis phrygis incolentes: si in potestatem redigerimus tot bona futura esse ratioci

nando comperio. Terram persidem ætheri Iouis cõterminã reddemus: Nullam enim regionem spectabit Sol finitimam nostræ: sed ego omnem permẽsus europam una uobiscum cunctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio nullam reliquam esse hoium neq; ciuitatem neq; gẽtem quæ nobiscũ dimicare possit ita subactis his quos dixi & qui nos lacessierũt iugum seruile sustinebunt. In quo si mihi uos gratificari uolueritis: ubi tempus uobis indicauero quo uos præsto esse oportet: tunc unusquisq; debebit impigre adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit: eum donabo his quæ in nostra domo præciosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sunt. Sed ne solus uidear in consilio sententiam dicere rem pono in medio: Iubens unicuiq; quãlibet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit.

Mardonii oratio Præstantior

p Ost quem Mardonius domine inquit tu uero non modo superioribus persis: sed etiam uenturis es præstantior: qui cum alia & optima & uerissima cõmemoras: Tum uero q; Iones qui europam incolunt non finis habere ludibrio nos minus q̃ ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna ẽ: si sacas & indos & æthiopes & assyrios aliasq; multas ac grandes nationes quæ nihil persas læsere: tamen potentiæ prolatandæ gracia in prouincias redegimus: Græcos qui nos lacessere iniuria inceperunt nõ ulciscemur. Quidnã metuentes quas illorũ copias quã pecuniarũ uim. Eoq; pugnã nouimus. Eorũ nouimus uires esse imbecillas. Eorum quos subegimus liberos penes nos habemus: hos q̃ domi nostræ habitãtes: Iones & æoles & dores appellantur. Quos ipse quoq; expertus sum dum eis iussu patris tui intuli bellum dũq; in macedoniam usq; processissem & pene usq; ad ipsas athenas nemo mihi pugnaturus occurrit: Et sane consueuere græci ut audio icõsultissime mire bella propter imperitiam ac sinisteritatem. Nam cũ bellum inter eos inductum est in locum quem pulcherrimũ planissimũq; inuenere descẽdentes ibi prælia faciunt. Ita ut magno cũ suo malo uictores inde discedãt. Deuicti nelõgius repetã ad ĩternitõnẽ deueniũt. Quos oportebat cũ sint eiusdẽ liguæ interpositis caduceatoribus ac nũciis tollere cõtrouersias & oia alia: potius agere q̃ pugnare: aut si ne cesse habẽt ĩter se oio pugnare locũ aliquẽ iuẽire utrisq; difficillimũ & ibi fortunã belli tẽtare. Hoc itaq; ritu haud ꝓbo utẽtes græci nũq̃ mecũ uerbis egerũt de dimicãdo cũ macedonia tenus promouissem. Tibi autem rex quis obuiam uenturus est bellandi causa copias asiæ atq; omnem classem agenti. Non eo audaciæ procedent ut reor græcorum res Quod si me fallit opinio & illi uecordia elati ad pugnãdum nobiscum uenient: discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. Nam sua sponte nihil fit: sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus loqui cessauit. Tũ silẽtibus aliis persis nec diuersam ei quæ dicta essent sententiam dicere audientibus: Artabanus Hystaspis filius Xerxis patruus uir circũspectus ita inquit.

Græcorũ imperitia in bello

Sua sponte nihil fit

Artabani oratio dignissima

Metapho

r Ex nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur: non potest quis eligere meliorem: sed necesse habet ea quæ dicta est uti. At cum plures dictæ sunt licet tãq̃ aurum purũ deligere quod perse discerni cum nequeat cõparatũ cũ altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidẽq; fratri meo suadebã ne sumeret aduersus scythas expeditionẽ uiros nulla tusq̃ oppida icolẽtes. Sed ille sperãs scythas nomades se subactuq; mihi nõ ẽ assensus. Itãq; sũpta expeditõe multis & egregiis uiris de exercitu amissis abscessit. Tu uero rex bellũ iferre destinas uiris multo q̃ scythæ sũt pstãtioribus qq; & mari & terra optimi eẽ dicũt. quibus ĩ rebus qd durũ sit hoc me tibi iustum ẽ ꝓmere iũcto põtibus helleſponto ais te copias per europam in græciam deducturum: atq; eos connuenit aut ĩ

Diuersæ sententiæ necessarie

terra aut in mari aut utrobiq; abs te ſuperari. Siquidem feruntur uiri eſſe fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi. Si tot copias ductu Datis & Artaphernis atticam regionem ingreſſas ſoli athenienſes profligauerint: ergo non utraq; in parte ſucceſſit. Quod ſi iidem conſcenſis nauibus pugna naualli uictores ad helleſpõtum natigent: ac deinde pontem ſoluant hoc durum fuerit rex. Neq; uero hoc ex mea unius priuata prudentia coniecto: ſed ex eo caſu quo aliquando parum affuit quin opprimeremur cum pater tuus iuncto boſphoro thracio: ac flumine iſtro pontibus cõmiſſo traiecit ad ſcythas: eum traiectum ſcythæ omnino inſtitere præcari Iones quibus cuſtodia põtium delegata erat ut interſcinderent. Quo tempore ſi Hiſtiæus mileti tyrannus aliorum ſententiæ acceſſiſſet ac non contradixiſſet actum erat de rebus perſarum res dictu quoq; horribilis omnem regis ſtatum in uno uiro poſitum fuiſſe. Quare nolli tu ullum tale adire diſcrimẽ nulla ſubſiſtente neceſſitate: ſed mihi potius obtempera: Hunc cœtum in præſens miſſum facito: iterumq; dum tibi uidebitur re apud teipſum conſiderata edicito quod optimum eſſe arbitraberis. Bene enim conſultare comperio maximum eſſe eſſe lucrum. Nã etiam ſi quid e contrario euenturum eſt, nihilo tamen minus bene conſultum eſt: ſuperauitq; fortuna conſilium. At qui turpiter conſultauit: ſi ei fortuna obſecundauit: ille ẽ quidem uoti compos: nihilo tamen minus male conſilium cepit. Vides ut prægrandia animalia fulmine deus ferit: nec ſinit inſoleſcere parua uero nihil lædit. Vides ut magna ſemper ædificia magnaſq; arbores huiuſmodi fulminũ tela percutiunt. Gaudet enim deus eminentiſſima quæq; deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur quotiens deus his quibus inuidet aut metum incutit aut tonitrum. Propterea quidam ſecus ac dignitas ſua poſtulabat in calamitatem inciderunt: quia deus neminem alium q̃ ſeipſum ſinit magnifice de ſe ſentire. Omnis res properãdo parit errores: Vnde magna detrimenta fieri aſſolent. In cuntando autem bona inſunt: ſi non talia quæ ſtatim uideantur eſſe bona: certe quæ ſuo tempore bõa quis eſſe comperiat. Et hoc quidem tibi rex ſua deo. Tu uero Gobrys fili Mardoni deſine loqui ſtulta de græcis haud dignis qui male audiant. Nam græcis detrahendo ipſum regem uis excitare ad bellum illis inferendum ad quod tu omni auiditate contendis: quod abſit: ut fiat detractio. Namq; importuniſſima res eſt in qua duo ſunt qui iniuriam faciunt: Vnus cui iniuria fit: qui enim detrahit iniurius eſt: quod non preſentem accuſat. Item qui huic credit iniurius eſt q̃ prius credit quam rem compertam habeat: & illi cui abſenti detrahitur ob id fit iniuria q̃ ab altero inſimulatur ut malus: ab altero talis putatur. Quod ſi omnino bellum his uiris inferre oportet: agedum rex ipſe permaneat domi apud perſas noſtrum amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito: delectis quos uelis uiris ac quantiſcunq; copiis: & ſi ex ſententia tua res ſuccedent regi: interimantur liberi mei & inſuper ego. ſin ſuccedent (ut ego dico) interimantur tui: & inſuper tu ſi redieris. Quod ſi hanc ſubire cõditionem recuſas cupiſq; in græciam prorſus deducere exercitum: affirmo fore ut aliqui eorum qui hic relinquentur audiant Mardonium poſt allatam perſis magnam aliquam calamitatem a canibus uolucribuſq; diſcerpi: aut in athenienſium ſolo aut in lacedæmoniorum: niſi forte antea inter uiam tunc agniturum aduerſus quales uiros ſuades regi ut moueat bellum. Hæc Artabano locuto Xerxes ira percitus his uerbis excepit.

Diſcrimẽ ſine neceſſitate nõ adeundũ

Cõſultare lucrũ ẽ

Flumina ſumma petunt

Exercitus ingens a paruo uincitur

Feſtinantia parit errores

Mora ꝓdeſt

Detrahere ñ licet

Credere malum ẽ

Cõditio mardonio ꝓpoſita

Rtabane q̃ patris mei frater es hoc te ſubleuat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia quia inſtrennuus es & ignauus: ne comes ſis meæ in græciam expeditionis: ſed hic una cum fœminis maneas: Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. Neq; enim fuerim Darii qui fuit Hyſtaſpis

a

Darĩ ge nus

qui fuit Arānis: qui fuit Ariaramnis: qui fuit Tiſpei: qui Cyri: qui fuit Cambyſis: qui fuit Achæmenis filius: niſi athenienſes ultus fuero probe intelligens ſi nos quieuerimus non quieturos illos: ſed noſtrā terram cū exercitu inuaſuros prout colligere licet ex iis: quæ illi facere cœperunt: qui & ſardis incenderunt: & aſiam incurſarunt. Itaq; neutris ſatis eſt ſeceſſiſſe: utriſq; propoſitū eſt certamen & agendi & patiendi: ut aut hæc omnia ſub græcis aut illa omnia ſub perſis ſint. Medium enim inimicitiarum nullum eſt: Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere ultionem ut quam calamitatem paſſurus ſū intelligam profectus aduerſus eos uiros: quos etiam Pelops phryx noſtrorū maiorū ſeruus ita ſubegit: ut ad hoc uſq; tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc actenus locutus eſt. Deinde ſub ueſperum cum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia per noctem apud ſe conſultans cōperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre græcie bellum īmutataq; rurſus ſentētia cū obdormiſſet uiſus eſt in ſomnis ut fertur a perſis uidere quendam corpore ingenti atq; ſpecioſo: qui ſibi aſtās diceret. Reuocaſti ne ſentētiam perſa de inferendo græcie bello: cū prædixeris perſis te cōparaturum eſſe exercitū neq; ſi reuocaueris eā bene facis. neq; qui tibi aſſentiatur adeſt. Quare perge ire eam uiam quā interdiu ire deſtinaueras. Hæc locutus ille uiſus eſt Xerxi ab aſpectu euanuiſſe. Vbi dies illuxit huius inſomnii nulla ratione habita coacto eorū dem perſarū quos pridie coegerat concilio Xerxes ita uerba fecit.

Achemenes

Pelops

Xerxes ſomniū

Iri perſæ uenia mihi date dicenti contrariā ſuperiori ſentētiam. Nā & ego nō-
u dū ad ſūmū quo pueniēdū eſt mihi prudentiæ pueni: & q ut illud faciam ſuadent nullo unq̄ a me tempore abſcedunt. Eoq; mihi Artabani ſententiam audienti confeſtim iuuentus efferbuit ut uerba in uirum grandē natu effunderē petulātiora q̄ debui. Nūc itaq; agnoſcens erratū meū utar illius ſentētia & quoniā reuocaui expeditiōis ſumēdæ ſniam uos quieti eſtote. Hæc ubi audiere pſæ leticia affecti regē adoraue re. Inſequēti nocte idē rurſus iſōniū qeſcēti Xerxi aſſiſtēs iquit Fili Darii uideris expediti onē apud pſas reuocaſſe uerbis meis p nihilo habitis quaſi illa a nemine audiſſes. Hoc igit nūc bene intellige niſi ex tēplo inis expeditionē: hoc tibi ex ea re cōtīget quēadmodū breui magnus & āplus effectus es ita breui rurſus humilis eris. Hoc uiſo pterrefactus e cubili exiliit pariter & nūciū miſit ad accerſēdū Artabanū. Qui ubi aduenit ita ad eum inqt. Artabane ego ſtati cū ī te bñ cōſulētē mihi ſtultis uerbis iuectus ſū nō fui cōpos mētis. Sed non multo poſt pœnitens cognoui id mihi eſſe faciendum: quod tu præcipiebas. Tamen id uolens exequi non poſſum. Nam mihi iam animo immutato & prioris ſentētiæ pœnitenti apparuit inſomnis uiſio diſſuadēs omnino hoc quod poſterius facere conſtitueram: quin etiā nūc interpoſitis minis abſceſſit Quod ſi deus eſt qui inſomniū miſit eiq; prorſus eſt cordi expeditionē ſumi aduerſus græciā: cōtīget hoc tibi id qd mihi inſōniū itidem ut mihi p̄cipiens: quod ita fore cōiecto ſi oēm meū ornatū ſumas: eoq; indutus in ſella mea cōſideas: & deinde in cubili meo capias ſōnū. Hæc locuto xerxi Artabanus initio nolle obſequi atq; negare ſe dignū q regio in ſolio ſederet: tandem cū cogeret fecit impata hæc prælocutus. Apud me rex tātūdem ualet bene ſentire per ſe: & alteri bonā dicenti ſentētiam accedere: quæ ambo tibi cum aſſint malorum tamen hominū colloquia te deprauant: quēadmodum mare quod eſt hominibus omnium utiliſſimū feret ab ingruentibus uentorum flatibus nō ſini natura ſua uti. Ego uero cum ex te male audiui non tam meā dolui uicem q̄ tuam: qui cū propoſitæ eſſent duæ ſentētiæ pſis: una quæ detrimentum augeret: altera quæ tolleret dicens pernitioſum eſſe imbui animū uſu plura ſemper expetendi. His propoſitis ſententiis tu elegiſti eā quæ & tibi ipſis

Xerxis ſōnium

Mare hominibus utiliſſimū

& perſis eſt periculoſior. Nunc autem cum ad te mutato in melius conſilio de ſumenda aduerſus græcos expeditione ais acceſſiſſe in ſomniū alicuius dei nutu quod te uetat dimittere exercitū. hoc nō res diuina eſt fili. In ſomnia enim iſta ſunt quæ adeuntia homines fruſtrantur: quēadmodū ego te docebo multis q̄ tu annis natu grandior. Conſuerūt ipſa ſomniorū uiſa plerūq; fruſtrari ob ea quæ quis per diē mente agitauit. Nos nudiuſtertius expeditionē hāc inter manus & quidē uehemēter habuimus. Quod ſi hoc non ē cuiuſmodi ego dico ſed aliquid diuini habens tu ipſe omnia in ſumma dixiſti. Appareat enim ut tibi ita & mihi eadem iubēs. Verū nihilo magis apparere mihi debebit tuū amictū gerenti: q̄ nō gerenti ſed meū neq; magis quieſcēti in tuo toro q̄ non: ſed in meo: ſi etiā alias uult ſe exhibere. Neq; eo ueſaniæ ꝓuenit illud quicquid eſt quod ſeſe optulit in ſomnis ut me cernēs putet eſſe te ducto e ueſtibus argumento. Id ſi me cōtemptui habebit profecto nec aſpectu ſuo dignabitur ſiue mea gerētem ueſtimenta ſiue tua: ſed te adibit quod iam animaduertendū eſt. Nam ſi frequentius acceſſerit: ipſe quoq; fatebor diuinam rem eſſe. Cæterū ſi ita tibi agēdū uidetur: neq; id reuocari poteſt: en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age mihi quoq; cum iſta perfecero appareat. Hāc tātū cōditiōe tuæ ſentētiæ acquieſcā Hæc locutus Artabanus ꝓperaret ea a xerxe ſine ullis uerbis admiſſū iri: iuſſa executus eſt. Et cum induta ſibi xerxis ueſte regali ſolio reſediſſet: moxq; recubuiſſet: idem in ſomniū dormientē adiit: quod xerxē adierat: eiq; ſuper aſſiſtens ita inquit: Tu ne ille es qui feſtinātem ire in græciam xerxes diſtines: tāq̄ eius curator. Tu neq; i futurū neq; in præſens conſideras qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autē xerxē pati neceſſe eſt niſi dicto audiens fuerit ei ipſi demonſtratum eſt. His uerbis Artabano uiſus eſt ille uir in ſomnis minitari cadentibuſq; ferramētis conari oculos ipſi eruere. Qua de re uehementer exclamans Artabanus exiliit: aditoq; xerxi obſeruatam ſibi in ſomnis uiſionē expoſuit: Secūdoq; loco hæc inquit. Eqdē rex ego ueluti hō ꝓ multa iā uiderā & magna negocia ſub heſſonibus cōtigiſſe: ñ ſinebā te oī ætati idulgere gnarus rē eē malā multa cōcupiſcere: mēoria tenēs qūo cū exercitu Cyricōtra maſſagettas actū ē qūo cū exercitu Cābyſis cōtra æthiopes q etiā cū Dario militaui aduerſus ſcythas. Hæc ſciēs ego ſētiebā te ſi qeſceres omniū hoium beatiſſimū. Sed qm̄ dæmōius qdā iſtictus ē & græcos clades quædam ut uidetur miſſa diuinitus manet: ego quoq; cedo ac ſententiā muto. Tu uero quæ diuinitus miſſa ſunt indicato perſis: iubetoq; iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas operam dent. Hoc agito ne quid tuorum deo tribuente deſit. His dictis & ſublatis uiſione animis ubi dies extitit ibi confeſtim xerxes hæc perſis exponit: Artabano quē conſtabat prius ſolum oīum id fuiſſe dehortatum tunc exhortāte. Poſt hæc ineunti expeditionem xerxi tertium in ſomnis uiſum oblatū eſt: quod magi auditū coniectarunt ad uniuerſam terrā pertinere: portendereq; omnes hoies xerxi ſeruitu ros. Viſum autem tale erat. Videbatur ſibi xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe. Cuius oleæ ramis nniuerſa tellus occuparetur: & mox corona capiti circūdata euaneſcere. Hæc magis interprætatis ſine mora perſequi in concilio fuerant ad ſuam quiſq; præfecturam digreſſi omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa cupidi dona quæ propoſita fuerāt optinendi. xerxes ita copias ſuas contraxit ut omnem continentis locum ſcrutaretur: Siquidem a debellata ægypto per totum quadriennium comparauit exercitum atq; eius apparatū quinto anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omniū quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo ut adeū nihil fuiſſe uideatur aut ille Darianus qui aduerſus ſcythas ductus eſt aut ille ſcythicus qui cimmerios inſequens medicā regionem inuaſit: ac pene omnia ſuperiora aſiæ ſubegit ac tenuit: quo nomine

Somnia uide

Artabani ſomnium

Xerxis uiſio

Darius postea scythas iuit ultũ aut ille(ut fama fert)atridæ aduersus Ilium:aut ille ãte troticum bellum mysorum teucrorumq;:qui per bosphorum in europã transgressus omnes thraces in ditionem suã redegit:ad Ioniũq; pontũ descendẽs ad peneũ usq; amnem qui ad meridiẽ uergit processit.Neq; illi omnes exercitus neq; alii iis adiecti cũ uno hoc cõparari merentur.Quis enim non attullit ad Xerxem ex asia copias/quæ aqua præter in gentes amnes potando non defecit? Alii namq; naues præstabant:aliis ut peditatum: aliis ut equitatum: aliis ut nauigia ad uectandos equos eorum qui una militabant:aliis ut naues longas in usum pontium præstarent. Iniunctum erat aliis ut frumentũ & naues: Quæ triennio superiore præparata erant præcipue propter athon ut in quo superior classis dum circumuehitur afflictata est:ad eleuntem enim chersonnesi classis habebat stationẽ:Illincq; omnes copiæ sub uerberibus cœperunt athon effodere per uices aliis succedentibus:adiuuantibus etiam in effodiendo accolis præpositis operi Bubare Megabazi:& Artache Artachis filio uiris persis.Est autem athos mons ingens ac nobilis ad mare pertingens.Ab hac parte hominibus cultus ad cõtinẽtẽ desinens in speciẽ chersonnesi idest peninsulæ cum isthmo duodecim stadiorũ.Hæc planicies atq; tumuli e mari acanthiorum ad mare quod est cõtra toronẽ nõ sunt magni.In hoc Isthmo ubi athos finitur sita est urbs græca nomine sana.Quæ autem extra sanã & intra athon sitæ sunt urbes eas tũc pses ex cõtinẽti insulanas facere aggressus est.quæ hæ sũt dion:olophyxus:acrothoon:thyssus:cleone.Hæ sunt urbes quæ apud athon incoluntur: hunc in modũ barbari locum nationatim effodiebant recto limite iuxta sanam. Posteaq; depressa erat fossa ab iis qui in imo fodiebant:alii humũ effossam assidue tradebãt aliis sup scalas stãtibus:& isti excipientes tradebant deinceps aliis dũ ad sũmos perueniebatur:qui illã effe rebant:atq; abiiciebant.Qua in re tumuli effossi duplicem laborem illis præterq; phœnicibus præbebant. Nam cum eandem facerẽt fosse mensurã superius in ore:q; inferius in fundo:id necesse fuit contingere.At phœnices cum aliis in rebus:tum uero in illo prudentiam suam declarauerũt:qui partẽ quæ sibi contigerat ita excauauerunt ut os fosse duplũ esset q; ipsam fossã esse oportebat:,pcedenteq; opere assidue illã coartarẽt:& cum ad imũ deuentum esset:fossa cæterorũ partibus adequaretur.Est autem hoc loco pratum quoddã ubi illorũ erat & mercatus & prætoriũ quo multum etiam ex asia frumenti moliti cõportabatur.Hanc fossam xerxes(ut ego cõiectura colligo)iactantiæ gratia deprimi iussit potentiæ ostentãdæ cupidus ac memoriæ relinquendæ.Nã cũ liceret nullo negocio naues per Isthmũ transportare:iussit Isthmũ intercidi ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illac agitari possent.Eisdem imperatum est ut fossam facerent quibus fuerat ut flumen strymona pontibus iungerẽt.Ista xerxes hũc in modum fecit.Comparauit item ad pontium armaturam scirpi atq; albi lini copiã dato hoc phœnicibus atq; ægyptiis negocio ut cõmeatũ exercitui comportarent:ne homines neue iumenta quæ ducebantur in græciam absumerentur.Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuiq; opportunissima essent alius alia uia comportaret undiq; ex asia nauibus onerariis & uecturis.Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur album littus:ut quibusq; præceptum erat:Alii in tyrodizam perinthiorum oram:alii in doriscum alii in Eiona quæ est super strymonem:alii in macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur:interea xerxes coactis omnibus pedestribus copiis iter igressus ẽ sardis uersus mouens ex critallis cappadociæ.Illic enim edictum erat ut cunctæ copiæ cogerentur:quæ per continẽtẽ erant cum xerxe ituræ.In quibus quisnam præfectorum agmẽ pulcherrime instructum ducens ab rege donatus est proposito præmio affirmare nõ pos

Xerxis copiæ

Athos effossus est

Sana urbs

Dion

Olophyxus

Acruthoõ

Thyssus

Cleone

Fossæ latitudo

Albũ littus

Tyrodiza

Eion

ſum quia nec a principio cum res in iudicium deducta eſt cognoui. Poſteaq̃ trāſmiſſo flu
Celenæ mine haly attigerunt phrygiam itinere per eam facto peruenerūt celænas: ubi fōtes mæ
Mæandri andri exiſtunt: & alterius amnis non minoriſ mæandro nomine catarractæ: qui ex ipſo
fontes fore celænarum exoriens influit in mæandrum: In qua urbe & in quo foro uiſitur ſuſpen
Marſyæ ſa Syleni Marſye pellis in utrem formata: quā a phrygibus fertur Apollo illi detractam
pellis ſuſpendiſſe. In hac urbe reſidens Pythius Atys filius uir lydus omnē regis exercitū atque
Pythius ipſum xerxem magnificentiſſimo hoſpitio excepit: ſpoſponditq; ſe pecuniam ei in bel/
lydus di/ lum ſuppeditaturū. Ob quā ſpōſionem xerxes eos qui aderant perſas interrogauit quiſ/
tiſſimus nā eſſet Pythius & quantū poſſidens qui hoc polliceretur. Illi rex inquiunt hic ille eſt qui
Darium patrem tuū aurea platano ac uite donauit: quiq; nūc oīum hominū diuitiis prin
ceps eſt ſecundū te. Hæc ultima uerba xerxes admiratus ſecundo loco perconctatus ē ip
ſe Pythiū quātum ei pecuniarū eſſet. Cui ille: Neq; te īquit celabo rex neq; diſſimulabo
me ſcire meas ipſius facultates. ſed ſciens perinde exacte recenſebo. Etenim poſteaq̃ ac/
cepi celerrime te ad mare græcū eſſe deſcenſurū uolens tibi ad bellum pecuniā dono da/
Pythii re: ſubducta ratione comperi mihi eſſe argenti quidē duo milia talentorū: auri uero qua
diuitiæ dragies centena milia nūmū daricorū ſeptē milibus minus: quæ tibi dono do. Nam ip/
ſi mihi uictus e mancipiis atq; ex aggricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Q uibus uerbis dele
ctatus xerxes hoſpes lyde inquit: Ego ex quo perſidem regionē egreſſus ſum: neminem
adhuc nactus ſum qui in exercitū meū hoſpitalitatem exercere uoluerit. Aut qui in cōſpe
ctum meū ueniēs ſua ſpōte pecuniā mihi ad bellū cōferre præter te: qui & exercitū meū
egregia hoſpitalitate proſecutus es: & ingentē pecuniā polliceris. Ob quæ uiciſſim ego
te iis renumerādū duco: hoſpitē meū te facio: & iſta quadragies cētena milia numū meo
Myriadeſ ipſius explebo datis ſeptē milibus ne quadringētæ myriades id eſt quadragies cētena mi
lia ſint īperfectæ: ſed addito e meis ſupplemento ſumma ſit ſolida. Q uæq; poſſideas
ipſe poſſideto: ac ſcito ſemp talē agere. Nā ita agētē te neq; in præſens neq; in poſterum
pœnitebit. Hæc locutus & quæ dixerat executus perrexit aſſidue porro ire. p̄tergreſſuſq;
Anyna urbē phrigiā nomine anyna & ſtagnū ex quo cōficitur ſal peruenit coloſſas phrygiæ op/
Coloſſæ pidum ubi lycus amnis hiatū terræ ſubiens occulitur. Deinde fere q̃nq; poſt ſtadia emer
Lycus gens elabitur & ipſe in meandrū. Mouens e coloſſis exercitus uenit ad oppidū cydra: qđ
flu. eſt in finibus phrygum ac lydorum: ubi cippus depactus atq; erectus a Crœſo eſt indicās
Cydra litteris eos fines. Vbi e phrigia in lydiam uentum eſt ad diuortia uiarū quarum ſiniſtra i
Callatibū cariam fert dextra ſardis quā tenentibus neceſſe eſt prorſus mæandrū trāſire urbēq; cal/
latibum præterire in qua ſunt opifices mellis e myrica & tritico conficiēdi. Hāc uiā tenēſ
xerxes cōperit platanū quā ob pulchritudinē aureo monili donauit: eāq; tuēdā uiro im/
mortali delegauit. Et ad urbē lydorū altero die peruenit. Poſtq̃ ſardis aduenit principio
caduceatores dimiſit in græciā petitū terrā & aquā edictūq; ut cœnas regi iſtruerēt ad om
nes ciuitates præter athenas & lacedæmonē. Eorū aūt cauſa mittebat petitū terrā & aquā
qui hæc ante a Dario petenti nō miſerant. Hos tūc perterritos oīo arbitrabatur. Id igit̄
uolens explorare caduceatores dimiſit. Secūdū hæc ſeſe apparabat tanq̃ abydū profectu
rus cū interea ii quibus negociū hoc datū erat helleſpontū ex aſia in europā cōiunxerant
Helleſpō Eſt autem cherſonneſi in helleſponto ſeſtū inter & abydum urbes ora ſalebroſa quæ in
ti pons mare procurrit abydo tenus e regione. Vbi nō longo poſt tēpore ſub Xanthippo Anti/
Artayctes phronis filio athenienſiū duce Artayctem uirū perſam ſeſti præfectum cepere uiuū: ſtipi
tiq; ſuffixerūt: qui ēt in tēplū Proteſilai quod eſt in eleunte adductis fœminis nefanda p
petrabat. Ad hanc orā exabydo iungere pontem incohauere ii: quibus hoc munus erat

delegatū: hinc phœnices albo lino illinc ægyptiis scripto: Est autē ex abydo ad ulteriorē cōtinentē septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctū ingens adorta tēpestas ea omnia dirupit atq; dissoluit. Quod cū audisset Xerxes indigne ferens: iussit trecēta hellesponto uerbera infligi: & in eius pelagus par cōpedū demitti. Iam audiui misisse quoq; cū his etiā qui stigmata hellesponto inurerent: certe mandauit: ut colaphos hellesponto incuterent dicentes barbara uerba ac uesana. O aqua amara dominus hanc tibi irrogat pœnā: q̄ eū læsisti qui de te nihil male meritus erat. Te tamē rex xerxes uelis nolisue trāsmittet. Meritoq; nemo hominū tibi sacrificat ut doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare xerxes plecti iussit: atq; eis qui præpositi operi erant caput præcidi: Et illos q̄dem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti q̄ alios fecerunt hoc modo iunxerunt biremes triremesq; trecentas sexaginta: Euxinum uersus pontū composuere. Item ab altero latere trecentas quatuordecim ponto quidē transuersas: hellesponto autē secūdum defluxum ut stabiliret funes armamentorꝝ prægrandes quoq; anchoras quas composuerāt dimiserunt partim ab hoc latere cōtra pontum uentorū causa qui extrinsecus spirant: partim ab altero cōtra uesperū & ægæū euri & austri causa relicto ad aurorā tribus in locis inter biremes transitu ut qui uellet in pontū minutis nauigiis & extra pontū nauigare posset. His actis contenderunt a terra armamenta contorquentes machinamentis ligneis nō iam separati utraq; sed bina ex albo lino hinc: quaterna e scirpo illinc: quorū quidē retinaculorū crassitudo hæc erat & species: sed proportione quæ e lino robustiora erant: Cuius cubitus talento appendebatur. Iūcto pōtibus traiectu codices lignorū discissos & ad latitudinē ratis adequatos apte instrauerunt super armamenta intenta. Hos ubi gradatim disposuerunt. tū uero rursus desuper innexuerunt. Quod posteaq̄ facere materiā attulerunt concineq; imposuerūt. Deinde super materiā aggerē comportarūt quo iniecto semp hinc atq; hinc ne maris aspectu iumenta & equi terrētur p̄tēderūt. Perfectis his quæ ad pōtes ꝑtinent: & item circa athon aggeribus ad fauces fosses ꝓpter æstuaria maris ne ipse fauces aluei abstruerētur: Xerxes nūciato sibi prorsus alueo absoluto sardibus ubi hybernauerat ineunte uere īstructo cū exercitu profectus ē abydū uersus: Cui mouēti Sol suā in cælo sedē relinquens apparere desiit: cū nullæ nubes uerū serenissimus aer eēt: & ꝓ die nox extitit. Id aīaduertēti cura incessit ꝑcōctādi magos: q̄d ostētū id uellet portēdere. Illi respōdent deū significare græcis ciuitatū defectionē q̄ dicerēt Solē græcorū: Lunā ipsorū esse p̄sidē. Ea re audita xerxes maiorē in modū lætatus ire pergebat. Quē ꝓcedētē adiens Pythius lydus cælesti ostēto ꝑterritus elato aīo ꝓpter munera his uerbis allocutus est. Domine indulgebis ne q̄ddā q̄d impetrare cupio tibi leue cōcessu sed mihi pro magno futurū xerxes nihil nō potius illū quā quod petebat petiturū ratus se indulturū respondit & peteret ꝓloqui iussit. Pythius ubi hoc audiuit sūpta fiducia: Domine inq̄t q̄nq; mihi liberi sunt quos omnes cōtingit in militiā tecū ire aduersus græciā. Horū uni tu queso rex misertus mei qui huc ꝓcessi ætatis indulge militiæ uacationē ei q̄ natu ē maximus: ut & mei ipsius & census curā gerat: quatuor tecū una ducas ita cōfectis quæ in aīo habes cursus reuertaris. Rex ob id admodū indignatus his uerbis respōdit. Homo improbe tu ne cū ego ipse in expeditionē eā aduersus græciā filiosq; meos & fratres & domesticos & amicos ducā: ausus es mētionē filii tui facere: q̄ meus es seruus: quē oportebat cū oī familia & uxore me comitari. Probe nūc discito hoc aīum ī hoīum habitare auribus. Qui bene audit: eius corpus uoluptate ꝑfundit: q̄ uero male: is exarcebat: Tu itaq; cū bene fecisti & alia eiusdē generis ꝓmisisti nō gloriaris te supgressum esse regē munificētia. Postea uero q̄ ad impudētiora cō-

Abydos
Hellesponti stadia
pons dissoluitur
Hellesponti cōpedes
Pons alter artificior

Xerxis Demētia

Retinaculorꝝ Caritas

Solis eclipsis

Sol
Luna

Pythij peticio

S.

uersus es: non tu quidem pro merito: sed minora q̃ pro merito accipies. Nam te & quatuor liberos liberant tua munera. Vnius autẽ quẽ p̃cipue cõplecteris dãno mulctabere.

xerxis impietas & ingratitudo

Hæc cũ respondisset subito imperauit his qbus delegatũ ẽ ista exeq ut maximũ natu filiorũ Pythii inuẽtũ discinderẽt mediũ eiusq; discissi dimidiũ ad dexterã uiæ & dimidium ad siniſtrã disponerẽt: & illac trãsiret exercitus. Hoc illi ubi executi: illac exercitus ptransiuit. In quo p̃cedebãt ii qui sarcinas portabãt & impedimẽta. Post hos oĩgenarꝫ gentium nõ distinctæ sed promiscue copiæ numero ultra dimidiũ exercitus. Post has intercedebat interuallũ: neq; enim cũ rege miscebãtur: quarũ principes erant mille equites e persis oĩbus delecti. Secũdũ totidẽ hastati: & ii delecti ex oĩbus uersis deorsum in terrã spiculis

Myſæi eq

Post hos equi decẽ q̃pulcherrime ornati qui nisei dicũtur: ideo sic dicti q; est ingẽs medi cæ regionis cãpus noĩe nisæus q; grãdes fert equos. Hos decẽ equos sequebatur sacer Iouis currus: quẽ octo equi albi trahebãt pone auriga comitante: qui pedibus ingrediẽs habenas tenebat. Hãc eni sellã nemo mortaliũ inscendit. Post quem ipse Xerxes uehebat curru equorũ nisæorꝫ præcedẽte auriga: cui nomẽ erat Patirãphi Otanis filio uiri persæ.

Patiramphis

Hunc quidẽ in modũ sardibus ꝓcessit Xerxes: sed e curru quotiẽs ratio exigebat in esse dũ trãscendebat. Eũ sequebãtur hastati pstarũ optimi ac nobilissimi mille e more pila gestantes. Post hos alius delectus equitatus mille persarꝫ. Dehĩc e cæteris psis decẽ milia peditũ delecta: quorum mille in lanceis pro coronis gestabant malapunica argẽtea: gerebant item aurea & ii qui in terram uersus spectantia spicula habebant etiam mali ii qui Xerxem proxime sequebantur. Hæc decem milia ordine subsequebatur equitatus decẽ milibus psarꝫ: relicta post hos duorũ stadiorũ intercapedine: mox ibat cætera multitudo promiscua. Ita exercitus e lydia perrexit ad flumẽ caicũ & regionẽ mysiã a caico aũt a leua habẽs mõtẽ canã p atarnẽ ad urbẽ carinã. Ab hac p cãpũ thebanũ ad urbem atramytiũ & antãdrũ pelasgidẽ prætergrediens & idã ad siniſtrã manũ stringẽs ad terrã iliẽsẽ puẽit: Cui p̃mũ sub ida noctẽ agẽti tonitrua & fulgura ĩgruerũt & cõplures ex eo exercitu exanimauerũt. Deide ad scamãdrũ ẽ uẽtũ qui fluuiorũ oĩum primus ex quo itere sardibus fieri cœptũ est. Hũc profluentẽ sua aqua destituit: nec hoĩbus iumẽtisq; potantibus suffecit eo xerxes postq̃ puenit Priami pgamũ ascẽdit loci uisendi cupidus. Quod ubi cõtẽplatus est: & singula quæq; eorꝫ audiuit: Mineruæ iliadi mille boues imolauit quarũ libamine magi heroibus parẽtauerũt. His actis terror per noctẽ exercitũ iuasit simul atq; illuxit illĩc mouerũt a leua stringẽtes rhœtiõ urbẽ & ophryneõ & dardanõ: quæ abydo cõtermina est a dextra gergitas & teucros. Vbi abydon uenerũt xerxi incessit cupido oẽm exercitũ oculis subiiciendi. Itaq; in p̃torio quodã quod ei abideni prius ab illo iussi e cãdido lapide intumulo regia pro dignitate extruserant residẽs ꝓspiciebat littus & illic terrestres copias atq; classem: quã dũ intuet subiit eũ cupiditas spectãdi illius certamẽ. Id certamẽ postq̃ cõmissum est in quo sidonii uicere uoluptatẽ xerxes cepit cũ certaminis: tũ copiarꝫ spectaculo. Et cum intueretur oẽm hellespõtũ nauibus obductũ omnia litto ra atq; abydenorꝫ plana hominibus referta: ibi se beatũ esse iactauit: & post hæc lachrymas fudit. Quod aĩaduertẽs Artabanus eius patruus qui libere sentiẽs dissuaserat bellũ græciæ inferẽdũ his uerbis interrogauit. Quã diuersa rex inter se nũc facis & dudũ dixisti: q te beatũ esse dixeras nũc lachrymas fundis & ille reputatẽ me inqt q̃ breuis ẽ oĩs humana uita: subiit horũ miseratio quorꝫ cum tot sint nemo ad centesimum annum super erit. Excipiens Artabanus atqui inquit alia quam istud est uiuendo miserabiliora patimur. Ita tam breui uita nullus hominum adeo felix extitit neq; horum neq; aliorum: cui non crebro ne dum semel subeat animo moriendi uoluntas potiusq̃ uiuẽdi. Nam incidentes calamitates & morbi uitam perturbant: efficiuntq; ut cum breuis sit: tamen per

Cana mons
Carina urbs
Atramytium
Antãdros
Scamãdri aqua defecit xerxi
Rhœtio urbs
Ophryneos
Dardano urbs
Gergitas
Teucros urbs
xerxis spectaculum
Vitæ miseriæ

longa uideatur. Ita mors optatissimum est perfugium erumnosæ uitæ. quam deus dul- Mortis
ci gustu aspergens ob id inuidus fuisse deprehendit. Cui xerxes Artabane inquit qm̃ hu- bonum
manæ uitæ cõditio talis est qualẽ tu exponis: eã cõmemorare supersedeamus: neq; tristiũ
faciamus mẽtionẽ. cũ iocũda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere. Nisi tibi
ita euidens insomnii usio fuisset oblata perstaresne adhuc in priore sententia dissuadens
mihi aduersus græciã bellũ: an in ea persisteres. Agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respõ
dens Artabanus. Visio inquit rex quæ in somnis obiecta est: ad uotũ succedat amborum.
Ego tamen adhuc metuo & adeo metu perculsus sum ut non sim apud me. Nã mecũ re-
putans cum alia multa: tũ uero duo & ea oim maxima uideo tibi esse hostilissima. Ad hæc
xerxes dæmoniæ uirorum inquit quænã ista ais mihi hostilissima esse. Vtrũ horũ tibi im
probandũ uidetur tanq̃ non satis copiosum. Terrestris ne exercitus quasi multo numero
sior ille græcus futurus esse uideatur: an classis tanq̃ illorum classe inferior: an hæc ambo.
Mam si ob hoc imbecilliores tibi uidentur nostræ res celerrime alterum quis exercitum
comparet. Respondit Artabanus neq; hunc rex exercitum improbauerit quisquam q sit
mentis compos: neq; hanc nauium multitudinem etiam si plures coegeris. Q uæ autem
duo dico esse tibi multo hostiliora: ea uero hæc sunt terra & mare. Neq; enim usq̃ maris
portus est eiusmodi ut ego coniecto qui surgẽte tempestate sit capax huius tuæ classis ido-
neusq; ad eam tutandam: neq; nero unum tibi portum esse oportet: sed uniuersam conti
nẽtẽ esse portũ: quo se recipiãt naues. Itaq; cũ portus tibi opportuni desint: intellige ho-
mines in arbitrio fortuitorũ: non fortuita in arbitrio hoim e duobus uno exposito pgam
dicere alteꝝ. Terra cũ ob alia tibi hostilis est: tum eo hostilior: si nihil obstiterit quo lon-
gius processeris assidue ulteriora surripiens. Nulla est hoibus rei bene gerendæ satietas.
Vnde etiã ut nemo tibi occurrat dico regionem maiori in tempore maiorem famem esse
allaturã. At uir ita demũ fuerit optimus si in deliberando quidẽ omnẽ rem quãcũq; pati
posset reputans extimescit. In re autem agenda est audax. Cui xerxes Artabane inquit me
rito tu quidem horum singula cõmemorasti. Tamen non est ut omnia reformides: oiaq;
peræq; consideres. Nam si uelis in rei consultatione semper omnia perinde considerare:
nunquã aliquid efficias. Satius est omnia alacriter aggredientem dimidium erumnarum
pati: quam oi in re præsumpto metu nihil omnino pati. Q uod si repugnando oibus q̃
dicuntur non uis committere ut quod firmum est infirmetur: perinde peccas atq; is q cõ
traria istis dicat. Et hoc æqualiter se habet. Scire uero aliquem cũ sit homo qua rõe qd fir
mum esse oporteat: nequaquam arbitror. At iis qui facere qd uolũt cõsueuit plerũq; succe
dere emolumẽtũ: raro aũt iis q pensant oia & quos agere piget. Cernis quo res pſica po-
tentiæ processit: quo nũq̃ progressam uideres: si ii qui ante me extitere reges: istiusmodi
consiliis quibus tu usi fuissent: aut utentes istis sentẽtiis non alios suasores tales habuissẽt.
nũc pericula cõtẽnẽtes tantopere statũ suũ auexere. Magna enim negocia magnis cũ pi- Magna
culis suscipi uolũt. Q uare nos illoꝝ facta æmulãtes optimo anni tẽpore ingredimur: sub cũ pericu
actaq; oi europa rursus reuertemur: nullã usq̃ neq; famẽ neq; rẽ tristẽ passi. Nã &commea lis
tus affatim ipsi nobiscum portamus: &ad quancũq; uel regionem uel gentem ueniemus:
eius re frumentaria potiemur. Nam aratoribus uiris non pastoribus inferemus bellum.
Post hæc Artabanus quandoquidem inquit non sinis ullam rem formidari & tamen
mecum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi ora-
tionem. Cyrus Cambyse genitus omnẽ præter athenas ioniam persis tributariam reddi
dit. Q uare suadeo ne quo pacto hos uiros aduersus patres suos ducas. Nã sine Ionibus
satis superq; sufficimus hostẽ superare quos necesse ẽ aut iniustissimos esse si metropolim

ſuã in ſeruitutẽ redigant: aut iuſtiſſimos ſi illius libertatem adiuuent. Si iniuſtiſſimi erunt nullo modo certe nobis magno uſui futuri. Sin iuſtiſſimi magnam poterunt ſuo exercitu afferre perniciem. Itaq; hoc uetus dictum tanq; probũ rex in mẽte habe: non ſtatim ab initio exitum omnẽ eſſe manifeſtum. Ad hæc excipiens xerxes: Artabane inquit ſententiaq; quas dixiſti in hac præcipue falleris qui Iones metuis ne immutentur: quorum maximum habemus commilitiũ: quoq; & tu teſtis es & alii qui ſub Dario aduerſus ſcythas militauerũt: cũ in eoq; eſſet poteſtate ſitũ uniuerſas perſaq; copias & perdere & ſeruare: fidem tñ iuſtitiaq; pſtitiſſe: nec quicq; nos læſiſſe. Præterea cũ liberos ſuos atq; uxores in noſtra terra reliquerint: nõ eſt cã cur eos aliquid rerũ nouarũ moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidẽ extimeſcas: ſed bonũ habens animũ tutare meã domũ atq; tyrannidem. Tibi enĩ ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc locutus Xerxes Artabanũ ſuſa dimiſit. Iteraq; illuſtriſſimos quoſq; perſaq; accerſit: qui poſteaq; præſto fuere: his eos uerbis allocutus eſt. Perſæ ego uos quoq; opera mihi opus eſt cõtraxi ut uiri præſtantes exiſtatis: neue res hactenus geſtas a perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cũ ſinguli tum uniuerſi exhibeamus nos alacres: cõmune enim hoc omnibus bonũ eſt ſtrẽnuos eſſe. Eaq; de re uos cenſui pmonendos ad bellũ conſtanter tollerandũ. Nã ut ego audio aduerſus uiros egregios tendimus: quos ſi ſuperauerimus nullus unquam nobis alius exercitus obſtabit. Nũc igitur deos præſides terræ perſidis precati tranſeamus. Atq; eodum quidem die ſeſe ad tranſeundũ parauerunt. Poſtero aũt tantiſper morati ſunt dum ſolem exorientem cernerent odoribus in pontibus congerentes ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus ẽ ex aurea phiala xerxes libans in mare apud Solem uota concepit ne quid ſibi aduerſi contingeret: quo prius deſiſteret europam ſubigere: quam ad illius terminos peruenĩſſet. Hæc pcatus phialã in helleſpontũ abiecit: aureumq; craterẽ ac gladiũ pſicũ: quẽ acinacẽ uocant. Hoc ꝑ cõperto diiudicare nõ poſſũ utrũ Soli dedicans gladiũ demiſerit in pelagus. An helleſpontũ ꝙ eũ flagellaſſe pœniteret in compenſationẽ gladio donauerit. His actis p alterũ pontiũ qui uergebat in põtũ peditatus ois equitatuſq; tranſiuit: per alterũ qui uergebat in ægæũ iumẽta atq; ſeruitia præcedentibus decem milibus perſaq; coronatis oibus quos promiſcuus oĩm nationũ ſequebat exercitus. Et hi quidẽ eo die. In ſequenti autem primi tranſiere equites qq; ſpicula deorſum uerſa geſtabant: & ii etiam coronati. Dehĩc eq ſacri a ſacer currus. Tũ ipſe xerxes. Poſt haſtati & mille equites & ꝑterea alius exercitus Quin ẽt naues pariter ad ulteriora littora agebant. ꝙq; hoc etiã audiui poſtremũ oĩm p trãſiſſe regẽ xerxes poſteaq; in europã traiecit: cõſpicabat exercitũ ſub uerberibus trãſeuntẽ. Trãſiuit aũt eius exercitus ſeptẽ p dies totidẽq; noctes nullo tẽpe intermiſſo. Ibi iã tranſgreſſo helleſpontũ xerxe: ferũt quidã uir helleſpõtius dixiſſe: O Iuppiter quidnã tu ſub ſpecie uiri pſæ & accepto xerxis ꝑ Iouis noĩe græciã e ſedibus ſuis exigere uis oẽs hoies ducẽs cũ ẽt citra hoc tibi liceret facere id. Tranſgreſſis oibus & iter ingrediẽtibus ingens prodigiũ oblatũ eſt: quod xerxes nihili fecit: & ſi cõiectura diſcutiendũ. Si qdẽ equa leporẽ enĩxa eſt qd facile erat ad cõiectãdũ. Fore enĩ ut xerxes exercitũ aduerſus græciã cũ maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret: rurſuſq; ꝑ ſeipſo ſollicitus ad eũdẽ locũ fuga recurreret. Alteraq; quoq; ei ꝑdigiũ dũ ſardibus foret exhibitũ eſt. Mula enĩ mulũ edidit ancipitia genitalia hñtẽ maris & fœminæ ſed maris ſupiora. Quoraq; ꝑdigioraq; utrũq; ꝑ nihilo hñs ire ꝑgebat comitãtibus enim terreſtribus copiis nauticis extra helleſpõtũ nauigãtibus ac terrã legẽtibus: & e diuerſo atq; terreſtres agẽtibus. Nã ipſi quidẽ ueſperaq; uerſus ad ꝑmontoriũ ſarpedonis nauigabãt quo cũ ꝑueniſſent: iuſſi erãt ꝑmanere. Illi uero ad aurorã & ſolis exortũ iter faciebant per cherſonneſum dextrorſum habẽtes ſepulchrũ Helles filiæ Atha

Extus oẽs incertus

Artabanus i pſide remittitur

Xerxis oro ad perſas

Dona in helleſpontum

Acynacis ideſt gladius perſicus

Xerxis exercitus traiectus in europam

Lepus exequanatus

Mula mulum pepit

Helles ſepulcrum

mantis siniſtrorſum cardiã urbẽ per mediũ oppidi: cui nomẽ eſt agora ideſt foꝛ. Illinc deflectentibus ad ſinũ nomine melana hoc eſt nigrũ: fluuius cui idẽ eſt nomen nõ ſuffecit: ſed alueũ ſuũ deſeruit. Hoc fluuio trãſmiſſo a quo ſinus hic cognomiat' ad ueſpeꝛ uerſus contenderũt: ænõ urbẽ æolidẽ & lacũ ſtẽdoridẽ prætereũtes dũ ad doriſcon peruentũ ẽ. Eſt aũt doriſcus thraciæ littus pariter & campus ingens: quẽ grande flumen hebrus inter fluit: ubi extructus eſt is murus qui doriſcus appellatur: cui impoſitũ eſt perſarum præſidium a Dario iam inde cũ ſcythis inferebat bellũ. Cũ igitur locus digerendis reſcenſcendiſq; copiis idoneus ſibi uideret': Xerxes ita ſibi faciẽdũ putauit. Eius iuſſu nauarchi cum eo appuliſſent oẽs naues ad littus doriſco cõtiguũ receperũt ubi ſala urbs ſamothracia & zona ſitæ ſunt: cuius ultimũ promontoriũ ſerriũ nominat' qui locus quondam fuerat cicones. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta qui in ea ſubducenda laborauerant reſpirauere. Per hoc tempus apud doriſcũ Xerxes luſtrabat exercitum. Equidem quantũ ſinguli attulerint copiaꝝ pro certo affirmare non poſſum: qm̃ a nullis prorſus hominibus id refertur. Cõſtat aũt terreſtriũ copiaꝝ numerũ fuiſſe centũ ſeptuaginta myriades: id eſt decies ſepties cẽtena milia: quorũ numerũ hoc modo inierũt: cõtraxerũt unũ in locũ myriadem quæ ſunt decẽ milia hoim: qua coartata q̃ maxime poterãt circulũ extrinſecus deſcripſerũt loco circũſcripto: emiſſaq; illinc myriade ſepem circũdederũt. Eatenus excitantes ut umbilico tenus pertingeret. Eã ubi fecere aliã ſubiende atq; aliam myriadem introduxerunt: donec omnes cõnumerauerũt. Cõnumeratos autẽ nationatim diggeſſerunt. Ex quibus qui militabant hi erant perſæ hunc in modum ornati circa capita geſtabant pilea quos uocant tiaras impenetrabilia: circa corpus tunicas uariis ſquammis e ferro cõſertas ĩ ſimilitudinem piſcium. Femoralia circa crura pro clipeis gerra ideſt cetra pharetris ſubter pendentibus. Haſtas breues: arcus grandes: ſagittas arundineas. Ad dextrũ femur pugiones e balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem Amaſtris: q̃ erat uxor Xerxis. Vocabant' aũt quondã perſæ a græcis cephenes: a ſe uero ipſis atq; ab occulis artæi: Verum poſtea quam Perſeus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Belli filium commeauit & Andromedam eius filiam duxit uxorẽ: tulit ex ea filium: quem Perſen appellauit: eũq; illic reliquit: a quo (nam Cephus carebat uirili prole) cognomen ſortiti ſunt perſæ. Medi eodẽ ornatu inſtructi militabant. Nã hæc armatura medica eſt non perſica. Habebant aũt ducẽ Tigranẽ Achæmenidẽ. In quondã ab oĩbus uocabant' arii: ſed ubi ad eos cõceſſit ex athenis Medæa colchis: immutauerũt & ipſi nomẽ: ita de ſeipſis medi commemorãt. Ciſii in militia cætero ornatu ut perſæ ſunt armati: ſed pro pileis mitras ferũt. Eis dux erat Anaphanes Otanis filius. Hircani quoq; perſica armatura ornati ducẽ habebãt Megapanũ: q̃ poſtea babylonis ꝓcurator fuit. Aſſyrii qui militabant hunc habebãt ornatum ferreas in capitibus galeas barbarico quodãmodo conſertas nõ facile penetrabiles: Clipeos: haſtas: pugiões ægyptiaticis aſſimiles: & præterea ligneas clauas ferro iductas ac lineoſ thoraces. Iſti a græcis ſyrii uocabãtur: ſed a barbaris aſſyrii ſunt uocati. Inter quos chaldæi ſunt. Iis præerat Hoſtaſpes Artachæi filius bactrii capitis ornatu in acie ſimillimo illi me dico muniti erãt: ſed more gentis arũdineis arcubus & haſtis breuibus. Sacæ q ſcythæ ſũt criſtatas in capitibus caſſides geſtabant in acutum erectas: atq; compactiles: induti femoralibus necnon arcus gentiles atque pugiones: ad hoc dolabras ac bipennes. Hos cum ſint ſcythæ amyrgii ſacas appellabant: q; cunctoſ ſcythas perſæ ſacas appellant. Bactriis & ſacis præerat Hyſtaſpes Darii filius: & Atoſſæ Cyri filiæ. Indi ueſtiti erant amictu e lignis confecto: arcus arundineos geſtabant. Itemque arundineas ſagittas ferro præfixas. Ita inſtructi indi erant ſub duce Pharnazatre Artabatis filio. Arii medicis arcubus muniti

Cardia urbs
Agora
Melas flu defecit
Aenos urbs
Stẽdoris lacus
Doriſcus
Hebrus
Sala urbs
Zona urbs
Xerxis numerus
Myrias ſũt. x. milia hoim
Perſarum armatura
Tiara qd
Gerra
Otanes
Amaſtris uxor
Cephenes
Artæi
Cepheus
Andromeda
Perſeus
Perſæ uñ
Medorũ armatura
Tigranes
Arii
Medi uñ.
Ciſii.
Anaphanes
Hircani
Megapanus

Sisamnes
Chorasmii
Artabazus
Sisyrnæ
Sarangæ
Pactyes
Vtii
Myci
Paricanii
Ziræ
Arsanes
Artystõa
Aethyopũ crines
Lygies
Matieni
Mariãdyni
Syri
Cappadoces
Gobryes
Bryges
Phryges
Lydi
Meones
Olypieni
Artaphernes
Tracũ armatura
Bitthyni
Strymonii
Bagassaces

erant cæteris quẽadmodũ bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & chorasmii & sogdi: & sandaurii: & dadicæ eandẽ in acie quã bactrii armaturã gestabant. Quoꝝ parthis & chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis: Sogdis Artanes artæi: Sandauriis & dadicis Artybius Artabani filius. Caspii sisyrnis: qd̃ est genus penulæ induti: arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces: ducẽ sui agminis habentes Ariomardũ Artybii germanũ. Sarangæ indumẽta gestantes uersicoloria decori erant: Caligasq; genuũ tenus extẽtas arma habebãt arcus lanceasq; medicas duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes & ipsi sisyrnas ferebant & uernaculos arcus atq; pugiones: quorũ dux erat Artaytes Itramytis filius. Vtii & myci & paricanii eodẽ quo pactyes armati erant. Sub his ducibus utii qdẽ & myci sub Arsamene Darii. Paricanii uero sub Siromitre Oebazi filio. Arabes succincti erant ziras amiculi genus arcus recuruos habilesq; gestabant. Aethiopes pardorum pellibus leonũq; amicti arcus e palmaꝝ spathis factos gerebant quatuor non minus cubitis longos & itẽ prælongas ex arundine sagittas pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo sigilla sculpunt: præterea hastas capreæ cornu præfixas in modũ spiculi acuminato & clauas præferratas. Ii cum eunt in pugnam dimidiatum corpus gypso dimidiatũ minio illinunt. Arabũ æthiopumq; qui trans ægyptum incolunt: dux erat Arsanes Darii filius: & Artystonæ Cyri filiæ quam Darius ex uxoribus maxime adamans: cum talari ex auro tunica effinxit. Arsanes quidem æthiopibus qui sunt trans ægyptum atq; arabibus præerat. Ii aũt æthiopes qui sunt ab ortu solis (nam bifariam militabant) censebantur cum indis specie nihil admodum a cæteris differentes: sed sono uocis duntaxat atq; capillatura. Nã æthiopes qui ab ortu Solis sunt promissos crines: qui ex aphrica crispissimos inter oẽs homines habent. Aethiopes qui ex asia sunt pleraq; arma quæ indi gestabant pellesq; frontiũ equinarum cũ auribus atq; iubis in capitibus ut ipsæ iubæ pro cristis essent & hirtæ aures equinæ rigerent: in locũ clipeoꝝ pelles gruũ prætendebant. Pœni corio armati iere ac iaculis præustis duce Massange Aorizi filio. Paphlagones capitibus gerebant compactiles cassides scuta exigua hastas haud longas. Præterea iacula pugionesq; pedibus caligas more gentis ad media crura subtentas. Eandem quam paphlagones armaturam gestabant. Ligyes & macieni: & mariandyni: & syri. Isti syri a persis cappadoces uocant̃. Paphlagonum & macienorum dux erat dotus megasidi filius: Mariãdinoꝝ & ligyum & syroꝝ Gobryes Darii filius: & Artystonæ. Phryges proximam paphlagonicæ armaturam gerunt paulum differentes: qui ut macedones aiũt tam diu uocati sunt bryges quam diu europæi fuerunt macedonum accolæ. Trãsgressiq; inasiam una cũ loco immutauere in phryges. Armenii horũ cultu armati erant utiq; phrygum coloni. His utrisq; præerat Artochmes: qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lydi proximæ ad græcoꝝ armaturã accedebãt. Olim meones uocati: pristinoq; nomine sublato ab Lydo Atyis cognomẽ acceperunt. Mysi super capita gentiles galeas ferebant. Scutula quoq; ac præusta iacula. Sunt autẽ lydorum coloni a monte olympo olympieni nominati. Horum utrisq; præerat Artapher nis filius: qui collega Date apud marathõem cõflixit. Thraces e pelle uulpina cassides gestabãt tunicis induti & insuper circũdati uariis sagulis. pedibus ac tibiis indutis caligae pel libus hinnulorum: ferentes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Isti transgressi in asiã uoccãti sunt bithyni: prius appellati (ut ipsi aiũt) strymonii q; strymonẽ accolerẽt: a suisq; sedibus exacti. Teucris & mysis thracibus: q asiã incolũt præerat Bagassaces Artabãi filius gestãtibus breuia e corio scuta & bina singulis ueruta ad lupos conficiendos apta in capitibus æreas cassides & sup cassides ex ære factas aures bouis & cornua ipositis etiã cristis cruribus pãno phœniceo idutis. Martis oraculũ apud hos uiros est. Camelees meões q lasinii

uocãtur eundẽ cultũ geſtabãt: quẽ cilices: quem ego dũ ordine ad cilices ueniam indicabo. Minyæ lanceolas gerebant & ueſtes fibulis ſubſtrictas: & eoꝝ nõnulli lycios arcus ĩ capitibus galeas e pellibus factas. Hoꝝ oĩm præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi lineas circa capita caſſides gerebant: ſcutaque ac haſtilia breuia ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodem quo moſchi ornatu militabant tibareni & macrones & moſynœci quos hi regebant: moſchos & tibarenos Ariobardus Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis filii Cyri. Macrones & moſynœcos Autarces Choraſiniis filius: qui ſeſti in helleſponto præſes erat. Mares in capitibus ligneas galeas gerebant: ſcutulaq; e crudo bouis tergore: atq; lanceolas præterea machæras quibus atq; colchis præerat Pherendates Theaſpis filius. Alarodii & ſapires eodem quo colchi ornatu militabant duce Maſiſtio Sirometris. Inſulanæ gentes quæ rubro e mari ſecutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos e ſuis locis ſummouet gerebant proxima medis & ueſtimenta & arma quibus præerat Mardontes Bagæi: qui apud micalem dux altero anno in pugna oppetiit. Hæ erãt nationes quæ per cõtinentem ibant: ex quibus conſtabat pedeſter exercitus quibus ii præerant qui cõmemorati ſunt: quiq; ordinarant milites: cõnumerauerãtq; & chiliarchas ideſt tribunos qui mille: & myriarchas qui decem milibus præſunt delegerant. Nã myriarchæ centuriones decanoſq; creauerant. Erant & alii agminum ac gentium prætores. Veꝝ ii qui nominati ſunt duces. Hoꝝ tñ & totius exercitus imperatores Mardonius Gobryis filius: & Tritãtæchmes filius Artabani: qui diſſuaſerat bellum græciæ inferendũ: & Smerdomenes Otanis filius ambo hi fratrum Darii filii: xerxis patruelles & Maſſyſtes Dario & Atoſſa genitus: & Gerges Ariagi: & Megabizus Zopyri filius. Hi erant imperatores oĩm copiarum præter delecta pſaꝝ decẽ milia: qbus p̃erat Hydarnes Hydarnis filius: q uocabant' imortales: ob hoc q; ſi qs eoꝝ aut nece aut morbo numeꝝ iminueret alius ſufficiebatur: nec unq̃ plures erãt pauciores ue decẽ milibus p̃cipuo inter oẽs culti decori: & iidẽ p̃ſtãtiſſimi oĩm ut dictũ eſt: & p̃terea immenſo auro cõſpicui ducẽtes una carrucas cũ pallacibus ac familia pmulta eaq; belle ornata: necnõ camelos ac iumẽta p̃ter cæteros milites: q̃ cõmeatũ ſupportabant. Eqtãt aũt hæ nationes: ſed nõ oẽs habebãt equos uerũ hæ ſolæ. Perſæ qui eadẽ erãt qua peditatus armatura ornati: niſi q; qdã ſingulares in capitibus opa ex ære ferroq; ductilia. Sunt qdã nomades hoies qui ſagartii appellantur & gente & uoce pſæ: ſed cultu iter pſicũ & pactyicũ q attulere eqtatũ octo miliũ eqtũ armaturã neq; æneã neq; ferreã aſſueti ferre p̃ter pugiões utẽtes reſte e loris cõſerta: q̃ freti ĩ præliũ eũt. Eſt aũt præliũ eorũ uirorũ huiuſmodi. Vbi cũ hoſte cõgreſſi ſunt iniiciunt eas reſtes in ſummũ laqueos habẽtes: q laqueus cũ aut equũ aut hoiem adeptus eſt: eũ ad ſe trahũt. Ita illi illaq̃ati conficiũtur. Talis hoꝝ pugna eſt: iidẽq; inter perſas cẽſent'. Medi eandẽ equites q̃ pedites armaturã gerũt: & itẽ ciſii. Inpi quoq; eandẽ quã peditatus ſuus geſtant armaturam. Cæterum equos deſultorios agebant & currus: quibus curribus ſuberant & equi & aſini agreſtes. Bactrii eodem ornatu inſtructi erant equites quo pedites: & item caſpii. Pœni & ipſi eãdem quam pedites armaturam gerebant: curruum quoq; cuncti agitatores. Itidem & caſpii & paricanii atq; ſuus peditatus inſtructi erãt. Nec non arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ ſolæ gentes erant equeſtres. Fuitq; numerus equitum octo myriadum ideſt octoginta milium præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant. Arabes autem in ultimo locati ob id poſtremi ne equitatus conſternaretur equis camelos non tolerantibus. Equitatus præfecti erant Harmamithres & Tithæus filii Datis. Tertius horum collega Pharnuches ſardibus erat relictus ægrotus. Nam cum ſardibus proficiſcere

Moſchi
Tibareni
Macrões
Ariobardus
Parmis
Autarces
Chiliarchæ
Myriarchæ
Xerxis imperatores
Mardonius
Smerdomenes
Maſſyſtes
Sagartii
Reſtiũ pugna
Equitum Numeruſ
Datis filii
Pharnuches

tur ī calamitatem incidit inſciens. Equitante enim eo canis ſub pedes eq intercurrit: quo equus impræuiſo deterritus atq; erectum ſeſe attollens Pharnuchem excuſſit Hic collapſus ſanguinem euomuit: nactuſque morbum qui in phthiſin ideſt tabem euaſit. Equo autem a caſu ſtatim domini fecerunt famuli ut ille iuſſerat. Abducto namque in eum locum ubi dominum ſtrauerat crura cū genibus abſciderūt. Itaq; Ppharnuches a præfectura ſummotus eſt. Triremes inito numero fuere mille ducentæ & octo: quas hi attulere phœnices cū ſyris qui paleſtinam incolunt trecentas hunc in modū ornati: circa capita galeas græcanicis proximas gerunt induti thoracibus lineis cum ſcutis umbone carē tibus cumq; iaculis. Hi phœnices (ut ipſi memorant) quondam mare rubrum accolebant illinc tranſgreſſi maritima ſyriæ habitant. Is tractus ſyriæ & quicquid ægypto tenus eſt: palæſtina uocitatur. Hi circa capita caſſides forcipiculatas gerūt cōuexa ſcuta magnis umbōibus p̄dita ac grandia pila nautica & grandes bipennes. Eorū turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hūc in modū iſti armati erāt. Cyprii centū quinquaginta naues hoc modo armati reges eorum mitris redimiti erāt. Reliqui tunicas geſtabant cætera ut græci. Q uorum gentes ſunt partim a ſalamine & athenienſibus: partim ab arcadia: partim a Cythno: partim a phœnice: partim ab æthiopia oriūdi: ut ipſi cyprii aiunt. Cilices cētū naues. Hi circa capita ferebant gentiles galeas pro ſcutis paruulas e crudo bouis corio factas laneis ueſtibus induti: bina ſinguli iacula geſtantes enſem machæræ ægyptiacæ perſimilem: quondam Hypathæi appellati: ſed a Cilice phœnice Agenoris filio ita cognominati. Pamphilii triginta naues græcanicis armis ornati: ab illis originem ducentes: qui cū Amphilocho & Calchante e troia diſiecti fuerāt. Lycii præbuerūt naues qnquaginta thoracibus ocreiſq; armati: arcubus quoq; e cornu factis & arundineis ſagittis ſine pennis atq; iaculis gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarū pelles: & in capitibus pilea pinnis coronata: quin etiam pugiones & falces: e creta oriundi quondam termilæ nominati: ſed a Lyco uiro athenienſi Pandiōis filio Lycii cognominati. Dores qui ſunt ex aſia naues triginta. Ii græca gerebant arma uti e peloponneſo propagati. Cares ſeptuaginta naues. Cætera græco more ornati: ſed & falces & pugiones gerebant: quos prius appellatos fuiſſe hoetines in ſuperioribus libris dictum eſt. Iones centū naues armati græco ritu: qui quādiu in pelopōneſo regionē quæ uocatur achaia incoluerunt: & ante aduentum Danai & Xuthi ī pelopōneſum ut græci aiunt uocabant pelaſgi ægialees ideſt littorales: ſed ab Ione Xuthi filio iones ſunt appellati. Inſulani naues decem & ſeptem armati ut græci & ipſi pelaſgica gens: ſed mox ionica ob eandem cauſam: ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab athenienſibus appellata. Aeoles ſexaginta naues ritu græco armati olim pelaſgi ut apud græcos fertur uocati. Helleſpontii centum naues præter abydenos quibus mandatū erat ab rege ut circa locum manerent ad pontes cuſtodiēdos. Cæteri e ponto erant græco more armati: Ionum ac dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erāt perſæ & medi & ſacæ. Q uarum uelociſſimas attulere phœnices & inter phœnices optimas ſidonii. Harum ſingulis & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant uernaculi duces: quorū ego quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſario non faciam mentionem. Neq; enim ſingularū nationū duces digni memoria fuere. Q uaꝫ quot urbes tot duces extitere: ſed nō ut ductores uerū ut ſerui quēadmodū alii q ducebant ī militiā uenere: qm̄ duces penes quos ſumma imperii erat ut ſingularum gentiū principes quinam eorū perſæ fuerint a me cō memoratū eſt. Nauticis hi p̄fuere Ariabignes Darii & Prexaſpes Aſpathenis & Megabazus Megabatis & Achemenes Darii filius. Iadicæ quidem claſſi & cariæ Ariabignes ex Dario & filia Gobryis genitus: Aegyptiacæ autem Achæmenes Xerxis ex utroq; parente ger-

Triremiū numerus
Phœnices
Paleſtina
Ciprorū armatura
Cyprorū genus uarium
Cilices
Hypathæi
Pamphilii
Lycii
Termilæ
Dores
Cares
Hoe neſciones
Achaia
Aegialees
Aeoles
Pelaſgi
Ariabignes
Achæmenes

manus:Reliquæ aũt classi reliqui duo.Porro biremes lembos quinquaginta aut triginta remorum:& actuaria nauigia & alia minuta cum hippagogis quæ equos uehunt contracta constat ad trium milium peruenisse.Eorꝫ qui in classe erant secundum duces illustrissimi fuere Sidonius Tetramnestus Allesi filius:& Tyrius Mapten Sizomi & Aridius Merbalus Arbali:& Cilix Syẽensis Horomedõtis:& Lycius Ciberniscus Sicæ.Cyprii autem Gorgus Chersis:& Timonas Tymagoræ.Cariorum uero Histiæus Tymnis & Pigressus Seldomii:& Damasithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere supsedeo tanꝙ non necesse habens.Verum Artemisiæ præcipua me tenet admiratio mulieris expeditionem aduersus græciam secutæ:quæ defuncto uiro ac pupilli filii tyrannidẽ optinens nulla adacta necessitate:sed præstantia animi atq; uirilitate in militiam cõcessit.Nomẽ ei erat Artemisiæ Lygdamis filiæ paternum genus ex halicarnaso:maternum e creta imperans hæc halicarnaseis & cois & nisyriis & calydniis quinq; cum nauibus uenit omni copia instructis.Ita post sidonias hæ naues fuerunt illustrissimæ.Eadem apud regẽ optimas inter oẽs socios sententias dixit.Quas ciuitates recensui sub illius imperio fuisse:earũ uniuersam gentem aio doricam esse.Halicarnaseorũ quidem troezeniã cæterorũ aũt epidauriam.Hactenus de nautico exercitu.Xerxes inito copiarum numero militibus instructis concupiuit illos lustrando oculis obire quemadmodum & fecit.Itaq; inscenso curru singulas nationes lustrans quænam essent perconctabatur:quarum professionem scribæ excipiebant donec ad extremos equitum peditumq; peruentum est.Hoc perfecto & nauibus in mare deductis Xerxes e curru in nauim sidoniam transcendit:residensq; sub aureo tabernaculo præteruehensq; nauium proras scisitabat de singulis itidẽ ut de terrestri exercitu fecerat:dscribiq; iubebat.Eniuero nauarchi ꝓductas a littore ꝙtuor fere iugerũ spacio naues stabilierãt cõuersis ad terrã proris & in unam frontem diggestis:Epibatis quoq; idest propugnatoribus tanꝙ ad bellũ armatis.Quos Xerxes inter proras & littus nauigans conspicabatur.Vbi autem & classem lustrauit egressus naui accersit.Demaratum Aristonis comittem aduersus græciam expeditionis:eiq; accersito ita inquit. Demarate iuuat nũc me quæ cupio abs te interrogare:qui & græcus es & non ex minima ciuitate ut audio tam ex te quã ex aliis græcis:qui me alloquendi gratia adeũt. Nunc igit hoc mihi expone nunquid græci sustinebunt manus contra me leuare.Nam ut ego opinor ne oẽs quidem græci ac cæteri mortales qui ad hesperũ incolũt si cõgregentur pares essent nostris armis:nec me inuadentem expectarent:cũ hoc sint inter se concordes:libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas.His uerbis interrogauit.Demaratus excipiẽs utra inquit apud te rex utar ueritate ne an iocũditate.Ille ut ueritate uteretur iubere. Neq; enim sibi ob id eum minus iocundum fore ꝙ antea fuisset. Hoc ubi Demaratus audiuit quoniã inquit me iubes rex omnino ueritatem proloqui:ea dicam quæ nemo nisi mẽtiẽs apud te postea carpet.Græcia semper alumna fuit paupertatis:hospes uirtutis:quã a sapientia asciuit & a seuera disciplina:quã usurpãs græcia & paupertatẽ tuet & dominatũ. Ita laudo qdẽ oẽs græcos qui dorica illa loca uel circa incolunt:sed nõ de cunctis eis uerba faciã.Verũ de lacedæmoniis solis.Iam primum nego fieri posse ut tuã oratõnẽ admittãt asferentem græciæ seruitutẽ.Deinde aio uenturos tibi obuiam ad pugnandũ etiam si cæteri græci omnes sentiant tecum.Neq; uero de numero eorum quæras quot illi sunt qui hoc facere possint.Nam si in exercitu eorum mille fuerint:ii tecum congredientur.& item si ue pauciores siue plures.Hæc cũ audisset Xerxes sublato cachino inquit.Demarate quod nam extulisti uerbum:mille omnino uiros cum tanto exercitu cõgressuros. Agedum dic mihi nõne te ipsum ais istorum uirorum fuisse regem.Vis ne igitur sine mora tu cum de

Hippagogæ

Damasithymus

Artamisia

Epibatæ

Lacedæmonum Virtus

cem uiris dimicare. Quod si uestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas: profecto secūdū uestra instituta debes tu qui illorum es rex duplum præstare quam singuli eorū: qui si denis e meo exercitu pares sint: iure abs te posco ut uiginti sis par. Ita uerba quæ dixisti comprobabūtur. Atq; si tales sunt illi ac tāta statura qualis quātusq; tu ac cæteri græci qui in colloquiū meū uenerūt: uidete ne cum tantopere gloriamini frustra id insolēterq; faciatis. Nā age intelligā quocūq; argumēto unde fieri queat ut mille aut decem milia atq; quinquaginta milia hominū qui præsertim sint omnes liberi nec unius imperio subiecti tanto exercitu obsisterent: cū simus non plures quam milleni ad singulos eorum si fuerint quinq; milia. Nā sub uno quēadmodū apud nos sit imperatore milites illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur: adactiq; uerberibus uel pauciores aduersus plures eunt. Idem remissio libero sibi arbitrio neutrum horum facerent. Adeo opinor græcos etiā pares numero persis ægre cum eis solis certaturos. Quinimmo istud apud nos solos est quod ais. Verȝ non ita multum sed rarū. Sunt enim e persis meis satellitibus: qui uelint cum ternis græcis pariter dimicare. Quoȝ tu expertus multa blateras. Ad hæc Demaratus intelligebam inquit rex ab initio me uera dicentem non iocūdū tibi futurū. Sed quia tu dicere me uerissima coegisti: Dixi quæ erant e dignitate spartanorum. Quanq̄ ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amē: qui me honore & dignatione paterna exutū extorrem profugumq; fecerunt: quē pater tuus exceptum uictu ac domicilio donauit. Quare nō est credibile uirum prudentem respuere beniuolentiam exploratam: sed maxime obseruare. Ego enim neq; cum decem promittam me posse dimicare neq; cum duobus ac ne singulari quidem certamine uolens certauerim. At si necesse fuerit: aut uehemens discrimen institerit libentissime cum uno quolibet istorum oium dimicarem: qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis græcorum. Etenim lacedæmonii pugnando cum singuli non sunt illi quidem cæteris deteriores uiris. At conferti cunctoȝ uiroȝ sunt excellentissimi. Nam licet sunt liberi non tamen sunt usq; quaq; liberi: quippe quibus præest domina lex: q̄ multomagis metuūt q̄ tui te. Faciunt ergo quæ cūq; illa cogit. Cogit aūt idem semper uetans semper eos ex acie fugere quātamuis hoim multitudinem: sed iubens ut ordinem non deserentes aut uincant aut occumbant. Hæc ego loquens si tibi blaterare uideor: uolo posthac in cæteris silentium agere. Hactenus loqui coactus tibi uero ex sententia contingat rex. Hæc locuto Demarato Xerxes ad risū uersus nulla indignatione permotus est. sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquiū ubi doriscō præfecit prætorem Mascamē Megalostis filium amoto eo quē Darius præfecerat: ire cū exercitu aduersus græciam pergit. Huic Mascami quem illic reliquit xerxes uni tanq̄ oim prætorū præstantissimo quos aut ipse aut Darius constituisset dona quot annis misit: & item eius posteris Artaxerxes filius xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in thracia & ubiq; hellesponto prætores fuerant: qui omnes post eandē expeditionem a græcis eiecti sunt: & e thracia & e xhellesponto præterquam e doriscō. Vnde Mascamē græci permulta conati tñ eiicere nequierunt. Ob id huic ab eo qui in persis regnat semper dona mittūtur. Eoȝ uero qui a græcis expulsi sunt neminem rex xerxes uirū egregiū esse duxit præter unū Bogē ex eione: quem laudare nō desinebat: eiusq; qui superfuere liberos maximo iter persas honore prosequebatur. Si quidē magnis ferri laudibus Boges meruit: qui cum ab athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obsideret: liceretq; ei accepta fide egredi & in asiam remeare: tamen abnuit ne regi præ metu super fuisse uideretur: sed ad extremum usq; perstitit. Atq; ubi nihil in mœnibus cōmeatus reliquum fuit: accenso ingenti rogo interemit liberos coniugem concubinas familiam: eosque in ro-

Lacedæmonum lex

Mascames

Artaxerxes

Boges sua oia cōbusit

gum deiecit. Dehinc omne aurum urbis atque argentum e muris diſperſit in ſtrymonẽ. His actis ſemetipſe coniecit in rogum. Ita hic merito a perſis ad hoc uſq; tempus præconio celebratur. Xerxes e doriſco in græciã tendens ut quoſq; populos adibat ſecum militare cogebat. Erat autem ut ſuperius a me expoſitũ eſt omnis ad theſſaliam uſq; tractus iditiõem redactus: & regi tributarius effectus a Megabazo: & mox a Mardonio. Digreſſus a doriſco præteriit primũ ſamothraces muros: quorũ ultimũ oppidũ ad ueſperam ſitũ eſt nomine meſambria: cui uicinũ eſt oppidũ thraſiorum ſtrymma: quæ oppida iterfluit annis liſus: cuius aqua tunc non ſuffecit copiis xerxis ſed defecit. Hæc olim regio uocabatur gallaica: nunc autem briantica: quæ tamen optimo iure ciconum eſt. Tranſmiſſo profluẽte liſi arefacto xerxes has græcas urbes prætergreſſus eſt maroneam: dicæam: abdera eas inq̃ præteriit: & hos qui iuxta eas ſunt famoſiſſimos lacus Iſmaridem: qui maroneã ſtrymamq; interiacet: Biſtonidem dicææ contiguũ inquẽ duo flumina ingrediuntur trauus & copſantus: qui iuxta abderem ſit. Nullũ nobilem lacũ præteriit xerxes: ſed fluuium neſtũ mare ſubeuntẽ. Poſt has regiones perrexit mediteraneas uerſus urbes. In quarum una eſt lacus triginta ferme ſtadiorũ in circuitu piſcoſus & admodum ſalſus: quem ſola iumẽta cũ aquarentur exiccauere. Huic urbi nomen eſt piſyrus. Has urbes: & maritimas & græcas ſiniſtrorſum relinquens præterit xerxes: per quas autem gentes thraciæ prouinciæ iter fecit hæ ſunt pæti: cicones: biſtones: ſapæi: derſæi: hedoni: ſatræ. Quorũ qui maritimi erãt nauibus ſecuti ſunt: qui uero mediterranei a me ſunt commemorati: præter ſatras. Cæteri oẽs terreſtri itinere ſequi coacti ſunt. Satræ nulli olim hoium quantũ nos ſcimus fuere ſubiecti: ſed ſoli e thracibus ad meã memoriã liberi ſemper pſtitere. Editos enim mõtes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obſitos uiri in re bellica eximii: apud quos oraculũ eſt Dionyſi idq; in editiſſimis montibus. Eorũ qui in illo templo prophetant id eſt uaticinantur ſunt biſſi. Antiſtes uero q̃ reddit reſpõſa quẽadmodũ delphis & nihilo magis uariæ. Peragrata q̃ dixi regiõe xerxes ſecũdo loco trãſiit muros pieꝛ quoꝛ uni nomẽ eſt niphragæ: alteri pergamo. Hac iter præter eos montes faciebat a manu dextra relinquẽs montẽ pangæũ magnũ atq; excelſum: in quo aurea ſunt & argentea metalla: quẽ cũ pieres & hodomãti: tũ præcipue ſatræ exercent: ſup pangæũ ad aquilonẽ habitãtes pæones: doberes: & pæoples prætergreſſus xerxes ad ueſperã uerſus cõtendit: donec ad flumen ſtrymonẽ peruenit & urbẽ eionẽ: cuius prætor Boges: de quo pauloante fecimus mentionem adhuc uiuebat. Regio pangæo mõti circũiecta noiatur phyllis. Hinc ueſperum uerſus porrecta ad flumẽ angitem quod ſtrymonẽ ſubit. Hinc meridiem uerſus ad ipſum ſtrymonẽ ad quẽ magi mactatis equis candidis litauerunt. His & aliis cõpluribus medicamentis in flumẽ factis per nouẽ uias hedonorũ iere: iuxta quas ſtrymonẽ pontibus iũctum inuenere. Audientes autẽ eũ locũ nouẽ uias hedonorum appellari totidem illic pueros ac uirgines puellarũ idigenarũ filios uiuos defoderũt. Perſicum enim eſt defodere uiuẽtes. Nã & Ameſtrin xerxis uxorẽ iam prouectæ ætatis audio bis ſeptẽ illuſtriũ perſaꝛ liberos defodiſſe ad referendã pro ſe gratiã deo qui ſub terra eſſe fertur. Vbi a ſtrymone ꝓgreſſus ẽ exercitus illic ad Solis occaſũ uerſus eſt littus: in quo ſitam urbem græcam nomine argilũ p̃teriit. Hæc & q̃ ſup eã eſt regio uocat' biſaltia. Illic ſinũ neptunii templi a leua manu habens perrexit ad campum nomine ſyleũ præteriens ſtagirum græcam urbem: peruenitq; acanthum ducens una ſingulas harum gentium & item accolas montis pangæi: & earum quas ſuperius commemoraui. Iis qui maritimi erant claſſe: qui procul a mari aberant terreſtri itinere ſequẽtibus. Hãc uiã qua xerxes duxit exercitũ thraces neq; cõfũdũt neq; ſerũt: ſed ad mea uſq; tẽpora magnopere uenerant'. Poſteaq̃ acãthũ peruenit xerxes: ꝓcepit

Meſambria op. Sthrymma
Liſius flũs defecit
Galdaica
Briantica
Maronea
Dicæa
Abder
Iſmarides
Biſtonis
Trauus
Cõpſantus
Neſtus
fluuius
Piſyri lacus exhauſtus.
Thraciæ populi
Cycones
Biſtones
Sapæi
Darſæi
Aedoni
Satræ
Biſſi
Pieres
Niphraga
Pergamũ
Pangæus
Hodomanti
Peones
Doberes
Pæoples
Eiõ urbs
Phyllis regio
Angites fluuius

acanthiis ut hoſpitalitatem exiberent: eoſq; medica ueſte donauit: laudāſq; q; alacres cer-
Artha- neret eſſe ad bellum: quodq; audiret foſſam eſſe abſolutam. Xerxe apud acanthum agen
chæes uir te contigit ut Artachæes qui foſſæ faciūdæ præfuerat morbo decederet uir Xerxi ſpecta-
ingēs tus genere achæmenides ſtatura inter perſas proceriſſima. Q uippe cui quatuor omnino
digiti deerant a longitudine quinq; regiorum cubitorum. Xerxes magno danno ducens
maximū hoim facto functū: apparatiſſime eū funerauit exhibito etiā epulo: eiuſq; tumu-
lū ois exercitus extruxit: cui tāq; heroi ex oraculo acanthii ſacrificant noīe eū nūcupantes.
Et rex quidē Xerxes amiſſo Artachæe iacturam ſe feciſſe exiſtimabat. At ii græci q exerci-
tū excipiebant cū Xerxi cœnā p̄berēt in oēm miſeriā deuenere: adeo quidē ut ſuis laribus
efficerentur extorres. Dū thaſii pro ſuis q̄ in cōtinēte ſunt urbes xerxianas accipiūt copi-
Antipa- as: Antipater Orgis filius elatus animo uir iter populares illuſtris erogauit in cœnā q̄drin
ter genta argēti perfecti talēta. Eā rē ubi accepere qui p̄erant aliis circa urbibus (tale enim cō-
uiuiū iāpridē indictū fuerat & diu celebratū) hoc ubi accepere p̄ſertim p̄conibus paſſim p̄
dicantibus. Tunc uero oppidani frumētū qd̄ in urbibus erat inter ſe diſtributū molebant
farināq; triticeā ordeaceāq; in cōplures menſes faciebant. Ad hæc excogitauere ob p̄cium
optima q̄q; pecora ſaginare: & altiles aues habere terreſtres paluſtreſq; in cortibus & in ui
uariis ad accipiendū exercitū. Q uin etiā aurea argēteaq; pocula & crateres faciebant & cæ
tera quæ mēſæ imponūtur. Hæc oia ipſi regi & iis q cū illo ueſcebant fiebāt. Cætero āt
exercitui q̄ ad eſum dūtaxat p̄cepta erāt. Sub aduētū exercitus tabernaculum ubi exercitus
maneret ſtatuebat: reliq ſub dio agebant. Vbi tēpus cœnæ aderat: tūc cōuiuatores laborē
ſuſtinebāt. Iſti cū expleti noctē illic exegerāt poſtero die reuulſo tētorio & oi apparatu ſū
Terma pto ita abſcedebāt nihil relinquētes oibus aſportatis. Vnde Megacreōtis uiri abderitæ ele
urbs gās dictū extitit: qui ſuaſit abderitis ut uniuerſi mares pariter ac fœminæ ſua delubra adi-
Pidorus rēt: ſuppliciterq; diis aſſidētes præcarentur ut poſthac dimidiū futuroꝝ maloꝝ a ſe ꝓpul
Aſſa ſarent. Nā de p̄teritis magnā ſe gratiā illis habere q; rex Xerxes nō bis quotidie cibū cape-
Sincus re cōſueſſet. Fore enī ut abderitæ ſi iuberent etiā prādiū nō ſolū cœnā inſtruere aut nō p̄ſto
Sarca larent Xerxē aduenientē: aut p̄ſtolati peſſime iter oēs hoies affligerent. Et iſti qdē q̄q; gra
Ampelō uate: tamen quod ſibi imponebatur: exequebantur. xerxes uero ex acantho duces claſſis a
Torona ſe dimiſit iuſſo ad thermam cum claſſe ſe operiri. Et autem therma in thermæo ſi-
Galipſus nu ſita: a qua ipſe ſinus habet cognomen. Hac enim compendiarum magis uiam eſſe au
Sermyla diebat. Nā e doriſco ad acanthū uſq; ita inſtructus exercitus iter fecerat tripartito diuiſus
Meciber- oīs iuſſu xerxis ut una pars ſcd̄m mare iret pariter cū claſſe: cui parti præerant Ma-
na donius & Maſſiſtes: altera p̄ mediterranea cui præerāt Tritātæchmes & Gergis. Tertia iter has
olynthus media cū q̄ xerxes ipſe incedebāt ducibus Smerdiomene & Megabyzo. Nauticus exerci-
Sithonia tus ubi a xerxe diſceſſit foſſam enauigauit inatho depreſſam ac perductā ad ſiccū in quo aſ
Pallene ſa & pidorus & ſincus & ſarca urbes ſitæ ſint. Ex q̄bus ſumpto cōmilitio p̄git ire ad ſinū
Potidæa thermæū: circūuectuſq; ampelon promōtoriū toroneū pernauigauit has græcas urbes: un
Amphi- de & naues & cōmilitiū ſumpſit: Torōam: galipſum: ſermylā: mecibernā: olynthum: q̄ re
ſtie gio nūc ſithonia noīat. Ab eo ꝓmōtorio ampeli p̄cidens mare uſq; ad ꝓmontoriū cana
Aegea ſtreū totā fere pallenē p̄teruectus eſt. Illinc quoq; & naues & cōmilitiū ſumpſit ex poti
Theram- dæa: ex amphyſtie e noua urbe: ex ægea: ex therābo: ex ſciona: ex mēda: ex ſana. Hæ ſūt
bus urbes ſitæ in pallena phlegra prius appellata. Pernauigata hac regiōe ad præſtitutū locum
Sciona puenit ſumptis ēt militibus e uicinis pallenæ urbibus ac thermeo ſinu cōterminis: quibus
Menda hæc noīa ſnnt lipaxius: cōbrea: liſſæ: gigonus: campſa: ſmila: ænea: quaꝝ regio adhuc creſ
Sana ſæa noīatur. Ab ænea in qua finis enumerādarū urbiū mihi eſt factus. Iam ad ipſum ther-

mæũ ſinũ curſus claſſis extitit: & ad terrã mygdoniã donec ad thermã quo ꝑceptũ erat ꝓ uentũ eſt ad urbẽ ſindũ: & ad chaleſtrã ſuperaxiũ ſitã flumẽ: qđ mygdoniã terrã diriminit a botæide: cuius terræ botæidis arctũ ad mare locũ optinent urbes ichne & pella. Hic na uales copiæ circa flumẽ axiũ & urbẽ thermã & alias in medio horũ urbes ſtatiua habuere regẽ opperiẽtes. Hoc peruenire uolẽs Xerxes acãtho profectus cũ terreſtribus copiis me diterranea ꝑcidebat peragrãs pæoniũ agrũ atq; creſtonicũ ſup amnẽ chidoꝝ: q e creſto/ næis initio ſumpto per terrã mygdoniã fluẽs in paludẽ quæ eſt ſup axiũ euoluit. Hac iter faciẽte xerxe leones impetũ dederũt in camelos q cõmeatũ portabant. Sub noctẽ enim relictis locis cõſuetis eo deſcenderũt: nulloq; alio neq; iumẽto neq; hoie tacto i camelos graſſati ſunt. Cuius rei cauſam admiror q leones quotiens aliunde eis eſt quo indigẽt ab ſtinent ab inuadendis camelis: quod aĩal nũq̃ antea nec experti fuerãt illic nec uiderant. Sunt aũt per ea loca leones multi & boues agreſtes ꝑgrãdibus cornibus q̃ ad græcos ueni unt. Leonũ terminus eſt abderorũ flumen neſtus: & achelous: qui ꝓ acarnaniam fluit. Nã nemo aut ad aurorã trãs neſtũ uſquam gentiũ uiſerit leonẽ in europa: aut trans acheloum ad heſperũ in reliqua cõtinente: ſed in horũ fluuioꝝ medio leones gignũtur. Poſtq̃ ther mã uenit Xerxes: ibi ſubſtitit tantũ maritimi ſpacii occupantibus caſtris quantũ eſt ab ur/ be therma & mygdonia uſq; ad cõfluentẽ lydei & haliacmonis: ubi agrũ botiætidem: ma cedonicũq; diſterminant. In his locis ſtatiua habuere barbari: qbus potãtibus ſolus ex iis q cõmemorati ſunt amnibus: chidorus e creſtonæis fluens nõ ſuppetiit: ſed defecit. Xer/ xes e therma proſpiciens theſſalicos montes olympũ & oſſam præcelſæ magnitudinis: au dienſq; in medio eorũ anfractũ anguſtũ eſſe per quẽ fluit peneus & illic uiam eẽ q̃ in theſ ſaliam fert cupidine captus eſt nauigãdi ad oſtiũ penei inſpiciundũ: qa ſuperiorẽ uiam te nenti erat eundũ per macedones ſuperne habitantes ad perræbos præter gonum urbem. Nã hac tutiſſimũ iter eſſe audiebat. Atq; ut cõcupiuit ita & fecit. Itaq; cõſcenſa naui ſidõia quam ſemper conſcendebat quotiens ei tale aliquid facere libebat extulit ſignũ cæteris na uibus proficiſcendi relictis illic terreſtribus copiis. Eo poſtq̃ peruenit oſtia penei cõtem/ plantẽ ingens admiratio cum ſubiret accitos uiæ ductores interrogauit nunquid flumen poſſet auerti ut alibi mare ingrediretur. Narrat aũt theſſalia quondã lacus fuiſſe utpote concluſa undiq; prælatis montibus. Nã quod theſſaliæ ad aurorã ſpectat: id pelion & oſſa iunctis inter ſe radicibus præcludũt. Quod ad uẽtũ aqlonẽ: id olympus. Qđ ad heſpeꝝ id pindus. Quod ad meridiem & uẽtũ auſtrũ: id othrys. Quod inter hos mõtes mediũ id theſſalia eſt ita deuexa ut cũ alii frequẽtes amnes in eã defluãt: tũ ii quinq; præcipue Pe neus: Apidanus: Onochonus. Enipheus: Pamiſus: qui e mõtibus theſſaliam cingentibus in eam planiciem confluentes per unũ anfractum & eũ arctum in mare euadunt in unam aquam oẽs redacti qui ſimul ac confluentẽ fecerũt. Peneus retẽto ſuo nomine cæteros in nominatos reddit. Fertur quondam cum nondum eſſet hic anfractus per quem flumina mearent hos fluuios & præterea lacũ boebeidem non fuiſſe nominatos quẽadmodũ nũc & tñ non minus q̃ nunc fluxiſſe: ſed ſuis fluentis omnẽ theſſaliam effeciſſe pelagus. Ipſi q dem theſſali memorant. Neptunnũ feciſſe cõualem: per quã meat peneus haud abſurde ſentientes. Qui enim arbitratur Neptunnũ terram quatere & quæ terræmotu diſcuſſa ſunt: huius dei eſſe opera: ei cernenti hunc locum uidetur Neptunnus id feciſſe. Nanq; di ducto illa montium (ut mihi uidetur) terræmotus eſt opus. Xerxi interroganti nũquid ali bi eſſent in mare oſtia penei Productores ſui rem compertam habentes: Rex in quiũt nul li ſunt huic flumini alibi in mare tendẽtes exitus quam iſte hic. Cuncta enim undiq; mõ tibus redimita theſſalia eſt. Ad hoc Xerxes dixiſſe fertur. Solertes ſunt uiri theſſali: q ſuæ

Sindus urbs Caleſtra Axius flũs Botiæis Ichne Pella Therma Chidorus fluuius Leonum natura Neſtus fluuius Achelous Lydeus fluuius Haliac/ mon flu. Chidori aqua defe cit Olym/ pus Oſſa Peneus Perræbi Gonus urbs Theſſalia quõdam Lacus Pelion Oſſa Olympuſ Pindus Othrys Apida/ mus Onocho nus Enipheuſ Pamiſus Boebeis lacus

sibi imbecillitatis conscii iam pridem cum alia præuiderunt. Tum uero hoc quod regionem habeant facilem occupatu & mature expugnabilem: Solum enim hoc esse negociũ ut flumẽ obstructo anfractu auersoq; alueo per quẽ meat in eorũ terram inducat: a quo omnis thessalia præter montes aquis obduceretur. Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit. Quoniam thessali e græcis principes regi sese tradiderant ratus id illos per totam nationem diuulgaturos: Hoc locutus & locum contemplatus thermam renauigauit Vbi complures dies circa pieriam est commoratus. Nam montem macedonicum ut illac in perræbos omnis transiret exercitus. Tertia eius pars repurgabat. Eodem legati qui dimissi in græciã fuerant ad terram petendam regressi sunt partim inanes: partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eorum hi fuere Thessali: Dolopes: Aeniẽses: Perræbi: Locri: Magnetes: Meliẽses: Achæi. Phtiotæ: & Thebani: cæteriq; Boetii prater Thespienses & Platæenses: cum quibus ii græci percussérant fœdus: qui bellum aduersus barbarum sumpserant. Fœdus autem ita habebat. Quicũq; græci sese dedissent persæ: non adacti necessitate eorum decimum quenq; rebus bene constitutis se deo qui delphis est deuoturos. Ita apud græcos iusiurandum habebat. xerxes neq; athenas neq; spartam legatos terram petitum miserat: ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset: eorum alios isti in barathrum: alios in puteum deiecerant: iubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa xerxes nullos illuc ad petendum misit. Et athenien sibus quidem q̃ ita legatos tractarint quid triste contigerit non queo dicere nisi quod eorum solum cum urbe uastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmonius uero ita Talthybii qui fuit Agamemnonis præco incubuit. Est autem spartæ Talthybii templum cum eius posteris: qui talthybiadæ nominantur. Quibus honos legatiõis spartanorũ semper tribuitur: Itaq; post eam rem spartiatæ cum læta exta eis nõ essent: Idq; diu contingeret pertesi huius calamitatis lacædæmoniorum cætu frequenter coacto hoc edictũ proposuere. Si quis lacedæmoniorum uelit pro sparta occumbere. Tunc Sperchius Anerísti & Bulis Nicolei filius uiri spartiatæ & natalibus & opibus inter primos ultro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna xerxi Darii filio oblegatos apud spartam interemptos. Ita hoc spartiatæ tanquam mortem obituros miserunt ad medos. Digna admiratione cum audacia horum uirorum: tum uerba ab eis habita. Nam susa tendentes: ad Hydarnem persam asianæ oræ maritimæ præfectum uenerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos his uerbis interrogauit. Viri lacedæmonii quid ita respuitis effici amici regis. Cernite enim ex me & meo statu quam scit honore ꝓsequi rex uiros egregios uos itidem honoraturus si uosipos ei dedideritis. Videamini modo apud eum esse uiri egregii: quoniam singuli uestrum rege donante principatum græciæ optinebit. Ad hæc illi respondentes hydarnes inquiunt non ex equo consiliũ tuum ad nos spectat atque ad te qui conditionis quam suades expertus es nostræ in expertus. Nam quidem ea nosti. Libertatem autem nondum expertus es utrum sit dulcis an non. Quæ si tibi experta foret, non ut hastis sed ut securibus pro ea dimicaremus: nobis suaderes. Hæc Hydarni responderunt. Dehinc ut ascenderunt susa & in conspectũ regis uenerũt principio iubẽtibus satellitibus ac uim afferẽtibus ut procũbẽtes regẽ ad orarẽt: & ꝓ capita eos ad id agendũ impingẽtibus. Negauerũt se unquã id esse facturos: neq; enĩ sibi esse cõsuetudinẽ hoiem adorandi neq; se ad id ueniisse. Posteaquã in hoc repugnauerãt secũdo loco hæc illis & his similia dixere. Rex medorũ nos miserũt lacedæmonii ad luẽdã pœnã ꝓ iis legatis q̃ spartæ interiere: Hæc istis dicẽtibus xerxes ꝑ magnanimitate negauit se fore lacedæmoniis similẽ. Illos enĩ interimendis legatis ius omniũ

Pieria

Tespiẽses Darii legati in puteũ missi

Talthybius

Talthybiadæ

Spchius Bulis

hoīum cōfudiſſe: ſe uero q; illis exprobraret id nō eſſe facturū: neq; eos occidendo lacedæmonios culpa ſoluturū. Hac re p ſpartiatas geſta i p̄ſens ira Talthybii ceſſauit: & ſi ſpartā reuerſus Sperchio & Bule longo tñ deinde tēpore interiecto excitatum eſt inter peloponēſes & atheniēſes bellū (ut lacedæmonii aiunt) quod mihi diuinitus maxime uidetur eſſe geſtū: quia ira Talthybii nuncios corripuerit: nec prius quieuerit. Quod autē ira inciderit in eorū qui ad regē aſcenderunt filios Nicolā Bulis & Aneriſtū Sperchii filiū q; piſcatores tirynthios in naui oneraria plena uiris nauigantes cepit: manifeſtū eſt apud me diuinitus id factum eſſe ex ira dei q; nuncii qui in aſiā a lacedæmoniis mittebātur: p̄diti a Sitalce Terei thracū rege. & a Nymphodoro Pythei uiro abderita excepti ſunt iuxta biſanthē quæ eſt in helleſpontho: & adducti in atticā ab athenienſibus necati ſunt cūq; iis Ariſteas Adimanthi corinthius. Verum hæc multis poſt regis expeditionem annis geſta ſunt. Quæ expeditio ut ad ſuperiorē orationē redeā noīe quidē tendebant cōtra athenas: re tamen uera contra cunctā græciā. Eā diu antea græci cū audiſſent nō proinde omnes affecti ſunt. Nam ii qui terram & aquā dederāt perſæ fiduciā aio præſumebāt tāquā nihil ingratū paſſuri a barbaro: qui nō dederant magno in metu uerſabant. Quippe cū nulla tanta claſſis eſſet in græcia quæ poſſet excipere inuadentē præſertim pleriſq; bellū detrectantibus & libenter ad partes medorū inclinātibus. Hoc ego loco neceſſe habeo ferre ſententiā apud multos quidē hoīes inuidioſam: non tamē quod mihi uidetur uerum diſſimulabo an athenienſes formidantes periculū quod ipendebat patriā deſeruiſſent: an nō deſerētes ſed pmanētes ſeſe dediſſent Xerxi nihil oīo aduerſus regē in mari facere conati: an nemo mari ſe oppoſuiſſet Xerxi: atq; hæc in continenti geſta eſſent: An ēt multæ loricæ eſſent muris inductæ a peloponuenſibus per iſthmū: an proditi a ſociis lacedæmonii iiſq; nō uoluntariis ſed p urbes a claſſe barbara occupatis ac deſerti fuiſſent: deſertiq; & magna opera aggreſſi generoſe occubuiſſent: an hæc paſſi eſſent: An priuſq; uiderent alios græcos cum medis ſentientes cū Xerxe depacti eſſent: atq; ita utrinq; ſub p ſis græcia fuiſſet. Nā murorū apud iſthmū loricatorū quænā utilitas fuiſſet rege mari potiente a nemine qui audire: Nūc aūt ſi quis athenienſes græciæ liberatores extitiſſe dicat profecto nō oberrauerit a uero. Nā utro ſe illi applicauiſſent hæ ptes erāt p̄ponderaturæt Cū uero p̄tulerint græciā p̄ſtare liberā: nimirū ipſi fuere q; qcquid græciæ reliquū erat cū medis nō ſentiētes erexerūt q; q; ſecūdū deos reppulerūt: ne oraculis qdē horrēdis ac terribilibus q̄ e delphis uēiebāt īducti ad græciā deſerēdā: ſed pſiſtētes cōſtituerūt excipe hoſtē ſua īuadētē. Siqdē cōſultoribus delphos miſſis uti oraculo uolebāt. Nūcii factis apud tēplū q̄ ritus poſtulabat ædē īgreſſi cōſederūt. Quibus Pythia cui nomē erat Ariſtonice ita rñdit. Quid miſerāde ſedes populus: fuge ad extima terræ: Aedibus & globidæ deſertis collibus urbis: Nā caput & corpus minie ſyncera manebūt. Extrēi ue pedes poterūt ſuſpeſſe manuſue: Aut mediū ſed ea ignis edax deformia reddet. Et mars acer eqs urgēs aſie gene curru: Atq; alias pleraſq; tuas nō ſolius arces: Permultaſq; deū ſæuis dabit ignibus ædes: Quas ego p̄uidi iā nūc ſudore madētes Atq; metu tremere & de laqueatibus altis Nigrātē cogēte malo manare cruorē: Ite ſed ex adyto atq; malis effundite mētē. His auditis atheniēſiū cōſultores maxīo ſūt mœrore affecti: Quibus iter ſeſe agitātibus tā triſte rñſū Timon Androbuli uir apud delphos illuſtris ſuaſit hæc fere ut ſūptis oleæ ramis de itegro reuerterēt ad conſulēdū ſuppliciter oraculū. Obtēperātes ei athenienſes dixere. O princeps redde nobis oraculum melius de patria in honorem horum palmitū: quos geſtantes ad te uenimus: Alioquin hinc abs te non abituri: ſed in hoc adyto ad obitū uſq; permanſuri. Hæc dicentibus antiſtes iterum hoc modo reſpondit. Pallas olympia

Sitalces
Tereus
Biſāthes

Ariſtonice pythia
Artemeſium oraculum
Timon illuſtris

Athenien ſiũ oracu la

cum multis hortatibus uſa: Et præcibus bãldita Iouem placare nequiuit. Hoc tibi fabor item reſponſum adamantie propinquãs. Nã captis reliquis quæ limes cecropis ore Intus habet quodcũq; ſacer penetrale citheron e Iuppiter e ligno muris Tritonida donat: Q ui ſoli iuicti tibi ſint natiſq; ſaluti. Tu uero aduentũ peditũq; eqtũq; qetus: Terreſtreſq; acies ne p̃ſtolare: ſed hoſti ſerga dato uel ſi tibi fors erit obuius uſq̃ Diuina o ſalamis mulierũ pignora perdes Vſq̃ uel Cerere ſparſa coeunte uel uſq̃. Hæc legati ut erant ita arbitrati prioribus mitiora poſtq̃ conſcripſerunt athenas rediere reuerſiq; ad populum recitauere: Et cum aliæ multæ ſententiæ eſſent oraculum interprætantium & eæ plurimũ perplexe quidam e maioribus natu dixere uidere ſibi deũ reſpondere ſaluã fore arcem.

Athenaq; arx

Olim enim athenienſiũ arcem præſeptam uallo fuiſſe. Et ii quidẽ interpretabantur uallum eſſe hũc ligneũ murũ: Alii uero dicebant deũ ſignificare naues: easq; cæteris omiſſis ædificari iubebant. Verũ hos qui aiebant naues eſſe ligneũ murũ fallebãt uel cerere ſparſa coeunte uel uſq̃. Circa hos uerſus confundebatur eorũ ſententia qui claſſem uolebant eſſe ligneũ murũ. Nam oraculũ qui interpretabantur in eam ſententiam accipiebant fore: ut ipſi inſtructa claſſe ad ſalaminẽ pugna nauali ſuccũberentur. Erat autẽ inter atheni

Temiſtocles

enſes quidã qui in primores recẽs peruenerat nomine Themiſtocles Neoclis filius q̃ negabat iterp̃tes oía recta cõiectare: q̃ diceret ciclades quæ prædicitur ad athenienſes ſpectaret: ullo mõ nõ ita placide nobis deũ fuiſſe reſpõſurũ. Sed ſic o ſalamis miſera pro eo q̃ dixit O diuina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppetituri. Sed recte cõiectanti bus ſentiendum a deo contra hoſtes editũ eſſe oraculũ nõ cõtra athenienſes. Itaq; ſuadebat ut ſeſe inſtruerent tãq̃ prælio nauali certaturi: & tãq̃ hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiã athenienſes potiorẽ eſſe cenſuerunt: q̃ illorũ qui interpretantes oraculũ diſſuadebant apparatũ pugnæ naualis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant non leuãdã in hoſtem manum: ſed ex attica regione demigrandũ: & aliam incolẽdam. Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia. Cũ magna uis pecuniæ e prouentu metallorũ quæ ſunt e laurio eſſet in ærario athenienſium: eq; diuidũda uiritim denis in ſingulos puberes drachmis: Tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit athenienſibus diſtributionẽ: ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauiũ cõpararẽt ad ægineticum bellũ. Hoc enim bellũ cõflatũ græciæ ſalutem attulit cogens athenienſes nauticos fieri. Et q̃q̃ hæc claſſis in eũ uſum in quẽ cõparata fuerat non uenit: tamẽ in utilitatẽ græciæ ceſſit ipſa iam præparata cum præſto eſſet & alterã exædificari oporteret: placuit athenienſibus inito poſt oraculũ conſilio barbarũ græciã inuadẽtẽ cũ nauibus opperiri uniuerſos deo obſequentes una cũ græcorum uoluntariis. Et hæc quidẽ oracula athenienſibus ſunt reddita: Coactis aũt i eũdẽ locũ græcis q̃ per græciã melius ſentiebãt: interq; ſe collocutus interpoſita fide ibi conſilio habito uiſum ẽ ante omnia miſſas faciendum pecunias debitas & inimicitias & hoſtilitates. Erant aũt cũ alia alioq; bella: tũ uero maximũ inter athenienſes & æginetas. Poſteaq̃ Xerxẽ cũ exercitu ſardibus eſſe audiere: athenienſes decreuere cũ aliquot i aſia mittẽdos ad res regis explorãdas: tũ nuncios p̃tim argos ad

Geloñ

contrahendã aduerſus perſã belli ſocietatẽ: p̃tim in ſiciliã ad Gelonẽ Dinomenis: partim in corcyram partim in cretam iubentes opem græciæ ferri eo anio ut ſi fieri poſſet omnis uis græca unum eſſet: & ad idẽ agendũ omnes incumberent tanq̃ calamitate cunctis græcis impẽdente. Ferebãtur autem res Gelonis magnæ eſſe: nec multo minores q̃ græcorũ. Vbi hæc eis placuere & in græciã iter ſe rediere: p̃cipio ſpeculatores i aſiã tris uiros miſere. Q ui cũ ſardis uẽiſſent i ſpeculãdo regis exercitu deprehẽſi ſũt: & a ducibus pedeſtriũ copiarũ torti deducebãt tãq̃ perituri lata in eos mortis ſentẽtia. Id ubi xerxes audiit

reprehenſa ducũ ſententia mittit quoſdã e ſatellitibus iubẽs ut ſi uiuos adipiſcerent ſpe
culatores ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſupſtites adepti ſatellites præhẽſos in regis con
ſpectum adduxeret: ſciſitatus rex qua de cauſa ueniſſent: præcepit ſattellitibus ut hoies cir Xerſis fi
cũducerent peditatũ oẽm equitatũq; oſtẽtantes & eos ubi cõtẽplando illa expleti fuiſ ducia
ſent: ſine noxa dimitterent quocũq; locorũ ire libuiſſet. Hoc xerxes ea ratione impera Specula
uit q; cogitabat fore ut ſi ſpeculatores necati fuiſſent neq; græci præſciſcerent potentiam torum li
ſuam eſſe fama maiorẽ: neq; quippiã ipſe læderet hoſtes tribus uiris interemptis: ſed eiſ bertas
dem in græciã regreſſis græci ut ſe opinari dicebat auditis rebus ſuis anteq̃ exercitũ cõpa
rarẽt ꝓpriã libertatẽ traderẽt: atq; ita nõ oporteret ſuſcipere moleſtiã de exercitu in eos
ducẽdo. Hæc ſententia xerxis cũ altera quadã cõgruit. Nam cũ abydi ageret xerxes: uidit
naues curſum tenentes per helleſpõtũ: quæ frumentũ e ponto in æginã pelopõneſumq; Frumenti
portabant. Quas ubi audiere eius aſſeſſores eſſe hoſtiũ: ſeſe ad eas corripiendas accinge naues
bant intuentes in regẽ quãdo id agi præciperet: Xerxes eo interrogauit quonã ille tẽde
rent: qui cũ reſpõdiſſent ad hoſtes tuos domine & frumento honuſtæ. Tunc Xerxes ex
cipiens inquit nonne eodem quo iſti & nos nauigamus tũ rebus aliis: tum uero frumen
to inſtructi. Quid igitur hi officiunt nobis quibus cõmeatũ portant ita ſpeculatores re
bus inſpectis dimiſſi in europam rediere: Poſt quorum reditũ græci qui cõtra pſam con
iurant nuncios iterum argos miſerunt: Quibus argii reſponderũt res ſuas ita habere au
diſſe ſe iam inde ab initio barbarum excitaſſe aduerſus græciam bellum & cum accepiſ
ſent intellexiſſentq; græcos ſeſe colligere tentaturos perſæ obſiſtere principes fuiſſe mit
tendi delphos qui deũ conſulerent quid ſibi optime facientibus eſſet euenturũ. Nup enĩ
ſex milia ſuorum fuiſſe interẽpta a lacedæmoniis: & Cleomene anaxãdride. Eaq; de cã Argiuoꝝ
ſe mittere. Et iis qui miſſi fuerant interrogantibus ſic Pythiam reſpondiſſe. Finitimis in oraculũ
uiſe deis dilecte beatis: Interius tutamẽ habens impune maneto. Et tutare caput nã mẽ
bra tuebitur illud. Hæc illis Pythia prius reſponderat. Poſtea nero q̃ nuncii argos uene
runt: ſenatũq; ingreſſi mandata rettulerunt: Argii reſponderunt ad ea quæ dicebantur ſe
promptos eſſe in triginta annos pacificare cũ lacedæmoniis percuſſo fœdere: ſed ea con
ditione imperii ut dimidiũ imperii penes ſe eſſet: q̃q̃ ius imperãdi ipſorum ſit tamen di
midium imperii ſe eſſe contentos. Hoc aiebant ſuũ ſenatũ reſpondere q̃uis diſſuadente
oraculo ſocietatẽ cõtrahere cũ græcis q; &ſi formidarẽt: tamen ꝓperare ut fœdus trigin
ta annorũ feriretur. Intra quos annos liberi ſui in uirilem ætatẽ adoleſcerent: hac uideli
cet ratione ne ſi qua calamitas ad ſuperiorem accederet in bello perſico niſi fœdera forẽt
in poſterũ ſubiecti lacedæmoniis eſſent. His dictis argiorũ a ſenatu quidã e nũciis ſpar
tanoꝝ ita reſpondit. Quod ad fœdera quidẽ attineret ſe ad eos qui plures eſſent relega
re: quod autem ad imperũ id uero ſibi demandatũ eſſe: ut reſponderet: diceretq; ſparta
nis duos eſſe reges: Argiis unũ ideo non poſſe fieri ut altero utro ſpartæ regi abrogetur ĩ
periũ. Et nihil obſtare quo minus cum iis duobus rex argius parem dignitatẽ optineat
Ibi argii negare ſe perpeſſuros inſolentiam: ſed præoptare a barbaro imperari ſibi q̃ lace
dæmoniis cedere. Atq; ita edixerunt nunciis ut priuſq̃ occideret Sol: ex agro argio exce
derẽt: Alioqn hoſtiũ loco futuros. Hoc ipſi argii ſe hẽre memorãt. Aliter tñ ꝓ græciam
narrat Xerxẽ ãte q̃ bellũ græciæ iferret miſſiſſe argos ꝓ caduceatorẽ q cũ puenit: ita fert
uerba feciſſe. Viri argii Xerxes rex hæc uobis inqt. Nos arbitramur Perſen ex quo nos ꝓ Perſes p
gẽiti ſumus fuiſſe filiũ Perſei Danaeſ filii ex Andromeda gẽitũ: q̃ fuit Cephei filia. Ita ex ſarum pa
uobis oriũdi ſumus. Quod cũ ita ſit: nefas ẽ & nos propugnatoribns noſtris inferre bel tens
lum: & uos alii opem ferendo nobis aduerſarios fieri: ſed potius domi ueſtræ uos conſi-

dentes ocium tenere. Nam si mihi ex sententia succedit nullos pluriſq; uos faciam. Hæc argii cum audissent rem confeciſſe dicuntur: & a principio dissimulantes quod actum es set nihil popoſciſſe græcos: sed cum ab illis deprehenderentur: tunc partem imperii, po poſciſſe gnari id lacedæmonios non conceſſuros: ut hoc prætextu ocium agerent: cui rei competit q; quidam grecorum multis poſtea annis geſtum fuiſſe memorant. Cum ſuſis memnoniis alterius negocii gratia eſſent athenienſium nuncii: Callias Hipponici & col ligæ qui pariter aſcenderant: contigit ut argii & ipſi per id tẽpus ſuſa mitterent nuncios: qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent an amicitiam quam cum Xerxe contraxiſ ſent putaret adhuc durare: an ab illo pro hoſtibus haberentur: quibus Artaxerxes immo uero maxime perdurare reſpondit: nullamq; ſibi ciuitatem amiciorem putare q̃ argos. Verum an caduceatorem Xerxes argos miſerit ad ea dicenda: & an argiorum nuncii qui ſuſa aſcenderunt Artaxerxem de amicitia interrogauerint: pro comperto dicere nõ poſ ſum: nec ullam de his aliam proferre ſententiam: niſi quam argii proferunt. Id demum ſcio ſi omnes homines que domeſtica mala in medium contuliſſent cum uicinis mutare uolentes mala uicinorum intuiti fuiſſent libenter: reportaturos rurſum ſingulos ea quæ ipſi attulliſſent. Ita non turpiſſime ab argiis actum eſt. Ego uero quæ dicuntur dicere de beo: attamen non omnino omnibus credere: quod in uniuerſum a me dictum ſit: quo niam & hoc narratur argios extitiſſe qui perſam in græciam accerſierunt. Poſteaq; cũ lace dæmoniis male pugnaſſent pro dolore præſenti quid uis præoptantes. Et de argiuis qui dẽ dictũ eſt in ſiciliã autẽ ad agẽdũ cũ gelone tũ alii nuncii a ſociis iere: Tũ uero a lacedæ moniis Syagrus: huius gelonis, pgenitor fuit Oecetor: qui in gela erat ex inſula telo: quæ epitriopo obiacet: qui dũ gela cõderetur a lindiis qui ſunt e rhodo & antiophema aſſum ptus nõ eſt. Interiecto tamẽ tẽpore poſteri eius deorũ inferorũ ſacerdotes illic pſeueraue runt oriundi a Teline uno ex ea familia q̃ eos illic collocauit hunc in modum. Q uidã ui ri geloi per ſeditionẽ eiecti in mactoriũ urbẽ quæ ſita eſt ſup gelã profugerunt. Hos Te lines gelã deduxit nullis uirorũ copiis adiutus: ſed hoꝝ deorũ ſacris quæ unde acceperit an ipſe poſſederit: id uero dicere non poſſum. His ſacris fretus eo deduxit illos ubi poſte ri ſui deorũ ſacrificoli eſſent. Q uæ res mihi admirationi fuit præter ea quæ audio tantũ opus Telinẽ effeciſſe: qualia opera nõ a quocũq; uiro effici conſueuerunt: ſed ab eo q ſit caſti ingenii robuſtæq; præſtantiæ. Q uanq̃ ut fertur ab incolis ſiciliæ fuiſſe natura ef fœminatũ ac uiro molliorẽ. Hunc in modũ ille dignitatẽ hanc adeptus eſt Cleãdro pa tareo q ſeptẽ annos gelæ tyrãnide potitus eſt uita functo: a Sabyllo autẽ uiro Geloo fuit interfectus. Ibi frater eius Hippocrates ſuſcepit imperiũ. Q uo tyrannidẽ optinẽte erat illic Gelon prognatus Telinus uatis cum aliis multis: quorũ uſus erat Aneſidemus Patæ ci ſatelles Hippocratis. Hæc diu poſt ob uirtutẽ declaratus eſt totius equitatus præfectus Nã qbus in bellis Hippocrates obſedit calipolitanos naxios & zãcleos & leontinos pu gnauitq; cũ ſyracuſanis & p multis barbaroꝝ in iis bellis Gelõ extitit uir præclariſſimus adeo ut nulla oĩum quas rettuli ciuitatũ effugerit Hippocratis dominationẽ præter ſyra cuſanos. quos pugna ad flumẽ elorũ ſupatos corinthii corcyreiq; liberauerũt: ſub hac tñ cõditione ut ſyracuſani camarinã quæ ipſoꝝ quondã fuiſſet Hippocrati traderent. Hip pocrates cũ totidẽ annos quot frater Cleãder tyrãnidẽ optinuiſſet illato ſiculis bello ãte urbẽ hyblã perit. Ita gelõ p cãm tuẽdi liberos Hippocratis Euclidẽ & Cleãdrũ ubi ciues q; abnuerẽt dicto amplius audiẽtes eſſe prælio uicit ipſe gelooꝝ ĩperiũ adeptus ẽ liberis Hippocratis dominatu fraudatis. Poſt hoc commentum quoſdã ſyracuſanos qui ga mori uocabãt a plebe ſuiſq; ſeruis q cylliri noĩabantur eiectos in patriã ex urbe caſmena

Malorũ portionẽ ſuã quiſq; referret ex cõi a ceruo
Syagrus
Gelon
Oecetor
Telos
Lindii
Telines
Mactoriũ
Cleander
Sabyllus
gelon
Elorus
flũs
Hippo crates
Hybla urbs
Euclides
Cleander
Gamori
Cylliri
Caſmena

reducẽdo potitus eſt etiam ipſis ſyracuſis. Nam ei uenienti plebs ſyracuſana & urbem & ſe ipſam dedidit. Q uam Gelon ubi accepit: gelam quã tenebat minoris faciens Hie roni fratri demandauit. ſibiq; ſyracuſas habuit: & quidem pro omnibus urbibus. Ideoq; ea ciuitas confeſtim excucurrit: atq; propagata eſt. Nam deductis eo camarinæis Ge lon ciuitatẽ dedit. Camarina euerſa dimidio & eo amplius geloorũ itidẽ ut camarinæis fecit. Nec non megarenſium qui ſunt in ſicilia cum obſeſſi ad deditionem ueniſſent lo cupletiſſimos quoſq; qui bellum ei intulerant & ob id ſe interfectum iri putarent ſyra cuſas traduxit: ac ciuitate donauit. Nam plebẽ megarẽſem quæ belli mouendi fuerat ex pers: quæq; nihil mali ſe paſſuram ſpectabat ſyracuſas adductam uenundedit: ex ſicilia abſportandã. Idem hoc fecit eubois qui ſunt in ſicilia proceres a plebe diſtinguens. Hoc ideo de utriſq; fecit q̃ arbitraretur contuberniũ plebis rem eſſe moleſtiſſimã. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati græcorũ poſteaq̃ ſyracuſas corãq; uenerunt ita locuti ſunt. Lacedæmonii pariter & athenienſes: eorumq; ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum aduerſus barbarũ: quẽ audiſti prorſus bellũ græcie in ferre iuncto pontibus helleſponto uirum perſam ſecũ omnes eoas ex aſia copias ducen tem per ſimulationem belli athenis inferendi nos inuadentem: cum in animo habeat oẽm græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igitur cui magna potentia adeſt nec mi nima græcie portio: Siciliæ princeps ferto opem iis qui græciam a ſeruitute uindicant eã q; una cum illis liberato. Coacta enim cũcta græcia erimus magna manus pugnaq; pares inuadentibus nos. Q uod ſi e nobis alii proditores fuerint: Id ſincerum quod ſupererit græciæ exiguum erit. Vnde periculũ eſt ne omnis græcia peſſum eat. Neq; enim ſpera ueris perſam ſi nos prælio ſuperauerit ad te non eſſe uenturum: quin immo hoc ante ca ueris nobis nãq; opem ferendo temetipſum tutaris. Rei conſilio geſtæ lætus plerũq; eſt exitus. Hæc legati dixere. Q uibus reſpondens Gelon multus in hac oratione fuit. Viri græci inquit inſolentem habetis orationem: qui auſi eſtis me adire hortantes ad ineun dam aduerſus barbarum ſocietatem cum ipſi me orantem prius aduerſus exercitum bar baricum recuſaueritis ſocium. Nam dum mihi erat cum carthaginenſibus certamen in cumbenti ad ultionẽ necis doris Anaxandridæ de ægeſtanis exigendam offerebãq; me adiutorem ad liberanda emporia: unde uobis magna emonumẽta atq; uoluptates p uenerant: uos uenire nolniſtis: neq; mei adiuuandi gracia neq; ultionis de nece doriana exigendæ. Itaq; quantum in uobis eſt omnia hæc a barbaris poſſidentur. Verum nobis hæc in melius reciderunt. Nunc quoniam circumuenit uos atq; attigit bellum: ita demũ Gelonis memoria facta eſt: Sed contemptus a uobis non ero ueſtri ſimilis: ſed paratus ad opem ferendam ducentarum triremium & uiginti milium armatorum ac duum mi lium equitum: totidemq; ferentariorum: totidemq; leuis armaturæ: totidem ſagittario rum: totidem funditorum: ac rei frumentariæ cunctis græciæ copiis ſuppeditaturæ do nec fuerit debellatum. Hæc me præſtiturum recipio: ſed ea lege polliceor ut ego ſim ad uerſus barbarũ græcorum iperator. Aliter neq; ipe uenirẽ neq; alios mitterẽ. Ea Syagrus audiẽs non tulit: ſed o quam eiularet inquit pelopides Agamennon ſi audiret ſpartiataſ imperium ſubdidiſſe Geloni atq; ſyracuſanis. Tu uero ne feceris huius rei mentionẽ am plius. Sed ſi tibi animus eſt opem ferendi græciæ: eſto ſub imperio lacedæmoniorum. Si dedignaris ſubeſſe non habes animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi uidit uerba Syagri auerſa hanc ad extremũ protulit orationẽ. Hoſpes ſpartiata cõtumeliæ hoĩ fa ctæ ſolẽt irritare idignatõnẽ. Verũ tu cõtumelioſis i me uerbis iuehẽs ñ tñ iduxiſti me ad uicẽ cõtumelioſe reddẽdã. Sed qñ uoſ ita iperiũ ãplectimini multo me magiſ q̃ uos ꝺcet

Gelas

Camaria

Euboii

græcorũ legati ad gelonem

Gõſilium prodeſt gelonis re ſpõſio

Syagri re ſponſio

illud ãplecti q multo maiorũ copiarũ ac plurium nauiũ iperator sum. Cæterũ quoniá ista oratio uestra in contrarium nititur: nos aliquantum a superiore nostra oratione decedemus: Si uos terrestribus copiis præfueritis: ego nauticis præro. Sin uos mari imperitare iuuat: ego terrestribus copiis iperitare uolo: Ex quo oportet uos aut alterutra harũ rep̃ esse contentos: aut his sociis destituros abscedere. Hanc Gelon conditionem offerebat

Athenien-sis nuncii responsio

Cui nuncius athenienſis lacedæmonios ante uertens ita respondit. Rex syracusanorum græcia nos ad te misit non imperatorum indiga: sed exercitus. Tu uero præ te fers non missurum te exercitum nisi sis græcie imperator. Videlicet ut illi imperes affectas. Itaq; quantum ad eam partem pertinet q̃ cuncto græcorum exercitui præesse postulas: suffecerit nobis athenienſibus silentium ãgere intelligentibus laconem fore idoneum ad reddendã ꝓ utrisq; rationem. Quantum ad illud attinet quod poscis ut uniuersæ classi præsis ita habeto: nos etiam ut lacon permittat non esse permissuros præesse te classi nostrũ munus hoc est nisi lacedæmonii id uelint quibus præesse classi uolentibus non contradiceremus. Alteri uero concederemus nemini. Nam alioquin frustra plus nauium q̃ cæteri græci possideremus. Si syracusanis imperium cederemus qui sumus athenienses & antiquissime originis: soliq; græcorum qui nunq̃ solum uertimus: e quibus uirum instruendo ornandoq; exercitu aptissimum Homerus uersificator ait Illium isse: ut nõ sit dedecus nobis ista cõmemorare. His gelon ista respondit. Hospes athenienſis apud uos qui

Gelonis responsio

præsint habetis: qui subsint non habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum optinere uelitis: q̃ celerrime hinc retro abscedatis renunciaturi græcie uer ex anno illi exaruisse cuius dicti sensus hic est. Cum constet probatissimã anni partem esse uer talem eẽ suũ exercitum innuebat: quo græcia priuaretur: quasi quodam uere: quod illi exaresceret nõ inita secum societate. Hoc responso Gelonis accepto nuncii græcorũ profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille græcis ne imparẽs barbaro essent: tamen indignum atq; intollerandum sibi ratus ut profectus in pelpponnesum subesset lacedæmoniis qui siciliæ tyrannus esset: omissa ac uia aliam iniit. Nam ubi primũ audiit persam trãsmisisse hel

Cadmus gelonis nuncius

lespõtum: misit cum tribus biremibus Cadmũ Scythei coum multa cum pecunia ac placidis uerbis ad obseruandum: quo casura esset pugna ut si barbarus uincerer ei pecuniam traderet terramq; & aquã eorũ locorum quibus Gelon imperaret: sin uincerẽt græci rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus cum tyrannidem coorum a patre accepisset satis ualidam nullo aduerso casu sed ob iusticiam sua sponte eam in media

Zancla Messana

ciuitate deposuit: atq; in siciliam abiit. Vbi una cum familiis urbem zanclam cuius nomẽ in messanam mutatum est tenuit atq; incoluit. Hunc Cadmũ atq; hunc in modũ eo ꝓfectum Gelon ob iusticiam quã illi ex aliis rebus adesse nouerat delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta hoc non in postremis reponitur: q̃ tantum pecuniæ a Gelone cõmissum interuertere cum posset noluit: sed posteaq̃ græci pugna nauali superiores extitere: Xerxesq; cum exercitu abiit: & ipse in siciliã rediit cum omni pecunia

Terillus

Fert autẽ & hoc ab iis qui siciliam incolunt Gelonem inducto ad obtemperandum lacedæmoniis animo fuisse laturum græcis auxilia: nisi Terillus Crinippi eiectus ex himera ubi erat tyrannus a Terone Aenesidemi agragantinorũ monacho accersisset per id tempus phœnicum & pœnorum & iberorum & ligyorum & elisycorum & sardonũ & cyrniorum trecenta milia duce eorum Amilcare hannonis carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine: tum præcipue prompta animi uoluntate Anaxilei critenei rhegini tyranni: qui filios suos Amilcari obsides dedit ulciscendi soceri causa. Habebat enim Anaxileus in matrimonio Terilli filiam nomine Cydip-

Anaxileus

Cydippa

pã. Ita Gelonẽ cũ nequiret auxilia græcis ferre delphos miſiſſe pecuniã: ꝑterea aiũt iidẽ contigiſſe ut eodem die Gelõ & Terõ Amilcarẽ carthaginẽſem in ſicilia ſuperarint: quo græci in ſalamine perſam. Quin etiam Amilcarẽ q a patre quidẽ carthaginẽſis: a matre uero ſyracuſanus erat: & ob uirtutẽ carthaginẽſium rex cũ cõflixiſſet prælio uictũ e cõſpectu fuiſſe ablatũ audio: nec uſq̃ gentiũ aut uiuũ aut mortuũ cõparuiſſe. Oĩa enim Gelonẽ indagando colluſtraſſe: Apud ipſos ãt carthaginenſes illius imaginem colentes hæc fama eſt dũ barbari cum græcis in ſiciliã ab aurora ad crepuſculũ ſine intermiſſione pugnarent tãdiu enim extractum fuiſſe præliũ. Interea Amilcarem in caſtris permanẽtẽ ſacrifi caſſe atq; litaſſe ſolida corpora aggerentem in ingentem pyrã: ſed cõſpectis ſuis in fugã uerſus ut erat in faciendis ſacris occupatus ſeſe in ignem miſiſſe atq; ita cõbuſtũ e cõſpectu ſublatũ. Cui ſiue hoc modo ut phœnices ſiue alio ut carthaginenſes & ſyracuſani memorãt ex oculis ablato nunc carthaginenſes ſacrificãt extructis monumentis cum alibi ĩ omnibus ſuis colonis: tum præcipue in ipſa carthagine. Hactenus quæ ad ſiciliã attinet Corcyræi aliud nunciis reſponderũt: aliud fecerũt. Nam cũ eos idem nuncii qui in ſiciliã ierant adiſſent: & eiſdẽ quibus Gelonẽ uerbis allocuti fuiſſent polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros negantes ſibi græciã neglectui habendã ſalute periclitãtẽ: Quæ ſi collaberetur nihil aliud ſibi ſupereſſe q̃ ut primo quoq; die ſeruirent. Iõ q; ſibi quoad poſſent illã eſſe adiuuãdã. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderunt: At ubi ferre opẽ oportuit aliud habẽtes in animo ſexaginta naues inſtruxere: ægreq; digreſſi pelopõneſo applicauere ac circa pylon & Tænaron oræ lacedæmoniorũ naues in ſtatione ſtatuere obſeruantes & ipſi bellũ quo caderet deſperãtes fore ut græci ſuperarent: ſed opinantes Xerxem multũ ſuperiorem uicte græciæ imperaturũ. Itaq; curauere ut hæc uerba apud perſam facerent. Adhortãtibus nos græcis ad hoc bellũ rex quod nõ minimum & copiarũ & nauiũ ſed plurimũ ſecũdũ athenienſes habemus: tamen aduerſũ te ire noluimus aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſuperauerunt ſe plus aliquid q̃ cæteros allaturos: quod etiam ut mihi uidetur contigiſſet: Ad græcos aũt excuſationem para uere: qua etiam uſi ſunt. Accuſantibus enim græcis q; opẽ nõ attuliſſent: dixere ſexagĩta ſe triremes armauiſſe. ſed puentos eteſias ſuperare maleã nequiſſe. Atq; ita ad ſalaminẽ ſe non contulere nec ullius cladis pugnæ naualis participes fuere Et iſti quidẽ ita græcos a ſe ſũmouerũt Cretes poſtq̃ aditi ſunt ab iis græcis quibus hoc negociũ datũ erat hoc ſibi faciẽdũ putarunt: ut certos homines publicitus delphos mitterent deũ cõſulturos nũ quid ſibi ſatius foret græciã defendere. Quibus Pythia reſpondit. O ſtulti imputate uobis quaſcũq; lachrymas ob defenſionẽ Menelai uobis Minos gemebũdus ĩmiſit. Quoniã illi quidẽ non ſunt ulti cædem Minois in camico factã. Vos aũt ulti eſtis illis mulierem e ſparta a uiro barbaro raptã. Hæc cretes allata ubi audiere ab auxilio ferendo ſupersedere. Si quidẽ ferẽ Minoem cũ Dedalum ueſtigans in ſicaniam quæ nunc ſicilia dicit perueniſſet: ui eius uitæ allata occubuiſſe. Interiecto deinde tempore omnes cretes præter polichmitanos & præſios diuinitus inſtructos cum magna claſſe in ſicaniã traieciſſe. & quinquẽnio obſediſſe camicum: quã (ut mea fert opinio) atragantini incolunt. Ad extremũ cum neq; illam expugnare poſſent neq; permanere fame euecti ea relicta abiiſſe: & dum circa iapygiam curſum tenent ingenti eos tempeſtate adorta in terrã fuiſſe eiectos: laceratiſq; nauibus cum nullus in cretã receptus oſtenderetur: illic ſubſidentes urbẽ hyriam condidiſſe: & mutato nomine pro cretibus Iapyges meſſapios eſſe effectos: & ꝑ inſulanis continenticos & ab urbe hyria alias incoluiſſe. Quas diu poſt tarentini euertẽtes magnã in ruinã deuenere. Vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus extiterit tũ

Corcyreorũ naues

Corcyra & Ephidia

Corcyreorum oratio ad xerxem

Cretẽſiũ oraculũ

Minois mors

Sicania

Sicilia

Polichmitani

Præſii

Camicus urbs

Hyria urbs

Micythus ipſorum tarentinorum tum rheginorum quia Micytho chœri ad tria milia ciuium ada-
cti opem ferre tarentinis interiere. Ita ipſorum tarentinorum qui cæſi ſunt numerus nō
eſt initus: Micythus qui Anaxilei famulus erat & procurator rhegii relictus ubi ex ea urbe
excidit tegeā arcadū incoluit: cōpluresq; ſtatuas in olympia cōſecrauit. Sed mihi rhegi-
noꝝ & tarentinorū exceſſus ab oratione factus. In cretā igitur deſolatā præſii aiunt cum
alios hoſtes tū præcipue græcos īmigraſſe: Tertiaq; ab exceſſu Minois ætate res troianas
fuiſſe: in quibus nō deterrimos extitiſſe cretēſes Menelai defenſores: & ob id eos troia re
uerſos una cū ſuis ouibus fame peſtilentiaq; correptos. Iterūq; deſolatā cretā cum reliqs
nunc a tertiis cretēſibus habitari. Harū rerū memoriā refricādo Pythia illos ad ferenda
græcis auxilia animatos cohibuit. At theſſali neceſſitate ſubacti circa initia medo-
rum partes fouerunt cū expectarent nō placere illis quæ aleuadæ excogitaſſent. Nā cū
primū audiere perſā traiicere in europā nūcios ad Iſthmū mittūt ubi prouiſores græciæ
delecti e ciuitatibus coacti erant ad rebus græciæ proſpiciēdū. Ad quos poſtq̄ uenere nū
cii theſſalorū ita uerba fecere. Viri græci olympiacū ingreſſum cuſtodiri expedit: ut theſ
ſaliæ pariter atq; omni græciæ ſit belli tutamē. Nos equidē ad cuſtodiendū præpati ſu-
mus: ſed uos quoq; debetis multū illic mittere copiarū: quas niſi mittatis ſcitote nos pa-
ctionē inituros eſſe cū perſa. Neq; enim decet nos adeo ante cæterā græciā poſitos p uo
bis ſolos occumbere. Quibus ferre opē ſi recuſatis: nullā poteſtis iniungere neceſſitatē.
Nulla nāq; fortior neceſſitas eſt q̄ imbecillitatis. Itaq; per noſmet aliqua ratione ſalutem
nobis cōparare conabimur. Hæc theſſali. Ob quæ græci illuc mittēdū decreuere exerci-
tum pedeſtrem mari ad ingreſſum cuſtodiendū. Exercitus ubi coactus eſt per euripum
Algæ nauigauit: qui poſtq̄ ad algas achaiæ peruenit egreſſus illic relictis nauibus in theſſaliam
contendit & ad tēpe peruenit ad ingreſſum qui ab inferiore macedonia in theſſaliā fert
iuxta amnē peneū inter olympū & oſſam montes. Ibi caſtra poſuere græci ad decē milia
Euenetus armatorū coacti quibus aderat theſſalorū equitatus ducibus e lacedæmoniis qdē Euene
to Carini delecto ex polemarchis: q̄q̄ non eſſet e regio genere. Ex athenienſibus aūt Te
Temiſto miſtocle Neoclis filio. Verū paucos illic dies immorati ſunt: Aduenerunt enim Ab ale-
cles xandro Amyntæ uiro macedone nuncii ſuaſū eis ut illinc decederent ne in ingreſſu per
ſtantes ab exercitu irrumpente procnlcarentur. Videlicet multitudinē terreſtrem nauti-
camq; indicādo.: Horū conſilio græci: (Nā & bene ſibi cōſuli & bono erga ipſos animo
macedo eſſe uidebatur) obtemperauerūt. Quāq̄ mihi uidētur metu quoq; id ſuaſiſſe q̄
audierāt aliū etiā eē in theſſaliā ingreſſum per perrebos in ſuperiori macedonia iuxta ur
Gōnus bem gonnon: qua & tranſiuit exercitus Xerxis. Ita græci ad naues regreſſi rurſus ad iſth-
urbs mū ſe receperunt. Hæc fuit in theſſaliam ſumpta expeditio dum rex in europam ex aſia
tranſiturus erat: ſed abydi iam agebat. Theſſali a ſociis deſerti iam nihil ambigentes ita
prompti ad medos traſiere: ut in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint utiliſſimos. Græci
ad Iſthmum reuerſi ob ea quæ ab Alexandro dicta erant conſultabant: & qua ratione
bellum gerendum ſtatuerent: & quibus in locis. Euicitq; hæc ſententia ut præſidio adi-
Thermo tū thermopylarum cuſtodirent: quippe qui uidebatur & anguſtior q̄ ille theſſaliæ: & ſo
pylarum lus: & ipſorum terræ propinquior. Nam ſemitam qua græci intercepti poſtea fuere apd
aditus thermopylas haud nouerant prius per quā ducibus trichiniis ad thermopylas hoſtis p
Artemi- uenit. Hūc igitur aditū ut tuerētur decreuere ne barbarus tranſiret in græciā ut claſſis per
ſium ter ueheretur hiſtiæotidē orā ſup artemiſiū. Hæc enim loca inter ſe uicina ſunt ut audiri
Scyathus utrinq; poſſint quæ apud alteros gerantur: quæ loca ita ſe habēt: Artemiſiū quidē a pela
inſula go thracio ex laxitate in arctū cogitur traiectū: q̄ eſt inter inſulā ſciathū & cōtinentē ma

gneſiæ ab anguſtiis aũt euboiæ iã artemiſiũ excipit littus: in quo eſt Artemidis ideſt Dianæ tẽplũ. Ingreſſus uero in græciã per trichinũ ubi artiſſimus dimidii iugeri ẽ: q̃q̃ ad dexteram regionẽ nõ eſt hic locus artiſſimus: ſed ante poſtq; thermopylas. Iuxta alpenos a tergo ſitos tãtũmodo ad agẽdũ uehiculũ patet anterius iuxta flumẽ phœnicẽ ꝑpe urbem anthelã ſolũ agẽdo uehiculo ſufficit. Thermopylarũ quod montis ad heſperũ uergit in acceſſum eſt: & prælti præcipitii protẽtũ uſq; ad oetã. quod autẽ uiæ uergit ad aurorã id a mari excipitur ac uadoſis. In hoc ingreſſu ſunt therma lutra id ẽ calida lauacra: quæ chytrus ideſt hollas indigenæ uocant: & deſuper ara Herli extructa. Ad hos ingreſſus murus eſt ædificatus ſuper quẽ olim pylæ ideſt portæ erant. Eũ aũt ædificauerant phocenſes metu theſſalorum ex quo illi ex theſprotis terrã æolidẽ iere habitatũ: quã nunc poſſidẽt. Et quia theſſali conabantur eos ſubigere: præſidio impoſito tutabantur: aquãq; calidam in greſſui induxere: ut eſſet lacunoſus locus: oĩa excogitantes ne in ſuã terrã theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondã extructus maiori ex parte iã uetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato uiſũ ẽ illinc faciẽdũ ut illis barbaꝝ arcerẽt a græcia. Eſt aũt ꝑxime uiã uicus nomine Alpeni unde frumentari græci ſtatuerant. Et hæc quidem loca uiſa ſunt græcis opportuna. Cuncta enim rimati atq; ratiocinati ut ubi barbari neq; multitudine neq; equitatu uti poſſent: ibi illos græciam inuadentes exciperent. Poſtea uero quam perſam in pieria eſſe audiere. ex Iſthmo digreſſi ſunt peditatus ad thermopylas inſidendas: Cæteri mare ad artemiſium dũ græci ut cuiq; præceptũ erat propere ad ſuccurrẽdũ tendunt. Interea delphi deum cõſuluere de ſeipſis pariter & de græcia ſolliciti. His reſponſum eſt ut uentos precarentur: illos enim maximos fore græciæ auxiliatores. Delphi q̃d accepere oraculum cũ iis primũ græcis cõicauere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos q; barbarũ magnopere timerent imortali beneficio demeruere. Deinde ſtatuta uentis ara in thya ubi phanũ Thyæ Cephiſi filiæ a qua & locus hic habet nomẽ hoſtias illis ĩmolauere. Propter quod oraculum etiam nunc delphi uentos propiciãt. Nauticus Xerxis exercitus ex urbe therma mouens decẽ ex oĩbus nauibus uelociſſimas recta dimiſit in ſciathum ubi erant tres præſidiariæ naues græcorũ troezenia ægınetica attica: quæ præuiſis barbarorum nauibus in fugã ſe proripuerunt. ſed ex iis troezeniam cui præerat Praxinus inſecuti barbari continuo excipiunt. Deinde ſtrẽnuiſſimũ quẽq; propugnatorũ eius ad porrã adductũ deinceps mactant. Eorũ qui capti mactatiq; ſunt & primo & ſtrẽnuiſſimo nomẽ erat Leoni: quo nomie nõ nihil fortaſſe gloriabatur. Aeginetica uero cuius trierarchus erat Aſonides nõ nihil tumultus hoſtibus præſtitit: q; eius epibata erat pythius Iſchenoi uir eo die præſtantiſſimus: qui capta naui tamen eo uſq; pugnãdo reſtitit donec totus dilaniatus eſt: quẽ collapſum nõ mortuũ ſed ſpirãtẽ perſæ qui nauiũ ceperant admiratione uirtutis magnũ opere præciũ putauerunt ut ſeruarent uulnera Smyrna mendentes: ſindoneq; byſſina & faſciis obligantes ac rurſus in caſtra ſua reuerſi hominẽ uniuerſo exercitui oſtentabant admirabundi ac probe obſeruantes: cũ alios quos in eadẽ iã naui ceperant tãq̃ mancipia aſſeruarent. Duabus nauibus interceptis tertia cui præerat Phormus uir athenienſis dum fugit ad hoſtia penei impacta eſt: qua ſine uiris barbari potiti ſunt. Nã athenienſes ſimul atq; nauẽ impegerunt: ab ea deſilientes iter in theſſaliã intenderunt: ſeq; athenas receperunt. Huius rei per ignes e ſciatho editos facti certiores græci q ad arthemiſiũ caſtra habebãt: & ob id perterriti illinc chalcidẽ cõceſſerũt ad euripũ tutãdũ relictis p edita tuboiæ loca diurnis ſpeculatoribus e decẽ barbarorum nauibus tres ad herma quod ẽ inter ſciathũ & magneſiã ncie myrmeca ꝓuectæ ſunt: quẽ locum ubi tenuere barbari lapideum illic titulũ impoſuere. Q ui eſt therma ſoluerũt ubi littus

Phœnix
fluuius
Athela
urbs
Thermo
pylarum
mons
Therma
lutra
Cythrus
Alpeni ui
cus
Thya
Praxinus
Trierar-
chus
Pythius
pugnator
Phorinus
Herma
Myrmeca

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu UAM im. A. Mickiewicza

oculos effugit cum omni classe nauigabant undecim diebus ex quo rex a therma discesse
Sepias rat inter se dissipatis: sed eos herma ducebat quod erat in traiectu fere scyris pamnorum
Castanea Hinc totum diem nauigantes barbari orā magnesiā tenuerunt super sepiadem & littus
urbs quod est inter urbē casthanæā & orā sepiadē. Ad hunc usq; locū atq; termopylas exors
malorū Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis quēadmodū ego supputando inuenio mil-
le ducētarū ac septē ex asia nauiū: in quibus a principio e singulis nationibus & erāt mi-
lia ducenta & quadraginta unū ac quadringenti Ducenos supputando uiros in singulis
& præter indigenas propugnatores addendo persaꝝ medorūq; ac sacorū tricenos epiba
tas. Reliquus aūt hic exercitus constabat ex triginta sex milibus ducentisq; ac decē. Adii
ciā huic & superiori numero eos qui sunt ex biremibus: in quarū singulis plures fecerim
Naualis octoginta potiusq̄ pauciores uiros. Quarū nauiū summa ut superius dictū est triū miliū
exercitus fuit. Ita in eis fuerint uirorum uiginti quatuor myriades idest ducenta & quadraginta mi
summa lia. Hæc igitur erat classis ex asia unius & quinquaginta myriadum uirorum in uniuersū
Peditatus & præterea septē milia sexcenti decem. Peditatus fuit decies septies centena milia. Equi-
summa tatus octoginta milia: quibus addo arabes qui camelos & pœnos qui currus agitabāt quæ
Xerxis ex facio uiginti milia quæ copiæ classiariæ & terrestres in summā redactæ fiunt ter & uicies
ercitus nu centena & præterea decē & septē milia sexcenti & decē. Has copias ex ipsa asia fuisse cō-
merus tractas dictū est præter seruitia quæ sequebantur: & eos qui in frumentariis uehebantur.
Huic omni enumerato exercitu adiiciendus ē ille ductus ex europa: de quo ex opinione
dicere oportet. Ii græci qui sunt e thracia ex insulis thraciæ obiacentibus attulerunt na-
ues centum uiginti: quarum uiri fūt trigīta quatuor milia. Terrestres copias attulere thra
ces: & pæones & heordi & botiæi & genus chalcidicū & brygi & pieres & macedones &
perræbi & æniēses: & dolopes: & magnetes: & achæi: & qui maritima thraciæ habitabāt
Harū nationū reor trecenta milia hoīum fuisse: quæ myriades illis asiaticis adiectæ fiūt
in sūmā uirorū pugnātiū ducentæ sexaginta quatuor & præterea mille sexcenti ac decem
Hoc tāto pugnatoꝝ numero nō pauciora sed plura fuisse arbitror quæ hos comitaban-
tur seruitia & eos q frumētariis in nauigiis erant & in aliis nauibus una cū militaribus ui
ris uehebantur: quos neq; plures neq; pauciores facio sed totidē. Ita æquati numero pu-
gnatoꝝ explebūt totidē myriadas fiētq; quingente & uiginti octo myriades & tria mi-
lia ducēti & uiginti uiri: quos Xerxes Darii duxit ad sepiadē usq; ad termopylas. Hic uni
uersus copiaꝝ xerxis numerus. Nā mulierū pinsentiū & pallacū & eunuchoꝝ numerum
nemo pro cōperto queat dicere: at ne īpedimētoꝝ quidē aliorūq; iumentorū sarcinario
rū neq; canū indicoꝝ exercitū comitātū præ multitudīe qsq̄ inire numerū possit. Quo
Frumenti minus miror ꝓditū esse fluēta quedā nō suppeditauisse. Magis miror unde tot myriadi-
numerus bus cibaria suppetierīt Nā subducta rōne cōperio si singuli quotidie singulas frumti chœ
die quo- nicas idest semodia nō āplius accepissent absumpta fuisse singulis diebus cētū milia me
ꝝ a xerxe dimnorū & trecētos ac quadraginta medimnos q singuli cōstāt e senis modiis haud an
cōsūptus numerando mulieres eunuchosq; & iumēta atq; canes. In quo exercitu cū tot uiroꝝ milia
Medini eēnt nemo aut specie aut magnitudine corporis erat q cū xerxe ipso posset cōtēdere tāq̄
Xerxis dignitas dignior q illud īperiū optineret. Nauales copiæ postq̄ e statiōe soluerūt ꝓuectæq; oram
terræ magnesiæ tenuerūt quæ ē inter urbē casthanæā & orā sepiadē primæ quæq; naues
ad terrā habuere stationē: aliæ deīceps in āchoris stetere ad octauū usq; ordinē intra ma
re ꝓcedētes utpote angustiore littore quā ut classē caperet: atq; ita per noctē stetere. Sub
Helleſpō ipsū uero diluculū ex sereno cælo & trāquillo cū mare efferuescēret: incidit in eā atrox tē
tia uentus pestas ac uehemēs uētus subsolanus quē helleſpōtiā nūcupāt: q circa illa loca habitabāt

Eũ uẽtũ q̃cũq; augeſcere aĩaduerterũt & q̃bus p cõditionẽ ſtatõiſ licuit. ii tẽpeſtatẽ p̃ue-
nerunt: reuulſiſq; nauibus ſeſe atq; illas incolumes p̃ſtiterũt. At quas naues uẽtus exterio
res nactus ẽ: eaꝫ alias ad loca quæ dicũtur ipni ideſt furni: quæ ſũt in peleo extulit alias ĩ
littus: alias in ipſã ſepiadẽ illiſit alias in urbẽ caſthanæã alias in melibœã expulit erat enĩ
intolerãda uis eius. Eníuero ferũtur atheniẽſes Boreã inuocaſſe ex oracuło alio quod eis
redditũ eſt: ut geneꝫ ſuũ ad ſibi opitulãdũ inuocarẽt. Habet aũt ut apud græcos ferẽ Bo
reas in matrimonio orythiã atticã Erichthei filiã. Ex hoc cõiugio (ut fama ẽ) atheniẽſes
inducti ſunt ad cõiectãdũ Boreã ſibi generũ eſſe: & dũ in calcide p̃ europa excubarẽt cũ
itelligerẽt auctũ iri tẽpeſtatẽ: iuocauere boreã cui prius ſacrificauerãt & orithyiã ut ſibi au
xilio eẽnt: & barbarorũ naues corrũperẽt: quẽadmodũ prius fecerãt circa athon. Nũ ob
id Boreas ingruerit in barbaros apud ſtationem agẽtes nõ queo dicere. Certe atheniẽſes
aiũt: & añ fuiſſe ſibi auxilio Boreã: & tũc illud effeciſſe: Atq; degreſſi illinc delubrum Bo
reæ extruxere ad amnẽ iliſſum. In hac q̃ pauciſſimas naues ii nõ pauciores quadringẽtis
piſſe aiũt: uiros quoq; inumerabiles ac uĩ pecuniaꝫ imẽſã. Vt Aminocli cratineo uiro ma
gneti maiorẽ in modũ fuerit fructuoſũ hoc naufragiũ: q̃ aliquãto poſt dũ cirta ſepiadẽ
humũ fodit multa pocula aurea eiecta multa argẽtea p̃cepit: Theſauroſq; p̃ſarũ ĩuenit af
fatiq; aliaꝫ ex auro reꝫ lucratus ẽ. & cũ alioqn nõ eſſet fortunatus e rebus repertitiis miri
fice ẽ ditatus. Nã fuit ei utilitas quædã ingrata ac doloris cã q̃ erat filiis orbatus. Nauium
aũt onerariarũ aliorũq; nauigiorũ quæ perierũt numerus iniri nõ põt. Vnde p̃fecti claſ-
ſis ueriti ne ſibi poſt acceptã calamitatẽ theſſali incurſaret: excelſũ ſibi uallũ e naufragiis
circũdederũt. Triduo enim tẽpeſtas p̃ſtitit. Q uarto tãdẽ die magi inciſiones faciẽdo &
ueneficiis incãtãdo uẽtũ ad hæc Thæti ac nereidibus ſacrificãdo tẽpeſtatẽ cõpeſcuerunt.
Siue aliter tẽpeſtas ipſa ſua ſpõte ceſſauit. Theti autem iõ magi ſacrificauere q̃ ab Ioni-
bus acceperãt Thetim ex eo loco raptã fuiſſe a Peleo: oẽmq; eã orã ſepiadẽ illius eẽ alia-
rũq; nereidũ. Et uẽtus q̃dẽ quarto die cõquieuit. Atq; græcis diurni ſui ſpeculatores ex
euboicis uerticibus decurrentes. Altero ab exorta tẽpeſtate die ĩdicarũt oĩa quæ circa nau
fragiũ cõtigerãt. Q uæ iſti ubi audiere fuſis prius liberatori Neptuno libamentis celerri
me rurſus ad artemiſiũ reuehũtur ſperãtes ſibi paucas aliquas naues fore contrarias. Ita
ad artemiſium p̃uecti iteꝫ ſtationẽ habuere ad tẽplũ Neptuni cognomine liberatoris:
q̃d nomẽ ab illis iditũ ad h̃ uſq; tp̃s p̃durat. Barbari poſteaq̃ uẽtus cõqeuit & fluctus cõ-
ſtrati ſunt reuulſis nauibus ad cõtinẽtẽ enauigabãt circũuehẽteſq; p̃mõtoriũ magneſiæ
rectũ curſum ĩ ſinũ q̃ ad pagaſæa fert tenebãt. In hoc magneſiæ ſinu locus quidã ẽ ĩ quo
ferũ Hercules cũ e naui argo aquatũ miſſus eſſet derelictus fuiſſe ab Iaſone atq; a-ſociis:
dũ in terrã colchidẽ ad uellus nauigarẽt. Illinc enim aquati in pelagus erãt abituri: eaq;
de re nomẽ loco ferũ eſſe aphetæ ideſt dimiſſæ. Hoc in loco xerxianæ naues ſtationẽ ha
buerũt: quaꝫ q̃ndecim quæ lõge ultimæ appellabãtur: p̃ſpectis græcorũ ad artemiſium
nauibus ratæ ſuas eſſe in mediũ earũ & ad hoſtes delatæ ſunt: quarũ dux erat Sandoces
Thamaſii Cumæ æolidis p̃fectus quẽ ante Darius ob hãc cãm captũ cruce affecerat: q̃ cũ
e regiiſ iudicibus eſſet iniquã ſentẽtiã ob pecuniã tulerat: Sed eius in cruce ſuſpẽſi Dari
us reputans plura peccatiſ eſſe beneficia in domũ regiã collata. Hoc reperiẽs agnoſcẽſq;
p̃perãtius ſe q̃ prudẽtius egiſſe hoĩem ſoluit. Ita reg̃ Dariũ elapſus ac uitæ reſtitutuſ tũc
in græcos delatus nõ iterũ erat elapſuruſ. Hos ad ſe curſum tenẽtes græci ubi uidere co-
gnito hoĩum terrore aggreſſi repẽte cepe. In quarũ nauiũ una captus ẽ Aridolis alabãdẽ
ſiũ q̃ ſunt in caria tyrãnus in altera Pẽthylus Demonoi dux paphius: q̃ e papho duode-
cim naues cõduxiſſet: amiſſis earũ undecim tẽpeſtate quæ ad ſepiadẽ extiterat cũ una q̃

Ipni. i. furni

Boreas Orithyia

Iliſſus flũs

Amino-cli fortu-na

Xerxes naues.

cccc. ſub-merſæ

Thetidis raptus a peleo

Hercules ab iaſonæ relictus

Apheta

Sandoceſ

Cuma

Aridolis

Alaban denſes

Penthy lus

ſuperabat tẽdẽs ad artemiſiũ captus eſt. Hos græci quæ uolebãt de xerxis exercitu ſciſcitati uinctos ad corinthiorũ Iſthmũ dimiſerũt. Cætera barbarorũ claſſis ꝑter ꝙndecim naues ꝙbus præfuiſſe Sãdocẽ dixi ad aphetas ꝓuenit. Xerxes cũ terreſtribus copiis ꝑ theſſaliã & achaiã iter faciẽs triduo euaſit in melienſes cum in theſſalia certamẽ curule feciſſet ſuas equas experiẽdi gratia: ꝙ illic optimas græcarũ equas eſſe audiebat. In eo certamine multo iferiores græce. Fluuiorũ ꝙ ſunt in theſſalia ſolus Onochonus potãti exercitui nõ ſuffecit. Xerxi ad littoralia achaiæ tẽdẽti ꝓductores ſui cũcta referre cupientes enarrabãt id quod de tẽplo Iouis aphiyſtii ab indigenis enarratũ. Athamãtẽ Aeoli filiũ inito cum Ino cõſilio necẽ Phryxo machinatũ. Deinde achæos ex oraculo tale certamẽ illius poſteris propoſuiſſe: ut qui eo genere maximus natu eſſet: huic aditu curiæ ideſt prytanei quã leitũ achæi uocant interdiceretur: ipſis excubias agentibus ſiqs adiſſet nõ prius adire poſſet ꝙ mactatus eſſet. Ita multos cũ iã mactãdi eſſent: eo metu in aliã profugiſſe regionẽ. Interiecto deinde tpe cũ reuerſi eſſent & in prytaneũ ingreſſi: ſi eſſent deprehẽſi toto corpore coronis coopto & cũ põpa eductos mactari cõſueſſe. Hoc poſteros Cytiſſori Phryxo geniti ob id pati quod cũ achæi expiationẽ loci faciẽtes ex oraculo Athamãtem Aeoli eſſent imolaturi: Cytiſſorus iſte e terra colchide ueniẽs illũ liberauit. Eoq; facto poſteris eius irã dei fuiſſe iectã. Hæc cũ audiſſet xerxes ubi ad lucũ affuit & ipſe ab eo abſtinuit & idẽ ſuis copiis ꝑerauit. Domũq; itẽ prognatorũ Athamãtis ac phanũ ueneratus ẽ. Hæc in theſſalia achaiaq; a ꝙbus locis proceſſit Xerxes in melidẽ iuxta maris ſinũ ubi totũ diẽ æſtus atq; reciprocatio fluctuũ fit huic ſinui circũiectus ẽ Locus cãpeſter alibi ſpatioſus alibi arctus admodũ. Et ipſi cãpo circũiecti mõtes editi atq; ĩacceſſi oẽm meliadẽ cigẽtes regionẽ ꝙ petræ thachiniæ nominãtur. Pria in ſinu urbs ab achaia euntibus ẽ anticyra: quã amnis ſperchius præterlabens ex ænienſibus in mare defluit: A quo alter amnis uiginti ferme ſtadiis abeſt: cui nomen iditũ ẽ dyras: quẽ fama ẽ emerſiſſe ad ferendã ardenti Herculi opem: Ab hoc totidem ſtadiorũ intercapedine alius ãnis eſt qui uocat melas: ideſt niger. Vnde urbs trechis ꝙnq; ſtadia abeſt ſita in ampliſſimo regionis ſpacio a mõtibus ad mare utpote duobus & uiginti milibus iugerũ planicie montis: q terrã trachaniã circũdat. Ad trachinis meridiẽ amphractus eſt ꝑ quẽ Aſopus circa radices mõtis defluit: ad cuius meridiem alius nõ magnus amnis eſt noie phœnix ex his mõtibus in aſopũ defluens. Iuxta phœnicem ãguſtiſſimũ uiæ eſt: Q uippe qua muro coartata modo plauſtrũ agi põt a flumie phœnice ad thermopylas ꝙndecim ſtadiorũ eſt iteruallũ: ĩ quo uicus eſt noie anthela: quẽ ꝓterfluens aſopus ĩ mare euoluit: & ei locus ſpacioſus eſt circũiectus: ubi tẽplũ Cereris Amphyctionidis extructũ uiſitur: & ſedilia ãphyctionibus & ip ſius amphyctionis delubrũ. Et xerxes qdẽ ın thrachinia melidis caſtra habebat Græci uero in trãſitu q locus a pleriſq; græcorũ uocat thermopylæ: ab indigenis aũt atq; accolis pylæ. Hæc erãt utrorũq; caſtrorũ loca Xerxe oibus quæ ad uẽtũ Boreã ſpectãt uſq; ad trachinẽ potito græcis ꝙ ꝑ hãc cõtinẽtẽ ad auſtrũ & meridiẽ ferũt tenẽtibus. Q ui hoc ĩ loco pſã græci operiebant. Hi fuere ſpartanorũ trecẽti armati: Tegeitarũ & mãtineorum mille totidẽ ex utriſq;. Ex orchomeno archadiæ cẽtũ uigiti: ex reliqua arcadia mille. Tot qdẽ ex arcadia. A corintho aũt quadringẽti. A phliũte ducẽti: & mycenoꝛ octogita. Hi pelopõneſo aderãt a boetiis: Theſpiẽſes ſeptingẽti: Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant locrenſes opuncii cum omni copia & phocenſium mille. Ipſi enim græci eos euocauerant miſſis nũciis qui dicerẽt ſe quidẽ ꝑcurſores aliorũ ueniſſe. Cæteros autem ſocios propediem expectari: tutelam uero malis eſſe in athenienſiũ præſidio æginetarũq;: & eorũ quibus res naualis iniuncta eſſet. Nec ſibi quippiã eẽ formidoloſũ. Nõ

Theſſalæ equæ Onochonus defecit xerxi

Aphlyſtius iuppiter

Athamas

Leitus

Prytaneus

Cytiſſorus

Thrachiniæ

Petræ

Anticyra

Spchius

Dyras flũs

Melas flũs

Threchis

Aſopus flũs

Phœnix flũs

Anthela uicus

Amphyction

Thermopylæ

Græci ad thermopylas

enī deū esse q bellū græciæ inferret: sed hominē. Nec mortalē quēpiā aut esse aut fore q ex quo natus est mali exors sit: & ut qsq; maximus est: ita ei deberi mala. Itaq; cū mortalis sit qui bellū inferat ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes in trachinem auxilio iere. Erant his cū alii duces suæ quisq; ciuitatis: tū uero penes quē summa īperii erat quem maxime admirabāt lacedæmonius Leonides Anaxandridæ: qui Leōtis: q Eurycratidæ: qui Anaxādri q Eurycratis: q Polydori: q Alcamenis: q Telecli: q Archelai: q Agesilai: q Doryssi: q Leobotis: q Echestrati: q Hagesis: q Eurysthenis: q Aristodemi: q Aristomachi: qui Cleodæi: q Hylli: q Herculis filius fuit adeptus ex inopinato regnū. Nā cū duo forent ei fratres natu maiores Cleomenes & Dorieus: aberat a cura regni adipiscendi. Verū Cleomene sine uirili sobole defuncto & Dorieo iam nō supstite: sed & ipso in sicilia uita fūcto: ita regnū ad Leōidē puēit: q Cleōbroto maior natu erat. Is enī nouissimus fuit Anaxādridæ liberoꝝ: habebatq; ī matrimonio Cleomenis filiā: q dū se ad thermopylas cōtulit: delegerat trecētos e primoribus uiros: & qbus filii erāt: assūpseratq; eos thebanos quoꝝ d nūero feci mētionē quoꝝ dux erat Leōtiades Eurymachi. Hac de cā Leōides dedit operā ut græcos sumeret solos: q eos maxime insimulabat: qa cū medis sentirēt. Euocabat igit eos ad bellū sciendi cupidus an una mitterēt auxilia: an ex pfesso adimerēt græciæ societatē. Sed illi aliud sentiētes tī auxilia miserūt. Eoꝝ q cū Leonida fuere primos miserūt spartiatæ: ut his inspectis laii socii in militiā pficiscerent: ne ue cū medis sentirēt si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis carniis (hæc enim sacra morabantur eos) relictis spartæ custodibus erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui etiā socii ad id agēdū itidē aīati: nā tēpus olympiadis in h negocia inciderat haud suspicati tā cito apud thermopylas bello decernendū pcursores miserant. Ita isti sibi faciēdū statuerāt. At ii græci q apud thermopylas erāt ubi ad īgressū psa aduētabat metu pculsi d decedēdo cōsultabant. Cæteri peloponnenses cēsebant faciendū ut reuersi in pelopōnesū Isthmi custodiā agerēt. Huic sententiæ cū infensi essent phocenses & locri: Leonides suadebat illic pstandū & nūcios ad accersendas subsidio ciuitates dimittendos tanq; se paucioribus q ut medoꝝ exercitū arcerēt. Hæc istis cōsultātibus Xerxes eqtē quēdā ad speculādū quot illi essent & qd agerent mittit. Audierat enī iā tū cū in thessalia esset eo loci cōtractā esse exiguā copiā eiusq; duces esse lacedæmonios atq; Leonidā e genere Herculis. Eques ubi ad stationē græcorum successit cōtēplat aspicitq; nō ille qdem oēs milites: nā eos q ītra muꝝ quem excitauerant excubabāt intueri nequibat: sed eos q extra muꝝ agebāt. Erāt āt eo tpe exterius manendi in lacedæmonioꝝ statiōe uices. Eos aīaduertit ptim se ludo gymnastico exercentes: Partim comā pectentes. Hæc cū admiratiōe ītuitus eoꝝ numero ac cæteris oībus plane cognitis p ociū sese recipit. Nemo enim illoꝝ īsequebat: sed hoīem magno cōtemptui habebāt. Regressus ad Xerxem cūcta q̄ ispexerat refert. Quæ xerxes audiens nō poterat cōiectare qdnā molirent tāq; quoad possent perituri pariter & hostem pdituri. Sed cum ridiculam rem sibi facere uiderentur: accersit ad se Demaratum Aristonis qui in exercitu erat quem ut uenit interrogauit horum singula cupiens nosse quid ab lacedæmoniis ageretur. Et ille audisti inquit antea me dum aduersus græciam proficiscerem de his uiris. Et cum audisses loquentem hæc quæ euentura prouidebam derisui habuisti. Quanq; mihi summū discrimen est aduersus te rex ueritatem tuenti: audias tamen nunc quoq; ueritatem. Hi uiri ad nobiscum pugnandum de ingressu uenere atq; hoc apparant. Nam ita sese apud eos habet consuetudo. Quotiens adire animæ periculum debent tunc capita comunt: quod scies si hos & qui spartæ manserunt subegeris: Nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim

Mali exors nemo esse pōt

Leōides rex

Cleōbrotus

Leontiades

Carnia

Lacedæmoniorꝝ militum cultus

nũc aduersus regnũ inter græca pulcherrimũ atq; uiros præstantissimos tendis. Xerxe qđ hæc eis admodũ incredibilia uideret quæ dicerẽtur interrogãte quo pacto tãtillæ copiæ cũ suis pugnaturæ essent: rursus inquit pro uano me ducas nisi hoc tibi ut ego aio usu uenerit. Hæc dicẽs tñ Xerxi nõ persuasit. Itaq; quatriduũ Xerxes supsedit ratus eos illinc fugã eẽ facturos. Quinto die cũ putaret impudẽtiã illoꝝ atq; temeritatẽ esse in pmanẽdo ira ꝑcitus: medos in eos ac cissios mittit imperans ut illos caperent uiuos: & ĩ cõspectũ suũ adducerẽt. Medi ubi facto ĩpetu in græcos impræssionẽ fecerũt multi cadebant aliisq; supuenientibus nihil tamẽ ꝓmouebant: & si uehemẽter ingruebant: Palã facientes cum aliis oĩbus tũ uero ipsi regi se quidẽ multos hoies esse: at paucos uiros. Fuit aũt hic pugnæ cõgressus interdiu. Post ubi medi se ægræ tutabant: tũ uero ipsi se subduxere: persæq; subeuntes excepere ii quos ĩmortales rex appellabat: quoꝝ dux erat Hydarnes tanq̃ facile hostem ꝓfligaturi. Vbi & hi cũ græcis cõgressi nihilominus q̃ medi ꝓficiebant: sed eodem modo pugnabant utpote longioribus hastis q̃ græci utẽtes & in locis angustis ubi nullus multitudinis erat usus. Ibi lacedæmonii dignã memoratu pugnã edebant cũ aliis in rebus ostẽtantes se perite inter imperitos pugnare: tũ uero q̃ quotiens terga uertebant conferti fugiebant. Quos barbari dũ fugientes cernerẽt cũ uociferatione & crepitu ingruebant. At græci rursus se cõuertentes aduersis pectoribus eos excipiebant & quãuis innumera multitudine ꝓsternebãt: Aliquo tñ illic ex ipsis ꝑtiatis occubuere. Persæ posteaq̃ & cateruatim & uniuersis copiis iter occupare conati: nihil tñ promouebant iterũ sese receperũt. Ferũ Xerxes cũ ad spectaculũ adesset in ipso cõgressu pugnandi ter e solio resiliisse q̃ uidelicet exercitu suo timeret. Postero die nihilo melius barbari præliati sunt. Nam ꝑerãtes fore ut illi qui pauci essent & saucii neqrent manus leuare ad pugnãdũ cũ cõflixissent eos græci excepere instructis ordinibus & in suo q̃sq; loco ac per nationes digesti: ꝑter phocẽses qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ ubi nihi aliud quam pridiæ agendum uident absedunt. Ibi regẽ ancipitem quodnam in re præsenti consilium capesseret: Epialtes Eurydemi allocuturus adiit tanq̃ magna aliqua re ab illo remuneradus indicauit ei tramitẽ q per montẽ ad thermopylas ferebat: quo factionẽ eoꝝ græcoꝝ qui illic erãt euertit. Is postea lacedæmoniorũ metu in thessaliam ꝓfugit: cuius ꝓfugi Pylagoræ ãphictyões apud pilæã cõgregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tẽpe ab Athenade uiro trachinio anticyræ. (Nã illuc redierat) interemptus est: quẽ & si ob aliã cãm q̃ ego in sequentibus reddã Athenades hic interemit: nihilo tñ secius ab lacedæmoniis præmio affectus est. Hunc in modũ Epialtes postea ĩteriit. Est & alia quæ fertur fama. Onetẽ Phanagoræ uiꝝ carystiũ & Copridalũ anticyrensem fuisse: qui ea dixerint regi & circũ mõtẽ persas deduxisse: quod apud me ꝓrsus fide caret. Nã hinc licet cõiectemus primũ q̃ græcoꝝ Pilagoræ nõ Onetæ & Copridali sed Epialtæ thrachinii caput pecunia licitati sunt: q̃ scilicet eũ compertissimum haberent. Deinde q̃ Epialtem ob hanc causam scimus se fuga proripuisse. Postremo q̃ Onetes qui non erat meliensis ita demũ tramittem illum nouisset si in ea regiõe permultũ diuersatus fuisset. Ideoq; Epialtæ culpã ascribo q̃ persas ꝑ mõtem circunduxit & ad tramitem perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes se cõfecturum ꝓpondebat probans ac maiorem in modum lætus sine morã Hydarnẽ cũ iis q̃bus ꝑerat copiis misit. Ille circa lucernaꝝ incẽsiõem ideſt sub crepusculũ e castris profectus est: & tramitẽ igressus & quẽ tramitẽ indigenæ meliẽses uestigauerũt eoq; inuestigato thessalos deduxere aduersus phocenses eo tẽpe quo phocẽses intersepto muris trãsitu ad arcendũ bellũ in præsidio erãt extrinsecus nihil admodũ ꝑseptus trãsitus erat: cũ nihil esset utilis melienſibus. Etenim sic sese habet ille callis. Ab asopo fluuio qui per montis

Medi ĩ lacedæmones

Epialtes xerxi indicauit tramittẽ ad thermopylas

Athenades

meat anfractum incipit: cui monti ac uiæ idem nomen est inditum anapæa. Hæc anapæa per dorsum montis extenta desinit iuxta alpenum urbem: quæ prima est ex locridibus melienses uersus ac iuxta lapidem noīe melampygon idest nigrum fontem: ac iuxta cercopon hedras hoc est maliciosorum sedes: ubi angustissimus callis est. Hac uia atq; ita se habente persæ asopum transmittentes iter tota nocte fecerunt a dextra œteos montes ad sinistram terram trachiniorum habentes: ac sub exortum auroræ in cacumen montis euaserunt: quo in loco sicut superius ostensum est mille phocensium armatorum præsidium excubabat: tum ad suam terram: tum ad uiam tutandam. Nam transitus inferior a quibus dictum est custodiebatur q̄ eam per montem uiam ultro ab Leonide acceptā obsidebant: qui hoc modo persas ascendisse animaduerterunt. Cum eos illi toto monte cōscendendo propter frequētiam quercuū latuissent: tamen edito multo strepitu (ut res postulat) frondium subter pedes costratarum (erat enim cæli tranquillitas) phocenses recurrerunt & dum sibi arma induunt confestim barbari affuere: qui cōspicati uiros arma sibi circūdantes obstupuere. Quippe qui ut in exercitu asseueratum fuerat neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes perterritus ne phocenses lacedæmonii forent: Epialtē perconctatus est quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus persas tāquā in aciē īstruxit. Quorum missilibus multis crebrisq; phocenses cum ferirentur fugam fecerūt in uerticem montis gnari aduersum se ab initio illos uenisse: & se præparabant tanq̄ perditi. Ita isti sentiebant. Verum eis spretis ii qui circa Epialtem & Hydarnem erant persæ rapidi de monte descendunt: At iis græcis qui apud thermopylas erunt primum uates Megistias extis inspectis indicauit mortem illis pariter & sibi impendere. Deinde trāsfugæ notum fecere persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tēpus tertio loco significauere speculatores diurni q a uerticibus mōtis decurrerūt iā die illucescente. Hic īter se cōsultātes græci sententiis discrepabant. Alii enī stationē nō deserēdā suadebāt. Alii id dissuadētes cōtēdebant. Ita dissidētiū partim abscedūt: dilapsiq; in suā quisq; urbē se recipiūt: ꝑtim q cū Leonide erat ad illic ꝑstandū se accingūt. Fert' aūt ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse de illoꝝ uita solicitus. Se uero & spartiatas q adessēt nō facturos e sua dignitate si stationē desererēt: ad quā tutādā ab initio uenissent. Ceteꝝ ego magis illi opiniōi accedo: Leonidē posteaq̄ aīaduertit socios ignauos: & inuitos esse ad periculū subeūdū ueniā eis abeūdi dedisse: sibi uero decedere inhonestū putasse: permanēti aūt illic ingentē gloriā futurā: & spartæ nūq̄ defuturā felicitatē sperasse. Si quidē iā inde ab initio moti belli spartiatis a Pythia reditū erat oraculū fore ut aut sparta euerteret' a barbaris. Aut rex eius occūberet: qd' oraculū hexametris illa uersibus reddidit in hæc uerba. Vobis ampliuagæ colitis q mœnia spartæ: Aut urbs clara dabit ꝑsa uictore ruinā: Aut si nō erit hoc oriūdus ab Hercule qdā Flebit' extinctus rex in lacedæmonis ora. Nā neq; taurorū neq; uim feret ille leonū: Sed iouis & cuius reor haud tolerabile robur. Alterutrum donec passim discerpserit hoꝝ. Hæc reputantē Leonidē cupidūq; gloriæ cōparādæ crediderim solum ex spartiatis remisisse socios potiusq̄ illos q abierūt in sentētiis dissidētes tā deformiter abisse. Cui rei nō minimo id mihi testimonio est. Vatē Megistiā huius expeditiōis comitē q ferebat' acarnas esse: & a Melāpode oriūdus p̄locutū ex extis ea q̄ erant euētura: eūdēq; cū ꝓpalā a Leonide dimitteret' ne secū periret tñ abscedere noluisse: filiū modo q ei unicus erat una militātē missum fecisse. Ita socii quos Leonides remittebat ei obtēperātes abiere Thespienses tm̄ atq; thebani ꝑstitere cū lacedæmōiis. Thebani qdē inuiti ac nolētes qppe quos Leōides loco obsidū destinebat. Thespiēses uero libētissimi q negauerūt se Leonida & q cū eo erāt desertis abscessuros: Permanētesq; una cū illo occubuerūt: quoꝝ dux

Thermopylarum callis
Anapæa
Alpenus
Megistias
Leonides
Spartiatarum oraculum
Megistias

Demophilus

erat Demophilus Diadromei. Xerxes ſub exortum ſolis libaminibus factis tantiſper moratus dum tempus eſſet quo forum ſolet maxime frequens eſſe hominibus e caſtris mouit. Etenim ita ab epialta erat mandatum. Nam deſcenſus a monte compendiarius magis ac breuioris multo ſpacii quam circuitus montis atq; aſcenſus. Barbari qui circa Xerxem erant ad Leonidem & ad græcos qui cum eo erant acceſſere: & iſti tanquam ad necem iam multomagis quã a principio fecerant progreſſi ſunt ad fauces introitus laxiores. Nam munitiones muri eos tutabantur & cum ſuperioribus diebus in loca arctiora ꝓdeuntes dimicaſſent: tũc extra anguſtias facto concurſu permulti barbarorum cadebant. Nam duces a tergo ſui quiſq; agminis uerberibus quæ geſtabant unumquenq; cedebant aſſidue ad procedendum adhortantes: Multi eorum in mare decidentes: abſumebantur. Multo plures inuicem uiui proculcabantur cum nulla prætereuntis ratio haberetur. Cũq; ſcirent impendere ſibi necem ab iis qui montem circuirẽt: quod roboris habebant id oẽ in barbaros oſtendebant ingruentes ac ſeſe intrudentes. Quorum pleriſq; cum iam lanceæ difractæ eſſent nonnulli gladiis perſas obtruncarent: tũc Leonidas in hoc labore cecidit nauata ſtrẽnuiſſime opera & cum eo alii inſignes ſpartani: quorum ego tanquam ſtrennuorum uirorum nomina audiui. Et quidem trecentorum omnium perſarum quoq; illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres: tum uero duo Darii filii Abrocomees & Hyperantes: quos Darius ex Phratagima Atarnis filia tulerat. Atarnes autem Darii regis frater Hyſtaſpiſq; Arſamei filius: qui dum Dario filiam nuptum dedit omnem inſuper ei domum tradidit ut; qui eſſet unicæ pater. Hi duo Xerxis fratres ſuper cadauer Leonidæ pugnantes occubuere adeo uehementi perſarum lacedæmoniorumq; cõflictu: ut græci ter hoſtibus in fugam uerſis cadauer Leonidæ uirtute ſubtraxerint: & eo uſq; pſtiterint: dum ii qui cum epialtæ erant affuere: quos ubi audiere græci tum uero pugnandi ardor immutatus eſt. Nam ad anguſtias uiæ ſeſe recepere: & introgreſſi murum tumulum quendam occupantes addenſati inſedere cuncti præter thebanos. Eſt autem tumulus in ingreſſu ubi nũc ſuper Lonidem ſtat lapideus leo. Hoc in loco defenſantibus ſeſe gladiis quia adhuc eis ſupererant barbari circũfunduntur: & manibus & uocibus incenſſentes. Alii ex aduerſo urgentes & munitionem muri ſubruentes. Alii undiq; circumuenientes circumſtanteſq; lacedæmoniorum atq; theſpienſium cum tales extiterint præſtantiſſimus tamen extitiſſe fertur Dieneces ſpartanus: quem anteq̃ cum medis cõfligeretur: hoc dixiſſe aiunt: cũ a quodam trachinio audiſſet barbaros præ multitudine ſagittarũ quas emitterent ſolem obducere: tantam eorum eſſe copiam adeo non expauefactus eſt: ut; parui faciens medorum turbam reſponderit. Omnia ſi bona trachinium hoſpitem nũciare ſi medi Solẽ obducerent ſe ſub umbra cum illis non in ſole pugnaturos. Hæc & alia huiuſmodi dicta memoratu digna aiũt Dienecem lacedæmoniũ reliquiſſe. Scd'm hũc e lacedæmoniis duo fratres ꝑſtantiſſimi ferũt fuiſſe Alpheus & Macron Orſiphanto geniti e theſpiẽſibus dythyranibus Harmatidei: His eo loci ubi ceciderũt ſepultis & iis q priuſquã ſocii a Leonide remiſſi ſunt occubuerant: epigrammata his uerbis inſcripta ſunt.

Leonidæ mors

Abrocões Hyperãtes

Phratagima

Atarnes

Dieneces ꝑſtãtiſſimus

Alpheus Macron

Epigrammata

Terdecies cẽtũ hic certarunt milibus olim Epeloponneſo bis modo mille uiri. Hæc uniuerſis ſuperſcripta ſunt. Illa peculiariter ſpartiatis. Nos lacedæmoniis refer hic peregrine iacẽtes Exhibito illoꝝ uocibus obſeqo. Hoc epigrãma iſcriptũ eſt lacedæmõiis illud uati. Nobilis hoc buſtũ ẽ medi occidere Megiſtæ Spchiũ ad fluuiũ nõ ſed inultus obit. Quiuates obitũ q̃uis ꝑſciret adeſſe Spartæ haud ſuſtinuit deſeruiſſe duces. Quihos epigrammatis & cippis exornarunt. Amphictyones fuere præter epigramma uatis Megiſtæ. Qd Simonides Leoprepis filius propter hominis familiaritatem inſcripſit. Ex his trecenti,

duo Eurytus &Aristodemus feruntur ob extremam lippitudinem e castris ab Leonida remissi: & in alpenis decubuisse: & communicato inter se consilio cum liceret aut salutem sibi parere spartam uersus: aut si reuerti recusarent una cum aliis occumbere in neutro horum quæ licebat eis facere inter se conueniisse: sed cum sententiis discreparent: Aristodemus quidem præ ignauia remansisse. Eurytus uero audita persarum circuitione petisse arma: seq; eis indutum iussisse seruum ut ad pugnantes deduceret. Ille ubi deduxit fugæ se mandauisse. Hic dato in agmen impetu occubuisse. Quod si uel Aristodemus solus redire spartam neglexisset: aut si ambo reduces fuissent: uidentur mihi spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse. Nũc altero eorum extincto in hunc qui habens eandem occũbendi occasionem: tamen occumbere noluerit: necessario debuisse magnopere irasci. Quidã hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse spartã aiũt. Alii enim cum ab exercitu pro nũcio mitteretur & posset pugnæ quæ fiebat adesse: tamẽ recusasse: sed moratum in uia fuisse superstitem: sociumq; eius qui una mittebatur in pugnam profectum oppetisse. Aristodemus lacedæmonem regressus probro & ignominia notatus est: probro quod eum nemo neq; igni neq; alloquio impertiuit: Ignominia qđ Aristodemus fugax appellatus est. Verũ hic oẽm sibi obiectam culpam ĩ pugna apud plateas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdem trecentis superfuisse in thessaliam pro nũcio missus: cui nomen erat Pantite. Sed spartam reuersus cum opprobrio esset sese strangulasse. Thebani quorum dux erat Leontides ui retenti aduersus regis copias tamen a partibus græcorum e quibus erant dimicauerunt. At ubi res persarum superiores eẽ animaduerterunt: ibi a græcis qui cum fuerant ad tumulum ire properantibus se dissociantes manus ad barbaros protenderunt: ad eosq; propius accesserunt referentes quod uerissimum erat sese cum medis sensisse: terramq; & aquam regi inter primos dedisse: ac ui coactos ad thermopylas uenisse: & a culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes quorum etiam thessalos testes habebant seruati sunt: non tamen usq; quaq; fortunati. Nam barbari qui eos cepere aliquot ut accedebant obtruncauerunt: pluribus iussu Xerxis regias notas inusserunt a duce Leontida exorsi: Cuius filium Eurymachum postea platæenses quadringentorum thebanorum ducem quod urbem ipsoꝝ occupasset interemere. Hunc quidem in modum græci ad thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit hinc orsus: Demarate uiꝝ te bonum esse indicio ueritatis experior. Quæ enim dixisti ea omnia perinde euenere. Nunc hoc mihi pandito quotnam sunt lacedæmonii quot ue eorum tales in re bellica an & uniuersi. Cui Demaratus multitudo rex inquit lacedæmoniorum omnium magna ẽ & ciuitates multæ. Quod autem discere uis a me scies. Est in lacedæmõe urbs sparta octo milium ferme uirorum: qui omnes his qui hic pugnauere sunt similes: Cæteri lacedæmoniis nõ illi quidem similes: sed tñ uiri sunt strennui. Ad hunc Xerxes Demarate inquit agedum expone quo pacto hos uiros minima cum difficultate subigamus. Tu nãq; calles quo tẽdãt eoꝝ cõsilia utpote quorũ rex fuisti. Cui Demaratus: Tum cum inquit me rex libenter consulas æquum est me tibi quod optimũ sit expromere id quod uis hoc pacto fiet: si trecentas naues cum suis ppugnatoribus in orã lacedæmonẽ mittas. Adiacet autem illi insula noĩe cythera: q̃ obrui mari q̃ extare cõducibilius esse lacedæmoniis Chilon aiebat uir apud nos sapiẽtissimus uidelicet expectãs semper ab ea aliquid tale futurum: quale nunc ego expono. Non ille quidem tuã classem præuidens sed quancunq; similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui lacedæmonios territẽt. Ita illi domestico occupati bello neq; tibi erunt infesti neq; cæteræ græciæ cum a tuis pedestribus copiis expugnabitur auxilia ferent. Subacta reliqua græcia

Eurytus Aristodemus

Pãtita Leõtides

Eurymachus

Lacedæmon Sparta

Cythera insula

Laconici per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris hoc fore expecta. Est peloponnē-
si arctus Isthmus: quo in loco pelopōnensibus omnibus coactis alia tibi prælia superiori
bus atrociora futura prospicio. At si illud feceris & isthmus hic citra prælium & cætere ci-
uitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes Xerxis frater classis præfectus cum ei
colloquio interesset: ueritus ne Xerxes ad id agendū induceretur: Animaduerto inquit te
Græcorū mores rex uerba admittere uiri qui tibi prospere agenti inuidet. Aut etiam res tuas prodit. His
enim moribus uti græci gaudent: ut & fortunato inuideant: & meliorem oderint. Quod
si e præsenti conditione cum naues quadringentæ naufragiū fecerint trecentas alias e cæ
tera classe miseris ad obeundā peloponnesum: profecto fiēt nobis aduersarii pares ad de
certandū. At si coniūcta classis fuerit: inoppugnabilis reddetur: & ante omnia nobis illi
impares erunt: simulq; omnis exercitus nauticus terrestri & inuicem terrestris una iter fa
ciens nautico erit auxilio. Quos si distraxeris: neq; tu illis usui eris neq; illi tibi. Tu uero
tua ipsius bene constitueris: si aduersariorū res apud te non agitaueris. Hic illi bellū sistēt
hæc agent tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibi ipsis prospiciēdum sufficiunt: & nos
itidē ad prospicendū nobis. Quod si lacedæmonii aduersus persas in pugnam ibunt: im-
pendentem sibi cladem haud quaquā deuitabunt: Ad hæc subiiciens Xerxes recte inquit
Achæmenes mihi uideris dicere quod & faciā Demaratus quod optimum ille quidem mihi
sperat esse id suadet: eius tamen sententia a tua superatur. Neque uero illud admitto eum
nolle rebus meis bene consultum: ut ex iis quæ antea ab hoc dicta sunt & ex ipsa re con-
iecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet eumque male
odit: cum tamen patrio solo nihil eodem consultante quod optimum sibi uidetur suadet
nihil procul abfuerit a uirtute: quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna
utenti omnium est beniuolentissimus: eiq; consultanti optime consulit. Quapropter ab
insectatione qua in Demaratum uteris hospitem meum: Post hac abstinere te iubeo.
Leonidæ crux Hæc Xerxes locutus inter cæsos transiit ubi erat Leonides: quem cum audisset lacedæmo
miorum regem eundemq; ducem esse: iussit abscisō capite in crucem tolli. Vt mihi cum
aliis multis indiciis: tum hoc præcipue manifestum sit regem Xerxem maxime omnium
excanduisse in Leonidam uiuente. Nam alioquin nunquā in defunctum hoc genere de-
liquisset: cum ex omnibus quos ego noui hominibus persæ soleant uiros in re militari p̄
stantiores honore afficere. Illi quibus imperatum erat id executi sunt. Redeo ad eam nar
rationem unde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regem aduersus græciam tende-
re acceperunt: atq; ita delphos ad oraculum miserunt. Vbi responsum est id redditum: cu
ius pauloante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristōis
qui profugit ad medos non ille quidem lacedæmoniis beniuolus: ut & ego arbitror & rō
dictat: tamen hoc fecit siue in hoc bene illis consultum uellet: ut coniectare licet siue q; in
sultaret. Nam posteaquam xerxes statuit aduersus greciam sumere expeditionem: Id De-
maratus qui susis erat cū accepisset: censuit græcis esse indicandum: sed cū aliter nequiret
quippe periculosum erat ne deprehenderetur: hanc rem commentus est. Sumptis duarū
tabellarum pugillaribus cæram illinc eradit. Deinde in eorum ligno consilium regis exa-
Litterarū astutia rat. Quod litteris exaratum rursus cæra inducit: ne quid negocii apud uiarum custodes
exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui ubi lacedæmonē allati sunt: non poterant eos
lacedæmonii interpretari anteq̄ (ut ego accipio) Cleomenis filia eademq; Leonidæ uxor
Gorgo illos admonuit ipsam rem interpretata iubens cæram affringi. fore enim ut litte
ras in ligno reperirent. Ita ei auscultantes lacedæmonii litteras repertas relegerūt: easq; de
inde ad græcos dimiserunt.

Herodoti Halicarnasei Historiarum Liber Octauus

Vrania

Tq; hæc qdē ita gesta dicūtur eē. Græci autem quibus res classiaria delegata erat hi fuere. Athenienses qui naues centum uiginti septē præbuere iunctis sibi platæensibus: qui &si rei nauticæ inexperti: nō strenue alacriterq; pro se illoꝝ naues armauerāt: Corinthii qui attulere naues quadraginta: Megarenses qui uiginti: Chalcidenses totidem sibi ab athenienſibus præbitas armauerūt: Aeginetæ undeuiginti: Sicyonii duodecim: Lacedæmonii decem: Epidaurii octo Eretriēses septē: Troezenii quinq;: Scyrienses duas: Chii totidem cū totidem pentecōteris ideſt nauigiis quinquagenū remoꝝ: quibus auxiliares erant locri opuntii cū septem pēconteris. Hæ naues ad artemisium in statione erāt: quaꝝ quot quinq; attulerūt mihi dictū est. Vniuersaꝝ uero præter pentecōteros ad artemisiū coactaꝝ numerus fuit ducētaꝝ septuaginta unius. His ducem penes quem summa imperii esset spartiatæ præbuerūt Eurybiadis. Nā socii negauerūt se nisi lacon esset imperator secuturos esse athenienses ducto res: sed exercitū q futurus erat soluturos. Etenim iā inde ab initio anteq̄ in siciliam ad societatē ineundā mitteret: agitatū sermonibus erat tanq̄ expediret rem nauticā athenienſibus permittere. Cæterum recusantibus sociis cessere athenienses: quod magni facerent græciam supereſſe: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent recte sentientes. Nam inteſtina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur: quanto bellum deterius est pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes non repugnandum putauerunt: sed tantisper concedēdū: quoad magnopere illis indigebant quemadmodum cōstituerāt. Si qdem posteaq̄ expulso persa iam de illius terra diiudicabant: superbiā Pausaniæ causati lacedæmonios ducatu abdicauerūt. Veꝝ hæc posterius gesta sūt. Tūc autem ii græci qui ad artemisiū se cōtulerāt: ubi uiderūt & multū nauiū ad aphetas esse cōtractū: & oia plena exercitu hostili: perculsi metu q; præter opinionem suā expectationemq; res barbarorū succederēt: cōsultabant de facienda fuga ex artemisio interiorem in græciam. Quoꝝ consultatiōe cognita: Euboi obsecrabant Eurybiadem: ut aliquātulum temporis præstolaretur usq; dū ipsi liberos atq; domesticos subducerent. Vbi nō persuadent ad ducem athenienſiū Themistoclem trāsgressi paciscūtur cum eo triginta talentis: ut tādiu ante euboiam perstaret: donec pugna nauali decerneret. Themistocles hac rōne græcos retinuit. Eurybiadem ex hac tanq̄ ex sua ipsius pecunia qnq; talentis īpertit. Hoc persuaſo Adimantū Ocyti corinthiorū ducem qui solus reluctabat negāſ se permansurū: sed ab artemisio ꝓfectuꝝ ita allocutus est iureiurādo interposito tu uero haud quaq̄ nos deseres quem ego maioribus donabo muneribus: q̄ quæ rex medoꝝ tibi mitteret socios deserenti. Hæc locutus statim ad nauem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis pecunia corruptis cū eubois gratificatus est Themistocles: tū reliquū pecuniæ quā acceperat lucrifecit. q̄ eū interuertisse ideo latuit: q acceperāt: q; putabant eam ab athenienſibus ad hoc ipsum ꝓfectā eē. Ita in euboia pstitere ac pliū fecere: qd ita gestū est. Barbari cū ad aphetas circa diluculū ueniſſent. Cūq; id qd etiā ante audierant cernerent: Paucas græcorū naues ad artemisiū stationem habere libidine tenebant aggrediendi si forte eos interciperent. Cæteꝝ ex aduerso inuadendū nō uidebat ne se cōspectis obuiā tendentibus græci fugā capesserent: noxq; fugientes exciperet. Sed euenire oportebat ut hi effugerent: & illorū insidiatiū ne sacrificolus qdem euaderet. Igit ad hanc rem transigendā hoc sunt machinati duocentas ex oibus nauibus delectas extra scythum circumagunt iuxta Capharea & Gerestum

Athenien-
siū naues

Pētecōte-
ri

Euribias

Seditio in-
teſtina

Themi-
stocles

Adiman-
tus

ad Euripum: ne circũuehentes Euboiã ab hoste cernerent: sed eum circũuenirent ducẽtis quidẽ nauibus quæ hac irent uiã quæ retro ferebat obsepientibus. Reliqua uero classe ex aduerso ingruente. Hoc capto consilio quas cõstituerant naues miserũt nõ hũtes i aio ipsi eo die græcos adoriri: nec priusq̃ signũ qd' conuenerat cũ iis q circũuehebantur: ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circũmissis nauibus reliquaꝝ apud aphetas numerũ imbant. In qbus recensendis dũ occupati sunt: Scyllias quidam sicyonius: qui iisdem in castris erat olim ea tẽpestate hoim optimus urinantor: qui etiã in naufragio ad peliũ facto multũ pecuniã persis seruauit: multa & sibi lucratus est. Hic Scyllias iã pridẽ in aio habuerat ad græcos trãsire: sed cũ ad eã diẽ nõ fuisset nactus occasionẽ: tũc ad græcos trãsfugit sed icertũ quonã modo illinc trãsierit. Demiror tñ si ueꝝ est qd' refertur. Referẽ enĩ cũ ex aphetis mare subiesset: nõ prius extitisse q̃ ad artemisiũ puenit. Octoginta ferme maris emensus. De hoc uiro & alia memorant' partim mendaciis similia: partim uera: de quo mihi ea probat' opinio eũ nauigio ad artemisiũ peruenisse. Is ubi eo peruenit: græcos certiores fecit & naufragii facti & nauiũ ad circũeundã Euboiam dimissaꝝ. Hoc illi audito inter se collocuti sũt. & cũ multæ essent sententiæ dictæ illa euicit ut eũ diem illic manerẽtur: & in statione pstaret': dehinc media nocte soluentes proficiscerent': & classi hostium quæ circumageret' occurrerent. Post hæc ubi nemo se ex aduerso fert obseruato diei crepusculo: ipsi ferũtur in barbaros aio experiundæ fortunæ cũ in pugnãdo: tũ in perrũpendo. Quos xerxiani milites ducesq̃ paucis cũ nauibus uenientes in se conspicati magnæ hoc illis dementiæ dantes & ipsi naues educũt: sperantes facile a se illos iri interceptum. Mento sane sperantes quod uiderent paucas esse græcorum naues: suas uero multo plures atq̃ uelociores. Itaq̃ præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tñ qui cum græcis bene uolebant inniti militabant: magnæ calamitatis loco ducentes q̃ uiderent circũueniri illos: quorũ neminẽ aiaduerterent esse rediturũ. Adeo enim infirma res græcorũ esse uidebat'. At ii Iones quibus id qd' fiebat uoluptati erat. pro se quisq̃ annitebat': ut ipse primus aliqua naui athenienſiũ capta donũ ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de athenienſibus sermo atq̃ respectus. Græci ubi eis signum datum est primũ cõuersis in barbaros proris: puppes in mediũ coegerũt. Deinde secũdo signo dato opus capessunt: q̃q̃ in exiguo spatio deprehensi: & a fronte mox triginta barbarorũ naues excipiũt: in qbus & Philaonẽ Cherſis filiũ Gorgi ſalaminiorũ regis germanũ: & in eo exercitu uirũ eximiũ. Græcoꝝ aũt primus nauẽ hostiũ cepit ur athenienſis Lycomedes Aeschrei: idẽq̃ palmã rei bñ gestæ rettulit. In hac pugna cũ inuicem nũc hi: nũc illi superiores essent: Interuentu noctis direpti sunt: & græci quidẽ ad artemisiũ reuecti: barbari uero ad aphetas multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prælio solus e græcis qui cũ rege erant Antidorus Lemnius ad græcos transfugit: qui athenienſes ob eam rẽ tractu soli in ſalamine donarũt. Vbi nox affuit. Erat aũt anni tẽpus mediæ æstatis immensa uisaq̃rũ extitit per totã noctẽ: & dira tonitrua a pelio. Cadauera quoq̃ ac naufragia ad aphetas efferebant' circa nauiũ ꝓras excipiebant': & remoꝝ palmulas pturbabant. Hæc audiẽtes q illic erãt milites metu cõsternebantur credentes se esse utiq̃ perituros: ut q in tñ malorũ deuenissent: Quippe quos anteq̃ respirassent e naufragio & tẽpestate: q̃ ad pelion extiterat: excepisset atrox pugna naualis. expugna nauali uehemens iber: & ualidi aquaꝝ in mare discursus: ac dira tonitrua. Et istis quidẽ huiusmodi nox contigit. At iis quibus negocium datum erat ut euboiam circuirent quamquam eadem nox tamen multo etiam atrocior est tanto quidem quanto maius est quod eos dum in pelago ferrentur inuasit: & tristis exitus fuit. Vt enim eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adorta est: cum

Scyllias urinator

Philaon Lycomedes

Antidorus

essent ad concaua euboiæ ac flatu ferrentur ignari qua efferebantur ad petras impinge-
bant: & id oē adeo fiebat quo græcæ classi par redderet id nauiū quod superat: nec mul
to plus foret. Atq; hi quidē circa euboiæ cōcaua periere. Barbari uero q apud aphetas erāt
ubi ipsis libentibus dies illuxit: naues suas stabilierunt satis habentes cū male rē gessissent
qetē agere in pñs. At græcis auxilio tres & quinquaginta naues atticæ supuenere: quæ suo
aduentu illis tū aīm addiderūt: tū nūciū attulerūt eos barbaros qui euboiam circūuehebā
tur tēpestate illa q̄ extiterat cunctos interisse. Itaq; græci eadem qua pridie obseruata ho-
ra ꝓuecti naues cilicū inuasere. Quas ubi corrupere & nox aduenit: iterum se ad artemi-
siū receperūt. Tertio die barbaroꝝ duces tū indigne ferētes a tantula se classe uexari: tū a
Xerxe suppliciū timentes: nō expectandū sibi amplius censuerūt: ut græci priores pugnā
capesserent: sed instructas naues circa meridiem eduxerūt. Cōtigit aūt ut per hos eosdem
dies & hæc naualia ꝑlia & illa in thermopylas terrestria gererentur. Erat autem oē certamē
his in mari de eurypo quēadmodū illis q cū Leonida erāt de transitu arcendo: græci qdē
sese adhortabant: ne barbaros intrare græciam sinerēt. Barbari uero ut græcoꝝ copiis ꝓ
fligatis transitu potirentur. Procedent exercianorum classe in aciem ordinata: tum
græci se apud arte xerxiamisium immotos tenerent: tunc eos barbari ut conpræhen-
derent lunata classe circumdabant. Ibi græci ex aduerso ꝓdeūtes cōflixere. Qua in pu
gna pari marte pugnatū est. Nā xerxiana classis præ magnitudine & copia ipsa in se inci-
debat perturbatis nauibus & mutuo incursantibus resistebat tū neq; cedebat. Indigna enī
res uidebat a paucis nauibus in fugā conuerti. Itaq; multæ græcoꝝ naues interibant: mul
ti etiā uiri: sed multo plures barbarorū & naues & uiri atq; ita dimicantes utriq; ab alteris
abscessere. Hoc ī prælio xerxianos inter milites optimam ægyptii nauauerūt operā cum
aliis magnis editis operibus: tū hoc q; quinq; græcas naues cū ipsis ꝓpugnatoribus cæpe:
E græcis eo die ꝑstantissimi extitere athenienses: & inter atheniēses Clinias Alcibiadis fi Clynias
lius: qui domestico sumptu ac ꝓpria naui cū ducentis uiris militabat. Vbi utriq; libenter Alcybia-
in diuersum abiere: ad suas stationes sese recepere. Græci dirempto prælio reuecti: & si cæ dis
soꝝ corporibus ac naufragiis potiti erāt: tñ q; male affecti essent: præcipueq; athenienses
quoꝝ dimidiū nauiū uulneratū erat de fugiēdo in ulteriora græciæ deliberabant. Themi
stocles reputās si ab amicitia barbari Iones & cares abduceret fieri posse: ut reliquos supa
rent. Dū euboi pecora ad mare ꝓpellūt: illuc duces cōtraxit: eisq; dixit se astutiā quādam
habere qua speraret optimos quosq; sociorū ab rege abductū iri. Hactenus rē enudauit:
addiditq; ad eā trāsigēdā hoc ab illis agendū esse: ut euboicorū pecorū quātū uellet q̄sq;
mactaret. Satius enim eē suoꝝ copiis illis potiri q̄ hostē: ac monuit ut suis quisq; popula
ribus ꝑciperet ignē accenderet: sibi aūt de discessu sub tēpus opportunū curæ fore ut sine
noxa abirēt. Hoc illis ꝓbatū cū esset accēsis ignibus ad pecora est itū. Nā euboi contēpto
Bacidis oraculo tāq̄ nihil dicēte neq; exportauerāt q̄q̄ neq; ĩportauerāt uelut ipēdēte eis Bacidis
bello. res sibi quoq; ipis obscuras effecerant: ita enim habebat de his oraculū Bacidis. Dū oraculum
iuga barbaricus canabacea iactat in æquor Euboia capræ metentes fac ꝓcul absint. His
uersibus cū nihil illi niterentur tā & si mala tū aderant tū impendebāt: fiebat ut in pleris-
q; aduersa fortuna uterēt. Dū hæc isti agebāt: aduenit ex trachine speculator. Nā ut erat
apud artemisium speculator Polyas genere anticyrensis: cui datū erat negociū cū expedi- Polias
to nauigio actuario ut renūciaret his qui apud thermopylas erāt an classis discessissent: &
Abronichus Lysiclis athenensis apud Leonidam paratus cum lembo ad nūciandū iis q
ad artemisiū agebāt si q̄d noui pedestribus copiis cōtigisset. Hic igitur Abronichus adue
niens indicauit ea quæ circa Leonidam & eius exercitū gesta erant. Quā isti re audita nō

iã sibi differendũ abitũ putauerũt: sed ut quiq; locati erant abscesserunt. Primi corinthii: postremi athenienses. Q uoꝝ athenienſium uelociſſimis nauibus delectis Themiſtocleſ ad aquas potabiles ſe cõferens: in lapidibus litteras incidebat: quas poſtero die Iones ad artemiſiũ uenientes legerũt in hæc uerba. Viri iones haud iuſte facitis militantes aduerſus patres & græciam redigentes in ſeruitutem. Sed qđ præcipuũ fuerit ſtate a nobis. Sin hoc facere nõ poteſtis: ſaltẽ nũc ſitis in medio: qđ & ipſi facite: & cares ut faciãt obſecrate. Q đ ſi hoꝝ neutrũ agere licet: & maiori neceſſitate eſtis obſtricti: q̃ ut poſſitis deſciſcere in re gerenda dũ pugnam cõſerimus: ſpõte agatis inſtrẽnue memores a nobis uos eẽ oriundos: & inimicitiarum nobis cum barbaro principium a uobis extitiſſe. Hæc Themiſtocles (ut arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit: ut ſi litteræ regẽ laterẽt: Ionas induceret ab rege ad ſe deficiẽdum. Sin ad eum deferrẽtur: darent q; crimini infidos eidẽ redderet Iones: ut a prælijs naualibus ſummouerent. Poſtq̃ hæc Themiſtocles inſcripſit: extẽplo uir quidã Hiſtiæus nauigio aduectus babaris nũciũ attulit græcos ab artemiſio profugiſſe. Illi hoie q; fidẽ nõ haberent ſeruari iuſſo naues ueloces ad rem explorandam miſerũt. Q ua per iſtos renũciata ita ſimul atq; refulſit ſol: oĩs claſſis addenſata ad artemiſium cõtendit. Vbi ad meridiem uſq; immorata mox ad hiſtiæam proceſſit: eo appulſi urbe hiſtiæorũ potiti ſũt: & optimã portionẽ agri hiſtiæi maritimos uicos oẽs percurſauerũt. Dũ iſti hoc in loco agunt: Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant: p̃conẽ ad claſſiarios mittit. Hæc aũt præparauerat. Q uicũq; e ſuo exercitu apud thermopylas cæſi erãt. (Erãt aũt uiginti milia): eorũ mille ferme relictis cæteros depreſſa foſſa humauit: & ne a claſſiario exercitu cerni poſſent: eã humũ exagitauit: foliiſq; cõſtrauit. Præco ubi ad hiſtiæam p̃uenit: facto totius exercitus cætu hæc dixit. Viri ſocii rex Xerxes dat ueniam cuicũq; libet relictis ordinibus ire uiſũ quẽadmodũ pugnaꝝ cũ amẽtibus hoibus: q ſe ſupaturos ſperauerãt copias regis. Hæc denũciãte p̃cone mox nihil infrequẽtius q̃ nauigia fuit. Ita multi uiſere cupiebant. Profecti eo nõ oẽs lacedæmonios eſſe ac theſpienſes credebant: qui ſtrati iacebant: cũ etiã ſeruos cernerent. Itaq; res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorũ cadauera fecit rem ꝑfecto ridiculam: ut mille iacentes extarent. Cæteri uero cõferti eundẽ in locum quater milleni comportati ſitiq; eſſent. Atq; hunc quidem diem in ſpectaculo cõſumpſerũt. Poſtero aũt claſſiarii hiſtiæam ad claſſem remeauerunt. Reliq q cũ Xerxe erant iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidã ab arcadia perfugæ uenerũt. Victus inopes & operam ſuã p̃ſtare cupiẽtes: qui in cõſpectũ regis adducti: interrogatiq; cũ ab aliis perſis: tũ uero a quodã præcipue de græcis quidnã illi agerent: reſpõderũt eos agere olympia: & ſpectare certamen gymneticũ atq; equeſtre: rurſus eodẽ percõctante quod nã illis præmium eſſet ꝓpoſitum propter quod certarent. Oleaginam coronam inquiũt eſſe qua donarentur. Ibi Tritantechines Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam quæ apud regẽ pro timida eſt habita. Audiens enim præmiũ illis coronam eſſe non pecuniã: ſilentiũ tenere nõ potuit: quin corã oibus diceret pape Mardoni in quos uiros induxiſti nos ad pugnandũ: qui non pecuniaꝝ certamen agitent ſed uirtutis. Hoc ille dixit. Eo interim tp̃e poſt acceptam apud thermopylas calamitatem confeſtim theſſali caduceatores ad phocenſes mittunt utpote illis infenſitũ ſemper antea: tũ præcipue poſt nouiſſimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionẽ annis cũ ipſi theſſali & eorum ſocii omni cum copia bellum phocẽſibus intulliſſent a phocenſibus fugati ſunt ac male mulctati. Nã cum ad pernaſum uſq; proceſſiſſent phocenſes ſecum habentes Telliam uaticinum illum helæum: ibi Tellias hic huiuſmodi rem eis commentus eſt: Sexcentos uiros e phocenſibus præſtantiſſimos gypſo tam ipſos q̃ arma illinit: eoſq; ſub noctẽ

Themiſtocles in iones

Hiſtiæus nũciuſ Hiſtiæa urbs

Xerxis clades Thermopylana clades

Olympicorũ coronа oleagina

Tellias

in theſſalos dimiſit dato præcepto ut quæcunq; albicautem non cernerẽt: eũ obtrũcarẽt. Hos primum theſſalorũ excubitores aliud quoddam prodigium eſſe arbitrati. Deinde ipſe exercitus adeo exhorruerũt ut tribus milibus cæſoꝝ atq; ſcutorũ phocenſes potiti ſint quorũ ſcutoꝝ dimidiũ apud Abas: alteꝝ dimidiũ apud delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniaꝝ huius pugnæ factæ ſunt ſtatuæ grãdes. quæ circa tripodẽ e regione delubri delphis uiſuntur: & alteræ eiuſmodi in Abaſis repoſitæ. Hoc phocenſes in peditatũ theſſaloꝝ a quibus obſidebant egerunt. Equitatum quoq; eorundem qui in ſuum agrum incurſauerat inſanabili clade afflixit. Ad ingreſſum enĩ qui eſt iuxta urbẽ hyampolim depſſa ingenti foſſa amphoras illic inanes depoſuerũt: humũq; deſuper iniecerunt: eãq; reliquo ſolo exæquauerũt: ubi cũ theſſalos expectarent incurſuros in eos: theſſali impetu dato tanq̃ rapturi in amphoras inciderũt ibiq; equoꝝ crura cõfracta ſunt. Ob hæc ãbo phocenſibus infenſi theſſali miſſo caduceatore ita dixere. Nũquid diſſimulatis amplius phocẽſes agnoſcere non eſſe uos nobis pares: qui & antehac inter græcos q̃diu partes illorũ nobis placuerint ſemper uobis ãtecellimus: & nũc apud barbarũ adeo pollemus: ut penes nos ſit & agro uos exuere: & in ſeruitutẽ redigere: quã facultatẽ & ſi optinemus: tñ iniuriaꝝ nõ ſumus memores: niſi ut eo noĩe quinquaginta talẽta rependatis: & nos uobis recipimus oĩa nos ab agro ueſtro dãna auerſuros. Hæc theſſali phocenſibus denũciabant: q; ſoli phocenſes inter eius loci hoĩes cũ medis nõ ſentiebant. Idq; nulla alia cã (ut ego cõiectura cõperio) q̃ theſſaloꝝ odio partes medoꝝ (ut mihi uideꝫ) ſecuturi: ſi theſſali partes græcoꝝ fouiſſent. Hæc deferentibus theſſalis negarũt ſe phocenſes pecuniam daturos: & ſibi itidem ut theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cũ medis ſi aliter ſentire uellẽt: ſed neq̃q̃ fore ut ſpõte eſſent ꝓditores græciæ. His uerbis renũciatis adeo theſſali ſunt in phocẽſes indignatiõe pciti: ut barbaro duces itineris extiterint: & ex trachina doridem regionem incuſauerint. Nã eius regionis podion anguſtus illic octoginta non amplius ſtadia in latum ꝓtenditur iter melidẽ ac phocẽſem regionis ſitus: ubi uetus dryopiæ erat. Hæc aũt regio doꝝ: qui ſunt in peloponneſo metropolis eſt. Hanc igitur doridẽ regiõem ingreſſi barbari nihil admodũ læſerũt: cũ medis enim & ſi theſſalis non uidebatur: ſentiebant. Poſteaq̃ e doride in phocidem ingreſſi ſunt barbari: Ipſos quidem phocenſes non ſunt adepti: quoꝝ nõnulli cacumina parnaſſi conſederant: qui uertex eſt iuxta urbem neonẽ illic ſitã noĩe Thitorea: eoq; ſe receperũt: ſed plures ad locros ozolas in urbẽ amphiſſam q̃ ſupra criſſeũ ſita eſt campũ: oẽm tñ agrũ phocenſem incurſauerũt. Sic enim ducebant a theſſalis: & oĩa quæ nacti ſunt: igni ferroq; uaſtarunt: urbes etiam ingreſſi ignes in ſacras ædes iniecerunt. Nã peragrantes eã iuxta cephiſim amnẽ cũcta populati ſunt: & hinc urbem drymon incenderũt illinc charadram & erochũ & tethroniũ: & amphicæã & neonem & pedieas & tritæas & ælateã & hyampolim: & parapotamios: id eſt fluminis accolas: & abas: ubi delubrum Apollinis erat locuples: & theſauris donariiſq; compluribus ornatũ: in quo ut tũc ita nũc reddũtur oracula. Hoc delubrũ poſteaq̃ diripuere incenderũt: Phocenſium etiam quoſdam per montana inſecuti cæperunt & mulieres aliquot q̃s præ multitudine ſtuprantiũ extinxerunt. prætergreſſi quoq; fluminis accolas puenere ad panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quarũ plurima pars ac ualidiſſima cum ipſo Xerxe athenas uerſus tendens boetios in agrũ orchomeniorum ingreſſa eſt. Boetii cũ medis uniuerſi ſentiebant: quoꝝ urbes uiri macedones in eis collocati: qui ab Alexandro miſſi fuerant ſeruauerũt: uolentes planũ facere Xerxi boetios ſentire cũ medis. Et hi qdem barbari hac iter intenderũt. Cæteri uero cum ſuis ducibus parnaſſum a dextra p ſtringentes ad templum: quod eſt delphis proceſſerunt quicquid agri phocenſis nanciſce

Hyampolis

Doris regio

Neõ urbs Thitorea

parnaſi uertex

Ozolæ Cephiſis Drymos Charadra Erochus Tethronium Amphicæa Pedieæ Triteæ Elatæa Hyampolis Parapotamii Abæ

Panopæi

bantur:id omne fœdantes.Nam & panopeorum oppidum deflagrauerunt: & dauliorũ & æolidenſium.Ideo autem hac ab aliis ſeiuncti pergebant:ut direpto quod delphis eſt templo pecunias repræſentarent Xerxi regi:qui omnia quæ in eo templo erant memora tu digna melius norat:ut ego audio:quam quæ in ædibus ſuis reliquerat pmultis aſſidue referentibus cum alia:tum præcipue Crœſi Alyattimis filii donaria.Hoc delphi cum au diſſent in extremam prorſus deuenere formidinem.Q ua attoniti deum de ſacra pecu/ nia conſultarunt nunquid eam humi defoderent.an alium in locum tranſportarent.Eas

Apolli/ nis oracu lum

deus illis interdixit ne amouerent.ſe enim ſuffecturum eſſe ad res ſuas tutandas.His au ditis delphi de ſemetipſis curandũ putauerunt liberis uxoribuſq; in achiam traiectis:ple riq; uertices parnaſſi ſuperauerũt:& ad corycium antrum :quidam ad amphiſſam locri/

Coryciũ antrum

dem ſe ſubduxerũt:deniq; omnes delphi urbem deſeruerunt præter ſexaginta uiros ac p phetam id eſt uaticinum.Poſtea uero q̃ barbari ſubeuntes appropinquabant templumq;

Amphiſ/ ſa

cernebant:Interim propheta:cui nomen erat Acerato inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata e conclaui:quæ intus propoſita fuerant:quæ nefas erat cuiquam mortali contin

Delphi derelicti ſunt

gere :quod oſtentum iis delphis qui aderant perrexit nunciatum.Vbi barbari properan/ tes peruenere ad phanum Mineruæ quod eſt ante templum:tum uero etiam maiora quã

Acerat Mineruæ phanum

ſuperius prodigia repræſentata ſunt:res profecto & hæc ualde miranda :Nam arma mar tia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerũt.Q uod tamen ſecundo loco actum eſt ex omnibus miraculis:maxima eſt admiratione dignum.Cum enim barbari ad ſacel

Arma ſponte ſua appa/ ruerunt

lum Mineruæ:quod eſt ante templum accederent:Interea e cælo fulmina in eos decide/ runt:& a parnaſſo duo abſciſſi uertices magno cum fragore ſunt deuoluti : permultoſq; eorum interceperunt:Atq; ex ipſo ſacello Mineruæ uociferatio iubilatioq; extiterunt.

Q uibus omnibus pariter ingruentibus terror incuſſus eſt barbaris ut fugæ ſe mandarẽt. Ea re cognita delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Q ui ſuperfuere recta ad boetios effugerunt:& cum rediſſent referebant(ut ego accipio)alia ſe præter ea q̃ dixi miracula uidiſſe duos armos humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi cædem faciẽ/

Phylacus Autono/ us

tes atq; inſequentes.Hos duos delphi aiũt indigenas heroas eſſe Phylacon & Autonoũ quoꝝ phana uiſuntur .Phylaci quidẽ ſecũdam ipſam uiam ſupra ædem Mineruæ:Auto

Caſtalia Hymape us uertex

noi uero prope caſtaliam ſub hymapeo uertice.Saxa quæ a parnaſſo deciderũt adhuc ad noſtrã uſq; memoriam integra extant in phano Mineruæ protemplaris locata: ad qd̃ p barbaros deuoluta peruenere:atq; hic receptus a templo horũ uiroꝝ fuit .Græcoꝝ claſſis

Protem plaris mi nerua

ab artemiſio profecta rogatu athenienſium ad ſalaminẽ ſubſtitit. Q d̃ ut acerſent ideo rogauerãt athenienſes tũ ut liberos atq; uxores ex attica ſubducerent:tũ ut conſultarẽt qd ſibi agendũ eſſet.Nam in rebus quæ cõtigerant conſiliũ capiendũ habebant tanquã opi nione fruſtrata.Q uippe qui putaſſent inuenturos ſe peloponnenſes ad excipiẽdum bar barum in euboia ſubſidentes horũ nihil inuenerant :ſed audiebant illos iſthmũ muro ſepire.hoc plurimi facientes ut ipſi ſupereſſent:&terram ſuam optinentes tutarent omiſ ſis cæteris.Hæc atheniẽſes cum audiſſent ita ſocios obſecrarunt ut ad ſalaminem ſiſterẽt claſſem.Q uo aliis appulſis athenienſes in terram ſuam profecti propoſuere edictum:ut qua quiſq; athenienſium ratione poſſet ſeruare liberos atq; domeſticos ſuos. Ibi pluri/ mi eorum ſuos in troezenem miſerunt:quidam in æginam:nonnulli in ſalaminem pro

Athenien ſis arx

ſe quiſq; properantes ſua pignora exportare:q; uellent oraculo obſeq:& añ oĩa q; atheni enſes aiũt ingentem anguẽ arcis cuſtodem in tẽplo fuiſſe obuerſatũ. Et tãq̃ re uera eẽnt

Serpens in arce

quæ dicũt ſerpenti menſtrua non ceſſant libamina proponere q̃ ſint e melle cõfecta:q̃ cũ ſemper ſuperioribus temporibus depaſcerentur tunc illibata manſerant. Id cum ipſa

templi antiſtes indicaſſet: eo magis atheniẽſes eoq; promptius deſeruere arcem tanquã a deo ẽt deſtitutã. Exportatis itaq; rebus oĩbus ad caſtra nauigauerũt. Poſteaq̃ eos qui ab artemiſio ſoluerant ad ſalaminẽ ſubſtitiſſe audierant: Reliqui claſſiarii qui ad troezeniã erant eodẽ cõfluxere. Nam ut in pegonẽ troezenioq; portũ coiretur erat edictũ. Plureſq; multo contractæ ſunt naues q̃ ad artemiſiũ decertauerant: & a pluribus ciuitatibus eo dem quo ad artemiſiũ duce Eurybiade Euryclidis uiro ſpartiata nõ tñ e genere regio: quarũ multo plurimas ac maxime ueloces optinebant athenienſes: quæ claſſis ex his cõ ſtabat. Ex peloponneſo lacedæmonii ſedecim naues præſtabant: Corinthii totidẽ quot ad artemiſiũ præſtiterant: Sicyonii quindecim: Epidaurii decem. Troezenii qnq;: Her monienſes tres. Hidorici generis ac macedonæ gentis hermionenſibus exceptis ex eri neo & pindo & dryopide nouiſſime profecti. Nã hermionẽſes dyropes ſunt ab Hercu le & melienſibus e regione quæ doris nũc uocatur abducti. Hæ copiæ pelopõnẽſiũ erãt. Eorum q ſũt ĩ exteriore cõtinẽte atheniẽſes ſupra quã cæteri naues præſtabant ſoli cẽtũ octoginta. Q uippe quibus non affuerunt in pugna ad ſalaminẽ geſta platæẽſes ob hãc cauſam q; cũ græci ab artemiſio dilapſi ſunt: platæenſes ubi iuxta chalcidẽ ĩpulſi fuere de ſcendentes in pieriã oræ boetiæ ad recipiendos domeſticos ſuos ſe cõuerterant. Ita dum in ſuis conſeruandis occupantur relicti fuere athenienſes ſub pelaſgis eam quæ nunc græ cia nuncupatur tenentibus pelaſgi erant cranai nominati: ſub rege uero Cecrope cecropi dæ cognominati. Erichtheo autẽ adepto imperiũ imutato nomine athenienſes appel lati. Deinde iones ab Ione Zuthi filio: qui dux extitit athenienſis exercitus: Megarenſes tantũdẽ copiarũ quãtũ ad artemiſiũ attulerunt: Ambracii ſeptẽ cũ nauibus auxilio uene runt: leucadii cũ tribus dorica gens & a corinthio oriunda. Ex inſulanis æginete triginta naues exhibuerũt: quibus aliæ quoq; erãt naues inſtructæ: ſed iis orã ſuã tutabantur. Vex cum triginta omnino nauibus præcipue uelocitatis: ad ſalaminẽ dimicauerũt. Sunt aũt æginetæ dores ab epidauro. Cui inſule nomen antea fuerat œnone. Poſt æginetas eaſ dem quas ad artemiſium uiginti naues chalcidenſes & ſeptem eretrienſes: Hi iones ſunt: dehinc chii eaſdem attulere gens ab athenienſibus ionica. Naxii naues attulere quattuor quemadmodum & cæteri inſulani a popularibus ad medos dimiſſi: ſed illorũ iuſſa aſpernati trãſiere ad græcos diſceſſu Democriti uiri inter ciues illuſtris & tũc triear chi Naxii Iones ſunt ab athenienſibus ducentes originẽ. Styreenſes quoq; eaſdem quas in artemiſio naues præbuere. Cynthii unam omnino & unum penteconterum. Horum utriq; dryopes ſunt. Seriphii etiam & ſiphnii & melii fuere in partibus. Hi enim ſoli ex inſulanis terrã barbaro & aquã negauerũt. Intra Theſprotos iſti oẽs & amnẽ Acherontẽ incolũt. Siqdẽ Theſproti cũ ſint cõtermini ãbraciis ac leucadiis ex ultimis regionibus ĩ militiã uenerũt. Eorũ qui extra hos habitãt ſoli fuere crotoniatæ. q; græciæ piclitãti auxi lium una naui tulere: cui præerat Phayllus uir triſpythionicus: Sũt aũt crotoniatæ genere achæi: & cæteri quidem ex hac claſſe triremes attulerunt. Melii autem & ſiphnii & ſeri phii penteconteros ideſt biremes. Melii duas: Siphnii ſeriphiiq; penteconteros ideſt biremes ſingulas: Melii a lacedæmone genus ducẽtes: Siphnii & ſeriphii ab atheniẽſibus Iones. Sũma nauiũ præter biremes fuit trecente quĩquaginta octo. Q uæ poſtea q̃ ex iis q̃s dixi urbibus ad ſalaminẽ cõuenerũt: iter earũ duces cõſultabaẽ: Eurybiade rogãte ut q uellẽt ſnĩam dicerẽt. Vbi nã ex iis locis quibus ipſi potirẽẽ cõmodiſſimũ foret pugna na ualidicernere. Iam enim attica pro derelicta erat. Itaque de ceteris locis deliberaẽ. Ple ræq; illorũ ſcĩæ ĩ hoc cõgruebãt: ut p̃fecti ad iſthmũ añ peloponẽſũ decertarẽt hac: uideli

Pegone
Eurybia-
des
Hemio-
nenſes
Doris
Græcia
Cranai
Atheniẽ-
ſes quãdo
Iones uñ
Leucadiiſ
Aegineta
Epidau-
rus
Oenone
Naxii
Stireẽſes
Cynthii
Seriphii
Siphnii
Melii
Theſpro-
ti
Acheron
Ambracii
Leucadii
Crotonia-
tæ
Phayllus
Pẽtecõte
ri
Melii
Siphnii
Seriphii
Nanium
ſumma

cet ratione q; si male pugnassent ad salaminem quidem sibi in insula obsessis nullũ sub sidium ostendebatur. Ad isthmũ uero dabatur ad suos effugium. Hæc ratio cum a duci bus peloponensium redderetur aduenit quidam atheniensis nunciatũ iam atticã barba rum esse ingressum: eaq; oẽm igne uastare. Nã copiæ quæ cum Xerxe erant Boetiam pa grantes incensa tũ Thespiẽsium: qui in peloponnesum abscesserant: tũ platæensiũ urbe athenas peruenerãt: & oia illa peruastabant. Ideo aũt thespiã & platæã incenderũt: q; a thebanis acceperant illas ciuitates cõsentire cũ medis. A traiectu helleſponti ex quo iter gredi cæpere barbari: unũ mẽsem triuere transeundo in europam tres alios dum in atti cam peruenere Calliade sũmũ athenis magistratũ gerẽte. Vrbẽq; desertã cæpere paucis quibusdam athenien sibus in templo repertis necnon questoribus ærariis & hominibus egenis: qui præsepta foribus atq; lignis arce subeuntes arcebant qui nõ exierant illinc ad salaminẽ simul præ inopia uictus simul opinione oraculi soluendi quod sibi reddiderat pythea murum ligneũ inexpugnabilẽ fore. Id interpretantes ex oraculo effugiũ esse nõ naues. Hos persæ castris ex aduerso arcis positis in promiñẽti colle: quẽ areium pagum athenienses uocant: hunc in modũ obsederunt sagittas stupa circũdatas ubi incenderãt emittebant in illorũ uallum athenienses q̃q̃ obsessi & ad ultimũ malorũ deducti etiã cõ censo uallo tamẽ resistebant ac ne uerba quidem pisistratidarum conditionem deditiõis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnãdũ excogitarunt: tum uero hoc quod barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria. Adeo ut Xerxes perdiu inops cõ silii fuerit: q; eos expugnare non posset Tandẽ ex difficultatibus accessus quidã apparuit barbaris. Necesse enim erat secundũ oraculũ oẽm atticã: quæ in continente est subiici p sis. Igitur a fronte arcis a tergo aũt portaq; & ascensus qua parte nemo excubabat: quaq; nemo credebat quẽpiam hoium ascensurum hac parte & si loco prærupto quidam con scenderunt iuxta templum Agrauliæ filiæ Cecropis: quos ubi in arcem ascendisse uide runt athenienses: partim e muro sese præcipitauerunt: atq; extincti sunt: partim in ædẽ refugerunt. At persæ qui ascenderunt primũ ad portas contendunt: eisq; patefactis sup plices trucidant. Atq; ubi oium stragem fecerunt direpto templo arcem incendũt. Athe nis omnino xerxes potitus equidẽ quendam Susa ad Artabanum mittit nunciatũ res be ne gestas: Ac præsentem statum. Postero die q̃ nunciũ miserat cõuocatis atheniẽsiũ exu libus expeditionis suæ comitibus iussit ut conscensa arce hostias suo ritu immolarẽt: siue ali quo in somniis uiso: siue sua sponte facti pœnitens q; tẽplum concremasset. Exules athe nienses id quod iussi erant executi sunt: Cuius rei cur mẽtionem fecerim exponam. Est i arce hac Erechtheis qui fertur fuisse terrigena templum in quo olea est & mare: ut apud athenienses p̃dicatur: a Neptuno & Minerua in testimoniũ posita q; de regione decer tassent. Hanc igitur oleã una cum cætero templo contigit ut barbari exurerent Quam athenienses q; ab rege iussi erant rẽ diuinã facere: Altero ab incensione die cũ in tẽplum ascendissent: aspexerũt fruticasse edito a stipite uirgulto cubiti instar. Et hæc quidem il li narrauerunt. At græci qui apud salaminem erant ubi nunciatum est uti res circa athe nienſium arcem haberent: eo pturbationis deuenere: ut nonnulli e ducibus non expecta rent: dũ propositũ negociũ cõstitueretur: sed in naues irruerent: ac uela tollerent tanquã pfecturi. Cæteriq; qui relinquebantur statuerent sibi ante isthmũ prælio nauali decer nendum. & cũ nox affuisset digressi e concilio naues cõscenderunt: Ibi Themistoclem p gentem ad nauem suscitatur Mnesiphilus uir athenien sis quidnam ab ipsis decretum esset: & cum ab eo audisset decretum esse ut ad isthmum proficiscerentur & ante pelo ponnesum dimicarent: Si isti inq̃t a salamine pficiscãtur: iã tu pro nulla amplius patria

Thespia urbs
Platæa urbs
Callias Athenæ captæ
Areius pagus
Agraulia Cecropis filia
Athenarũ arx incẽsa
Erechtheis tẽplum
Olea in arce

dimicabis. Ad ſuam enim quiſq; patriam remeabũt: ut nec Eurybiades nec alius hoĩum quiſpiã cohibere poſſit: quo minus copiæ dilabantur: Græciaq; peribit conſilii inopia. Quare ſi qd cõminiſci poteſt perge: & quod decretũ eſt conare irritũ reddere: Et Eurybiadẽ a ſentẽtia reuocare ut hic ꝑſtet. Themiſtocles cũ hæc admonita ſibi admodũ probarentur nullo reddito reſponſo ad Eurybiadis nauem ꝓrexit. Vbi hoĩem conuenit: ait uelle ſe de negocio cõi cũ eo colloqui. Hũc ille in nauẽ ingreſſum iubet loqui quæ uellet Cui Themiſtocles aſſidens: Quæcũq; a Mneſiphilo acceperat tanq̃ a ſemetipſo refert: & alia adiicit multa donec Eurybiadem a ſententia reuocauit: ꝑſuaſitq; ut e naui prodiret: & duces ad cõſiliũ cõtraheret: Ii poſteaq̃ cõgregati ſunt priuſq̃ ad eos Eurybiades referret id: cuius gratia ipſos coegerat: Themiſtocles multis agebat uerbis prout magnopere expediebat. Quẽ interfatus corinthioꝝ dux Adimãtus Ocyti: Themiſtocles inquit in certaminibus ii qui ante alios exiſtunt colaphis cæduntur. Eum refellens Themiſtocles: Atqui inquit reliqui nõ coronãtur. Comiter corinthio cum reſpondiſſet ad Eurybiadẽ conuerſus: nihil eorum dicebat quæ dixerat prius. Illos poſtquã a ſalamine profecti fuiſſent dilapſuros. Præſentibus enim ſociis non putabat ſibi decorũ quẽpiam accuſare: ſed aliunde oratione ſumpta in te nunc inquit ſitum ẽ ſeruare græciam ſi mihi accedẽs nauale hic prælium facias: & non horum quibuſdam credẽs claſſem ad Iſthmum abducas: utrumq; cum audieris inter ſe comparato. Si ante Iſthmum confliges in patẽti pelago dimicabis: ubi nobis minimũ expedit naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo etiam ſi in aliis feliciter nobiſcũ agatur tamen amittes ſalaminem & megara & æginã: Nam illos una cõmitabitur ſuus pedeſter exercitus. Atq; ita tu eos i peloponneſum ages: oẽmq; græciã indiſcrimẽ adduces. Sin autem id feceris quod ſuadeo hæc in eo reperies cõmoda. Primũ ſi in arcto conflixerimus nos pauce naues cũ multis ꝓfecto ſi æqua belli contingent multo ſuperiores erimus: quoniã in arcto pugnare ꝓ nobis eſt: in ſpacioſo pro illis. Præterea ſalamis ſeruatur ubi noſtri nunc liberi collocati ſunt & uxores. Eſt & alia hic cauſa ꝓpter quã itẽ debes præcipue hic manere: q̃ pro peloponeſo & iſthmo pugnabis: quo caue ſi ſapis ne iſtos ducas. Si id quod ſpero continget ut claſſe uincamus barbari neq; ad iſthmũ nobis aderũt: neq; uſq̃ longius ab attica procedent: ſed nullo ordine abibunt. Vnde nobis lucrifaciemus quæ ſeruauerimus megara æginãq; atq; ſalaminẽ. Apud quã credibile eſt nos hoſtibus fore ſuperiores. Credibilia enim ſuadentibus hoĩbus fere ꝓſpere cedit. Secus facientibus ne deus quidẽ uult adeſſe & humanæ ſentẽtiæ indulgere. Hæc dicentẽ Themiſtoclẽ rurſus interpellans Adimãtus iubebat ſilere eũ cui patria nõ eſſet: q̃n etiam Eurybiadẽ nõ ſinere uirũ extorrẽ ſentẽtiã dicere: & ita demũ id ſinere cũ urbẽ Themiſtocles habuiſſet uidelicet exprobrãs q̃ athenæ captæ eſſent, tenerenturq; ab hoſte. Tunc Themiſtocles & illi & corinthiis multa ingerens probra ratione oſtendit ſibi eſſe & ſolũ & urbẽ multo maiorẽ q̃ illis. Vnde naues ferme ducentæ eſſent armatæ: quas nulli græcorũ inuadẽtes poſſent propellere. Hæc cũ ratione ſignificaſſet Ad eurybiadẽ tranſiens maiori cum acrimonia loquebatur inq̃ens. Tu uero ſi hic manes: uir eris egregius: ſin minus græciæ euerſor: Totũ enim belli momẽtũ nobis naues ſuſtinẽt. Sed mihi crede niſi hoc feceris nos ſicuti ſumus ubi domeſticos receperimus in Sirim quæ in Italia ẽ ꝓfecturos: quæ olim iã noſtra ẽ: q̃q̃ ut oracula aiũt a nobis cõdi oportet. Vos autẽ talibus ſociis deſtituti meorũ uerborum reminiſcemini. Hæc dicente Themiſtocle: Eurybiades edocebaꝫ: & ob id edocebaꝫ (ut mihi uidetur) q̃ maxime formidabat ne ſi ad iſthmũ claſſem reduxiſſet: ab atheniẽſibus defereretur quibus deſerentibus iam reliqui non eſſent in pugnãdo hoſtibus pares. Ita ſententiã eã probauit.

Adimantus

Salamis athenienſium pro fugiũ

Credibilia ſuadẽti proſpere cedit

Siris

ut illic pmanẽtes pugna nauali decernerent. Quod ubi Eutybiadi placuit: ii qui altercationibus uelitati fuerant circa Salaminẽ cũ illic ſeſe appararent tãq; prælio nauali facturi dies illuxit: & ſimul oriente ſole extitit terremotus & mariſ propter quod uiſũ eſt faciẽ dũ ut æacidaſ in auxilium inuocarent: Id ubi fecerũt: & oibus qui illinc e ſalamine ſunt diis uota fecerunt: Aiacem Thelamonis filiũ inuocauerũt: nauẽq; ad Aeacũ & ad alios

Deceus

æacidas inuocandos æginã miſerunt. Narrabat aũt Diceus Theocidis uir atheniẽſis atq; idẽ exul & apud medos factus illuſtris per id tẽpus quo attica regio athenienſibus deſolata a pedeſtri Xerxis exercitu uaſtabatur ſe forte fuiſſe una cũ Demarato lacedæmonio apud cãpũ triaſiũ: uidiſſeq; puluerẽ triginta ferme miliũ uirorum capacem ab eleuſine: & cum demirarẽtur quorum nã hoium eſſet ille puluis ſtatim ſe audiſſe uocem: quæ uox ipſi uideretur Iacchus myſticus & Demaratum ut qui eſſet ſacrorum quæ fierent in eleuſi ne ignarus interrogaſſe quidnam eſſet quod ita ſonaret: ſeq; dixiſſe Demarate non aberit quin grandis aliqua clades cõtingat regis copiis. Hoc autem palam eſt: cum attica ſit deſolata numẽ ab eleuſine reſonans uenire auxilio athenienſibus ac ſociis. Quod ſi in peloponneſum incũbat: periculũ regi erit eiuſq; copiis quæ ſunt in continente: Sin ad claſſem quæ ad ſalaminem eſt cõuertetur periculum: adibit rex ne nauticũ amittat exercitum. Hæc ſolẽnia atheniẽnſes quot annis celebrant Cereri atq; Proſerpine: & his ſacris quicũq; uult & atheniẽſiũ & aliorum græcorũ iniciatur. & uox quã audis eſt in hoc feſto bacchantiũ. Et ad hæc dixiſſe Demaratũ ſile neue alteri cuiq; hoc uerbũ dixeris. Quod ſi ad regẽ referatur capite plectaris: ut nec ego te nec alius quiſpiã hoium queat eripere. Quãobrẽ tene ſilẽtiũ de hac expeditione: diis curæ erit. Hoc Demaratum admonuiſſe aiebat. Ex illo aũt puluere ac uoce factam eſſe nubẽ: eãq; in ſublime elatã ſalaminẽ uerſus ad græcoꝝ exercitũ fuiſſe delatã: Ita ſe didiciſſe nauticas Xerxis copias eſſe perituras. Hæc dicens Theocydis filius referebat Demaratũ atq; alios teſtes citans Claſſiariæ autẽ Xerxis copiæ ubi cõſpecta ſtrage laconicoꝝ ex trachinia in hiſtiæam traiecit: triduũ illic moratæ per euripũ nauigabant: Totidẽq; diebus ad phaleꝝ præſto fuerunt. Nec enĩ minori ut mihi uidetur numero uel pedeſtres copiæ uel nauticæ athenas promotæ ſunt quã ad ſepiadẽ atq; thermopylas. Nã ĩ ſuppleñtũ eoꝝ qui aut tẽpeſtate ad thermopylas aut in naualibus ad artemiſiũ prælii interierũt: eos ſubſtituam q nõdũ regẽ aſſecuti fuerãt meliẽſes: doriẽſes: locros: boetios: q cũ oĩ copia aduenerũt exceptis theſpiẽſibus & plataenſibus necnon caryſtios: andrios: tenios. ac cæteros omnes inſulanos p̃ter qnq; ciuitates. quorum nominũ ſuperius habui mẽtionẽ. Nã quo magis penetrabat in græciã p̃ſes: eo plures eum nationes ſequebantur. Quĩ omnes exceptis pariis poſtq; athenas uenere: & ad phalerum (Parii autem in cythno relicti quo bellũ caderet ſpectabant) Ibi xerxes ipſe ad claſſem deſcendit animo cœtũ claſſiariorũ faciendi & eorũ audiendi ſententias. Eo p̃fectus ubi p̃ſedit aſſidẽtibus q accitu eius aderãt ſuæ quoq; gentis tyrãnis ac nauium præfectis ut cuiq; rex honorẽ dederat: quorũ primus erat Sidonius: rex tũ Tyrius: deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardoniũ tentãdi gratia ſciſcitatũ ſingulos prælio nauale faceret nec ne. Poſteaquã Mardonius a Sidonio exorſus ſingulos circuiens interrogauit. cæteri quidem eandẽ dixere ſentẽtiã iubẽtes fieri p̃liũ. Artemiſia uero hæc

Artemiſie conſilium

inquit Mardoni quæ dico regi referas me neq; in prælĩs ad euboiã geſtis ignauiſſima extitiſſe neq; minima cõtuliſſe in te domine. Ideo cũ talis ſit æquũ eſſe ea quæ in rem tuã maxime eſſe ſentio demonſtrare. Itaq; hoc tibi ſuadeo: ut nauibus parcas: nec prælium nauale facias cum iis uiris q tãto ſunt tuis in mari p̃ſtãtiores: quãto fœminis uiri. Quid enim neceſſe habes omnino uenire in diſcrimen pugnæ nauallis. Nõne athenas hẽs:

quorũ gratia expeditionẽ ſumpſiſti: nõne reliquam græciã. Nemo tibi obſiſtit qui tibi obſiſtebant ita ſummot ſunt ut eos decebat. Quo autem ego recaſuras hoſtium res arbitror: id exponam. Si non inſtabis pugnæ naualı cõmittẽdæ: ſed claſſem perges hic cõtinere ad terrã: ac tendere ipſe in pelopõneſum: tunc tibi domine ſuccedẽt ea quorũ gratia ueniſti. Neq; enim diu tibi reſiſtere græci poſſunt ſed dilabentur: & abs te ad ſuas q̃ſq; urbes defugient. Quoniã neq; cõmeatus eſt eis in hac inſula (ut ego audio) neq; eſſe credibile eſt neq; ſi tu in peloponneſũ pedeſtres copias duces hic eos perſtituros q̃ illinc huc aduenerunt: neq; de pugna pro athenienſibus facienda curaturos. Quod ſi pugnã naualẽ gerere approperabis: uereor ne copiæ nauticæ male re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiam rex in animũ dimitte uſu uenire ut bonis quidẽ hominibus mali ſerui ſint: malis autem boni: Ideoq; tibi q̃ uirorũ es optimus ſerui ſunt mali: qui numero ſociorũ cẽſentur ægyptii: cyprii: cilices: pamphili: e quibus nulla utilitas eſt. Hæc loquẽtẽ Artemiſia quicũq; ei bene uolebant: noxiã illi rebantur ſuã orationem tanq̃ aliud malı paſſuræ ab regæ quẽ uetaret pugna facere naualẽ. At ii qdẽ male cõſultũ uolebãt: Inuidebantq; utpote cui inter primos ſociorũ oĩum honos haberetur gaudebãt eius quã dixerat ſententiã tanq̃ perituræ. Xerxes poſtq̃ ad eũ ſunt relatæ ſententiæ: magnopere delectatus Artemiſiæ ſententiæ: cũ iam antea officioſam eſſe ſenſiſſet: tunc multo impenſius collaudauit. Nihilominus ut pluribus ſtaretur iuſſit ratus ad euboiam ſuos ſpõte male pugnaſſe: q̃ uidelicet ipſe abfuiſſet. Itaq; conſtituit ſpectaculo pugnæ naualis intereſſe. Claſſiarii ubi nunciatũ eſt illinc eſſe ſoluẽdũ claſſem: ſalaminẽ uerſus ducunt: & p ociũ in aciem ſunt digeſti. Sed cum eos dies defeciſſet quo minus prælium cõmitterent (nox enim interuenit) in poſterum diem ſeſe inſtruebant cũ interim græcos metus formidoq; cepit cum alios: tũ uero pelopõnenſes: q̃ ipſi deſidentes in ſalaminẽ pro atheniẽſiũ terra eſſent certaturi: qui ſi ſuperarentur in inſula deprehenſi forent obſidendi ſua terra ſine præſidio relicta. Per eandẽ noctẽ pedeſter exercitus barbarorũ cõtendebat in pelopõneſum: q̃q̃ cũcta quæ poterant excogitata erant: ne barbari per continentẽ ingrederentur. Nã ubi Leonidã cũ ſuis apud thermopylas occubuiſſe accepere peloponnẽſes celerrime ex urbibus concurſu facto iſthmũ inſederunt duce cleombroto Anaxandridæ filio Leonidæ fratre. Ibi cõſidentes primũ uiã ſcironidẽ obſtruxerunt: deinde conſilio initio Iſthmũ muro inædificabant: opuſq; perficiebant. Quippe nemine cum tot milia uirorũ eſſent ceſſante: Nã & lapides & lateres & ligna & ciſtas ſabulo plenas afferebant nullo tpis moñto opus ĩtermittẽtes neq; diurno neq; nocturno. Qui e græcis ad Iſthmũ auxilio cũ omni copia uenerũt: Hi fuere lacedæmonii & arcades & helei & corinthii & ſicyonii & epidaurii & phliaſii troezenii & hermionenſes. Hi fuerunt qui auxilio uenerũt præmetuẽtes periclitãti græciæ: cæteris enim pelopõnẽſibus id nihil admodũ curæ erat: & olympia iã & carniã præterierant. Incolunt autem pelopõneſum gentes ſeptẽ: quarũ duæ indigenæ eũdẽ quẽ habitarunt olim locũ nũc habitãt: Arcades & cynurii: una achaica quæ nũq̃ illa qdẽ e pelopõneſo exceſſit: ſed priſtino loco egreſſa alienũ incolit. Reliquæ quatuor e ſeptẽ aduentitiæ ſunt dorienſes: ætoli: dryopes: lemnii. Dorienſiũ multæ ſunt & inſignes ciuitates: ætolorũ ſola Helis: dryopũ Hermiona & Aſina: quæ ãte Cardamylã laconicã ſita ẽ. Lẽniorũ oẽs paroreitani. Cynurii cũ ſint indigenæ ſoli putãt Iones eſſe: ſed effecti ſunt dores ipſa die ſub imperio argiorũ impoſiti cũ eſſent orneatæ & periœci. Harũ igit ſeptẽ gẽtiũ cæteræ præter eas quas recẽſui e medio ceſſerũt: & ſi ingenue loqui fas eſt in medio ſedẽtes cũ medis ſentiebant: Apud Iſthmũ qdẽ in tali labore ſti occupati erant utpote pro omni iã curſu q̃ nulla ſpes e claſſe effulgeret currentes.

Cleõbrotus Peloponneſi gentes ſeptẽ Arcades Cynurii Achaia Doriẽſes Aetoli Dryopes Helis Hermiona urbs Aſina urbs Cardamyla Orneate Periochi

Q uæ audientes illi qui in ſalamine erant: formidine afficiebantur nõ tã pro ſeipſis: q̃ pro peloponneſo ſolliciti. Adeo ut alius alium adiẽs ac ſummiſſa uoce admiraretur i Eurybiade conſilii inopiam. Tãdem res erupit in medium: concilium q̃ cõtractũ eſt: & multa de hoc ipſo dicebantur ab his quidem oportere in peloponneſum nauigare: & pro illa adire periculum non autem pro regione captiua manentes pugna nauali decernere. Ab athenienſibus uero & æginetis & megarenſibus ſatius eſſe illinc manentes dimicare. Ibi Themiſtocles poſtq̃ ſententia peloponnẽſium euicit: clanculum e concilio egreſſus miſit ad claſſem medorum nauigium cum quodam iuſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicinno contubernali ſuo atq; eodem pædagogo liberorum ſuorũ quem poſt has res geſtas ipſe theſpienſem fecit. Vbi theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti atq; locupletem: Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus hæc inquit dux athenienſium q̃ partibus regis fauet: præoptaq̃ res ueſtras q̃ græcorum eſſe ſuperiores miſit me clam alios græcis indicatum uobis illos metu perculſos fugam facere uelle: & nunc offerri uobis occaſionem exequendi rem omniũ præclariſſimã: niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. Nam neq; inter ſe conſentiunt: neq; uobis amplius obſiſtent: quos cernetis inter ſe dimicantes eos qui uobiſcum & eos qui contra uos ſentiunt. Hac re Sicinnus indicata ab illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari tum in inſulam paruam nomine pſyttaleam: quæ inter ſalaminem & continentem ſita eſt multos perſarum traiiciunt: tum mediam circa noctem cornu quod ad ueſperam ſpectabat producunt ſalaminem uerſus eam circuituri Producunt item qui circa ceon & cynoſurã inſtructi erant occupantes omne fretum numichia tenus. Ideo autem & naues producebant nequa græcis liceret effugere: ſed circũuenti uicem redderent præliorum ad artemiſium geſtorum: & inſulam pſyttaleam traiiciebant aliquot perſas: ut cõmiſſo nauali certamine cum plurimũ & uirorũ & naufragiorum eo efferretur (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii perſæ ſuos ſeruarent: alienos interimerent. Hoc ne hoſtis ſentiret clanculum egere nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens non habeo aduerſari oraculis tanquã nõ ueris uolens euidenter loquentia conari refellere. Auriconæ poſtq̃ Dianæ littora iungent: Nauales pontes cum littoribus ſynoſuræ: Spe ſtolida fortes q̃ athenas marte ſubegit Compeſcet iuuenẽ meritiſſima pœna ſuperbum. Inſtinctum furiis ſibi cædere cuncta putantem. Nam miſcebitur æs æri Mars ſanguine pontum Inficiet: graiis tunc libera tempora reddet Saturno genitus ſimul & uictoria pollens. Cum ita euidenter in his a Bacchide dicatur: Profecto neq; ipſe de fide oraculis deroganda auſim dicere: neq; ab aliis dici ſuſtineam. Inter duces qui in ſalamine erant ingens conflatus eſt tumultus non dum ſcientes a barbarorum nauibus ſe circumueniri. Vbi autem orto ſole inſpexerunt hoſtem inſtructum cẽ ſuerunt ibidem ſibi manendum. Q uibus congregatis applicuit ex ægina Ariſtides Lyſimachi æthenienſis quidem ſed in exilium a populo eiectus: quem ego: ut eius mores accepi: uirum optimũ athenis atq; iuſtiſſimũ cenſui. Hic uir concilio aſſiſtens: Themiſtoclem euocauit non amicum ſibi ſed in primis inimicum. Verũ præ magnitudine præſentium malorum oblitus ſimultatum euocauit hominem colloquendi gratia præſentiſerat enim peloponnenſes maturare ad Iſthmũ claſſem reducere. Q ui cum prodiſſet Themiſtocles ad eum inquit. Nos & alio tempore & hoc ipſo contendere debemus inter nos hac de re uter noſtrum de patria præclarius mereatur. Te uero certiorem facio peræque eſſe peloponnenſibus multa uerba facere ac pauca de abducẽdis hinc nauibus Ego tibi q̃ ipſemet uidi refero: nunc ne ſi uelint quidem corinthios atq; ipſum Eurydiadem enauigare poſſe quoniam circundati ab hoſtibus undiq; ſumus. Q uare ingreſſus

Scinnus pedagogus

Pſyttalea inſula Cœos Cynoſura

Ariſtides iuſtiſſimus

ad eos hoc indicato Cui respondens Themistocles: Iocunda sane inquit iubes bonũ afferens nunciũ: Nã quod ego præcabar ut fieret: id ipse tu conspicatus fieri ueneristi nunciatum. Vt enim scias quæ fiunt a medis propter me fiunt: quoniã opus factu fuit ut græci qui uolebant sua sponte ad pugnã descendere descenderunt inuiti. Tu uero quandoquidẽ iocunda nunciatũ ueneristi: perte ipsum nũciato quæ si ego rettulero: uidebor rem cõmẽtitiã dicere nec ipsis persuadebo tãq̃ nõ hoc agentibus barbaris. Itaq; tute ingressus uti res habet ipse referas: Quod ubi feceris si tibi fidẽ habebunt: optime habet sin minus perinde nobis erit. Neq; enim si undiq; circũdati sumus ut tu ais amplius isti diffugient. Aristides conciliũ introgressus eadẽ rettulit dicens se ex ægina uenisse & ægre elapsum q; latuerit stationẽ hostium oẽm enim classem græcoꝝ a Xerxis classe circũuentam Ideoq; hortari se ut ad defensionẽ sui illi sese præpararent. Hæc locutus Aristides retro abiit. Rursus inter duces altercatio orta plerisq; eorum fidem nuncio non habentibus: q bus non credentibus aduenit triremes transfuga uiroꝝ teniorꝝ cui præerat Panætius Sosinenis: quæ oẽm ueritatẽ attulit. Cuius facti nomine tenii in tropide qui delphis dedicatus est: Inter eos qui barbaꝝ debellarunt inscripti fuere. Ex hac naui quæ ad salaminẽ & altera quæ ad artemisiũ transfugit expleta est græcorũ classis trecentorũ & octoginta nauiũ. Duæ nãq; prius ad explendũ numerũ defuerant naues. Græci ubi eis uerba teniorum fecerunt fidem: sese apparauerũt tãq̃ dimicaturi. Et sub diluculũ cũ propugnatorum cœtum feciſſent: Themistocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis sũma erat melioru cũ peioribus comparatio quecũq; in hominis natura atq; idustria exi stunt. Exhortatus ut meliora eligerẽt. Vbi perorauit: iussit illos ingredi naues. Quibus ingressis rediit ab ægina triremis quæ ꝓfecta ad æacidas erat. Moxq; oẽs naues græci soluerunt. In quos mouentes continuo barbari sunt inuecti. Ibi cæteri quidem græci cũ inhiberent remos cẽssimq; irent: Aminias pallenæus uir athenienſis euectus naui in hostilem incurrit: cui implicitus cum hæreret nec abstrahi posset: Ita cæteri uenientes auxilio conserti sunt. Hunc in modum aiunt athenienses extitisse initium pugnæ. Aeginetæ uero naui quæ ad æacidas abierat feciſſe initium. Quãq̃ etiam hoc refertur simulacrũ mulieris fuisse eis oblatum & cum apparuisset ita illos exortatũ: ut omnis græcoꝝ exercitus audierit sed prius his conuiciatũ. O dæmonii quousq; remos inhibebitis. Aduerses athenienses instructi erant phœnices. Nã ii cornu tenebant: quod ad eleusinẽ hesperũq; uergebet aduersus lacedæmonios instructi erant Iones. Hi cornu tenebant. quod ad auoram spectabat & piræea: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignauiter agebant: pleriq; minime. Enimuero cõpluriũ triearchorũ nomina cõmemorare possẽ: qui græcas naues expugnauere. sed neminẽ nominabo: præter Theomestorẽ Andromantis: & Phylacũ Histiæi ambos samios. Quorũ dũtaxat ideo mẽtionẽ facio: q; Theomestor ob hanc nauatã operã a persis tyrannus sami creatus: Phylacus inter bñ de rege meritos asscriptus est: & multo tractu soli donatus. Bonemeriti autem de rege persica lingna orosangæ uocantur: de his quidẽ ita res habet. Multitudo aũt regiarũ nauiũ ad salaminẽ expugnabatur partim athenienſibus corrupta: partim ab æginetis utpote græcis seruato ordine ac loco certantibus barbaris & incõposite & inconsulte agentibus: Vt nõ ab re fuerit talẽ eis rem cõtingere qualis cõtigit: q̃q̃ eo die fuerunt atq; extiterant lõge se ipsis ꝑstãtiores: & q̃ ad euboiã extiterãt pro se qsq; ãnitẽtes: ac Xerxẽ reformidãtes q; ab eo se singuli consp̃ici arbitrabantur: & de aliis qdẽ uel barbaroꝝ uel græcorũ singillati quo dimicauerint nõ possũ ꝓ cõperto referre. Circa Artemisiã uero hoc rei gestũ ex quo impensius illa regi cõmẽdata ẽ. Nã posteaquã regiæ res in multũ tumultuationis de

Panætius

Græcoꝝ naues ccc. lxxx.

Aminias

Pugnæ initiũ ad salaminẽ

Theomestor

Phylacus

Orosãgæ

uenerant: hoc interim tempore Artemisia cum nauem suã attica insequeretur nullũ habens effugium: quia ante ipsam naues amicorum sua uero proxima hosti erat: hoc sibi putauit faciẽdũ: quod & fecisse profuit. Nã ut fugiebat atricã nauẽ in nauẽ sociam quæ erat uirorũ calyndensiũ impegit quaq; rex calyndensium Damasythimus uehebat: Cũ quo & si huic iam inde dũ essent in hellespõto contentio intercessit: tamen incertum an cõsulto id fecerit: an fortuito nauis calyndẽsium oblata fuerit: eam Artemisia ubi incurrit pariter demersit prospero casu usa: & duplex hinc sibi bonũ adepta. Nã triearchus atticæ nauis eam conspicatus incurrisse barbarorum uirorũ nauẽ existimans: hanc autem græcam esse nauem aut e barbaris profugisse: & a græcis pugnare: ab hac ad alias se conuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum ut pestẽ euitaret: tum ut e malo opere p̃cipue se probatam apud Xerxem redderet. Siquidem fertur cum rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse quendam eorum qui aderant dixisse. Cernis Artemisiam domine ut bene præliatur: utq; nauem hostilem depressit. & regem interrogasse. Nunquid uere id opus Artemisiæ esset: & illos qui plane nossent insigne nauis artemisianæ ita rem habere affirmasse: ratos eam nauem quæ corrupta esset hostilem fuisse.

Damasythimus Artemisie pugna gloriosa

Nam præter cætera quæ mulieri ut dictum prospere cesserunt: hoc quoq; accessit: q̃ e naui calyndẽsi nemo seruatus est qui existeret accusator. Vnde Xerxem ferũt ad ea quæ narrabantur dixisse. Viri quidem extiterunt mihi fœminæ: fœmine autem uiri. Hæc aiũt dixisse Xerxem: In eo prælio cum alii multi & illustres uiri tam persarum medorumq; quã aliorũ sociorum occubuere. Tũ uero dux Ariamignes Darii filius: Xerxisq; frater e græcis pauci. Quippe qui gnari natandi cum sue naues corruptæ essent: nec pugna perisset ad salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti erant barbarorum pleriq; in mari periere. Posteaq̃ eorum primæ naues in fugam uersæ sunt: tum uero plurimæ corrumpebantur. Nam quæ in posterioribus locatæ erant. dum earum propugnatores conantur præterire: ut & ipsi aliquam operam regi nauarent: undiq; in suorum naues incidebant.

Viri extiterunt fœminæ: fœminæ aũt uiri Ariamignes

Quo in tumultu etiam hoc actum est: ut quidam phœnices quorum naues corruptæ fuerant regem adeuntes insimulauerint iones tanquã proditores: q̃ propter eos amissæ naues essent. Vnde id contigit non ut Ionum duces interficerentur: sed ut ii phœnices qui illos insimulabant eam acciperent mercedem. Etenim illic adhuc ea loquentibus samothracia nauis atticæ impacta eam demersit: & in hanc æginetica impulsa ipsam depressit Verum samothraces ut qui iaculatores essent epibatas nauis quæ suam depresserat iaculorum ictibus expulerunt: eorumq; conscensa naui potiti sunt: Quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes ubi id egregium facinus Ionum aspexit conuersus ad phœnices ut erat supra modum mœstus & omnes arguens: iussit eorum capita præcidi ne cum ipsi ibelles essent meliores criminarentur. Quotiens autem suorum quẽpiam aliquod opus edentem cernebat: de eo homine percontabatur sedens sub monte qui est e regione salaminis nomine ægaleo & scribæ triearchum illum a familia & urbe scripto annotabant Et cladi phœnicum qui aderant additus est Arioramnes uir persa q̃q̃ amicus regis. Et isti quidem in phœnices conuertebantur. Barbaris autem in fugã uersis & ad phalarũ elabentibus æginetæ in freto subsistentes operam memoratu dignam ediderũt. Nã athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesq; expugnabãt. Aeginetæ uero eas elabebantur quotiens aliqua effugiebat athenienses eo ipso cursu in æginetas incidebãt cum interim conflixerũt naues duæ: una Themistoclis insequens aliam: altera Polycriti Crio geniti uiri æginete dum nauim sidoniam inuadit illam uidelicet quæ speculatoriam in sciatho ægineticam ceperat: qua uehebatur Pytheas Ischeni: quem persæ

Polycritus Pytheas

ſeminecem plagis tamen admiratione uirtutis ſeruatum in naui habebant. Sidonia quæ hunc circũferebat nauis una cũ perſis eſt intercepta: Vt pytheas ita ſoſpes rediret in ægi-
netam. Polycritus ubi inſpexit atticam nauẽ agnito ſigno nauis imperatoriæ inclamãs Themiſtoclem iocatus eſt exprobrans æginetis q̃ cũ medis ſentirẽt. Hoc Polycritus ſua naui incurrens in Themiſtoclẽ iaculatus eſt. Barbari quorũ naues ſupererant fuga ſe ꝓ-
ripuerunt in phalerum pedeſtres ad copias. In hac pugna nauali e græcis optime audie-
runt æginetæ. Secundo loco athenienſes: e uiris Polycritus ægineta atheniẽſeſq; Eume- Eumeneſ
nes Anagyraſius & Aminias pallenæus: qui & Artemiſiam eſt inſecutus non prius deſi- Aminias
turus q̃ aut illam cepiſſet: aut ipſe captus eſſet. Si Artemiſiam ea naui uehi animaduertiſ- Artemi-
ſet: Q uippe triearchis athenienſiũ præceptũ erat ut eam caperent: propoſitumq; præmi ſiæ odiũ
um decem miliũ drachmarũ ei qui uiuam cepiſſet. Indigne enim ferebant mulierem ad- Adiman-
uerſus athenas militare. At illa (ut antea dictum eſt) aufugit. fuerunt & alii quorum naues tus
incolumes in phalerum euaſerunt: Adimantũ corinthiorum ducem athenienſes ferunt ſtatim inter initia concurſus nauiũ expauefactũ atq; perterritũ ſublatis uelis fugæ ſe dediſ-
ſe. Corinthioſq; inſpecta fuga nauis imperatoriæ itidẽ abiiſſe. & cũ fugiẽdo ueniſſent ad Sciradis
templum Mineruæ Sciradis: quæ eſt in ſalamine occurriſſe eis celocem diuina cũ põpa: mineruæ
quẽ quiſnam miſiſſet cum nõ conſtaret: ſcirentq; neminẽ ſuæ claſſis ad ipſos miſiſſe eos tẽplum
ob id cõiectaſſe rẽ diuinã eſſe: & illos q in celoce erãt ubi propiores fuerunt ita locutos fu
iſſe: Adimante tu quidẽ cõuerſis in fugã nauibus abſcedere græcorũ proditor. At illi q̃tũ
uotis cõceperũt uictores hoſtiũ euadent: & cũ his uerbis fidẽ nõ haberet. Adimãtus hæc
iterũ dixiſſe ipſos poſſe pro obſidibus ductos mortẽ obire: niſi cõſtaret græcos eſſe uicto-
res. Ita cõuerſa naui Adimãtũ cũ cæteris ad claſſem ſuorũ re iã ab aliis nauata ueniſſe. Hic
de illis apud athenienſes rumor extitit: quod ipſi corinthii negãt ſe inter primos pugna- Ariſtidis
tores extitiſſe: pro quibus teſtimoniũ dicit reliqua græcia. Ariſtides Lyſimachi uir atheni- pugna
enſis cuius pauloante ut uiri optimi mẽtionẽ feci ꝓ eũ tumultũ qui circa ſalaminẽ fiebat
hoc rei geſſit. Permultis eorũ q ad littus ſalaminis locati erant ſumptis genere athenien-
ſibus & in pſyttaleã inſulã traductis oẽs pſas q in ea inſula erant interemit. Defuncti na-
uali pugna græci reductis in ſalaminẽ nauibus potiti ſunt naufragiis quæ illic ſuperãt pa-
rati ad aliã dimicationẽ q̃ ſperarẽt regẽ iis & quæ ſibi reliquæ erant nauibus uſurũ. Por-
ro naufragiorũ pleraq; uẽtus zephyrus ex attica moliens aſportauit in orã noie coliadem
ut ipletũ ſit oraculũ dũ de cæteris quæ ad pugnam naualẽ ptinẽt faciẽs mẽtionẽ tũ uero
de naufragiis illuc euectis a Bacide & Muſæo multis ãnis ãtea ꝑdictũ ac redditũ Lyſiſtra
to athenienſi uiro ſortilego q̃ oẽs græcos latuerat. Horrebũt remis mulieres coliadẽſes.
Hoc futurũ erat ꝓfecto rege: Cognita ſua clade xerxes ueritus ne qs Ionũ a græcis ſubor-
natus aut ſua ſponte ad ſoluẽdos põtes in helleſpõtũ nauigaret. Vnde ipſe i europa de-
prehẽſus ſalute piclitaret de fugiẽdo cõſultabat. Nolẽs tamẽ neq; a græcis neq; a ſuis de
tegi: aggerẽ in ſalamine tẽtabat educere: naueſq; phœnicũ onerarias ut ꝓ rate ac muro eſ
ſent inectabat: & ſe tãq̃ aliã pugnã nualẽ facturus ad bellũ iſtruebat. Q uæ agẽtẽ uiden-
tes cæteri ꝓ certo habebãt eũ manẽdi aĩo atq; bellãdi illa apparare. Sed nihil eorũ Mardo
niũ latebat ut ꝓbe gnarũ ingenii illius. xerxes & hæc fecit & ſimul in pſidẽ miſit q̃ pſẽtẽ nius
cladẽ nũciarẽt: His nũciis nihil pnicius trãſcurrit in rebus humanis: qđ negociũ hunc in Tabellio
modũ ẽ a pſis excogitatũ. Q uot ex diebus tota uia cõſtat totidẽ equos ac uiros ferũt eẽ nũ curſus
diſtinctos ad ſingulorũ dierũ iter faciẽdũ: quos neq; uis niuiũ neq; iber neq; æſtus neq; & mores
nox diſtinet: qn ꝓpoſitũ ſibi curſũ celerrim cõficiat. Q uorũ curſorũ primus mãdata tra
dit ſecũdo ſecũdus itẽ tertio: & ita deinceps illa mãdata in aliũ atq; aliũ ptrãſeũt: quẽad

Fax uulcani

modū apud græcos fax: quā Vulcano p uices ferre curſores pſeuerāt. Hāc equorū curſitationē perſæ angareion appellāt. Et primus quidē nūcius ſuſa platus Xerxē athenis potitum eſſe tanta perſas qui relicti erant uoluptate affecit: ut omnes uias myrto conſtrauerint: & per eas odores incenderint: & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis uerſarentur. Secūdus āt ita eos cōſternauit: ut uniuerſi ueſtes dilaniarent: uociferationeq; & eiulatu irreqeto uterentur culpā in Mardoniū refūdētes nō tam de claſſe q̄ de ipſo Xerxe ſolliciti. Idq; tā diu dū xerxes illos ita affectos reddēdo ſedauit. Mardonius cū uideret xerxē magnā e pugna nauali iacturā feciſſe ſuſpicās agitare fugā ex athenis p ſeipſo anxius erat tāq̄ pœnas daturus: q regi pſuaſiſſet iferre græciæ bellū: putabatq; ſibi cōducibilius eē piclitari aut ſubigere græciā aut magna opa aggreſſū honeſte uita defungi: q̄q̄ opinio eius de ſubigenda græcia ꝓpēſior erat: Hoc cū ſecū agitaſſet: regē hac oratione ē allocutus. Dñe noli mœrorē ob hāc rē geſtā capere: aut pro ita magna hoc iactura ducere. Nō enim certamē quo oía noſtra cōſtat in lignis eſt ſed in uiris & eqs. Itaq; nemo tibi aut hoꝝ q tibi uidēt oía cōfeciſſe egreſſus e nauibus conabit obuiā ſe ferre aut ex hac cōtinēte. Vnde q ſe obuios tulere pœnas dederunt. Q uod ſi tibi uidetur faciēdū ut pelopōneſum tētenus cōtinuo tētenus. Sin uidet ſupſedendū ſupſedeamus licet: nec aio cōſterneris. Neq; enī ulla poſſunt ratione ſubterfugere græci quo minus rationē dēt eoꝝ quæ & nūc & antea ꝓpetrārūt: tuiq; ſunt ſerui. Et hoc quidē p̄cipue tibi agēdū puta. Q uod ſi tibi cōſtitutū ē ut ipſe cū exercitu reuertaris: Aliud quoq; habeo ex hac re cōſiliū. Rex ne cōmittas tu ut pſæ græcis ludibrio fiāt. Nō enī res pſaꝝ afflicte ſūt neq; tu ubinā uiri fuerimus ignaui: dicere potes q̄les ſi phœnices & ægyptii & ciprii cilices fuere: nihil iſta ad pſas attinet culpa. Q uare qm̄ pſæ tibi huius rei inſontes ſunt: iā mihi credito. Si tibi nō uidet ꝓmanēdū remea ipē ad ſolū natale cū pleraq; pte copiarū Ego cū ꝺlectis de exercitu. xxx. myriadibus militū debeo græciā in tuā redigere ſeruitutem. Iis auditis xerxes ut ex malis gauiſus eſt: uoluptatēq; cedit: & ad Mardoniū inqt ſe ubi ad cōſiliū rettuliſſet reſpōſuꝝ utrū eoꝝ eſſet facturus. Et cū in cōſiliū uocaſſet delectos pſarū ꝓceres: placuit ei Artemiſiā quoq; ad conſultādū accerſi: quā ſolā cōſtabat antea quæ faciēda eſſent intelleXiſſe. Q uæ ubi aduenit eā xerxes ſūmotis aliis pſarū cōſiliariis atq; ſatellitibus hūc in modū allocutus eſt.

Mardonium oratio ad xerxem

Xerxis oratio ad artemiſiā

Iubet me Mardonius hic permanere ad tentādam peloponēſem: negans ullā culpā huius dāni eſſe penes perſas atq; pedeſtres copias: ſed eis uolentibus hoc tentari debere. Itaq; aut hoc me facere hortatur: aut ſibi tradere triginta myriades delectorū militū ad ſubigendā mihi græciā. Me uero ad patrias ſedes cū reliquo exercitu reuerti. Tu igitur quæ de pugna nauali nō gerenda probe cōſuluiſti: Vtrū mihi ſuades horū quod eligēdo bene mihi conſuluero. HæcXerxi cōſultāti reſpōdens Artemiſia. Arduū eſt inquit rex me dicentē tibi optima proſperū cōſiliū dare: tamen e ſtatu rerum præſentium mihi uidetur eſſe faciendum ut tu ipſe domū remees: Mardoniū uero hic relinquas cum iis quos uult ſi modo uelit ille atq; recipiat ſe iſta facturum. Nam ſiue ea quæ ait: ſe uelle ſubegerit: & hæc ei exanimi ſententia ſuccedant: tua res domine agitur: quia id tui ſerui effecerint: Siue Mardonio contra opinionem ſuam contingat: non magna ſane calamitas erit ſaluo & te & rerum domeſticarum ſtatu. Etenim ſi incolumis es & domus tua: profecto græci ſepænumero pro ſeipſis multa certamina curſitabūt. at ſi qd cōtingat Mardonio cladis: Id nullius erit momēti: græciq; uincēdo nō uicerint ſeruo tuo interēpto. Tu uero athenis incēſis cuius rei gratia expeditionē ſūpſiſti reuerteris. Delectatus eo cōſilio xerxes quod idē illa ſuaſiſſet: quod ipſe haberet in aio qppe q (ut ego opinor) nō remāſiſſet: ſi uel cūcti atq; cuncte id ei ſuaſiſſēt adeo perterritus erat. Artemiſiā laudatā dimiſit ducētē ſecū liberos regios

Artemiſiæ conſilium

epheſũ. Nã aliquot eũ filii noti comitabãtur: cũ qbus ad eorũ cuſtodiã miſit Hermoti-
mũ genere quidẽ pedaſenſẽ: ſed apud regẽ inter eunuchos nulli ſecũdũ. Incolũt aũt pe-
daſenſes ſup halicarnaſſũ: apud quos hoc rei ferẽ cõtingere ut quotiẽs ãphictyẽſibus: q
circa eã urbẽ habitãt aliqd aduerſi certũ intra tẽpus ẽ euẽturũ: tũc antiſtiti quæ illic Mi-
neruæ ẽ grãdis herba naſcaẽ: quæ res bis apud eos accidit. Et his pedaſẽſibus Hermoti-
mus erat: cui maxima ex oĩbus quos qdẽ ipſi nouimus ultio cõtigit acceptæ iniuriæ. Si-
qdẽ eũ captũ ab hoſtibus ac uenalẽ mercatus ẽ Pæonius uir chius ex hoc ipuriſſimo quæ
ſtu quẽ factitabat uitã ducẽs. Nã quos pueros forma p̃ditos coemerat: eos caſtrabat du-
ctoſq; aut ſardis aut epheſũ magna pecunia uenũdabat. Apud barbaros enim p̃cioſioreſ
eunuchi ſunt q̃ q nõ ſunt caſtrati in oĩ genere fidei gratia: atq; ut alios pmultos: ita hunc
quoq; Pæonius execuit: ut q ex hac re uitã toleraret. Sed nõ uſquequaq; infelix Hermo
timus e ſardibus ad regẽ cũ aliis muneribus deductus ẽ: ꝓgreſſuq; tẽporis ex oĩbus eunu-
chis maximo in honore apud regẽ Xerxẽ eſt habitus. Cũ aũt rex aduerſus athenas mo-
ueret e ſardibus: p id tẽpus Hermotimus cuiuſdã negocii gratia deſcẽdit in agrũ myſiũ:
q a chiis incolitur: ſed atarnis uocitaẽ: Ibi inuẽtũ Pæoniũ atq; agnitũ allocutus ẽ: & mul
tis & comibus uerbis primũ recẽſes ei quot p illũ eſſet aſſecutus bona. Deinde pollicens
quã gratiã illius meriti foret relaturus: ſi homo cum ſuis domeſticis illuc cõmigraſſet. Ea
oratõe libẽter audita Pæonius cõtulit ſe illuc cũ uxore & liberis. Q uẽ poſteaq̃ cũ oĩ re fa
miliari adeptus ẽ: Hermotimus ꝓhis uerbis affatus ẽ. O oĩum poſt hoĩes natos ſceleſtiſſi-
mũ q ex nefãdiſſima negociatõe q̃ſtũ facis: qd aut ipe ego aut meorũ qſpiã uel tuoꝝ cui
piã mali fecit: q ex uiro neutrũ me reddiſti: putabas fore ut quæ tunc machinabaris late-
rent deos q iuſta lege utẽtes te infandorũ opificẽ tradiderunt in manus meas: ut de pœ-
na a me tibi irroganda queri nõ poſſis. Hæc ubi exprobrauit hoĩ filiis in conſpectũ eius
adductis q quatuor erãt: coegit patrẽ illorũ genitalia recidere: quod cum coactus feciſſet
filii ſui adacti ſunt eius uirilia abſcidere. Ita ſupplicium ab Hermotimo in pæonium re
diit. xerxes filiorũ epheſũ de ducẽdoꝝ negocio Artemiſiæ demãdato accitũ Mardoniũ
iuſſit e copiis: quaſliberet eligere ut cõſentanea uerbis facta exequi experiret. Hactenus
eo die eſt actum. Noctu aũt regis iuſſu p̃fecti claſſis e phalero ſoluẽte retro helleſpontũ
uerſus abierunt pro ſe qſq; accelerãtes ad cuſtodiẽdas rates: qbus rex ꝓtrãſiret. Q ui cũ
ad Zoſterẽ aduẽtaret minuta quædã cõtinẽtis ꝓtẽta ꝓmõtoria barbari ſuſpicati nauigia
eſſe ꝓdiu illinc aufugerunt. Tẽpora deinde edocti nõ nauigia eſſe: ſed ꝓmontoria: ĩ ag-
mẽ ſeſe receperunt. Vt dies illuxit græci cernẽtes ibidẽ pedeſtres copias hoſtiũ p̃ſtare: ra-
ti claſſẽ quoq; circa phalerũ eſſe: ac pugnã naualẽ cõmittẽdã: ſe ad reſiſtẽdum apparabãt
Sed cognito illã uela feciſſe: cõfeſti iſequẽdã ſibi cẽſebãt. Itaq; eã inſecuti ãdro tenus cer
nere cum neq̃ſſent: ad andrum ꝓfecti cõſultabãt. Q uibus Themiſtocles ſuadebat ut in
ſulas uerſus ꝓfecti claſſẽ hoſtium inſequẽtes recta ad helleſpõtum nauigarẽt ſoluturi põ
tes. Huic cõtrariã Eurybides opponebat ſententiã q̃ dicerent fore ut ſi diſſoluerent ra-
tes: maxima ob id calamitate afficerent græciã. Perſã enĩ ſi deprehenſus in græcia mane
re cogeret nõ q̃turum q̃ ſibi ocium qdẽ agenti: nec ulla res poſſet ꝓcedere: nec ulli re-
tro oſtenderet receptus & exercitus ſuus fame cõficeret: ꝓcedẽti uero & rebus gerendis
operã dãti oĩa poſſent p europã ſuccedere: tũ in urbibus tum ĩ nationibus quæ uel captæ
fuiſſent: uel antea ſeſe dediſſent: qn etiã rẽ frumentariã habiturum ex annuis ſemp fructi
bus græcoꝝ. Nunc autem uideri illum utpote uictum nauali prælio nõ p̃ſtiturum in eu
ropa: Ideoq; pmittẽdum fugere dum in terrã ſuã fugiendo pueniat. De qua terra deinde
certamen iã fieri iubebat. Huic ſentẽtiæ alioꝝ polopõnenſium duces aſſenſere. Themi

Hermotimus
Pedaſenſes
Amphitienſes
Pæonius
Eunuchi in præcio ſunt
Atarnis ager
Pæonii talio
Xerxis fuga
Zoſteres

ſtocles poſteaq̃ aĩaduertit ſe nõ poſſe pleriſq; ꝑſuadere ut ad helleſpõtũ nauigarent adiit athẽienſes: q ꝑcipue & ĩdignabãt hoſtẽ effugere: aĩatiq; erãt ad nauigãdũ ĩ helleſpõtũ ẽt ꝑ ſeipſos ſi cæteri recuſaſſẽt. Eoſq; ita ẽ allocutus. Et ipſe multis iã huiuſmõi caſibus interfui: & de multo pluribus audiui talia contigiſſe uiros ad neceſſitatem redactos ꝑliũ iſtaurare: & ſupiorẽ quã accepiſſent calamitatẽ emẽdaſſe. Itaq; nos qñ inuenimus quo pacto & noſipſos & græciã tueremur: repulſa tãta hoĩum nube nõ iſequamur eos fugiẽtes. Neq; enĩ nos iſtud effecimus: ſed dii pariter & heroes q ĩuiderũt unum eẽ uiꝝ & aſiæ regẽ: & europæ: q ſit ĩpiiſſimus atq; ſceleſtus: q ſacra ꝓinde atq; ꝓfana habẽs utraq; ĩcẽdit: Deorũ q; ſimulacra ſubuertit: q & mare cecidit flagellis & cõpedes in illud deiecit. Sed bñ nobiſ cũ in ꝑſens tẽpus agit. Ideoq; nunc qdẽ ut & noſtri ipſoꝝ & noſtrorũ domeſticoꝝ curã geramus: & ut ſpaciũ qs ad reficiẽdas ædes faciẽdãq; ſemẽtẽ habeat ĩ græcia maneamus barbaro prorſus eiecto. Cũ aũt uer appetet tũc in helleſpõtũ & in Ioniã nauigemus. Hæc dicebat Themiſtocles aĩo ſibi apud pſã ſubſidiũ cõparãdi: ut ſi qd apud athenienſes acci deret aduerſi ſibi haberet: quo ſe cõuerteret: ꝓput & cõtigit. Hæc dicẽti Themiſtocli athe niẽſes cũ tñ ab eo deciperẽt aſſẽſi ſũt. Nã cũ antea prudẽs habitus fuiſſet: poſtea uero pru dẽs ac bõa cõſulẽs cõpertus eẽt: prorſus ad ei aſſentiẽdũ ꝓmpti fuere. Ille ubi atheniẽſes ipſius ſentẽtiã ꝓbauere. miſit e ueſtigio uiros quoſdã cũ nauigio ad exponẽda regi mãda ta iuſſos tacere & ſi in oẽ tormẽtũ deuenirẽt: quoꝝ unus erat Sicinnus eius cõtubernalis Hi poſteaq̃ ad atticã ꝑuenere. ceteris apd nauigiũ rẽanẽtibus: ipe ad regẽ aſcẽdit: atq; ita eũ allocutus eſt. Themiſtocles Neoclis filius dux qdẽ athenienſiũ: ſed inter oẽs ſocius uir optimus ac ſapientiſſimus miſit me tibi denũciaturũ gratia tibi iſeruiẽdi ſe retinuiſſe græcos claſſẽ tu an iſequendi cupidos: põteſq; q ſũt ĩ helleſpõto ſoluendi. Itaq; nũc magno cũ ſilẽtio te illuc recipias. Hac re nũciata iſti abiere. Græci poſteaq̃ decreuerũt neq; perſequẽdũ ſibi ulterius barbaroꝝ claſſẽ neq; nauigãdũ ĩ helleſpõtũ ad ſoluẽdũ traiectũ: Andrũ obſederũt aĩo illã delendi. Nã primi ex iſulanis andri pecunias poſcenti Themiſtocli denegauerãt: eiq; allegãti athenienſes illuc ire duobus magnis nuĩnibus fretos Suadela & neceſſitate: & ita ſibi dãdas utiq; eſſe pecunias rñderãt athenas ꝓ portõe magnas eẽ atq; felices & diis ꝓpiciis bñ ꝓceſſiſſe: Nã ſe ad maximã ſoli tenuitatẽ redactos: andriorũ q; iſulã totidem ꝓpitia numina nũq̃ dereliquere: ſed ſp icolere ĩopiã & ĩpoſſibilitatẽ q; bus diis obnoxios ãdrios pecuniã nõ daturos. nũq̃ enĩ andriorũ ĩpoſſibilitate ualidiorẽ fore athenienſiũ potentiã. Hæc illi cũ rñdiſſent nec pecuniã dediſſent obſidebãt. Themiſtocles uero (neq; enĩ unq̃ ab acqrẽdo ceſſabat) ad cæteras iſulas minacia uerba mittẽs pecuniã flagitabat eiſdẽ nũciis eiſdẽq; uerbis utẽs: qbus apud ãdrios fuerat uſus: niſi pecuniã darent q̃ poſcerent exercitũ ſe græcorũ illuc adductuꝝ: & eã iſulã obſeſſã deleturum. Hæc dicendo igentẽ pecuniæ uĩ coegit a caryſtiis atq; a pariis: q audito tũ ãdrũ obſideri q; cũ medis ſenſiſſent: tũ Themiſtoclẽ maxio i honore iter duces eſſe: hoc metu pecuniã miſere. Aliarũ ãt iſularũ aliq̃ pecuniã dederĩt nec ne affirmare neq̃o. Reor tñ alias quoq; dediſſe ñ has ſolũ. Quãq̃ caryſtiis ne hac qdẽ re cõtigit effugere cladẽ ut pariis q Themiſtocle pecunia delinito hoſtẽ deuitarũt. Ita Themiſtocles ex ãdro ꝓfectus clã cæteris ducibus exegit pecũias ab iſulanis. At copiæ xerxis illic aliquot poſt pugnã dies ĩmorate mouerũt ĩ boetios eadẽ q̃ uenerãt uia. qppe Mardonio uiſũ ẽ ſimul regẽ ꝓmittere ĩtẽpeſtiuũ ꝓp ãni tꝑs belligerari ſimul ĩ theſſalia ſatius eẽ hybernare: & deĩde ieũte uere tẽtare pelopõneſũ. Is ubi ĩ theſſalia ꝑuenit: ibi añ oĩa decẽ milia pſaꝝ q ĩmortales uocãt elegit: excepto eoꝝ duce Idarne q negauit ſe regẽ eſſe relictuꝝ. Itẽ de aliis pſis thoracatos: & mille eqtes. Ad b medorũ: ſacarũ: bactrianorũ: ĩdorũ peditatũ eqtatumq;. Has natiões ſibi totas deſumpſit: ex aliis ãt ſociis paucos: quorum dutaxat aut ſpeciem aĩaduertebat: aut

Themiſtocles qs

Suadela neceſſitas

Idarnes

aliqđ egregiũ facinus cognouerat: ſed plurimos ex una gẽte pſarũ delegit torquatos & armillatos. Secũdo loco medos q nõ numero pſis iferiores erãt: ſed robore. Ita ut uniuerſi triginta myriades una cũ equitibus eſſent. Hoc iterim tpe quo Mardonius habet delectũ copiaꝝ: & Xerxes circa theſſaliã agit: Oraculũ e delphis ad lacedæmõios uenit ut Xerxem pœnas necis Leonidæ repoſcerent: & qđ daret ex eo reciperent. Mittũt igit q̃citiſſime ſpartiatæ caduceatorem. Is adhuc in theſſalia nactus exercitũ ubi in cõſpectũ Xerxiſ uenit: ita uerba fecit. Rex medoꝝ lacedæmonii te & heraclidæ qui e ſparta ſunt pœnas cædis repoſcũt: quoꝝ regem ipſoꝝ interemiſti dũ græciã protegit. Ad ea xerxes cachinnos tollit: ac diu reſponſo nõ reddito hic inqt mõſtrato Mardonio ut ei aſſiſtebat Mardonius pœnas tales dabit quales illos decet. Caduceator hoc reſponſo accepto diſceſſit xerxeſ Mardonio in theſſalia relicto ipſe ad helleſpõtũ ire maturabat: Intraq; quinq; & quadraginta dies ad traiectũ peruenit nullã propemodũ partẽ copiaꝝ ducẽs: quæ quocũq; uenie bant & ad quoſcunque homines eorum direptis fructibus ueſcebantur. Vbi nihil fructuum reperiebant ipſa herba ut eſolo germinabat nonnulli delibatis corticibus & ſtrictis frondibus arborum tam agreſtium quam manſuetarum nihil omnino relinquentes hoc præ fame facere coacti. Q uos deinde peſtilentia excipiens ac dyſenteria id eſt tormina inter uiam extinguebãt. Eorum non multos Xerxes ægrotos reliquit iniungens ciuitatibus ut in q̃q; ueniebat uti illos curarent & paſcererent: quoſdam ẽt theſaliam & aliquot in ſiri pæoniæ & in macedonia: ubi ſacrũ louis currũ quẽ in græciã tẽdens relique rat reuerſus non offendit. Eũ pæones thracibus cũ dediſſent: tñ repoſcenti xerxi dixere una cũ equis inter paſcendũ fuiſſe ab actũ a tracibus: qui ſuperiora ſtrymonis circa fontes icolerẽt. Q uo in loco rex biſalteorũ ac terræ creſtonicæ thrax facinus eximiũ fecit. Hic & ſe dũtaxat uolẽtẽ negauit xerxi ſeruituꝝ: eoq; in edita mõtis rhodope abiit: & filiis uetuit ne aduerſus græciã militarẽt. Illi patre cõtẽptui habito ſiue alioquin libidine belli iſpiciũdi militauere cũ xerxe: q poſtq̃ incolumes reuerterunt: oibus pater (erant aũt ſex) ob eã cãm oculos effodit. Et iſti quidẽ hãc mercedẽ acceperũt. Perſæ aũt ubi citato itinere ad traiectũ puenere: helleſpõtũ nauibus traiecere ad abydũ. Nõ enim intentas iã rates inuenere ſed tẽpeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorẽ q̃ in itinere commeatũ adepti: nulla modeſtia ſe ſe reficientes ac mutatis aquis permulti interibant ex iis q de exercitu ſuperfuerant. Cæteri cũ xerxe: ſardis puenere. Narrat aũt & aliter hæc res. xerxẽ poſtea q̃ athenis pfectus eſt ad orã ſup ſtrymmonẽ illinc nõ ãplius iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni pmiſſo quẽ ad helleſpontũ deducerent ipm naui phœniſſa cõſcendiſſe: ut in aſiã ſe reciperet: & dũ curſũ tenet a ſtrymonia ingẽti uento fuiſſe exceptũ: & eo uehemẽtius tẽpeſtate uexatũ q; nauis referta uectoribus erat adeo qdem: ut ſup contabulationes eſſent frequentes pſæ: qui cum xerxe uehebantur: ibi metu pculſum regem cum clamore interrogaſſe gubernatorem nũ quã ſalus eis eſſet: & cũ ille rñdiſſet. Here nulla admodũ eſt niſi horũ uectorũ aliqua abitio. Tũc xerxem eo audito ita locutũ. Viri pſæ nũc aliqs ueſtrum declaret ſe curã habere regis. In uobis enĩ uidet ſita eſſe ſalus mea. Hæc ubi dixit xerxes illos eo adorato deſiliiſſe in mare: atq; ita leuata naui xerxem incolumen in aſiam perueniſſe: & ubi primum ĩ terrã egreſſus eſt hoc egiſſe gubernatorẽ q; regis qdem aĩam ſeruaſſe aurea corona dõaſſe: q; aũt multos pſarũ pdidiſſet decollaſſe. Hic alter modus q narrat reuerſiõis xerxis haud q̃ q̃ fidẽ apd me hẽt: cũ pp alia: tũ pp obitũ pſaꝝ. Nã ſi id regi a gubernatore dcm̃ eſt: tñ ex ifinitis rõibus uel ob hãc unã cui repugnari ñ pt negari hoc regẽ fuiſſe facturũ: qn potius pſas uiſuꝝ e tabulatis ĩ uentrem nauis deſcendere utiq; priores pſarũ & remiges phœnices neq̃q̃ pſis nũero pares ĩ mare deiecturũ. Sed eũ ut dcm̃ eſt ſuperius itinere pedeſtri cum

Seris

Xerxis nauis ad fugam

Perſaꝝ multi ſubmerſi

reliquo exercitu in asiam reuertisse. Cuius rei id quoq; magno est testimonio q; constat Xerxem cũ rursus in asiam reciperet se abdera peruenisse: adhibuisseq; cõuiuio abderitas & Acinace aureo eos ac tiara auro intertexta donasse. & ut ipsi oppidani aiunt illum post q̃ ex athenis retro fugit: quod apud me fide caret. Illic primũ zonã resoluisse adeo fuerat terrore correptus. Sunt aũt sita abdera ad hellespontũ. Vel potius ad strymmonẽ atq; ad littus ex quo nauim ille cõscendisse fert. Graeci posteaq̃ andrũ expugnare nequeũt: cõuersi i caystrũ uastato illoꝝ agro rediere salaminẽ. Ibi añ oia diis primitias selegerũt cũ aliaꝝ rerũ: tũ phœnissaꝝ triremiũ tres: q̃ꝝ una reponeret apud Isthmũ q̃ ad meã usq; memoriã extabat: altera apud simiũ: tertia aiaci illic apud salaminẽ. Secũdo loco p̃dã iter se dispertiere: ex quibus primicias delphos misere. Vnde statua effecta est lõgitudine cubitoꝝ decẽ: trũcã nauis partẽ manu sustinẽs eodẽ in loco stãs: ubi Alexander Macedo aureus: missis delphos primicijs graeci publice deũ perconctati sunt nunquid perfectas & acceptas primicias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidẽ a graecis aliis uerũ nõ ab æginetis: sed reposcere donũ optime nauatæ ad salaminẽ operæ in pugna nauali. Id cũ audissẽt æginetæ aureas stellas tris dedicauerunt: quæ super malũ nauis æreũ stant apud angulum proxime Crœsi craterẽ. Post dispertitã prædã graeci ad Isthmũ nauigauerũt daturi præmiũ graecoꝝ meritissimo q in hoc bello p̃clarissime rem gessisset. Eo ubi peruẽtũ est duces graeci in aram Neptuni suã quisq; sententiã scriptam detulere quemnã ex oibus primum & quem secundum iudicarent. In ea autẽ suũ quisq; nomen inscripsit sese; illum qui præstantissimus extitisset extimans. Sed in secũdis partibus Themistocli adiudicãdis pleriq; congruerũt. Ita cũ singuli in primo loco singulos calculos haberent. In secundo Themistoclee multo superior extitit. & licet han rem graeci liuore quodam superfederint iudicare in suã quisq; patriã reuecti: tñ Themistocles & habitus est & celebratus per uniuersam græciã oim graecoꝝ longe prudentissimus. Ipse quia non fuisset honore affectus ab iis qui ad salaminẽ dimicassent: ut honore afficeret lacedæmonẽ se cõtulit. Eũ lacedæmonii & splendide exceperũt: & magnifice honorauerũt. Et primas q̃dẽ partes rei bñ gestæ Eurybiadæ: solertiæ uero ac dexteritatis Themistocli dederũt: utriq; oleaginã coronã donarũt. Præterea hunc Biga quæ apud spartã erat p̃stantissima: laudatũq; uerbis amplissimis trecenti ex primoribus spartiataꝝ qui equites uocantur discedẽtẽ ad tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solũ ex oibus quos nouimus hoibus spartiatæ abeuntẽ deduxerũt. Eidẽ postq̃ ex lacedæmõe athenas uenit: ibi Timodemus unus ex inimicis eius alioqn nõ e claris uiris liuore insaniens crimini dabat itionẽ in spartam: dicens illũ athenaꝝ respectu nõ sui ab lacedæmoniis honores assecutũ. Et cũ nõ faceret finẽ talia dicẽdi: iqt ei Themistocles. O hõ ita res hẽt neq; ego si belbitanus forem sic a spartanis honoratus fuissem: neq; tu etiam si atheniensis. Atq; hæc hactenus: Artabazus Pharnacis uir iter persas cũ antea illustris: tũ ex rebus platæẽsibus factus illustrior regẽ deducebat iis sexaginta milibus quæ sibi Mardonius delegerat: quẽ ubi traiectu tenus comitatus est: & iam eẽ in asia sciit regressus circa pallenen agebat utpote Mardonio per thessaliam macedoniamq; hibernante. nec alias copias obire curante. nec e sua dignitate existimabat nõ diripere re belles potidæatas in quos casu incidisset. Etenim potidæatæ postq̃ rex p̃teriit & classis p̃sica e salamine fugiens abiit e conspectu a barbaris defecerãt. Mox alii quoq; q pallenẽ i colebant rebellãtibus tũc uero Artabazus potidæã obsedit. Suspicatus ẽt olynthios ab rege defecturos: & ip̃os obsedit. Eã ãt urbẽ tenebãt Bottiei qui e sinu thermæo fuerãt a macedõibus eiecti. Hos Artabazus postq̃ obsidiõe cepit i paludẽ deductos trucidauit. Vrbẽ q; administrãdã Critobulo toronæo tradidit ac gñe chalcidẽsi. Ita chalcidẽses olynthũ

Abdera ubi

Themistocles olim prudentissimus

Themistocles se lacedæmonõ cõtulit

Eurybiades

Timodemus

Artabazus

Potidæatæ

Pallene

Potidæa

Bottiei

Thermæus sinus

Critobulus

Olynthus

optinuere. Expugnata olyntho Artabazus potidææ obſidẽdæ impẽſius incũbebat. Hoc faciẽs cũ Timoxeno ſcionæorũ magiſtratu de facienda ꝓditiõe trãſegit incertũ mihi quo nã modo ab initio. Neq; enim tradit. Ad extremũ ita actũ eſt. Quotiens exaratũ libellũ aut Timoxenus ad Artabazum: aut Artabazus ad Timoxenum mittere uolebat eo ſagittæ poſtremo inuoluebat: adaptatiſq; deſup pennis ad locũ de quo cõuenerat ſagittam emittebat. Sed Timoxenus qui potidæã ꝓdebat: proditionis cõpertus eſt. Nã Artabazus ad cõuẽtũ locũ ſagittã dirigens fruſtrante iactu humeꝝ cuiuſdã potidæatæ percuſſit. Ad quẽ ſauciũ turba (ut aſſolet in bello fieri) cũ cõcurriſſet ſubdito reuulſa ſagitta aĩaduertens libellũ detulit ad magiſtratus. Aderat autem & cæterorũ pallenẽſium cõmilitũ. perlecto libello magiſtratus & cognito ꝓditiõis auctore nõ tñ cenſuerũt Timoxenũ eſſe plectendũ ſcionææ ciuitatis gratia: ne in poſteꝝ ſemp ſcionæi ꝓ ꝓditoribus haberent. atq; hũc qdẽ in modũ Timoxenus ꝓditionis manifeſtus fuit Artabazũ uero tris iã menſes obſidẽ tẽ ingens æſtus maris excepit & is diuimitus. Vnde barbari uidentes locũ feſtũ lacunoſum in pallenẽ cõceſſerũt. Quoꝝ cũ duæ partes permeaſſent eluuiem: tres aliæ ſupererant: q̃s ubi ptranſiſſent: oportebat intrare pallenen. Sed eas tanta maris æſtuatio inuaſit quãta nunq̃ extiterat: ut indigenæ aiũt cũ ea frequẽter illic accidat. Eoꝝ qui nandi erant ignari interiere. Qui erant gnari: eos potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius æſtus ac reſtagnationis & cladis perſaꝝ ferũt potidæatæ hinc cãm extitiſſe: q; iſti e perſis qui ſunt a mari oppreſſi in templũ Neptuni & eius ſimulacrũ qd' ſitũ eſt in ſuburbanis impie geſſerant. Hãc fuiſſe cauſam illi uidentur uere dicere. Eos qui ſuperauere artabazus in theſſaliam ad Mardonium duxit. Et cũ iis qui regem reduxerũt ita eſt actum. Claſſiarius autem Xerxis exercitus qui ſuperfuerat ubi a ſalamine fugiens attigit aſiam rege cum aliis copiis e cherſonneſo abydũ traducto hyemauit apud cumã. Idẽ primo ſtatim uere ſamũ cõuenit: ubi nõnullæ naues hyemauerant. Eius claſſis pleriq; epibatæ erãt ex ꝑſis & medis duceſq; ſupuenerãt Mardontes Bagæi & Artayntes artachæi: cuius patruelis amitres ab eodẽ aſcitus erat iſtoꝝ collega. Hi utpote magnopere perculſi non audebãt occaſum uerſus ꝓducere ne unuſquidem: ſed apud ſamum ſubſidentes Ioniam a rebellando prohibebat trecentas naues cum iadibus habẽtes neq; expectantes fore ut græci in ioniam irẽt: ſed ut ſua tutari contenti eſſent ducta ex hoc cõiectura: q; iꝑos e ſalamine fugientes non fuiſſent inſecuti: ſed libenter abſceſſiſſent. Atq; ut ſe uictos mari ita longe ſuperiorẽ terra Mardoniũ futurũ arbitrabantur. Qui dũ apud ſamũ erãt: ſimul conſultabant ſi qd mali poſſent facere hoſtibus: ſimul ſubauſcultabant quonã res Mardonii ſpectarent. At græcos excitabat tũ ueris aduentus: tũ Marcedonius in theſſalia agens. Et eorũ qdẽ exercitus pedeſtris nondum cogebatur: naues autem in æginam abierant numero centum ac decem præfecto atq; nauarcho Leutychidi: qui fuit Menaris: q fuit Heſilei: qui fuit Hippocratidæ: q fuit Leutychidæ: qui fuit anaxilei: qui fuit archidemi: qui fuit anaxandridæ qui fuit Theopompi: qui fuit Nicandri: qui fuit Eunomi: qui fuit Polydectis: qui fui prytanis: qui fuit Euryphõtis: qui fuit Proclis: qui fuit ariſtodemi: qui fuit Cleodæi: qui fuit Hylli: qui fuit Herculis filius ex altera ab regia familia. Horum omnes qui prius commemorati ſunt præter duos poſt Leutychidem reges ſpartæ fuerunt. athenienſium autem duce Xanthippo Ariphrois filius. Hac omni claſſe æginam profecta adueniunt eo nuncii ionum iidẽ qui nuper ierant ad orandos lacedæmonios ut Ioniam liberarent: quorum unus fuit Herodotus Baſilidis filius: ſemptem ab initio qui coniuratione inter ſe facta de trucidando Statte chiorum tyranno poſtea conſpiratiõe patefacta ꝑ unũ eorũ q rẽ detulerat. Cæteri q ſex erant e chio ſubduxerũt: ſpartãq; contulerũt: & tũc i æginã oraturi græcos ut i

Timoxenus

Artabzi mors

Cuma

Leutichydes

Stattes

ioniam nauigaret: ægreq; exoratos delō usq; perduxere. Nam ulteriora oīa græcis formi
dolosa erant cū locoꝝ ignaris cum plena hostium esse credentibus: & tātumdem abesse
samum: quantum Herculis columnas. Cōtigitq; id rei ut neq; barbari supra samū hespe/
rum uersus nauigare auderent metu perterriti: neq; græci chiorum rogatu auroram uersus
ultra delon. Ita timor medium eorū tuebaꝫ. Dum græci nauigauere in delum: Mardoni
us q in hybernis apud thessaliā erat inde mouēs misit ad oraculum quēdam gñe europeū
noīe Murē iubens ut quantūcūq; sibi liceret puaderet ad oraculū cōsultādū: edocuitq; qd
uellet ab oraculis scire. Q d' aūt fuerit: haud compertū habeo non enim memoraꝫ. Opi
nor nihil aliud q̄ de rebus p̄sentibus fuisse. Cōstat hunc murē in telebadiā uenisse: & mer/
cede corrupto quodā indigena trophoniū descendisse: & ad abas phocensiū & illinc ad
Ismenius apollo oraculū quinetiam prius thebas adisse. Ibiq; tum Apollinem ismenium cōsuluisse q illic
quemadmodum in olympia fas est in templis scisciti oracula: tū quodam nō thebano
sed hospite pecunia corrupto in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo aūt nemini theba
no licet eo in loco uaticiniū esse. Q d' cum Amphiaraus optionem eis dedisset utrū mal
Amphia rai tēpl. lent uate uti se an auxiliatore: thebani sibi auctorem eum maluerunt. Ea propter nefas est
ulli thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculū a thebanis mi
hi narraꝫ Murē europeum peruestigatis omnibus oraculis isse etiam ad phanum Apolli/
nis ptoi. Vocaꝫ aūt id phanū ita sed ipsorum thebanoꝝ est situm supra paludem copai/
Acriphia dem ante mōtē proxime urbem acriphiam. Ad hoc templum postquam peruenit is qui
Mus uir Mus appellaretꝫ: secutos eū tris uiros publice delectos ad describenda ea quæ homini rū
derentꝫ. Et statim antistitē barbara lingua usum: & q eos subsequebantꝫ stupuisse audien/
tes barbarā linguam pro græca. Cūq; nescirent qd in præsenti negocio agerent. Murē eu
ropeū pugillares ab eis quos ferebant abstulisse: & in illis ea quæ dicerentꝫ a propheta exa
rasse: eūq; ut dicebant lingua caria: & ubi illa scripsisset digressum in thessaliam abisse. Ea
Mardonius intelligens qd dicerent nuncium debinc athenas mittit Alexandrum mace/
Gygæa donē Amyntæ filiū: tū qa in eū ppensi erant persæ. Q uippe cuius sororē Gygæā Amyn
Bubares tæ filiā in matrimonio habebat Bubares uir perses: ex qua genuit Amyntā in asia aui ma
Alabāda terni ferētē nomē: cui ab rege phrygiæ data est incolēda urbs alabanda: tū quia audiebat
hospitalē atq; munificū esse uiꝝ Mardonius mittendū duxit. Hac præcipue rōe arbitra/
tus se cōciliaturꝝ sibi athenienses populū & multū & strēnuū esse audiens: & q cladis psi/
cæ in mari acceptæ præcipuus auctor extitisset. Q uibus sibi cōciliatis spem cōcipiebat fa
cile potiūdi maris prout etiam contigisset. Nā terrestribus copiis longe sibi superior eē ui
debaꝫ. Ita colligebat suas res fore superiores rebus græcoꝝ. Cui fortassis oracula illa reddi
ta suadebant ut atheniensem sibi socium ascisceret. His obtemperans Alexandrum
Teme / hunc mittebat septimum a Perdicca: qui macedonum tyrannidem optinuit hunc in
nus modum. Tres fratres a Temeno oriundi Gauanes Aeropus perdiccas ex agro in Illyricos
Gaanes profugerunt: & ex Illyriis transgressi superiorem macedoniam peruenerunt ad urbem le
Aeropus bæam. Vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt unus quidem equis: alter ue /
Perdicas ro bobus: minimus autem natu minutis pecoribus pascendis. Erant autē priscoꝝ hoium
Lebæa tyrānides in rē nummaria exiles nō solū populares facultates. Adeo ipsi regi sua uxor co/
Regis quebat cibaria. Hæc cū aīaduertisset panē pueri Perdiccæ mercenarii dū coq̄reꝫ effici du
uxor coca plū q̄ erat. Idq; semp contigere: indicauit marito. Ille re audita ilico ingressus est ut ostētū
Perdicæ cerneret quonā mō qd maius excresceret. Moxq; accitis mercenariis ut a sua domo desce
panis cen derēt iperauit. Et cū isti dicerēt ita demū se abscedere iustū esse: ubi mercedē accepissent.
scens. Tūc rex mercedē noiari audiens hunc inquit Solem ostendens in deum contumelios⁹

dignam uobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aeropus stetere attoniti. At adolescens accipimus rex quædas prælocutus gladio. (Nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus Solem: circũscriptumq; cũ ter in sinum suum hausisset: abiit cũ cæteris. Quale autem esset id quod faciebat puer: & q̃ data cũ illoꝝ assensu accipiebat minimus natu renunciauit: quidam assessorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab argo erant. Hic amnis posteaquam eum temenidæ transierant ita uehemens effectus est: ut ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam macedoniæ plagam transgressi habitarunt prope hortos quiferebantur esse Mide Gordio geniti. Quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenum foliorum fragrantiori odore quam cæteræ: & in quibus ut fertur a macedonibus Silenus fuit exceptus. Super eos situs est fons nomine Berbinus per hyemẽ inaccessus. Hinc egressi postq̃ eam plagam optinuerunt: Temenidæ cæteram macedoniam subegerũt. Ab hoc Perdicca hunc in modũ Alexander oriũdus est. Amyntæ filius fuit Alexãder: Amyntas Alcetæ: pater Alcetæ fuit Aeropus: Aeropi Philippus: Philippi Argeus: huius Perdiccas qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui ubi athenas uenit a Mardonio missus ita uerba fecit. Viri athenienses Mardonius hæc inquit. Nuncius mihi ab rege uenit in hæc uerba. athenienſibus iniurias quas mihi intulerũt omnes remitto. Nunc aũt Mardoni ita facito. Suã eis regionem reddito. Præterea aliam pro suo arbitratu eligant: suaq; libertate potiant. Quinetiam eorũ templa si mecum fœdus inire uolent: oia quæ ego incendi restituito. Hic nuncius cum mihi allatus sit necesse habeo ista exequi nisi per uos steterit. Ego uero hæc uobis duco dicenda: quid insanitis bellum regi inferentes: cui nec unquam præstare: nec semper obstare poteritis. Nostis enim Xerxis & copias & facta auditis quoq; nũc de exercitu q mecũ est: quẽ si superaueritis atq; uiceritis: nulla uobis si sapitis spes erit: cũ alius multo maior exercitus sit affuturus. Nolite igit æquiparãdo uos regi priuari solo uestro: & p uobisipsis assidue discurrere: immo potius bis molestiis uos explicate: cũ affit uobis pulcherrima explicandi facultas q̃ ab rege prouocati ut societatẽ belli nobiscũ ineatis citra dolum & fraudem liberati eritis. Hæc me iussit athenienses apud uos Mardonius dicere. Ego uero de mea in uos beniuolentia nihil cõmemorabo. Neq; enim nũc primum eam cognouistis. Obsecro tñ ut Mardonio morẽ geratis: quos aiaduerto nõ semp ualidos fore ad gerẽdũ cũ Xerxe bellũ: quales si aiaduerterẽ esse: nequaq̃ huc cũ his mãdatis uenissẽ. Quippe regis uires supra hoim sunt: & manus prælonga. Q d' nisi propere assentiamini magna pollicentibus. Quippe ex æquo fœdus facere uolentibus timeo uestram uicẽ: qui ex omnibus sociis & maxime in uia habitatis: & soli semper præcipuã cladem accipitis possidentes terrã inter diuersas acies positam. Itaq; inducite in hoc aĩum quod magno pere est e uestra dignitate cũ rex magnus uobis græcorum solis iniurias remittens cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem athenas euntẽ ad inducendos in barbari societatem athenienses cũ audissent lacedæmonii: id nefieret uehementer extimuerũt reminiscentes oraculorũ fatale esse ut ipsi cũ cæteris dorienſibus e pelopõneso eiicerent a medis pariter & athenienſibus. Ideoq; sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane contigit ut contioni adessent lacedæmonii. Extraxerant enim athenienses tempus probe scientes fore ut lacedæmonii audirent uenientem a barbaro nuncium ad societatem cõtrahendam. Quare de industria id fecere ad declarandam lacedæmoniis sniam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander excipientes nuncii spartanorum ita locuti sunt.

Mydæ horti

Rosæ sexagenũ foliorum

Silenus

Berbinus fons

Alexãdri genus

Amyntas

Alcetas

Philippus

Perdica,

Regis uires

Nos uero miſere lacedæmonii oratum uos neqd noui in græciam agatis: neq; uerba quæ afferũtur a barbaro admittatis: q; neq; iuſtum ſit ullo modo: neq; decorum cum aliis græcis tũ p̃cipue uobis idq; multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis: & propter imperium ueſtrum eſt deceratum: quod certamen nũc in uniuerſam græciam emanauit: cuius totius uos præcipui auctores fuiſtis: & græcis cauſa ſeruitutis res nullo pacto toleranda cum præſertim conſtet athenienſes ſemper & iam inde a priſcis tẽporibus uindicaſſe per multos homines in libertatem: & triſtem quidem conditionem ueſtram dolemus: quod iam bis prouentu frugum fraudati eſtis: & iam domibus quæ diruta ſunt caretis. Q uo nomine lacedæmonii uobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe uxores ueſtras & omnia ad bellum inutilia proxime domeſticos ſuos quoad bellum hoc ſteterit alituros. Neq; uero uos Alexander macedo ſeducat commendans Mardonii orationem. Facit quod ſibi faciendum eſt. Q uippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed nõ idẽ ueſtra facere intereſt: ſi recte ſapitis: qui ſcitis nihil barbaris eſſe neq; fidum neq; uerum. Hæc cum nuncii dixiſſent: athenienſes Alexandro ita reſponderunt. Et ipſi cognitum habemus hoc uires medorum etiam atq; etiam maiores eſſe quam noſtras. Vt id nihil interſit exprobrare nobis. Attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus ualebimus. Vt autem ſocietatem cum barbaro cõtrahamus neq; tu perſuadere tentes: neq; nos ſi tu tentaueris perſuadebimur. Tu uero renuncia Mardonio atheniẽſes dicere quoad ſol eodem itinere meabit: quo nunc meat: eouſq; ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros: ſed ſe protegendo propulſaturos eum fretos ope deorum atq; heroum: quorum ille nihil penſi habens: & templa & ſimulacra incendit. Tu quoq; poſthac cũ iſtiuſmodi oratione ne cõmittas ut athenis uidearis: neue per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. Nolumus enim te ingratum quippiam ab athenienſibus pati: quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſponderunt. Nunciis aũt ſpartiatarum illa lacedæmonios uereri ne fœdus ineamus cum barbaro: ſane humanum eſt neq; hoc uerentes eos turpe eſt ueniſſe: quibus mens athenienſium explorata eſſet: quoniam neq; tantum auriuſq; gentium eſt: neq; regio ulla ſpecie & bonitate præſtans: quam nos accipientes: ut cũ medis ſentiremus ad tradendam ſeruituti græciam induceremur: quod ne faciamus & ſi uelimus multa & magna nos adhortantur. primum atq; idem maximum q; deorum ædes effigieſq; incenſæ pariter & obrutæ ſunt: quas nos in primis ultum ire neceſſe eſt potiuſquam cum iis fœderari qui iſta fecerunt. Deinde q; ſumus græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ quorum & fana & ſacrificia communia ſunt & mores aſſimiles: eorum proditores fieri athenienſes non bene haberet. Ex quo ſi antea neſciebatis nunc ita accipiatis dũ uel unius athenienſium ſupererit: nunquam nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam quod conſulere nobis domo carentibus ita ut domeſticos noſtros alere uelitis gratam habemus. Et licet beneficium ueſtrum cumulatum ſit: nos tamen ita illlud orabimus: ut nihil uobis moleſtiæ afferamus. Q uod cum ita ſit copias primo quoq; tempore emittendas curate. Nam ut nos coniectamus non diu differet barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatq; acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit: aderit. Q ui antequam aſſit in attica: tempus eſt nos in boetiam auxilio ire. Hoc ab athenienſibus reddito reſponſo: lacedæmonii ſpartam reuerterunt:

Tyrãnis tyranno operã preſtat

Barbaris nihil fidũ neq; ueꝝ

Herodoti Halicarnaſei Hiſtoriarum Liber Nonus.

Oc ab athenienſibus reddito reſponſo lacedæmonii ſpartam re-
uerterunt. Mardonius poſteaq̃ regreſſus ad eum Alexander athe-
h nienſium reſpõſa indicauit mouens e theſſalia citato agmine athe-
nas ire contendit. Quacunq; iter faciebat. Illinc uiros ad bellum
ſumens theſſalis ducibus quos adeo non pœnitebat eorum quæ ha
ctenus egerant: ut etiam multo ſtudioſius perſam inducerent. E q
bus thorax lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat: & tũc Mar
doniũ ꝓpalã deducebat in græciã. Mardoniũ ubi cũ exercitu thebas peruenit: thebani ex
ceperũt: ſuadẽdoq; nõ ſinebant ꝓgredi lõgius: q; negarent illũ locũ ponendis caſtris op
portunioꝛẽ eſſe q̃ illũ ubi ſubſidens cõſequereꝫ ut oẽm græciam ſine prælio ſubigeret. Ar
duũ enim eſſe etiã uniuerſis hoibus ui ſubigere græcos iter ſe cõuenientes: qđ & antea co
gnouiſſent. Si uero feceris dicebãt qđ nos ſuademus: occupabis nullo negocio ualidiſſi-
ma quæq; illoꝛ cõſilia. Mittæ pecuniã ad eos qui ꝑpotentes ſunt in ciuitatibus. Miſſa pe
cunia græciã ad factionẽ rediges. Hinc eos qui tecũ nõ ſentiẽt admotis copiis facile ex-
pugnabis. Hæc thebani ſuadebant: qbus ille obtemperãdũ nõ putauit partim animi fa-
ſtu: partim acri quadã libidine athenas iteꝝ occupãdi: ꝑſertim ſperans icẽſis p iſulas igni
bus declaraturũ ſe regi ſardibus agenti athenas ab ipſo teneri. Igiť in atticã cõtẽdens cum
illic athenienſes ne tũc qdẽ inueniſſet: ſed pleroſq; eorum in claſſe ad ſalaminẽ eẽ audi-
ret urbẽ cepit deſertã decimo mẽſe q̃ fuerat iteꝝ ab rege capta. Eo poſtq̃ uenit mittit ad
ſalaminẽ Murychidẽ quẽdã helleſpontiũ cũ eiſdẽ mandatis: q̃ Alexander macedo ꝓtuliſ
ſet. Mittebat aũt eadẽ mandata gnarus ille qdẽ nõ beniuolo erga ipſum aĩo eſſe athenie
ſes. Sed ſperãs cõtumaciã depoſituros tanq̃ ſubacta oi attica regiõe & ſub ipſius imperio
poſita. Hac de cã Murychidẽ miſit in ſalaminẽ. Is ubi in ſenatũ uenit Mardonii mãdata
expoſuit. E ſenatoribus Lycidas ſententiã dixit ſatius uideri ſibi eẽ ut ea quæ Murychides Licidas
apud ſenatũ diceret: ipſi admittentes ad populũ referrẽt. Hæc ille dicebat ſiue q; pecuniã
a Mardonio accepiſſet: ſiue q; id ſibi ꝓbareť. Qđ ſimulatq; audiere athenienſes tã ii q
ex cõſilio: q̃ q extra cõciliũ erãt indigne ferẽtes Lycidã circũſteterũt: lapidibuſq; itereme
rũt. Helleſpontiũ uero Murychidẽ dimiſerũt illæſum. Excitato de Lycida apud ſalami-
nẽ rumore: & cognito qđ geſtũ erat: athtnienſiũ uxores alia aliã exhortãtes atq; ꝑhendẽ
tes ultro domũ Lycidæ adiere: hoiſq; uxorem ac liberos lapidauerũt. Hũc in modũ athe
nienſes in ſalaminem trãſierũt. Quã diu ipſi copias e pelopõneſo uenturas ſibi auxilio
expectabãt: tã diu hoſtes in attica habuere ſtatiua. At ubi & ſocii tardius ſegniuſq; agũt: &
Mardonius aduentans iã eſſe in boetia audiebať. Ita ſupportatis oibus rebus & ipſi in ſa-
laminem traiecerũt: nũcioſq; in lacedæmonem miſerũt cũ cõqueſtũ de lacedæmoniis q
neglectui haberent barbaꝛ eſſe atticã ingreſſum: neq; cũ ipſis ei in boetiã occurriſſent: tũ
admonitũ eoꝛ q̃ ſibi ſi ad eũ deficere uellent Mardonius ſpopondiſſet: tũ ꝓdictũ niſi ꝓſi
dio ipſis eſſent ſe aliqđ per ſemet remediũ inuenturos. Agebãt aũt per id tempus Lacedæ
monii ſolennia q̃ uocanť hyacinthia: q̃ feſta dei celebrare plurimi faciebãt. Ad hæc mu
rũ ſibi in Iſthmo extruebant: q; iã pinas acceperat. Ad hos poſteaq̃ nũcii athenienſium la Hyacin-
cedæmonem uenerũt ducentes ſecũ megarenſiũ ac platæenſiũ legatos: Ephoris aditis ita thia
locuti ſunt: Athenienſes ad hæc nos referenda miſerũt regem medoꝛ cũ noſtrã nobis re
gionem redere: uel tũ ſocietatem nobiſcũ æqs conditionibus inire circa fraudem & dolũ
tũ aliã regionem noſtræ addere q̃ ipſi noſtro arbitrio optauerimus: nos tñ pudore græci

noīs & ꝑ magno flagitio ducētes ꝑdere græciā annuere nolle: ſed recuſare q̄uis iniuria af
fectos a græcis ac ꝑditos. Q ui &ſi nō ignoremus cōducibilius eſſe nobis ſocietatē inire
cū ꝑſa q̄ bellū gerere: tñ ſpōte noſtra ſocietatē nō inibimus. Et hæc q̄dē noſtra ſunt quæ ī
græcos ꝑſtamus officia. At uos q̄ tūc in oēm metū deueneratis ne paciſceremur cū ꝑſa po
ſteaq̄ cōpertā habuiſtis ſententiā noſtrā nequaq̄ ꝑdendi græciā & muꝝ: quē in Iſthmo
inædificabatis abſoluiſtis: nullā habetis athenienſiū rōem. Et cū conueneritis nobiſcū de
occurrēdo ꝑſæ ad boetiā deſertores extitiſtis pro nihilo ducētes barbaꝝ atticā eē īgreſſū.
Itaq; uobis atheniēſes ī pñs uſq; ſuccēſent q; nō eſtis officio fūcti. Q d' ſupeſt ut prīo quo
q; tp̄e nobiſcū copias mittatis iubent: quo barbaꝝ in attica qm̄ in boetia defecimus exci
piamus noſtra in terra: ubi cāpus thriaſius appoſitiſſimus erit ad dimicandū. Hæc ubi ac
Thriaſi / cepere ephori: reſponſum in diē poſteriū diſtulerūt. Poſtero die in alteꝝ: Idq; in decem
us captus dies fecerūt diē de die extrahentes. Intra quod tēpus uniuerſi pelopōnenſes magno ſtu
dio incūbentes Iſthmū muro intercluſere: ad finēq; perduxere. Nō auxim dicere hāc fuiſ
ſe cām cur iſti tantopere ſolliciti fuerint cū Alexander macedo athenas ꝑgebat: ne athe/
nienſes medoꝝ partes ſequerēt: nūc aūt nihil aliud curarēt q̄ ut ſibi Iſthmus inædificare
tur putātes nō amplius qcq̄ atheniēſibus indigere. At ſub aduentū Alexādri in atticā mu
ro: quē extruebāt nōdū ꝑfecto ꝑſas uehementer extimeſcebant. Tādē & reſpōſū & exituſ
Chileus fuit huiuſmodi. Pridie q̄ iā ultimū cōciliū fieret uir tegeata noīe Chileus apud lacedæmo
nios maxime inter hoſpites potētiæ cū audiſſet ab ephoris oīa q̄ athenienſes dixiſſēt: his
uerbis eos allocutus eſt. Ita ſe hēt uiri ephori ſi athenienſes nō ſentiūt nobiſcū. ſed cū bar
baro q̄uis ualido muro ſit Iſthmus inædificatus: tñ magnæ fores patefactæ ſunt barbaro
in peloponneſū. Q uare prius eos audiatis q̄ aliqd decernāt: qd' cladem græciæ afferat.
Hoc Chileus cōciliū dedit qd' in aīm admittentes ephori cōfeſtim nihil collocuti cū nū
ciis q a ciuitatibus uenerāt qnq; milia ſpartiataꝝ cū adhuc nox eſſet dimiſerūt ꝑpoſito eis
Pauſanis Pauſania Embroti filio: q̄ ꝑfectura erat qdē Pliſtarchi Leonida geniti: ſed cū is puer eſſet
Pliſtar/ Pauſāias ꝑfectus ē: q eius patruelis erat: & idē tutor. Nā Cleombrotus Anaxādridæ pater
chus pauſaniæ iā ñ ſuperat ñ diu poſtq̄ copias q̄ muꝝ extruebāt ī Iſthmo reduxerat uita fūctuſ.
Reduxerat aūt aūt ab Iſthmo copias Cleōbrotus ob eā cām q; ſibi iter ſacrificandū aduer
Euryana ſus ꝑſam Sol in cælo obſcuratus eſſet. Elegit aūt Pauſanias ſibi collegā Euryanactē Doriſ
ctes filiū ſuū gētilē. His copiis e ſparta cū Pauſania ꝑfectis nūcii de illaꝝ ꝑfectiōe ignari ubi
dies illuxit: ephoros adeūt hñtes ī aīo abire ī ſuā q; ciuitatem. Vbi adierūt ita uerba fece
re. Vos q̄dē lacedæmōii deſidentes hic celebratis hyacinthia: ac luditis ſociis ꝑditis: athe
nienſes uero ut a uobis læſi ob penuriā ſociorū ita ut poterunt cū ꝑſa trāſigent. Soluta aūt
ſocietate uobiſcū palā eſt nos ſi regis fuerimus ſocii militiæ comites futuros: in quācūq; re
gionē nos illi educēt. Inde uos diſcetis q̄dnā uobis ex ea re ſit euētuꝝ. Hæc locutis nūciis
ephori iureiurādo īterpoſito dixere ſuas ſe copias putare in Oreſtio eſſe tendentes aduer
ſum pegrinos. peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illi nō intelligentes q̄d dice
rēt ſuſcitabant: ſciſcitati & rē oēm edocti atq; ſtupefacti q̄ celerrime abire ad illos īſequē
dos & cū iis qnq; milia finitimoꝝ lacedæmonioꝝ delecta. His Iſthmū uerſus ire maturā
tibus: Argii ubi primū audiere copias e ſparta cū Pauſania ꝑfectas: p̄cōem quē optimum
e diurnis curſoribus inuenerunt ī atticam mittunt ad Mardonium: cui uidelicet antea re
ceperāt ſe futuros īpedimēto: quo minus ſpartiata egrederēt. Præco ubi athenaſ peruenit
Mardoni inq̄t miſerunt me argii nunciatum tibi iuuentutē e lacedæmone eſſe ꝑgreſſam
ſeq; ne illa ꝑgrederēt p̄ſtare neqſſe. Ad hæc tu bonū cōſilium adhibe. Hoc ille locutus
retro abſceſſit. Q uo audito Mardonius iam non fidebat amplius perſtare in attica: ubi

ideo hactenus ĩmoratus fuerat: qđ audire cuperet ac ſcire ab atheniẽſibus qđ ageret: neq; populãs neq; lædẽs atticũ agrũ aſſidue ſperãs fore ut ſecũ illi paciſcerent. Q đ ubi de
ſperauit re cõperta priuſq; Pauſanias cũ copiis Iſthmũ egrederet: ſubduxit exercitũ incen Athenaꝝ
ſis athenis ſi quid aut muroꝝ aut ædiũ priuataꝝ ſacratũq; extabat: eo oĩ diruto atq; obru incẽdiũ
to. Iõ aũt excedẽdũ ſibi putauit q; neq; adequitabilis eẽt attica regio: neq; ſi ipſe male pu
gnaſſet euadi poterat: niſi per anguſtias ubi a paucis tranſitu ꝓhiberi poſſet. Statuit igit
recedere illinc thebas tũ ciuitatẽ amicã tũ regionẽ equitibus opportunã ꝓfecto illinc Mar
donio & iam iterfacienti perfertur nuncius ꝓperans aliũ exercitum mille lacedæmonio
rum megara iter habere. Eo audito conſultabat ſi quo pacto hos primũ poſſet excipere
Itaq; cõuerſũ exercitũ ducebat. Megara p̃miſſo eqtatu q oẽm orã magaridẽ ĩcuſaret. Huc
uſq; europe ad Solẽ occidentẽ uerſus lõgiſſime ꝓceſſit hæc ꝓſica expeditio. Poſt hæc nũ
cius ad Mardoniũ uenit græcos in Iſthmo coactos eſſe. Ita retroceſſit ꝑ deceleã. Magiſtra Deceleꝝ
tus enim thebani accolas aſopioꝝ accerſierãt qui Mardoniũ in ſphẽdaleas & illinc ĩ ta- Sphẽda-
nagram duces itineris deduxerunt. In tanagra noctẽ moratus Mardonius poſtero die in leæ
agri thebani ſcolon tranſuerſis tramitibus peruenit. Ibi thebanoꝝ rura tã & ſi medicas ꝓ Tanagra
tes fouentiũ uaſtauit: nõ illoꝝ odio ſed ingẽti neceſſitate adactus q; uellet tũ caſtra cõmu Scolos
nire: tũ ſi ſibi ĩ acie nõ cederet ex ſententia effugiũ cõparare. Exporrexit aut caſtra ſua ab ager
erythreis ſecũdũ hyſias platæenſi tenus agro iuxta flumẽ aſopũ muro cõmuniẽs: ſed non
ꝓ magnitudine caſtroꝝ ueꝝ ꝑ ſingulas frontes dena ſtadia hñti. Hoc in opere barbaris Attagi-
occupatis Attaginus Phrynonis filius uir thebanus cõuiuio magnifice apparato Mardo- nus
niũ ipſũ & ꝓſaꝝ honoratiſſimos qnquaginta inuitauit. Fiebat aũt cœna thebis. Inuitati Therſan
illi hominẽ ſunt ſecuti. Cætera quæ referã ex Therſandro accepi uiro qđẽ orchomenio drus
ſed orchomeni ĩter primos honeſto: q ſe quoq; aiebat ad hanc cœnã ab Attagino inuita
tũ cũ qnquaginta thebanis: nec utroſq; ſeorſũ diſcubuiſſe: ſed in ſingulis lectis alternos ꝑ
ſam & thebanũ: Secũdũ cœnã cũ potioni daret opera: perſam q eodẽ toro recũbebat græ
ce ipſum interrogaſſe cuias eſſet: ſe uero reſpondiſſe orchomeniũ eẽ: tũ illũ dixiſſe. Q m̃
tu mihi mẽſæ cõſors & libaminũ effectus es: uolo tibi relinquere ſentẽtiæ meæ monumẽ
tũ: ut ipſe quoq; p̃ſcius huius rei queas tibi cõſulere. Cernis hos ꝓſas in cõuiuiũ acceptos &
copias quæ ad flumẽ ĩ caſtris relictæ ſunt. Horum oĩm paruo poſt tp̃e pauculos cernes ſu
perſtites: Et inter dicẽdũ multas lacrimas perſam effudiſſe: admiratũq; ſe ea oratiõe ad il
lũ dixiſſe. Nõne hæc Mardonio expedit dicere & iis perſis q ſecũdũ eũ in honore ſunt: &
illũ ſubieciſſe hoſpes qcqd ex deo fieri oportet. Id hoĩ ineuitabile eſt. Nã ne credibilia q
dẽ dicentibus credere qſq̃ uult. Hoc ꝓmulti perſaꝝ cũ ſciamus: tñ mardoniũ ſeqmur illi
gati neceſſitate. Eſt enim hoc in hoĩbus acerbiſſimum: eũ qui multũ ſapit minime potẽtẽ
eſſe. Hæc ego ex orchomeio Therſandro audiebã: & iõ ipſum hæc ſtatui aliis enarraſſe
priuſq; p̃liũ ad platæas factũ eſt. Mardonio in boetia ſtatiua habenti attulerunt copias cæ
teri circa græci q cũ medis ſentiebant: & ad athenas congregati ſunt præter phocẽſes. Nã
& iſti uehemẽter partibus medoꝝ ſtudebãt: ñ tñ uolũtarii ſed coacti. Iidẽ nõ multis poſt
diebus q̃ thebas itũ eſt: & ipſi aduenere mille armati duce Harmocyde inter populares Harmo-
ſpectatiſſimo. Eos Mardonius ubi thebas ꝑuenere miſſis eqtibus iuſſit ſeorſum in cãpo cyde.
ſubſidere: quod cũ feciſſent protinus affuit uniuerſus equitatus. Vnde poſtea rumor exer
citũ græcorũ qui cum medis erant perſuaſit phocenſes ab equitatu iaculis confodi: qnetiã
per ipſos phocenſes idem deuulgatum eſt: quod tunc dux ſuus Harmocydes his uerbis
adhortabat. O phocenſes palã eſt hos hoĩes certe nos neci deſtinaſſe accuſatos (ut opi-
nor) a theſſalis. Q uare unũquenq; ueſtrũ oportet egregium uirum eſſe: q̃ dedentes nos

fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoq; intelligant ſe barbaros eſſe iter græcos quibus mor
tem intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabat. Quos ubi concluſere equites inuehe
bantur tanq̃ ad eos occidendos telis intentis ueluti emiſſuri. nõnulliq; emiſerũt. Phocen
ſes ex aduerſo ſtantes facto orbe quoquo uerſus cũ ſeſe opponerent ibi equites digreſſi re
tro abiere incertum an ad hos interficiendos rogatu theſſalorũ ierint equites: & poſteaq̃
animaduerterunt eos ad defendendũ ſe cõuertere ueriti ne ipſi uulnerarentur ita retro ab
ſceſſerunt tanquam a Mardonio iuſſi: an experiri uoluerint nunquid iſti præſtantiæ habe
rent. Poſt abſceſſum equitatus miſſo ad eos præcone Mardonius ita inquit. Bono eſtote
phocenſes animo. uiros enim uos eſſe dediſtis ſpecimen: nõ tales quales ego audieram.
Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficiis aut regẽ uin
cetis. Hactenus q̃ circa phocenſes ſunt geſta. Lacedæmonii ubi ad Iſthmũ uenere: illic ca
ſtra cõmuniere. Qđ audientes cæteri peloponnenſes utiq; ii qbus meliora cordi erant:
cernerẽtq; ſpartiatas egredi uolentes: indignum ſe putauerũt a lacedæmoniis ſe in exeun
do ſuperari. Itaq; cũ pulchre litatũ eſſet: cũcti ex Iſthmo ꝓfecti ſunt & in eleuſinẽ perue
nerũt: ubi cũ pulchra etiã fuiſſent exta ire perrexerũt. Quibus athenienſes e ſalamine trã
Erythræ ſmittentes in eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaq̃ ad erytras boetiæ uenere: cognito barba
ros ad aſopum caſtra habere inito de hac re cõſilio e regione tetẽderũt ſub citharonis ra
dicibus: in quos Mardonius q; in campũ nõ deſcenderẽt: oẽm immittit equitatũ cui præ
Maſiſtius erat Maſiſtius: a græcis maſiſtius dictus uir apud ꝑſas inclytus. Niſæo equo inſidens aureo
freno: & aliis inſignibus eximie ornato. Equites ubi ꝓmouere ad græcos ꝑ turmas egreſ
ſi multũ detrimẽti inferebãt. Fœias eos cõpellando. Erãt forte megarenſes ea parte collo
cati: qua parte nulla alia magis oppugnari: nullaq; magis ab equis adiri poterat. Hac im
præſſiõe equitũ megarenſes quia ſatagebant: mittũt ad duces græcorũ ꝑconẽ qui ita cum
uenit uerba fecit. Megarenſes aiũt uiri ſocii nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus
qui tenemus eãdem in qua collocati ſumus a principio ſtationẽ. Ibi hactenus tã & ſi ægre
tñ ſtrennue fortiterq; reſiſtimus. Nunc niſi alios nobis ſubſtituatis: ſcitote nos ab acie di
ſceſſuros. Hæc ubi præco renũciauit Pauſanias expediri fecit græcos ſi qui alii ultro ad lo
cũ irent ut megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris atheniẽſes ſuſcepere hoc mu
nus uidelicet eorũ trecenti delecti: quibus præerat Olympiodorus Lamponis. Hi fuere q
præ oĩbus græcis ad erytras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere ſagittariis ſibi aſſumptis
Qui cũ aliquandiu pugnaſſent hic fuit pugnæ exitus. Impræſſionẽ faciente per turmas
equitatu. Equus Maſiſtii ut erat præ aliis eminens: ſagitta ꝑ latus ictus eſt: quo dolore in
pedes erectus Maſiſtiũ excuſſit collapſum cõfeſtim athenienſes circũſiſtũt: equo præhen
ſo hoĩemq; ſeſe defenſantem interimunt: cum aliquãdiu non potuiſſent: ita enim fuerat
armatus: q;. ſ. intus gerebat thoracem aureis ſquãmis cõſertum deſuper phœniceũ paluda
Thorax mentũ. Eius thoracẽ cũ ferirent: nõ prius aliq̃d profecerũt: quã q̃dam re aĩaduerſa illũ ꝑ
Paluda cuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit: quæ res latebat alios equites. Nõ enim eũ
mentum aut ab equo cadẽtẽ uiderãt: aut occũbẽtẽ. At ne tũ q̃dẽ cũ ſe recipiebãt qđ actũ erat cogno
uere: ſed poſtq̃ cõſtitere quia nemo ipſis imperabat ſtatim deſiderauerũt ducẽ: cognitoq;
qđ geſtũ erat mutuo ſe adhortati: oẽs in hoſtẽ equos admiſere ut mortuũ eriperẽt. Eos
cõſpicati nõ iam turmatim ſed uniuerſos pariter irruere cæterũ exercitũ ĩclamauerũt. Dũ
oĩs peditatus auxilio ueniebat. Interea cietur acre præliũ de cadauere. At ubi præſidio ue
nere copiæ non amplius perſtitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt: ſed alios
ſuper illum e ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia conſultantes quid facto opus
eſſet decreuere ſibi carentibus præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in caſtra rediere in

gens luctus cum oẽm exercitum: tum uero Mardonium cepit extincti Maſiſtii uiri ſecun-
dum Mardonium honoratiſſimi tam apud perſas q̃ apud regem: Ita ut eiulatus eoꝝ oẽm
boetiam peruaderet. & ſeipſos & equos & iumenta totonderint. Et barbari qdẽ ſuo mo
re Maſiſtiũ defunctũ honorabant. Græci autẽ poſtq̃ equitatũ inuadentiũ excepere & ex-
ceptũ reppulere: multo ſunt audaciores effecti: & ante oĩa cadauer plauſtro impoſitũ per
ſtationes circũtulerũt. Erat aũt ſpectaculo digna ꝓceritatis ac formæ gratia: q; ideo facie-
bant qa cũcti relictis ſtationibus ad intuendũ Maſiſtiũ ꝓgebant. Dehinc cenſuerunt ad
platæas deſcẽdẽdum: q; ſibi platæẽſis ager multo eſſet opportunior habendis caſtris quã
erythræus cũ ꝓp alia tũ ꝓp aquãdi cõmoditatẽ. Vbi uiſum eſt in eum locum & ad fon
tẽ gargaphiũ: q ibidẽ eſt ſatius abire: & diſpoſitis ſtatiõibus illic habere caſtra: ſumptis ar-
mis abierũt ꝓ radices cithæronis ſecũdũ hyſias in agrũ platæenſem. Eo cũ ꝓuenere ſtatio
nes nationatim cõmunierũt ꝓxime fõtẽ gargaphiũ & phanũ Androcratis herois ꝓ non
editos tumulos & locũ planũ. Ibi in diſtinguendis natõibus magna ſane altercatio extitit
iter tegeatas & athenienſes utroſq; ſe dignos q alteꝝ cornu tenerent arbitrantes & ſua fa
cinora p̃clara tũ recentiam tũ priſca referebant. Dicebant quidẽ his uerbis tegeatæ. Hoc
nos ſemp digni honore a ſociis oĩbus habiti ſumus: quotiẽſcunq; a peloponnenſibus cõ
muniter ĩ externas peregrinationes itũ eſt. & proxime & quõdã iam inde. Ex quo heracli
dæ poſt mortẽ Euryſthæi ſũt conati in peloponneſũ redire: quo tp̃e hanc dignitatẽ aſſe
cuti ſumus ob hãc rẽ geſtã. Poſteaq̃ cũ achæis & ionibus qui tũc pelopõneſũ incolebant
nos auxiliarii in Iſthmũ ꝓfecti cõſedimus aduerſus eos qui redire conabant: tũc
oratiõnẽ habuit nõ expedire ut uterq; exercitus cõfligendo periclitaret: ſed ut aliis acqe-
ſcẽtibus ſecũ ſingulari certamine dimicaret. Is quẽ pelopõnenſes iudicarẽt e ſuo exercitu
p̃ſtantiſſimũ: accepta cõditiõe pelopõnẽſes fœdus in hac uerba pcuſſerũt. Si uincet Hy-
lus peloponnẽſiũ ducẽ: ut heraclidæ in paterna reuertãtur. Sin uictus fuerit: retro heracli
dæ cedãt & exercitũ abducãt: ne ue ꝓ annos cẽtũ de redeũdo in pelopõneſũ agitẽt. Ex oĩ
bus ſociis ad eã rẽ uolũtariis electus eſt dux atq; idẽ rex noſter Echẽus Eeropi filius: Phry
gis nepos: q ſingulari cõgreſſus certamie Hylũ ĩteremit. Ex quo facto nos cũ alia decora
ĩter pelopõnẽſes aſſecuti ſumus: q̃ adhuc optinemus: tũ hoc ut alteri cornu p̃eſſemus quo
tiẽs cõiter itur ĩ expeditionẽ. Et uobis qdẽ lacedæmonii nõ aduerſamur: ſed optõnẽ cedi
mus utri cornu p̃eſſe malitis. Alteri uero cornu ut p̃ſimus nobis uẽdicamus quẽadmodũ
fecimus adhoc tẽpus ẽt citra hoc factũ qd narrauimus atheniẽſibus digniores: q hanc di
gnitatem optineamus. quippe qui proſpere & multa uobiſcum uiri ſpartiatæ certa-
mina decertauimus: & multa cum aliis. Quo fit ut æquius ſit nos alterum cornu tenere
quam athenienſes a quibus non tales geſtæ res ſunt: quales a nobis neq; recentes neque
uetuſte. Hæc tegeatæ atque hunc modum reſpondere athenienſes. Et ſi ſcimus has
copias pugnandi cũ barbaro nõ altercãdi gratia eſſe cõtractas: tñ quoniã tegeata referre
cõſtituit p̃clara facinora tũ uetuſta tũ noua: q̃ ꝓ oẽ tẽpus utriq; fecerũt: neceſſe habemus
& nos exponere apud uos. Vnde nobis patriũ eſt: q ſemp egregii fuimus eſſe primos po
tiuſq̃ arcadibus heraclidas: quoꝝ ducẽ iſti apud Iſthmũ ſe prædicãt interfeciſſe nos ſoli ex
cepimus eiectos prius ab oĩbus græcis: quos illi mycenæoꝝ ſeruitutẽ fugientes adibant &
Euryſthei iniuriã una cũ eiſdẽ pugnãdo ꝓpulſauimus: uictoriaq; potiti ſumus de iis q tũ
pelopõneſũ tenebãt. Præterea argios q aduerſus thebas cũ Polynice militauerãt uita defũ
ctos & inſepulos ducta ĩ cadmeos expeditione a nobis receptos fuiſſe dicimus: & ĩ noſtra
terra apud eleuſinẽ hũatos. Iã uero noſtꝝ p̃claꝝ facinus extat ĩ amazõidas: q̃ a fluĩe ther-
modõte aliquando in noſtram terram excurrere. At ne in heroum quidem laboribus q

Maſiſtius præſtans uir

Mardoni us

Tonſura ob funus

Garga- phius fõs

Hyſiæ

Andro- crates

Hylus

Echẽus

ad troiam bellauerunt fuimus in poſtremis. Sed nihil admodum pertinet hoꝛ facere mẽ tionẽ. Eteni ſiue q tũc egregii fuere: nũc inſtrennui ſunt: ſiue tũc inſtrennui nunc egregii ſunt: ſatis ſit de rebus priſcis iſta dixiſſe. Vt nullæ res aliæ a nobis geſtæ ſint quæ multæ & p̃clariſſimæ ſũt ꝓut quorũcũq; alioꝛ græcoꝛ certe ob rẽ in marathone a nobis geſtam di gni ſumus: q hoc decus & alia inſuper optineamuſ: q ſoli græcoꝛ ꝓ noſ cũ perſa dimica uimus: & rem tãtam aggreſſi uictoreſ euaſimuſ ſex & quadraginta nationibuſ ſuperatiſ. Q uo ſolo nomine digni ſumuſ ut hunc loci honorem conſequamur. Verum nõ decet hac rerum conditione de loci dignitate contendere: ubicunq; & iuxta quoſcunq; uobiſ la cedæmonii uidebit̃ appoſitiſſimum noſ ſtare illuc euntes optemperabimuſ. Vbieũq; enĩ collocati fuerimuſ: conabimur ſtrẽnui exiſtere. Itaq; educite noſ tãq̃ uobiſ piturоſ. Hæc cum ꝓ ſua parte dixiſſent athenienſeſ: cunctuſ lacedæmoniorum exercituſ ſuccłamauit di gnioreſ qui cornu tenerent atheniẽſeſ q̃ arcadeſ. Ita atheniẽſeſ tegeatiſ ſuperioreſ habue re cornu. Mox hunc in modum inſtructi ſunt: & qui ſuperuenere græcorum & qui a prin cipio uenerant dextrum cornu tenebant Lecedæmonioꝛ decẽ milia quoꝛ quinq; milia erant ſpartiataꝛ: quoſ cuſtodiebant leuiter armata triginta q̃q; milia ſeruorum ſepte nis ſeruis circa ſingulos ſpartiatas collocatis. Applicauerant ſibi ſpartiatæ & honoris & uir tutis erga tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secũdum hos ſtabant Corin thiorum quinq; milia. præter hos inueniebant̃ apud Pauſaniam ſtantes trecẽti potidæa tæ eorũ qui erant ex pallene. Iuxta hos ſtabant arcadũ orchomenioꝛ ſexcẽti: iuxta hos ſicyonũ tria milia. Hos ſequebantur epidauriorũ octingenti. ſuper hos locati erat troeze nii mille. iuxta troezenios totidem lepreetæ. poſt hos mycenæorum: & tirynthiorum q̃ dringenti: ſecundum hos mille phliaſii dehinc hermionenſes trecenti. iuxta hermionẽ ſes eretrienſiũ & ſyreorũ ſexcenti. iuxta hos chalcidẽſiũ quadringenti. poſt hos ampratio tarum quingenti. poſt eos leucadioꝛ & anactorioꝛ octingẽti. hos ſequebantur pallenẽ ſiũ qui ſunt ex cephallenia ducenti. poſt hos inſtructi æginetarũ quingenti. iuxta hos me garenſium tria milia: quos ſequebantur platæẽſiũ ſexcẽti. Vltimi & iidẽ primi ſtabãt athe niẽſes leuũ tenentes cornu octo milia duce Ariſtide Lyſimachi. Hi oẽs præter eos qui ſe ptem circa ſingulos ſpartanos ſtabant fuerũt numero omnes grauis armaturæ aduerſus barbaꝛ contracti: Leuiter uero armati trigintaq̃q; milia ſeptem circa ſingulos ſpartia tas collocati unuſquiſq; ad pugnandum inſtructus. Circa cæteros lacedæmonios ac græ cos ſinguli ferme leuiter armati numero trigintaquatuor milia quingenti. Summa toti us leuis armaturæ quæ pugnare poſſet ſexaginta milia quingenti. Totus autem græcus ex ercitus qui ad platæas conuenit pugnæ aptus tam leuis quam grauis armaturæ fuit unde cim myriades minus mille & octingentis ideſt centum octo milia ducenti. Sed nume rum undecim myriadum expleuere theſpienſes: qui aderant ad mille & octingentos: qui nec ipſi arma habebant. Et hi quidem græci a flumen aſopum caſtra diſtributi com munierant. Barbari uero qui cum Mardonio erant poſteaquam Maſiſtium luxerunt co gnito græcos apud platæas: eſſe & ipſi ad aſopum qui illac fluit e regione ſunt a Mardo nio collocati: aduerſus lacedæmonios perſæ qui numero longe antecedebant eorum acies quæ multæ erant uſq; ad tegeatas opponebantur ita ut quod robuſtiſſimum in ex ercitu erat: id omne contra lacedæmonios: quod infirmius id contra tegeatas eſſet. Hæc faciebat Mardonius thebanorum inditio atq; admonitu. Iuxta perſas idem collocauit medos: ut ex aduerſo eſſent corinthiis & potideatis & orchomeniis & ſicyoniis. Poſt medos collocauit bactrios ex aduerſo epidauriorum & troezeniorum & lepræataꝛ ac ti rynthioꝛ mycenæorumq; & phliaſiorum. Secũdum bactrios collocauit ĩdos ex aduerſo

Natiões xl. ſupera te in ma rathone

Lacedæ monii Spartiate

Lepræete Phliaſii Anacto rii Pallonen ſes Ariſtides

hermionẽsium & eretricorum styreorumq; & chalcidensiũ. Post indos statuit sacas oppositos ambraciotis & anactoriis & leucadiis & paleensibus & æginetis. Post sacas posuit ex aduerso athenienſium plateensiumq; ac megarensium boetios & locros & melienses & thessalos & mille phocensium. Non enim phocenses omnes a partibus medorum stabant: sed eorũ nõnulli cum græcis sentiebãt apud parnassum deprehensi & illinc profecti deduxerant comitatiq; fuerant Mardonii copias pariter & græcorũ qui cum illo erant. Cõtra athenienses itẽ posuit macedonas: thessaliæq; accolas. Hæ natiões a Mardonio in aciem instructæ erant maxime celebres maximeq; insignes & p̃cipue mentione dignæ: necnon cæterarũ quoq; gẽtiũ uiri memoratu digni cũ aliarũ tũ phrygũ: mysorũ: thracũ: pæonũ. Q uinetiã æthiopũ & ægyptiorũ qui hermotybies & calasiries nominãtur gladio cincti: q soli sunt ex ægyptiis pugnaces a Mardonio cũ adhuc esset in phalero e nauibus in quibus hi epibate erãt in terrã translati. Nõ enim cũ pedestribus copiis quæ cum Xerxe athenas ierant ægyptii censi fuerant. Barbarorũ (ut etiã superius ostẽsũ ẽ) triginta myriades fuere. Græcorũ uero Mardonii auxiliariũ nemo numerũ (neq; eni numerati fuerant) nouit. Vt aũt cõiectura colligi licet ad q̃nq; myriades fuisse cõiecto. Tot qui ex aduerso instructi fuere pedites. Eqtatus uero seorsũ erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatimq; utriq; postero die sacrificauerunt: Apud græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. Is enim hunc exercitum uates comitabatur heleius qdem & ex genere iamideorum Clytiades: sed a lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti uaticiniũ apud delphos de prole respondit Pythia quinq; ipsum maximas palmas e certaminibus reportaturum oraculo non intellecto: Tisamenus gymnasiis operam dabat: & tanquã gymnicas uictorias adepturus. Cũq; se exerceret ad quinq; certamina in uno dum currit olympia uenit in contentionem uictoriæ cum Hieronimo andrio. Lacedæmonii interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum sed ad bellica conabantur eum mercede conducere: ut una cum heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam abnuebat q̃ negaret se alio præcio id facturum quã si spartiatam se ciuem faceret omnia iura ciuitatis impertientes. Id spartiatæ cum audissent ab initio ferentes indigne: oraculũ missum omnino fecerũt. Tãdẽ iminẽte hoc ingenti persici exercitus metu annuebãt: impertireq; homini uolebãt. Eos iste imutatos intelligens negare iam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrẽ suum Hegiam etiam fieri spartiatã eadem conditione qua & ipse fieret Hoc dicẽs imitabat ut cõiectare licet Melampodem regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melampus cum ab argiis mercede conduceret: e pylo ad cõpescẽdũ morbum furoris mulierum argiarum deposcebat pro mercede dimidiũ regni. Recusantibus id argiis atq; digressis cũ plures e mulieribus insanirent ita obtẽperãtes quod Melampus poposceret daturi reuerterunt. Ibi ille cernẽs hos eẽ imutatos plura optauit negãs se idlucturũ q̃ uellẽt nisi & fratri suo Bianti tertiã partem regni donassent. Argii in arctum redacti hoc quoq; annuerunt. Ita spartiatæ. Tisameno quo maiorem in modũ egebãt prorsus assenserunt & concessu istorum Tisamenus heleus spartiata effectus quinq; maxime certamina ex oracuIo illis optinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt a spartiatis ciuitate donati. Q uinq; autem certamina hæc fuere. Vnum & id primum hoc quod pugnatũ ẽ ad platæas. Alterũ quod in tegea cũ tegeatis atq; argiis. Tertiũ quod in dipaeusẽsibus cum uniuersis arcadibus præter mantineos. Q uartum quod cũ messeniiis ad Isthmũ. Vltimũ quod in tanagra cum athenienſibus & argiis. Hoc ultimum consumauit

Hermotybies Calasiries

Tisamenus Clytiades

Hieronymo

Hegeas Melãpus

Bias

Tisameni certamina Mãtinæi

qnq; certamina. Tisamenus igit' spartiatarꝝ tunc ductor uaticinatus ē græcis in agro platæensi. Et apud græcos qdē pulchre litatū est si se defenderent nō si asopū trāsgressi pugnā capesserent. Mardonio aūt capessendæ pugnæ auido nō extitere pulchra exta: nisi & ipse sese defenderet. Nā is quoq; græcis sacrificiis utebatur haruspicē habēs Hegesistratū uirū heleū: & Telideorū p̄stātissimū. Hūc ante ea tēpora spartiatæ cū cepissent: in uincula coniecerant morte affecturi: ut a quo multa intolerāda perpessi fuissent. Hegesistratus in hac calamitate positus utpote pro aīa sollicitus & qui ante mortē multa ac tristia foret passurus: rē ꝑpetrauit fide maiorē. Nā ut erat ligneis atq; ferratis solleis uinctus ferro quod illatū fuit potitus cōfestim excogitauit opus oīum quæ nos nouimus aīosissimum. Cōmētus qua ratōe reliquū pedis educeret' p̄cidit sibi dimidiū pedē hoc acto q̄uis ab excubitoribus obseruaret': tñ subruto muro ꝓfugit in tegeā uersus noctu iter faciens: interdiu filius se abdēs atq; īmorās ut trinoctio tegeā ꝑuenerit uniuersis lacedæmoniis eū passim ꝑscrutātibus admirātibusq; magnopere hoīs audaciā: cuius dimidiatū pedē iacētem cernebant: ipsū nūq̄ inuenire possent. Ita Hegesistratus lacedæmonios elapsus in tegeā quæ ꝑ id tēpus nō erat pacata lacedæmoniis trāsfugit. Sanato uulnere & ligneo pede afficto ex ꝓfesso lacedæmoniis hostis extitit. Sed nō ad postremū ei ꝓtractū in lacedæmonios odiū ꝓfuit. Nā in zacyntho cū uaticinaret': ab his captus atq; interēptus est. Verū hic Hegesistrati interitus posterior rebus platæensibus fuit. Tunc aūt is a Mardonio nō exigua summa cōductus cupide sacrificabat cū in lacedæmonios odio: tū lucri gratia. Cū igit' exta nō essent pulchra ad pugnā cōmittēdā: neq; ipsis græcis neq; græcis q cū illis erāt (habebāt enī & græci suū haruspicē quēdā leucadiū Hippomachū) cūq; dilaberētur multi græci suasit Mardonio Timogenides Herpyi uir thebanus: ut exitus cithæronis custodiēdos curaret q̄ diceret assidue græcos ad hostē quotidie trāsire: seq; cōplures deprehēdisse. Iā dies octo abierāt positis e regione castris cū iste Mardonio hoc cōsiliū dedit: Mardonius admoneri se probe intelligens primis tenebris eqtatū mittit ad ingressus citheronis: q plateas ferūt: quæ boetii tria capita atheniēses capita quercus appellāt. Eqtes missi nō frustra ꝑuenere. Nacti enim ingrediētia cāpū qngēta iumēta quæ cōmeatū e pelopōneso ad exercitū subuehebāt diripiunt: & eos q iumēta sequebāt' īmisericorditer trucidāt: neq; iumētis neq; hoībus parcētes. In qbus occidēdis posteaq̄ satis sunt grassati cū cæteris quæ eripuerāt ad Mardoniū sunt & ad exercitū reuersi. Post hāc rē gestā biduū absumptū est neutris pugnā lacessere uolētibus. Nā & si asopo tenus barbari ꝓcesserāt irritādi græcos gratia neutri tamē sibi trāseūdū statuebāt. Eqtatus modo Mardonii ꝓgrediebat': & græcos molestia afficiebat: qa thebani utpote in amorē medorū uehementer ꝓpensi ferebāt alacriter bellū: & assidue prouehebāt' usq; ad p̄liū. Deinde excipiētes ꝑsæ pariter ac medi p̄cipue p̄clara facinora edebāt. His āplius ad decē usq; dies nihil ē actū. Vbi undecimus dies illuxit cū & græci multo plures efficerēt' ad platæas castris e regione positis & Mardonius stationē grauaret' ibi uenere in colloquiū Mardonius Gobryis filius & Artabazus Pharnacis uir apud Xerxē inter paucos ꝑsarū uirtutis exptæ. Quorū cōsultātū hæ fuere sentētiæ. Artabazi qdē expediēs eē cōtractis q̄primū copiis ire ad mœnia thebana quo multū rei frumētariæ ipsis multūq; pabuli iumētis compararēt: atq; ibi cōsidētes ꝑ ociū rē cōficerēt uidelicet cū multū auri tū signati tū ñ signati hērent: multū ēt argēti ac poculorꝝ ne ꝑcerēt illis: sed ea ad græcos mitterēt eos p̄cipue q ciuitatibus p̄siderēt. Fore enī ut illi suā traderēt libertatē: neq; oportere pugnādi adire discrimē. Eadē thebanorꝝ quæ istius sentētia erat tanq̄ aliquid ultra hoc ꝓspiciētis. Mardonii aūt sentētia ferocior ꝑtinaciorq; & nullo modo cedēs: qppe opinātis meliorē suū esse q̄ græcorū

Telidæi Hegesistratus pedem diminuit

Hippomachus

Capita quercus

Artabazus

exercitum ſatius ꝓrio quoq; tpe cõfligere q̃ cõmittere: ut plures q̃ coacti erãt græci cogerẽt. Hegeſiſtrati uero auſpicia ualere ſinere nec eis uĩ afferre: qnimmo pſarũ more ſeruato debere cõfligere. Mardonio ita opus facto eſſe cenſenti nemo cõtradicebat. Q ui ibi ſententia ſua uicit accitis cohortiũ præfectis & q ſecũ erant ducibus græcorum (penes eũ nãq; erat ſũma ĩperii non penes Artabazũ (pcõtabat num quod oraculũ ſcirent de pſis tãq̃ perituris in græcia. Silẽtibus euocatis partim q̃ ignorarent oracula: partim q̃ haud tutũ putarent proferre quod ſcirent. Inquit ipſe Mardonius. Q uoniã uos aut nihil noſtis: aut promere nõ audetis: ego rem ꝓferã tãq̃ bene cognitã habens. Eſt oraculũ perſis fatale eſſe ut in græciam profecti diripiant tẽplum quod delphis eſt. Vtiq; direpto tẽplo oẽs interant. Q uocirca cũ hoc ſciamus: neq; diripere conabimur: neq; adibimus tẽplũ ob hanc cauſam interitũ deuitaturi. Q uo noĩe qcũq; uẽſtrũ bene perſis uoluntuo luptatẽ capiant tãq̃ pſis græcos ſuperaturis. Hæc locutus ſecundo loco ſignum dedit ut oĩa appararent: & corpora curarent ueluti ſub lucis exortũ ꝓlio futuro. Oraculum quod ad perſas aiebat ſpectare Mardonius: id ego ſcio nõ pſis redditum ẽ ſed illyriis: & enchele oꝝ copiis. Q uod aũt de hoc ꝓlio redditum eſt a Bacide: id uero hoc fuiſſe. Gramine is ripis aſopi ac thermodoõtis. Barbaricæ graiis acies clamore coibunt. Hic multi occũbent defuncti munere uitæ. Q uãdo ſagittiferis aderit lux ultima medis. Hæc ego atq; alia his ſimilia e Muſæo noui ad perſas ſpectauiſſe. Fluuius autẽ thermodoon tanagrã ac Gliſantem interfluit. Inſequenti nocte q̃ Mardonius de oraculis interrogauit exhortatuſq; ſuos eſt excubitores diſpoſiti fuere. Eius noctis cũ multũ proceſſiſſet: cõticiniũq; in exercitu eſſet & tẽpus cõcubium: Tunc Alexander Amyntæ dux & idẽ rex macedonum ad excubias athenienſiũ adeqtauit. Efflagitauitq; ſuos ut cũ ducibus colloquereẽt. Id audientes excubitores pleriq; remãſerunt: nõnulli ad duces cucurrerunt: qbus aditis inquiũt quẽdam equo aduectum eſſe e caſtris medorũ q nihil aliud ꝓloquereẽt niſi nominati appellans athenienſium duces uelle ſe in colloquiũ illorũ uenire. Duces hoc audito confeſtim ad locũ excubiarũ ſecuti ſunt. Q uos Alexãder ubi uenere: his uerbis allocutus ẽ. Viri athenienſes hæc ego uobis uerba depoſito trado: ne cui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me ꝓditũ eatis. Q uod haudquaq̃ dicerẽ: niſi cum uniuerſa græcia ſollicitus eſſem qppe q uetuſta origine græcus ſum: nec uellẽ uidere græciã ꝓ libera ſeruiẽtẽ. Itaq; uos certiores facio Mardonium atq; exercitũ lĩtare nõ poſſe. alioquin olim iã cõflicturũ. Is nũc ſacrificia ualere ſinere cõſtituit: ut & ubi primum ĩluxerit uobiſcũ cõfligere extimeſcens admodũ quãtũ ego cõiicio: ne plures ad copias ueſtras accedant. Ad hæc uos parati eſtote. Q uod ſi differret Mardonius: nec cõmittet certamẽ uos ꝓſeuerate hic manere: paucos enim dies eis ſuppeditat cõmeatus. Sin hoc bellũ uobis ex ſententia finieẽt debebit aliquis ueſtrum reminiſci mei meæq; libertatis: q græcorum cã rẽ adeo temerariã libẽter tñ feci: ut ad uos cõſilium Mardonii deferrẽ: neue barbari ex ĩprouiſo uos adorireẽt. Ego autẽ ſum Alexãder macedo. Hæc locutus Alexãder ad exercitum ſe recepit ad ſuãq; ſtationem. Duces athenienſium ad cornu dextrum profecti quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ rettulere. Hac ratione Pauſanias in metum perſarum adductus quoniam inquit ſub auroram prælium fiet: expedit uos athenienſes ſtare in acie aduerſus perſas uobis cognitos: ut qui cum medis in marathone pugnaſtis: nos uero qui eorum ſumus inexperti atque ignari. (Nemo enim ſpartiata medorum periculum fecit) contra uobis oppoſitos boetios & theſſalos: quoꝝ ſumus expti hoꝝ græcoꝝ gratia. Itaq; opus eſt ſumptis armis uos in hoc dextrũ: nos in ſinuſtrũ cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere athenienſes. Nobis quoq; olim iam inde ab initio poſteaq̃ aſpeximus perſas aduer-

Muſæus
Thermodoon
Tanagra
Gliſantes

ſus nos eſſe inſtructos: fuit in animo iſtud dicere: quod uos dicere occupaſtis: ſed uerebamur ne nõ grata uobis eſſet oratio. Nũc quãdoq; dẽ ipſi feciſtis huius rei mẽtionẽ & nobis iocũda oratio eſt: parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc utriſq; cõplacitum eſt: & loca ꝑ mutauerunt ſub aurorã rem aduertentes boetii ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt ꝑſas contra lacedæmonios trãſferre. Pauſanias hoc fieri itelligẽs nec latere factũ ſuũ rurſus ĩ dextrũ cornu ſpartiatas reducit. At ubi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrũ duxit: & acies priſtino in loco ſtetere: miſſo caduceatore ad ſpartiatas Mardonius ita inquit. Lacedæmonii uos uero fama fert oĩum qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos: qui neq; e bello fugiatis: neq; ordines deſeratis: ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes: aut ipſi occũbatis. Hoꝝ nihil admodũ ueri eſt. Quippe anteq̃ manus cõſerantur uos cernamus fugientes: aciemq; deſerentes: & relegato athenienſibus piculo cõſiſtentes ex aduerſo noſtrorũ ſeruoꝝ: quod neutiq̃ eſt factũ ꝑſtantiũ uirorum. Ex quo plurimũ de uobis nos fefellit opinio quos expectabamus ex nominis gloria miſſuros ueſtra ſponte caduceatorem nos prouocatũ q; cũ ſolis perſis tanq̃ huic rei ſufficientes pugnare uelletis. At nihil tale inuenimus quare ferebatur: ſed potius eſſe nos metu ꝑ territos. Nunc igitur quoniã ipſi nõ occupaſtis hoc dicere nos occupamus. Vt quandoq; dẽ uos inter græcos præſtantiſſimi eſſe exiſtimamini: & nos inter barbaros dimicemus totidẽ utrinq; numero. Et ſi uideatur ut cæteri quoq; itidẽ & illi poſtmodũ pugnẽt. Sin hoc non uideatur: ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere: nos ſoli decernamus: & utri e nobis uicerint: ii totum exercitum uiciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator cũ aliquãdiu expectaſſet: nemine quippiã reſpondente retro abiit & rẽ Mardonio rettulit. Ille maiorẽ in modũ lætatus & frigida uictoria elatus equitatũ in græcos ĩmiſit. Equites in græcos inuecti oẽm illorũ exercitũ perturbabant iaculis ſagittiſq; incenſentes. Qui cũ eſſent hippatoxotæ ideſt equites ſagittarii cõminus pugnare inſueti fontem Gargaphiũ: unde cunctus græcoꝝ aquabatur exercitus cõfuderunt obſtruxeruntq;. Eũ iuxtã fontẽ ſoli lacedæmonii ſtationẽ habebãt. Cæteri græci ut qq; ſtationes habebant maius minus ue procul illinc aberant. Erat quidẽ aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibuſq; ꝓhibiti ita ad fontẽ pergebant. Hunc in modũ aqua exercitus exutus cum eſſet & ab equitatu perturbaretur: Duces græcoꝝ cũ his tũ aliis de cauſis frequentes ad Pauſaniã in dextrũ cornu ueniunt. Qui &ſi tales eſſet reꝝ ſtatus: tamen ob id præcipue angebantur q; iam re frumentaria deficiebantur: cum ipſorũ ſerui in pelopõneſum miſſi frumentatum intercluderẽt ab equitatu: quo minus ad caſtra reuerterentur. De hoc deliberantibus ducibus uiſum eſt ſi perſæ eo die ſupſederent cõmittere præliũ eſſe eũdũ in inſulam quæ ab aſopo & a fonte gargaphio ubi caſtra habebant decẽ ſtadiis abeſt ante oppidum platæenſe ſita in cõtinente hunc in modũ. Fluuius ſuperne e cithærone delabẽs in cãpũ diuortia facit rurſuſq; intercapedine trium ferme ſtadiorũ ſua fluenta cõmiſcet. Huic inſulæ nomẽ eſt oeroe: quã aſopi filiã eſſe indigene aiunt. In hunc locum græci tranſire decreuerant ut & affatim aquæ ad uſũ haberẽt: neq; ab eqtatu ſicuti cũ ex aduerſo erãt infeſtarẽtur. Et decreuerũt trãſire nocte ſecũda uigilia ne ipſos ꝓficiſcentes cõſpicati perſæ ĩ ſequẽte eqtatu in tumultum uerterent: qn etiã cum ad eũ locũ uẽtum eſſet ubi Aſopi filia Oeroe diuortio aquaꝝ e citherone cingitur: mitterent ſub noctẽ dimidium copiarum in cithæronem ad recipienda ſeruitia quæ frumentatũ conceſſerant. Erant enim illa in cithærone intercluſa: Hæc ubi ſtatuerunt totũ illũ diẽ inceſſente equitatu ĩmenſũ laborẽ ꝑtulerũt. Sub exitũ diei digreſſis eqtibus ea noctis hora qua de abeundo cõuenerat pleriq; ſũptis utẽſilibus abſceſſerunt nõ habẽtes in animo quẽ ad locum ut irẽt cõuenerant.

Hippatoxote ideſt eqtes ſagittarii Gargaphius fõs

Oeroe inſula

Nõnulli ut moueri cœptum eſt iter platæenſem ad urbẽ intendũt cupidi equitatũ effugere: in tẽplũq; Iunonis fugiendo perueniunt: quod ſitũ eſt ante urbem a fonte gargaphio uiginti ſtadiis diſtans. Quo ubi peruenere poſitis pro templo armis circa tẽplum ipſum caſtra poſuere. Hos Pauſanias cernens ab exercitu digreſſos præcipit & ipſe lacedæmoniis ut ſumptis armis irent qua cæteri præcederẽt: ratus illos tendere ad locũ cõſtitutũ. Ibi ad obtemperandũ Pauſaniæ cæteri præfecti parati cũ eſſent: Amõpharetus Poliadæ tribunus cohortis pitanetorũ negare ſe fugiturũ peregrinos: neq; ultro dedecoratuq; eſſe ſpartã: quin etiam mirari id quod fieri cerneret: quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. Pauſanias autem & Euryanax cum indigne ferentes non parere ſibi illũ: tũ indignius cohortem pitanetam relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent gratia exequendi ea quæ cum aliis græcis conſtituiſſent. hoc reputãtes ſubſtiterunt cum laconicis copiis: conabantq; pſuadere homini nõ id facto opus eſſe & alii qdẽ hortabãtur ſolũ Amõpharetũ a lacedæmoniis ac tegeatis relinqui. Athenienſes aũt hoc ſibi faciẽdũ putarũt: ut ubi collocati erant: ibi pſiſterent intelligẽtes lacedæmoniorũ ingenia aliud ſentiẽtiũ: aliud dicẽtiũ. Itaq; ubi exercitus mouere cœpit eqtẽ e ſuis miſerunt ſpeculatũ nũquid ſpartiatæ tentarent abire: & abire prorſus in aio habe rent ſciſcitatũq; a Pauſania qdnã facere oporteret. Præco ubi puenit: lacedæmonios cernit in loco inſtructos: eorũq; primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amõpharetũ Eurynacte & Pauſania ne lacedæmonios qui ſoli remanebant in periculũ traheret: nec dũ perſuadẽtibus: donec uẽtũ eſt ad iurgia: interuenit præco athenienſis Amõphareto inter altercãdũ ſumẽte ambabus manibus ſaxũ: & illud ante pedes Pauſaniæ ponẽte ac dicente ſe illo calculo ſententiæ ſuæ calculũ date nõ fugiendos eſſe peregrinos appellãs. Eũ Pauſanias inſanũ nec potẽtẽ mẽtis uocans: ad præconẽ athenienſiũ quæ iuſſus erat pcõtãtem reſpõdit ut illis referret præſentem rerũ ſuarũ ſtatũ obſecrãs eos ad ſeſe uenirent: & de diſceſſu eadẽ quæ ipſi agerent. Præcone ad athenienſes reuerſo hos inter ſe altercantes aurora deprehendit. Ad id tẽpus Pauſanias moratus dato ſigno cæteros oẽs lacedæmonios tegeatis ſequentibus per edita abduxit ratus Amõpharetũ nõ deſerturum alios: prout & contigit. Hoq; itinere rurſus inſtructa acie athenienſes iere: & quia lacedæmonii prærupta occupauerant: & citharonis radices metu equitatus ipſi deorſũ ad campũ deflexere. Amõpharetus nõ credẽs auſurũ ipſos relinquere Pauſaniã: circuire eos qui manebant ne deſererent ordinẽ. At ubi ii qui cũ Pauſania erant iã abibant: Tunc ratus e diſciplina militari ſe deſeri ſumptis armis cohortẽ ſuam lento gradu ducere ad agmẽ qd decẽ circiter ſtadia progreſſum ad amnẽ Meloentẽ in loco: q dicitur argioptus: ubi ſitũ eſt tẽplũ Cæreris eleuſine ſubſtiterat opperiens Amõphareti cohortẽ eo cõſilio ut Amõpharetus cum ſua cohorte non diſcederet loco in quo inſtructa erat: ſed in eo pſiſteret: retro ad hoiem ſuppetias iret. Itaq; & Amõpharetus cũ ſuis ad cæteros puenit: & oĩs barbarorũ equitatus ingruebat agens pro ſua cõſuetudine. Nã cũ inſpexiſſet locũ ubi ſuperioribus diebus habuerãt græci caſtra uacuũ admiſſis eqs aſſidue inſeq pgẽs illos adeptos urgebat. Mardonius quoq; cognito hoſtiũ nocturno habitu inſpectoq; loco deſerto accitis Thorace lariſſæo & fratribus eius Euryphylo & Thraſidiæo inqt: Filii aleuei qdnã dicetis adhuc cũ hæc deſerta cernatis a lacedæmoniis: quoſ negabatis uos finitimi ex acie fugere: ſed uiros ſummos eſſe in re bellica: qui & prius ut omnes uidimus locum in acie immutauerunt: & nunc proxima nocte ſe fuga proripuerunt. Proripuerunt autem quia neceſſe eis erat cum his prælio decernere: qui non falſo ſunt hominum præſtantiſſimi. Vnde nullius eſſe ſe præcii inter græcos & ipſos nullius præcii uiros oñderunt.

Iunonis tẽplum

Amõpharetus Pitaneti

Melois flu.

Argioptus

Cæterum uobis perſarum inexpertis ſane q̃ ignoſcebam laudantibus iſtos uobis expertos. Artabazum autem uehementius admirabar formidare lacedæmonios & præ formidine ſententiam dicere ignauiſſimã expedire & his caſtris nos in urbem thebanorum cõcedere obſidendos: quã ſententiã rex antea aliunde q̃ ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem iſtis ita facientibus non eſt remittendum: ſed inſtandum: donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in perſas perpetrarunt. Hæc locutus perſas Aſopo tranſmiſſo curſum ducit contra græcorum agmen tãq̃ fugã capeſcẽtium. Lacedæmonioſq; ſolos ac tegeatas adeptus eſt: Nam athenienſes tranſuerſis tramitibus ſupter prærupta in planum digreſſus non cernebat. Cetæri barbarorum agminum præfecti perſas mouẽtes ad græcos inſequendos conſpicati ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequũtur pro ſe quiſq; maturantes nulla diligentia nullo ordine uiã ingreſſi. Et iſti quidẽ uociferatõe ac tumultu inſtabant græcis tãq̃ excepturi. Pauſianias uatẽ ubi eq̃tatu premi cœpit: equitem ad athenienſes mittit qui hæc diceret. Viri athenienſes propoſita dimicatione maxima ut aut libera græcia ſit aut ſeruituti obnoxia: proditi ſumus a ſociis noctu elapſis & nos lacedæmonii & uos athenienſes. Quod reliquum eſt ita nobis uidetur eſſe faciendum: ut q̃ ſtrenuiſſime poſſumus noſmetipſos defenſantes mutuo ſimus auxilio ſi i uos priores imperũ dediſſet equitatus: e noſtra dignitate erat & tegeatarũ qui nobis cũ græciam non prodiderunt ſubſidio uobis uenere. Nũc quoniam totus in nos equitatus contendit: debetis uos ad partem maxime leborantem ſuppetias ferre. Quod ſi uobis aliquo diſcrimine occupatis: fas non eſt ſubſidio uenire: ſaltẽ hoc gratificamini nobis ut ſagittarios mittatis quos agnoſcimus longe oĩum qui in hoc bello ſunt prõptiſſimos eſſe ad nos exaudiendos. Hæc ubi audiere athenienſes cum mouerent ad ferendam ſtrẽnue opẽ & iam aduentarent ibi in eos ii græci qui partes regias ſequebantur ex aduerſo iſtructi inuadunt: quo factum eſt ut athenienſes ab iis urgentibus auxilium ferre nõ poſſent ægre admodum id ferentes. Ita deſtituti lacedæmonii numero cũ leui armatura q̃nquaginta milia & tegeatæ numero tria milia. (Hi enim nuſq̃ ab lacedæmoniis dirimebantur) Sacrificauerunt tanq̃ conflicturi cũ Mardonio præſentibuſq; copiis: & cum litare nõ potuiſſent: multi eorum interea cadebant: multo plures uulnerabantur. Confertis enim gerris perſæ ingentem uim ſagittarum emiſerunt adeo inſtanter ut ſatagentibus ſpartiatis & quia litari non poterant reſpiciens ad templum Iunonis plateænſium Pauſanias ĩplorarit deã: obſecraritq; ne ſpes ſua ipſos omnino fruſtraretur. Adhuc eo deam his uerbis inuocante: Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: ſtatimq; poſt Pauſaniæ preces ſacrificantibus lacedæmoniis extra pulchra extitere: qui aliquãtulo poſt & ipſi in perſas eunt. Perſæ omiſſis arcubus ex aduerſo ſtetere. Ad quorum gerra primum pugna atrox cõmiſſa eſt iuxta ipſum. Cæteris templum eaq; pertinax: donec ad propulſionem uentum eſt. Si quidem barbari prehenſantes lanceas confringebãt: nec audacia nec robore inferiores: ſed inermes erant & imperiti: nec hoſtibus prudentia pares: qui & ſi deni plures ue aut pauciores in ſingulos irruebant: tamen quia confuſi incidebant: a ſpartiatis conficiebantur. Mardonius qua parte ipſe ex equo albo ciẽs pugnam mille delectis perſarum præſtantiſſimis ſtipatus ea maxime parte hoſtem urgebat: qui q̃diu ſuperfuit tãdiu perſæ reſiſtentes ſeſeq; defenſantes ſtrauere multos lacedæmoniorum. Poſtea uero q̃ Mardonius & agmẽ quod circa illud robuſtiſſimũ erat occubuit: tũ demũ alii quoq; terga uertentes ceſſere lacedæmoniis: quorum pleriſq; officiebat ueſtis armis uacans. Inermes enim cum armatis prælium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio pacta eſt ſecundum oraculum ſpartiatis redditum: & uictoria omniũ quas unq̃ nouimus

ſpecioſiſſima potitus eſt Pauſanias Cleombroti filius Anaxandridæ nepos. Hos ſuperiora maiorum nomina in Leonida recenſui: qui & Pauſaniæ maiores fuere. Oppetiit aũt Mardõius ſub Arimneſto uiro iter ſpartiatas eximio: q aliquãdiu poſt bellũ medicũ trecentos uiros ſecũ habẽs apud ſtenyclen cũ oĩbus meſſeniis quibus cum erat bellum cõflixit: ubi ipſe & trecenti occubuere. Ad plateas autẽ perſæ poſtq̃ a lacedæmoniis in fugã uerſi ſunt nullo ordine ad caſtra ſua contendunt: & ad murũ ligneũ quẽ fecerant in parte quadam agri thebani. Tenet me admiratio cum iuxta lucum Cereriſ dimicaretur: ne unum qdẽ perſan uiſum eſſe intraſſe phanũ: neq; circa tẽplũ occubuiſſe: ſed pleroſq; in prophano: opinor ſi quid de rebus diuinis opinari oportet. deam ipſam eos non recepiſſe quia tẽplũ quod eſt in eleuſine anactoriũ cõcremauerant. Hactenus pugna hæc geſta eſt. Artabazus Pharnacis cui iã inde ab initio diſplicuerat: Mardoniũ relinqui ab rege in græcia: quiq; multis uerbis pugnã diſſuadens nihil ꝓfecerat: hoc ſibi agẽdũ putauit ls q̃ ſibi nõ placerẽt q̃ a Mardonio fiebãt: eos qbus p̃erat (Præerat aũt nõ paruis copiis) ad quadraginta milia hoĩum ducebat inſtructos dũ præliũ fiebat quid futurũ e prælio eſſet ꝓbe intelligens: iuſſeratq; oẽs ire cõfertos quacũq; ipſe duceret & qua uiderent ipſum feſtinãtẽ. Sic iuſſas tanq̃ ad pugnã copias ducebat cernit perſas fugientes. Ita nõ ſeruato amplius eodẽ ducẽdi ordine: ſed repente effuſo curſu fugæ ſe dedit nõ ligneũ murũ uerſus aut thebana mœnia: ſed ad phocenſes animo celerrime perueniendi ad helleſpontũ Et ii qdẽ horſũ iter intenderunt. Cæteris aũt græcis q ſtabãt a regis partibus ignauiter de induſtria agẽtibus: Boetii tamẽ perdiu cũ athenienſibus decertauerunt. Nã ex thebanis qui cum medis ſentiebant hi nõ paꝛ ſtrẽnuos ſe præſtiterunt: qui uolẽtes ultro ignauiter agere ita dimicarũt: ut trecẽti eorũ primores ac fortiſſimus quiſq; illic ſub athenienſibus occubuerint. ubi & iſti terga dederunt non quo perſæ & alia multitudo quæ aut cũ nemine pugnauerat: aut nõ expectauerat: ſed thebas uerſus fugerũt. Oẽm rẽ pependiſſe e perſis quãq̃ & ipſoꝛ qdã anteq̃ cũ hoſte cõgrederẽt fugæ ſe mandauerũt apud me fidẽ facit q̃ ad perſas intuebant: atq; ita cũcti illis uictis fugã capeſſerunt: præter equitatum tum alium tum boetiorum: qui hactenus profuit fugientibus ut aſſidue adhærens hoſti arceret eum ab amicis quos græci inſequebant. Inſequebant enim græci uictores urgẽdo xerxianos atq; interficiendo. Inter hũc tumultũ nunciat græcis qui circa templũ lunonis inſtructi a prælio aberant geri prælium et Pauſanios uincere. Ea re audita corinthii megarẽſes & phliaſii nullo ordine eunt: corinthii recta per colles qua itur ad Cereris templũ: alii per campum quæ planiſſima uiarum eſt. Quos iam hoſti ꝓpinquos nullo ordine irruere conſpicati thebani equites: quoꝛ præfectus erat Aſopodorus Timandri equos in illos incitauerũt: eoſq; adorti ſexcentos ſtrauerũt. Cæteros ad cithæronẽ uſq; perſecuti terga ce ciderũt. Et iſti quidem megarenſes atq; phliaſii nulla cũ laude perierũt. At perſæ cæteraq; multitudo poſtq̃ ad ligneũ muꝛ effugerunt: turres antequã lacedæmonii adueniãt: aſcẽdere occupant. Illis conſcenſis q̃ cõmodiſſime poſſunt murum præſtruũt. Ex quo ſubeũtibus mox lacedæmoniis acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad athenienſes abfuere nõ modo ſeſe barbari defenſabant: ſed etiã lacedæmoniis antecellebãt utpote ignaris murorũ oppugnandoꝛ. Vt uero athenienſes ſuperuenere tũ atrox muri oppugnatio ꝓpugnatioq; extitit: eaq; per magno temporis ſpatio tandem uirtute & pertinacia athenienſes murum tranſcenderunt: ſubrueruntq;: atq; ea patte ſe græci infuderunt: quorum tegeatæ introiere principes: iidẽ tẽtoriũ Mardõii diripuerũt: & ex eo cũ alia: tũ uero equorũ præſepe Mardonii ex ære totũ ſpectatu dignũ qd' præſepe Mardonii tegeatæ i templo Ageleæ Nineruæ repoſuerũt. Nã cætera q̃ cepere i unũ cũ cæteroꝛ græcoꝛ p̃da cõtulerũt

Pauſanias uictor

Mardõii mors

Arimneſtus

Stenyclerus

Aſopodorus

Corinthiorum strages

Caſtra barbarorum Capiuntur

Xerxianor. strages

Proruto muro barbari nō amplius cateruā cogere nemo ſtrēnuitatis memor eſſe uideli-
cet oppreſſi intra exiguum tēpus: & tot myriadibus interceptis exterriti. Quos tanto
ſtudio græci trucidabāt: ut ex triginta myriadibus exceptis quatuor cū qbus Artabazus
auſugit: ne tria qdā milia hoīum cædi ſupfuerint. E lacedæmoniis q ſpartani eſſēt unus
& triginta ſunt oīo deſiderati. Tegeetaꝝ ſedecim athenienſiū duo & qnquaginta. Inter
barbaros ſtrēnuiſſimi extiterūt e peditibus qdē pſæ ex eqtibus aūt ſacæ. E uiris uero Mar
donius. Inter græcos cū tegeatæ athenienſeſq; multū eminuerūt: tū multo plus lacedæ-
monii: quod nulla alia re poſſū oſtēdere: niſi q; oēs ii eos q ſibi oblati ſunt uicerūt. La-
cedæmonii uero quod robuſtiſſimū fuit hoſtilis exercitus ſuperauerūt. Quorū longe p̄
ſtantiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus is q ſolus trecentoꝝ ex thermopylis q;
euaſiſſet dedecus ignominiāq; acceperat. Secūdū hunc nauauere operam Poſidonius &
Phililocyon & Amōpharetus ſpartiata. Quāq cū ſermo haberet qſnā p̄ſtantiſſimu ex
titiſſet: ii ſpartiatæ q affuere cenſuerunt Ariſtodemū: & ſi præclarā facinora edidit: tamē
ad eluendā eā quā cōtraxerat inuidiā ordinē deſeruiſſe: & propalā mori uoluiſſe. Poſido
nium uero q perire noluiſſet ob id extitiſſe tanto p̄ſtabiliorē uirū. Verū id fortaſſe liuo-
re dixerunt q hac in pugna mortē oppetiere oēs honore affecti ſunt p̄ter Ariſtodemū: q
ideo caruit honore q; ob cām p̄dictā ſibi occūbendi putauit. Hi ſunt qui ad platæas no-
biliſſimi extitere. Nā Callicrates extra prælū occubuit: quo nemo tunc in caſtra græcorū
p̄ſtātior uenerat nō modo lacedæmoniorū ſed ēt aliorū græcorū. Hic cū Pauſanias ſa-
crificaſſet ſedēs in ordine ſagitta p latera ictus eſt: & cū aliis pugnātibus ipſe exportaret
ſeſe moriētē miſerabat ad Arimneſtū uirū platæenſem inquiēs nō ſibi dolore q; p̄ græ-
cia periret: ſed q; nihil manu uſus eſſet nullāq; operā nauaſſet dignam ſe & ſua cupiditate
nauandi. Ex athenienſibus eminuiſſe fertur Sophanes Euthychidis e tribu decelenſi. De
celenſes autem rem aliquando geſſerunt ut ipſi athenienſes aiunt in omne æuum fru-
ctuoſam. Si quidem cum olim ad inueſtigandam Helenam tyntaridæ cum magnis co
piis orā atticā inuaſiſſent: & populos e ſedibus ſuis eiicerent ignari quonam loci ſubdu-
cta Helena eſſet. tūc decelēſes feruntur & ut quidam uolunt ipſe Decelens tū dolore cō-
tumeliæ quæ Theſeo fieret: tū metu totius athenienſiū ſoli ne uaſtaretur expoſuiſſe illis
oēm rē geſtam: eoſq; deduxiſſe ad aphidnas quas Titacus indigena tyntaridis proderet
Quo ex facto decelenſibus pmanſit ad hāc uſq; memoriā in ſparta immunitas uectiga
lium & dignitas preſidendi: adeo quidem ut bello: quod multis poſtea annis inter athe
nienſes atq; peloponnenſes geſtum eſt: Lacedæmonii cum cæteram atticam populare-
tur a decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes & p̄clariſſime inter atheni
enſes nauata opera ancipiti ſermone celebrat: uno ferē geſtaſſe ferreā anchorā e balteo
thoracis cathena alligatam: quam quotiens aduentantibus hoſtibus propinquus erat
abiiciebat: ne illi irruentes ipſum ex ordine ſummouere poſſent. Rurſus eiſdē in fugam
uertētibus reſumpta anchora ita fugientes inſequebat. Altero ſermone a ſuperiori diffe
rente ferē geſtaſſe anchoram non ferreā ex balteo alligatam: ſed inſignitā in ſcuto qd
nūq; acqeſcens aſſidue rotabat. Extat & alterū Sophanis p̄clarum facinus q; obſidenti-
bus æginam athenienſibus Eurybiadem uirū argiū quinq; certaminum uictorē ex quo
catione interemit. Sed aliquāto poſt hoc bellum in quo uir egregius extitit dum athe-
nienſium una cum Leargo Glauconis dux eſſet: & de metallis aureis decertaret: contigit
ut ſub hedonibus apd datō occūberet. Poſt barbaroꝝ ſtragē ad platæas editam trāſfugit
illuc ad græcos mulier qdā q erat pallaca Pharnadatis filii Teaſpis uiri pſæ: Hæc cū ac-
cepiſſet pſas fuſos eē: græcos uictores tū multo auro ornata iter ācillas & ipas ornatas cū

Ariſtode mus præ- ſtantiſſi- mus

Poſidoni us

Callicra- tes

Pauſaniæ mors

Sopha- nes

Deceleēſes

Aphidneſ Titacus

Sopha- nes

Sophanis ars militaris

Eurybia- des

ueſte ſpeciociſſima carpẽto aduenit: ex eoq; deſcẽdens pgit ad lacedæmonios adhuc in
cede occupatos: & intuita Pauſaniã illa oĩa adminiſtrãtẽ agnouit hoĩem: cuius & nomẽ
iãptidẽ & patriã dedicerat. Eius genua amplectẽs ſpartæ rex inqt libera me ſupplicẽ ca-
ptiuitatis ſeruitute quã ẽt hoc facto demeritus es: q; iſtos extinxiſti neq; dæmonũ neq;
deorũ reſpectũ habentes. Eqdẽ genere ſum coa Hagetoridæ Artagoræ filia: ui raptam
ex co uir pſes habuit. Huic reſpõdẽs Pauſanias bono inqt aĩo eſto tũ quia ſupplex: tum
quia multa loqueris uera. Nã filia es Hagetoridæ coi mihi inter oẽs q illa circa loca in
colunt hoſpitis ſũmi. Hæc locutus eã in præſentia; ephoris q aderãt cõmẽdauit. Poſt
modũ in æginã quo illa uoluit ducẽdã curauit. Poſt huius mulieris digreſſum continuo
mãtinei ſupuenerũt re iã cõfecta q ſe aĩaduertẽtes ueniſſe ſero ad pugnã magnæ iacturæ
loco id ſibi eſſe putauerũt: ſed idoneos ſe eẽ ad ſumẽdas de ſe pœnas dixere. Itaq; cogni-
to medos q cũ Artabazo erãt fugæ ſe mãdaſſe: eos in theſſaliã uſq; pſecuti ſunt: & ſi uetã
tibus lacedæmoniis inſeq fugientes. Idẽ poſtea domũ reuerſi duces ſuos exilio mulcta-
uerunt. Poſt mãtineas aduenere helei q itidẽ ut mãtinei magno id ſibi detrimento exi-
ſtimãtes domũ regreſſi ſunt: ſuoſq; & ipſi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de mã-
tineis & heleis. Erat ad platæas in exercitu æginetarũ e primoribus Lampõ Pythei: qui Lampon
Pauſaniã adiens infandiſſima uſus eſt oratione inqens fili Cleõbroti rẽ tu mirificam &
magnitudine & fulgore geſſiſti: cui dii tribuerunt: ut liberata græcia oẽs quos nouimus
græcos gloria ſupgredereris. Quod ſupeſt in hac re agas ita ut & tu maiore fama celebre
ris: & aliquis barbarorũ poſthac caueat nefanda facinora perpetrare in græcos. Etenim
Leonidæ apud thermopylas interempti reciſo capite Mardonius ac Xerxes trũcũ in cru-
cẽ ſuſtulerũt: qbus ſi uicem reddes: laudẽ nãciſceris primũ ab oĩbus ſpartiatis: Secũdo lo
co ab uniuerſis græcis. Si qdẽ ſuffixo Mardonio Leonidã patruum tuũ fueris ultus. Hæc
Lãpon gratiã ſe initurũ ratus apud Pauſaniã dicebat. Cui reſpõdens Pauſanias tuã inqt
hoſpes æginẽta beniuolentiã atq; ꝓuidẽtiã amplector: tamẽ ab eqtate iudicãdi deerraſ.
Nã & me & patriã quos in altũ extuliſti ob hæc geſta ad nihilũ redigis cũ ſuades mihi fæ
uire in mortuũ: aiſq; me auditurũ melius ſi iſtud fecero: quod barbaros decet potius fa-
cere q̃ græcos: quodq; in illis & exprobramus. Quare ego neq; æginetis neq; iis qbus
iſta ꝓbãtur aſſentior. cõtẽtuſq; ſũ ſpartiatis placere: ut honeſte agã honeſteq; dicã Leo-
nidæ cui me iubes parẽtare affirmo & ipſi & cæteris q apud thermopylas occubuerũt ma
gnifice eſſe parentatũ innumerabilibus hoꝝ funeribus. Tu uero poſthac ad iſtud conſu-
lẽdũ ne me adieris: quod tibi ĩpune eſſe loco beneficii ponas: Hoc cũ ille audiſſet abiit.
Pauſanias edito ꝓpoſito ne qs de præda quid tãgeret iuſſit ſeruos oẽm cõportare pecu-
niã. Illi ꝑ caſtra diſperſi inueniũt tentoria & argento referta. Lectoſq; auro & argento cõ
ſtratos: crateras etiã aureas phialaſq; & alia uaſa potoria necnõ ſaccos ſup plauſtra inter-
lucentibus intus incluſis ex auro & argento lebetibus. Quinetiã e cæſorũ cadaueribus ex
uebant armillas & torques & acinaces aureos. Nã uarii generis ueſtimẽta nullius momẽ
ti habebãtur. Earũ reꝝ multũ furto ſubtrahentes ſerui æginetis uenũdabant multũ quod
occultare nõ poterant repreſentabãt. Vnde principiũ extitit ingẽtiũ diuitiaꝝ æginetis ut
pote aurũ a ſeruis pro ære mercãtibus: collata pecunia decimã ſelegerunt: ex qua tũ deo
q delphis eſt tripes aureus ibi repoſitus eſt inſiſtẽs ſup tricipiti ex ære colubro ꝓxime arã Tripes au
tũ deo q eſt in olympia Iuppiter æreus decẽ cubitorũ: tũ deo q eſt apud Iſthmũ Neptu- reus
nus æreus ſeptẽ cubitorum. Hac parte ſelecta cæteras inter ſe diſtribuerunt pro ſuo qſq;
merito accipientes. Itẽq; pallacas perſarum & aurũ & argentum & reliquã pecuniã cũ iu-
mentis. Quæ ãt peculariter data ſint q optimã operã nauauerunt ad platæas refertur a

nemine: data tamen fuisse arbitror. Certe Pausaniæ sũt ex omnibus dena & ea electa do no data ex mulieribus: eqs: talentis: camelis & item ex cæteris rebus. Feruntur autẽ hæc quoq; acta esse: & Xerxẽ dũ e græcia fugit oẽm apparatũ suũ ex auro argentoq; & peripe tasmatis Mardonio reliquisse: & Pausania dũ eum apparatũ uidit: iussisse pistores & co quos cœnã sibi uti Mardonio instruerent: quod cũ illi fecissent tũ Pausanias lectos intuẽ tẽ aureos argenteosq; probe instratos: mẽsas etiã aureas ac argenteas magnificũq; cœnæ apparatũ propositis bonis stupefactũ imperasse p iocũ suis ministris ut laconicã instruerent cœnã. Id cũ illi ex spacio multũ distãte fecissent: ibi eũdẽ cachinnãtẽ accersisse græcorũ duces: eisq; ubi cõuenerũt inter ostẽdẽdũ utriusq; cœnæ apparatũ dixisse uiri græci hac ego uos de cã cõuocaui: q uolebã uobis amentiã medorũ ducis ostendere: q cũ talẽ uitã duceret: ad nos subigendos uenit: q tã misere uictitamus. Hæc Pausanias apud græcorũ duces dixisse fert. Interiecto deinde tẽpore cõplures platæensiũ reppererũt loculos auri argentiq; & aliarũ pecuniarũ. Hoc quoq; rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis ut cum eorũ ossa cõportarent unũ in locũ platæenses inuẽtũ sit caput nullã sutura habẽs: sed ex uno osse solidũ. Itẽ maxilla cũ eo quod sup maxillã ẽ habẽs dẽtes & si distinctos: tamẽ ex uno osse uniuersos tã tmolares q cæteros. Q uinetiã ossa uiri quinq; cubitorũ. Postero die cũ Mardonii cadauer nõ extaret incertũ a qbus hoibus subtractũ. Audiui tamẽ iam diuersos illũ sepelisse: & ob id pmultos scio ingẽtia dona ab Artõte Mardonii filio accepisse. Q uis curã susceperit cadaueris Mardonii humãdi: pro cõperto nõ potui audire: habet tamẽ huius rei ñ nihil famæ Dioniphanes uir ephesius & Mardonius quidẽ hoc modo tumulatus est. Græci uero posteaq; p̃dã dispertierũt: cæsos seperatim qsq; suos tumularunt: lacedæmonii tribus sepulchris effectis. In eorũ uno sacerdotes e q bus fuere Posidonius & Amõpharetus & Philocyõ & Callicrates. In altero reliquos spartiatas. In tertio seruos humauerunt. Hunc in modũ lacedæmonii sepulti sunt. Tegeatæ uero & athenienses suos utriq; promiscue cõdiderũt: necnõ megarẽses atq; phliasii suos ab eqtatu interemptos. Hoꝝ oium sepulchra fuerunt plena. Nã aliorũ sepulchra quæ ad platæas ostendũtur ea sunt quãtũ ego accipio ab iis excitata: q erubescebãt se a pugna ab fuisse cũ sero superueniissent. Q uippe tumulus illic uisitur q dicitur æginetarũ: quẽ ego audio decẽ post hãc pugnã annos: ogatu æginetaꝝ ab Cleade Autodici uiro platæensi illorũ hospite excitatũ fuisse. Græcis statim a cæsorũ humatione in agro platæensi inito cõsilio uisum est bellũ thebis inferendũ petendũq; eos q cũ medis sensissent: & in primis Timegenidẽ & Attaginũ: q principes factionis extitissent: & in eos dedidissent non prius ab urbe discedendũ q̃ eã euertissent. Hoc ubi decreuere undecimo a pugna die mouẽtes obsedere thebanos iussos dedere quos diximus uiros. Abnuentibus dedere thebanis agrum eorũ populabãtur: murũq; adoriebãt. Q uibus ab agro uastãdo nõ discedẽtibus uicesimo die Timegenides ad populares ita inquit: Viri thebani quãdoquidẽ græcis ita cõstitutũ est nõ prius abscedere ab oppugnatione thebarũ q̃ aut eas expugnauerint: aut nos dedideritis absit: ut nostra causa thebanus ager amplius uexet. Sed siue p cãm deposcendi nos pecunias cupiunt: pecunias eis publico demus. Nã & publice cum medis sensimus: nõ aũt nos soli: siue re uera deposcentes nos urbẽ obsident nosipsi nos in disceptationẽ exhibemus eũ thebani sane ꝑbe & opportune locutũ arbitrãtes: e uestigio caduceatorẽ ad Pausaniam misere: uelle se uiros dedere: Ea re inter eos conuẽta Attaginus ex urbe profugit. Cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit negans pueros factionis medicæ esse participes. Cæteri quos thebani dedidere ipsi qdẽ putabãt se crimẽ refutaturos ac pecunia elapsuros. Pausanias aũt hoc ipsum suspicans fore ubi illos accepit di-

Peripetasma

Caput sine sutura

Dẽtes ex uno osse

Ossa qnq; cubitorum

Artõtes Dionyphanes

Timegenides Attaginus

missis oĩbus sociorũ copiis corinthũ deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad platæas & ad thebas gesta sunt. Artabazũ Pharnacis ut e platæis fugiẽs porro se ꝓripuerat. Thessali cũ ad ipsos uẽit hospitio iuitatũ iterrogabãt de reliquo exercitu ignari prorsus rei ad plateas gestæ. Iste intelligens si oẽm ueritatẽ pugnæ referret additurũ se uitæ discrimẽ cũ suo exercitu (fore enim ut omnes cognita re ipsum adorirẽtur): Ideo ne apd phocenses quidẽ rettulerat ꝙppiam ad thessalos autẽ ita locutus est. Equidẽ uiri thessali maturo ut cernitis q̃ celerrime peruenire in thraciã missus cũ hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendũ. Mardonius ipse cum suo exercitu aderit nostris uestigiis insistens: cui hospitium & officium præstate. Hæc enim uos in tempus præstitisse nõ pœnitebit. Hæc fatus copias festinabundus ꝑ thessaliã macedoniãq; agebat recta thraciam uersus tanq̃ uere properans ac regionẽ mediterraneam p̃cidens ꝑuenit byzantiũ ꝑ multis sociorũ in itinere relictis: q uel a thracibus obtrũcati sunt: uel ꝙ fame atq; labore erãt enecti. Ex byzantio nauigiis trasmisit in asiam. Hunc in modũ iste rediit. Q uo aũt die ad platæas male pugnatũ est a persis: ea die contigit hoc apud mycalã Ioniæ geri. Cum Mycala
apud delon græci consiederent ii qui una cum Leutychida lacedæmonio nauibus uenerãt eo appulsi sunt. E samo legati Lãpõ Thrasiclei & Athenagoras Archistratidæ & Hegesistratus Aristagoræ missi a samiis clã persis ac tyranno Theomnestore Andromadãtis quẽ ꝑsæ tyrãnũ sami cõstituerant. Hi cũ adierunt duces uerba fecit Hegesistratus multa & uaria: fore enim ut si tãtũmodo hos uiderent Iones a ꝑsis deficerent: nec barbari expectarent: ẽt ut expectarent tamẽ nõ aliã prædã talẽ isti reperirent. Præterea deos inuocans obsecrabat ut græcos græci liberarent ulciscerent̃ q; barbaꝝ: quæ facilia dicebat factu esse: quia naues illoꝝ segnes essent ad cursũ nec pares græcis ad præliũ. Si quid uero apud hos suspitionis subesset: ne dolo deducerentur dicere paratos esse se ut in horũ nauibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis cũ multus esset hospes samius sciscitabat̃ eũ Eutychides siue oĩs gratia uolẽs audire nomẽ siue casu id deo agente. Samie hospes quod tibi est nomẽ. Ille respondet Hegesistrato. Eutychides interpellata reliq̃ eius Deiphonus
oratione si quã instituerat accipio inqt pro augurio Hegesistratũ hospes samie effice tu ut nauigemus data nobis ꝑ te & istos q tecũ sũt fide samios prõptos esse ad ieũdã nobis Apollõia
cũ societatẽ. Hæc locutus &rẽ pariter exequi aggressus est. Nã cũ samii ex tẽplo fidẽ iterposito ẽt iure iurãdo dedissent: de sua societate cũ græcis Eutychides dimissis domũ cæteris legatis iussit eũ cuius nomẽ pro augurio acceperat secũ nauigare. Græci eum illic diem commorati postridie pulchre litauere haruspice Deiphono Euenii apolloniata ex apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri Euenio res huiusmodi contigit. Sũt in hac apollonia sacræ Solis oues quæ interdiu secũdũ flumẽ pascunt̃: quod e monte lacmone ꝑ apolloniatẽ agrũ fluit in mare iuxta oricõ portũ. Eas noctu stabulantes in antro nõ ꝓcul ab urbe custodiũt delecti uiri diuitiis & genere inter populares suos splendissimi singulis annis singuli ꝙ ex oracuło quodã apolloniatæ eas oues ꝑmagnificiant. Ibi Euenius: Hic cũ aliquãdo delectus ad custodiendas oues nõ excubaret uigilãs sed ob dormisset: ingressi antrũ lupi circiter sexaginta oues trucidarunt. Id ubi iste animaduertit rẽ supressit: neminiq; aperuit habẽs in animo totidẽ mercari quas substitueret: At apolloniatæ ubi acceperunt (neq; enim eos quod gestũ erat latuit) adductũ in iudiciũ Eueniũ cõdẽnauerũt: ut quia uigiliã edormisset uisu priuaretur. Q uẽ posteaq̃ excæcauerũt: mox eis neq; pecora fœtificauere: neq; humus ꝓ cõsuetudine fructũ ferre. Erãt aũt illis pecora & in dodona & in delphis. Interrogati prophetæ cãm mali præsentis respõderũt causã esse quia custodẽ sacraꝝ ouiũ Eueniũ inique luminibus orbassent: se enim imisisse lupos Deiphonus Apollõia Solis oues Lacmon mons Oricus portus Euenius Lupi. xl. Euenius cætus

nec prius ab illius ultione ceſſaturos q̃ ei ſatiſſeciſſent ex iis quæ in eũ perpetraſſent: ꝙt ipſe ſibi ſuo arbitrio ſatiſfactum putaret. His ꝓfectis daturos ſe Euenio tale donũ ꝙ habentem pleriq; hominum putarent beatum hæc apolloniatis ſunt reddita oracula.

Q uæ apolloniatæ ſilẽtio ſupprimẽtes quibuſdã e ciuibus exequenda delegauerũt. Iſti hunc in modũ putarũt exequẽda. Euenium in ſtatione ſedentem adeunt: eiq; aſſidentes aliis de rebus uerba faciunt: donec deueniunt ad miſerandam hominis calamitatẽ. Ita introducta eius rei mentione perconctatur quã mulctã optaret: ſi eam uellent pendere apolloniatæ. Hic qui oraculum non audiſſet: ſe optare dixit duo prædia ciuiũ quos nominabat: quorũ patrimonia oĩum apolloniatum putabat eſſe pulcherrima: & ꝑterea domicilium quod in urbe ſciebat eſſe optimũ. Horũ ſi cõpos effectus eſſet: nõ infenſũ ſe poſthac fore dicebat: ſed hac ſatiſfactione cõtẽtũ. Hoc cum reſpondiſſet Euenius tũc ii q ei aſſidebant excipientes: Eueni inquiunt hanc tibi ſatiſfactionem apolloniate pro ereptis oculis tibi repẽdũt ex oraculo eis reddito. Euenius ubi oẽm rem audiuit: indigno animo tulit ſeſe fuiſſe deceptũ. Ciues ea prædia a dominis mercati huic qui illa optaſſet dedere: qui mox deinde inſitam diuinationem optinuit. Vnde celebratiſſimus euaſit.

Euenius uates

Huius Euenii filius fuit Deiphonus: qui ductus a corinthiis exercitui uaticinabatur:

Deiphonus uates

Q uãq̃ illud quoq; audiui Deiphono negociũ in græcia fuiſſe exhibitum: q; ſe filiũ Euenii cuius non eſſet nuncuparet: Poſteaq̃ litauere græci claſſem e delo ſamum uerſus ſol uerũt: quã cũ ſamũ appuliſſent: ad tẽplũ Iunonis eam locauere ſeſe ad prælĩũ nauale apparantes. eorũ curſum ad ſe eſſe perſæ audientes & ipſi cæteras naues ad continentem reducunt præter phœniſſas: quas abire ꝓmiſerãt. Nõ enim cenſebant pugnã naualem ſibi eſſe capeſſendam cum pares hoſti nõ eſſe ſibi uiderentur. In continentẽ aũt iõ nauigabãt: ut eſſent ſub ſuo peditatu q apud mycalẽ agebat præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam numero ſexaginta milia duce Tigrane omnium perſarum & ſpecie & ſtatura eminẽtiſſimo. Ad hunc exercitũ cõſtituerant refugere duces ꝓſicæ claſſis ſubductiſq; nauibus munimenta ualli circũdare in illarum ſuũq; præſidiũ. Hoc inito cõſilio profecti ſunt ad potnienſium templum mycales præteruecti ad Geſonem & Scolopontem ubi Cereris eleuſinæ cernitur tẽplum: quod Philiſtus Paſiclis cõdidit ſectãs Heleum Codri in colonia mileti locãda uenerunt. Ibi ſubductas naues munimento circundederunt & e ſaxis ſtipitibuſq; felicium arborum: quas ipſi exciderunt: & circum muniones depactis ſudibus ſe inſtruxerunt tãq̃ & obſidẽdi & uictoria potituri. In utrũq; enĩ caſũ ratione inita ſeſe apparabãt. Hos abiiſſe in cõtinẽtẽ poſtq̃ accepere græci tanquam eos barbari effugiſſent ægre ferebãt incerti qd agerent retro ne ſe reciperent an tenderẽt in helleſpontum. Tandem neutrum horũ uiſum eſt eſſe faciendum: ſed porro eundum in cõtinẽtẽ. Præparatis igitur ad pugnã naualẽ tabulatis aliiſq; quibuſcũq; opus erat ad mycalen nauigant: & cum proximi caſtris hoſtium fuere: neminẽ ex aduerſo obuiã ferri uidẽt: ſed naues intra murũ ſubductas & magnã uim peditatus pro littore diſpoſitam Ibi primũ Eutychides nauem littori applicans q̃maxime appropinquare poterat Iones ꝑ præconem cõpellabat inquiens. Viri Iones quicũq; e uobis me exauditis ĩtelligite quæ dico. Nihil enĩ horũ quæ uobis mãdo intelligunt ꝓſæ ubi pugnã cõſeruerimus: debetis ante oĩa reminiſci libertatis: Deinde teſſeræ hebes. Hoc q e uobis nõ audiit ab eo q audiit diſcat. Huius facti eadẽ mẽs fuit q̃ Themiſtoclis ad artemiſiũ: q; uidelicet hæc uerba ſi laterent barbaros inductura ad obſequẽdũ Ionas eẽnt: ſin delata ad barbaros reddẽrẽt eis græcos ifidos. His ꝑ Eutychidẽ admonitis ſecũdo loco græci naues littori admouẽt: & ex illis i littus egreſſi ſeſe ad pugnãdũ inſtruebãt. Q uod facientes cum cernerent

Tigranes eminẽtiſſimus

Philiſtus Heleus codri

perſæ & ſcirent ſamios fuiſſe adhortatos arma ſamiis adimunt ſuſpicati illos ſentire cũ græcis. Quippe ſamii exceptos circa atticam athenienſes a Xerxe: & illuc claſſe barbarorũ deuectos redemerant oẽs: athenaſq; cũ uiatico remiſerant. Quo noie nõ in minimam ſuſpitionem uenerãt q; quingenta hominum capita hoſtiũ Xerxis liberaſſent. Præterea mileſiis tanq̃ maxime locoꝝ gnaris perſæ imperant: ut compita quæ ad cacumina mycales ferunt cuſtodiant eo cõſilio facientes id ut mileſii ab exercitu abeſſent. Hunc in modũ ab iis Ionibus qui aliquid reꝝ nouaꝝ molituri uidebanť ſi facultatẽ nacti eſſent. Perſæ ſibi p̃cauerũt iidẽ facta ex gerris teſtudine ſeſe conſtipauerant. Græci ubi inſtructi fuere ire in barbaros tendũt: quibus eũtibus aduolauit in uniuerſũ exercitũ rumor: caduceũq; ſupra fluctus poſitum apparuit. Rumor aũt huiuſmodi ad eos ferebať græcos acie i boetiis ſuperaſſe Mardonii copias. Multis aũt ſignis res quæ diuinitus fiũt declarant: & ſi tũc eodẽ die cõtigit utraq; clades ea q̃ ad platæas accepta. & quæ ad mycalen accipienda erat. fama quæ huc ad græcos uenit: reddidit eos multo ferociores: & ad ſubeundũ ultro periculũ alacriores. alteꝝ etiã quiddã cõcurrere cõtigit: ut ad utranq; pugnã fuerint Cereris Eleuſinæ tẽpla. Nã apud ipſũ Cereris phanũ (ut a me ſupius demõſtratũ eſt) i agro platæẽſi pugna cõmiſſa eſt: & itẽ in mycale iuxta Cereris delubrũ pugna erat cõmittenda. Vt nõ ab re uenerit ad iſtos fama uictoriæ Pauſaniæ: atq; græcoꝝ. Nã pugna ad platæas diluculo diei geſta eſt: apud mycalẽ ueſperi. Quaꝝ utranq; eodem eiuſdem menſis die geſtam eſſe. Non diu poſt ab his rem repetentibus annotatũ eſt ante rumoris aduentũ. ſubibat iſtos timor nõ tam de ſeipſis q̃ de græcia: ne Mardonio ſubiiceretť. At ubi fama hæc ad eos aduolauit: impenſius atq; properantius ad congrediendũ ꝓceſſerunt tanto aio græcis ac barbaris in pugnã tendẽtibus tanq̃ inſulæ eis & helleſpontus ꝓpoſita premio eẽnt. Athenienſes & qui iuxta erant inſtructi pene dimidiũ copiaꝝ iter tenebant per littus atq; planiciẽ. Lacedæmonii aũt & deinceps collocati p cõfragoſa & mõtes q̃ dũ lacedæmonii circũibant. Interim athenienſes in altero cornu ꝓliabãtur. Perſæ quoad ſibi gerra mãſere recta ſeſe defenſauere nihilo inferiores hoſtibus. Poſtea uero q̃ athenienſiũ & eoꝝ q cũ athenienſibus erãt copiæ annixæ ſũt: uehementius ſe mutuo adhortantes ut laus operis ipſorum eſſet non lacedæmoniorum: tũ commutari iam res & deiectis gerris græci conferti impreſſionem facere in perſas. Illi accepto impetu perdiu reſtitere. Ad poſtremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt athenienſes & corinthii & ſicyõii & troezenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi uero & murus captus ẽ. Ibi barbari nõ roboris memores eſſe: ſed fugæ prætereq̃ perſæ. Hi ſoli ad paucos redacti pugnabant græcis aſſidue in muꝝ irruentibus. Quoꝝ duo duces Artayntes & Ithamitres claſſiarii exercitus duces effugerũt: totidã pugnantes occubuerũt Mardontes & pedeſtriũ copiaꝝ dux Tigranes adhuc dimicantibus perſis: ſuperuenere lacedæmonii ac ſocii: qui eos qui ſupererant trucidauerunt. Ipſoꝝ quoq; græcorũ cõplures illic cecidere: & cũ alii ex ſicyoniis: tũ eoꝝ dux Perilaus: quinetiam ſamii q in exercitu medoꝝ militabãt: qbus adempta arma fuerãt: ubi uiderũt ſtatim ab initio pugnam pertinaciorem quoad poterant græcis ſuppetias ire. Quos inchoaſſe cernentes alii Iones ita & ipſi a perſis deficientis adorti ſũt barbaros. Mileſiis p̃ceptũ erat ut exitus uiaꝝ cuſtodirent perſaꝝ ſalutis gratia: ut ſi qui caſus (quemadmodum accidit) eos deprehendiſſent: mileſiis ducibus ſalutem ſibi ad Mycales cacumina compararent. Huius quidem rei cauſa mileſii illic collocati fuerant: neue ſi pugnæ adeſſent aliqd innouarẽt. At illi ecõtrario ꝓrſus q̃ iuſſi fuerãt fecere: aliiſq; q̃ ad hoſtẽ ferebãt uiis in barbaros ingruere: & ad extremũ i eis mactãdis oĩm extitere hoſtiliſſimi: Hũc in modũ Ionia iteꝝ defecit a ꝑſis. In hoc prælio præclariſſimam inter græcos

Res diuinitus ſuturæ ſignis declarantur

Platearũ pugna

Mycades pugna

Perilaus

operã nauauerant athenienſes: & ex athenienſibus Hermolitus Euthyni uir in pãcratio celeber: cui poſtea cõtigit ut bello inter atheniẽſes & caryſtios in pugna apud cyrnũ agri caryſtii facta cæſus in geræſto iaceret. Secũdũ athenienſes egregii extitere corinthii troezenĩiq; ac ſicyonii. Græci per quã multis barbarorũ aliis in pugna aliis in fuga interfectis eorum naues incenderũt. totũq; mux egeſta illinc in littus præda & quibuſdam pecunia tum theſauris repertis ubi caſtra atq; naues cremauere: uela fecerũt: & cũ ſamũ appulſi ſũt cõſultabant de gente ionia tranſferenda: & ubinã in græcia illã locari oporteret: cuius ipi imperiũ obtinerent. Neq; enim uidebat eis fieri poſſe ut per oẽ tempus ionibus tutãdis præeſſent: ſperandũ eſſe ut Iones a perſis rebellaſſe gauderent. Ad hæc magiſtratus lacedæmonioꝝ cenſebant emporia nationũ græcaꝝ: quæ cũ medis ſenſiſſent electis incolis danda cũ territorio ionibus habitanda: athenienſes e cõtrario nõ eſſe principatum Ioniæ ſummouendũ. nec lacedæmõiis de ipſoꝝ colõiis conſultandũ. Et cũ in hoc cõtenderent athenienſes: libenter eis ceſſere pelopõnenſes: atq; ita ſamios & chios & leſbios ac cæteros inſulanos qui ſecũ militabant ad ſocietatis fœdus adegerũt: data acceptaq; fide cũ iureiurãdo ſe permanſuros in ſocietate: nec ab ea deſcituros hoc iureiurãdo accepto ad pontes ſoluendos nauigauerunt rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuenturos. Et iſti qdẽ in helleſpontum nauigabant. Ii uero barbari qui profugerant nõ ita multi cũ ad cacumina mycales peruenĩſſent ſe ſardis recipiebant. Q ui dũ iter faciunt Maſiſtes Darii filius: qui pugnæ male geſtæ affuerat conuitiari Artayntæ cũ aliis multis probris: tũ uero dicere illum muliere fuiſſe ignauiorẽ: ita illã præfecturã adminiſtraſſet: dignũq; oĩ malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud perſas ſummo opprobrio datur audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes ubi multa audiit indigne ferens: acinacem in Maſiſtem ſtringit interficiendi auidus: quẽ irruentem cernẽs Xenagoras Praxilia uir halicarnaſſeus ut ſtabat a tergo hoiem mediũ accipit: ſublatũ hũi allidit: intereaq; ſatellites Maſiſtis affuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit: & Xerxis cuius fratrẽ ſeruaſſet. Q uippe ab eo ob hanc rem totius ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter uiam barbari egerunt: ſardiſq; peruenerunt ubi rex erat: & ex eo tempore quo prælio nauali male geſto athenis illuc ꝓfugerat. Sardibus aũt tũc agens adamabat uxorem Maſiſtis: quæ & ipa illic erat. Ea cum potiri non poſſet neq; donis miſſitandis: neq; ui quam afferre nolebat fratris Maſiſtis reſpectu: quæ res & mulierẽ retinebat probe gnaram nõ ſe coactũ iri ui. Ibi Xerxes cætera ꝓhibitus huc euaſit ut filio ſuo Dareo in matrimoniũ daret filiã huius mulieris ac Maſiſtis: exiſtimans ſi hoc feciſſet: cõmodius ſe illa potiturꝝ. Cõtracto matrimonio aliiſq; ex conſuetudine celebratis ſuſa profectus eſt. Eo poſtq; peruenit: & uxorẽ Dareo domũ duxit ita demũ ab uxoriſ maſiſtis amore ceſſauit adamata ex familiaritate nullus Maſiſtis filia: cui nomẽ erat Artayntæ. Q ua cũ potiret ꝓceſſu tĩpis res patefacta ẽ hũc ĩ modũ. Ameſtris uxor Xerxis amiculũ qd ipſa texuerat atq; grãde diſtinctũ & ſpectatu dignũ uiro dõauit. Q uo ille ꝺlectatus atq; amictus ad Artayntã ſe cõfert. Atq; ubi ſe oblectauit cũ ea iuſſit a ſe petere mulierẽ quæ optaret ſibi fieri in remunerationẽ obſequii. Oĩa enĩ q̃ peteret ĩpetraturã. Ad hoc illa reſpondens (debebat enim toti familiæ infortunĩũ) dabis ne inquit mihi quicquid abs te petiero. Xerxes oĩa alia potius eã petiturã ratus cũ iureiurãdo ꝓmiſit. Q ui poſtquam iurauit: mulier intrepide amictum popoſcit. Xerxes enimuero recuſare non ob aliud quam qd uereret Ameſtrin: ne ſic illa rem quæ agebatur iam pridem ſuſpicata depræhenderet. Offerre ei & urbes: & immenſam uim auri & copias militum: quibus nemo præter illam eſſet præfecturus. Eximinm autem donum eſt apud perſas exercitu donari. Verum cum non poſſet perſuadere mulieri: amiculum dedit. Q uo dono illa ſupra modum læta eo guſtando geſtiebat. Amaſtris

Hermolitus Cyrnus

Maſiſtes Artayntes

Muliere ignauior

Xenagoras animoſus

Dareus

Artaynta Ameſtris

ubi mulierem habere amiculū reſciuit: & rem geſtā nō in puellā cōcepit ſed odiū: in illius matrē penes quā culpam & quā huius rei auctorem eſſe credebat exitiū machinat'. Obſeruato itaq; tp̄e quo uir ſuus Xerxes regalē inſtrueret cœnā: q̄ cœna ſemel quot ānis eo die quo rex creatus eſt inſtruebat'. Cœnæ nomē perſice tycta: græce telion. i. perfecta: in qua rex ſolum caput ornatur. Perſaſq; ſtrenis donat. Hoc die obſeruato Ameſtris a Xerxe petiit ut ſe Maſiſtis uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariūq; arbitrari uxorē germani dono dari: eāq; iſontē negocii illius cuius cā uxor ſua eā flagitaret. Tandē huius p̄cibus euictus & inſtituto quo nefas eſt regia cœna ꝓpoſita orātē nō exorare inultus admodū annuit: tradēſq; uxori ac iubens facere quod liberet: germano ad ſe accerſito ita inq̄t. Maſiſta tu Darii filius es: idēq; mihi frater: præterea uir eximius: tñ cū iſta muliere cū qua cōturberniū habeas noli habere: i cuius locū dabo tibi filiā meā: cū q̄ cōtuberniū habeas. Iſtā aūt q̄ in matrimonio habes (nō enī mihi uidet' habenda) miſſam facias. His uerbis ſtupefactus Maſiſtes dñe inq̄t q̄ tu mecū orationē habes importunā: q uxorem ex qua liberi mihi ſunt adoleſcentes & filiæ: quaꝫ unā tu filio tuo duxiſti uxorē iubes me relinquere: q̄ mihi eſt ex animi mei ſnīa ut filiā tuā in matrimonio ducā. Equidē rex & ſi magnifacio me dignari cōiugio filiæ tuæ: tñ neutrū iſtoꝫ faciā. Tu uero qui nequaq̄ neceſſe habes noli hoc ad rei me cogere: alius nō inferior me exiſtet maritus filiæ tuæ: ſine me meæ uxoris cōſuetudine frui. Hæc illæ cū reſpondiſſet: percitus ira Xerxes atq; inquit. Ita tecū Maſiſta ageꝫ ut neq; iam tibi filiā meā nuptū dē: neq; tu cōſuetudine tuæ diutius fruaris: ut diſcas accipere oblata. Maſiſtes his auditis extra abiit hactenus locutus domine nondū interemiſti. Hoc interim tp̄e dū Xerxes cū fratre colloquit'. Ameſtris accitis ſatellitibus xerxis uxorem Maſiſtæ excarnificat: māmillas præcidit: eaſq; canibus abiicit præcidit nares: aures: labra: linguam: atq; ita excarnificatam remittit domum. Haꝫ reꝫ cū nihil audiſſet Maſiſtes: metuens tñ aliq̄d ſibi eſſe mali curſu ſe domū ꝓripiebat. Vbi uero mutilatam uxorem uidit: confeſtim inito cum liberis conſilio abiit bactra cum illis & aliis qui buſdā tāquā ꝓuinciam bactriam ad defectionem inducturus: & plurimum mali regi facturus: qd' & cōtigiſſet (ut mihi uidet') ſi occupaſſet ad bactrios & ad ſacas aſcēdere. Etenī præſes erat bactrioꝫ: a prouincialibuſq; diligebat': ſed hæc eū ꝓpetratuꝫ xerxes audiens miſſis aduerſus hoſtem copiis & ipſum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore xerxis & nece Maſiſtæ hæc hactenus. Græci a mycale ꝓfecti helleſpontū uerſus: primū circa lecton ſtationē habuerūt a uentis intercepti. Inde ſoluentes Abydon tenuerūt: ponteſq; quoꝫ præcipue cā illuc ierant credētes ſe adhuc eos intentos eſſe inuenturos cū reperiſſent ſolutos deliberabant Leutychidi & qui cū eo erant lacedæmoniis uidebat' i græciā redeūdū: atheniēſibus aūt & eorū duci xantippo illic manēdū: ut cheronneſū tētarēt. Itaq; peloponnēſes qdē abiere. Athenienſes uero abydo in cherōneſū traiiciētes. Seſtum obſidebāt. Huc poſtq̄ auditū eſt græcos in helleſponto adeſſe tanquā ad oīm eius tractus urbiū ualidiſſimo moro p̄ditā cōuenere cū alii ex aliis circa oppidi: tū ex cardia Oeabazuſ uir perſes qui arma e pontibus illuc cōportauerat. Tenebant aūt id oppidū idigenæ. Aeoles iunctis perſis pariter & magna ſociorum frequentia tyrannidem illius prouinciæ obtinebat xerxis prætor Artayctes uir ille quidē perſa: ſed dirus tamen & facinoroſus: qui xerxem athenas tendentem ex eleunte circumuenit petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in eleunte cherſonneſi Proteſilai ſepulcrum & ei phanum circumiectum: ubi inerat ingens uis pecuniæ nec non phialæ aureæ argenteæque & ars & ueſtis aliaq; donaria: quæ Artayctes rege donante compilauit: his uerbis eū circūueniēs. Here eſt hoc in loco domus uiri græci qui cum militum copiis terram tuam adortus

Tytta cœna Telon

Maſiſtates

Maſiſtæ uxor lacerata

Lecton

Cardia Artayctes Proteſilaus

meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato ut discant alii non militare aduersus regionẽ tuã. Hæc dicendo facile erat persuadere Xerxi ut largiretur sibi domũ eius uiri de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Enimuero sentiebat Artayctes Protesilaum in prouinciam regis militasse: quod uidelicet persæ omnem asiam suam esse arbitrabantur: & eius semper qui potitur regno. Hic postquam pecuniis ab rege donatus est: eas ab eleunte ad Seston exportauit: phanumq; seuit & coluit: & quotiens eleuntem pergebat: in adyto id est in templi loco in accesso cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab athenienſibus obsidebatur nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obsidionem: quam non expectauerat ex improuiso a græcis inuasus. Illi posteaquam sibi obsidentibus aduenerat autumnus grauari peregrinam a patria expeditionem quoniam murum expugnare non possent. Itaq; orare duces suos ut se illinc reducerent. Duces negare se prius id facturos quam aut murum expugnassent: aut ipsos respublica athenienſium accersisset. Adeo res illa ei cordi erat. At ii qui cum Artaycte intra muros erant in omnem adducti calamitatem adeo ut funibus lectorum elixis uescerentur: ubi iam ne hæc quidem habebant ita sub noctem capesserunt fugam cum alii persæ: tum Artayctes & Oeabazus delapsi a posteriori murorum parte: quæ præcipuæ destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit chersonitani e turribus rem indicauere athenienſibus: portasq; patefecere. Athenienſium pleriq; fugientes persas persequentibus alii urbem tenuere: Oea
Plestorus bazum in thraciam fuga elapsum thraces absinthii exceptum Plestoro indigenæ deo ritu suo immolauerunt. Cæterum eius comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga cum pauci essent super ægos fluenta circumuenti cum perdiu sese defensassent: partim occubuerunt: partim uiui sunt capti: quos græci alligatos Sestum duxerunt: interq; eos Artayctem cum filio suo. Fertur a chersonnitanis uni eorum qui istos asseruabant dum carnem salsam torret tale ostentum extitisse. Offa illa salsuræ primis imposita resiliit palpitauitq; quemadmodum pisces recens capti: qua de re cum circumfusi admirarentur: Artayctes ostentum ut uidit accito uiro qui salsuram coquebat hospes inquit athenienſis non est quod istud metuas ostentum: quod nõ tua causa extitit sed mea. Protesilao qui est apud eleuntem signum dante qui mortuus ac sale conditus habet a diis potestatẽ eum a quo iniuriam excepit uexandi. Hũc igitur ei donaria restituere in animo habeo præ pecuniis quidem quas e templo sustuli huius dei centum talenta pendam: pro mea uero ipsius salute ac filii ducenta. Hæc pollicens Xanthippũ athenienſiũ ducem nõ persuasit: tũ sua sponte animatum: tum ab eleuntiis exoratum: quo Protesilaum ulciscerentur ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc in littus in quo Xerxes traiectum iunxerat: ut alii aiunt in tumulum urbi madyto imminentem de pactis humi asseribus
Artayctes suspenderunt filio eius ante patris oculos lapidibus obruto: His actis athenienſes in græsuspensus ciam remeauerunt portantes tum alias pecunias: tum uero arma pontium tãquam apud templa reposituri. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum annũ. Huius Artay-
Artembares ctæ qui suspensus est auus paternus fuit Artembares: qui orationem quãdã habuit apud persas: quam orationem excipientes persæ ad Cyrum detulerũt in hæc uerba. Quando quidem persis Iuppiter principatum dedit & ex uiris tibi Cyre Astyage deiecto agedum demigrantes ex hac regione: quam & exiguam habemus & asperam optineamus meliorẽ aliã. Multæ sunt nobis confines urbes: multæ longinquæ. Quarum unam incolentes efficiemur admirabiliores apud plerosq;. Decet aũt hoc eos uiros facere qui possunt. Nã qñ facultas nobis præstabitur melior q̃ dũ multorum hominum imperium habemus & uniuersæ asiæ. Hac oratiõe audita Cyrus haud quaq̃ admiratus iussit eos illud facere: sed

ita ut iubendo admoneret se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius: sed aliis patendum. Natura enim comparatum esse ut e mollibus regionibus molles uiri existant: neue ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello uiri gignãtur. Hac Cyri sententia persæ superati a sua destiterũt: præoptaruntq; exile solum incolentes imperare aliis quam campestre colentes aliis seruire. Deo Gratias.

Molles uiri ex regionibus

Herodotus perlectus ac finitus in Kyelze ultima Julij

Herodoti Halicarnasei patris historiæ traductio e græco in latinum per uirum eruditissimum Laurentium Valensem. Venetiis impressa per Ioannem & Gregoriũ de Gregoriis Fratres. Anno domini. M.CCCC.XCIIII. die. viii. Martii.

a	Herodoti	qui sunt	Agris erant	redegit
b	Hunc igitur	uiuum esse	defugere	inquit
c	minima	in omnibus	punicus	quiq; intra
d	etiam anguillam	tur complent	urbem uenies	gnomonẽ
e	mensibus	baro p̃munire	gicas fœminas	
f	dibro habuisse	iocatus	idem tempus	
g	uerunt. Cum	utiis: &	utuntur ad	
h	nes ubi	Herodoti	tradita	
i	infra super	quidam	ptuaginta	
k	ulteriore	nunciandũ	rerum: atq;	
l	ptem ad ita	stiæus &	tabat	
m	Athenienses	bant: q;	Eoq; nos	
n	quod na	nus creatus	gas naues	
o	nomen erat	Et isti	ui phœnicea	
p	qui fuit	Darius postea	delegatum	
q	manus	gum deiecit	mæum sinum	
r	pam. Ita	gnesiæ ab	Eum uentum	
s	Herodoti	essent ad	in thessalos	
t	ad eos	seminecẽ	ephesum	
u	Herodoti	ideo hactenus	gens luctus	
x	speciosissima	ueste speciosissima	missis omnibs	

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
w Poznaniu

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 129 Q°
INKUNABUŁY

+

Nemo rectæ uirtutis amans alliates ad directum fina
colimat mali. Grande nefas in universo degentib
euenire
his poterit qui unius finem mali ad alterius ponen

Quisquis enim tanti sceleris notam in propri
animis quis excecata nefariorum origine sua deturp

...a his atro apud posteros indolis suæ fortunam
...abit calculo.

Antonius Rukiewicz

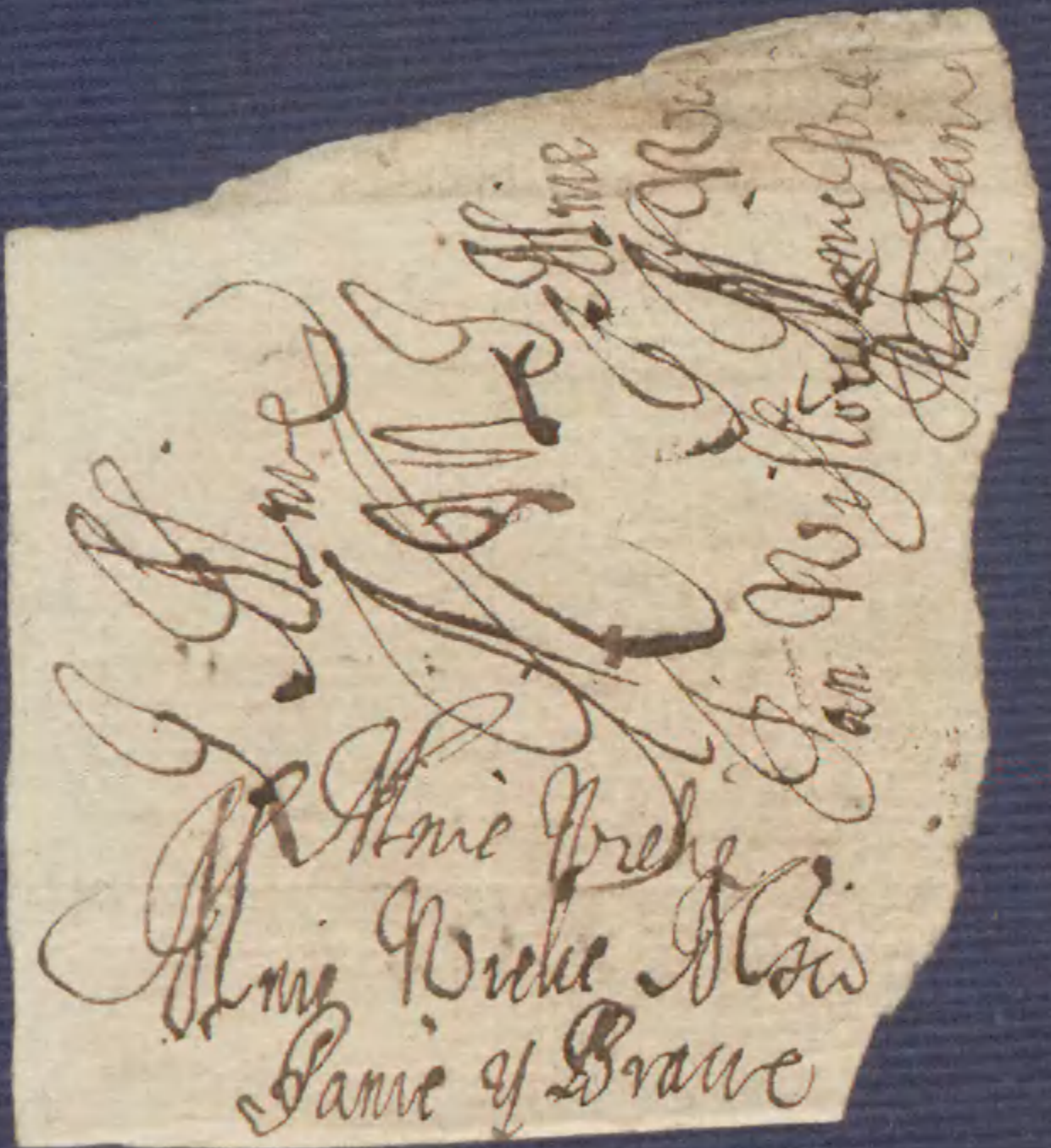

... uus inu...
relinquens exemplum
omnis gens Actus in ...
Sequamini vestigia
Arca Dei B. V. ab
Sanctus Chrisosto...
subiectu in quo de...
Gdy potop Pan...

Christus passus est pro
nobis vobis